

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

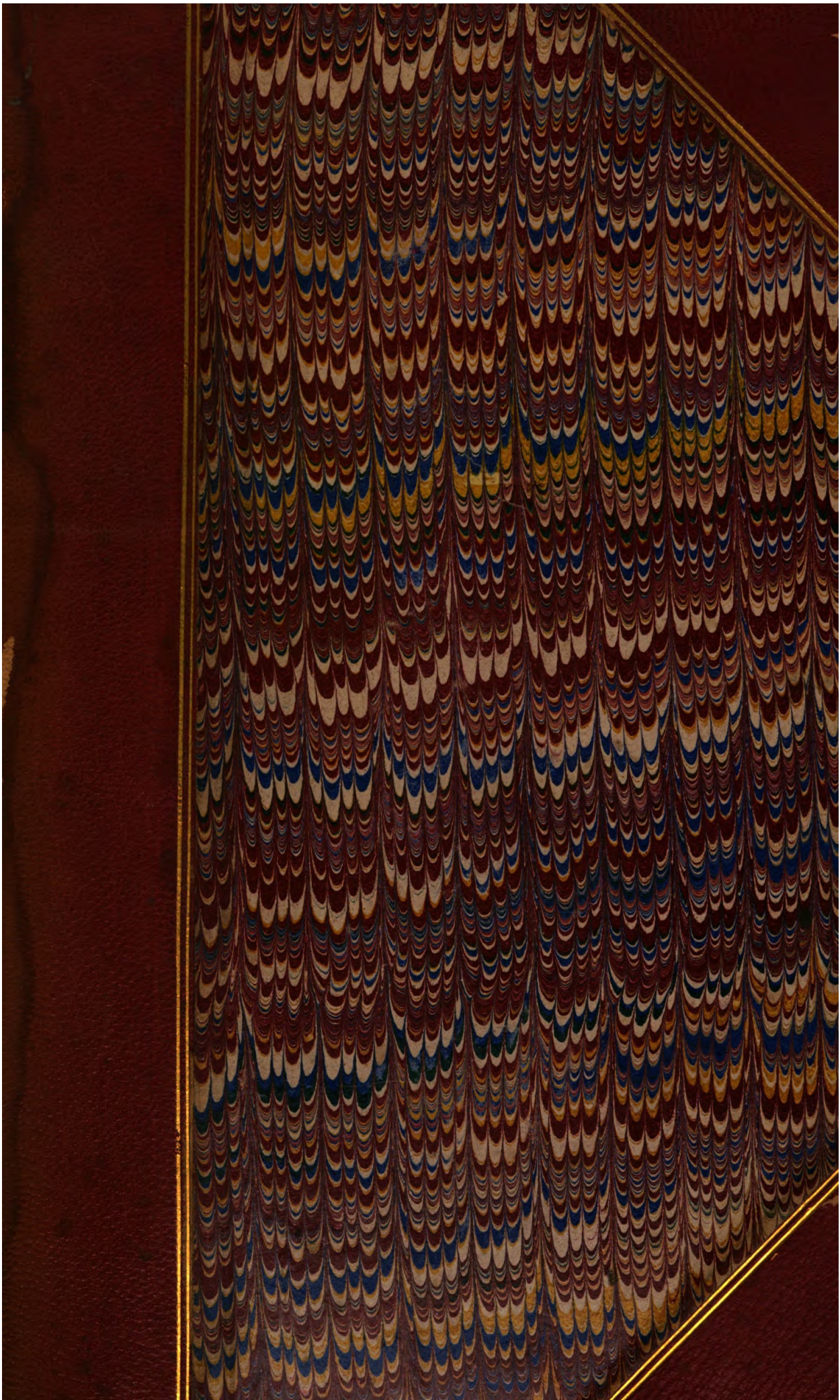
For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

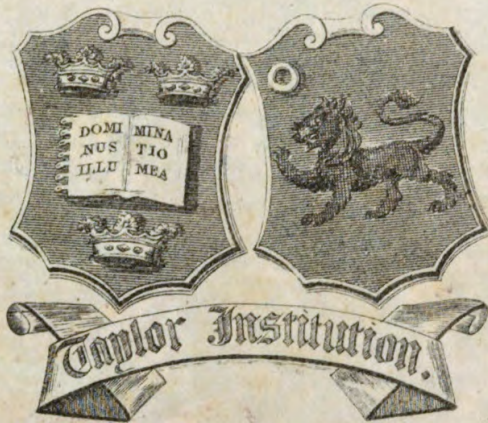
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

~~57.6.15.~~
~~200~~ of ~~14~~ 3
~~233~~

PA 2104. R2. A1. 1874/3

743015

302687644/

TAYLOR INSTITUTION LIBRARY
OXFORD OX1 3NA

PLEASE RETURN BY THE LAST DATE STAMPED BELOW
Unless recalled earlier

15 APR 2002

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

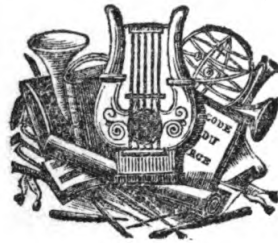
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

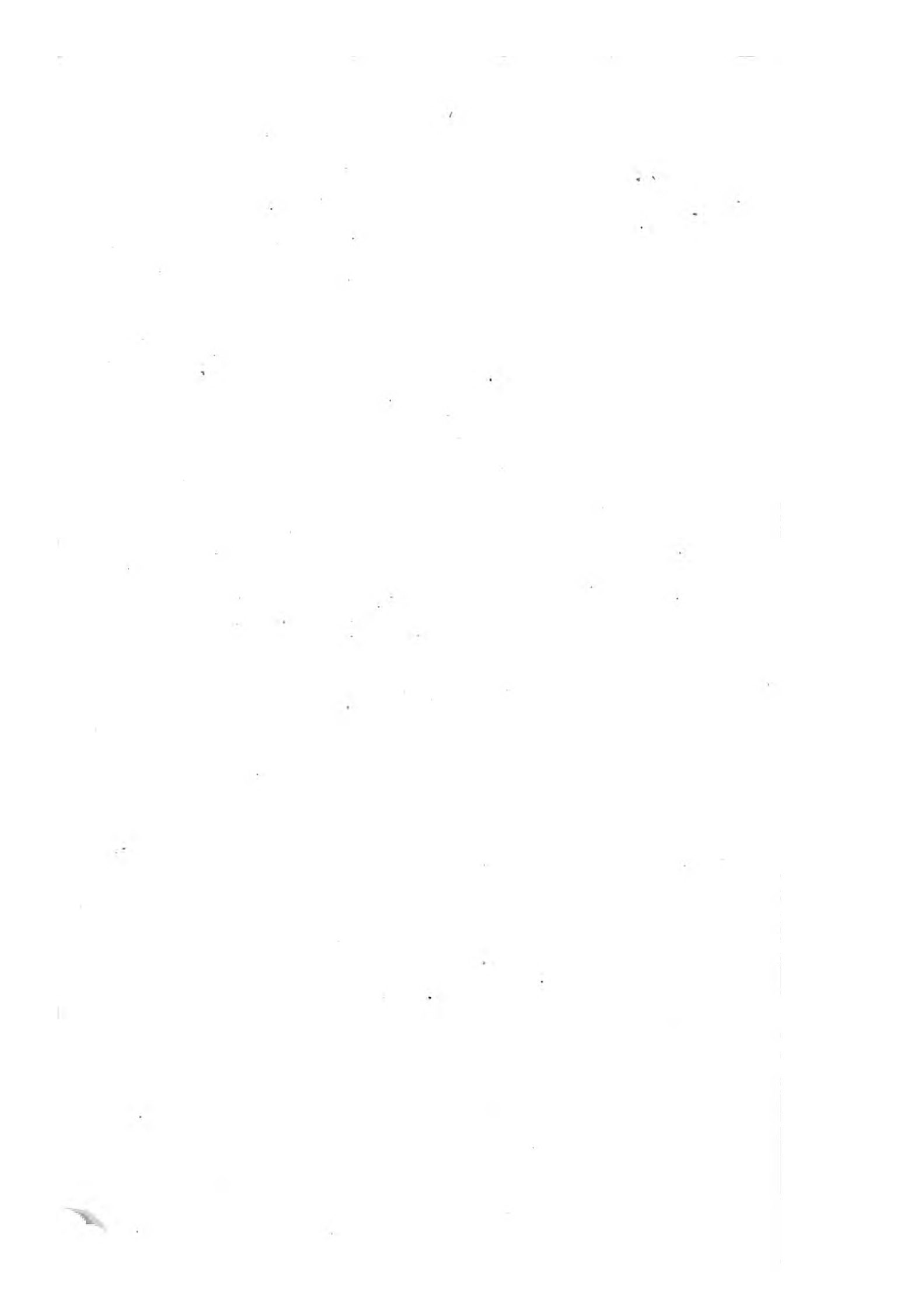
1874

57.6.15.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΔΟΥΚΑΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ

- Ἄλέξιος ΚΟΜΝΗΝΟΣ, Αὐτοκράτωρ.
ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ἄγγελος, ἀδελφός του.
ΑΛΕΞΙΟΣ Ἄγγελος, υἱός τοῦ Ἰσαακίου.
Ἄλέξιος ΔΟΥΚΑΣ, ἐπιλεγόμενος Μοῦρζοφλος, Πρωτοβεστιάριος.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, εὐνοῦχος, Μέγας θησαυροφύλαξ.
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, Αὐτοκράτειρα, γυνὴ τοῦ Ἄλ. Κομνηνοῦ.
ΕΥΔΟΚΙΑ, θυγάτηρ αὐτῆς.
ΜΑΡΙΑ, δευτέρα γυνὴ τοῦ Ἰσαακίου.
ΛΕΩΝ Σγουρός, Ὑπαρχος τοῦ Θ. Λασκάρεως.
ΑΓΑΠΙΟΣ, ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν.
Μαρκέσιος Βονιφάτιος ΜΟΝΦΕΡΡΑΤΟΣ.
ΑΥΛΙΚΟΙ { Μιχαὴλ Στρυφνός, Μέγας Δούξ, τοῦ στόλου.
Νικήτας Χωνιάτης, Μέγας Λογοθέτης.
Πρωτοσπαθάριος.
Μέγας Δομέστικος.
Παρακοιμώμενος τοῦ Κοιτῶνος.
Μέγας Πριμικήριος.
Πρωτοστράτωρ, Μέγας Τσαούσιος.
- Πρέσβεις καὶ ἱππῶται, Φράγχοι, Αὐλικοί, στρατιῶται, λαός, βωδᾶ πρόσωπα.

Ἡ πράξις ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Βασιλείον τῶν Βλαχερνῶν. Προθάλαμος Αὐτοκρατορικός.
Πλουσία ἀυλαία χωρίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Αὐτοκρ. δωματίου.)

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΥΓΛΙΚΟΙ

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τὸν Μίγαν Δομέστικον)

Εἶναι, ὦ ἄρχον, ἀληθῆς ἢ εἰδήσις;

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἐεἰδήσις; Ἢ ποία;

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Εἰς κυνήγιον

ὁ αὐτοκράτωρ πῶς ὑπάγει σήμερον.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἐγὼ δὲν εἶμαι κεκλημένος. Εἴσθε σεῖς;

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Διόλου.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Μῦθος εἶναι τὸ κυνήγιον.

Δὲν θὰ ἐξέλθῃ μόνος.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Ἦχι, ἄρχοντες·

δὲν εἶναι μῦθος. Εἶναι ὁ Δρουγγάριος,
μοὶ εἶπε, κεκλημένος.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Δρουγγάριος,

καὶ ἡμεῖς ἔχι! Τὸ πιστεύεις;

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Οὐδ' ἐγὼ
δὲν εἶμαι, οὐδ' οἱ ἄλλοι εἶναι ἄρχοντες.

Ο ΔΟΥΞ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Περὶ τοῦ κυνηγίου ὁμιλεῖτε; Ἦκουσα
λαμπρὸν πῶς διετάχθη.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Προσεκλήθητε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δὲν προσεκλήθην· ἀλλ' ὁ Βεστιάριος
μετὰ τοῦ Βασιλέως τῶρα συζητεῖ
τοὺς προσκλητέους.

ΠΡΩΤΟΣΠΛΑΘΑΡΙΟΣ

Ποῦ θὰ κληγήσῃ;

ΜΕΓΑΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸ Ἀετόρρυγχον
ὡς συνηθίζει.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἰς τὸ Ἀετόρρυγχον;

Ἔχει ἀκάνθας τῶρα.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ναί, τὰς φραγκικὰς.

ΠΡΩΤΟΣΠΛΑΘΑΡΙΟΣ

Αἶ! τ' εἶν' οἱ Φράγχοι πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα;
Ἄν περνισθῇ, θὰ φύγουν.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἐπερνίσθησαν
ἴσως προχθὲς κ' οἱ Φράγχοι, ὅτ' ἐνόμισας
καλὸν ν' ἀφήσης, ἄρχον, τὴν Χρυσούπολιν.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἐφ' οὗ δὲν ἤλθον, ναύαρχε, βοήθειαν
τὰ πλοῖά σου νὰ φέρουν! Τὸ κατώρθωσας,
ἰστία νὰ τοῖς βάλῃς;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἔχει, φαίνεται
μικρὰς μερίμνας ὁ Πρωτοσπαθάριος
κατὰ ξηρὰν, κ' ἐτράπη πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (τῷ Πριμικηρίῳ)

ὦ! τὸν καλόν! Ἐξεύρεις πῶς ἐπώλησε
τῶν πλοίων τὰ ἰστία;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ τοὺς ἤλους των.

ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Σὴ μερίμνα τὰ πλοῖα τὰ χρυσόηλα.

ΝΑΥΑΡΧΟΣ (ἀγριούμενος)

Σπαθάριε!

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΩΝΙΑΤΗΣ

Σιγᾶτε, ἄρχοντες! Αἰδῶς!
Μὴ λησμονῶμεν ποῦ ἐσμέν. Ἄν ὄρεξιν
ἔχετ' ἐρίδων, πρὸ θυρῶν ἐπίκειται
γενναία ἔρις. Φυλαχθῆτε δι' αὐτήν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἄλλὰ πῶς τοῦτο, ἤδη ὁ Δρουγγάριος
νὰ εἶναι κεκλημένος, καὶ ἡμεῖς οὐχί;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί βαθμὸν ἔχει, ὥστε νὰ προτιμηθῆ;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἀνήκουστον!

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Χωροῦμεν ἄνω ποταμῶν.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

" Ἄς παρηγερηθῶμεν!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἶναι κίνδυνος.

Καταπατοῦνται ἀξιῶν προνόμια,
 βαθμολογίαι μίγνυνται. Βασίλεια
 ὧν ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς καταστροφῆς,
 ἀπὸ τοιούτων προσιμίων ἄρχονται.
 Ἡ ἐθιμοταξία εἶναι πρόφραγμα
 τῶν θρόνων. Ἄμα ὡς λυθῆ, παρέλυσαν.

ΔΟΥΚΑΣ ΜΟΥΡΖΟΥΦΛΟΣ (ἐξερχόμενος τοῦ Αὐτ. δωματίου)

Ὁ Αὐτοκράτωρ, οὗ τὰ ἔτη εἶησαν
 πολλά...

ΠΑΝΤΕΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς κунήγιον

Θενὰ ἐξέλθη μέγα.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Βλέπεις; ἀληθές.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (τῷ Δομestikῷ)

Περίεργον. Τί τρέχει;

ΔΟΥΚΑΣ

Πρωτοκунηγέ,
 ἐτοίμασον τοὺς κύνας· ὄλους λῦσον τοὺς,
 καὶ σκυλομάγγους τάξον ἐβδομήκοντα.

(Ἀπέρχεται ὁ Πρωτοκунηγός, καὶ οἱ λοιποὶ, καθ' ἕσπον λαμβάνουσι τὰς διαταγὰς.)

Τ' ἄλογα, κόμη, τὰ βασιλικά· ἑπτὰ
τὰ στρώσια, καὶ ἄλλα τόσα τὰ συρτά.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Καὶ προσεκλήθη μόνος ὁ Δρουγγάριος!
Κακὰ μαντεύω.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄρχιερακάριε,
χρυσοῦν ἄς λάβῃ λόφον ὁ Σταυραετός,
ὁ μέγιστος ἱέραξ. Εἰς τὴν χεῖρά του
ὁ Αὐτοκράτωρ θὰ τὸν φέρῃ. Ἄργυροῦν
δὸς εἰς τὴν Αὖραν, διὰ τὴν Βασίλισσαν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Λοιπὸν θὰ εἶναι μέγα τὸ κυνήγιον;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄρχοντες, μέγα.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Εἶναι ἄρά γε πολλοὶ
προσκεκλημένοι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶναι.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Δρουγγάριος
προσκεκλημένος εἶναι, ὡς ἠκούσαμεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Βεβαίως εἶναι.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἄλλοι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἴσθε, ἄρχοντες,
καὶ ὑμεῖς ὅλοι.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ καὶ λοιποὶ

Πολλὰ ἔτη καὶ πολλὰ
τοῦ θεοῦ Βασιλέως.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔωρ' ἀπέλθετε.

(* Ἀπέρχονται ὅλοι, πλὴν τοῦ εὐνοῦχου Κωνσταντίου.)

(Πρὸς τὸν Κωνσταντῖον)

Σὺ δὲν ἐξῆλθες, καὶ κινεῖς τὴν κεφαλὴν.
Τί σ' ἐνοχλεῖ, εὐνοῦχε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἰς κυνήγιον
ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ ἐξέλθῃ μελετᾶ;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; δὲν τὸ ἐπιτρέπεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ περὶ αὐτοῦ
συγκεκλεισμένοι μυστικῶς ἐσκέπτεσθε;

ΔΟΥΚΑΣ

Σπουδαίαν δὲν νομίζεις τὴν ὑπόθεσιν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς ὄχι; Οὗτοι ὅλ' οἱ ἄρχοντες ἐδῶ
θορύβου ἦσαν πλήρεις κ' ἔξω ἑαυτῶν,
διότι προσεκλήθη ὁ Δρουγγάριος,
καὶ αὐτοὶ ὄχι.

ΔΟΥΚΑΣ

Αἰ! τί ἔχεις νὰ εἰπῆς;
Τὸ βλέπεις πόσῃν ἔχει σπουδαιότητα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄλλὰ ἐγκύμων κεραινῶν ἢ θύελλα
ἐπέρχεται· τί λέγω, εἰς τὰς θύρας μας

μυκᾶται καὶ ἀστράπτει. Τὴν Χρυσούπολιν
 καλύπτει πᾶσαν Σταυροφορικὴ ἀσπίς,
 ὥστε τὸ πλῆθος τὴν καλεῖ Σκουτάριον.
 Τῆς ἱερᾶς μας πόλεως ἀπέναντι,
 ὡς πύργοι τεταγμένοι σιδηρόκτιστοι,
 ἄνδρες πολέμου ἀπειλοῦντες ἴστανται.
 Προχθὲς τοὺς εἶδε μόλις ὁ Σπαθάριος,
 κ' αἰσχροῦς ἐτράπη, τὴν Χρυσούπολιν ἀφείς.
 Ἄν πρὸς τὰ τεῖχη τὰ ἡμέτερα, αὐτῶν
 τὰ στήθη συγκρουσθῶσι τὰ χαλκένδυτα,
 τίνα τῶν δύω θά θραυσθῶσιν ἀγνοῶ.
 Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν τὰ βλέπει; κ' εὐθυμος
 διασκεδάσεις καὶ κυνήγια ζητεῖ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶδες ποτέ σου βλέποντ' αὐτοκράτορα;
 Ἄλλους τυφλοῦσιν οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν,
 ἄλλους τυφλοῖ ὁ τύφος καὶ ἡ δύναμις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἂν τυφλώττη, παρ' αὐτὸν
 διάγεις, ἄρχον, σὺ ὀξυδερκέστατος.
 Πῶς δὲν τῷ διανοίγεις σὺ τὰ ὄμματα;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν τὸν νομίζεις ἱκανῶς ὀξυδερκῆ
 διὰ νὰ ἐξορύξη τὰ ἡμέτερα;
 Τὴν θυέλλαν φοβεῖσαι; Αἰ! Κωνστάντιε!
 εἶσαι ἀκόμη ναυτικὸς ἀρχάριος.
 Εἰς τὰς θυέλλας αἱ μεγάλαι καὶ σαθραὶ
 ὀλκάδες ἴσως ἀνατρέπονται. Μικρὰ
 κ' ἔλαφρά σκάφη ἐκ σανίδος στερεᾶς,
 εἰς τῶν κυμάτων ἐπωχοῦνται τὸν ἀφρόν,

καὶ πανταχοῦ λιμένες τοῖς ἀνοίγονται.
Μὲ ἔννοεῖς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νομίζω.

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὴν θύελλαν
ταράττεται τὸ ὕδωρ, φίλτατε· κ' ἐκεῖ
εἰς τὰ θολὰ του βάθη ἀλιεύονται
παντοῖα ὄσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ αὐτοκρατορικὸν
μεταξὺ ἄλλων ἴσως Καισαρίκιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἴσως, ὡς λέγεις. Τί κωλύει; Ἄρά γε
εἰς ποίους πόδας ἴδρυται τοῦ Κομνηνοῦ
ὁ χωλὸς θρόνος; Πῶς τὸν Ἰσαάκιον
τὸν ἀδελφόν του τοῦ φωτὸς ἐστέρησε
κ' ἐξέβαλε τοῦ θρόνου, ἂν τὸν δικαίῃ
νὰ εἶναι αὐτοκράτωρ ἀγιώτατος,
δύσκολον εἶναι ὅμοιον δικαίωμα
καὶ ἄλλοι ν' ἀποκτήσουν; Τόλμη δὲν ἀρκεῖ;
Ἢ ἂν προσαπαιτῆται τέχνη, εἰς αὐτὸν
τὸ στέμμα δὲν ἀνήκει. Τὴν δ' ἐπίκουρον
τῆς τόλμης καὶ τῆς τέχνης, τὴν περίστασιν,
φέρουσιν οὔτοι οἱ σιδηροθώρακες.
Φοβεῖσαι ὅτι θὰ μᾶς ἀνατρέψωσιν;
Ἢ ἂν φέρωσι τὰ ἄνω κάτω, δὲν φρονεῖς
πῶς καὶ τὰ κάτω ἄνω θενά φέρωσι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Φρονῶ βεβαίως, κ' ἐννοῶ ἀτρέμητος
ὁ ὀφθαλμός σου πῶς προσβλέπει τὸν χαλκὸν
τῶν φραγκικῶν ἀσπίδων, ἂν οὐδὲ τὸ φῶς
τὸν ἐκθαμβοῖ τοῦ θρόνου τὸ ὑπέρλαμπρον.
Ἄλλ' ἔστω ὅτι, — δύσκολον δὲν φαίνεται, —
ἢ ἐξ ὑπερβορείων αὐτῆ θύελλα
τὸν Κομνηνὸν τοῦ θρόνου ἐξεκύλισε·
τί πρὸς ἡμᾶς; Τοῦ θρόνου, καθ' ἃ λέγεται,
τὸν ἀντικαταστάτην ἔχουν ἔτοιμον.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἔχουν. Ὅταν πλὴν τὸν Αὐτοκράτορα
ἐβοηθοῦμεν σὺ κ' ἐγὼ, τὸν ἀδελφὸν
ν' ἀποστερήσῃ ὁμοῦ θρόνου καὶ φωτὸς,
νομίζεις ὅτι πρὸς τὸν Ἰσαάκιον
ἔτρεφον μῖσος, ἢ πρὸς τὸν Ἀλέξιον
φιλίαν; Ἀπατᾶσαι. Ἐλατήρια
τῶν ἀφελῶς φρονούντων! Τοῦ κατέχοντος
ὁ μὴ κατέχων μ' ἦτο προτιμότερος.
Σήμερον οὗτος, ὃν τὸ παραπέτασμα

(Δεικνύει τὴν πλαγίαν αἴθουσαν)

ἐκεῖνο κρύπτει, ἐρρίζωθη. Ἐφθασε
καὶ δι' αὐτὸν ἡ ὥρα τοῦ ὕ' ἀνασπασθῆ.
Οἱ Σταυροφόροι ἀνθ' ἡμῶν ἐργάζονται,
ἂν εἰς τὸν θρόνον ἢ τὸν Ἰσαάκιον
ἢ τὸν υἱὸν του φέρωσι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τῶν παλαιῶν

αἱ νέαι ρίζαι εἶναι εὐσειστότεραι.
Σὲ ἐννοῶ. Πλὴν θάλλουν ἐλαιόφυτα

πολλά περὶ τὸν θρόνον. Ἄν ἀμφοτέροι
ἐξορυθῶσι δι' ἀλλήλων οἱ κορμοὶ,
ἐκεῖνα στερεοῦνται· τί ἐκέρδησας;

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐνοῦχε, εἶσαι ἄνθρωπος πολύπειρος·
τοῦ θώρακος γνωρίζεις τί τὸ κεχηγνός.
Τῆς Βασιλίσσης ὁ γαμβρὸς, ὁ ναύαρχος,
καὶ ὁ Παλαιολόγος, καὶ ὁ Λάσκαρις,
παρὰ τὸν θρόνον ἴστανται κ' ἐπιπροσθοῦν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νὰ τοὺς μακρύνῃς δυσχερὲς μοὶ φαίνεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ νὰ πλησιάσω; Δὲν τὸ προτιμᾶς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς, ἄρχον λέγεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τοῦ θρόνου τὴν σκιάν
φύεται ῥόδον, χαρμονὴ τοῦ ἔαρος.
Ἐὰν τὸ καλλιέργουν, ἂν τὸ ἔδρεπον,
τί γνώμην ἔχεις; Δὲν θὰ ἐπλησιάζον,
τὸν θρόνον τότε ὅπου θάλλει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐννοεῖς

τὴν Εὐδοκίαν;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶπα πῶς πολύπειρος
εἶσαι ἀνὴρ. Τὸ εὖρες. Πλὴν καὶ τοῦ καλοῦ
σ' ἠξεύρω φίλον. Πέπεισμαι τὴν ἐκλογὴν
πῶς δὲν θὰ κατακρίνης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄλλ' ἐκπλήττομαι.

Τὴν Εὐδοκίαν λέγεις; Καὶ τί γίνεται
ἢ σύζυγός σου, ἢ Ἀγνή, παρακαλῶ;

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸ δειλὸν ρεῦμα, φίλτατε Κωνστάντιε,
εἰς τῆς κοιλάδος τὸν ἀνώνυμον μυχὸν
ἐμπρὸς ἐκάστου χάλυκος παλινδρομεῖ,
ὡς ποῦ εἰς τέλμα σήπεται ἀκίνητοῦν.
Τὸν Ἴστρον εἶδες; Ναὶ, τὸν εἶδες μετ' ἐμοῦ
ὅτε ἀπῆλθον πρέσβυς πρὸς τοὺς Παίονας.
Κυλίει βράχους, θραύει ἀκρωτήρια,
κ' ἐκρέει πολυχεύμων εἰς τὸν Εὐξεινον.
Ὅπου λιμνάζουν ἄλλοι, λάβρος φέρομαι.
Τῶν Βλαχερνῶν ἠξεύρεις ὁ ἡγούμενος
χάριτι θεία, καὶ προτάσει τῇ ἐμῇ,
πῶς ἐκουρεύθη. Εἶναι εὐλαβέστατος.
Τὴν πρώτην μου γυναῖκα καταλύουσιν
παρασκευὰς ἀκούσας, μοὶ ἐπέτρεψε
νὰ τὴν χωρίσω. Μάθε, φίλε, τὸ φρικτὸν,
πῶς καταλύει τὰς τετράδας ἢ Ἀγνή!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἔρχονται σίγα.

ΔΟΥΚΑΣ

Τίς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἡ Αὐτοκράτειρα.

[Ὁ Κωνσταντῖος χαιρετᾷ βαθύως καὶ ἀπέρχεται.]

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(Εισίρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὲ ἀνεζήτουν, πρωτοβεστιάριε.
Ποῦ ἦσο ;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἦμην εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος.
Περὶ τοῦ κυνηγίου μοὶ διέταπτε.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Περὶ τοῦ κυνηγίου, Βεστιάριε ;
Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κυνήγια τρυφᾷ,
μὴ βλέπων ἄγρα ὅτι εἶν' ὁ ἴδιος
ὑπερφιάλων κυνηγῶν ; Ἄν ἔχη γῆν
νὰ κυνηγῆ ἀκόμη, ἴσως αὔριον
οὐδὲ πρὸς τάφον γῆς θὰ ἔχη σπιθαμὴν.
Δὲν εἶν' ὁ θρόνος κλίνη ἀναπαύσεως.
Ὁ εἰς αὐτὸν ὑπνώττων δὲν ἐγείρεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ὅταν δίδῃ προσταγὰς,
ὑπακοὴν ὀφείλω.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πλὴν καὶ συμβουλήν.
Ὅταν τὸν σώζης, τότε τὸν ὑπηρετεῖς.
Ἠξεύρεις οἱ αὐθάδεις τῶν Δυσμῶν λησταὶ
σήμερον πάλιν πῶς ἀπεθρασύναντο ;
Εἰς τῆς Σοφίας πρὸ μικροῦ τὸ τέμενος
μετέβην, ὡς συνήθως, εἰς προσκύνησιν.
Λαοῦ εἰς τὰς ἐπάλξεις εἶδα συρροήν.
Τοὺς περιέργως τρέχοντας ἠρώτησα.
Τρεῖς, ἔμαθον, τριήρεις περιπόρφυροι,

φέρουσαι Φράγκους, καὶ λαμπρὸν σαλπίζουσαι,
 παρέπλεον τὰ τείχη· κήρυξ δ' ἐξ αὐτῶν
 τὸ πλῆθος προσεκάλ' εἰς ἀναγνώρισιν
 τοῦ μόνου, τοῦ γνησίου αὐτοκράτορος,
 ὃν φέρουσιν αἱ λόγχοι αἱ Λατινικαί.

ΔΟΥΚΑΣ

Ναί, βεβαιούται, ὡς ἐβρέθη ἀπ' ἀρχῆς,
 πῶς φέρουσ' οἱ στρατοὶ των τὸν Ἀλέξιον
 τὸν τοῦ Ἰσαακίου, ζῶσαν πρόφασιν,
 καὶ ἀξιοῦσι νὰ τὸν ἐνθρονίσωσιν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ σὺ σπουδαῖον θεωρεῖς τὸν κίνδυνον;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς παρεδέχθη ὁ λαὸς τὸ κήρυγμα ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀδιαφόρως. Κατεγέλα τῆς πομπῆς·
 πρὸς πᾶσαν νέαν πρόσκλησιν ἐκάγχαζε.

ΔΟΥΚΑΣ

Τότε . . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί τότε ;

ΔΟΥΚΑΣ

Θρόνος ὃν περιφρουρεῖ
 ἢ τοῦ λαοῦ ἀγάπη εἶναι ἀσφαλῆς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ ζῆς, ὦ ἄρχον; Ὅχ' εἰς τὸ Βυζάντιον ;
 ἢ μᾶλλον πρὸς γυναῖκα μὴ φαντάζεσαι
 ὑστεριῶσαν πῶς λαλεῖς, καὶ φείδεσαι
 τῶν νεύρων της; Ἡξεύρω τί ἐστὶ λαὸς,
 λαὸς τοῦ Βυζαντίου· ὄχλος παλαιστρῶν,

ἰπποδρομίῳν ἄχρηστον περιτίριμμα·
 κραυγάζων, πλὴν μὴ πράττων· ἔρπων σήμερον,
 ἀλλ' ἐπιβούλως τὴν ἐπαύριον κεντῶν·
 ἦρως εἰς στάσεις, ἔλαφος πρὸ τοῦ ἐχθροῦ.
 Ὡς εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου, εἰς αὐτὸν
 ἐποικοδόμει. Τὸν γνωρίζεις ὡς ἐγώ.
 Εἰπέ μοι ἐν· νομίζεις εἶν' ἡ δύναμις
 τῶν ξένων τούτων ἰσχυρά;

ΔΟΥΚΑΣ

Βασίλισσα,

ἡ σὴ Μεγαλειότης ἔχει ἀνδρικὴν
 τὴν φρένα. Πᾶσαν δύνασαι ἀλήθειαν
 ἀντιπροσώπως νὰ ἰδῆς ἀπτόητος.
 Εἰς δυσπραγίας θίγεις τὰς δυνάμεις σου.
 Οἱ ξένοι οὗτοι, οἱ χαλκᾶσπιδες, εἰσὶ,
 δὲν σοὶ τὸ κρύπτω, δυσκατάβλητοι ἐχθροί.
 Αὐτῶν ἀγῶν καὶ πάλῃ πᾶσα ἡ ζωὴ,
 τρυφή τὰ ὄπλα, καὶ τροφή ὁ πόλεμος.
 Ὡς καταιγὶς σιδήρου ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς.
 Τὴν πρόοδόν των δὲν θ' ἀναχαιτίσωσιν
 οἱ ἐν ἀβροῖς τραφέντες μαχηταὶ ἡμῶν.
 Οἱ στρατηγοὶ μας, τῶν αὐλῶν παράσιτοι,
 εἰς ἔργα δόλου, εἰς πλοκάς σκευωριῶν,
 οὐχὶ εἰς ἔργ' ἀνδρίας, ἐγυμνάσθησαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πλὴν πρὸς πολλαπλασίους ἀντιτάττονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Νικᾷ ἡ ῥώμη, δὲν νικᾷ ὁ ἀριθμὸς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν νομίζεις ἀσφαλῆ τὸν θρίαμβον
τῶν ξένων τούτων; ἄφευκτον τὴν ἤτταν μας;

ΔΟΥΚΑΣ

Δυσκόλως βλέπω τὸν ἀντιστησόμενον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τῶν Κομνηνῶν ἡ ὥρα πῶς ἐσήμανε
μοὶ ἀναγγέλλεις. Ὑπὸ πτέρναν πορθητῶν
θὰ συντριβῆ ὁ θρόνος, ἦ, τὸ χεῖριστον,
ὁ Ἰσαὰκ ἐκ νέου θὰ τὸν ἀναβῆ,
καὶ ἡ Μαρία, παρ' αὐτῶ, τὸ πορφυροῦν
ὑποδυθεῖσα πέδιλον, θενὰ πατῆ
τὴν τεταπεινωμένην ταύτην κεφαλὴν.
Ἦξεύρεις τότε τί μᾶς ἐπικρέμαται;
Εἰς τοῦ βαράθρου τὸν βυθὸν ἐνέβλεψας;

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ἀπελπίζου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅφθαλμὸν ἀντ' ὀφθαλμοῦ,
ὀδόντ' ἀντὶ ὀδόντος! Αὐτ' ἡ Νέμεσις
ἐφ' ἡμᾶς ἔσται, ἂν τοῦ θρόνου ἐπιβῆ
ὁ Ἰσαὰκ, ἢ ἄλλος Ἀγγελώνυμος.
Ὁ Αὐτοκράτωρ αὔριον, μ' αἰμοσταγεῖς
τάς κόρας, εἰς τὰ βάθη ζοφερῶν εἰρκτῶν
θὰ κεῖται, κ' εἰς τὴν θύραν τῆς συζύγου του
ἐπαίτου δίσκον θενὰ τείνω.

ΔΟΥΚΑΣ

Δέσποινα,

πᾶσαν ἐλπίδα οὕτω μὴ ἀπόκρουε.
Ἐὰν ὁ Αὐτοκράτωρ ὀπλιζόμενος

ψυχῆς ἀνδρίαν καὶ φρενὸς εὐστάθειαν,
 φέρ' εἰς τὰς χεῖρας ὑψηλὸν τὸ λάβαρον,
 κ' ἐν τούτῳ νίκα κράζων δράμ' εἰς τοὺς ἐχθροὺς,
 ἂν νέαν δώσῃ εἰς τὸ κράτος του ζωῆν,
 τὸ πᾶν εἰσέτι σώζεται.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄπώλετο

τὸ πᾶν· καὶ τὸ ἤξεύρεις. Τὸν Ἀλέξιον
 ἢ πρώτη θ' ἀνατρέψῃ λαίλαπος πνοή.
 Τὸ σκῆπτρον πίπτει τῶν ἀτόνων του χειρῶν.
 Οὐχὶ παρηγορίαν, συμβουλήν ζητῶ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν πίπτῃ, τότε φρόντισον περὶ ἐνός,
 πῶς κἄν εἰς χεῖρας νὰ μὴ πέσῃ ἐχθρικός.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς τοῦτο;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὸν θρόνον νὰ καθίσῃ τις,
 ἥτις ἐμπρὸς σου νὰ γονυκλιτῆ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ τίς

τοιαύτη ἔσται;

ΔΟΥΚΑΣ

Διατί θυγάτηρ σου
 καὶ διατί γαμβρός σου νὰ μὴ σώσωσι
 τὰ τρίμματα τοῦ θρόνου, ὅπως ἄρχωσιν
 αὐτοὶ ἐπὶ τοῦ κράτους, ἐπ' αὐτῶν δὲ σύ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί τ' ὄφελος ἂν πέσω ἐκ τοῦ Ἰσαὰκ
 εἰς τὸν Παλαιολόγον ἢ τὸν Λάσκαριν;

ἂν ἐκ τῆς Σκύλλης εἰς τὴν Χάρυβδιν ῥιφθῶ;
 Ὅ μὲν ἀπλήστως ὀρεγόμενος ἀρχῆς,
 θ' ἀφηνιάσῃ ἅμ' αὐτῆς γευσάμενος·
 ἀντὶ νὰ κλίνη γόνυ, ἀνυπόμονος
 θὰ μὲ λακτίσῃ ἐκποδῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

ᾠ! ἀληθές.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅ δέ, καὶ ἤδη παρωδῶν τὸν ἥρωα,
 καὶ κόμπου πλήρης, εἰς οὐδὲν μὲ θεωρεῖ
 τὴν αὐτοκράτειράν του ὀυπήκοος.
 Ὅποῖος ἔσται βασιλεύς μου;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄληθές.

Ἄν γυνὴ ἦσο τῶν συνήθων, δέσποινα,
 θενὰ ἐσίγων, σοῦ φειδόμενος· πλὴν σὺ
 ἀτρόμητος ἐμβλέπεις εἰς τὸ βάραθρον.
 Ὅξυ τὸ βλέμμα, καὶ ὀξὺ τὸ ἔργον σου.
 Ναί, δὲν θὰ εὖρης σωτηρίας κιβωτὸν
 παρ' οὐδετέρῳ τῶν γαμβρῶν, ὅτ' ἐκραγῇ
 ὁ πλησιάζων φοβερός κατακλυσμός.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἦν γαμβρός μου καὶ ὁ Κοντοστέφανος;
 Δὲν ἦν τοῦ αἵματός μου ὁ Καματηρός,
 οἱ εἰς αἰσχύνῃς ῥίψαντές με ἄδυσσον;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ... ἡ τρίτη ἐκ τῶν θυγατέρων σου...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ Εὐδοκία; Καὶ λοιπὸν τί πρὸς αὐτήν;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶν' ἄγαμος. Ἴδού σοι βέβαιος λιμὴν.
 Αὐτῆς τὴν χεῖρα δὸς εἰς χεῖρα ἀσφαλῆ,
 πιστὴν καὶ δραστηρίαν, ἣτις φέρουσα
 τὸ σκῆπτρον, νὰ τὸ φέρῃ πρὸς σὸν ὄφελος.
 Κεφαλὴν στέψον, ἣτις νοῦν ἐγκλείουσα
 βασιλικὸν, καὶ πάσας ὑπεραίρουσα,
 νὰ ἐπιβάλλῃ σέβας, ἀλλ' ἐν σεβασμῶ
 τὸ στέμμα της νὰ θέτῃ εἰς τοὺς πόδας σου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ εἶσαι, ἄρχον, νέυλης εἰς τὴν αὐλήν;
 ἢ δὲν γνωρίζεις ὄλους τούτους ὡς ἐγὼ
 τοὺς εἰς τοῦ θρόνου τὰς βαθμίδας ἔρποντας,
 χρυσοστολίστους, μυριπνόους ἔξωθεν,
 ἐντὸς ἀσκούς κουφόνους, κακιῶν πασῶν
 ταμεῖα, κινδυνώδεις ἦττον ὡς ἐχθροὺς
 παρὰ ὡς φίλους; Οἶον περιγράφεις σὺ
 κ' οἱ χρόνοι ἀπαιτοῦσιν ἄνδρα, πλὴν ἐνὸς
 ἐγὼ οὐδένα ἄλλον εἶδα παρ' ἡμῖν,
 καὶ ὁ εἶς οὗτος, εἶσαι σὺ, ὁ ἔγγαμος.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἢ μεγαλοφροσύνη, Αὐτοκράτειρα,
 τὴν μεγαλοφροσύνην προκαλεῖ. Ἄν, ὡς ἀνὴρ,
 περὶ μεγάλων σὺ μεγάλα σκέπτεσαι,
 πρέπ' εἰς τὸ ὕψος τὸ αὐτὸ νὰ ἐγερθῶ,
 τὰς γυναικείας τρυφερότητας νικῶν.
 Ἄν νὰ σὲ σώσω δύναμαι, διάταξον,
 καὶ φίλτρου κρείττων, καὶ ἀφοσιούμενος,
 τοῦ γαμικοῦ μου ἀπαλλάττομαι δεσμοῦ·
 μετὰ τῆς Εὐδοκίας τὸ δικαίωμα

τοῦ στέμματος λαμβάνω, καὶ κατατεθὲν
εἰς πιστὰς χεῖρας, τὸ φυλάττω διὰ σέ.
Στάθμισον ταῦτα, καί, ἂν θέλῃς, πρόσταξον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἴδου ἡ Εὐδοκία.

ΔΟΥΚΑΣ

Συζητήσατε

ὁμοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σπανίως συζητῶ. Συχνότερον
προστάζω.

Ο ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (ἐξερχόμενος τοῦ δωματίου τοῦ Αὐτοκράτορος)

Ἄρχον Βεστιάριε, ὑμᾶς
ζητεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔτη του πολλά!

(Ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ Παρακοιμωμένου.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὲ ὑπὲρ πάντας, Εὐδοκία, ἤθελον.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐμέ, ὦ μῆτερ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐκ τῶν θυγατέρων μου
σὺ μ' εἶσαι ἡ φιλτάτη. Πάντοτ' εὐπειθής,
οὐδέποτε μοι λύπην προξενήσασα,
ἐκτὸς ἐὰν αἰ λύπαι μ' ἔθλιβον αἰ σαί.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εὐχαριστοῦμαι, μῆτερ, πῶς σ' εὐχαριστῶ.
Ἄλλὰ τὰς ἀδελφάς μου ἴσως ἀδικεῖς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἴσως· διότι ὅσα μοι ἐπότισαν
 ποτήρια πικρίας, δὲν τ' ἀπέδωκα.
 Εἰς τοῦ Κοντοστεφάνου τὰς σατανικὰς
 πλεκτάνας κ' ἡ Εἰρήνη συνυπούργησεν.
 Ἡ δ' Ἄννα, πᾶσαν ἀποπτύσασα αἰδῶ,
 ἐρωτικὰς προτάσεις δὲν ἐπέτρεπεν
 εἰς τὸν μνηστῆρα τοῦ θυγατριδίου της,
 εἰς Ἰβαγκὸν τὸν Βλάχον; Καὶ ἀμφοτέραι,
 ὅτε χηρεῖα τὰς ἀπηλευθέρωσε,
 τρέφουσαι φρένας ἀγενεῖς ἐδείχθησαν.
 Ὑπὲρ τοῦ κράτους μεριμνῶσα καὶ αὐτῶν,
 μεθ' ἡγεμόνων ἤθελον τῆς Δύσεως
 τῶν πρώτων καὶ κρατίστων συνδεόμεναι,
 κλονούμενον τὸν θρόνον νὰ στηρίξωσιν.
 Ἄλλὰ τὴν δόξαν παρ' οὐδὲν τιθέμεναι,
 πρὸς τὸ συμφέρον ἀπαθεῖς τὸ ὕψιστον,
 ἐκεῖν' ἐρώτων εὐτελῶν ἐφρόντιζον,
 καὶ τῶν γονέων σείουσαι τὸν χαλινὸν,
 εἰς ἀρχοντίσκους ἔδωκαν τὴν χεῖρά των,
 δι' ἣν σκηπτοῦχοι ν' ἀμιλλῶνται ἔπρεπεν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄλλ' ὅμως, μήτηρ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ
 εἰς τοῦ θρόνου ῥωμαλέοι πρόμαχοι·
 φημίζοντ' ἐπ' ἀνδρία.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡς οἱ ἔσχατοι
 τοῦ κίρκου στρατιῶται.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄλλ' εἰς τοὺς δεσμοὺς

αὐτοὺς ἐκεῖναι εὖρον ἴσως τὸ γλυκὺ
τῆς εὐτυχίας ἄνθος, τὸ δυσεύρετον,
ὃ μάτην παρὰ ξένοις ἢ καρδία των
θενὰ ἐζήτει.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θύγατερ, ἡγεμονίς
ὡς Θεοκρίτου ποιμενίς δὲν ὀμιλεῖ
περὶ καρδίας, καὶ περὶ αἰσθήματος.
Δὲν ἔχει προτιμήσεις ἢ καρδία τῆς
πλὴν ὅ,τι εἰσηγεῖται εἰς αὐτὴν ὁ νοῦς,
καὶ τὸ συμφέρον εἶναι πρῶτος νόμος τῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄχαρις νόμος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νόμος ἀπαραίτητος.

Νὰ σ' ὀμιλήσω ἤθελον περὶ αὐτοῦ.
Δεινοί, γνωρίζεις, περιέστησαν καιροὶ
τὸν θρόνον τοῦ πατρός σου. Σωτηρίας του
ἐλπίς οὐδ' ἐλαχίστη μοὶ προσμειδιᾶ.
Θὰ καταρρέυση, καὶ εἰς τὰ ἐρείπια
θ' ἀνεγερθῇ τὸ κράτος τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν,
κ' εἰρκτὴ καὶ τάφος δι' ἡμᾶς θενὰ σκαφῆ.
Δὲν ἀπατῶμαι· τὸ παρὸν ἀπώλετο.
Ἄς σώσωμεν τὸ μέλλον. Τοῦ πατρός κ' ἐμοῦ
σύ, καὶ τοῦ κράτους, ἔση ἄγγελος σωτήρ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγώ; Πῶς τοῦτο μῆτερ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Χρειαζόμεθα
πράττουσαν χεῖρα, κεφαλὴν βουλευούσαν,

θερμὴν καρδίαν καὶ ἀνεπιβούλευτον.
 Οὐδεὶς ἐκ τῶν γαμβρῶν μου συνενοῖ αὐτάς
 τὰς σωτηρίους ἀρετὰς ἐν ἑαυτῷ.
 Διὰ χειρὸς σου θεὰ περιφράξωσιν
 αὐταὶ τὸν θρόνον, ἢ θὰ τὸν κοσμήσωσιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄλλὰ μοὶ εἶναι ὅλως ἀκατάληπτον...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄνῆρ ἐχέφρων, ῥέκτης, πολυμήχανος,
 ἀφοσιοῦται εἰς ἡμᾶς, τοὺς παλαιούς
 δεσμούς του θραύει, καὶ μᾶς τείνει σῶτειραν
 τὴν ἀνδρικήν του χεῖρα, καὶ ζητεῖ τὴν σὴν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄνῆρ; ...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Δούκας εἶναι ὁ Ἀλέξιος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ Μούρζουφλος;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐχθροὶ του τὸ δυσώνυμον
 αὐτὸ τῷ προσκολλῶσιν ἐπωνύμιον,
 οὐχὶ ἡμεῖς. Μοὶ εἶναι φίλος συγγενής.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ μητηρ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λέγεις; ...

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοῦτο τὸ ποτήριον
 ἀπότρεφόν το ἀπ' ἐμοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ δειλιάς.

Τὸ μέτωπόν σου αἶρε ὑπερήφανον.
 Τὸ προορίζω θείω μύρω νὰ χρισθῆ,
 καὶ βασιλίσσης νὰ δεχθῆ διάδημα.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Στέφανον, μῆτερ, στέφανον ἀκάνθινον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Στέφανος δόξης εἶναι. Θὰ τὸν ἀρνηθῆς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ μῆτερ, ἐκορέσθην δόξης, ἔπια
 μέχρις ἰλύος τὴν πικρὰν τῆς κύλικα,
 ἔτ' ἐστεμμένον θῦμα εἰς τὸν Τριβαλλὸν
 μ' ἐπέμψατε, κ' ἐνδίδων εἰς διαβολὰς
 ὁ ἄτιμος ἀτίμως μ' ἀπεδίωξε,
 τὸ αἶσχος μόνον ἔχουσαν περίβλημα.
 Εἰς ἄλλους δόξης χάρισον Ὁκεανούς.
 Ἐν διψῶ, μῆτερ, ἐν καὶ μόνον σοὶ ζητῶ,
 σταγῶνα εὐτυχίας.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τῆς φρονήσεως

μὴ ἀποπτύης, θύγατερ, τὸν χαλινόν.
 Δὲν εἶν' ὁ Δούκας βάρβαρος καὶ Τριβαλλός.
 Τοῦ Βυζαντίου ὅταν θέλῃς μετ' αὐτοῦ
 τὰ σκῆπτρα φέρει, τίς βασίλισσα πρὸ σοῦ
 δὲν θέλει κύπτει; Τίς δὲν θέλει σὲ φθονεῖ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐπάρχει, μῆτερ, καὶ καρδία ἐν ἡμῖν·
 μὴ λέγε δὲν ὑπάρχει. Εἰς τὸν ἥλιον

τῆς εὐτυχίας ὅμως θάλλει. Κορυφαὶ
τῆς δόξης παγετώδεις τὴν μαραίνουσι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Παιδαριώδη λέγεις, ὅσα ἤκουσας
τοὺς λυριστὰς νὰ ψάλλουν.

ΕΥΔΟΚΙΑ (καθ' ἑαυτὴν)

Ἵψιστε Θεέ!

Ὁ Λέων!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ, ΛΕΩΝ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Χαῖρε, Ἵπαρχε.

ΛΕΩΝ

Ὁ Λάσκαρις

ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ πρὸ τῶν τειχῶν
μὲ στέλλει ν' ἀναγγείλω, Ἵπερσέβαστε,
ὅτι πρεσβεία φθάσασα Λατινικὴ
ζητεῖ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα,
καὶ εἰσελθοῦσα μετ' ἐμοῦ, τὴν ἄδειαν
ἀμέσου ἐξαιτεῖται προσελεύσεως.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πρεσβεία; Καὶ ἡξέυρεις τί προτίθεται;

ΛΕΩΝ

Δὲν θέλ' εἰς ἄλλον, πλὴν τοῦ Αὐτοκράτορος,
νὰ ἐξηγήσῃ τίνες αἱ προτάσεις τῆς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προτάσεις πάντως ἀσεβεῖς. Καὶ τί φρονεῖ
ὁ Λάσκαρις;

ΛΕΩΝ

Πῶς πρέπει νὰ προσέλθωσιν
οἱ πρέσβεις, ν' ἀκουσθῶσιν ὅσα λέγουσι,

ὑπάγω ν' ἀναγγείλω. Σὺ δὲ, Ὑπαρχε,
καὶ ὁ γαμβρός μου Λάσκαρις, ἰδέτε, ἄν
τοῦ Ἰσαὰκ ὁ θρόνος ἀναστηλωθῆ,
διὰ ῥομφαίας πῶς θὰ τὸν κυρώσητε.

(Εἰσέρχεται εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος.)

ΕΥΔΟΚΙΑ, ΛΕΩΝ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Παρώργισας, ὦ Λέων, τὴν μητέρα μου.

ΛΕΩΝ

Δυσάρεστόν τι εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν
δὲν ἐπεθύμουν νὰ εἰπῶ· ἀλλὰ τραφεῖς
εἰς τῶν πολέμων τὴν τραχεῖαν δίαιταν,
εἰς μελιτώδη γλῶσσαν δὲν συνήθισα
τὸ φρόνημα νὰ πνίγω. Ἡ ἀλήθεια
καθῆκον εἶναι πάντοτε, πρὸ πάντων δὲ
πρὸς ἄρχοντας. Ἡξεύρεις ἂν τὸ αἷμά μου
πιστῶς ὑπὲρ ἐκείνου δὲν θενὰ χυθῆ
ἔστις οὐ μόνον εἶναι Αὐτοκράτωρ μου,
ἀλλ' εἶναι καὶ πατήρ σου. Ἄν ἡ τύχη πλήν
ἀναβιβάσῃ ἄλλον εἰς τὸν θρόνον του,
αἷμα καὶ πίστιν εἰς ἐκεῖνον χρεωστῶ.
Εἰς σὲ τὸ λέγω, ἦν καὶ ὑπερήφανος
κ' εὐδαίμων βλέπω ὡς ἀδάμας νὰ κοσμῆς
τῶν Κομνηνῶν τὸ στέμμα, ὑπὲρ ἧς ζωᾶς
μυρίας ἔαν εἶχον, θὰ τὰς ἔδιδον·
σήμερον πρέπει, πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος,
ἡ βασιλεία νὰ σωθῆ, καὶ πρὸ αὐτῆς
τὸ ἔθνος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ τί πρέπει, Λέων, ὑπὲρ σέ
οὐδεὶς γνωρίζει, οὐδ' ὡς σὺ τὸ ἐκτελεῖ.

ΛΕΩΝ

Τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων! Πέραν τῆς χρυσῆς
ἄλλ' ὀμιχλώδους ἀτμοσφαιράς τῆς αὐλῆς,
ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου τῶν σκευωριῶν,
ἐκτὸς τοῦ ὄχλου τοῦ ἀργοῦ τῶν παλαιστρῶν,
τίς ὑποπτεύει ἄλλου ἔθνους ὑπαρξιν;
Τίς τῶν φρενῶν ἐκστάντα, τίς ἀλλόγλωσσον,
τίς δὲν θὰ μ' ὑπολάβῃ μύθους λέγοντα,
ἂν περὶ ἔθνους ὀμιλήσω, ἄλλοτε
μυριοδόξου, ἀνωνύμου σήμερον
καὶ ποδοπατουμένου; ἂν εἰπῶ λαμπρὸς
ὅτι κοσμεῖ τὴν Σπάρτην ὁ Χαμάρετος,
τοῦ Λεωνίδου ἄξιος ἀπόγονος,
πῶς τοῦ Σωκράτους ὀπαδὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ
ὁ Χωνιάτης τὰς Ἀθήνας εὐλογεῖ,
καὶ ὅτι ὑπὸ πάντα τὰ ἐρείτια
τῆς πάλαι δόξης, νέοι φύονται βλαστοὶ
ἐλευθερίας φῶς ἐπιδιώκοντες,
καὶ τῆς καλλιεργούσης χρῆζοντες χειρός;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Θερμὸν πολλάκις ἤκουσα τὸν λόγον σου
τὴν δόξαν ἐξυμνοῦντα τὴν προγονικὴν.
Πῶς ἔχαιρον ἠξεύρεις ὅταν μ' ἔλεγες
περὶ ἀνδρῶν μεγάλων καὶ λαμπρῶν καιρῶν.
Εἰς σέ πεισθεῖσα, κ' ἠγεμόνα τὸν σοφὸν
λαβοῦσα Λογοθέτην, εἰς τοῦ Πλάτωνος,
εἰς τῶν ἀρχαίων ἀοιδῶν τοὺς εὐθαλλεῖς

ἔτρυψα λειμῶνας, κ' ἡ καρδία μου
 εἰς ἔρωτα ἐτράφη τῶν περικλεῶν
 ἡμῶν προγόνων, καὶ ὁ νοῦς εἰς θαυμασμόν.

ΛΕΩΝ

Ἡγεμονίς, ὀσάκις, τὴν ψυχὴν ἀλγῶν,
 τὴν τύχην φέρω κατὰ νοῦν τοῦ ἔθνους μου,
 ἂν ἐδυνάμην νὰ σ' εἰπῶ τί ὄνειρον
 ἀκτινοβόλον, οὐρανόθεν καταβάν,
 παρηγορεῖ καὶ θάλπει τὴν καρδίαν μου!
 Σὲ, Εὐδοκία, βλέπω, ὡς τὴν Ἄρτεμιν
 φέρουσαν τόξα, ἡγουμένην τῶν στρατῶν,
 καὶ εἰς παιάνων παλαιῶν σαλπίσματα
 Ἑλλήνων λέχους εἰς θριάμβους, ὡς τοὺς πρὶν,
 κ' εἰς δόξαν ὀδηγοῦσαν. Ἄλλοτε χρυσοῦν
 ἔχουσα σκῆπτρον καὶ πορφύραν, κάθηται
 ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ εὐάνδρου Ἄργους μου,
 κ' εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἀρχαίους νόμους τῆς
 ἐπαναφέρεις, καὶ τὴν πρώτην εὐκλειαν
 καὶ σῴτειράν τῆς ἢ Ἑλλάς σ' ἀνευφημεῖ,
 καὶ σὲ λατρεύει ὡς τὰς ἄλλοτε θεάς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐχί, ὦ Λέων. Ταῦτα ὑπερβάλλουσι
 καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς κλίσεις τὰς ἐμάς.
 Μακρὰν τῶν θρόνων καὶ μακρὰν τῶν ἀξιῶν,
 αἵτινες ὄξος καὶ χολὴν μ' ἐπότισαν,
 καὶ χεῖρον ἔτι μοὶ ἐπιφυλάττουσι
 τὸ δηλητηρίον των, εἰς τῶν Ἀθηνῶν
 τοὺς περιδόξους κήπους, εἰς τὰς φάραγκας
 τὰς πολυδένδρους τοῦ Μακάλου, ἄγνωστος
 ἐγκρυπτομένη, καὶ ἀπολαμβάνουσα

τῆς φύσεως τὰ κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς,
εἰς ἀναμνήσεις βόσκουσα τὴν φρένα μου
ἐνδόξου παρελθόντος, τὴν καρδίαν μου
νὰ σφαγιάζω εἰς βωμὸν μὴ ἔχουσα
ἀγνώστων καθηκόντων, τῷτο δι' ἐμέ
τὸ ὄνειρον τοῦ βίου. Οἴμοι! Ὅνειρον!

ΛΕΩΝ

ὦ Εὐδοκία! Ποία πάλλεται χορδὴ
ἐντός μου, ὅταν ὡς ἠχὼ ἐξ οὐρανοῦ
τὴν θίγει ἢ φωνή σου! Πᾶσαν τὴν πληροῖ,
κ' ἐντός της διεγείρει μέλος συμφωνοῦν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

(δείκνυσα αἰρόμενον τὸ παραπίεσμα)

Ἴδού!

Ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα
(προπεμπόμενοι καὶ παρακολουθούμενοι ὑπὸ Αὐλικῶν.)

ΔΟΥΚΑΣ

(πάντων προηγούμενος καὶ ἀναγγέλλων)

Ὁ Αὐτοκράτωρ.

Αὐλικοί

Εἶψαν αὐτοῦ

πολλὰ τὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ μεγαλειότης του
προσάττει τῆς πρεσβείας τὴν εἰσαγωγὴν.

(Ὁ ΛΕΩΝ ΣΤΟΥΡΟΣ εἰσέρχεται. Ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα ἀναβαίνουν εἰς τὸν θρόνον,
ἐφ' οὗ ἵστανται ὄρθιοι· παρ' αὐτοὺς ἑκατέρωθεν καὶ ὀπίσω ἢ ἄντικρυ παρατάττονται οἱ λοιποὶ Αὐ-
λικοὶ, ἐν ᾧ ἔχουσιν αἰ σάλπιγγες. Μεταξὺ καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἡ ΜΑΡΙΑ σχεδὸν ὡς μοναχὴ ἐνδεδυμένη.)

(* Ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι εἰσέρχονται καὶ παρατάττονται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (κατὰ μέρος πρὸς τὸν Δουκαν)

Ὁ Αὐτοκράτωρ πῶς ἐπέισθη νὰ δεχθῇ
τῶν Φράγκων τὴν πρεσβείαν;

ΔΟΥΚΑΣ (ὁμοίως πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τὸν κατέπεισα.

“Ὅτ’ ἐναντίοι ἄνεμοι συγκρούωνται,
φυσῶσι τρικυμίαν. Σὺ δὲ πρόσεχε,
βολιδοσκόπει. Τὸ ναυάγιον ἐγγύς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐκεῖ ὀπίσω βλέπω μελανείμονα
τινὰ ἐντὸς τοῦ πλήθους. . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν Μαρίαν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ναί.

Τὴν εἶδες;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν τὴν εἶδα!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πλὴν δὲν ἐννοῶ.

Αὐτὴ ἐδώ!

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν εἶδα, καὶ τὴν ἔφερα.

Εἰπέ σὺ μᾶλλον· εἶδες θηρευτὴν ποτε
ἔχοντα βέλος ἐν εἰς τὴν φάρετραν του;
Καὶ δὲν νομίζεις ὅτι σώζεται ἡ ναῦς
ἢ εὐπλοῦσα ἐπὶ θάτερα; Αὐτὰ
τὸ πρῶτον εἶναι τῶν φρενῶν Ἀλφάβητον.

(Ἐν τούτοις εἰσάγονται οἱ τρεῖς ΠΡΕΣΒΕΙΣ, χαίρει ὡς ἐλαφρῶς, καὶ ἵστανται ἀπέναντι τοῦ θρόνου.)

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΕΙΣΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εὐγενεῖς ξένοι, εἰς Ἡμᾶς ἤτήσατε
νὰ παρουσιασθῆτε. Καλῶς ἦλθατε.
Ἐχθέσατε θαρρόντως τὰς εὐχὰς ὑμῶν.

Καθ' ἃ μοι εἶπον, κ' ἐκ τῶν ἐμβλημάτων σας
 εικάζω, εἴσθε στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ,
 νὰ σώσητε τὸν Τάφον ἀπερχόμενοι
 ὅστις ἐγκλείει τὴν ἀθάνατον ζωὴν.
 Ἀγαθῇ τύχῃ! Νίκη εἰς τὰ ὄπλα σας!
 Ἀλλ' εἰς Ἡμῶν τὰς χώρας τί σᾶς ἔφερε;
 Μὴ δι' ὁδῶν ἀγνώστων ἐπλανήθητε,
 καὶ ὁδηγοὺς ζητεῖτε; Μὴ σπανίζετε
 τροφῶν καὶ ἐφοδίων; ἢ τῶν ὅπλων μας
 τὴν κοινωνίαν θέλετε καὶ ἀρωγὴν;
 Αἰτεῖτε, κ' εἴ τι εὐλογον, γενήσεται.
 Πλὴν σφάλμα νὰ ἐλέγξω πρέπ' ὑμέτερον
 εἰς ὃ ἐξ ἀπειρίας ἐνεπέσατε.
 Τὰ εἰθισμένα δίκαια παρέβητε,
 πανστρατιᾷ ἐνταῦθα εἰσελάσαντες.
 Διὰ πρεσβείας δίοδον ὠφείλετε
 καὶ εἴ τι ἄλλο νὰ ζητήσητε. Ὑμῖν
 πρὸς χάριν ὅμως ταῦτα παραβλέπομεν.
 Τὸ αἴτημά σας, ἔστω, ὑποβάλετε·
 καὶ οἷαν χάριν δαψιλεύσωμεν ὑμῖν,
 ταύτην λαβόντες, ἄπιτε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τὸν ἀσπασμὸν

ἀνταποδίδομέν σοι, ἐν ὀνόματι
 τῶν ἡγεμόνων πάντων καὶ τῶν ἵπποτῶν,
 ὅσοι τὸ σῆμα τοῦ Σωτῆρος φέροντες
 ἐπιδημοῦμεν. Ἐν πλὴν ἀποκρούομεν
 ἔτι ἐθίμων καὶ δικαίων ἄγνοια,
 σοῦ ἄκοντος, μᾶς φέρει εἰς τὴν χώραν σου.
 Εἰς παρῤῥησίαν τεθραμμένοι, λέγομεν

δὲν εἶναι σοῦ ἡ χώρα. Ἐφερεν ἡμᾶς
 ὁ νόμιμός της ἡγεμών, τοῦ Ἰσαὰκ
 ὁ κληρονόμος καὶ υἱὸς Ἀλέξιος,
 ὑπὸ τῶν σημαίων μας τὴν σκιὰν τεθείς.
 Ἄλλ' οὔτε τῆς εὐθείας ἐξετράπημεν.
 Τὴν πανοπλίαν ἐνδυθέντες τοῦ Σταυροῦ,
 τῆς ἀδικίας τιμωροὶ ἐχρίσθημεν,
 τῶν ἱερῶν δικαίων ἐπανορθωταί.
 Ἴδου ἐνταῦθα τί μᾶς φέρει. Κάτελθε,
 εἰρηνικῶς τοῦ θρόνου ἐν κατακρατεῖς,
 τὸ στέμμ' ἀπόδος, εὐλαβῆς ὑπήκοος,
 εἰς ὃν ἀνήκει, καὶ σοὶ ἐγγυώμεθα,
 μὰ τοῦτο τὸ σημεῖον τὸ σωτήριο,
 τοῦ Βασιλέως ἀνοχὴν φιλάδελφον,
 ἀνετον βίον, καὶ ἦν πρέπει σοὶ τιμὴν.
 Ἡμεῖς δὲ ἀναχθέντες ἀπερχόμεθα
 ἔπου τὸ χρέος μᾶς καλεῖ τὸ ἱερόν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τῆς παρῆρησίας ταύτην τὴν κατάχρησιν
 τραχεῖαν κρίνων τῆς ἀνδρίας ἄκανθαν,
 τὴν παραβλέπω. Ὅτι σᾶς ἠπάτησαν
 μικρὸν μ' ἐκπλήττει. Τ' ἀληθῆ μανθάνοντες,
 θὰ στοχασθῆτε τοῦ καθήκοντος ὑμῶν.
 Ὁ θρόνος οὗτος, ἐφ' οὗ κάθημαι χρισθεῖς,
 μοὶ περιῆλθεν οἷω δικαίωματι
 καὶ τῷ ἐκθρονισθέντι προκατόχῳ μου.
 Τὸ σκῆπτρον εἴτε δίδει εὐνοια λαοῦ,
 εἴτε θεόθεν ἀπονέμεται ἡμῖν,
 ὀφείλομεν λαβόντες, νὰ τὸ σώζωμεν.
 Καὶ ὅμως οὗτος, ὃν καλεῖτε νόμιμον

τοῦ κράτους κυβερνήτην, ἐρωτήσατε
καὶ μάθετε, εἰς αἷμα τοῦ μονάρχου του
ὄτι τὸ στέμμα βεβαμμένον ἔλαβε,
κ' εἰς τὸ ἀσπαῖρον πτώμά του, κρεουργηθὲν,
πατήσας, εἰς τὸν θρόνον πῶς ἐπήδησεν·
ἐν ᾧ ἀφ' ὅτου ἡ πορφύρα εἰς ἡμᾶς
ἀπεκλήρωθη, ὁ αὐτὴν ἀποδυθεὶς
ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ γαλήνῃ ἔζησε,
καὶ παρ' ἡμῶν πᾶν ἔσχε τὸ φιλάνθρωπον.
Ταῦτα μαθόντες καὶ ἀντισταθμίσαντες,
ἡσύχῳ συνειδήσει θεὸν ἀπέλθητε.

ΜΑΡΙΑ (προβαίνουσα ἐκ τοῦ πλήθους)

Ἀήττητοι ἱππῶται, τίνων ἔλαχεν
ὁ Αὐτοκράτωρ φιλανθρώπων, κρίνατε,
τὴν σύζυγόν του βλέποντες ἐμπρὸς ὑμῶν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εἰς ταύτην ἡ Μαρία τὴν ὀμήγουριν!
Τίνος ἀδεία;

ΜΑΡΙΑ

Οὐδενός. Ὑπέκυπτον
ἡ βασιλὶς εἰς βίαν· ἀλλὰ σήμερον
ἡ λόγχη τούτων τῶν γενναίων μαχητῶν
εἰς χειρὰς σου τὴν βίαν θραύει. Ὑπ' αὐτῶν
τὴν προστασίαν ἡ θυγάτηρ τίθεται
τοῦ ἀνακτος τῶν Οὐγγρων.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Οὕτω προκαλεῖς
τὴν αὐστηρότητά μου!

ΜΑΡΙΑ (δείκνουςα τὸν Μομφεβῆτον)

Ὁ Μαρκήσιος,

πατρῶος φίλος, ἄν δὲν μ' ἔλησμόνησε,
δὲν θ' ἀποστρέψη ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρόσωπον,
καὶ θενά κλίνει πρὸς τὸν λόγον μου τὸ οὖς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(Κλίνει τὸ γόνυ ἐμπρὸς της, καὶ πάλιν ἐγείρεται)

Βασιλὶς, ὄχι, δὲν σέ ἔλησμόνησα,
καὶ πάντοτε παροῦσα εἰς τὴν μνήμην μου
μέν' ἢ αὐλὴ τοῦ Βάλα ἢ φιλόξενος,
ἔπου χαρίτων πλήρης ἔλαμπες ἀστήρ.
Ἐκτοτε ὅτι εἰς Κωνσταντινούπολιν
ἀνέτειλες, τοῦ θρόνου χρυσοῦς ἥλιος,
εἶχον ἀκούσει, καὶ τὸν Αὐτοκράτορα
ἐφθόνουν, ὄχι ὅτ' εἰς θρόνον κάθηται,
ἀλλ' ὅτι σ' ἔχει σύνθρονον. Ἀπρόοπτον
νὰ ἰδῶ μ' ἦτον σέ, τὴν ἀγγελόμορφον,
σέ τῶν ἡγεμονίδων τὸν ἀδάμαντα,
μακρὰν τοῦ θρόνου, πενιχρὰν τὸ ἔνδυμα,
καὶ περιφρονουμένην. Θάρρει, καὶ εἰπέ.
Οὐδεὶς θὰ σ' ἐμποδίσῃ· τὸ ὑπόσχομαι.
Ἐθριξ τῆς κεφαλῆς σου ἔσται ἱερά
τοῖς φοβουμένοις τὴν ἐμὴν ἐκδίκησιν.
Ὡς ἔπου φθάνει ἡ αἰχμὴ τοῦ ξίφους μου,
τῶν Οὐγγρων βασιλόπαις εἶσαι ἀσφαλῆς.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πῶς διατρέχει κίνδυνον δὲν θὰ εἰπῇ
ὑπὸ τὴν σκέπην τὴν φιλάδελφον ἡμῶν.

ΜΑΡΙΑ

Τῆς Παναγίας κάθημαι τῶν Βλαχερνῶν
περιδεῆς ἰκέτις, καὶ ἡ χάρις της
ἐν ἔσω θέλει νὰ μὲ σώζῃ, σώζομαι.

Τὸ ῥάκος τοῦτο εἶναι ἡ πορφύρα μου,
καὶ στέμμα μου ἡ τέφρα εἰς τὴν κεφαλὴν.
Ὁ δ' Αὐτοκράτωρ, ἔχι ἄρπαξ ἄνεμος
νομίμου θρόνου, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνορθωτῆς,
τῆς κοινῆς δίκης, καὶ τῆς θείας λειτουργῆς,
τὴν αἱμοπότιν ἄρπυιαν κατέβαλε,
βασιλοκτόνον τέρας, τὸν Ἀνδρόνικον,
καὶ εἰς τὸν θρόνον ἄκων, λαοπρόβλητος
ἀνέβη, φέρων σωτηρίαν τῷ λαῷ.
Αὐτὸς, — ἀκούσατέ το, ἄνδρες εὐγενεῖς,
καὶ ἂν ἡ κολακεία ἔμφοδος σιγαῖ,
ἐκ τῶν χειλέων ἀδυνάτου γυναικὸς
ἄς τὸ ἀκούσῃ φρίττουσα ἡ γῆ, — αὐτὸς
σβεσθεῖς τὰς κόρας, φίλων, πάντων ἔρημος,
ὑπὸ τοῦ καυχωμένου ἐπ' ἀδελφικῆ
στοργῆ, εἰς τὸ φρικῶδες δεσμοτήριον
τοῦ Ἀνεμᾶ ἐκλείσθη, εἰς τὰ ἔγκατα
τῆς γῆς, καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτατον.

Ο Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

ὦ ἀνηκούστου κακουργήματος!

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τραχύν

τὸν λόγον ἔχεις, πρεσβευτὰ, καὶ λησμονεῖς
τὴν θέσιν σου. Ἀνίσως, αὐστηρότεροι
τῶν διαθέσεών μας, τὸν καθεῖρξαμεν,
ἃς αἰτιᾶται τὸν υἱόν του. Ἄνετος
κ' ἐλεύθερος ἐβίου εἰς ἀνάκτορα
ἐν Διπλοκιονίῳ. Ἄλλ' ὠφεληθεῖς
τῆς φιλαδέλφου μεγαλοψυχίας μας,
συνωμοσίας ἔπλεκε προδοτικᾶς,

καὶ τὸ μειράκιόν του ἔξαπέστειλε
 νὰ σκευωρήσῃ παρὰ ξένοις καθ' ἡμῶν.
 "Ἄφρον θὰ ἦτον, καὶ προνοίας ἔλλειψις,
 ἀνίσως ταῦτα δὲν παρεκωλύομεν.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Λοιπὸν καὶ τοῦτο ἔγκλημα θὰ λογισθῆ,
 πῶς τὸν υἱὸν του δεσμῶν σώζων δουλικῶν,
 καὶ κρυπτομένων ἴσως ἔτι μαχαιρῶν,
 πρὸς τὸν γαμβρὸν, ἐκπέμπ' εἰς στέγην ἄσυλον,
 τὸν Ἀλλαμάνων βασιλέα; "Ἐγκλημα,
 εἶν' ἔγκλημα ἐκείνου, τὰς βασιλικὰς
 μαθόντες συμφορὰς του, ὅτι εὐσεβεῖς
 οὐτ' οἱ ἰππῶται ἦλθον. . ., ὅτι ἦλθομεν
 πρὸς ἀρωγὴν του καὶ πρὸς σωτηρίαν του;
 Καὶ πῶς θὰ πρέπει, εἰπέ μᾶλλον, νὰ κληθῆ
 ὅτι τυφλώσας ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν,
 ὑπήκοος μονάρχην, εἰς ἀνήλια
 δεσμοτηρίων βάθη τὸν κατάρυξε,
 τὴν σεβαστὴν του στεφηφόρον κεφαλὴν
 εἰς χλεύην καὶ εἰς ὕβριν πῶς παρέδωκε,
 κ' εἰς ἄλυσιν κακούργων πῶς ἐδέσμευσε
 τὴν χεῖρα ἣν ἐφίλει εὐλαβῆς λαός;
 "Ἄν τοὺς ἀνθρώπους ταῦτ' ἀφίνουν ἀπαθεῖς,
 ἀλλὰ τὴν θεῖαν δὲν ἐγείρουσιν ὀργὴν;

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον).

Γοργὸς ὁ νέος, καὶ ὁ λόγος του δριμύς.
 "Ἐχε τὸν νοῦν σου. Παρατήρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τί φρονεῖς;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Νέε Ἰππότα, λογγομάχος ἄξιος
 ἂν εἶσαι, τόπος ἔμωσ λογομαχιῶν
 αὐτὸς δὲν εἶναι. Μὴ ἀποθρασύνεσαι.
 Ἐὰν προτάσεις ἄλλας δὲν μοὶ φέρετε,
 ἀπέλθετε, ταχέως μεταστήσατε
 ἐκτὸς τῆς χώρας ἐν εἰρήνῃ τὸν στρατὸν,
 διότι βίας θέλωμεν ν' ἀπέχωμεν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Αὐταὶ εἶν' αἱ προτάσεις ἃς σοὶ φέρομεν.
 Ἄν εἰς ἐλαίας κλάδον δὲν τὰς δέχησαι,
 εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς λόγχης θενὰ τὰς δεχθῆς.
 Ἡ ἐντολή μας ἦν αὐτή.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀπέλθετε!

Σᾶς ἀπολύω ἐκ τῆς παρουσίας μου. (Ἐγείρεται ἐν' ἀπέλθῃ.)
 Τὸν πόλεμον ζητεῖτε· θά τὸν ἔχητε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(φιλῶν τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας)

Ἡγεμονίς, τὰ ξίφη, αἱ καρδίαι μας
 καὶ οἱ βραχίονές μας, πάντα ὑπὲρ σοῦ.

(Ἐξέρχονται πάντες, ὁ μὲν Αὐτοκράτωρ διὰ τῆς αὐλαίας, ἡ δὲ πρεσβεία διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας.)

(Ἐν ᾧ ἐξέρχονται) ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κομνηνόν)

Ὁ Αὐτοκράτωρ ποίαν δίδει προσταγὴν
 περὶ τοῦ κυνηγίου;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἀναβάλλεται. (Ἐξέρχεται.)

(Ὁ ΔΟΥΚΑΣ ἔμεινεν ὀπίσω, καὶ, ἐν ᾧ ἐξέρχεται καὶ ὁ Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ,
 τῷ θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος.)

ΔΟΥΚΑΣ

Ἰππότα!

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Ποῖος εἶναι;

ΔΟΥΚΑΣ

Μεῖν' ἐπὶ στιγμῆν.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Τίς εἶσαι; τί μὲ θέλεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ζηλωτὴν θερμὸν
 τοῦ καθειργμένου σ' ἤκουσ' αὐτοκράτορος.
 Ἄντήχ' εἰς τὴν φωνὴν σου σέβας καὶ στοργή.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Κ' ἔγκλημα ἴσως εἶναι τοῦτο παρ' ὑμῖν,
 ὅτι οἰκτεῖρω ἡγεμόνα πάσχοντα;

ΔΟΥΚΑΣ

Παρά τοῖς ἄλλοις, ἴσως παρ' ἐμοὶ, δεσμὸς
 ἀγάπης, ἔλκων καὶ προσδέων με εἰς σέ.
 Σὲ ἤκουον λαλοῦντα, κ' ἡ καρδία μου
 τὰ νέα σου ἐπέτα χεῖλη ν' ἀσπασθῆ.
 Κρυπτὴ ἐστία εἶν' ἀφοσιώσεως
 πρὸς τὸν ἐν σκότει κ' ἐν δακρύοις κείμενον.
 Θὰ σ' ἔθλιβε βαθέως ἐὰν ἔβλεπες
 τὸν ἄλλοτ' ἐπὶ θρόνου διαλάμποντα,
 τὸν ὄλβιον μονάρχην, τὸν πανσέβαστον,
 εἰς τὸ φρικῶδες βάραθρον τοῦ Ἄνεμᾶ
 οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ἄδης ἦττον ἄγριος,
 γυμνίτην, ἐν βορβόρῳ, προσκεφάλαιον
 ἔχοντα λίθον! Οἱ σβεστοὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 σταλάζουν θρόμβους αἵματος· εἰς προσευχὰς
 καταναλίσκει τῆς ζωῆς τὸ ἔλαιον,

καὶ ψιθυρίζει ἐν αὐταῖς ἐν ὄνομα,
τὸ τοῦ υἱοῦ του. Αὐτρωτὴν τὸν θάνατον
ἐπικαλεῖται, ἀλλ' ὀδύρετ' ἐνταύτῳ,
πῶς θ' ἀποθάνῃ πρὶν ἰδῆ... πρὶν ἀσπασθῆ
τὸ τέκνον τῆς ψυχῆς του, τὸν Ἀλέξιον.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

ὦ! πῶς ὦ! πῶς σπαράττει τὴν καρδίαν μου
ὁ λόγος οὗτος! ὦ! ἂν μοὶ ἐδίδοτο
τὴν σεβασμίαν δεξιάν του ν' ἀσπασθῶ!

ΔΟΥΚΑΣ

Νὰ τὸν ἰδῆς τοσαύτην ἔχεις ἔφρσιν;

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Νὰ τὸν ἰδῶ! Τί λέγεις; Μὴ τὴν εὐπειστον
νὰ παγιδεύσης θέλεις ἀπειρίαν μου.
Τίς εἶσαι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶμαι φίλος ἐπιστήθιος,
Εἶμαι θεράπων, συγγενῆς τοῦ Ἰσαάκ.
Ὅτε κακοῦργος τὸν ἐτύφλου ἀδελφός,
καὶ ν' ἀποθάνω δι' αὐτὸν ἠθέλησα,
ἀλλ' ἦν ἐξώρας, κ' ἠ θυσί' ἀνωφελής.
Τότ' ἔζησα, ζητήσας τίνι μηχανῇ
νὰ τὸν ὑπηρετήσω ἐν τῇ συμφορᾷ.
Τοῦ ἄρπαγος τὸν θρόνον ἐπλησίασα,
ὑπεποιθήτην τὴν ἐμπιστοσύνην του,
καὶ ἤδη ἄρχω παντοδύναμος σχεδόν,
καὶ τοῦ δεσμώτου πιστευθεὶς τὴν φρούρησιν,
παραμυθῶ πραύνων τὰς βασάνους του.
Εἶμι ὁ Δούκας ὁ Ἀλέξιος.

Γ' ΠΡΕΣΒΥΣ

Πῶς; Σὺ

ὁ Δούκας;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναί, κ' εἰς ταύτας τὰς ἀγκάλας μου
 βρέφος πολλάκις τὸν υἱόν του ἔφερα,
 μειράκιον πολλάκις τὸν ἐδίδαξα.
 Ἄλλ' ἐὰν θέλῃς, λάλησον, Ἀλέξιε,
 κ' εἰς τοῦ πατρός σου σὲ εἰσάγω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ πατρός; . . .

Τοῦ ποίου; . . . (Τῷ λαμβάνει αἰφνηδῶς τὴν χεῖρα)

Φίλε· εὐεργέτ' ἀνέλπιστε,
 μάταιον εἶναι, οὐδὲ θέλω νὰ κρυφθῶ
 ἀπὸ σοῦ πλέον. Φέρε με, ὦ! φέρε με
 πρὸς τὸν πατέρα, νὰ ἰδῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
 τοὺς ἐσβεσμένους, ν' ἀσπασθῶ τοὺς μῶλωπας
 τῶν σεβαστῶν χειρῶν του, καὶ νὰ μ' εὐχηθῇ,
 κ' ἔστ' αἰωνία ἡ εὐγνωμοσύνη μου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ, ὦ βασιλόπαι, περισκέψεως
 καὶ προσοχῆς ἀνάγκη. Μετὰ τοῦ πατρός
 κατάκλειστος, τὸ πρῶτον, ἔπειτ' ἀπελθὼν
 μειράκιον εἰσέτι, εἶσαι ἄγνωστος
 ὅτ' ἐπιστρέφῃς μετ' ἐτῶν παρέλευσιν,
 εὐπρεπῆς νέος, ἐν στολῇ τῶν ἵπποτῶν.
 Ἡ προδοσία ἔμωσ εἶν' ὄξυδερκῆς·
 ὁ ὀλεθρὸς σου, φωραθέντος, βέβαιος.
 Μὴ ἐμπιστεύου εἰς οὐδένα πλὴν ἐμοῦ.
 Θὰ σοὶ ἀνοίξω τοὺς μοχλοὺς τῆς φυλακῆς·

καὶ ἔταν πάλιν θὰ ἐξέλθῃς, δι' ἐμοῦ
τῆς πόλεως ἢ πύλης θὰ σοὶ ἀνοιγῆ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πῶς θ' ἀνταμείψω τὴν ἀγάπην σου ποτέ;
Δέξαι φιλίας αἰωνίας ἀσπασμόν. (Τὸν ἐντὸς καλεῖται.)

ΔΟΥΚΑΣ

Οὐχὶ Ἰούδα σ' ἀποδίδω φίλημα.

(Ἐν ᾧ ἐξέρχονται, πίπτει ἡ σύλαισα.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Φυλακή τοῦ Ἄνεμᾶ ὑπόγειος.)

Ὁ τυχλὸς Ἀυτοκράτωρ **ΙΣΑΑΚ ΑΓΓΕΛΟΣ**, μόνος.

ΙΣΑΑΚ ΑΓΓΕΛΟΣ

Κενόδοξοι φροντίδες, φίλαρχοι σπουδαί,
δολοπλοκίαι ζοφεραί, κ' ἐγκλήματα,
ἔσα τοῦ θρόνου τὴν ὁδὸν λειαίνουσιν,
ἰδοὺ ποῦ περατοῦνται! Νύξ, βαθεῖα νύξ,
νύξ αἰωνία, εἰς ἣν φρίκη κατοικεῖ,
καὶ ἣν τεράτων ἡ συνειδήσις πληροῖ!
Εἶν' ἐστοιχειωμένα αὐτ' ἡ κόλασις!
Τί θέλετε τοῦ ἄδου μορμολύχεια;
Τί προσηλοῦτε αἱματώδεις ἐπ' ἐμέ
τάς ἐσβεσμένας κόρας; Τὰς ἐστέρησα
τοῦ οὐρανίου δώρου, τοῦ χρυσοῦ φωτός,
ἐπιδιώκων τὸ ἐπιφθονώτατον,
τὸ παρ' ἀνθρώποις ὑψιστον τῶν ἀγαθῶν,
τὸν θρόνον. Μὴ ὀργίλως μὲ προσβλέπετε·
ἐπικροτεῖτε μᾶλλον. Σεῖς μ' ἐφέρατε
ἐπὶ τὸν θρόνον· ποῦ δ' ὁ θρόνος μ' ἔφερε
τὸ βλέπετε. Τοῦ τάφου μὲ περιστοιχεῖ
ἡ νύξ, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ ἡσυχία του.
Ἐσβέσθ' ἡ ἔξω, ὄχ' ἡ ἔνδον ὄρασις.
Τῶν εὐδαιμόνων ἡμερῶν ἡ πάμφωτος
εἰκὼν διπλασιάζει τὰς βασάνους μου,

καὶ ἐν αὐτῇ σὲ φίλον τέκνον, σὲ, υἱέ,
 σὲ, ὦ Ἀλέξιέ μου, βλέπω πάντοτε,
 μάτην ἀνοίγων τὴν ἀγκάλην μου κενήν,
 νὰ πνίξω μάτην θέλων τὴν συνείδησιν,
 καὶ μόνος, μόνος, μόνος πάντοτε! — Οὐχί!
 Ὁ στρόφιγξ τρῦζει. Βῆμ' ἀκούω πτερωτόν.
 Ἐκείνη εἶναι!

ΕΥΔΟΚΙΑ, ΙΣΑΑΚ

ΙΣΑΑΚ

Εἶσαι, φίλη κόρη, σύ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ, ὦ Αὐτοκράτωρ.

ΙΣΑΑΚ

Σὺ, ἡ φέρουσα
 τροφήν παρηγορίας εἰς τὸ βάραθρον
 τοῦ σκοτεινοῦ μου βίου! Ἡ φωνή σου φῶς
 ἐντός μου διαχέει, καὶ προσβάλλει μου
 τὸ οὖς ὡς μέλος γνῶριμον, οὐ ἀπορῶ
 ν' ἀναπολήσω τὸν ρυθμόν. Ἀόρατος
 εἰς τὰς πληγὰς μου ἐπιχέεις βάλσαμον
 καθὼς ἡ οὐρανία πρόνοια. Ποτὲ
 δὲν θεν' ἀκούσω τὸ γλυκύ σου ὄνομα;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ ὄνομά μου, Αὐτοκράτωρ, ἄστημον.
 Τὰς σεβαστὰς σου συμφορὰς οἰκτεῖρουσα,
 κ' ἐπιτυχοῦσα τῆς προσόδου ἄδειαν,
 προσέρχομαί σοι, ἢ πρὸς πᾶν ἀνίκανος,
 νὰ σοὶ προσφέρω μόνον στεῖρα δάκρυα.

ΙΣΑΑΚ

Ἡὺλογημένην δρόσον! Ἀναθάλλουσα
 [ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

ὕπ' αὐτὴν πάλλῃ ἢ νεκρὰ καρδία μου,
 κ' ἰχμᾶς ἐντός της νεαρὰ κυκλοφορεῖ.
 Ὅταν ὁ λόγος ἀπὸ τῶν χειλέων σου
 εἰς τὴν ψυχὴν μου καταβαίνει συμπαθῆς,
 ὄλ' αἱ χορδαί της ἀντηχοῦν, φαντάζομαι
 πῶς εἶν' ἐκεῖνος ὄν θρηνῶ, ὄν ξένη γῆ
 καλύπτει ἴσως, πλάνητα, φυγοπάτριν.
 Παραμυθοῦσα ὅταν εἶσαι παρ' ἐμοὶ,
 σ' ἀκούω μετὰ πόθου, καὶ μοὶ φαίνεται
 πῶς ἡ φωνή σου λέγει· «Ὁ υἱός σου ζῆ.»

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναί, ἡ φωνή μου λέγει· «Ὁ υἱός σου ζῆ.»

ΙΣΑΑΚ

Τί λέγεις; τί, φιλτάτη κόρη; Εἶναι εἰδησις;
 Πόθεν ἤξεύρεις; Ἄφες εἰς τὸν τάφον μου
 νὰ μ' ἀναστήσῃ ἡ παρήγορος ἡχώ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Λαθραίως ἦλθα νὰ σοὶ φέρω τὰς κοινὰς
 τοῖς πᾶσιν ἀγγελίας, ἀλλ' ἀγνώστους σοι.
 Ζῆ ὁ υἱός σου. Ὑπὸ Φράγκων ἵπποτῶν,
 ὑπὸ στρατοῦ καὶ στόλου προπεμπόμενος,
 πρὸ ἡμερῶν τεσσάρων περικάθηται
 ἐπαπειλῶν τὴν πόλιν. Πρέσβεις σήμερον,
 ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐλθόντες, ὁ Ἀλέξιος
 νὰ καταθέσῃ τὴν ἀρχὴν ἀπήτησαν,
 νὰ σοὶ τὴν ἀποδώσῃ, σοὶ ἀνήκουσαν.
 Ἐὰν δ' ἀρνήται πόλεμον ἐπάγουσι.

ΙΣΑΑΚ

Ζῆς, φίλτατε υἱέ μου! Ζῆς, ἐπιδημεῖς,
 καὶ τοῦ πατρός σου δὲν ἐπιλανθάνεσαι!

Ἄλλὰ πολέμους δι' ἐμέ! Αἰμόβαπτον
 τὴν ἀλουργίδα νὰ φορέσω! Δι' ἐμέ
 ἢ πόλις μελανείμων! Ὅχι! Ἄπαγε!
 Ναί, νὰ τὸν σφίγξω εἰς τὸ στήθος μου ποθῶ,
 ἀλλὰ μὴ χύσῃ αἷμα, μὴ, ἐμφύλιον!
 Πῶς ν' ἀφοπλίσω ἔτοιμον εἰς ἔγκλημα
 τὴν φίλην χεῖρα, ἀσεβῶς φιλόστοργον;
 Σὺ, κόρη, ἦτις, εὐσπλαγχνος πρὸς γέροντα,
 εἰς τὴν εἰρκτὴν του παρεισδύεις, δύνασαι
 τὸν λόγον μου νὰ φέρῃς καὶ πρὸς τὸν υἱόν;
 τὴν ἐντολὴν ν' ἀπέχῃ; τὴν βεβαίωσιν
 πῶς μετὰ φρίκης θρόνον θ' ἀποποιηθῶ
 ὃν ἤθελε μολύνει αἷμ' ἀδελφικόν;
 καὶ τῆς ζωῆς μου ἢ ἡμίσεστος λαμπὰς
 ὅτι δαυλὸς δὲν εἶναι ἐκδικήσεων;
 Τὴν θέλησίν μου ταύτην ἀναδέχεσαι
 νὰ τῷ διαβιβάσῃς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄνερ σεβαστὲ,
 ὁ ἀποδίδων τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ,
 τὰς λέξεις σου ἀκούει ἐκ τῶν οὐρανῶν
 ὁ ἐλεήσας τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν.
 Ἄν ἐδυνάμην νὰ σ' εἰπῶ πῶς ἀντηχοῦν
 ἐντὸς τοῦ στήθους τούτου, διαλάττουςαι
 ὁμοῦ τὸν εἶκτον, τὴν στοργὴν, τὸν σεβασμόν. . . .
 Γυνὴ καὶ τόλμης κ' ἐμπειρίας ἐνδεῆς,
 πρὸς τὸν στρατὸν τῶν πολεμίων ἀγνοῶ
 πῶς θέλω διαπέμψῃ τὸ σὸν μήνυμα,
 ἀλλ' ὅμως θέλω. Ἀπὸ τῶν χειλέων σου
 ῥιφθεὶς ὁ λόγος εἰς καρδίαν υἱϊκὴν,

πολλῶν μητέρων θὰ ξηράνη δάκρυα,
πολλὰ θενὰ προλάβη ἀνομήματα.
Θὰ τὸν μεταβιδάσω. Τὸ ὑπόσχομαι.

ΙΣΑΑΚ

Ἐλθέ, ὦ φίλη κόρ' εἰς τὴν καρδίαν μου.
Ἄς σ' ἀνταμείψῃ ἀντ' ἐμοῦ ὁ Κύριος!

(Τὴν ἀναγκαλιζοῦνται. Ἡ Εὐδοκία φιλεῖ τὴν χεῖρά του. Κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν εἰσέρχεται καὶ ἰσταται παρὰ τὴν θύραν ὁ ΑΛΕΞΙΟΣ ὑπὸ ἔνδυμα μοναχοῦ.)

ΑΛΕΞΙΟΣ (καθ' ἑαυτὸν)

Ἐκεῖνος εἶναι! ὦ χαρά! ὦ συμφορά!
Καὶ ποῖαν νέαν περιβάλλων εὐλογεῖ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἰς μοναχός!

ΙΣΑΑΚ

Τί θέλει;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐπιτρέπεται
εἰς ἄγνωστον νὰ κάμψῃ γόνυ εὐσεβές,
καὶ τὴν βασιλικὴν σου χεῖρα ν' ἀσπασθῆ;

ΙΣΑΑΚ

Ποία φωνή! ὦ ξένε! Ποία τοῦ νοῦς
ἀπάτη! Τί σκιρτῶσι τῆς καρδίας μου
αἱ χορδαὶ πᾶσαι; Τοῦ υἱοῦ μου μουσικὴ
φωνὴ δὲν εἶναι; Τί μοὶ θέλεις, μοναχέ;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ Ἀλεξίου σώζεις τὴν ἀνάμνησιν;

ΙΣΑΑΚ

Τί; τί περὶ ἐκείνου; ὦ! Εἰπέ, εἰπέ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἀλλὰ δὲν εἶσαι μόνος, Βασιλεῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγώ

ἀποχωρῶ. Ἄνέτως ἐμιλήσατε.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ φεύγης, κόρη. Ξένε, περὶ τοῦ υἱοῦ
 ἂν νὰ εἰπῆς τι ἔχης, λέγε ἀδεῶς
 ἔμπρὸς αὐτῆς. Τὸ μάννα εἰς τὴν ἔρημον
 δὲν παρηγόρει τὸν λαὸν τῆς ἐκλογῆς,
 ὅσον αὐτῆς ὁ λόγος τὴν καρδίαν μου.
 Ὅταν τὰ τέκνα, ὅταν ἡ Μαρία μου,
 κ' ἐκείνη μᾶλλον τέκνον παρὰ σύζυγος,
 κωλύονται νὰ ἔλθουν πρὸς ἐμέ, αὐτὴ
 τῶν δυναστῶν μου ἀψηφροῦσα τὴν ἰσχύν,
 εἰς τὴν εἰρκτὴν μου παρεισδύει, ὡς ἀκτίς
 τῆς ἄνω εὐσπλαγχνίας, κλαίει μετ' ἐμοῦ,
 καὶ μ' ὑπεσχέθη, τῆς ἀγάπης ἄγγελος,
 πρὸς τὸν υἱὸν νὰ πέμψῃ, τὸν παμπόθητον,
 τὰς εὐλογίας ἀποθνήσκοντος πατρὸς,
 καὶ τὰς ἐσχάτας καὶ θερμάς μου ἐντολάς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Λοιπὸν ἂν αὕτη, καθὼς ἔχει τὴν μορφήν
 ἀγγέλου, ἔχῃ καὶ ἀγγέλου τὴν ψυχὴν,
 ἔαν ἐκ τῆς ἀδόλου διανοίας τῆς
 οὐδὲν νὰ κρύψῃς ἔχης, τότε οὐδ' ἐγώ.
 Ἄνοιξον τότε, πάτερ, τὴν ἀγκάλην σου
 εἰς τὸν υἱόν σου.

ΙΣΑΑΚ

Ποῖον; Ποῖον; Τὸν υἱόν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς τὸν Ἀλέξιόν σου.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ Ἀλέξιος!

ΑΛΕΞΙΟΣ (βιπτόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ)

Ναί, πάτερ, πάτερ, ὁ υἱός σου εἶμ' ἐγώ.

ΙΣΛΑΚ

Εὐλογητὸν τὸ κράτος τοῦ Κυρίου μου!

Σὺ εἶσαι, ναί, σὺ εἶσαι! Φίλτατε υἱέ!

Ἡ μουσικὴ ἐκείνη εἶν' ἡ γνώριμος·

οἱ ὀφθαλμοὶ σέ βλέπουν τῆς καρδίας μου.

Ἐλθὲ, ὦ τέκνον, εἰς τὸ στῆθος τοῦ πατρός·

ἐλθὲ καὶ δός τω πάλιν θέρμην καὶ ζωήν.

Ἀλλὰ, τί τοῦτο; Ῥάσον φέρεις μοναχοῦ!

Ἀπαρνητῆς τοῦ βίου, εἰς ἀσκητικὸν

καθιερώθης ἀπὸ τοῦδε θάνατον;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Οὐχί, ὦ πάτερ. Εἶναι σῶζον πρόσχημα,

ἐπικαλύψαν τὴν πρὸς σέ μου πρόσοδον.

Ναί, κ' ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ,

ἀλλ' ὄχι ῥασοφόρος. Εἰς τῶν ἵπποτων

τῆς δύσεως τὰς τάξεις φέρω τὸν σταυρόν.

ΙΣΛΑΚ

Καὶ τί ζητεῖς ἐν μέσῳ τῶν στρατῶν αὐτῶν;

Πῶς τῆς Σιῶν ἐνταῦθα ἐξετράπησαν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ζητῶ τὰς χεῖρας τὰς σεπτὰς σου τῶν δεσμῶν

νὰ λύσω, εἰς τὸν θρόνον ἐκ τῆς φυλακῆς

νὰ σὲ ἀναβιβάσω, πᾶσαν τρίχα σου

ἐξυβρισθεῖσαν, εἰς αἱμάτων ποταμοὺς

νὰ πλύνω· τοῦτο θέλω. Τοῦτο μετ' ἐμοῦ

τὸ ἄνθος ἐκστρατεῦον τῶν Χριστιανῶν

νά ἐπιβάλη ἔρχεται, συνασπισθὲν,
διὰ πυρὸς καὶ λόγχης. Ὅπλων κίνησις,
κατ' ἀδικίας σώζουσα τὸ δίκαιον,
σταυροφορία εἶν' ἐπίσης ἱερά.

ΙΣΑΑΚ

Υἱέ, ὅποιον λόγον εἶπες βέβηλον!
Οἱ ὀπλισθέντες, ἐκ χειρῶν βαρβαρικῶν
τὸν ζωοδότην τάφον ν' ἀπαλλάξωσι,
κ' ἐνστερνισθέντες τὸν σταυρὸν, τῆς κλήσεως
εἰσὶν ἐκεῖνοι ἄξιοι τῆς ἱεραῆς.
Ἄλλ' ἐμφυλίων ὑπηρέται στάσεων,
ἀδελφοκτόνα ὅπλα νὰ ἐγείρωσι,
καὶ ν' ἀμελῶσιν, ὅρκων καταπατηταί,
ὑπὲρ τῶν ἐπιγείων τὰ οὐράνια,
ὀρθὸν δὲν εἶναι, οὐδὲ εἶναι ὅσιον.
Μὴ περιμένῃς ὅτ' εἰς θρόνον θ' ἀναβῶ,
εἰς αἵματα βατεύων καὶ εἰς δάκρυα·
μὴ, ὅτι θενὰ γίνω ἀδελφοῦ φονεύς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ τῆς ἀγίας ἀρετῆς σου!

ΛΑΕΣΙΟΣ

Ἄδελφόν!

Τὸν ὀνομάζεις ἀδελφόν, ὅταν αὐτὸς
τοῦ σκότους δαίμων, σοὶ ἀπέκοψε τὸ φῶς,
σ' ἐκρήμνισε τοῦ θρόνου, κ' εἰς τὰ βάραθρα
σ' ἔκλεισε ταῦτα, ζῶντα εἰς τὴν κόλασιν!

ΙΣΑΑΚ

Υἱέ, τὸν λόγον ἐνθυμοῦ· «Μὴ κρίνωμεν
μὴ καὶ ἡμεῖς κριθῶμεν.» Ἄλλος ὁ κριτής.
Ἐκαστος ἔχει τὴν εὐθύνην ἑαυτοῦ.

Εἰς τοὺς κλεισθέντας ὀφθαλμούς μου ἐπὶ γῆς
τὸ φῶς ἐκλάμπει τώρα τὸ αἶδιον,
καὶ βλέπω τὰ ἐνταῦθα στίλβοντα, σκιάς,
καὶ τὸ καθῆκον μοὶ προσλάμπ' εἰς νέον φῶς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄλλ' εἶναι σὸς ὁ θρόνος, εἶναι κτῆμά σου·
δὲν θέλεις τὸν ἀφήσει λείαν ἄρπαγος.

ΙΣΑΑΚ

Ἐμὸν δὲν εἶναι, εἶναι κτῆμα τοῦ λαοῦ.
Ἵπὲρ ἐκείνου ἴδρυται. Τί δύναμαι,
εἰς χεῖρας ἔχων τὸ κοινὸν πηδάλιον,
ἄχθος τυφλὸν ἀρούρης, πνέων σκελετός;
ἢ πῶς τὸν νόμον θ' ἀπαιτήσω σεβαστὸν,
ἂν ἀναβῶ, πατήσας εἰς ἀνόμημα;
Σέβου τὸν θεῖον. Σήμερον ὑπήκοος,
πειθάρχει, ἔπως, αὔριον διαδεχθεῖς,
εὐπειθὲς ἔχης τὸ ὑπήκοον πρὸς σε.
Τὴν κάθειρξίν μου ἢ φυγὴ σου ἔφερεν.
Ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς σου ἴσως μαλαχθεῖς,
μοὶ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν μου.
Ἄλλ' οὐδ' αὐτὴν ζηλεύω. Σ' εἶδα, μοὶ ἀρκεῖ.
Μὲ περιμένει ἀνοιχτὸς ὁ τάφος μου,
καὶ εἴμ' ἐνταῦθα εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἰερὲ ἄνερ, μεγαθύμως συγχωρῶν,
τῆς ἀμαρτίας λύεις τὸν Ἀλέξιον.
Εὐγνωμοσύνης, σεβασμοῦ θαυμάζοντος
ἐμπρὸς σου κλίνει γόνυ ἢ θυγάτηρ του. (Προσπίπτει.)

ΙΣΑΑΚ

Ἢ ποία λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἶμαι ἡ θυγάτηρ του,
ἡ Εὐδοκία.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σύ; ὦ! μοὶ τὸ ἔλεγε
πρὸς σέ σκιρτῶσα ἡ καρδία.

ΙΣΑΑΚ

Εἶσαι σὺ
τοῦ βασιλέως ἡ θυγάτηρ!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ φοβοῦ
ὅτ' εἶμαι μάρτυς κινδυνώδους μυστικοῦ,
οὐδὲ τὰς περιπτύξεις προσφιλοῦς υἱοῦ
πῶς θὰ προδώσῃ γλῶσσά μου ἀνόσιος.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ μ' ἀδικήσης, θύγατερ. Ἡ γλῶσσά σου
ἐξ ἧς παρηγορίας μέλι ἔρρεεν,
ἦτις τὸν πόνον μοὶ ἐνάρκου τῆς ψυχῆς,
δὲν εἶναι γλῶσσα καταδότου. Τὴν φωνὴν
δὲν ἔχει τῶν ἀγγέλων διαβόλου φρὴν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Οὐδ' ἔχει τὴν μορφήν των. Εἰς τὸ κάλλος σου
τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς σου ἀκτινοβολεῖ.
ὦ Εὐδοκία, σ' εἶδα, καὶ ἀνέλαμψεν
ἐντόσμου μνήμη τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν,
ὅτε, παιδία, τοὺς λειμῶνας τῆς ζωῆς
τὴν χεῖρα εἰς τὴν χεῖρα διετρέχομεν.
Ποσάκις ὅταν ἔβλεπον, φυγόπατρις,
τῶν Ἀλαμάνων τοὺς ἀξένους οὐρανοὺς,
ἐνώπιόν μου, ὀπτασία φωτεινὴ,

αἰ ὄχθαι τοῦ Βοσπόρου δὲν ἀνέτελλον,
 κ' ἐν μέσῳ ῥόδων ἢ μικρὰ συμπαίκτηρια,
 νεάνις ἤδη, ὡς τὰ ῥόδα θάλλουσα,
 δὲν μ' ἐμειδίας, κ' εἰς τὰ κελαδήματα
 τῶν ἀηδόνων τὴν γλυκεῖάν σου φωνὴν
 δὲν ἤκουον, ὀπίσω νὰ μ' ἀνακαλῆ!
 Σ' ἐπαναβλέπω· τ' ὄναρ τὸ οὐράνιον,
 ἐμπρὸς τῆς ἀληθείας σβέννυται ὠχρόν.
 Ἄλλ' ἐὰν βλέπῃς ἐν ἐμοὶ πολέμιον,
 γόνον ὑπόπτου τῷ πατρὶ σου γενεᾶς
 καὶ μισουμένης, μ' ἔχεις εἰς τὰς χεῖράς σου·
 διάθες τὴν ζωὴν μου· ἀνεμόπληκτος,
 εἰς τρικυμίας μέχρι τοῦδ' ἐφέρετο.
 Ἄν σὺ τὴν λάβῃς, ῥίπτουσ' ἀμνησίκακον,
 ἴλεων βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ ἐκπνέοντος,
 εἰς τὴν ψυχὴν μου θὰ νομίζω ἄγγελος
 ὅτι ἀνοίγει τὸν παράδεισον.

ΙΣΑΙΑΚ

Υἱέ,

οὐχὶ ψυχάρπαξ εἶναι αὕτη ἄγγελος,
 ἀλλ' ἄγγελος ἀγάπης.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ Ἀλέξιε,

εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ βίου, εἰς τὴν παιδικὴν
 συμβίωσιν ἐκείνην, εἶδες ἔχιδναν
 ἢ αἰμοβόρον λέαιναν πλησίον σου
 αὐξανομένην; Ἀδελφοὶ ἐτράφημεν.
 Τί πρὸς ἐμὲ τῶν θρόνων τὰ συμφέροντα
 κ' αἰ διαιρέσεις; Ἄλλων ταῦτα μέριμνα.
 Σύμβουλον ἔχω τὴν καρδίαν μου ἐγώ.

Αὐτὴ πλησίον μὲ καλεῖ τῆς ἀρετῆς
 ἥτις ἐδῶ στενάζει, τοῦ βασιλικοῦ
 δεσμώτου, πρὸς ὃν σέβας τρέφω θυγατρός·
 αὐτὴ μοὶ λέγει πρὸς τὸν πρῶτον σύντροφον
 τῶν παιδικῶν μου ἡμερῶν ἀδελφικῶς
 τὴν χεῖρα νὰ ἐκτείνω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

(Ακαμάτων καὶ θέτων τὴν χεῖρά της εἰς τὸ στήθος του)

Θές, ὦ θές αὐτὴν
 τὴν χεῖρα εἰς τὸ στήθος τὸ βαρυαλγές,
 καὶ θέλει καταστεῖλει πάντα πόνον του,
 καὶ θέλει σβέσει τοῦτο τὸ ἠφαίστειον
 τῶν φιλοδόξων πόθων, ἐνσταλάζουσα
 τὴν ἡρεμίαν τῆς μακαριότητος.

Πλησίον τοῦ πατρός μου καὶ πλησίον σου
 ἂν νὰ διέλθω τὴν ζωὴν μοὶ δίδεται,
 τοὺς καθημένους ἐπὶ θρόνων δὲν φθονῶ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν πρὶν καὶ πάλιν ἀνευρίσκεις ἀδελφὴν.

ΙΣΑΑΚ

Ἄλέξιέ μου, ὁ Θεὸς εὐλογητὸς
 ὁ ἐπιτρέψας ἔτι ἀκηλίδωτον
 νὰ σ' ἀναστείλω, πρὶν ἢ χεῖρ σου μίανθῃ
 εἰς αἷμα ὁμοφύλων. Ἐτοιμόρροπος,
 ἐπὶ ἀνομημάτων ταλαντεύεται
 ὁ θρόνος τῶν πατέρων. Μὴ, ὦ τέκνον, σὺ
 τῷ ἐπιφέρῃς κτύπον ἔσχατον· ὦ! μὴ
 τὸν ἀνατρέψῃς διὰ λόγχης ξενικῆς·
 μὴ μίαιφόνον, μητροκτόνον μάχαιραν
 ἐμπήξῃς εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος σου.

Μικρά πνοή τῇ μένει. Τὸν σπινθῆρ' αὐτὸν
 ἂν συντηρῶμεν εὐλαβῶς, ἴσως ἢ πρὶν
 γενναία φλόξ καὶ πάλιν ἀναφθῆ ποτέ.
 Ἐξ ἐναντίας, ἂν σβεσθῆ; τετέλεσται!
 Ὁ θρόνος καὶ τὸ γένος τὸ ἡμέτερον
 θὰ καταρρέυσουν, ἔρμαια κατακτητῶν,
 τῶν λαῶν χλεύη, τέφρα ποδοπάτητος.
 Ὑπαγε, τέκνον, σπεῦσον πρὸς τοὺς φέροντας
 τὸ πῦρ ἐνταῦθα τούτους καὶ τὸν σίδηρον.
 Τὰς μαιοφόνους λόγχας τῶν ἀπότρεψον.
 Εἰς τὴν αἰχμὴν τῶν ξένων ἐλευθερωτῶν
 εἶν' ἐπιγεγραμμένη ἡ δουλεία μας.
 Ὑπαγε, δεῖξον εἰς αὐτοὺς ποῦ ἱερὸν
 τοὺς προσκαλεῖ καθῆκον. Ἄν ὀρέγησαι
 εὐλαβοῦς δάφνης, μετ' αὐτῶν συνασπισθεῖς,
 ἄπελθε ὅπου πόλεμος θεοσεβῆς,
 καὶ ἐκ χειρῶν ἀπίστων σῶσον τῶν πιστῶν
 τὴν παρακαταθήκην τὴν θεόδοτον·
 ἢ ἂν ἐμμένῃ ὁ ἀλλόφυλος στρατὸς
 καταπατῶν τὴν χώραν τὴν προγονικὴν,
 υἱὲ τῶν Βασιλέων, σύρε κατ' αὐτῶν
 τὸ ξίφος, τὴν πατρίδα ἀμυνόμενος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ, πάτερ, θέλεις εἰς αὐτὸν τὸν τάρταρον
 τυφλὸν, δεσμώτην, εἰς τὸ σκότος τὸ τυφλὸν
 νὰ σὲ ἀφήσω, ἄλλου στογαζόμενος
 ἱεροῦ χρέους, παρορῶν τὸ πρῶτιστον,
 τὸ πάντων τῶν χρεῶν μου ἱερώτατον;
 Μὴ λέγε τοῦτο. Ὅταν ἔχω δύναμιν,
 πῶς θεν' ἀφήσω ν' ἀποθάνῃς ἐν εἰρκταῖς;

ΙΣΑΑΚ

Ἐπὶ δυνάμει μὴ καυχᾶσαι. Δύναμιν
 εἷς μόνος ἔχει, ὁ ἐν ὕψει κραταίος.
 Ἐκεῖνος ἅμα νεύσῃ, σείεται τὸ πᾶν,
 στρατοὺς σκορπίζει ὡς τὴν κόνιν τῶν ἀγρῶν,
 ὡς χοῦς ἐμπρὸς τοῦ τείχῃ καταρρέουσι,
 δεσμὰ ὡς τρίχες θραύονται, καὶ στέμματα
 ἢ χεῖρ τοῦ δίδει καὶ ἢ χεῖρ τοῦ ἀφαιρεῖ.
 Σὺ πρᾶξον ὡς ὀφείλεις, ἄξια σαυτοῦ,
 τοὺς κινδυνώδεις ἀρωγοὺς ἀπόπεμψον,
 κ' ἐμὲ παράδος εἰς τὴν θείαν ἀρωγὴν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ λόγος σου, ὦ πάτερ, εἰς ἀμήχανον
 μὲ περιάγει θέσιν! Τῶν Χριστιανῶν
 τοὺς πρώτους τὴν ἀνδρίαν, πλοῦτον καὶ ἰσχύν,
 τοῦ εὐσεβοῦς των στόλου τίς ἀπέτρεψε;
 Πολλὰ ἐκλιπαρήσας καὶ ὑποσχεθεὶς,
 ἐνταῦθα μόλις τίς τοὺς ἔφερεν; Ἐγώ.
 Καὶ ἤδη πρέπει, ἀναιτίως δύσπιστος,
 τὸ ξίφος ν' ἀντιτάξω πρὸς τὰ ξίφη των,
 ἂ, χαρισθέντες, ἔσυρον ὑπὲρ ἐμοῦ;
 Ναὶ, εἶσαι, πάτερ, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ·
 ἀλλὰ πολλάκις δι' ἀνθρώπων ἀσθενῶν
 δὲν τελειοῦται τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμις;
 Δὲν θέλει ἄρα νὰ σὲ σώσῃ δι' ἐμοῦ;
 καὶ δὲν ὀφείλω νὰ ἐμμείνω πειθαρχῶν;
 ὦ! Ποῖον εἶναι τὸ καθήκόν μου; Εἰπέ,
 ὀδήγησόν με, Εὐδοκία. Ὡς χρησμὸν
 θὰ σὲ ἀκούσω. Τὴν καρδίαν εὐπειθῆ
 ὁ λόγος θὰ δεσμεύσῃ τῶν χειλέων σου.

Ὡς οὐρανόθεν καταβαίνων ἄγγελος
εἰς τὸ διστάζον συνειδός μου ρίψον φῶς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ ἀπευθύνου πρὸς ἐμὲ τὴν ἄπειρον,
τὴν ὁδηγίας δεομένην καὶ αὐτήν.
Περὶ πατρίδος προκειμένου καὶ πατρός,
τὸν νοῦν ἐρώτα μετὰ τῆς καρδίας σου,
καὶ ἔσονται σοι ὁδηγοὶ ἀλάνθαστοι.
Ἐγὼ δ' ἐν ὄσῳ αἰ δεήσεις μένουσιν
ἀνίσχυροι ν' ἀνοίξουν τὴν εἰρκτὴν αὐτήν,
οὐδὲ ἡμέραν θενὰ λείπω ἀπ' αὐτῆς,
παρηγορίαν φέρουσα τὴν ἐπ' ἐμοί.

ΙΣΑΑΚ (τὴν ἐγκαλιζέται)

Τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐσπλαγχνίαν, θύγατερ,
θενὰ σοὶ ἀποδώσῃ ὁ πανεύσπλαγχνος.

ΑΛΕΞΙΟΣ

ὦ! σὺ, σὺ φέρεις εἰς τὴν γῆν τὸν οὐρανόν!

(Ἀκούεται κτύπος κώδωνος.)

ΙΣΑΑΚ

Ἦχεῖ ὁ κώδων· ἡ φρουρά θὰ καταβῆ.
Ἀναχωρεῖτε. (Πρὸς τὸν Ἀλέξιον) Ποῖος σὲ εἰσήγαγε;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πατρῶος φίλος, ἰσχυρὸς καὶ σήμερον,
μὲ ἔφερε κρυφίως, σώζων εὐσεβῆ
τὴν μνήμην σου· ὁ Δούκας.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὁ αὐτὸς κ' ἐμὲ
εἰσάγει λάθρα, ὑπὲρ σου κηδόμενος.

ΙΣΑΑΚ

Τὸ ἔλεος τὸ θεῖον, καθὼς βλέπετε,

καὶ ὁ ἀνθρώπων οἶκτος δὲν ἐπέλιπε.
 Τῆς πίστεως τοῦ Δούκα οὐδ' ἡ συμφορὰ
 κατίσχυσεν. Ἀνδρεία πίστις! Δάκρυα
 μοὶ ἀποσπᾶ ἡ ἀρετὴ του. Σπεύσατε!
 Καιρός.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ἐναγκαλιζόμενος αὐτὸν)

ὦ πάτερ, δός μοι ἱερὰν εὐχὴν
 εἰς τὴν ὁδὸν νὰ μείνω τοῦ καθήκοντος.

ΙΣΑΑΚ

Σὲ παραδίδω εἰς τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἀσπαζομένη τὴν χεῖρά του)

Χαῖρε, ὦ θεῖε!

ΙΣΑΑΚ

Φίλη κόρη, σ' εὐλογῶ.
 Τῶν υἱῶν σου καθηκόντων εὐγενῶς
 τὰ πρὸς τὴν δυστυχίαν ἐπροτίμησας.

ΕΥΔΟΚΙΑ (τῷ Ἀλεξίῳ)

Ἄγωμεν ἤδη.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ἀπερχόμενος μετ' αὐτῆς)

Ἡ εἰκὼν σου, σταθερὰ
 πρὸ ὀφθαλμῶν μου, θὰ μ' ἐμπνέ' εἰς τὸ καλόν.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Αὐτοκρατορικός προθάλαμος ὡς ἐν τῷ πρώτῳ μέρει.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν, οἱ πρέσβεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πάντες ἀνεχώρησαν,
 ἐκτὸς ἐνός.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐκεῖνον, πάλιν ἀπελθε
καὶ πρόσμεινέ τον εἰς τὴν πύλην τὴν Χρυσῆν.
Ὡς ἔλθη, θέλεις τὸν ἐκπέμψαι ἀσφαλῶς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ πῶς ἐκεῖνος ἔμεινεν ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἶν' ἔργον μου.
Σὺ δέ, εἰπέ μοι, ἐβολιδосκόπησας
τοὺς στρατιῶτας ; Εἶναι οἱ Βαράγγιοι
εὐμάλακτοι ; Ὅποιων διαθέσεων
τοὺς βλέπεις ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἶναι πρώτη των διαθέσεις,
ἂν ὄχι μόνη, νὰ μισθῶνται ἀκριβῶς·
ἢ δὲ δευτέρα, νὰ συνάγουν λάφυρα,
ἀλλ' ἀκινδύνως.

ΔΟΥΚΑΣ

Τοὺς ἐγνώρισας καλῶς.

Λοιπὸν ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λοιπὸν τὴν κλεῖδα τῆς καρδίας των
ἔχουσι δύο, ὁ ὑποκλινέστατος
θησαυροφύλαξ, καὶ ὁ Βεστιάριος.
Εἰς τὰς χρυσᾶς μας ὀρμιάς ἐξήρτηνται,
καὶ στρέφονται πρὸς ὅ,τι λάμπει δέλεαρ.

ΔΟΥΚΑΣ

Τοῖς εἶχομεν ἐμπνεύσει, σὺ καθὼς κ' ἐγὼ,
κατὰ Ἰσαακίου μῖσος ἄσπονδον

καὶ τῆς Ἀγγελωνύμου γενεᾶς αὐτοῦ.
Σὸν ἔργον ἤδη νὰ τὸ σβέσης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εὐκολον

δὲν λέγεις ἔργον, ὄχι ἄλλους, ἀλλ' ἡμᾶς
νὰ ψεύσωμεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄνίσως ἦτον εὐκολον
θὰ τὸ ἐζήτησον; Ἄλλ' οὐδ' ὡς πρὸς εὐκολον
ἔσται τὸ γέρας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πλὴν πρὸς τί οἱ σχολιοὶ
ἐλιγμοὶ οὔτοι; Τί ζητεῖς τὸν Ἄγγελον;
Νὰ δελεάσης τὸν στρατὸν ἂν δύνασαι,
τί δὲ τὸν δελεάζεις μᾶλλον ὑπὲρ σοῦ;

ΔΟΥΚΑΣ

Θησαυροφύλαξ εἶσαι, καὶ δὲν ἔμαθες
πῶς ὁ κερδίζων ὀβολὸν πρὸς ὀβολὸν
ἐκεῖνος θησαυρίζει ἀσφαλέστερον,
κ' ἐπίφοβα τὰ κέρδη τὰ αἰφνίδια;
Τὰ ξένα ὄπλα σήμερον στηρίζουσι
τὸν Ἰσαάκ. Ἐκείνου εἶν' ὁ ἄνεμος.
Ἄντίπρωρος ἂν πλεύσω, ἀνατρέπομαι.
Νὰ οὐριοπλοῶμεν ἄς φροντίσωμεν,
καὶ τῆς λοξοδρομίας ἔρχεται καιρός.
Ἐν δέοντι θὰ λάβῃς ὁδηγίας μου.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ὡς μοναχός, παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν.)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄρχων!

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

5

ΔΟΥΚΑΣ (μεταστρεφόμενος και αναγνωρίζων αὐτὸν)

ὦ πάτερ, τὴν εὐχὴν σας!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μοναχός!

Δὲν τὸν γνωρίζω. Ποῖος εἶναι;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὑπαγε,

καὶ μὴ πολυπραγμόνει. (Ἐξέρχεται ὁ Κωνσταντῖος.)

(Πρὸς τὸν Ἀλέξιον)

Ἀπερίσκεπτον

ἐδῶ νὰ ἔλθης, ἡγεμῶν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡθέλησα

πρὶν ἢ ἀπέλθω νὰ σ' ἰδῶ καὶ δεύτερον,
καὶ νὰ σοὶ ἀποδώσω νέας χάριτας.

ΔΟΥΚΑΣ

Περιττὸν ἦτον, καὶ οὐχὶ ἀκίνδυνον,
ἂν σὲ γνωρίση κατασκόπου ὀφθαλμός.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς σὲ ὀφείλω ὅτ' εἰς μέθην ἡδονῆς
κ' εἰς πατρικὴν ἀγκάλην ἐνετρύφησα.
Ἄλλ' ὦ σὺ, κρύπτων ὡς εἰς νάρθηκ' ἀρετῆς
πιστῆς φιλίας ἄθικτον κειμήλιον,
εἰς σὲ ν' ἀνοίξω θέλω τῆς καρδίας μου
τὰ παραχθέντα βάθη, θέλω εἰς τὴν σὴν
τὰς φλόγας νὰ κενώσω, ἅς αἰφνίδιος
σπινθὴρ ἀνῆψε, νὰ ζητήσω ἀρωγὴν
τῆς σῆς ἰσχύος, συμβουλὴν τῆς πείρας σου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπισφαλὲς νὰ μένης, ὅταν οἱ λοιποὶ

συμπρέσβεις σου ἀπῆλθον· ὅμως ἐν βραχεῖ
εἶπέ, καὶ εἶτι δύναμαι, διάταττε.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πλησίον τοῦ πατρός μου εἶδον ἄγγελον
παρηγορίας, κατελθόντα πρὸς αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ παραδείσου. Εἰς τὸ βλέμμα της,
— διότι γυνὴ ἦτον — ἀνεβλάστησαν
τὰ ὄνειρα ἐντός μου ὅσα ἔθαλλον
εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ βίου, κόσμος μαγικὸς
ἀνέζησ' ἐσβεσμένων ἀναμνήσεων,
καὶ φῶς ἐντός μου ἔλαμψε, κ' ἐνόησα
τὴν λέξιν «εὐτυχία», ἤχον πρὶν κενόν.
Θ' ἀπέλθω πάλιν, τύχης παίγιον, φυγὰς,
εἰς πολεμίους λόχους νὰ καταταχθῶ,
χωρὶς ποτὲ τὸ βλέμμα εἰς τὸ βλέμμα της
ν' ἀπαντηθῆ, νὰ θίξ' ἡ χεὶρ τὴν χεῖρά της,
ἢ τ' ὄνομά μου κἄν ν' ἀκούσῃ τοῦ λοιποῦ,
ἐκτὸς ὁσάκις μετ' ἀρῶν προφέρεται
μεμισημένον καὶ διαβαλλόμενον.
Ἄλλ' εἰς τὸ στήθος θενὰ φέρω θησαυρὸν
κρυπτὸν, ἐλπίδα μόνην, τὴν εἰκόνα της,
καὶ ὅταν λόγχῃ μὲ φονεύσῃ εὐσπλαγχνος,
θεν' ἀποθάνω τ' ὄνομά της ἐκφωνῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλ' ἡγεμῶν, τί ταῦτα ἀποδύρεσαι;
Υἱὸς τοῦ βασιλέως, ὃν μυρίασπις
στρατὸς νὰ ἐνθρονίσῃ ἔρχετ' ἐφ' ἡμᾶς,
ὅτ' ἐν θριάμβῳ θὰ ἐμβαίνης αὖριον
ὑπὸ τῶν ξένων προπεμπόμενος λογχῶν,
δὲν θὰ θηρεύῃς τότε μετὰ στεναγμῶν

τὴν γυναικεῖαν εὐνοίαν. Τῶν γυναικῶν
πρὸς σέ τὸν δαφνηφόρον τότε πάλλουςαι
Θενὰ πετῶσιν αἱ καρδίαι.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς ἐμέ

οὐδ' οὗτος εἶναι εἰμαρμένος ὁ καρπὸς
τῆς ἐχθρικῆς μου μοίρας. Τὴν ἐπίκουρον
ξένην ἀσπίδα ἀποκρούει ὁ πατήρ·
δὲν θέλ' εἰς θρόνον ν' ἀναβῆ αἰμόρραντον.
Νὰ τοὺς μακρύνω θέλει τῶν τειχῶν αὐτῶν,
καὶ τοῦ στεφάνου ὃν αὐτοὶ τῷ φέρουσι
τὸν στέφανον προκρίνει τὸν μαρτυρικόν.

ΔΟΥΚΑΣ

Λυποῦμαι ταῦτ' ἀκούων. Πῶς ἡ κάθειρξις
τὸ φρόνημά του καταβάλλει, προφανές.
Τὰ δεσμὰ στέργει, λησμονῶν δικαίωμα
ὅτι δὲν ἔχει ἑαυτὸν νὰ λησμονῆ.
Ἄν βασιλεὺς ἐχρίσθη, ἔλαβ' ἐντολήν
οὐχὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖαν· κ' εἰς αὐτὴν
ὁ μὴ ἐμμένων, ἀσεβῶς λειποτακτεῖ.
Πρὸς δέ, τὸν θρόνον ἂν λακτίζῃ, προτιμῶν
τῆς φυλακῆς τὴν δρόσον, τί τὸν δικαιοῖ
νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἰδίαν δίαιταν
εἰς συγγενεῖς, εἰς φίλους καὶ εἰς ὀπαδοὺς,
καὶ νὰ συμπαρασύρῃ εἰς τὴν τροχίαν
τὴν σκοτεινὴν του καὶ τοὺς δορυφόρους του ;
Τὸ στέμμα ὃ ἀρνεῖται, εἶναι στέμμα σου.
Τὴν παρακαταθήκην ἔλαχεν αὐτοῦ.
Νὰ σοὶ τὸ ἀφαιρέσῃ τίς τὸν δικαιοῖ ;
Καὶ σὺ νομίζεις φόρον πῶς ἀπέτισας

φιλοστοργίας ἐπαρκῆ, ὅταν ἰδῶν
αὐτοκτονοῦντα τὸν πατέρα, ἀποστῆς
τοῦ νὰ τὸν σώσης, ἀναλγήτως εὐπειθής;
Δὲν εἶν' εὐσεβεστέρα ἢ ἀπειθεια;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ λόγος σου, ἀντίπνους πρὸς τὸν λόγον του,
πολὺν ἐγείρει σάλον εἰς τὰς φρένας μου,
καὶ πρὸς τὰ ἐναντία ταλαντεύονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Νομίζεις πλάνης, καταδιωκόμενος,
εἰς ξένας στέγας τὴν ζωὴν σου ἐπαιτῶν,
καὶ μὴ εὐρίσκων τὴν χειμαζομένην ποῦ
νὰ κλίνης κεφαλὴν σου, ὅτι εὐμενῆ
θὰ ἐφελκύσης βλέμματα τοῦ ἔρωτος;
Εἶς' ἔτι νέος, βασιλόπαι· ἀγνοεῖς
τῶν γυναικίων καρδιῶν τὰ μύχια.
Τὴν κλίμακ' ἂν τῆς τύχης ἀναρρίχηθῆς,
ἀκτῖνες δόξης ἂν σὲ περιβάλωσι,
ταχέως βλέπεις λυομένην εἰς αὐτὰς
τὴν παγετώδη ἀδιαφορίαν των.
Εἰς ὅ,τι λάμπει εὐχερῶς ἐμπίπτουσι,
τὰ ἐλαφρά των καίουσαι πτερύγια.
Ἐγὼ τὰ πρῶτα εἰς τοῦ Αὐτοκράτορος
τὴν αὐλὴν φέρων, καὶ ἰσχὺν καρπούμενος,
ὑπέρμαχος του ἔπρεπε νὰ ἴσταμαι.
Τὰς προτροπὰς μου τί θὰ μ' ὑπηγόρευε
πλὴν τῆς στοργῆς ἣν τρέφω πρὸς ὑμᾶς κρυπτὴν;
Αἱ περιστάσεις δὲν παλινδρομοῦσιν. Ἦν

ἡ τύχη πέμπει εὐνους, μὴ παραμελῆς,
καὶ δρέψον δι' ἀνδρείας ἀποφάσεως
εὐκλείας δάφνην, καὶ μυρσίνην ἔρωτος.

ΛΕΞΙΟΣ

Ἡ φιλικὴ φωνὴ σου πλήττει τὰς χορδὰς
τὰς εὐγνωμονεστέρας τῆς καρδίας μου,
καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ξένης εἰς ἐμέ,
τῇ διανοίγει ἀσυνήθη ἄποψιν.
Ὅτι νὰ βρέξω εἰς τὴν βρύσιν τῆς ποθῶ
τὰ διψαλέα χεῖλη μου, τ' ὁμολογῶ.
Ἄλλ' ἀμφιρρέπ' ἡ στάθμη τῆς καρδίας μου.
Τὴν δελεάζεις, πλὴν προστάττει ὁ πατήρ.
Ποῦ θέλει κλίνει, ἀγνοῶ. Ἄν πρὸς αὐτὸν,
τότε καὶ πάλιν, τῆς τεκούσης με μακρὰν
θενὰ μὲ περιφέρῃ μοῖρα στυγερά!
ὦ! τότε, τότε, μένων σὺ πλησίον τῆς,
εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μὴ ἀφήσης νὰ σβεσθῇ
τοῦ πλάνητος ἡ μνήμη· λέγ' ἐνίοτε,
ἐμπρὸς τῆς λέγε τοῦ φυγάδος τ' ὄνομα,
ὄν ἡ μορφή τῆς πανταχοῦ θ' ἀκολουθῇ,
ἀκτίς ἐλπίδος, καὶ παρηγορίας φῶς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ δὲν εἶπες τ' ὄνομά τῆς ἡγεμῶν.

ΛΕΞΙΟΣ

Πῶς; Δὲν τὸ εἶπα; Ἄ! Πῶς ἡ καρδιά μου
μεγαλοφώνως ὁμιλεῖ ἐνόμιζον.
Γνωστόν σοι εἶναι τ' ὄνομά τῆς.

ΔΟΥΚΑΣ

'Αλλ' εἰπέ. . . .

ΑΛΕΞΙΟΣ

'Η Εὐδοκία. . .

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐδοκία! Ἐννοεῖς; . . . .

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοῦ Ἀλεξίου. . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; τοῦ αὐτοκράτορος
τὴν θυγατέρα;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ταύτην, φίλε, ἐννοῶ·
ἀξίαν οὐχὶ θρόνου, ἀλλὰ στέμματος
ἀγίας.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀποδίδεις φόρον δίκαιον
ἐπαίνων εἰς τὴν νέαν βασιλόπαιδα.
Οὐδεὶς ὁ φεύγων τὴν ἰσχὺν τοῦ κάλλους της.
Μαλάσσει καὶ θηρία ἢ γλυκύτης της.
Ἄλλ' ἡγεμῶν, τὸ βέλος πῶς τοῦ ἔρωτος
ἐκ τῶν ὠραίων ὀφθαλμῶν της τοξευθὲν,
νὰ σὲ πληγώσῃ δύναται;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄδύνατον
νομίζεις τοῦτο;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ εἶσθ' ἐξ ἀδελφῶν,
συμφυεῖς κλάδοι ἐκ τῆς ρίζης τῆς αὐτῆς.

ΛΛΕΣΙΟΣ

Καὶ λοιπὸν λέγεις; . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν θεσμῶν τὸ ἀκαμπτὸν
τῆς Ἐκκλησίας δὲν γνωρίζεις παρ' ἡμῖν,
ἐν μέσῳ ζήσας ξενικῶν αἰρέσεων.
Τὸ λύειν ἔχει παρ' ἐκείνοις καὶ δεσμεῖν,
τὸ νόμους θέτειν, καὶ τοὺς νόμους ἀλλοιοῦν,
ὁ ἄκρος ἱεράρχης. Παρ' ἡμῖν γραπτὸν
δ' εἶναι, μένει.

ΛΛΕΣΙΟΣ

Κ' εἰς τὸν Αὐτοκράτορα
δὲν συγχωρεῖται. . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὸν Αὐτοκράτορα!
Τῷ ὄντι. . . Ἴσως. Πρὸ τοῦ θρόνου κύπτουσιν
ὄλ' αἱ δυνάμεις· κ' ἡ τιάρα, πιθανόν.

ΛΛΕΣΙΟΣ

Ἡ στάθμη τοῦ νοός μου πῶς σαλεύεται!
Χρέος τὸ χρέος, πόθος πόθον πολεμεῖ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔρχονται. Φύγε. Εἶν' ἡ Αὐτοκράτειρα.
Κατὰ τὴν πύλην τὴν Χρυσὴν προσμένει τις
νὰ σ' ἐξαγάγη.

ΛΛΕΣΙΟΣ

Φεύγω πλουσιώτερος
καθ' ἓνα φίλον, καὶ ἐν ὄνειρον χρυσοῦν. (Ἀπέρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ (μόνος)

Ἐν ᾧ σταθμίζεις, φίλτατε, φροντὶς ἡμῶν
νὰ θίξωμεν τὸν νοῦν σου τὸν ἀστάθμητον

εἰς ἔργα λείον χρήσιμον, ἢ ἀβλαβές.
 Περιφρονεῖς τὸν θρόνον· σ' εἶναι περιττός·
 ἀλλ' εἰς ἐμέ δὲν εἶναι, καὶ θὰ προσδεθῆς
 ἐκὼν ἢ ἄκων εἰς αὐτόν, ὡς εἰς ζυγὸν
 ὁ βοῦς προσδεῖται, νὰ τὸν σύρῃς πρὸς ἐμέ.
 Τὴν Εὐδοκίαν ἀγαπᾶ! Ἀκίνδυνον!
 ἢ καὶν θενὰ ἰδῶμεν τοῦ κινδύνου πῶς
 ν' ἀπαλλαγῶμεν. Ἀγαπᾶ; Ἀρκεῖ αὐτό.
 Τοῦ θώρακός του ἔχομεν τὸ κεχηηρός.

(Ἡ Αὐτοκράτειρα **ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ** εἰσέρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν ὁ κύβος πῶς ἐβρίφθη ἔμαθες;
 τὴν εἶδησιν γνωρίζεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ποίαν εἶδησιν;

Δὲν ἤκουσα. . . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Οἱ Φράγκοι μᾶς προσβάλλουσι.
 Κατάσκοποι ἐλθόντες τὸ ἀνήγγειλαν.
 Τοὺς πρέσβεις μάλιστα εἶδαν ἐπιστρέφοντας
 ἀπράκτους, ἦρθη πάνδημος ἀλαλαγμὸς
 καὶ ἀπὸ λογχοφόρου μέχρι στρατηγοῦ,
 πᾶς ἐκινεῖτο, πᾶς ἐζήτει ἔφοδον.
 Ἀπὸ τῶν πύργων βλέπεις ὡς πυρίφλεκτον
 τὴν πεδιάδα, καὶ ὡς ὄφεις φλογεροὶ
 οἱ χαλκοφόροι λόχοι διελίσσονται.
 Ἡ πέριξ χώρα τρέμ' ὑπὸ τὸ βῆμά των.
 Αἱ μηχαναὶ πυργοῦνται κατὰ τῶν τειχῶν,
 κ' Ἐνετικάι τριήρεις ἀναγόμεναι,
 τὸ χρυσοῦν κέρας ἤδη παραλλάττουσιν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμαθε ; . . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τὰ ἔμαθε.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ ποῖα μέτρα ἔλαβε ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προσεύχεται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπῆλθε τὸ μοιραῖόν, Αὐτοκράτειρα.
Ἐνδύθητε ἀνδρίαν. Τὰ σαλπίσματα
τῶν Φράγκων εἶναι μέλη ἐπικήδεια
τῆς αὐτοκρατορίας. Ὑπερήφανον
γλῶσσαν ἀκαίρως πρὸς τοὺς πρέσβεις μετελθὼν
ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔσειρε τοὺς κεραυνοὺς
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν του, οὗς τὴν δύναμιν
δὲν ἔχει ν' ἀποσείση. Τὸ ναυάγιον
ἐστὶν ἐγγύς. Σωθήτω ὅστις δύναται.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ λέγεις, οὔτε τὴν ὁδὸν δεικνύων μοι
τῆς σωτηρίας, οὔτε χεῖρα τείνων μοι.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἴνα τὴν χεῖρα κουφοτέραν δύναμαι
νὰ σοὶ ἐκτείνω, ἀπηλλάγην, δέσποινα,
τῆς γυναικός μου.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰς αὐτῆς ἀντάλλαγμα
τὴν Εὐδοκίαν θενὰ λάβης. Ἔδωκα
ὑπόσχεσιν καὶ μάτην δὲν ὑπόσχομαι.

ΔΟΥΚΑΣ

ἽΟπερ ἔστιν, ἀρνεῖται συγκατάθεσιν
τῆς Εὐδοκίας ἢ καρδία.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ν' ἀρνηθῆ

μητέρα της συγχρόνως καὶ βασίλισσαν
ἐὰν φοβῆσαι, πόσον ἰδιότροπος
ἢ γυναικεία φιλαρέσκει' ἀγνοεῖς;
Τὸν προκαλοῦντα φεύγει, κ' ἐπιβάλλεται
εἰς τὸν ὑποχωροῦντα· ὀπισθοδρομεῖ,
συντονωτέραν προκαλοῦσα δίωξιν.
Σπανίως χεῖλη γυναικὸς κηρύττουσιν
ὅ,τ' ἢ καρδία ψιθυρίζει. Κεφαλήν
μὴ ἀνησύχει ἂν θὰ κλίνη, νὰ δεχθῆ
τὸ διπλοῦν στέμμα βασιλείας κ' ἔρωτος.
ἽΑφες ἢ πρώτη νὰ παρέλθῃ ἔκπληξις,
καὶ ν' ἀποπέσῃ τῆς αἰδοῦς ὁ πρῶτος χνοῦς,
κ' ἢ κεφαλὴ θὰ κλίνη, ἢ . . . τὴν κάμπτομεν.
ἽΑμέλει. ἽΕχεις ἀσφαλῆ ἐγγύησιν,
καὶ τὴν πασῶν μεγίστην, τὸ συμφέρον μου.

ΔΟΥΚΑΣ

ἽΑλλ' ὁ καιρὸς ἐπείγει, κ' οἱ κατακτηταὶ
ἔρωτοτρόπου κόρης νὰ προσμένωσι
τὴν ὄρεξιν ὀλίγον εἶναι πρόθυμοι.
ἽΟ θρόνος πίπτει. Σώσωμεν τὰ τρίμματα,
πρὶν ἄλλοι θρόνον ἐξ αὐτῶν ἐγείρωσι,
κ' εἰς ἡμᾶς τάφον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

ἽΑρχον, μὴ ὁ ζῆλός σου
προτρέχει τῆς φρενός σου. ἽΑν τὸν ἔχοντα

τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ ξίφος τὸ βασιλικὸν
 ἀλόγως ἐκθρονίσῃς καὶ διαδεχθῆς,
 ὁ Αὐτοκράτωρ ἔσται μάρτυς, κ' ἐπὶ σέ
 προδότου ψῆφος, ἀποστάτου θὰ ριφθῆ.
 Ἄλλ' ἂν θραυσθῆ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖράς του,
 καὶ εἰς τὸ μέτωπόν του τὸ διάδημα,
 συλλέγων ταῦτα, ἥρωσ ἔση καὶ σωτήρ.
 Ἔτοιμος ἔσο, κ' ἡ στιγμή ἑλεύσεται.

ΔΟΥΚΑΣ

(φιλῶν τὴν χεῖρά της)

Τὸ γόνυ κλίνω πρὸ τῆς σῆς συνέσεως.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ.

(Εἰσέρχονται ὁ Αὐτοκράτωρ **ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ** καὶ ὁ ἡγούμενος **ΑΓΑΠΙΟΣ**.)

ΚΟΜΝΗΝΟΣ (πρὸς τὸν Δούκαν)

Χαῖρε, ἄρχον. Ἦκουσας
 πῶς οἱ αὐθάδεις βάρβαροι τῆς δύσεως
 τὴν πόλιν ἀπειλοῦσι;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναί, ὦ Βασιλεῦ·
 ὡς λέγεται. . . .

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πιστεύεις νὰ τολμήσωσι;
 Τὰ ἱερά μας τείχη τῶν αἰρετικῶν
 ὁ ποῦς πῶς θὰ πατήσῃ παραδέχεσαι;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τοῦτο ν' ἀπαντήσῃ προσφορώτερον
 τὸν ἅγιον νομίζω καθηγούμενον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Κύριος πατάσων τοὺς ἀμαρτωλοὺς,

τὰ ἔπλα τῆς ὀργῆς του κατὰ βούλησιν
 εἰς πονηροῦς πολλάκις ἐμπιστεύεται.
 Ἐκ μελανῆς νεφέλης τὸν πυριφλεγῆ
 τῆς ἐκδικήσεώς του πέμπει κεραυνόν.
 Μὴ ἐκπλαγῶμεν ἐὰν σύρη σήμερον
 τῆς τιμωρίας τὴν ῥομφαίαν τρομεράν,
 καὶ μὴ ἀδημονῶμεν. Δὲν ἠνοίξαμεν
 εἰς τὴν κακοδοξίαν τὰς ἀγκάλας μας;
 Μετ' ὀπαδῶν τῆς Ῥώμης εἰς τὸν Γαλατᾶν,
 υἱῶν ἀπάτης, δὲν συνεχρωτίσθημεν;
 Δὲν βεβηλοῦσι τὴν Πηραίαν ἱερεῖς
 τοῦ Ἀντιχρίστου; Καὶ ναοὶ του τὴν Σιών
 εἰς φαύλην Βαβυλῶνα δὲν μετέτρεψαν;
 Ἀνεκτικοὶ δειχθέντες πρὸς τὴν αἵρεσιν,
 ἐσμὲν δικαίως ἔρμαιον αἵρετικῶν.
 Εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ ὅτι τὸ πῦρ
 δὲν σφενδονίζει τῆς Γεέννης ἐφ' ἡμᾶς,
 τ' ἀνευλαβῆ νὰ καύσῃ ταῦτα Γόμορρα!

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ὦ πάτερ, ἅμα ἤκουσα τὴν ἔφοδον,
 πρὸ τῶν εἰκόνων ἔπεσα ἐν συντριβῇ,
 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου τέφραν ἔρριψα,
 καὶ προσηυχῆθην, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
 ὑπὲρ τῆς πόλεώς μας αἰτησάμενος.
 ὦ πάτερ, κάμψον καὶ σὺ γόνυ προσευχῆς·
 ὀλονυκτίας ὄλαι ψάλετ' αἱ μοναί·
 περὶ τὰ τείχη τὴν τῆς Θεομήτορος
 τῶν Ὁδηγῶν εἰκόνα τὴν θαυματουργόν
 ἐν λιτανείᾳ φέρε, κύκλον εἰς αὐτὰ

νά περιβάλῃ ἅγιον, τοῦ Σατανᾶ
τὰς ἐνεργείας πάσας ἀποκρούοντα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τοῦ Σατανᾶ τὰ ἔργα εἰς τὴν πόλιν μας,
τῆς εἰδωλολατρείας τὰ βδελύγματα,
πρὸς ἀμαρτίαν, καὶ πρὸς σκάνδαλον κοινόν,
τὰς ἐπιφανεστάτας θέσεις ἔχουσι,
καὶ προκαλοῦσι τὴν ὀργὴν τοῦ οὐρανοῦ.
Ἐξόρκισόν τα, πάτερ, καὶ διάταξον
ν' ἀκρωτηριασθῶσι, καὶ νὰ θραύσωμεν
τὴν πολεμίαν δύναμιν τοῦ πονηροῦ.
Πλὴν ταῦτα μόνα δὲν ἀρκοῦσι, Βασιλεῦ.
Μετὰ τὰ θεῖα ἰδῶμεν τ' ἀνθρώπινα.
Πονηροὶ ἦσαν οἱ κατασκευάσαντες
τὰ εἰδῶλα ἐκεῖνα, πλὴν καὶ φρόνιμοι.
Μὴ λησμονῶμεν τὸ σοφόν των λόγιον.
«Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει.»

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δηλαδή;...

(Εἰσέρχεται ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα)

Τὸν Σγουρὸν ἔξω ἔπεμψεν ὁ στρατηγός.
Ἄδειαν ἔχει νὰ εἰσέλθῃ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Κέλευσον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (κράζων πρὸς τὴν θύραν)

Ὁ Ὑπαρχος εἰσίτω!

(Εἰσέρχεται ὁ ΛΕΩΝ Σγουρός.)

ΚΟΜΝΗΝΟΣ (πρὸς τὸν Σγουρδὸν)

Τί ὁ Λάσκαρις

μοὶ ἀναγγέλλει;

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ, ὁ στρατηγὸς
 μὲ στέλλει, εὐσεβάστως σοὶ τὴν εἶδησιν
 νὰ φέρω, ὅτι οἱ ἐχθροὶ προσβάλλουσιν.
 Ὁ Βαλδουῖνος τῆς Φλανδρίας κατὰ γῆν,
 διὰ θαλάσσης Δάνδολος ὁ Βενετὸς,
 εἰς ἔφοδον ὀρμῶσι· τὰ πυργώματα
 κλονίζουσι· πυρφόρα ἄνω τῶν τειχῶν
 τὰ βέλη των πετώντα, ἐπινέμονται
 τὰς ξυλοδομήτους ἤδη συνοικίας μας.
 Τῶν δὲ χαλκοθωράκων ξένων ἵπποτῶν
 ἡ ἀσυνήθης ὄψις φέρει ἔκπληξιν
 καὶ κινδυνώδη δισταγμὸν εἰς τὸν στρατόν.
 Ὁ Λάσκαρις ἐλπίζει, ἢ ἐμφάνισις
 τῆς θειοτάτης σῆς Μεγαλειότητος
 εἰς τὸ πεδῖον τῶν μαχῶν, τὸ φρόνημα
 καὶ τὴν ἀνδρίαν ν' ἀναφλέξῃ τοῦ στρατοῦ.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εἰς τὸ πεδῖον μὲ καλοῦσι τῶν μαχῶν;
 Πρέπει νὰ σπεύσω. Εἰ καὶ ὄπλων ἄπειρος,
 ἀλλ' ὅμως πρέπει. Δὲν φρονεῖτε χρέος μου
 κ' ὑμεῖς πῶς εἶναι; Ἡ, πῶς κρίνετε ὑμεῖς;

ΛΕΩΝ

Μὴ σ' ἐμποδίζῃ, Βασιλεῦ, ἡ ἔλλειψις
 τῆς πείρας τῶν πολέμων. Εἶν' ὁ Λάσκαρις
 ἐμπειροτέχνης ἐν αὐτοῖς, ὁ ἔξοχος
 στρατῶν κοσμήτωρ καὶ μαχῶν ἠνίοχος.

Παρά τοῦ Βασιλέως ἐν εἶν' ἐπαρκές,
 νὰ θέτῃ τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
 Τίς τὴν σκηπτουχὸν χεῖρα βλέπων φέρουσαν
 τὸ ξίφος ἐν κινδύνοις, τίς, τὴν κεφαλὴν
 τὴν κεχρισμένην, ἀψηφοῦσαν τὰς πληγὰς
 καὶ ἀφοσιωμένην, τίς ἐστὶ δειλὸς
 καὶ ἀγενῆς τοσοῦτον, ὥστ' ἐντὸς του φλόξ
 νὰ μὴ ἀνάψῃ ἀρετῶν ἡρωϊκῶν ;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὅτ' ἡ ἀνδρία δὲν προσμένει τῶν ἐτῶν
 τὴν παῖραν, εἶσαι, Λέων, σὺ ἀπόδειξις.
 Ἄλλὰ τῶν Βασιλέων ἄλλ' ἡ ἐντολή.
 Τὴν ἱεράν των κεφαλὴν ὀφείλουσι
 πρὸς σωτηρίαν τῶν λαῶν νὰ σώζωσιν.
 Εἰς στρατιώτης πίπτων, εἶναι μόνον εἷς,
 ὁ Βασιλεὺς δὲ εἶναι σύμπας ὁ λαός.
 Ἴδὲ τὸ δένδρον· τοὺς ἀνέμους προκαλεῖ
 διὰ τῶν κλάδων, οὐς συντρίβ' ἡ θύελλα,
 τὴν ρίζαν ὁμῶς σώζει κρύπτον εἰς τὴν γῆν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄλλ' ὅμως, ἄρχον, αὐτ' ἡ λαίλαψ σήμερον
 δένδρον καὶ ρίζας ν' ἀνασπάσῃ ἀπειλεῖ.
 Σωτὴρ ἂν εἶναι τοῦ λαοῦ ὁ Βασιλεὺς,
 πότε προσμένει νὰ τὸν σώσῃ ἄλλοτε ;
 Ἐὰν ὁ Φράγκος καταστρέψῃ τὸν λαόν,
 τί θέλει σώσει ; Μετ' αὐτοῦ θὰ συντρίβῃ·
 ἐν ᾧ γενναίως τῶν στρατῶν του προμαχῶν,
 αὐτοὺς νὰ φέρῃ δύναται εἰς θρίαμβον,
 καὶ, δαφνηφόρος, τοῦ σωθέντος θρόνου του
 τὴν εὐκλειαν ν' αὐξήσῃ καὶ τὴν δύναμιν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς τὴν εὐρεΐαν φρένα σου ἡ κρίσις μου
 ὑπῆκει εὐσεβάστως, Αὐτοκράτειρα.
 Ὅποιοι ὄμως οἱ πολέμιοι αὐτοὶ,
 καθ' ὧν ὁ Αὐτοκράτωρ σπεύδει νὰ ταχθῆ,
 γνωρίζετε; Ἡ δύσις τοὺς ἐξήμεσεν
 ἀπηνοῦς φόνου λειτουργοὺς αἰμοδιψεῖς,
 λεοντοκάρδους ἀνδριάντας σιδηροῦς.
 Ὁ Αὐτοκράτωρ ἂν βαδίσῃ κατ' αὐτῶν,
 εἰς τὴν σφαγὴν βαδίζει, θῦμα ἱερόν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τὸ κακὸν μελέτα. Μέγας ὁ Θεός.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἐπὶ τῶν κακοπίστων ὁ Ἀρχάγγελος
 ἄς φέρῃ μόνων τὴν ῥομφαίαν τῆς σφαγῆς!

ΛΕΩΝ

Εἰς τὴν σφαγὴν; ὦ! ὄχι! Εἰς τὸν θρίαμβον.
 Ἡμῶν ἐν μέσῳ θὰ τεθῆ· προπύργιον,
 ἀσπίς του, θώραξ ἔσονται τὰ στήθη μας,
 καὶ πρὶν αἰχμὴ τὸν θίξῃ λόγχης ἐχθρικῆς,
 θενὰ διέλθῃ τὴν καρδίαν ὄλων μας.
 ὦ Αὐτοκράτορ, μὴ φοβῆσαι ἄνανδρον
 στρατὸν πῶς ἔχεις· ἐξ Ἑλλήνων σύγκειται.
 Οἱ πρόγονοί των, εἰ καὶ τριακόσιοι,
 προῦκάλουν μυριάδας. Εἶν' ἐφάμιλλοι
 ἐκείνων. Δός τοις Λεωνίδα, νὰ ἰδῆς
 ἂν εἶναι Σπαρτιᾶται. Θάρρει, Βασιλεῦ.

Ὁδήγησόν τους, κ' ἔσονται ἀνίκητοι.
Δὲν θέλεις πέσει· ὅμως καὶ ἂν ἐπιπτες,
ὁ Βασιλεὺς ὁ θνήσκων ὑπὲρ τοῦ λαοῦ
ἀθανασίαν ἐτοιμάζ' εἰς ἑαυτόν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ὁ ἀνδρικός σου λόγος μὲ κατέπεισεν.
Ἐπίστρεψον ἀμέσως πρὸς τὸν Λάσκαριν.
Ἐντὸς ὀλίγου παρ' αὐτῷ θά μάχωμαι.

ΛΕΩΝ

Ἔτη πολλὰ τῷ θεῷ Αὐτοκράτορι! (Ἐξέρχεται.)

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Τὰ τῆς ἐξόδου πάντα, Βεστιάριε,
διάταξον κατ' ἔθος. Αὐτοκράτειρα,
εἰς τοῦ τρικλίνου τὸ εἰκονοστάσιον
ἔλθὲ νὰ ψάλης μετ' ἐμοῦ παράκλησιν.

(Ἐξέρχονται Κομνηνός, Εὐφροσύνη καὶ Ἀγάπιος.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (πρὸς τὸν Δούκα)

Τὸν Βασιλέα ν' ἀποτρέψης ἤθελες
νὰ πολεμήσῃ!

ΔΟΥΚΑΣ

Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δὲν ἐννοῶ.

Πῶς θὰ τὸν παρεκίνεις πιθανώτερον
ἐνόμιζον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ν' αὐξήσω ὅτι ἔπρεπε
τὸν Βασιλέα ἔκρινες εἰς ἥρωα.
Ἄλλὰ καὶ τοῦτο μάθε. Ὁ Ἀλέξιος

ἀπῆλθ' ἐπὶ προθέσει, πρὸς τὸν θεῖόν του
να μὴ ἀντάρη ἔπλα. . . .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Παρεφρόνησεν ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εἰς δεισιδαιμονίας τοῦ πατρὸς πεισθείς.
Κινεῖ καὶ ἄλλο ὅμως ἐλατήριον
τὰς πράξεις του, ὁ ἔρωσ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λέγεις ; . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄγαπᾶ
τὴν Εὐδοκίαν, καὶ πρὸς τὸν πατέρα της
ν' ἀντιταχθῆ δὲν θέλει, καὶ τὸν Φραγκικὸν
στρατὸν ν' ἀποκομίση ἐσχεδιάζεν.
Ἐπικειμένην μάχην ἀν' ἰδῆ, αὐτὸς
ἢ θ' ἀποτρέψη, ἢ θά φύγη προλιπών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Καὶ οἱ σκοποὶ μίας ;

ΔΟΥΚΑΣ

Ματαιοῦνται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄτοπον

τὸ πρᾶγμα λέγεις. Ἔχεις τὸν Ἀλέξιον
ἀντεραστήν !

ΔΟΥΚΑΣ

Ὅλιγον ἐπικίνδυνον.

Ὁ ἀφελής του ἔρωσ μὲ ὑπηρετεῖ
καὶ δὲν μοὶ βλάπτει. Δέσμιον εἰς χεῖράς μου
τὸν παραδίδει. Ὁ ἐρῶν δὲν σκέπτεται.

Πλὴν κατεπείγει ὁ καιρὸς πολύτιμος.
 Σὺ τώρα σπεῦσον· πρὸς τοὺς Φράγκους ἀπελθε·
 τὸν Μομφερράτον εὔρε, καὶ εἶπέ αὐτῷ
 ὅτ' ἡ Μαρία κινδυνεύει· ἐντολὴν
 νὰ τὴν φονεύσω μυστικὴν πῶς ἔλαβον,
 καὶ νὰ τὴν σώσω θέλων, πέμπω πρὸς αὐτόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄληθές λέγεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν ἀρκεῖ πῶς πιθανόν;
 Καὶ μετ' ἐκεῖνον εὔρε τὸν Ἀλέξιον.
 Νὰ ἐπιτείνω τοῦ πατρός του τὰ δεσμὰ,
 εἶπέ τω, διετάχθην. Κινδυνεύουσαν
 νομίζω τὴν ζωὴν του. Ἄνεκάλυφα
 ὁ Αὐτοκράτωρ ὅτι δι' ἐγκλήματος
 τοὺς ἐξ ἐκείνου φόβους ἀπεφάσισε
 νὰ σβέση. Ἔτ' εἶπέ τω, τῆς καρδίας του
 τὰ ὦτα θίγων, πῶς ἀκούσας παρ' ἐμοῦ
 ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν εὐχὴν νὰ συνδεθοῦν
 οἱ δύο οἴκοι διὰ τῆς ἐνώσεως
 τῆς Εὐδοκίας μετ' ἐκείνου, εἰς ὀργῆς
 μανίαν παρεδόθη, κ' ἐμελέτησεν
 εἰς ἄλλους γάμους ἢ εἰς μοναστήριον
 τὴν θυγατέρα νὰ βιάσῃ. Τοῖς πολλοῖς
 τὸν πλοῦτον ταύτης φήμισον τῆς πόλεως,
 τὰ λάφυρά της ἄψυχα καὶ ἔμψυχα,
 καὶ ἔξαψον πᾶν πάθος, πρᾶξον, μέτελθε
 πᾶν τέχνασμα καὶ πάντα τρόπον· στρατηγούς
 καὶ στρατιώτας πεῖσον τῆς ἐφόδου των

μὴ ἀποστῶσι. Τότε, τύχη ἀγαθῆ,
ὁ Αὐτοκράτωρ ἄς ἐξέλθῃ ξιφουλκῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Θὰ πράξω ὅ,τι γλῶσσα δύναται καὶ νοῦς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄπελθε τώρα, καὶ . . . ὁ δαίμων βοηθός!

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν.)

ΑΥΛΙΚΟΙ ἐν οἷς καὶ ΔΟΥΚΑΣ, ΑΓΑΠΙΟΣ

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἄρχοντες, εἶπε νὰ τὸν περιμείνωμεν
ὁ Βασιλεὺς ἐνταῦθα, προσευχόμενοι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Παναγία εἶθε ἡ τῶν Βλαχερνῶν
νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ νικητήν!

ΠΑΝΤΕΣ

Ἄμην!

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἄν προσευχαὶ ἀρκῶσι, δὲν ἐλλείπουσι,
καὶ ὁμολογητέον εἰς εὐλάβειαν
ὅτ' ὑπερβάλλει πάντας ὁ Σπαθάριος.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μετριοφρόνως λέγεις ταῦτα, ναύαρχε,
σύ; ὅστις ἔξω τῶν βεβήλων θαλασσῶν
τὰ ναυτικά σου ἔλα κατορθώματα
εἰς τοῦτο περιστέλλεις τὸ ἀγίασμα.
Καθ' ὃ οὐδ' ἤλων δεομένη οὐδ' ἰστῶν,
ἡ ναῦς τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀσφαλής.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δὲν ἀμφιβάλλω βλέπων τὸν Σπαθάριον
ὅτ' εἰς αὐτὴν φρονίμως ἀσφαλίζεται,
ὁπόταν ἔξω μάχηται ὁ Βασιλεὺς.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Βασιλεὺς γνωρίζει ποῦ οἱ φίλοι του,
καὶ ποῦ ἡ κυματοῦσα πίστις. Τὸν στρατὸν,
οὐχὶ τὸν στόλον ἐξελέξατο.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Πιστῶς

ὅτι τὸν σώζεις ἐννοῶ, σωζόμενος.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὴ ἀπαταῶσθε, τέκνα μου· μὴ ἀσφαλῆ
τὴν ἐκκλησίαν, μὴ τὸ κράτος, μὴ ἡμᾶς
εἰπῆτε. Οὐ τις σώζει οὐδὲ σώζεται.
Ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας πέλεκυς τομῆς
τῆς ἑτεροδοξίας ἐπικρέμαται,
αὐτὴν τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἀπειλῶν,
κ' ἡμεῖς εἰς διχονοίας δαπανώμεθα,
φιλοπρωτοῦντες καὶ γηγίνων ἀπληστοί!
Τὴν κόρην τῶν δαιμόνων ἐξορκίσατε.
Ἄνερπισθεῖσα ἀπὸ τῆς κολάσεως,
ναὸν καὶ θρόνον ὑποσκάπτει. Θέλετε
πρωτείων δόξαν, πίστεως ἐπίδειξιν;
Παύσατ' ἐνταῦθα. Ἀλλαχοῦ τὸ στάδιον
ἔπου ὑψοῦται ἡ σημαία τῶν πιστῶν.
Ἐκεῖ ἡ πίστις δοκιμάζεται, κ' ἐκεῖ
ὁ ἔσχατος καὶ πρῶτος διακρίνεται.

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Μαχαιροφόροι εἴμεθα Βαράγγοι,
νὰ πολεμῶμεν; Ἄλλων ἔργον εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πῶς ἄλλων ἔργον, ἐννοῶ. Εἰς αἵματα
ὑμεῖς δὲν ἐντρυφᾶτε. Πλὴν τὴν ἄμυναν

μὴ διὰ τοῦτο διασπᾶτε. Δύναμιν
μὴ ἀφαιρῆτε, ἔταν δὲν προσθέτητε.
Μὴ δι' ἐρίδων ἄλλους σκανδαλίζετε.
Οὐαὶ, ἐρρέθη, τοῖς δι' ὧν τὸ σκάνδαλον
γίνεται. Ἔστω ψυχὴ μία ὁ λαὸς,
καὶ αἱ θελήσεις πᾶσαι μία θέλησις,
τῆς Ῥώμης ἢ τιάρα ἂν δὲν θέλητε
νὰ βεβηλώσῃ τὰ πατριαρχεῖά μας.
Τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα ἀφοσίωσιν,
ὁμονοοῦντες καὶ συνασπιζόμενοι,
δι' ἔργων, οὐχὶ λόγων, ἀποδείξατε.

ΣΠΛΑΘΡΙΟΣ

Τὴν ἀφοσίωσίν του οὐδεὶς δέχομαι
τῆς ἐδικῆς μου ἀνωτέραν νὰ εἰπῆ.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Οὐδὲ τῆς ἐδικῆς μου.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Πάντες δίδομεν
ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως τὴν ζωὴν ἡμῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὗγε τοῦ ζήλου! Ἄλλ' οὐχ ἦττον, ἄρχοντες,
ὀρθὴ τοῦ ἡγουμένου ἢ παραίνεσις.
Δὲν ἐκτιμᾶτε τοὺς κινδύνους τῶν καιρῶν.
Ἡ τρικυμία τοῦ σιδήρου καὶ πυρός,
ἢ ἀπὸ Ἄρκτου καὶ δυσμῶν ἐνσκήψασα,
ἐὰν δὲν γίνῃ πᾶν τὸ κράτος εἰς ἀνὴρ,

ἂν ὡς ἐσχάτου δὲν ἀποφασίσωμεν
 νὰ πέσωμεν, τὸ κράτος προασπίζοντες,
 θὰ κατακλύση θρόνον, κράτος καὶ ἡμᾶς.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Μὴ ὀλιγοψυχῶμεν. Μὴ καὶ ἄλλοτε
 ἐχθροὶ δὲν ἦλθον, καὶ ἀπεδιώχθησαν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλοτε, ὅτε Πέρσαι, Δάκες, Βούλγαροι,
 μαλθακοὶ ὄχλοι, καὶ ἀγέλαι ἄγριαι
 εἰς τοὺς ἀκμαίους ἀντετάττοντο στρατοῦς.
 Ἄλλ' ἤδη ὅ,τι πλέκει ἐξοχώτερον
 ἀκμὴ ἀνδρίας, φρενὸς βάθος, τάξεως
 καὶ πειθαρχίας εὐκοσμία, καθ' ἡμῶν
 ἐπέρχεται, ὡς μᾶστιξ ἐξολοθρευμοῦ.
 Τῶν Γαλατῶν, τῆς Φλάνδρας καὶ τῶν Ἐνετῶν
 οἱ ἐν πολέμοις ἀνδρωθέντες γίγαντες,
 ἀνένδοτ' εἰς τὰς μάχας, ἥττης ἀγευστοὶ,
 εἰς χαλκᾶ στήθη ψυχὰς στέγοντες χαλκᾶς,
 ἰδοῦ οἱ ἐπελθόντες. Οἱ δὲ πρόμαχοι;
 Ποῦ ὁ στρατός μας; Τίνες ἀντιστήσονται;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Δίκαιον ἔχεις. Πανσπερμία μισθωτῶν,
 λαφυροφάγων ἀπολέμων συρφετὸς,
 τοιοῦτος ὁ στρατός μας.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ δὲ στόλος μας
 στερεῖται ἦλων, καὶ ἰστιῶν, καὶ ναυτῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀληθῆ ταῦτα, ἂν καὶ σεῖς δὲν πταίετε.
 Καὶ δισταγμὸς σᾶς μένει, τίς ἢ ἔκβασις,

ἐκτὸς ἢ Παναγία ἂν τῶν Βλαχερνῶν
θαυματουργήσῃ, εἰς τὴν σύμπνοιαν ἡμῶν
κ' εἰς τὴν κατάνυξίν μας ἀποβλέπουσα;
Θὰ εἰσελάσῃ ἐν θριάμβῳ κ' ἐν σφαγαῖς
ὁ ξένος εἰς τὴν πόλιν· τὸν ἀπόβλητον
θα ἐκθρονίσῃ Βασιλέα· καὶ οὐαὶ
εἰς τοὺς ἐχθρούς του! Ὡς ἐργάται στάσεων,
ὡς τοῦ νομίμου Αὐτοκράτορος φονεῖς,
τὰ ξίφη τῶν δημίων θα κορέσωσι.
Φρικτὴ ἢ δίκη τῶν ἀγρίων ἵπποτῶν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Εἰς τοῦ Ἰσαακίου τὸν ἐκθρονισμόν
ν' ἀποδημῶ συνέβη· δὲν συνείργησα.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Παρά τὴν συμβουλήν μου ἔγινε.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Καλὸν

δὲν ἦτον οὔτε ὄσιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὡς ἔγκλημα
τιμωρητέον τότε θα μᾶς προσαφθῇ
ὡς καὶ ἡ πίστις ἢ πρὸς τὸν Ἀλέξιον.
Ὁ ἡττηθεὶς μονάρχης ἔσται τύραννος,
κ' οἱ ἀφοσιωθέντες εἰς αὐτὸν ἡμεῖς,
τυράννου ὑπηρέται ἀξιόποιοι.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἡ ἀφοσίωσίς μας μήπως ἀφορᾷ
ἢ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον; Ὁ Ἀλέξιος
ἂν βασιλεύῃ ἢ ὁ Ἰσαάκιος,
τοῦ βασιλέως ὑπηρέται εἴμεθα.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἄναμφιβόλως.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἦν ἂν στέφη κεφαλὴν
τὸ στέμμα, ταύτην προσκυνοῦμεν.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ταύτην, ναί.

ΔΟΥΚΑΣ

Φεῦ! Σωτηρίας πᾶσ' ἀπώλετο ἐλπίς!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἐπαναστάται πρὸς τὴν θείαν βούλησιν
ν' ἀναδειχθῶμεν δὲν ὄνειρευόμεθα.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἀπαγορεύει τοῦτο ἡ εὐσέβεια,
κ' ἡ φρόνησις ἐπίσης. Περιμένοντες
τάς περιστάσεις, κλίνομεν ὡς κλίνουσιν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Ἰσαὰκ δὲν ἦτο βασιλεὺς κακός.

ΔΟΥΚΑΣ

Μνησικαχίας τὸν νομίζω ἄμοιρον.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἀγγέλου εἶχε τὴν ψυχὴν ὡς τ' ὄνομα.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐὰν ὁ ξένος τὸν ἐπέβαλλε στρατός. . . .

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὑποταγὴ θὰ ἦτο τὸ καθήκόν μας.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ὀμιλεῖτε. Εἶν' ἡ Αὐτοκράτειρα,
ἣτις ἐνταῦθα ἔρχεται μετὰ πολλῶν.

(Εἰσέρχεται: ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ μετὰ συνοδείας ἣτις φέρει τὴν ΜΑΡΙΑΝ)

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Δὲν ἤκουσε.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Σιγαῖτε.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Αὐτακράτειρα,
πολλὰ τὰ ἔτη καὶ μακρὰ σου εἶησαν!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὸν Ἀγάπιον)

Τὸ μοναστήριόν σου, πάτερ ἅγιε,
λοιπὸν ἀποστασίας ἄντρον ἔγινε
καὶ προδοσίας τεχνουργεῖον;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Δέσποινα,
δὲν θὰ πιστεύσης ὅτι. . . .

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τὸν Μ. Δομέστικον)

Ἐπωλέσθημεν!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰς τὸ πεδῖον τῶν μαχῶν ὁ Βασιλεὺς
τὸ αἷμά του ὁπότε χύνη δι' ὑμᾶς,
ἐδῶ, ὑπὸ τοῦ θρόνου τὰ θεμέλια
σκάπτ' ὑπονόμους σκότιος ἐπιβουλή,
καὶ σκευωρίας πλέκει μετὰ τῶν ἐχθρῶν!

ΑΓΑΠΙΟΣ

Συνεννοήσεις μετ' ἐχθρῶν! Τὴν μισητὴν
συκοφαντίαν ταύτην τίς σ' ὑπέβαλε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τὸ οὖς μὴ κλίνης εἰς ψευδολογήματα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(δεικνύουσα ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔχει εἰς τὰς χεῖράς της)

Ἴδου ἡ προδοσία. Ἐναμφήριστον

ἔδω τὴν ἔχω. (Δεικνύουσα τὴν Μαρίαν)

Κ' ἡ ἐπίβουλος, ἰδοῦ.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ κατ' ἰδίαν)

Ἐσώθην.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅπως καθ' ἡμῶν συνωμοτῆ,
ὅπως τὰς πύλας διανοίξῃ τοῖς ἐχθροῖς,
ἐλευθερίας τῇ ἐδόθη ἄνεσις,
κ' ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς μονῆς, ἐξ ἀσφαλοῦς,
ἄδειαν ἔχει καθ' ἡμῶν νὰ κακουργῆ.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ὑποψίας τρέφεις, Αὐτοκράτειρα,
ματαιίας;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Προσηρχόμενῃ εἰς προσκύνησιν,
ἐν ὑπονοίᾳ ταύτην πάντοτ' ἔχουσα,
ὁπότε εἶδα παρὰ τὸ κελλίον τῆς
τινὰ κρυπτοβατοῦντα καὶ προσέρποντα.
Ἵπὸ φρουρῶν μου συλληφθεῖς, παρέδωκεν
ἦν πρὸς ἐκείνην ἔφερον ἐπιστολήν.
Τίνος; Εἰπέτε. Ἐνὸς τούτων τῶν ληστῶν,
τῶν ἀπειλούντων τὴν ἁγίαν πόλιν μας,
τοῦ ἀνοσίου Μομφερράτου.

ΜΑΡΙΑ

ὦ Θεέ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἴδοῦ τὸ γέρας τῆς ἐπιεικείας μας.
Εἰς κακὰς φύσεις εὐποιίας σπεύρατε,
ἀγνωμοσύνην θὰ θερίσητε. Κρυπτὸν
ἀνέχεσαι τὸν ὄφιν ὑπορύττοντα

ἡμῶν τὸν τάφον ὑπ' αὐτοὺς τοὺς πόδας μας,
 καὶ ὑπὸ τὰς εἰκόνας συσπειρούμενον
 τὸ ἔγκλημα, κ' ἐξέρπον ἀτιμωρητί;
 Ὁ Αὐτοκράτωρ τί ματαίως πολεμεῖ
 τοὺς ἐχθροὺς ἔξω, ἂν ἐντὸς τοὺς στέγωμεν;
 Προδίδει ὁ προδόταις χαριζόμενος.
 Τῶν ἱερῶν κανόνων ἂν ἀνεπαρκεῖς
 εἰσὶν αἱ διατάξεις νὰ δεσμεύσωσιν
 αὐτὴν εἰς τοῦ κελλίου τὴν σεμνότητα,
 τοῦ θρόνου τὴν προδότιν ρίψον εἰς δεσμὰ,
 ἡγούμενε· ἢ βλέπω ἂν οἱ πύργοι μας
 εἰρκτὴν δὲν ἔχουν ἄλλην πλὴν τοῦ Ἀνεμᾶ.

ΜΑΡΙΑ

Δεσμὰ μοὶ ἐπισειεῖς· ἀπειλεῖς εἰρκτὴν.
 Δύνασαι· πράξον. Μὴ ματαίως ἀπειλῆς.
 Εἰς τοὺς βασιλικούς μου κήπους λέαιναν
 γενναίαν εἶχον εἰς κλωβόν. Τὸν φύλακα
 ἰδοῦσα νὰ τὴν τύπτῃ, τὸν ἐδίωξα
 αἰσχρὸν αἰσχρῶς. Ἐκ τρόμου θὰ ἐξέπνεεν,
 ἂν εἰς τὸ ὄρος τὴν ἀπήντα ὁ δειλός.
 Τίς ὁ ἐχθρὸς τοῦ κράτους ὁ ἐνδογενής,
 τίς ὁ προδότης πρὸς τὸν βασιλέα του,
 δὲν περιμένω νὰ τὸ μάθω παρὰ σοῦ.
 Ἡ προδοσία εἰς τῆς γῆς δὲν κρύπτεται
 τὰ ἔγκατα ἐνταῦθα. Ὑψηλῶς σοβεῖ.
 Σκῆπτρα καὶ στέμμα φέρει, ἔρμαι' ἀρπαγῆς.
 Μὴ φειδομένη ὕβρεων, ἀποκαλῆς
 ληστὴν τῆς Μομφεράτης τὸν Μαρκέσιον,
 τὸν ἐνδοξὸν ἰππότην, τὸν δεσπύζοντα
 τῆς Κρήτης, φίλον ἀγγιστέα, τρέφοντα

πρὸς ἐμὲ σπλάγγνον ἀδελφοῦ, κ' ἐκτείνοντα
 σκιὰν προστάτιν καὶ μακρόθεν ἐπ' ἐμέ.
 Ὁ τοῦ δικαίου ἐπανορθωτῆς ληστής
 δὲν λέγεται, ἀλλ' ὅστις εἰς παράβυστον
 τοῦ δάσους, ἐν ἐνέδραις καιροφυλακτῶν,
 ἐπὶ τὸ θῦμα ρίπτεται ἀνύποπτον.
 Ὅσω τὸ θῦμα μείζον, μείζων ὁ ληστής.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ ὄφις σίζει, τῶν ὀδόντων στερηθεὶς,
 κ' ἡ γλῶσσά του σταλάζει δηλητήριο!
 Τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀλυσσόδετον,
 εἰς ὑπογείους κλείσατέ την φυλακάς.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ διατάττης τοῦτο, Αὐτοκράτειρα.
 Μὴ ἐπιμένης. Γόνου κάμπτομεν πρὸ σοῦ.

ΜΑΡΙΑ

Ἄν, ἄρχοντες, τὸ γόνου ἔχητ' εὐκαμπτον,
 διὰ σᾶς μόνους κάμψατέ το. Τὸ ἐμὸν
 πρὸ τῶν εἰκόνων μόνον κάμπτεται. Οὐδεὶς
 τῆς βασιλίσσης θὰ ἰδῆ τὸ μέτωπον
 πρὸ ὑπηκόων κλίνον ἐπαναστατῶν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀποθρασυνομένη, ἄφρον, μ' ἀψηφεῖς·
 καὶ δὲν ἤξεύρεις ὅτ' ὑπὸ τὴν πτέρναν μου
 νὰ σὲ συντρίψω δύναμαι; ὡς ἀγενῆ
 νὰ σὲ προσδέσω δούλην εἰς τὸ ἄρμα μου,

καὶ νὰ σὲ σύρω εἰς τὸ Ἴπποδρόμιον ;
 Ὅτι τὴν γλῶσσαν τὴν βλασφήμως προπετῆ,
 τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς φλόγας ἀκοντίζοντας
 ἀσέμνους, νὰ ἐκκόψω, καὶ τὸ σῶμά σου
 βορὰν νὰ ρίψω τῶν ὀρνέων καὶ κυνῶν ;

ΜΑΡΙΑ

Εἰς ἔργα τῶν δημίων ἂν ἐντέρπησαι,
 κυρία εἶσαι. Θέλεις αἷμα ; Πίε το.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ τοῦτο ἔσται ἐν καιρῷ· πλὴν σύρατε
 αὐτὴν ἐν τούτοις εἰς τὸ δεσμωτήριον.

(Εἰσορμῆ **ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΛΑΕΞΙΟΣ** μετὰ πολλῶν ὀπαδῶν)

ΛΑΕΞΙΟΣ (Κομνηνός)

Ἡ Παναγία σῶσον ἢ θαυματουργός !
 Σὺ σκέπε, σὺ βοήθει, σύ με φύλαττε !

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐκλείσθ' ἢ πύλη, Αὐτοκράτορ. Μὴ φοβοῦ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί εἶναι ; τί συνέβη ; Ποία συμφορά ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δὲν ἔπονται ξιφῆρεις ; Τῶν σαλπίγγων τῶν
 δὲν εἶν' ἐκεῖναι αἱ κλαγγαί ; Ἐπέρχονται.
 Τεῖχος καὶ πύλαι κατ' αὐτῶν δὲν στέγουσι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπὸν νικῶσιν οἱ ἐχθροί ! Ἐνέδωκε
 καὶ εἰς φυγὴν ἐτρέπτη ὁ στρατὸς ἡμῶν ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Δὲν εἶν' ἐκεῖνοι ἄνδρες, εἶναι δαίμονες,
 κ' εἰς φλόγας τῆς γεένης εἶν' αἱ λόγχαι τῶν
 ἐμβεβαμμένα. Ἐφευγον ὡς ποίμνια

ἐμπρός των λόχοι, κ' ἐσκορπίζοντ' ὡς καπνός.
 Οἱ θώρακές των ἤστραπτον, καὶ κεραυνοὶ
 ἐνέσκηπτον τὰ ξίφη. Ἐν τῷ μέσῳ των —
 ὄραμα ἦτον, ἢ δὲν εἶδον ἀληθῶς
 τὸν Ἰσαάκ, τὰς κόρας αἶμα στάζοντα,
 καὶ διὰ τοῦ σβεστοῦ του βλέμματος, αἰχμῆς
 φονικωτέρου, εἰς φυγὴν με τρέποντα ;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις, Αὐτοκράτορ; Σύνελθε. Κενὰς
 οἱ φόβοι φαντασίας τερατεύονται.
 Ἄπόσεισόν τους. Ἀνδρικὴν ἀντίταξον
 εἰς τοὺς ἐπερχομένους τόλμην. Φρόντισον
 τὴν πόλιν πῶς θὰ σώσης, καὶ τὸν θρόνον πῶς.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Φρόντις ματαία ! Εἰς αὐτοὺς οὐδὲ στρατὸς
 οὐδὲ φρουρίων ἔπαλξις ἀνθίσταται.
 Ἀκολουθοῦσι παρὰ πόδας. Τάχιστα
 θὰ εἰσπηδήσουν, πῦρ καὶ φόνον φέροντες.
 Θενα τοὺς ἐρεθίσῃ ἢ ἀντίστασις,
 καὶ ἔσται ἄφρων ἅμα καὶ ἀδύνατος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς ! Ταῦτα λέγεις, Αὐτοκράτορ, καὶ ὑμεῖς
 ἀκούετε, κ' ἐντός σας αἰσθημ' ἀνδρικὸν,
 παλμὸς γενναῖος δὲν ἐξαναγείρεται ;
 Εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους καὶ τῆς πίστεως
 θὰ κύψωμεν αὐχένα εἰς ὑποταγὴν,
 ἀμαχητὶ τὴν πόλιν παραδίδοντες ;
 τί λέγετε ; Τί λέγεις, Βεστιάριε ;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν τί μοι λέγει ἢ καρδίᾳ ἐρωτᾷς,
 [ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

μὲ παροτρύνει, δέσποινα, εἰς ἄμυναν.
 Θρόνον καὶ πόλιν πίπτοντες νὰ σώσωμεν.
 Ἄλλ' ἐπὶ τούτου ἄλλη ν' ἀκουσθῆ φωνή
 εἰν' ἀναγκαῖον· πρέπ' ἢ τῆς συνέσεως
 καὶ ἢ τῆς πείρας· πρέπει ὁ Σπαθάριος
 τί ἐγγυᾶται νὰ εἰπῆ, ἂν ὄργανα
 ἀμύνης ἔχη, ἂν τὸν Αὐτοκράτορα
 ὑπόσχηται νὰ σώσῃ ὑπ' εὐθύνην του.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Οὐαί, ἂν ἄλλη δὲν μᾶς μένη ἄγκυρα!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Τὸ ἄνθος εἶχε τοῦ στρατοῦ ὁ Λάσκαρις.
 Συνήχθη δι' ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν.
 Εἰς ἴδρυσιν τροπαίων τὸν ἐγύμνασα.
 Ἄν ἐσκορπίσθη, πάλιν πῶς νὰ συνταχθῆ;
 Στρατοὶ δυσκόλως αὐτοσχεδιάζονται.
 Ἄνύστακτος οὐχ ἦττον εἰν' ὁ ζῆλός μου,
 εἰν' ἀναστήσω νέον· πλὴν χρειάζονται
 ὀλίγος χρόνος καὶ πολλὰ ὑπέρπυρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ἽΩν ἀμφοτέρων, ὡς γνωστὸν, σπανίζομεν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλ' εἰς τὸν στόλον ἴσως ἂν προσφύγωμεν; ...

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

(πρὸς τὸν Στρυφνόν)

Τὰ πλοῖα ἔχεις ἀξιόμαχ', ἀδελφέ; ...

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Εἰσὶ τινες τοῦ στόλου αἱ ἀτέλειαί. ...

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μόνον σαθρὰ τὰ πλοῖα καὶ ἀνδρῶν κενά.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τὰ διετήρουν πρὸς εἰρήνην. Πόλεμον
οὐδεὶς τοσοῦτον προσεχῆ προέβλεπεν.
Εἰσὶν ἀφωπλισμένα. Εἰς μὴ δέοντα
ἐὰν δὲν δαπανῶμεν, στόλον προσεχῶς
νὰ καταρτίσω δὲν θὰ εἶναι δύσκολον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ ναύαρχος ἐπίσης θέλ' ὑπέρπυρα.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἄρκοῦσιν. Εἶναι προφανέστερον φωτός·
ἔρημοι στόλου, ἔρημ' εἶμεθα στρατοῦ.
Ἵπὸ τὴν πτέρναν τῶν ἀγρίων ἵπποτῶν
τὰ πάντα συντριβέντα καταρρέουσι.
Τί ποιητέον; Γνώμην, συμβουλήν ζητῶ.

ΑΓΑΘΙΟΣ

Εὐχὰς νὰ δώσω μόνον ἐγὼ δύναμαι.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ μέγας ἄς λαλήσῃ βεστιάριος.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ναί, ἄς εἰπῆ.

ΔΟΥΚΑΣ

Διότι ἐπικίνδυνος,
μοὶ δίδετε τὸν λόγον. Δὲν θεν' ἀρνηθῶ.
Τὴν γνώμην ἔχω, ἄρχοντες, ὅτι κοινὸν
καθῆκον ἡμῶν εἶναι, ὅσω πνέομεν,
ὅσω ῥανὶς μᾶς μένει θερμοῦ αἵματος
νὰ μένωμεν ἐνταῦθ' ἀμετακίνητοι,
νὰ πέσωμεν ἐνταῦθα, ἀμυνόμενοι.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Γενναία γνώμη.

ΔΟΥΚΑΣ

Γνώμη μόνον δι' ἡμᾶς.
 Ἄλλ' ἄλλην ἔχω περὶ Αὐτοκράτορος.
 Ἄν ἀπωλέσθῃ τὸ παρὸν, φροντίσωμεν
 μὴ καὶ τὸ μέλλον ἔτι συναπολεσθῆ.
 Ἡμῶν καθήκον εἶναι ν' ἀποθάνωμεν
 τοῦ βασιλέως νὰ σωθῆ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄποσκιρτῶν
 τοῦ θρόνου! Δραπετεύων!

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν ἐλπίδων μας
 τὴν παρακαταθήκην σώζων.

(Εἰσέρχεται ΛΕΩΝ ΣΤΟΥΡΟΣ δραματὸς)

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ!
 Ἐδῶ σ' εὐρίσκω! Ἄπελπις ὁ Λάσκαρις
 μὲ στέλλει.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Πῶς εἰσῆλθες;

ΛΕΩΝ

Φεύγων ὄμιλος
 μ' εἰσήγαγε, καὶ μόλις φθὰς, διέταξα
 κ' ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι. Τίς καταστροφή!
 Τίς ὀργὴ θεία ἐφ' ἡμᾶς ἐπέπεσε!
 Τὴν νίκην ἤδη ἔδρεπεν ὁ Λάσκαρις,
 καὶ ἐκ τῶν πύργων, ὅπου εἶχεν ἰδρυθῆ,
 τῆς Βενετίας ἔπιπτε τὸ Γόμφαλον,
 καὶ ἀπεσπῶντο τῶν τειχῶν αἱ κλίμακες,
 ὅτε ἠκούσθη, ἀγγελί' ἀπαίσιος!

«Ὁ Αὐτοκράτωρ φεύγει.» Φοβεράς στιγμῆς!
 Ἦχεϊ ἡ φήμη ἐπὶ πάντα τὸν στρατὸν,
 καθὼς ἡ σάλπιγξ τῆς ἐσχάτης κρίσεως.
 Λειποφυχοῦσι καὶ οἱ ἀνδρειότεροι
 λύοντ' αἱ τάξεις· φυγῆ, τρόμος πανταχοῦ.
 Προστάζει μάτην, ἀπειλεῖ ὁ Λάσκαρις,
 προσβάλλει μόνος τῶν ἐχθρῶν τὰς φάλαγγας·
 οὐδεὶς ἀκούει, καὶ οὐδεὶς ἀκολουθεῖ.
 Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μ' ἐξαπέστειλε.
 Σὲ ἰκετεύει, Βασιλεῦ, εἰς τὸν στρατὸν
 νὰ ἐπιστρέψῃς, ὅσω σώζεται στρατός.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Λοιπόν. . . . τὰ πάντα καταρρέουσι λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν κατὰ κράτος ἐτροπώθημεν, πρὸς τί
 ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς κινδύνους νὰ ριφθῇ;

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἄν νὰ νικήσῃ ἀπηλπίσθη, παρ' ἐμοῦ
 τί περιμένει;

ΛΕΩΝ

Πολεμῶν νὰ φονευθῆς.
 Τὸ ξίφος ἂν ἐγείρῃς καὶ τὸ λάβαρόν,
 ἢ ὄψις ἴσως κ' ἡ φωνή σου, Βασιλεῦ,
 εἰς νίκην τρέφουν τὴν ἐπαίσχυντον φυγῆν.
 Ἄλλ' ἂν καὶ πέσῃς, στεφηφόρος μαχητῆς,
 ὁ θάνατός σου ἔσται πάλιν θρίαμβος.
 Τὸ αἷμα βασιλέως, εὐκλεῶς χυθὲν,

γόνιμον σπέρμ' ἄρδεύει ἀναστάσεως·
τὴν τιμὴν σώζει, τὴν τὸ μέλλον σώζουσαν.

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν βασιλέων ἡ ζωὴ οὐχὶ αὐτῶν,
ἀλλ' εἶναι τῶν λαῶν τῶν κτῆμα. Δαψιλεῖς
αὐτῆς νὰ εἶναι δικαιῶνται οὐδαμῶς.
Τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων εἶναι κιβωτός
ὁ βασιλεύς· σημαία τῆς ὑπάρξεως
τῆς ἐθνικῆς. Μὴ πέση ἡ σημαία μας,
καὶ μὴ ἡ κιβωτός μας καταποντισθῆ.

(Εἰσορμῆ ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ὦ Αὐτοκράτορ! Παντελῆς διάλυσις!
Οἱ Σταυροφόροι εἰσπηδῶσι νικηταί·
τὸ Γόμφαλόν του ἔπηξεν ὁ Δάνδολος
εἰς τὰς ἐπάλλξεις ὑπὲρ τὸ Κοσμίδιον·
ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀσπίς λάμπει φραγκικὴ,
κ' ἐπὶ τὴν πόλιν γλῶσσαι φέρονται φλογός.
Μικρὸν εἰσέτι, κ' εἶναι δοριάλωτος.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Ἄκουεις; Τί προτείνεις, Αὐτοκράτειρα;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ μείνης, θάρρος ἐμφυσῶν εἰς τὸν λαόν,
αὐτοὺς τοὺς λίθους ἀνιστῶν εἰς ἄμυναν.
Ἄλλ' ἐὰν ἄλλως ἐκτιμᾷς τὸ χρέος σου,
τὸ στέμμ' ἂν πρέπη νὰ τεθῆ ἐν ἀσφαλεῖ,
ἐγὼ θὰ μείνω εἰς τοῦ θρόνου τὴν φρουράν,
ἀγρύπνως καθ' ἀρπάγων προφυλάττουσα
καὶ κατὰ κλονουμένων πίστεων αὐτόν.

ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Νὰ συσχεφθῶμεν πρέπει, Βεστιάριε.
Ἄγιε πάτερ, μεθ' ἡμῶν καὶ σὺ ἐλθέ.

(Ἐξίρχεται μετὰ τῶν δύο.)

ΔΟΥΚΑΣ

(ἐξερχόμενος, πρὸς τὸν Κωνσταντῖον)

Καὶ σὺ κατόπιν. Ἦ στιγμή ἐπίσημος.
Νὰ πράξης ἔσο ἔτοιμος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Εἴμ' ἔτοιμος. (Ἐξίρχεται.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὸν Σγουρδόν)

Ὑπαγε, Λέων. Σταθερὸς ὁ Λάσκαρις
ἄς μένη, ὅπως καὶ ἡμεῖς θὰ μένωμεν.

(Ἦ Λέων ἐξίρχεται. Ἡ Εὐφροσύνη στρέφεται πρὸς τὴν Μαρίαν, ἣτις κρατεῖται ὑπὸ στρατιωτῶν)

Ἦδη πρὸς σε. Ἀψήφως ἂν ν' ἀναισχυντῆς,
καὶ νὰ προδίδης ὅτι θὰ σ' ἐπιτραπῇ
νομίζης, ἀπαταῆσαι. Ἀλλὰ χάλασον
τὴν ἐπηρμένην ἐωσφορικὴν ὄφρυν,
τὴν σιγὴν λύσον, ὑπὲρ λόγους προπετῆ.
Ἴδου τὸ καταγγέλλον γράμμα· ἐπὶ σέ
ὅτι ἐκτείνει τὴν σκιὰν τοῦ ξίφους του
ὁ Μομφεβράτος γράφει, καὶ μᾶς ἀπειλεῖ
τῆς κεφαλῆς σου τρίχα ἐὰν θίξωμεν.
Τὴν τρίχα λέγει; ὦ, τὴν κόμην τὴν χρυσῆν
θὰ λάβῃ πᾶσαν, μετ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς.
Ὅτ' οἱ ἐχθροὶ νικῶσι κορυβαντιᾶς.
Εἶν' ἡ χαρὰ σου πρόωρος. Πρὶν φθάσωσι
μέχρι τοῦ θρόνου ὃν φρουρῶ, εἰς αἵματα
θενὰ σφαλῶσι, πτώμα θὰ πατήσωσι,
τὸ σπαῖρον πτώμα τῆς προδότου φίλης των.

Πρὶν διατάξω τὴν δικαίαν σου ποινὴν,
ὁμίλει εἴ τι ἔχεις ν' ἀπολογηθῆς.

ΜΑΡΙΑ

Ἀπολογοῦνται ἤττονες πρὸς μείζονας,
κ' εἰς ἀποστάτας ἐπιβάλλονται ποιναί.
Ἐγγίξ' ἡ ὥρα τῆς ποινῆς· κ' ἐμοῦ αὐτῆς
ἐγγίζουσ' οἱ σωτῆρες ἡ ἐκδικηταί.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅρια ἔχει κ' ἡ μακροθυμία μου.
Τὴν ἀλαζόνα, ἄρχοντες, ἠκούσατε.
Πᾶσά της λέξις ἀσεβείας ἐγκλημα.
Δεσμεύσατέ την· εἰς ἐξομολόγησιν
διὰ βασάνων λύσατε τὰ χεῖλη της,
καὶ τὴν ἀξίαν τιμωρίαν δότε τη. —
Τί σιωπῶντες ἴστασθε; Ὑπάγετε.

ΜΑΡΙΑ

Τοῦ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου εἰμὶ σύζυγος,
χρισθεῖσα τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκράτειρα,
τῶν Οὐγγρων Βασιλέων κόρη. Ἄρχοντες,
ὅστις τολμᾷ, τεινάτω χεῖρα ἐπ' ἐμέ!
Τὴν κεφαλὴν μου δότω εἰς τὸν δῆμιον.
Εἰμὶ αἰγμάλωτός σας. Τί διστάζετε;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ λήξῃ πρέπει ἡ ἀναίσχυντος σκηνή.
Λάβε αὐτὴν δεσμίαν, Πριμικήριε.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καιρὸς δὲν εἶναι οὗτος αὐστηρότητος,
ἀλλ' εἶν' ἐπιεικείας καὶ διαλλαγῆς.
Ἀφίωμεν ἀλλήλοις τὰ ὀφλήματα,
ἐν ἀφειῶσι καὶ ἡμῖν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἵποκριτά!

Τὴν προσταγὴν μας τέλεσον, Σπαθάριε. . . .

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Διάταξόν με εἰς τὰ στίφη τῶν ἐχθρῶν
 νὰ ἐπιπέσω, νὰ ἐκπνεύσω πολεμῶν,
 σοὶ ὑπακούω· εἶναι χρέος, κ' ἔργον μου.
 Ἄλλὰ δημίου μὴ ζητῆς καθήκοντα
 νὰ ἐξασκήσω. Εἶμ' ἀνεπιτήδειος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅποῖος εἰς πολέμους, σὲ ἤξεύρομεν.
 Σὺ, Ναύαρχε;

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Ἄρνεῖται ὁ Σπαθάριος,
 εἰς ὃν ἀνήκει ἡ φροντίς τῶν κατὰ γῆν,
 ἐγὼ τί ἐπεμβαίνω;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί· συγχώρησον.

Θαλάσσιος πῶς εἶσαι ἥρωες λησμονῶ.
 Δειλοί! Σιγαῖτε, σπαίροντες ὡς τοὺς ἰχθύς,
 κ' ἐκόπη ὡς τὸ αἷμα καὶ ἡ πίστις σας
 ἅμα τῶν ὀπλων σᾶς προσέβαλε κλαγγή.
 Τὰς χαμερπεῖς σας ὑποκλίσεις στρέφετε
 πρὸς ὃν φρονεῖτε ἥλιον ἀνίσχοντα.
 Μὴ σπεύδετε. Εἰσέτι εἰς τὸ νεῦμά μου
 αἱ κεφαλαί σας δύνανται νὰ πέσωσιν,
 ὧ ἄρχοντές μου. Ταύτην ἀπαγάγετε·
 δικάσατέ την, καὶ καταδικάσατε.
 Τὸ διατάττω· καὶ οὐαὶ τῷ ἀπειθεῖ!
 Ὁ Αὐτοκράτωρ διατάττει δι' ἐμοῦ.

ΔΟΥΚΑΣ (είσερχόμενος μετά σπουδῆς)

Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὦ Αὐγούστα. . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ
σταθμίσας, μετὰ πλεῖστα ταλαντεύματα,
ἵνα τὸ σκῆπτρον μὴ εἰς χεῖράς του θραυσθῆ,
ἵν' ἀποτρέψῃ ἀφ' ἡμῶν τὸν κεραυνὸν
καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ του, ἀπεφάσισε. . . .

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί; Λέγε.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐένας ἀποκρούων συμβουλὰς,
ράσον καὶ σχῆμα ἐνεδύθη μοναχοῦ,
κ' ἐξῆλθε μόνος, καὶ λανθάνων, τῶν πυλῶν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔφυγε.

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Πῶς! Ἔφυγε!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ἡ Παναγία σώσαι!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Σῶσον, Κύριε!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ποῦ ἀντιλήπτωρ, βοηθὸς καὶ σκεπαστής;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ποῖον συμβάν!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

ὦ φρίκη!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ

Τί γινόμεθα;

ΜΑΡΙΑ

Λοιπὸν, δὲν διατάττεις; Ἴδου ἄφωνοι
 αὐτοὶ ἔμπρός σου. Στήλη ἔγινες ἄλός;
 Ὁ κεραυνὸς ἐσβέσθη εἰς τὰ χεῖλη σου;
 Ποῦ σου ἡ ὕβρις; ποῦ ὁ λόγος ὁ θρασύς;
 Ὑπαγε, κλίνον μέχρι γῆς τὴν κεφαλὴν,
 ἀφ' ἧς τὸ στέμμα ἔπεσε τὸ ἀρπαγέν·
 τὸ αἱματόχροον ῥάκος ἀποδύθητι·
 τέφραν καὶ σάκκον φέρε, καὶ γονυπετῆς
 ἔλεος ζήτηε παρ' ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ.
 Ἴσως ψυχίον εὐσπλαγχνίας σοὶ ῥιφθῆ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Περίστειλον ἀκόμη, — μὴ βιάζεσαι —
 τοῦ ἑωσφόρου τὴν ὑπερηφάνειαν.
 Κενὸς νομίζεις πῶς ὁ θρόνος ἔμεινε,
 κ' ἐπιπηδᾷς ἀμέσως; Μὴ βιάζεσαι.
 Ἀκόμη ἔχω ἐπ' αὐτοῦ τὸν πόδα μου·
 καὶ, κτῆμά μου τὸ σκῆπτρον, εἰς ὃν βούλομαι
 θὰ παραδώσω, πρὶν μ' ἐκπέση τῆς χειρός.
 Ὁ Αὐτοκράτωρ πάρεστιν. — Ἀλέξιε
 Δούκα, τὴν χεῖρα σοὶ τῆς Εὐδοκίας μου
 προσφέρω, ἄρχον· καὶ τὸν θρόνον μετ' αὐτῆς·
 Ἴδου ὁ Βασιλεύς σας. Γόνυ κλίνατε!

ΔΟΥΚΑΣ

Τῶν ὑπερτίμων δώρων Αὐτοκράτειρα,
 ἕκαστον μείζον τοῦ ἑτέρου θεωρῶ,

κ' εὐγνωμοσύνης εἰμι πλήρης δι' αὐτά.
 Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανδήμων συμφορῶν,
 τοῦ ὑμεναίου δᾶδας πῶς ν' ἀνάψωμεν
 εἰς τὰς λυσσώσας φλόγας τῆς πυρκαϊᾶς;
 Πάντων πασχόντων μόνος νὰ εὐδαιμονῶ
 οὐδ' εὐσεβὲς θὰ εἶναι οὐδὲ ἔσιον.
 Ὡς πρὸς τὸν θρόνον, ζῆ αὐτοῦ ὁ κύριος,
 ὁ οὐρανόθεν κεχρισμένος. Εἰς αὐτὸν
 ὀφείλω σέβας, πίστιν καὶ ὑποταγὴν.
 Ἐν ὄσῳ πνέει, δὲν τολμῶ νὰ ἐπιβῶ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ δίσταζε. Ὁ θρόνος ἔμεινε κενὸς
 τοῦ Ἀλεξίου.

ΔΟΥΚΑΣ

Ζῆ ὁ Ἰσαάκιος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σὺ τοῦτο λέγεις;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (πρὸς τοὺς ἄρχοντας)

Πόση αὐταπάρνησις!

ΣΤΡΥΦΝΟΣ (πρὸς τὸν Σπαθάριον)

Τίς οἶδεν ὁ σκορπίος ποῦ ἐγκρύπτεται;

ΔΟΥΚΑΣ (τῇ Εὐφροσύνῃ)

Δεσπόζοντα τοῦ θρόνου τὸν Ἀλέξιον
 ἐν πίστει ὑπηρέτουν. Ἐγκαταλειφθεῖς
 ὁ θρόνος, κτῆμα τοῦ νομίμου ἄρχαντος
 ἐστὶν ἐκ νέου. Τούτῳ πίστιν χρεωστῶ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶν' ἀπιστία, βέλτιστε, ἢ πίστις σου.
 Νόμιμος ἄρχων εἶναι ὁ Ἀλέξιος.

(Θάμβος καὶ κραυγαὶ λαοῦ ἔξωθεν.)

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐκεῖνοι οὕτω δὲν φρονοῦσιν. Ἄκουσον.

ΛΑΟΣ (ἐξωθέν)

Πολλά τὰ ἔτη. Εἰς πολλά, πολλά, πολλά!

ΑΛΛΟΙ

Ὁ Αὐτοκράτωρ πολλά ἔτη καὶ πολλά!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί δηλοῖ τοῦτο;

ΜΑΡΙΑ

Τίς ὁ εὐφημούμενος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (προηγούμενος, πρὸς τὸν Δούκαν ἰδιαιτέρως)

Ἐξετελέσθη. Σοὶ τὸν φέρω.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἠρόφθασον
τὸν ἄλλον. Παῦσον τὰς ἐφόδους. Ἄνοιξον
τὰς πύλας. Σπεῦσον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πάντα προητοίμασα.

(*Ὁ λαὸς εἰσάγει τὸν ἸΣΑΑΚ. Ἡ Μαρία πρὶν πρὸς αὐτὸν)

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Αὐτοκράτωρ. Ὑψιστε! Εὐλογητὸν
τὸ ὄνομά σου.

ΙΣΑΑΚ

Ποῦ εἰμί; Ποῦ φέρομαι;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Εἰς τὰς Βλαχέρνας, παρὰ τὸ ἁγίασμα.

ΜΑΡΙΑ

Εἰς τὰς ἀγκάλας προσφιλοῦς συζύγου σου.

ΙΣΑΑΚ

ὦ γλυκυτάτης εἰς τὰ ὦτά μου φωνῆς!

ὦ ἱεροῦ ἐδάφους, ὃ ἀσπάζομαι!
 Ἐλθέ, Μαρία, ἐπὶ τὴν καρδίαν μου·
 συζύγου δέξαι φίλημα — σχεδὸν πατρός.
 Τὴν εὐτυχίαν ταύτην, φεῦ! ἀπέμαθον.
 Μὲ θάλπ' ἢ θέρμη τῆς γλυκειάς σου χειρὸς,
 καὶ τοῦ ἡλίου ἢ ἀκτίς. Φῶς, εἶναι φῶς
 τὸ περιχευμένον. Τὸ αἰσθάνομαι·
 χρυσοῦν προσψαύει τὰ σβεστά μου βλέφαρα.
 Ὡ δῶρον οὐρανόθεν προπεμπόμενον,
 γλυκὺ τοῦ πλάστου νεῦμα, χάσμα τῆς ψυχῆς!
 τῇ διανείγεις σὺ τὰς πύλας τὰς χρυσᾶς
 εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ πανήγυριν.
 Δὲν καταβαίνεις εἰς τὰ μαῦρα σπήλαια
 τῶν ἔσαει κλεισθέντων τούτων ὀφθαλμῶν,
 ἀλλὰ, περίλαμπέ με. Ἄν ἐντός μου νύξ
 ὑπάρχη, ἔστω καὶ ἡμέρα πέριξ μου.
 Καὶ ἔταν θά ἐκπνεύσω, τάφον δότε μοι
 ὑπὸ φωτὸς ἀφθόνως αὐγαζόμενον.

ΛΑΟΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη καὶ μακρὰ σου, Βασιλεῦ!
 πολλά σου, Αὐτοκράτορ Ἀγγελώνυμε!

ΙΣΑΑΚ

Αἱ εὐφημίαι αὐται αἱ ξενήκουστοι
 τί θέλουσι; πρὸς τίνα ἀποτείνονται;
 Ἄλλαχοῦ, τέκνα, τὰς εὐχὰς σας φέρετε.
 Τὸ σκῆπτρον δότε εἰς ἀκμαίαν χεῖρα. Τί
 ἐπὶ τοῦ θρόνου θέλει πτώμ' ἀόμματον;
 Εἰς δύο τάφων τὸ μεταίχιμιον εἰμί.
 Ἐκ τοῦ ἐνὸς ἐξῆλθον, καὶ πρὸς ἕτερον
 βαδίζω. Πρέπει ὁ ὀξυδερκέστερος

εἰς θελλώδεις, ὡς οἱ σήμερον, καιροὺς
 νὰ ἔχ' εἰς χειῖρας τὸ κοινὸν πηδάλιον.
 Εἰς ἐμὲ δότε τόπον ἀναπαύσεως.

ΔΟΥΚΑΣ

Οἱ ἡγεμόνες ἄλλον ἀναπαύσεως
 δὲν ἔχουν τόπον, πλὴν τοῦ τάφου, Βασιλεῦ.
 Ουσία εἶναι καὶ ἀγὼν ὁ βίος των.
 Τὸ ἐπιβεβλημένον μὴ ἀπέκρουε,
 ἀλλὰ πειθάρχει τῷ Θεῷ. Φωνὴ λαοῦ
 φωνὴ Κυρίου. Ἄν ἐσβέσθη σου τὸ φῶς,
 ἐντός σου λάμπει παμφαῆς διάνοια,
 ἥτις ἀκούει καὶ ὄρα· καὶ ἄνωθεν
 ὁ ζωοδότης φῶς σοι πέμπει χάριτος.
 Πρὸς σε ὁ λαὸς κράζει. Σῶσον τὸν λαόν.

ΙΣΛΑΚ

Ὁ Δούκας εἶσαι· φωνὴ φίλη κ' ἐν δεινοῖς!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡ προδοσίας τέρας ἀποφώλιον!
 τὸ δηλητηριὸν σου σύζων ἐξεμεῖς,
 δολερὲ ὄφι, εἰς τὸ αἷμά μου τραφεῖς.
 Ἄρά, ὅποια ἐπὶ τὸν πωλήσαντα
 ἀντ' ἀργυρίου φαύλου τὸν Θεάνθρωπον,
 ἐπὶ τὴν ἀνομὸν σου κεφαλὴν ἀρά!
 Ἄρά κ' εἰς τοῦτο τὸ τυφλὸν γερόντιον!
 Δὲν τῷ ἀρκεῖ ὁ τάφος, θρόνον ἀπαιτεῖ,
 ἵν' ἀποθέσῃ τὸ σαπρὸν του σκέλεθρον.
 Ἄρά καὶ εἰς τὸν ὄχλον τὸν θρασύδειλον,
 τὸν τὸ συμφέρον ἔχοντ' ἀντὶ πίστεως,
 τὸν ἐν βορβόρῳ ἔρποντα καὶ δάκνοντα!
 Ἄρά μέχρις ἐσχάτης γενεᾶς, ἀρά!

ΙΣΑΑΚ

Ὅποια πλήττει τὸν ἀέρα φρίττοντα,
φρικώδης βλασφημία! Ἦτον γυναικὸς
φωνή! Κακοφωνία γνώριμος. Τίς ἦν;

ΜΑΡΙΑ

Δὲν εἶν' ἐκείνη, ἣτις τῆς βασάγου σου
προίστατο, τὰς ὄψεις ὅταν σ' ἔσβεσαν;

ΙΣΑΑΚ

Ἦ Εὐφροσύνη! Φοβερὰ ἐνθύμησις!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἦ Εὐφροσύνη, τὴν αὐθάδη γλῶσσάν της
ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσ' εἰς χαλινόν,
καὶ ταύτην βεβηλοῦσα τὴν πανήγυριν.
Παραφροσύνη εἶναι ἡ θρασύτης της·
πλὴν κινδυνώδεις οἱ παράφρονες εἰσί!
Ἐπίτρεψόν μοι, Βασιλεῦ, τὴν φρούρησιν
αὐτῆς, ἂν θέλῃς· καὶ φροντίζω.

ΙΣΑΑΚ

Λάβε την.

Εὐφροσύνη (τῷ Δούκῃ)

Εἶν' εὐκλεὲς τὸ ἔργον, καὶ σοῦ ἄξιον·
νῦν δεσμοφύλαξ, μετ' ὀλίγον δῆμιος.

ΔΟΥΚΑΣ (εἰδώς τῆ Εὐφροσύνης)

Σὲ σώζω, ἄφρον. Δὲν τὸ βλέπεις;

(πρὸς στρατιώτας)

Φύλακες,

χωρῆτε· φέρετέ την εἰς τὸν οἶκόν μου.
Ἐκεῖ ἄς μείνη καθειργμένη. Ἄπετε.

(*Ἀπέρχονται στρατιῶται μετ' Εὐφροσύνης.)

ΙΣΑΑΚ

Τῶν βασιλέων ἡ ἀνάγκη στυγηρά!
 Εἰς τὸν οὐδὸν τοῦ θρόνου δὲν ἐπάτησα,
 καὶ τιμωρία εἶν' ἡ πρώτη πράξις μου.
 ὦ! Ν' ἀποτρέψω τοῦτο τὸ ποτήριον
 τῶν γηραιῶν χειλέων δὲν μοὶ δίδονται;
 Τυφλὸς καὶ ὀδηγίας χρῆζων, ὀδηγὸς
 ἐγὼ τῶν ἄλλων ἔσομαι; καὶ ποῦ τὸ φῶς;
 ποῦ τῶν βημάτων τῶν ὑποτρεμόντων μου
 ἡ βακτηρία;

ΛΑΟΣ (ἔξωθεν)

Ζήτω ὁ Ἀλέξιος
 εἰς πολλὰ ἔτη!

ΔΟΥΚΑΣ

Βασιλεῦ, ἰδοὺ αὐτή!

(Εἰσέρχεται πλῆθος εἰσάγον τὸν ΑΛΕΞΙΟΝ ἄγγελον, περιστοιχίζομενον ὑπὸ ἱπποτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ. Μετὰ τῶν εἰσελθόντων καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.)

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Κωνσταντῷ ἰδίως)

Εὖγε, τὰ πάντα κατ' εὐχὴν ἐπέρανας.

ΑΛΕΞΙΟΣ (ριπτόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του)

ὦ πάτερ, πάτερ! Τριτευδαίμονος στιγμῆς!

ΙΣΑΑΚ

Ἀλέξιε, σὺ εἶσαι! Μοῦ εἰσήκουσε
 τὰς διαπύρους προσευχὰς ὁ Κύριος!
 Πρὶν ἀποθάνω, τοῦ φωτὸς ἀπέναντι,
 ἐλεύθερος, σ' ἐγκλείω εἰς τὸ στήθος μου.
 Αἰσθάνομαι τὸν βίον ἀναθάλλοντα
 νεάζον ῥέει τῆς καρδίας μου τὸ πῦρ.
 Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου βλέπω, ἐπὶ σοῦ
 τὸ γῆρας μου ἐρείδων, κ' ἐπὶ τῆς πιστῆς

φιλτάτης ὁδηγοῦ μου, τῆς Μαρίας μου,
τῆς ἀνοδίας πάλιν θ' ἀποπειραθῶ,
εἰς ἣν καλοῦμαι ὑπὸ τοῦ καθήκοντος.

ΜΑΡΙΑ

Ἡ χεὶρ του καὶ ἡ χεὶρ μου θὰ σὲ φέρωσιν
εἰς τὰς τραχείας ἀνοδίας τῆς ζωῆς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὡ Αὐτοκράτορ, οἱ ἱππῶται τοῦ Σταυροῦ
σὲ προσφωνοῦσι χαῖρε! Ἐνεδύθημεν
δικαιοσύνης ὅπλα, καὶ ὁ ἅγιος
πατὴρ ἐν Βατικάνῳ τὰ ἠύλόγησεν,
εἰς τρόμον τῆς κακίας νὰ τὰ φέρωμεν,
καὶ εἰς ἀδικημάτων ἐπανόρθωσιν.

Ὁ νέος οὗτος βασιλόπαις, στηριχθεὶς
εἰς τὰς πιστάς μας λόγχας, ἦλθε προκαλῶν
τοὺς παρανόμους ἄρπαγας τοῦ θρόνου σου.
Τὰ τείχη ταῦτα ἦδ' ὑπὸ τὴν πίεσιν
τῶν σιδηρῶν μας θυρεῶν ἐνέδιδον,
κ' ἡ πόλις ἦτον εὐρὺ πέλαγος φλογῶν,
ὄτε κληθέντες φιλικῶς, μανθάνομεν
πῶς ρίψασπις ὁ ἄρπαξ ἐδραπέτευσεν.
Ἀνάβα εἰς τὸν θρόνον, ὃν σοὶ δίδουσι
τὸ θεῖον χρίσμα, ἡ βασιλική σου φρῆν,
καὶ ἡ ρομφαία ἡ δικαιοδότις μας,
καὶ μὴ λησμόνει τί ὀφείλεις εἰς αὐτήν.
Ἐπὶ τὸν θρόνον παρὰ σοὶ, ἐκ δεξιῶν,
τὴν φίλην σύνειυρόν σου ἀναβίβασον,
νὰ σοὶ κερδίξῃ τὴν λατρείαν τῶν λαῶν·
κ' ἐξ εὐωνύμων τὸν υἱόν σου κάθισον,
νὰ σὲ στηρίξῃ διὰ τῆς ἀνδρίας του,

καὶ ὅπλων ἃ ὁ Πάππας καθηγίασε.
 Τῆς μοναρχίας σὺ θὰ εἶσαι κεφαλὴ,
 ἐκείνη, ἡ καρδία, καὶ αὐτὸς ἡ χεὶρ.

ΙΣΑΑΚ

Γενναῖοι ἄνδρες, τοῦ δικαίου πρόμαχοι,
 εἰς τὴν φωνὴν σας τὴν εἰλικρινῆ θαρρῶν,
 κ' εἰς τὰς δύο φίλας βακτηρίας μου,
 τὸν θρόνον ἀναβαίνω τρέμοντι ποδί.
 Ἡ θεία χάρις ἔστω μοι εἰς φωτισμὸν,
 κ' ἡ Θεοτόκος ἔστω ὁδηγήτρια.
 Τῆς δ' ὑμετέρας μεγαθύμου ἀρωγῆς
 οὐδέποτε ἐπιλήσμων φωραθήσομαι.
 Εὐγνωμοσύνη ἔσται πᾶς ὁ βίος μου,
 ὑμῶν οἱ θησαυροὶ μου καὶ τὰ ὅπλα μου,
 ὑμῶν οἱ στόλοι. Δι' αὐτῶν περάνατε
 τὸ θεῖον ἔργον, κ' αἱ εὐχαί μου μεθ' ὑμῶν.

ΜΑΡΙΑ (τῷ Μομφεράτῳ)

Αὐξάν', ἰππότα, καὶ διπλασιάζεται
 ἡ χάρις ὅταν χαριέντως γίνηται.
 Τὸ στέμμα ὃ ἡ χεὶρ σου δίδ' ἡ εὐγενῆς
 μᾶς εἶναι διὰ τοῦτο προσφιλέστερον.
 Παρ' ἡμῶν δέξαι ἐνδεῆς ἀντίδωρον,
 φιλίαν ὑπὸ χρόνου ἀναλλοίωτον.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τιμαλφεστέραν στέμματος καὶ θησαυρῶν.

ΛΑΞΕΙΟΣ

Ἀήττητοι ἰππόται, εἰς τὰς τάξεις σας
 ἄσυλον εὔρον, κ' εἰς τοὺς νόμους σας τραφεῖς,
 τιμῆς καὶ ὅπλων ἔλαβον διδάγματα.
 Ὅ εἰς ἐκείνας ἀνδρωθεῖς βραχίων μου

ὑμῖν ἀνήκει. Ὑπὲρ σκῆπτρον μὲ τιμᾶ
 τὸ ξίφος δ' ἐν μάχαις μοι ἐδώκατε.
 Ὑπὲρ ὑμῶν τὸ σύρω, καὶ σεμνύνομαι
 κ' ἐπὶ τοῦ θρόνου ὧν συστρατιώτης σας.
 Ἐνταῦθ' ἂν μὲ δεσμεύῃ τὸ καθῆκόν μου,
 ἔταν εἰς χώρας θὰ νικᾶτε ἱεράς,
 μετὰ τῶν σημαιῶν σας ἢ σημαία μου,
 καὶ μεθ' ὑμῶν θὰ εἶναι ἡ καρδία μου·
 τῆς δὲ ἰσχύος ἦν μοι δαφιλεύετε,
 ἢ πρώτη χρῆσις, εἴτι τοὺς λαοὺς ἡμῶν
 διίστησι συμφέρον, εἴτις πρόληψις,
 νὰ παύσῃ φίλους ἀπὸ φίλων διαιροῦν,
 νὰ πέσῃ μεταξὺ μας πᾶν προτείχισμα,
 καὶ τοὺς λαοὺς εἰς μίαν πίστιν, κ' αἴσθημα
 ἐν νὰ συνδέσῃ ἀδιάλυτος δεσμὸς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τὰς προσφορὰς σας ἄσμενοι δεχόμεθα.

ΛΑΟΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη, Αὐτοκράτορ Ἰσαάκ!
 Πολλὰ τὰ ἔτη καὶ πολλὰ, Ἀλέξιε!

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Κύριος τῶν θρόνων καὶ δυνάμεων,
 ὁ διανοίγων τοῦ νοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς,
 καταπεμφάτω τὸ οὐράνιον του φῶς
 ἐπὶ τοὺς ποδηγέτας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ,
 καὶ εὐλογήτω τὴν κληρονομίαν του
 εἰς σωτηρίαν καὶ ἁγιασμόν!

ΛΑΟΣ

Ἀμήν!

ΙΣΑΑΚ

Ἔλθετε πάντες μετ' ἐμοῦ. Εἰς τὸν ναὸν
κλίναντες γόνυ, τὴν εὐχαριστήριον
δοξολογίαν ἄσωμεν· ἀντίληψιν
τοῦ φωτοδότου ἐπικαλεσώμεθα
ἐν μετανοίᾳ, κ' ἐν καρδίας συντριβῇ.

ΛΑΟΣ

Εἰς πολλὰ ἔτη, Αὐτοκράτορες, πολλά!

(Ἐξέρχεται ὁ Ἰσαάκ, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς Μαρίας, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ πάντων.
Ὁ ΑΛΕΞΙΟΣ θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ΔΟΥΚΑ, ἄρτι ἐξερχομένου.)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μίαν στιγμὴν ἢ πίστις ἢ κρυφία σου
ἢ ἐν σκοτίᾳ ἔργα πράξασα φωτὸς,
τὸν ἀρπαγέντα θρόνον μᾶς ἀπέδωκε.
Τὰ πέδιλα ἃ φέρεις τὰ βατράχεια,
Βεστιαρίου σύμβολα, σοὶ μένουσιν,
ἀλλ' εἰσὶ δεῖγμα εὐτελὲς τῆς χάριτος
ἧς παρ' ἡμῖν τυγχάνεις. Τοῦ πατρὸς κ' ἐμοῦ
σὺ ὁ πιστὸς καὶ μόνος ἔση σύμβουλος,
σὺ τοῦ μονάρχου τοῦ τυφλοῦ ὁ ὀφθαλμὸς,
ὁ ποδηγέτης σὺ τῆς ἀπειρίας μου.
Ἄλλ' ἀφ' οὗ δόξαν μ' ἔδωσας καὶ δύναμιν,
τῶν δώρων ἔτι δὸς τὸ φθονητότερον,
τὴν εὐτυχίαν. Ποῖον φέρει ὄνομα
σὺ τὸ ἠξεύρεις.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸ εἰκάζω.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ν' ἀναβῇ

ἐπὶ τὸν θρόνον μετ' ἐμοῦ ἐνέργησον

ἢ Εὐδοκία. Τότε μόνον θέλγητρα
ζωή και θρόνος δι' ἐμέ θά ἔχωσιν.

ΔΟΥΚΑΣ

Αἱ διατάξεις τῶν κανόνων αὐστηρῶς
κωλύουσι. . . .

ΛΑΞΙΟΣ

Κανόνας και κωλύματα
μὴ λέγε. Ἀντιστάσεις δὲν ἀνέχομαι.
Μὴ λέγε.

ΔΟΥΚΑΣ

Αὐτοκράτορ!

ΛΑΞΙΟΣ

Τοῦτον τὸν βαθμὸν
και τὸν πομπώδη τίτλον δὲν ἀνέλαβον,
εἰμὴ διότι ὁ βαθμὸς μὲ δικαιοῖ
νὰ θέλω και νὰ πράττω. Ἦπατήθησαν
οἱ ῥασοφόροι, ἂν φρονῶσι παίγιον
και σκύβαλόν των ὅτι θενὰ μ' ἔχωσιν.
Εἶπέ τοις πῶς ἐτράφην εἰς στρατόπεδα·
ἔχι κανόνας, λόγχην πῶς χειρίζω· ναί,
και ὡς ἡ λόγχη, θραύομαι, δὲν κάμπτομαι.
Ἐὰν μ' ἐπιπροσθῶσιν οἱ κανόνες των,
εἰσὶν, εἶπέ τοις, ἄλλοι εὐκαμπτότεροι,
οὓς νὰ ἐκλέξω δύναμαι, ἂν βιασθῶ,
μικρὸν φροντίζων, ἂν ὁ τούτους ἐξηγῶν
φορῇ τιάραν, ἢ ἂν καμηλαύχιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἴδου, ὦ Αὐτοκράτορ, ὁ Ἡγούμενος.
Σίγα ἐμπρὲς του, και τὸν βολιδοσκοπῶ.

(Εἰσέρχεται ὁ ΑΓΑΠΙΟΣ)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ σᾶς προσμέν' εἰς τὸν ναόν.
Ὁ Πατριάρχης ἔφθασε, καὶ ἄρχεται
ἢ τῆς δοξολογίας τελετή.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εὐθύς.

(Πρὸς τὸν Δούκαν)

Μὲ συνοδεύεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔπομαι. Ὑπάγετε. (Ἐξέρχεται ὁ Ἀλέξιος.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὅπισω μένεις, ἄρχον, σὺ ὁ πάντοτε
ἐν εὐλαβείᾳ εἰς τὰς θείας ἑορτὰς
καταλαμβάνων πρῶτος τὸ στασίδιον;
Σὺ πρὸς τὰ θεῖα ἀμελής!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡγούμενε,

ἡγούμενε, τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα
ὀμίχλη κρύπτει εἰς τοὺς ἀμβλυώττοντας
ἡμᾶς. Τίς οἶδεν ἂν πρὸς τὰ γενόμενα
θὰ ἐπινεύσῃ εὐλογῶν ὁ οὐρανός,
ἢ ἂν θὰ πέμψῃ τῆς ὀργῆς τοῦ ἄγγελου
ἐν φλογερᾷ ῥομφαίᾳ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Βεστιάριε,

σὺ ταῦτα λέγεις! Τοῦ λαοῦ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
τοὺς κεχρισμένους ἀποκρούεις τοῦ Θεοῦ!
Κατὰ τῶν μόλις ἰδρυθέντων στρέφεται!

ΔΟΥΚΑΣ

Δίκαιον ἔχεις αὐστηρῶς ἐπιτιμῶν.

Τῆς συνειδήσεώς μου εἶσαι ὁδηγός.
 Δεχθῶμεν ὅ,τι ἐπικέκλωσται. Κενὰ
 μὴ σπεύδωμεν ζητοῦντες. Τὰ κενώτερα
 χειρότερα. Ὡς κείνται μάλλον κείσθωσαν·
 καὶ πειθαρχοῦντες, κλίνωμεν τὴν κεφαλὴν.
 Δίκαιον ἔχεις. Ἄκουσον, ἠγούμενε·
 Ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ ἀρτίως ἐξεληθὼν —
 ἀπόρρητον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μάθε το· —
 ἐρᾷ τῆς Εὐδοκίας Κομνηνῆς, αὐτὴν
 τοῦ θρόνου θέλων καὶ τῆς κοίτης μέτοχον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τῆς Εὐδοκίας! Πλὴν δὲν εἶν' ἐξ ἀδελφῶν;

ΔΟΥΚΑΣ

Βεβαίως εἶναι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τότε;

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; Ἐκπλήττεσαι;

Ἠγούμενε, τὴν πείραν ἔχεις πολιάν.
 Πρὸ τῶν κανόνων κλίνει ὁ πολὺς λαὸς,
 πρὸ τῶν ἀρχόντων οἱ κανόνες κλίνουσι.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἴσως. Σύμφημι.
 Ἄλλὰ εἰσὶ καὶ ἄλλοι, ὑπεραίροντες
 καὶ τὰς ὑψίστας κεφαλὰς, ἀνένδοτοι,
 ὧν οὐδὲ πύλαι ἄδου κατισχύουσιν, —
 οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὡς ὑέλιναι,
 θρόνοι καὶ σκῆπτρα κατ' αὐτῶν συντρίβονται.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλὰ τὸ εἶπας, πείσας με· ἀσύμφορον,

κατὰ τοῦ θρόνου τοῦ νομίμου πράττοντες,
 τοὺς μόλις ἰδρυθέντας νὰ κλονίσωμεν.
 Παρὰ τῶν βασιλέων ἐπιείκειαν
 ἐὰν ζητῶμεν, νὰ τοῖς τὴν ἀρνώμεθα
 δίκαιον εἶναι; Σέβας δὲν ὀφείλομεν
 καὶ εἰς τὰ σφάλματά των, ἀνθ' ὧν σώζουσι
 διὰ τῶν ἀρετῶν των; Κρίσις αὐστηρὰ,
 δὲν εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ἐπανάστασις;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὡς ἡ ἐν τούτοις ἀνοχή, ἀσέβεια.
 Ὑπὲρ τοὺς ἐπιγείους τούτους βασιλεῖς,
 τὸν βασιλέα λάτρευε τῶν οὐρανῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐσεβῆ λέγεις· ἀλλ' αὐτῶν ἡ δύναμις.
 Τὸ σκῆπτρον ἐπιβάλλει τὰς θελήσεις των·
 καὶ ὁ μὴ κλίνων συνετῶς τὴν κεφαλὴν,
 τὴν διακινδυνεύει.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὲ πτοεῖ μικρὸν
 τῶν βασιλέων δύναμις. Ὑπὲρ αὐτὴν
 ὁ Κύριος ὑψοῦται τῶν δυνάμεων.
 Ὡς ἄνθρωπος, τῶν πάντων εἰμι ἕσχατος·
 ὡς ἱερεὺς, πρωτεύω τοῦ πρωτεύοντος.
 Ἡ ἀσθενὴς μου αὕτη χεὶρ, ὡς ἀνοιγῆ,
 κεραυνοὺς ρίπτει κορυφὰς συντρίβοντας.
 Ἔχω τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡγούμενε,
 τὸ δεσμεῖν ἔχεις, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπήκοντας
 εἰς τὰ δεσμά σου. Τὴν βομφαίαν σου στομοῖ

τὸ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σέβας τῶν πιστῶν.
 Τὴν ἀκωκὴν τῆς ἀφηροῦς οἱ ὄπαδοι
 ἐτέρας ἐκκλησίας.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ Ἀλέξιος. . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Αἰ, σεβαστέ μοι ἄνερ, λέγων τύραννος
 ὅτι ὀἶρος εἶναι, ὅτι ἀλλοιοῖ
 καὶ φρένας καὶ καρδίαν, ἀκατάληπτον
 ὁμιλῶ γλῶσσαν εἰς τὴν σὴν ἀγνότητα.
 Ἄλλ' ὅτ' εἰς ξένα ἦθη ὁ Ἀλέξιος,
 εἰς τὴν σκιάν τοῦ Πάππα ὅτι ἠῤῥησεν,
 ὅτι καὶ στέμμα τῷ ὀφείλει καὶ ζωὴν,
 γνωστόν σοι εἶναι, κ' ἐννοεῖς πῶς ἂ ζῆτεῖ,
 ἂν οἱ κανόνες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας
 ἀκάμπτως τῷ ἀρνῶνται, ἄλλους δύναται
 εὐκαμπτοτέρους νὰ ἐκλέξῃ.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἄπειλεῖς

λέγων αὐτά ;

ΔΟΥΚΑΣ

Φοβοῦμαι καὶ ἀπεύχομαι.
 ὦ! Πίστευσόν μοι τὰς ἡνίας χάλασον,
 μὴ συντριβοῦν ταθεῖσαι, ἢ ἀφηνιῶν
 ὁ ἵππος, ἀποτρέξῃ. Ὑποχώρησον.
 Παρασκευάζει ἦτταν ἢ ἀντίστασις.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία οὐποτε ὑποχωρεῖ.
 Νικᾷ καὶ ἠττωμένη.

ΔΟΥΚΑΣ

Τοῦτο ἀπαντᾷς;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Λοιπὸν μᾶς φέρει πρότασιν, καὶ ἀπαιτεῖ
ἀπάντησιν;

ΔΟΥΚΑΣ

Ναί, πάτερ.

ΑΓΑΠΙΟΣ

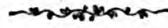
Ἡ ἀπάντησις,
ἰδοῦ αὐτή. Ἄνοίγει τὰς ἀγκάλας τῆς
ἡ Ἐκκλησία τῷ μετανοήσαντι·
φωτίζει καὶ στηρίζει τὸν διστάζοντα·
τὸν δ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ τραχυνόμενον
ὡς ψωραλέον ἀποκλείει πρόβατον.
Ἄν δέ τις ἀποστάτην αἶρη κεφαλὴν,
τὴν καταβάλλει, εἰ καὶ στέμμα φέρουσιν,
ἢ φλογερὰ ῥομφαία, ἢ ἐξ οὐρανοῦ
τὸν μέγαν ἀποστάτην καταρρίψασα.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐφήμεί πάτερ! Ὑπαγε ὀπίσω μου!

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Κατοικία τοῦ Δούκα Μουρζούφλου.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν, ὡς λέγεις, ὁ λαὸς ἐνθουσιᾷ
διὰ τοὺς βασιλεῖς του;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὸ ἠθέλησας.

Παρασκευάσας μετ' ἀγώνων τὸν ἀγρὸν,
τὴν νέαν βασιλείαν ἐνεφύτευσας.
Καλλιανθῆς προκύπτει. Τί παράδοξον;

ΔΟΥΚΑΣ

Μεμφιμοιρεῖς. Καὶ ποῖαν νὰ φυτεύσωμεν
ἀντ' αὐτῆς ἄλλην εἶχες ὄρεξιν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν σὴν.

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐχαριστῶ. Ὁ τράγος εἰς τοῦ φρέατος
ἴσως ἀκόμη τὸν πυθμένα κάθηται,
ἀφ' οὗ τὰ κέρατά του εἰς τὴν πονηρὰν
συνοδοιπόρον ἔθηκεν εἰς κλίμακα.
Τὴν φρόνησίν του ἀπαιτεῖς νὰ μιμηθῶ;
Ἡ φραγκικὴ ἀκόμη καταγιγίς πεινᾷ,
καὶ θέλει θρόνου τρίμματα νὰ κορεσθῇ.
Ἄφ' οὗ παρέλθη θραύσασα τὰ φρύγανα,
τὴν δρῦν καλλιεργοῦμεν τὴν βασιλικήν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Νομίζω παίζεις παρατόλμως. Ἔδωκας
εἰς τοὺς Ἀγγέλους τοῦ λαοῦ τὴν εὐνοίαν,
τὰ δίκαιά των ἀνεκήρυξας λαμπρῶς,
κ' ἐλπίζεις νὰ τοὺς ῥίψης ἐνισχύσας τους;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐλπίζω, φίλτατέ μοι. Τοῖς ἐξύφανα
ἰστόν ἀράχνης, τοῦ λαοῦ τὴν εὐνοίαν.
Καθὼς ὑφάνθη, οὕτω θὰ παραλυθῆ.
Χεὶρ θὰ τὴν σχίσῃ γυναικεία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ποία χεὶρ;

ΔΟΥΚΑΣ

Τῆς Εὐδοκίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν ἐκέρδησας λοιπόν;

ΔΟΥΚΑΣ

Αἰχμάλωτον τὴν ἔχω, καὶ ἡ ἄλυσιν
ἢ θρόνον τῇ προσφέρω. Τί ἐστὶ γυνή
ἐὰν γνωρίζῃς, δὲν διστάζεις. Ἄλλ' ἰδοὺ
ἡ Εὐφροσύνη. Πνέει μένεα. Σὺ δὲ
εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· — καὶ τὴν ἄδειαν
ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξίου, ὅπως νυμφευθῆ
τὴν συγγενῆ του Εὐδοκίαν ζήτησον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πῶς θὰ δοθῆ πιστεύεις;

ΔΟΥΚΑΣ

Ζήτησον αὐτήν,
καὶ μὴ ἐρεύνα.

(Ἐξέρχεται ὁ Κωνσταντῖος.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΔΟΥΚΑΣ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἦ αἰχμάλωτος τολμᾶ
 πρὸ τοῦ κυρίου, ἢ τοῦ δεσμοφύλακος,
 — ὅστις ἂν σ' εἶναι τίτλος προσφιλέστερος, —
 νὰ παραστῇ;

ΔΟΥΚΑΣ

Εὐφήμει, αὐτοκράτειρα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄ! Ἐνθυμεῖσαι τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν
 τὴν ἱστορίαν! Θαυμαστὴ ἡ μνήμη σου!
 Ἄλλ' οἱ συνήθεις τῶν ἀνθρώπων, καθὼς σὺ,
 καὶ οἱ κοινοὶ κακοῦργοι, — ἐξαιρέσεως
 ἀξίωσιν δὲν ἔχεις· — πλὴν τῶν πρὸ ποδῶν
 ὀλίγα ἐνθυμοῦνται ἢ φροντίζουσιν.
 ὦ! ἴσως τότε, τὰ ἀρχαῖ' ἀναδιφῶν,
 ἀναπολήσης ὅτι ἐκ τοῦ μηδενός,
 ἐκ τοῦ βορβόρου ὅτι σὲ ἀνήγειρα,
 ὅταν ἐφίλεις τῶν ποδῶν μου τὴν σποδόν·
 ὅτι τὴν χεῖρα ἐπαιτῶν τῆς κόρης μου,
 φιλίαν κατεψεύδου προσποιούμενος.
 Τίς τῆς τιμῆς σου ἢ τιμῆ; Τριάκοντα
 ἢ προδοσία σ' ἔφερον ἀργύρια;

ΔΟΥΚΑΣ

Πικρὸν τὸν χόλον ἔχεις, καὶ εἰς ἄδικον
 σὲ παραφέρει γλῶσσαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Γλῶσσαν ἄδικον;
 ὦ! Τί δὲν εἶναι φλογὸς γλῶσσα! Κοπτερὰ

ὡς ἡ ῥομφαία τί δὲν εἶναι! Ὁφρων
 χιλίων τί δὲν ἔχει δηλητήριον,
 νὰ τὸ ἐκχύσῃ ὅλον εἰς τὴν ἀνομον
 καρδίαν σου, τοῦ δόλου φαύλην φωλεάν;
 Ἄλλ' ἂν νομίζῃς ἐν θριάμβῳ κακουργῶν,
 τῆς προδοσίας νὰ χαρῆς τὰ λάφυρα,
 μὴ μένε εἰς ἀπάτην. Τόσον ἐγκλειστος
 δὲν εἶμαι, ὥστε ἡ ἐλέγχουσα φωνὴ
 μέχρι τῶν ὠτων νὰ μὴ φθάσῃ τῶν κωφῶν
 τοῦ αὐτοκράτορός σας. Ὅσῳ δὲ τυφλὸς
 αὐτὸς ἂν εἶναι, δύναμαι τοὺς ὀφθαλμοὺς
 νὰ τῷ ἀνοιξῶ εἰς τὰς κακουργίας σου.
 Τὴν προδοθεῖσαν δὲν θὰ κλίνω κεφαλὴν
 οὐδ' εἰς αὐτοῦ τοῦ τάφου τὴν ἀνάπαυσιν,
 πρὶν τῷ διδάξω ποία εἶσαι ἔχιδνα,
 πρὶν αἱ κρυπταί σου σκευωρίαι εἰς τὸ φῶς
 ἐκδηλωθῶσι τοῦ ἡλίου φρίττοντος,
 καὶ πρὶν μαθῶν σε ὁ καινὸς προστάτης σου,
 ὡς ἰοβόλον σὲ συντρίψῃ ἔντομον.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν διευθύνῃ ὁ θυμὸς τὴν γλῶσσάν σου,
 μὴ καὶ τὴν κρίσιν παραδίδῃς εἰς αὐτόν.
 Δόλιος εἶναι καὶ κακὸς ἡνίοχος.
 Ἐμοῦ μὴ φείδου, ἀλλὰ φείδου σοῦ αὐτῆς.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τολμᾶς νὰ λέγῃς. . . .

ΔΟΥΚΑΣ

Τὰ εἰς σὲ συμφέροντα.
 Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔφυγε. Τὸν ὤθησα
 ἐγὼ νὰ φύγῃ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄναιδῶς τ' ὁμολογεῖς!

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ τούτου πλέον. Ἔφερα τὸν Ἰσαὰκ
ἐγὼ ἐπὶ τὸν θρόνον· καὶ ἀπέκρουσα
ὡς καὶ τὴν χεῖρα τῆς καλῆς σου θυγατρὸς
ἣν ἐπεζήτηουν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄν τὰ λέγῃς προκαλῶν
ἂν ἐξυβρίζων ἀσθενεῖς, αἰσχύνῃ σοι!

ΔΟΥΚΑΣ

Οὐχί. Τὰ λέγω ἐκκαλῶν ἐκ τῆς ὀργῆς
ἐπὶ τὴν φρόνησίν σου, Αὐτοκράτειρα.
Ὅταν τῆς ἄρκτου χαλκοδίνης χεῖμαρῶρος
ἐπῆλθε λαῦρος, καταστρέφων, ἐκριζῶν,
εἰς τὴν γῆν σπείρων πτώματα κ' ἐρήμωσιν,
θεάτρου ἤρωσ, μόνος ἤθελες ἐγὼ
τὸ στήθος ν' ἀντιτάξω, τὰ τῶν ἵπποτῶν
ν' ἀποσοβήσω στίφη, καταρρέοντα
τὸν θρόνον νὰ στηρίξω εἰς τοὺς ὤμους μου;
Σαμφῶν δὲν εἶμαι. Ἦ, νὰ δέσω ἤθελες
εἰς τοῦ ἀγρίου ἄρματός των τὸν τροχὸν
τὴν τύχην, τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν ὑπαρξίν
τοῦ Βασιλέως, σοῦ, ὦ Δέσποινα, κ' ἐμοῦ;
Θαλασσοπόρος, τέχνη ναυτιλλόμενος,
ὅταν ὀρθὸν τὸ πνεῦμα ἐπιφέρηται,
ἐμπείρως στρέφει πρὸς αὐτὸ τοὺς οἶακας,
κ' ἐνδίδων τὸ λαμβάνει ὑπερδέξιον.
Τὸ μέλλον σώζων, τὸ παρὸν παρήτησα.

ΕΥΦΡΟΣΙΝΗ

Κ' ἴσως ἐνταῦθα μέ κρατεῖς αἰχμάλωτον.
ἵνα μέ.σώσης.

ΔΟΥΚΑΣ

Σὺ τὸ εἶπας. Ἄπο σοῦ.

Θέλει, ἐλπίζω, μέχρι τέλους σοὶ φανῆ
προκριτωτέρα ἢ φιλοξενία μου,
παρ' εἰς τὸν πύργον νὰ οἰκῆς τοῦ Ἄνεμᾶ,
ὄν ἡ φλογώδης γλῶσσά σου σ' ἠτοίμαζεν.
Εἴρκτῃ σ' ἠπείλει· σοὶ ἀνοίγω ἄσυλον,
εἰς ὃ ἀφόβως, καὶ ἀκατασκόπευτοι
δυναμέθα τὸ μέλλον νὰ ὑφαίνωμεν.
Ὅποταν θρόνον φέρ' ἡ συμμαχία σου,
τὰ πέδιλα πιστεύεις τὰ βατράχεια
ὅτι μ' ἐλκύουν, κ' αἱ ἀλύσεις αἱ χρυσαῖ;
Ἦσυχος μένε· δὲν μετέβαλα σκοπόν.
Ὅν εἶχον ἔχω, πλήν μετὰ φρονήσεως.
Ἐγγύησίς σοι ἔσται τὸ συμφέρον μου.
Διστάζεις ἔτι;

ΕΥΦΡΟΣΙΝΗ

Ἦχι. Τὸν πανίσχυρον
Θεὸν ἐπεκαλέσθης τῆς λατρείας σου.—
Καὶ ἡ ἐλπίς μας ποῦ λοιπὸν στηρίζεται;

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐπέτυχον οἱ Φράγκοι· ἐνεθρόνισαν
τὸν ἐκλεκτὸν των· οὐδ' ἀντέστημεν ἡμεῖς.
Ἐὰν ἐκ τούτου πρὸς αὐτὸν ἐρίσωσιν,
ἢ ἂν τοῦ ὄχλου ἢ παλίμβουλος φορὰ
τὸ ἄγαλμα συντρίψῃ δ' ἀνήγειρεν,
ἔσται ἡμῶν τὸ πταῖσμα; Εὐθυνόμεθα;

Καὶ ἔταν θὰ κοπάσῃ ὁ κατακλυσμὸς,
καὶ νέα θὰ προκύψῃ τάξις, διατί
εἰς τὸν τῷ θρόνῳ ἔγγιστα ἰστάμενον,
ἂν ὡς ἀντίφρων δὲν ὑπολαμβάνηται,
δὲν θὰ δοθῇ τὸ στέμμα; εἰς τὸν ἔχοντα
τὸ στέμμα τῆς νομίμου βασιλόπαιδος,
ὅστις, ἐγὼ ἂν εἶμαι, εἰς τοὺς πόδας σου
θὰ σπεύσω νὰ τὸ θέσω; ἂν δὲ προτιμᾶς
ἄλλον, θὰ μ' ἔχη πρόθυμον ἐπίκουρον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θὰ σ' ἔχη πρῶτον καὶ ἀμείλικτον ἐχθρόν.
Τί σκέπτεσαι ἠξεύρω. Γνωρίζομεθα.
Τὸ σὸν συμφέρον ρυμουλκεῖ τὴν τύχην μου.
Ἴδου ἡ χεὶρ μου. Δέξαι τὴν εἰλικρινῶς
ὡς σοὶ τὴν δίδω. Τὸν δεσμὸν ἀνανεῶ
ὑπ' οἰωνοὺς ἀλλοίους.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐπικυροῖ

κ' ἡ Εὐδοκία;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶναι σκληροτράχηλος,
ἀλλὰ κ' ἐγὼ τὴν χεῖρα ἔχω σιδηρᾶν.
Δυσοίωνος τῇ ἦτον ὁ ὑμέναιος
ἐν πρώτῃ ἀποπείρα, καὶ εἰς δεύτερον
δεσμὸν δὲν στέργει. Ἀλλὰ πρέπει. Θέλουσα
μὴ θέλουσα, θὰ στέρξῃ. Εἰς τὰς χεῖράς μου
ὄργανον εἶναι· ἡ δὲ χεὶρ μου ὄργανον
εὐχρηστον θέλει· θραύει δὲ τὰ δύσχρηστα.
Ἴδου ἐκείνη. Εἶσαι δεσμοφύλαξ τῆς
καὶ κύριός τῆς. Σὲ ἀφίνω μετ' αὐτῆς.

Ἄν δὲν τὴν πείσῃς, τρόποι δὲν ἐλλείπουσιν,
ὅτε τοὺς τρόπους ἀγιάζῃ ὁ σκοπός. (Ἐξίρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅταν ζητοῦσα τὴν μητέρα ἔρχωμαι,
ν' ἀναχωρῇ τὴν βλέπω.

ΔΟΥΚΑΣ

Σὲ δυσαρεστεῖ

ὅτι εὐρίσκεις ὄν ὡς δεσμοφύλακα
ὑπολαμβάνεις ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τῆς ἐλευθερίας μου
μικρὰν ποιῶμαι χρῆσιν. Εἰς τὴν φυλακὴν
ἢ τὸν γυναικωνίτην, ἢ διαφορὰ
μικρά. Ἡ τύχη ὅ,τι πέμπει δέχομαι.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ ταῦτα, βασιλόπαι. Τὴν οἰκίαν μου
μὴ ἐκλαμβάνῃς φυλακὴν, ἀλλ' ἄσυλον.
Ἐνταῦθα δίδεις, δὲν λαμβάνεις προσταγὰς.
Ἡ θέσις σου δὲν εἶναι ὑπὸ μόδιον,
ἀλλ' ἐπὶ θρόνου, ἵνα λάμπῃς, καλλονῆς
ἀκτινοβόλου, καὶ χαρίτων ἥλιος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸν θρόνον ἄλλως, ἴσως δικαιότερον,
διέθεσε τῶν θρόνων ὁ διανομεύς.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν θρόνον τοῦ πατρός σου ἂν ἀνέτρεψαν
ὀργὴ τῆς τύχης καὶ φορὰ δυστυχιῶν,
νὰ τὸν ἐγείρῃς, ἔργον σόν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Δυναμέως

στεροῦμ' ἐπίσης καὶ θελήσεως. Μικρὰ
 ἡ δόξα ἔχει δι' ἐμὲ τὰ θέλγητρα.
 Ἄρκει γωνία ἐν τῷ βίῳ ἤρεμος,
 καὶ παρ' ἐκείνην τάφος ἄγνωστος ἀρκεῖ,
 ἵνα κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν μου.
 Δὲν εἶναι ὑψιπέτις. Περιέκοψεν
 ἡ δυστυχία τὰ καέντα τῆς πτερᾶ.

ΔΟΥΚΑΣ

Μὴ σου τὴν φρένα ταπεινῆς. Ἀνάβλεψον.
 Ἴδὲ τοῦ Κωνσταντίνου ἔνδοξον ὡς πρὶν
 τὸν μέγαν θρόνον ἀνοικοδομούμενον,
 καὶ σὲ τὸ στέμμα φέρουσαν, γονυπετεῖς
 νὰ προσκυνῶσι μυριάδες τρέμουσαι,
 κ' εἰς τὴν ἐμφάνισίν σου πᾶσ' αἱ κεφαλαὶ
 αἱ στεφηφόροι, μέχρι γῆς νὰ κύπτωσι.
 Μὴ ἐκλαμβάνῃς ταῦτα φροῦδον ὄνειρον.
 Τὰ ὕψη ταῦτα, ὅπου σκοτοδιναῖ
 ὁ ὄχλος ἀναβλέπων, εἶναι διὰ σέ!
 Ἀνάβα θαρραλέως· ἀλλὰ δέχθητι
 τὴν χεῖρα ταύτην τὴν πιστὴν ὡς ὁδηγόν.
 Ἐν τρικυμίαις εὖρωστος, εἰς τῶν παθῶν
 τὴν πάλην ἡσκημένη, σοὶ προσφέρεται.
 Εἶν' ἐλευθέρα. Διὰ σὲ ἠθέλησα
 νὰ διαρρήξω τοὺς ἀρχαίους τῆς δεσμούς.
 Ἐπεικῶς εἶπέ μοι πῶς τὴν δέχεσαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν ἀποκρούω μετὰ φρίκης. Ἄπειρος,

τὴν χεῖρά ποτ' ἐδέχθην ἣν μοι ἔτεινε
 ψυχρὸν συμφέρον, κ' ἕως σήμερον θρηνηῶ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν τὸ συμφέρον μόνον ἐλατήριον
 ὑπολαμβάνης, ἀγνοεῖς τὴν δύναμιν
 —τὴν ἀγνοεῖς σὺ μόνη— τῶν θελγήτρων σου.

ὦ! πίστευσόν μοι· εἰς αὐτὴν τὴν πρότασιν
 πῶς ἡ καρδία εἰσηγεῖται, κ' ἔπεται
 ὁ νοῦς, τὸ θέσπισμά της συνεπικυρῶν.
 Πλὴν τοῦ φωτὸς τῆς δόξης, τοῦ θαμβοῦντός με,
 προσέτι μὲ θερμαίνει, — τοῦτο πίστευσον,
 ναὶ, πίστευσόν το, — καὶ ἡ φλόξ τοῦ ἔρωτος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἔρωτα λέγεις; Δὲν ἀρνοῦμ' ἐπαγωγὸν
 πῶς λέγεις λέξιν. Κρούεις πάλλουσαν χορδὴν.
 Ὡς διὰ δρόσον διψοῦν τ' ἀνθη τὴν αὐγὴν,
 ὁμοίως αἱ καρδίαι εἰς τὸ ἔαρ των
 διὰ τὴν δρόσον ταύτην τὴν οὐράνιον.
 Ἀληθὲς εἶναι· ἴσως δὲ καὶ δι' ἐμέ.
 Ἄλλ' ἔσω μᾶλλον εὐφημῶ τὸν ἔρωτα,
 τοσοῦτω ἔχω ἥττονα διάθεσιν
 τοῦ ἔρωτος νὰ λάβω τ' ἀποφόρια.

ΔΟΥΚΑΣ

Τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅτι ἔταν τὰ πρωτόλεια
 τοῦ ἔρωτός σου ἠδ' εἰς ἄλλην ἔδωκας,
 καὶ λίαν ἐπαξίως, τὸ ὑπόλοιπον,
 τὴν ὑποστάθμην ἣν μοι δίδεις, ἔρεξιν
 πολλὴν δὲν ἔχω νὰ δεχθῶ. Τὸν ἔρωτα

ὅς θά μ' ἐλκύσῃ ἀπαιτῶ ἀρτιθαλλῆ,
καθὼς τὸ πρῶτον ῥόδον τῆς ἀνοιξέως,
βαθὺν ὡς εἶναι ἀχανῆς ὁ Εὐξείνος,
ἀπέραντον ὡς εἶναι τὸ στερέωμα.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ τίς σοὶ λέγει πῶς δὲν εἶναι ὁ ἐμὸς
τοιούτος; Ἄν εἰς ἄλλην ἢ καρδία μου
τὸ κατ' ἀρχὰς ἐδόθη, ἦτο πλάνη της,
ἦν ἀποπτύει, καὶ δι' ἦν ἐρυθριᾷ.
Σὺ μόνη ἄρχεις ἐπ' αὐτῆς: κ' αἰσθήματα
τρέφει ὁποίων ἀπαιτεῖς θερμότερα.
Εἶπέ μοι ὅτι εὐμενῶς τὴν δέχεσαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Διόλου. Ἀποκρούω δῶρον ἄδωρον,
καρδίαν κυματοῦσαν καὶ παλίμβουλον,
ἧς ἡ ἀπάτη τὴν ἀπάτην διορθοῖ,
καὶ ἦτις τὰς εἰκόνας τὰς σημερινὰς
ἐρυθριῶσα τὴν ἐπαύριον συνθλαῖ.

ΔΟΥΚΑΣ

ᾠ! μὴ νομίσης. . . .

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πλὴν δὲ τούτου προσφορὰν
ποτὲ δὲν θέλω ἔρωτος παραδεχθῆ,
ἐκτὸς ὁπόταν ν' ἀποδώσω δυνηθῶ
κ' ἐγὼ τὰ ἴσα, ἔρωτα πυριφλεγῆ,
ἀνευ ὀρίων, ἀνευ χαλινοῦ. Αὐτὸν —
λυποῦμαι, πλὴν δὲν πταίω — ἡ καρδία μου
δὲν σοὶ τὸν δίδει, οὔτε δέχεται τὸν σόν.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸ βλέπω, παίζεις, Εὐδοκία. Πρόσεξον·

ἀτόπως παίζεις, ἴσως καὶ κινδυνωδῶς.
 Νὰ μὲ χλευάζης ἂν σοὶ ἐπιτρέπεται,
 ἐμὲ, ὅστις εἰς χλεύην δὲν συνήθισα,
 στάθμισ' ἐπίσης ἔαν σ' εἶναι θεμιτὸν
 νὰ ματαιώσης, πλὴν τῆς τύχης τῆς ἐμῆς,
 τῆς πατρικῆς σου τύχης τὴν ἀνάστασιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅταν ὁ εἴρων λόγος σὲ δυσαρεστῆ,
 λοιπὸν σπουδαῖον ἄκουσον. Ὁ σύζυγος
 πολυχάρиту κ' ἐναρέτου γυναικὸς
 εἰς ἄλλους ν' ἀποβλέπη γάμους κ' ἔρωτας
 εἴτε συμφέρον, εἴτε πάθος τὸν κινεῖ,
 εἴν' αἰσχιστον, καὶ φρίκην ὅλως μ' ἐμποιεῖ.
 Τῆς τύχης δὲ τοῦ θρόνου, ἢ τῆς τύχης σου
 κακῶς ἐσκέφθης νὰ μὲ λάβης ὄργανον.
 Ἐὰν ἐλπίζης δι' ἐμοῦ πῶς θ' ἀναβῆς,
 τ' ἀνέφικτα ἐλπίζεις. Τοῦτο ἤξευρε.

ΔΟΥΚΑΣ

ὦ Εὐδοκία, ἄφρων σου ἢ πρόκλησις,
 ἀλλὰ βεβαίως καὶ οὐχὶ ἀναίτιος.
 Ὅταν γυναῖκα βλέπω λίθον ἔχουσαν
 ἀντὶ καρδίας, τὸν σκορπίον ὑπ' αὐτὸν
 προσμένω.

(Βλέπων τὸν ΑΛΕΞΙΟΝ ἄγγελον εἰσερχόμενον)

Ἴδού, ἴσως οὗτος ἔρχεται.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἰς ζήτησίν σου ἦλθα, Βεστιάριε,
 καὶ δὲν ἀρνοῦμαι πῶς συγχρόνως ἤλπιζον
 νὰ εὔρω ὅ,τι εὔρον, τὴν φαιδρύνουσαν
 τὴν φυλακὴν τῆς ταύτην εἰς ἀνάκτορον.

Οἱ Σταυροφόροι τὸ γενναῖον ἔργον των
εἰς πέρας ἀγαγόντες, πάλιν τρέπονται
τὴν εὐσεβῆ ὁδὸν των, ἧς ὑπὲρ ἡμῶν
ἐκβάντες ἦλθον. Ὅπως τοὺς προπέμψωμεν
σὲ θέλω παραστάτην. Ἀσφαλέστερον
αἰσθάνομαι τὸν θρόνον, ὅταν παρ' αὐτὸν
ἐγρηγορῶσιν ἡ πιστὴ καρδία σου
κ' ἡ ἔμπειρός σου φρήν.

ΔΟΥΚΑΣ

Λοιπὸν ἀπέρχονται;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ὁ τελευταῖος ἔμως κῦβος πρὶν ριφθῆ,
ὦ Εὐδοκία, ἐπεθύμουν παρὰ σοῦ
μίαν ν' ἀκούσω λέξιν ζωοπάροχον.
Ὁ θρόνος ὃν κατέχω εἶναι θρόνος σου,
καὶ δίκαιόν σου ἐπ' αὐτοῦ νὰ κάθηται.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοὺς θρόνους διαθέτει κατ' ἀρέσκειαν
τῶν βασιλέων ὁ μονάρχης. Δὲν φθονῶ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σὺ νὰ φθονῆς; Γνωρίζω τὴν καρδίαν σου.
Αὐτὴν φθονοῦσιν ἄγγελοι. Σ' ἀπήνητα
παρὰ τὴν κλίνην τοῦ δεσμίου μου πατρός,
τὰ ἔρημά του δάκρυ' ἀπομάττουσαν.
Ἔσο καὶ πρὸς με ὅ,τι ἦσο πρὸς αὐτόν.
ἐπὶ τὸν θρόνον μετ' ἐμοῦ ἀνάβηθι,
κ' ἔσομαι μόνος ὁ εὐεργετούμενος.

ΔΟΥΚΑΣ

ὦ Αυτοκράτορ, μάτην τὴν φιλόδοξον
χορδὴν ἐγγίζεις. Πρὸ μικροῦ τῇ ἔτεινα

παγίδα, ἵνα μάθω ἂν εὐάλωτος
εἰς δόξης εἶναι θέλγητρα. Ἄπέτυχον.
Τὴν δοκιμὴν ὑπέστη, μείνας ἄπαθής.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν δοκιμὴν! Τοιοῦτο δίδεις πρόσχημα
εἰς τὰς προτάσεις τὰς ἀποτροπαίους σου!
Ἐξαγοράζει δόλος τὸ ἀνόμημα.
Δὲν ἐξετάζω τί τὸ ἀγενέστερον.

ΛΑΕΙΟΣ

Οὐχί! Ὁ θρόνος εἰς ἓν, φίλη, σὲ καλῶ
δὲν ἔχει δόξαν νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν σὴν.
Σὺ θέλεις τὸν κοσμήσει. Σὺ τὰς χάριτας
κ' εὐεργεσίας θὰ σκεδάζῃς ἀπ' αὐτοῦ,
κ' εἰς πᾶν σου νεῦμα καὶ εἰς πᾶν μειδίαμα
θὰ συγκομίζῃς τὴν ἀγαπὴν τῶν λαῶν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μοὶ ἀποδίδεις ἣν δὲν ἔχω δύναμιν.
Τῶν Βασιλέων μ' εἰσὶ ξέν' αἱ ἀρεταί.
Τὴν πεῖραν ἔχω τῆς ζωῆς ὀδυνηράν,
ὥστε νὰ θέλω πρωτοκαθεδρίας της.
Ἄνήσυχον μὴ ἔχε τὴν συνείδησιν.
Τῆς βασιλείας ἄκουσαν δὲν μὲ στερεῖς.
Ἐμὸν δὲν ἦτο κτῆμα ἢ χλαμὺς ποτέ·
πλὴν καὶ ἂν ἦτο, θενὰ τὴν ἀπέρριπτον,
ὡς τὸν χιτῶνα τὸν μυθολογούμενον.

ΛΑΕΙΟΣ

Τὴν ὑπερόπτιν ἀδιαφορίαν σου
ἀπὸ τοῦ θρόνου μὴ μετᾶφερε ψυχρὰν
κ' εἰς τὸν κληθέντα ἐπ' αὐτοῦ νὰ καθεσθῆ.
Παρὰ τὸ στέμμα τὸ πιέζον με βαρὺ

σὺ ἄλλο πλέξον στέμμα τρυφερώτερον.
Ἐμφύσησόν μοι θάρρος. Πρὶν ἢ εὐτυχεῖς
τοὺς ἄλλους καταστήσω, εἰς τὰ χεῖλη μου
τῆς εὐτυχίας φέρε τὸ ποτήριον.

ΔΟΥΚΑΣ

Νεκρὰν καὶ ταύτην θέλεις εὖρει τὴν χορδὴν,
ὦ Βασιλεῦ. Ὡς εἶναι ὄλως ἀπαθεῖς
οἱ ἄγγελοι, ὁμοίως κ' ἡ ἀντίζηλος
καὶ ἀδελφὴ των εἶναι πάθους ἄμοιρος.

ΛΑΞΙΟΣ

Τῆς πρώτης ἡλικίας ἀναπόλησον
τὰς διαυγεῖς ἡμέρας τὰς ἔαρινάς,
ὅταν τὴν χεῖρα εἰς τὴν χεῖρα, τῆς ζωῆς
τοὺς ἀνθοφύτους κήπους διετρέχομεν,
ἢ ὅτε ἠπλωμένους εἰς ἀκάτιον,
νὰ μᾶς κυλίη κελαδοῦν ἀφίνομεν
τὸ κῦμα τοῦ Βοσπόρου· κ' αἱ καρδίαι μας,
ὡς αἱ φωναί μας συνεπλέκοντο εἰς ἓν.
Παιδίον τότε, ἔλεγες πῶς μ' ἀγαπᾶς.
Ἄν ἤδη σὲ ἠρώτων, θ' ἀπεκρίνεσο
ὅπως καὶ τότε;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πῶς διστάζων ἐρωτᾶς;
Τῶν εὐτυχῶν μου ἀνεμνήσθην ἡμερῶν
ἐπανιδοῦσα σέ, ὃν τότε σύντροπον
καὶ ἀδελφὸν ἐκάλουν.

ΛΑΞΙΟΣ

Εἰς ὃν σήμερον
δὲν θέλεις συναινέσει τρυφερώτερον
ἐπώνυμον νὰ δώσης;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τρυφερώτερον;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Νὰ τὸν καλέσης σύζυγον;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄλξιε,

νὰ παίξης θέλεις;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἦχι. Ὄταν πρὸ μικροῦ
μετὰ χρονίαν σ' ἐπανεῖδα στέρησιν,
χορδὴ ἐντός μου ἄγνωστος ἐσκίρτησε,
ἤχῳ ἀρχαίας μελωδίας, κ' ἐννοῶ
ὅτι ἐκτός σου εὐτυχίαν δι' ἐμέ
ἢ γῆ δὲν ἔχει, οὔτε ὁ παράδεισος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Βλάσφημα λέγεις ἂν δὲν παίξης. Λησμονεῖς
ἢ παραβλέπεις τὸν συγγενικὸν δεσμόν;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Προσθέτων ἄλλον, ἄλυτον τὸν καθιστῶ.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὴν ἁμαρτίαν ἀψηφεῖς, περιφρονεῖς
τῆς Ἐκκλησίας τὰ σεπτὰ θεσπίσματα!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μήτηρ ἰλεως.
Καὶ συγχωρήσεις ἔχει πλὴν τῶν κεραυνῶν.
Θεν' ἀγίαση εὐλογοῦσα τὸν δεσμόν
ὄν φοβουμένη φαίνεσαι. Τὴν ἄδειαν
παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἐζητήσαμεν.

(Τῷ Δούκῳ)

Δὲν ἐζητήθη;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὡς μοι εἶπας.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄπαγε

τῆς βλασφημίας!

ΛΛΕΞΙΟΣ

Νόμιμόν μου σύζυγον
ἡ Ἐκκλησία θὰ σὲ στέψη.

(ΑΓΑΠΙΟΣ ἐπὶ τῆς φιλίας τῆς θύρας, ἀκούσας τὰς τελευταίας λέξεις, προχωρεῖ
ἐν βῆμα εἰς τὸ δωμάτιον.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πώποτε!

ΛΛΕΞΙΟΣ

Τίς πρός με ταύτην τὴν διάψευσιν τολμᾷ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία.

ΛΛΕΞΙΟΣ

Ποῖος εἶσαι, ἅγιε;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τοῦ Πατριάρχου ὁ ἐπίτροπος.

ΛΛΕΞΙΟΣ

Λοιπὸν

ὁ Πατριάρχης τί μοι λέγει; Ἐμαθε
τὸ μήνυμά μου καὶ τὴν ἰκεσίαν μου;
Τί ἀπαντᾷ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πῶς εἶναι λύπης ἔμπλεως
ὅτι ὁ φύλαξ τοῦ ποιμνίου, τῶν πιστῶν
ὁ πρωτοστάτης, παρ' ὀλίγον ἔρμαιον
τοῦ πονηροῦ νὰ γίνη, ἀποπλανηθεῖς,
κ' εἰς ἀμαρτίαν ἔμπεσῶν ἀσύγγνωστον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄσύγνωστον μοι λέγεις, πάτερ ἅγιε ;
 Τοιαύτην γλῶσσαν ἔχ' ἡ Ἐκκλησία σας,
 ἦν σεῖς μητέρα λέγετε τῶν οἰκτιρμῶν ;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τὴν λέγομεν καὶ εἶναι. Ἀμνησίκακος
 τὴν ἁμαρτίαν εὐμενῶς ἀφίησιν
 εἰς τὸν μετανοοῦντα. Εἰς τὸν πειρασμὸν
 ἂν ἀποτάσῃ, δίδει σοι τὴν ἄφεσιν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τὴν μητρικὴν τῆς πρόνοιαν εὐχαριστῶ.
 Μοὶ δαψιλεύει ὅ,τι δὲν ἐζήτησα.
 Τοῦ Πατριάρχου σέβομαι τὴν σύνεσιν.
 Ἡ φρὴν τοῦ χρόνου διακρίν' ἡ ἔμπειρος
 καὶ περιστάσεις ἐκτιμᾷ. Ὅ,τι ζητῶ
 ἐν πεποιθήσει ὅτι δὲν θεν' ἀρνηθῆ,
 τῆς εὐτυχίας εἶναι τὸ ποτήριον,
 τῆς ὁμονοίας ἢ ἐγγύησις, εἰς ἓν
 πλέκουσα δύο κλάδους ἑτεροθαλεῖς,
 ἐνοῦσα οἴκους, καὶ τὸ κράτος σώζουσα·
 μετὰ τῆς Εὐδοκίας εἶναι ὁ δεσμός.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐδέποτε.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν γνώμην ἔχει δύσκαμπτον
 ἡ Ἐκκλησία, Βασιλεῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡγούμενε,
 τοῦτο ζητῶ. Ὡς στήλη ἴστασαι ἀλῶς,

καὶ σιωπᾶς. Τοὺς λόγους τούτους ἀπέλθε,
καὶ πρὸς τὸν Πατριάρχην φέρε.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Περὶ τόν.

Ἄν σιωπῶ, ἢ θλίψις μ' ἀπεστόμωσε.
Τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βλέπω τὸν ἐχθρὸν
τὴν νέαν σου καρδίαν ἐνεδρεύοντα.
Φυλάττου. Ὑπὸ τ' ἀνθη πλέκει τῶν παθῶν
τῆς ἀμαρτίας τὴν δολίαν ἄλυσιν,
καὶ εἰς τὴν αἰωνίαν σύρει γέενναν,
ἔπου τρυγμὸς ὀδόντων, ἔπου δάκρυα
καὶ κοπετοὶ καὶ θρῆνοι καὶ πῦρ ἄσβεστον.
Τοῦ διαβόλου τὴν παγίδα σύντριψον,
κ' ἐξόρκισόν τον, φεύγων τὰς πλεκτάνας του.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Χρυσᾶ εἶν' ὅσα συμβουλεύεις· ἀλλ' ἐγὼ
ἀπάντησιν ἐζήτουν, ὄχι συμβουλὰς.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τοῦ Πατριάρχου φέρω τὴν ἀπάντησιν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Καὶ εἶναι;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἦδη σοὶ τὴν εἶπα. Πώποτε!

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μὴ σὲ λανθάνει ὅτ' εἰς Αὐτοκράτορα
τὸν λόγον φέρεις;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Βασιλεῦ, οὐχὶ ἐγὼ,
ἢ Ἐκκλησία λέγει ταῦτα. Εἰς αὐτῆς
τοὺς θεῖους νόμους κλίνει πᾶς τὴν κεφαλὴν.

Τῷ Καίσαρι τελοῦμεν τὰ τοῦ Καίσαρος,
 ἂν ἀποδίδῃ τῷ Θεῷ τὰ τοῦ Θεοῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Θαυμάζω, πάτερ, τὴν θεολογίαν σου,
 δι' ἣν εἰμι νὰ λύσω τοὺς ἱμάντας σου
 ἀνάξιος. Ἐν ὅμως ἴσως λησμονεῖς,
 ὅτι ὁ Καίσαρ κέκτηται τὴν δύναμιν
 νὰ ἐπιβάλλῃ ἣν ζητεῖ εὐπείθειαν.
 Εἰς σᾶς ἐδόθη ὁ Σταυρὸς, ἀλλ' εἰς ἐμέ
 τὸ ξίφος. Τοῦτο ὕπαγε νὰ τῷ εἰπῆς.

ΔΟΥΚΑΣ

ὦ Αὐτοκράτορ, λέγεις ἐπικίνδυνα.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Μὴ τὴν θνητὴν σου ὑπεραίρης δύναμιν.
 Εἰς κύριος ὑπάρχει τῶν δυνάμεων.
 Εἰς λόχους τῶν Βαράγκων ἂν ἐπαίρησαι,
 τὴν Ἐκκλησίαν φάλαγγες ἀόρατοι
 περιφρουροῦσιν οὐρανίων στρατιῶν·
 ἂν ξίφη ἐπισείης, ἐπικρέμαται
 εἰς τὰς ταπεινοτέρας κεφαλὰς, καθὼς
 καὶ εἰς τὰς ἐστεμμένας, ἢ πυριφλεγῆς,
 ἢ ἄφυκτος ῥομφαία . . . ὁ ἀφορισμός.

ΑΛΕΞΙΟΣ

ὦ! Ἀπειλεῖτε, πόλεμον κηρύττετε!
 Ἡ μήτρα ὅταν πρὸς τὸ στέμμα συγκρουσθῇ,
 ποῖον τῶν δύο θὰ θραυσθῇ, τὸ ἀγνοῶ·
 ἀλλ' ἐν ἡξέυρω, ὃ καλὸν νὰ μάθητε,
 ὅτι οὐδόλως εἶμαι διαθέσεως
 ἐντὸς τοῦ κράτους δύο κράτη ν' ἀνεχθῶ·
 καὶ ἂν ὁ οὐρανὸς σας ἔχῃ κεραυνοὺς,

ὑπάρχουσ' ἴσως ἄλλοι αἰθριώτεροι.
 Φορὰν ἐσχάτην ἐρωτῶ· θὰ μοὶ δοθῇ
 ἢ ζητουμένη ἄδεια;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Σοὶ ἀπαντῶ

φορὰν ἐσχάτην· πώποτε! Καὶ σ' ἐρωτῶ,
 τῷ πονηρῷ σου ἀποτάσσει λογισμῶ;
 τῆς Ἐκκλησίας τὴν συγχώρησιν ζητεῖς;
 Ἐστάλην λόγον ν' ἀπαιτήσω.

ΛΑΞΙΟΣ

Ὕπαγε

εἰς ὃν σὲ στέλλει, καὶ εἰπέ τω, νήπιον
 ἂν μ' ἐκλαμβάνη, μᾶστιγα φοβούμενον,
 θὰ μάθῃ ὅτι ἀπατᾶται· θὰ πεισθῇ
 ὅτ' εἰς ἀγῶνας ἀνετράφην ἵπποτων,
 καὶ δὲν λαμβάνω, ἀλλὰ δίδω προσταγᾶς.
 Ὕπαγε! Λόγον ἐὰν θέλῃς παρ' ἐμοῦ,
 ἐλθὲ ὁπότε τοὺς ἵππους θὰ δεχθῶ,
 καὶ θὰ τὸν λάβῃς.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Διετάχθην. . . .

ΛΑΞΙΟΣ (μετ' ὀργῆς)

Ὕπαγε. (Ὁ Ἀγάπιος ἐξέρχεται.)

ΔΟΥΚΑΣ

Τὴν φλόγα σβέσον τοῦ θυμοῦ σου, Βασιλεῦ!
 Κίνδυνον φέρει, καὶ δὲν φέρει ὄφελος.
 Τοῦ Πατριάρχου εἶν' ἀλύγιστος ἢ φρὴν,
 ὡς οἱ κανόνες, ὧν εἶν' ἄγρυπνος φρουρός.
 Τὸ οὐ τοῦ εἶναι οὐ· καὶ μᾶλλον δυναταὶ
 ὁ οὐρανὸς νὰ πέσῃ, πρὶν ἢ γίνῃ ν α ἰ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Θὰ τὸ ἰδῶμεν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄκουσον, Ἀλέξιε·

Ἐπεκαλέσθης τὴν ποτὲ φιλίαν μας.
 Εἰς δεῖγμα ὅτι σώζεται ἀμείωτος,
 σοὶ λέγω· Μὴ, διότι χλαμυδοφορεῖς,
 τὸν χαλινὸν συντρίβης τῆς συνέσεως.
 Τοῖς ἄρχουσι μὴ φρόνει πάντα θεμιτά.
 Πολλάκις ὅσα δὲν ἀπαγορεύουσιν
 αὐτοῖς οἱ ἄλλοι, αὐτοὶ πρέπ' εἰς ἑαυτούς.
 Τὰ δικαιώματά των ἂν ἀνώτερα
 εἰσὶ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ χρέη των εἰσί.
 Τῆς Ἐκκλησίας μὴ προκαλεῖ τὴν ἰσχύν.
 Μὴ πρὸς αὐτὴν συγκρούου, μάλιστα δὲ μὴ,
 ὅταν ἀτόπως καὶ ματαίως ἀπαιτῆς.
 Ἐκείνη χάλυψ εἶναι, πᾶς δὲ βασιλεὺς
 ἢ δοῦλος, σκεῦος εὐθραστον. Βασίλευε
 ἐν πίστει καὶ φρονήσει· σέβου καὶ φοβοῦ
 τοὺς θείους νόμους. Ταῦτα πρόφρων παραινῶ.
 Καὶ σοὶ προσθέτω, ἂν ποτε τὴν ἄκαμπτον
 ἤθελες κάμψαι, ὃ ἀδύνατον, οὐδὲν
 ἔσται σοι πλέον· τὴν ἐμὴν συναίνεσιν
 οὐδέποτε θὰ ἔχῃς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Σὲ κατέπληξε

τοῦ ἱερέως, Εὐδοκία, ἡ ὀργή,
 κ' αἰ ἀπειλαί του, τὰς προλήψεις θίγδουσαι
 εἰς ἅς ἐτράφης νηπιόθεν. Μὴ φοβοῦ.

Ἄν ὑποζύγιά του Αὐτοκράτορας

• ὁ Πατριάρχης θέλη, ἄλλους ἄς ζητῆ.
 Εἰς τὸν ζυγὸν του πῶς θὰ κλίνω τράχηλον
 ἐλπίζει μάτην· καὶ ὑπάρχ' ὑπεκφυγή.
 Σοῦ ἔστ' ἡ χεὶρ μου— θάρρει, — καὶ τὸ στέμμα μου.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Κακῶς τὴν πρόθεσίν μου ἐξηγεῖς. Ἐγώ . . .

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ εἰσέρχεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Ὑπαρχος εἶν' ἔξω, Λέων ὁ Σγουρός.
 Νὰ εἰσαχθῆ προσμένει.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Εἷσαξον αὐτόν.

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἐξέρχεται, ἵνα εἰσαγάγῃ τὸν Σγουρόν.)

ΔΟΥΚΑΣ (κατ' ἰδίαν)

Δὲν εἶν' ἐκεῖνος. Μήπως οὗτος; Βλέπομεν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐξ ἀκοῆς γνωρίζω τὴν ἀνδρίαν του.
 Ἡ δεξιὰ χεὶρ εἶναι τοῦ Λασκάρως.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀλέξιε, ὑπάγω. Μὴ ἀσύνετα
 φρόνει καὶ πράττε. Σοὶ ἐγνώσθ' ἡ γνώμη μου.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἐντὸς ὀλίγου θεν' ἀκούσης παρ' ἐμοῦ.

(* Ἡ Εὐδοκία ἐξέρχεται διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

(ΛΕΩΝ εἰσέρχεται εἰσαγόμενος ὑπὸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ)

ΛΕΩΝ

ὦ Αὐτοκράτορ, τὰς ἡνίας ἔρχομαι
 νὰ καταθέσω τοῦ στρατοῦ εἰς χεῖράς σου.
 Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε, καὶ διέταξε . . .

ΛΑΞΕΙΟΣ

Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε; Ποῦ;

ΛΕΩΝ

Εἰς Νικαίαν.

ΛΑΞΕΙΟΣ

Καὶ κατὰ τίνος ἐντολήν;

ΛΕΩΝ

Αὐθόρμητος.

Ἐκθύμως ἐπολέμει, κ' ἡ ἀνδρία του
 ἐξῆπτε τὴν ἀνδρίαν. Ἄκρα τῆ χειρὶ
 τὴν δάφνην ἤδη τῶν θριάμβων ἤγγιζεν,
 ὁπότε εἶδε λειποτάκτην, φεύγοντα,
 τὸν Βασιλέα. Τοῦ στρατοῦ ἐκόπησαν
 τὰ νεῦρα. Πίπτει ἐκ τῶν ἀδρανῶν χειρῶν
 ἀνωφελές τὸ ξίφος· κλίνει ὁ λαὸς
 ἔκλυτον γόνυ πρὸ τῶν ξένων ἵπποτῶν,
 οἵτινες ὕβρει χρώμενοι, ὡς κτήμά των
 ἡμῶν τὸ στέμμα ἀφαιροῦσ' ἡ δίδουσι.
 Τότε δακρύων, καὶ τὸ λάβαρον λαβῶν,
 ὁ στρατηλάτης ἔκραξε. «Τετέλεσται!
 Κατέρρευσε τὸ κράτος, καὶ τὸ γένος μας
 ἀπὸ τῆς βίβλου διεγράφη τῆς ζωῆς!»
 Εἶπε, κ' ἐπῆγεν ὅπου ἤλπισ' ἔσχατον
 τοῦ ἔθνους ἔτι νὰ ἐγείρη φρούριον,
 καὶ τὰ τοῦ θρόνου συναγείρων τρίμματα,
 νὰ τὰ φυλάξῃ εἰς διαμαρτύρησιν,
 κ' εἰς σπέρμα ἴσως εὐφορον ἐν μέλλοντι.

Ἐδῶ δ' ἀφῆκε τοῦ στρατοῦ τὰ λείψανα,
 εἰάν θελήσης εἰς ἐσχάτην νὰ ριφθῆς
 ἀπόπειραν τῆς τύχης, ἢ ἀπελπισθεὶς
 τῆς νίκης, τέλος νὰ ζητήσης ἔνδοξον.

ΛΑΞΙΟΣ

Λυποῦμαι ὅτι ὁ γενναῖος Λάσκαρις
 μικροψυχῆσας, δυσπιστίαν πρὸς ἡμῶν
 ἀπέδειξε τὴν τύχην, κ' ἐγκατέλιπε
 τὴν θέσιν ἣν ἐτίμα. Σὲ, Λέων Σγουρὲ,
 εἰς τὸν ὄρφανευθέντα σήμερον στρατὸν
 ἀρχηγὸν τάττω. Μετ' ἐκεῖνον κράτιστος
 σὺ πάντων εἶσαι. Ὁ στρατὸς σὲ ἀγαπᾷ
 καὶ σ' ὑπακούει.

ΛΕΩΝ

Βασιλεῦ, εὐγνωμονῶ.

Θυσίας θέσις εἶναι, καὶ τὴν δέχομαι.
 Κατ' ὄνομα ὑπάρχει μόνον ὁ στρατός.
 Ἐλάφων δίκην, οἱ θαρραλεώτεροι
 ἐκλείπουσι τὰς τάξεις, φυγοπόλεμοι,
 καὶ τὰς καρδίας ἢ δειλί' ἀποναρκοῖ.
 Εἰς σὲ καὶ μόνον, Αὐτοκράτορ, δέδοται
 νὰ ἐμφυσήσης ζωὴν νέαν εἰς αὐτούς.
 Πρὸς τοὺς ἐπτοημένους μετ' ἐμοῦ ἔλθέ.
 Εἰς τὴν βασιλικὴν σου λάβε δεξιάν
 τοῦ στρατηγοῦ τὸ ξίφος, καὶ ὁδήγησον
 αὐτούς καὶ πάλιν εἰς τῆς δόξης τὴν ὁδόν,
 καὶ νέον θάρρος θ' ἀναφλέξῃ τὰς ψυχάς.
 Φανοῦ, νὰ γίνουν λέοντες αἱ ἔλαφοι,
 καὶ ν' ἀπαλλάξουν τῶν πατέρων μας τὴν γῆν
 τῶν ὑβριστῶν τοῦ θρόνου καὶ τοῦ γένους μας.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Γενναῖα μοὶ προτείνεις, ἀλλὰ μάταια.
 Οὓς πολεμίους θεωρεῖς, ἐπίκουροι
 εἰσὶ, τῆς βασιλείας ἀναστηλωταί.

ΛΕΩΝ

Φοβοῦ τοὺς ἐπικούρους. Οἱ δυνάμενοι
 ν' ἀναστηλῶσι θρόνους, νὰ τοὺς ρίψωσι
 δύναντ' ἐπίσης. Χεὶρ τὸ στέμμα δίδουσα
 φέρει συγχρόνως καὶ ἀλύσεις μετ' αὐτοῦ.
 Μὴ παρὰ ξένων τὸ κατέχης· ὄφειλον
 αὐτὸ εἰς τοῦ λαοῦ σου τὴν πρὸς σὲ στοργήν.
 Κατάβα εἰς τὴν μάχην, καὶ κατόπιν σου
 θὰ σπεύσωσιν οἱ λόγοι τῶν Βαράγγων σου.
 Σοὶ λέγω ὅ,τι καὶ εἰς τὸν προκάτοχον.
 Προπύργιόν σου ἔσονται τὰ στήθη μας,
 καὶ ἢ θὰ πέση καὶ ὁ ἔσχατος ἡμῶν,
 ἢ τοῦ βορρᾶ τὰ στίφη θὰ διώξωμεν.
 Ἐλεύθερος δὲν εἶναι θρόνος καὶ λαός,
 ὅπου βαρεῖς οἱ ξένοι ἐπικάθηνται.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἦσυχος ἔσο. Σήμερον ἀπέρχονται.
 Πρέσβεις των ἤλθον νὰ τὸ ἀναγγείλωσιν.
 Ἄγωμεν ἤδη πρὸς αὐτοὺς προσμένοντας.
 Σὺ δὲ διοίκει τὸν στρατὸν, καὶ σῶζόν τον.

ΛΕΩΝ

Τὸν λειποτάκτην συνασπίζων ὄμιλον,
 ἐν ὄσῳ θρόνος, Βασιλεῦ, ὑφίσταται

καὶ ἀπειλεῖται, θεὸς νὰ μένω παρ' αὐτῷ.
Πιστὸν θὰ μ' ἔχη καὶ ἀκράδαντον φρουρόν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μὲ συνοδεύεις, Βεστιάριε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (ιδίως πρὸς τὸν Δούκαν)

Κ' ἐγώ;

ΔΟΥΚΑΣ (ιδίως πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τοὺς πιστοὺς φέρε· καὶ πρὸς τὸν Ἀγάπιον
εἶπέ μὴ λείψῃ, καὶ προβλέπω θύελλαν. (*Ἐξέρχονται.)

ΛΕΩΝ (μείνας τελευταῖος)

Ἀπέρχονται; Οἱ γῦπες θεὸν ἀνοίξωσι
τοὺς ὄνυχάς των, νὰ ἐκφύγῃ ἀσφαλές
τὸ ἔρμαιον; Δυσπίστει, ὦ Ἀλέξιε!
ἦ, ἀντ' ἐκείνου, ἀγρυπνήσωμεν ἡμεῖς.

(Στρέφεται νὰ ἐξέλθῃ.)

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἐπὶ τῆς φλιᾶς)

ὦ Λέον, Λέον!

ΛΕΩΝ

Εὐδοκία!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Σῶσόν με!

Ν' ἀπέλθωσιν ἐκεῖνοι παρεμόνευον.

Σῶσόν με, σῶσον!

ΛΕΩΝ

Ἄλλ' ἐδῶ εἰς ἄσυλον
ὄτ' εἶσθ' ἐφρόνου. Ὑπὸ στέγην συγγενοῦς
πῶς σᾶς ἐδόθη ἤκουσα καταφυγὴ
ἐν τῷ κινδύνῳ, ὑπὸ πρόσχημα εἰρκτῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅχι! φεῦ, ὄχι! Προτιμῶ καταφυγὴν

Θηρίων ἄντρα, προτιμῶ τοῦ Ἄνεμᾶ
 τὸν φρικτὸν πύργον, ἢ αὐτὸν τὸν θάνατον,
 παρὰ τὴν στέγην ταύτην τὴν ἀπαίσιον.
 Αὐτὸς ὃν λέγεις συγγενῆ, ἂν δῆμιος,
 ἂν δεσμοφύλαξ ἦτον, θὰ ὑπέκυπτον
 εἰς τὰ σκληρὰ τῶν δόγματα ἀγόγγυστος.
 Ἄκάνθας μόνον μέχρι τοῦδε δι' ἐμὲ
 ὁ βίος εἶχε· δι' αὐτὸν ἀμεριμνῶ.
 Ἄλλ' οὗτος, οὗτος, ὃν σωτῆρά μου φρονεῖς,
 νὰ μοι ἀρπάσῃ θέλει ὄχι τὴν ζωὴν,
 ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν· θέλει θυμὰ του
 εἰς τῶν σκοπῶν του τὸ θυσιαστήριον
 τῶν φιλοδόξων νὰ μὲ σύρῃ, ὄργανον
 μὲ θέλει, ὅπως εἰς τὸν θρόνον ἀναβῆ·
 καὶ τὴν χρηστὴν του σύζυγον ἀποβαλὼν,
 νὰ μ' ἐπιβάλλῃ τὰ δεσμὰ τῆς ἀπαιτεῖ.

ΛΕΩΝ

Τί λέγεις!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Καὶ προστάζει τὴν αἰχμάλωτον,
 ἣν ἐστεμμένην ὑπηρέτιν ἀπαιτεῖ.
 Ἐρρίφθην μετ' ἐλπίδος ὅπου ἔπρεπε
 καταφυγὴν νὰ εὔρω, εἰς τὴν μητρικὴν
 ἀγκάλην. Οἴμοι! Ὡς κ' ἐκεῖ ὁ ὑπουργὸς
 μ' ἐδίωξεν ἐκτείνας τὰς πλεκτάνας του.
 Ψυχρῶς ἡ μήτηρ τὰ ψυχρὰ συμφέροντα
 εἰς τῆς καρδίας τὴν φωνὴν ἀντέταξε.
 Τὴν χειρὰ μου τῷ δίδει, παρὰ τῆς χειρὸς
 αὐτοῦ τὸ στέμμα νὰ δεχθῆ προσμένουσα.

ΛΕΩΝ

ὦ προδοσίας στυγεράς! ὦ φύσεως
 πανουργοτάτης! Βίαν καὶ ὑπόκρισιν
 μετέρχεται, κακοῦργον πράξιν μελετῶν,
 καὶ δόλους κατοπτρίζων, ἐδελέασε
 τὴν πυκνὴν φρένα καὶ αὐτῆς σου τῆς μητρός!
 Ἄλλὰ σοὶ μένει σωτηρίας ἄγκυρα
 ἀσφαλεστέρα. Προστασίαν ζήτησον
 παρὰ τοῦ Ἀλεξίου. Ἄν τοῦ Ἰσαὰκ
 υἱός, ἀλλ' εἶναι ὁ ποτὲ ἰσάδελφος
 τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας σύντροφος.
 Ἡ δύναμίς του πᾶσαν ἄλλην δύναμιν
 ἐπισκιάζει. Λάλησον, καὶ θὰ πιγῆ
 τὸ νῦν του μῖσος εἰς τὴν πρὶν ἀγάπην του.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ Λέον, σὲ σωτῆρα, Λέον, μόνον σὲ
 ἐπικαλοῦμαι. Τὸν πυθμένα νὰ ἰδῆς
 τῆς σκοτεινῆς μου τύχης σ' εἶν' ἀδύνατον.
 Ὁ ναυαγός, πρόστρέχων εἰς τὴν ἄγκυραν
 πρὸς σωτηρίαν, μετ' αὐτῆς βυθίζεται.
 Μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἀλέξιος,
 θηλάσας ξένα εἰς τὴν ξένην δόγματα,
 καὶ ἡ τοῦ θρόνου, ὅς κλονεῖται ὑπ' αὐτόν,
 ζητῶν διὰ χειρός μου τὴν παγίωσιν,
 ἢ ὑπὸ πάθους ἀνοσίου τυφλωθεὶς,
 ἀνυπόστολως μὲ ζητεῖ εἰς σύζυγον.

ΛΕΩΝ

Εἰς σύζυγόν του, Εὐδοκία; Ἄλλὰ σύ;...

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγώ; Ἄν ἄλλο λείψῃ καταφύγιον,
ὁ θάνατος μοὶ μένει.

ΛΕΩΝ

Θάρρει, ἔλπίζε,
ἀνδρίζου, Εὐδοκία. Ἦδη σώζει σε
καὶ προφυλάττει ἢ διπλῆ καταδρομῇ.
Ἄμα δ' ἀπέλθη ὁ ἀλλόφυλος στρατός,
καὶ ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου,
ἔσται σοι οὗτος ὁ βραχίων στήριγμα
ἐν πᾶσι, κατὰ πάντων, προασπίζων σε,
διὰ πυρός σε φέρων καὶ δι' ὕδατος,
ἀψηφῶν λόγχας, ἡγεμόνας προκαλῶν,
ἂν δὲν ἀρνῆσαι εἰς αὐτὸν νὰ στηριχθῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναί, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν πιστὸν βραχίονα,
νὰ λάβω θέλω στήριγμα, καὶ ὄδηγόν,
καὶ προστασίαν. Θὰ αἰσθάνωμ' ἐπ' αὐτοῦ
ἐρειδομένη, μᾶλλον ὑπερήφανος
παρ' ἂν τὸ σκῆπτρον φέρω, μᾶλλον ἀσφαλῆς
παρ' ἂν μ' ἐφρούρουν ὅπλοφόροι φάλαγγες.
Φέρε με πέραν τῶν ἀγρίων κορυφῶν,
ἃς οἱ πολλοὶ φθονοῦσιν, ἃς φωτίζουνσι
τῶν κεραυνῶν αἱ λάμψεις, φέρε με μακρὰν
τῶν θρόνων, ὅπου εἰς βωμὸν συμφέροντος
παλλόμεναι καρδίαι θυσιάζονται.
Ναί εἰς τοὺς λόφους τοῦ φιλτάτου Ἄργους σου,
εἰς τοῦ Ἰνάχου φέρε με τὰς ἐκβολὰς,
νὰ ζῶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀπράγμονος λαοῦ,
ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης πνέουσα

τὴν ζωοδότιν αὖραν, καὶ τὸν ἀφανῆ
ἀλλ' εὐτυχῆ μου βίον ἐκεῖ κρύπτουσα.

ΛΕΩΝ

Ὅπὸτ' ἐρειδομένη εἰς τὴν χεῖρά μου,
εἰς τῶν Ἑλλήνων τὸν λαὸν ἐπιφανῆς,
ἐν εὐπρεπείᾳ ἔξοχος κ' ἐν καλλονῇ,
ἐκπεπληγμένοι θὰ σὲ προσκυνήσωσι,
ἀναμνησθέντες τῶν ἀρχαίων των Θεῶν.
Ἄλλ' οὐδ' εἰς τὰς κοιλάδας τὰς Ἀργολικὰς,
οὐδ' εἰς τὰς κατοικίας τὰς ἀγρότιδας
εἰρήνης μὴ ἐλπίζης καταφύγιον.
Οἱ Σταυροφόροι οὐτ' οἱ σιδηρόχειρες, —
— ἐλπίς ματαία βόσκει τὸν Ἀλέξιον, —
ἂν καὶ τὸν θρόνον δὲν κατασυντρίψωσι,
τὸ βῆμ' ἀδιαφόρως δὲν θὰ στρέψωσιν
ἀπὸ τοῦ παραδείσου τῶν χωρῶν ἡμῶν.
Ὡς γῦπες ἀδδηφάγοι θὰ ἐπέλθωσι.
Θὰ φρίξ' ἡ γῆ μας εἰς τὸν μέγαν των κρωγμόν.
Τῶν καταφράκτων ἵππων των τὰ πέταλα
εἰς ἐρημίαν θὰ τὴν μεταβάλωσι,
καὶ σείοντες ἀλύσεις εἰς τὰς λόγχας των,
καὶ τ' ὄνομα θὰ σβύσουν τὸ ἑλληνικόν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Οὐχὶ εὐκόλως τόσον. Θ' ἀπαντήσωσιν,
ἐγὼ ἠξεύρω, τὸν ἀντιστησόμενον.

ΛΕΩΝ

Ναί, καθὼς λέγεις, θ' ἀπαντήσωσιν· ἀλλὰ
αἱμάτων λίμνη ἔσται τότε ἡ Ἑλλάς,
καὶ πῦρ καὶ φόνος θὰ τὴν ἐπινέμηται.
Πόλεμος ἔσται πᾶς ὁ βίος δι' ἐμέ,

καὶ πρὶν ἢ πέσῃ θῦμα ξένων ἢ πατρὶς,
τὸ χρέος μου, νὰ πέσω προμαχῶν αὐτῆς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸ δ' ἐμὸν ἔσται παρὰ σοὶ νὰ πολεμῶ.
Ἐπὶ τοῦ ἵππου ἄγρυπνός σου ὀπαδός,
ἢ παραστάτις ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων,
εἰς χαλκοῦν κράνος κρύπτουσα τὴν κόμην μου,
καλύπτουσά σε διὰ τῆς ἀσπίδος μου,
τὴν λόγχην νὰ προτάττω πρὸ τοῦ στήθους σου,
ἢ, ἂν βαρεῖα, καὶ τὸ στήθος μου αὐτό.
Οἱ ξένοι οὗτοι ἄγριοι κατακτῆται
θενὰ ἰδῶσι καὶ πῶς ἀποθνήσκουσιν
αἱ κόραι τῆς Ἑλλάδος, καὶ θὰ μάθωσιν,
ἂν δὲν φοβῶνται, ὅμως νὰ τὴν σέβωνται.

ΛΕΩΝ

ὦ Εὐδοκία, φίλη τῆς καρδίας μου,
ποῖαν ἐξάπτεις φλόγ' ἀνδρίας εἰς αὐτήν!
Ἄν τῆς πατρίδος προμαχῶν, πλησίον μου
σὲ βλέπω, ξίφος ἔχουσιν διὰ χεῖρας,
εἰς τοὺς στρατοὺς των θενὰ πίπτω, φοβερός,
ὡς τοῦ Σαμφῶν θὰ εἶναι ὁ βραχίων μου.
Καθμεῖα νίκη θενὰ εἶν' ἢ νίκη των.
Ἰερὸν θῦμα ἢ Ἑλλάς ἐὰν σφαγῇ,
θενὰ τὴν ἐνθυμῆται εὐλαβῶς ἢ γῆ
καταστραφεῖσαν ἴσως, πλὴν ἀνίκητον.
Ἵπάγω ἤδη. Τὸ καθῆκον μὲ καλεῖ,
κ' αἱ ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα.
Ἄλλ' ἅμα οὗτοι σήμερον ἀπέλθωσιν,
αὔριον ἄλλο ἔσται τὸ καθῆκόν μου·
σὲ σώζω, καὶ, ἂν θέλῃς ἀπερχόμεθα.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐλθέ ταχέως. Μή με εἰς τοῦ λέοντος
ἀφῆς τὸ ἄντρον. Εἰς τῆς γῆς τὰ πέρατα,
ὅπου με φέρης, ἔπομαι.

ΛΕΩΝ

Εἰς αὐρίον.

(Τῇ φιλιῇ τὴν χεῖρα καὶ ἐξέρχεται. Ὁμοίως ἡ Εὐδοκία διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Πολυτελῆς Στοά.)

(Ἐπὶ θρόνου ἡ **MARIA** ἐστερμένη. Ἐπὶ ἐτέρου θρόνου ὁ **ΑΛΕΞΙΟΣ**.
Περὶ **ΑΥΔΙΚΟΙ, ΛΑΟΣ**)

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τοὺς ξένους ἡγεμόνας εἰσαγάγετε.

(Ἐξέρχεται ὁ Σπαθάριος μετὰ τριῶν ἄλλων)

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Κωνσταντίνῳ ἡρέμα εἰσερχομένῳ)

Εἰδοποιήθη ὁ Ἀγάπιος ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐντὸς

τοῦ προαυλίου μετὰ πλήθους εὐσεβῶν
ἀνυπομόνως περιμένει.

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς εἰσὶν

αἱ διαθέσεις ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐξημμέναι ἄρισται

ὑπὲρ ἡμῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Πλησίον μένε. Προσοχή !

(ΟΙ ΕΞΕΛΘΟΝΤΕΣ ἐπανερχόνται εἰσάγοντες τὸν ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΝ μετὰ
συνοδίας ΙΠΠΟΤΩΝ)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (κλίνων ἐλαφρῶς)

Χαριστάτη Αὐτοκράτειρα, καὶ σὺ
σκηπτοῦχε γόνε σκῆπτρον φέροντος πατρός,
ἀφ' οὗ ἐνταῦθα τὸ καθήκον τῆς τιμῆς
καὶ τοῦ δικαίου ἐξυπηρετήσαμεν,
ἀναχωροῦμεν, τὴν ὁδὸν τρεπόμενοι,
ἦν μᾶς χαράττει ὁ ἀστήρ τῆς πίστεως.
Ἦδη ἀπῆλθεν ὁ στρατός· ἀπόγαιως
ἤδη κοιλαίνει αὔρα τὰ ἱστία μας.
Ἐγὼ δ' ὀπίσω ἔμεινα, τὸν ἀσπασμὸν
νὰ φέρω τοῦ ἀπόπλου, ἐν ὀνόματι
τῶν ἡγεμόνων πάντων καὶ τῆς στρατιᾶς,
εὐήμερον τὸ κράτος νὰ θᾶς εὐχηθῶ,
καὶ ν' ἀπαιτήσω παρὰ τῆς φιλίας σας
ἄς βοηθείας ὑπεσχέθητε ἡμῖν.

ΜΑΡΙΑ

Σᾶς προσφωνῶ, ἰππότα, ἐν ὀνόματι
ἐμοῦ, καὶ τοῦ ἀπόντος Αὐτοκράτορος.
Εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δόξης ἦν πορεύεσθε,
μεθ' ὑμῶν ἔσται ἡ εὐγνωμοσύνη μας,
καὶ αἱ εὐχαί μας αἱ θερμαὶ ὑπὲρ ὑμῶν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Εἰς τὴν ἀγίαν χώραν θ' ἀγωνίζονται
αἱ χεῖρες καὶ τὰ στήθη, Αὐτοκράτειρα·
ἀλλ' αἱ καρδίαὶ δέσμιαι θὰ μένωσι
παρὰ τὸν θρόνον, ὃν ὡς ἥλιος κοσμεῖς.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Μετ' ἐγκαρδίου θλίψεως σᾶς βλέπομεν

ἀπερχομένους, ἡγεμόνες. Σᾶς καλεῖ
 τοῦ σταυρωθέντος καὶ ταφέντος ἡ φωνή.
 Ἄγετε δάφνας ἱεράς νὰ δρέψητε.
 Τὸ θεῖον πνεῦμα ἔσται προπομπὸς ὑμῶν.
 Ἀπέλθετε θαρρόυντες εἰς τὸν λόγον μας·
 κ' ἐν ᾧ ἀκόμη ἐκ τῶν καρχησίων σας
 τὸν τοῦρλον τῆς Σοφίας θενὰ βλέπητε,
 ὁ στόλος φέρων τὸν ἐπίκουρον στρατὸν
 θεν' ἀποπλήη ἐκ τοῦ Βουκολέοντος.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Εὐγνωμονοῦμεν, Αὐτοκράτορ. Εὐτυχεῖς,
 ἂν παραστάτας εἰς τὸ μέγα ἔργον μας
 τοὺς εὐγενεῖς σου ἔχωμεν πολεμιστάς.
 Ἡ χεὶρ ἦν μᾶς ὀρέγεις εἶναι δι' ἡμᾶς
 χεὶρ οὐχὶ ξένη, ἀλλὰ χεὶρ ἀδελφική.
 Αὐτὴ ἠνδρώθη παρ' ἡμῖν, καὶ παρ' ἡμῶν
 ἠσκήθ' εἰς ὄπλα, καὶ τὸ σκῆπτρον ἔλαβε.
 Σύσφιζον ἔτι στενωτέρως τὸν δεσμὸν
 ὅστις συνάπτει μεθ' ἡμῶν τὴν τύχην σου.
 Ἐκ τῶν ἡγεμονίδων ὅσ' ἐπ' ἀρετῇ
 καὶ ἐπὶ κάλλει μᾶλλον φημιζόμεναι,
 παρὰ τοῖς θρόνοις ἴστανται τῆς δύσεως,
 ἔκλεξον μίαν, ἀναβίβασον αὐτὴν
 ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁμονοίας ἔμβλημα,
 συνάφουσαν τὴν Δύσιν καὶ Ἀνατολήν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἡ πρότασίς σου μὲ τιμᾶ, ᾧ ἡγεμῶν.
 Ἄλλ' εἰς τὸν θρόνον καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου
 τὴν θέσιν ἤδη φθᾶσα προκατέλαβεν
 ἄλλη, ἐπίσης ὁμονοίας ἄγγελος,

ἀλλ' ὁμονοίας ἐγγενοῦς, συνδέουσα
εἰς οἶκον ἓνα δύο οἴκους ἐχθρικούς·
ἡ Εὐδοκία Κομνηνή.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἐμπρὸς αὐτοῦ
ὠχρὸν πᾶν ἄστρον ἄλλο ἀκτινοβολεῖ.
Καθεῖς, ἐὰν ἡ φήμη λέγῃ τ' ἀληθῆ,
τὴν ἐκλογὴν σου θὰ ἐγκρίνῃ.

ΑΓΑΠΙΟΣ (ὅστις πρὸ τίνος ἵστατο ἐπὶ τῆς φιλῆς)

Πλὴν ἐμοῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ (μετ' ὀργῆς)

Σὺ ἐδῶ πάλιν; Μοναχέ, τὴν ἀδειαν
τίς νὰ λαλήσῃς σ' ἔδωκεν ἐμπρὸς ἡμῶν;

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ὁ θεῖος λόγος, ὅστις δι' ἐμοῦ λαλεῖ,
οὐδὲν ἀδείας χρῆζει, ὅταν νοητετῆ
κ' ἐπιτιμᾶ. Τὸν γάμον κατεδίκασα
ὄν ἀναγγέλλεις. Τὸν κηρύττω ἄκυρον.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Πρὸς τίνα λέγεις ἀποθρασυνόμενος
λησμονεῖς, βλέπω.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα,
τὸν κύριον τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὑπήκοον
τῆς Ἐκκλησίας. Ταύτης πληρεξούσιος,
ἀπαγορεύω τὸν ἀνόσιον δεσμόν.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Τὰς προσταγὰς σου δὲν λαμβάνω, μοναχέ.
Ζυγὸν ζητεῖτε νὰ μοὶ ἐπιβάλητε.
Τὸν ζυγὸν θραύω. Κεφαλὴν τῆς πίστεως,

— τὸν λόγον φέρε εἰς τὸν Πατριάρχην σου, —
 ἀναγνωρίζω τὸν Παναγιώτατον
 Πατέρα τὸν ἐν Ῥώμῃ. Παρ' αὐτοῦ ζητῶ
 τὴν ἄδειαν τοῦ γάμου.

(Τοῖς ἱππόταις)

Μάρτυρας καλῶ

ὕμᾱς συστρατιῶται.

(Τῷ Ἀγαπίῳ)

Σὺ δὲ ἄπελθε,

τῷ Πατριάρχῃ εἰπέ ταῦτα. Ὑπαγε.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἀγαλλομένῳ ἀπερχόμεθα ποδὶ,
 νὰ φέρωμεν τὸ μέγα Εὐαγγέλιον.
 Θέλει σκιρτήσῃ ὁ σταυρώνυμος στρατὸς,
 καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν εὐλογητὴν
 τῶν Ἀρχαγγέλων θὰ ὑμνῶσιν Ὡσαννά!
 Εἰς πολλὰ ἔτη. Αὐτοκράτωρ. (Στρεφόμενος νὰ ἐξέλθῃ.)

Οἱ μετ' αὐτοῦ ἸΠΠΟΤΑΙ

Εἰς πολλὰ!

ΔΥΩ ἢ ΤΡΕΙΣ ἐκ τῶν παρεστώτων (μετὰ διαταγῆς)

Εἰς πολλὰ ἔτη.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τίς τολμᾶ νὰ εὐφημῇ;
 Αὐτὸς ὁ εἰς τὸν θρόνον καθεζόμενος
 ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τῶν πιστῶν
 ἀφωρισμένος.

ΜΑΡΙΑ

Φρίκη!

ΛΑΞΕΙΟΣ

Φαῦλε μοναχέ!

Νὰ κόψω θέλεις τὴν αὐθάδη γλῶσσάν σου;
Συλλάβετέ τον.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Τίς τολμᾶ;

ΑΛΕΞΙΟΣ

Διστάζετε;

μοὶ ἀπειθεῖτε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον
οὐδεὶς ἐγγίζει.

ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἄλλὰ σέ, τὸν ἄνθρωπον
τοῦ διαβόλου ἂν ἐγγίζω θὰ ἰδῆς.
Δέσατε τοῦτον. (Οἱ στρατιῶται διστάζουσι.)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Εἶσθε τῆς ὑποταγῆς
ἀπηλλαγμένοι. (Πάντες ἀποσύρονται.)

ΑΛΕΞΙΟΣ

(Ὁρμᾶ ξιφῆρης ἀπὸ τοῦ θρόνου)

Ἄ! Κακοῦργοι!

ΜΑΡΙΑ (κατερχομένη τοῦ θρόνου)

Βασιλεῦ,

τί πράττεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (ξιφῆρης)

Ἔξω τὸν ἀποσυνάγωγον,
τὸν Παππολάτρην!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (ξιφῆρης)

Ἔξω τὸν ἀλλόπιστον.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ (ξιφῆρης)

Τὸν ἄπιστον κτυπάτε.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐσυχάσατε!

ΣΠΑΣΘΑΡΙΟΣ (καὶ ἄλλοι)

Τὴν κεφαλὴν του θέλομεν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (καὶ ἄλλοι)

**Τὴν κεφαλὴν
τοῦ ἐπιβούλου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας.**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Κτυπᾶτέ τον.

ΛΑΛΟΙ

Κτυπᾶτε.

ΜΑΡΙΑ

Ἀπωλέσθημεν!**Βοήθειαν!**

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(ἔιρηρῆς πλησιάζει μετ' ἄλλων ἱπποτῶν)

**Τὰ ξίφη καὶ τὰ στήθη μας
εἰς προμαχῶνα ἔχεις, Αὐτοκράτειρα.
Πρὶν τις σ' ἐγγίση θὰ πατήση ἐπ' αὐτῶν.**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ πίνακι!

ΔΟΥΚΑΣ

Κάνεις**μὴ προχωρήση.**

(Πρὸς τοὺς Σπαυροφόρους)

**Ἐσυχοὶ ἀπέλθετε,
ὦ ἡγεμόνες. Οὐδὲ θρῖξ θὰ ἐγγιχθῆ
τῆς Αὐτοκρατορίσσης.**

(Πρὸς τὸν Ἀλέξιον)

Μετ' ἐμοῦ ἔλθε,

Ἄλξιε. Καλύπτει τῆς χειρὸς αὐτῆς
ἡ σκιά ἔτι.

(Πρὸς τοὺς στασιαστάς)

Σεῖς ἐκεῖ, ἀνοιξατε.

Δίοδον δότε. Εἶναι ὑπ' εὐθύνην μου.

(Τῷ Ἀλεξίῳ κατ' ἰδίαν)

Εἰς τὸν στρατὸν σὲ φέρω, ὅπου σώζεσαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δίοδον δότε. Ζήτ' ὁ Βεστιάριος!

Κάτ' ὁ προδότης!

ΑΛΛΟΙ

Κάτ' ὁ ἀρνησίθρησκος!

(Ἐξίρχεται Δούκας μετ' Ἀλεξίου.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

(δίδων τὴν χεῖρα τῇ Μαρίας καὶ ἐξέγων αὐτήν)

Δός μοι τὴν χεῖρα. Θάρρει, Αὐτοκράτειρα.

(Ἰδιαιτέρως αὐτῇ)

Ἄγρυπνον ὄμμα ἐφ' ὑμῶν θὰ ἔχωμεν.

(Ἐξίρχονται. Παρακολουθεῖ ὁ λαὸς βοῶν.)

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Ἄγρια θέσις. Πύργος μεμονωμένος ἐντὸς δάσους.)

ΔΟΥΚΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

(Ὁ Κωνστάντιος ἐξίρχεται τῆς θύρας τοῦ ἀρχαίου πύργου, καὶ κλείει αὐτήν, ἐν ᾧ ὁ Δούκας πλησιάζει διὰ τοῦ δάσους.)

ΔΟΥΚΑΣ

Κωνστάντιε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Σὺ εἶσαι, ἄρχον;

ΔΟΥΚΑΣ (δεικνύων τὸν πύργον)

Εἶν' ἐκεῖ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὡς εἶχες διατάζει.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐξετέλεσας

τὰς ὁδηγίας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Διὰ πύλης μυστικῆς
ἐκτὸς τοῦ τείχους τὸν ὠδήγησα, ζητῶν
ὁδοὺς κρυφίας. Περιβάλλουσιν ἡμᾶς
καὶ ἄγρυπνον τὴν στάσιν τῷ παρῆστησα
παντοίους φόβους ἐπισείων, τὸν στρατὸν
καταφυγὴν τῷ εἶπα ἐπικίνδυνον,
καὶ μέχρις οὗ κοπάσῃ ἢ κοινῇ ὀργῇ,
εἰς τοῦτο κατεκλείσθη τὸ ἐρείπιον.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ εἰς τὸν πύργον τοῦτον — ζῆ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ναί. — Σ' ἐννοῶ.

Τρὶς ἤδη εἰς τὸ ὕδωρ κ' εἰς τὸν οἶνόν του
καὶ εἰς τὸν ἄρτον φάρμακον ἀνέμιξα·
ἀλλ' εἴτε τύχη, εἴτε ἐκχειλίζουσα
νεότης, ἢ τις ὑποπτος προφύλαξις
τὸν ἔσωσε, ζῆ ἔτι.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν τὸ φάρμακον
ἀνίσχυρον ἐδείχθη, μὴ ἐλλείπουσιν
ἕτεροι τρόποι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἔτεροι;

ΔΟΥΚΑΣ

(σύρων ἐγχειρίδιον)

Καθὼς αὐτός.

Ἄφωνος μένεις; Λάβε το. Νῦν ἢ ποτέ!
Ἡ ὥρα αὕτη εἶν' ἡ κρίσιμος ἡμῶν
ὁ θρόνος, ἅμα οὗτος πέση ὁ φραγμός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄλλὰ εἰπέ μοι. Ἐξαφθεῖσα ὑπ' ἐμοῦ
ὅταν ἡ στάσις τὸν περιεζώννυε
κ' ἐδίψα αἷμα, σὺ τὸν ἔσωσας. Πρὸς τί;

ΔΟΥΚΑΣ

Πρὸς τοῦτο, ὅτι ἂν τι τῷ συνέβαινε
τῶν πρέσβειων παρόντων, δὲν θὰ ἔδυεν
ὁ ἥλιος, πρὶν στόλος καὶ στρατὸς αὐτῶν
ἐπανακάμψη, φέρων πῦρ καὶ σίδηρον.

"Ἦδη, σωθέντα, ὡς τὸν εἶδον, ὑπ' ἐμοῦ,
πρὸς Παλαιστίνην πλέουσι πλησίστιοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δίκαιον ἔχεις.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ σειρά μας ἔφθασε.

(Μετὰ σχήματος χειρὸς)

Μίαν, — ἠξεύρεις· καὶ ἀλλάζ' ἡ τύχη μας.
Λάβε· καὶ ἅμα ταῦτά μου τὰ πέδιλα
ἐρυθρὰ βάψω, ἔχεις τὰ βατράχεια.

(Ὁ Κωνσταντῖος λαμβάνει τὸ ἐγχειρίδιον καὶ κεκυφώς καὶ μετὰ βραδέων βημάτων εἰσέρχεται εἰς τὸν πύργον.)

ΔΟΥΚΑΣ (μόνος)

Εἰσῆλθεν. "Ἦδη τὸ μοῖραϊον θέσπισμα
τελεῖται. "Ἦδη πλέκεται τὸ στέμμα μου
ὕγρον εἰς αἷμα. — Τί ἂν αἷμα; Ἐρυθρὰν
μήπως δι' ἄλλο τὴν χλαμύδα βάπτομεν,
παρ' ἵνα κρύπτη τὰς κηλίδας αἵματος;
Λοιπὸν ὁ ποῦς μου ψηλαφεῖ τὴν κλίμακα,
τὴν ἀνοδὸν δι' ἓνα μόνον ἔχουσαν,
κ' ὑπὲρ ἣν μόνος αἶρεται ὁ οὐρανός.
Κραυγαὶ θνησκόντων ὡς αὐτὴν δὲν φθάνουσιν.

(Πλησιάζει εἰς τὸν πύργον, καὶ θέτει τὸ οὖς εἰς τὴν θύραν.)

Οὐδὲν ἀκούω. Βαθυτάτη σιωπή.
Τί δηλοῖ; Ἔσθη τοῦ παντὸς ἡ κίνησις;
Ὁ καιρὸς ἔσθη; μόνη δ' ἀνυπόμονος
κτυπαῖ ἐντὸς τοῦ στήθους ἡ καρδία μου;
Τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι τόση διαιρεῖ
ἀπόστασις; Δὲν φθάνει κίνησις χειρὸς,
ἔπως τοῦ βίου σβύσῃ τὴν πομφόλυγα;

Μακραὶ ὡς ὄραι αἱ στιγμαὶ χωλαίνουσι,
καὶ οὐδὲν ἔτι!

(Βλέπων τὸν Κωνσταντῖον ἐξερχόμενον ὤχρῳ)

Τέλος πάντων! — Ἔγινε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Οὐδέν. — Κοιμᾶται.

ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ λοιπόν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐ' ἀδύνατα

μὴ ἀπαιτῆς. Ἀψόφως ἐπλησίασα.
Ἦν ἡ πνοή του ἤσυχος. Μειδίαμα
ἀνύποπτον ἐπέτα εἰς τὰ χεῖλη του.
Δις ὕψωσα τὴν χεῖρα, δις κατέπεσεν
αὐτὴ ἀφωπλισμένη! ὦ! ἂν ἄγριος
ἠγείρετο! Ξιφήρης ἂν ἀνθίστατο!
Ἄλλ' ἐκοιμᾶτο. Τρίτον ἐπλησίασα·
ὁ χάλυψ ἤδη ἠγγίξε τὰ στήθη του,
ὅτε τὰ χεῖλη δι' ὄνειρου ἐλαφρῶς
ἐκίνησε, καὶ «πάτερ!» ἐψιθύρισε,
ὡς μάρτυρ' ἂν ἐκάλει κατ' ἐμοῦ αὐτόν.
Τότε τὸ βλέμμα τὸ σβεστόν τοῦ γέροντος
ὅτι ἐστράφη μοὶ ἐφάνη ἐπ' ἐμέ,
σταλάζον δάκρυ αἱματῶδες. Ἐφριξα,
ἡ χεὶρ μου παρελύθη, κ' ἔφυγ' ἀποδράς.

ΔΟΥΚΑΣ

ὦ γέννημα ἐλάφου, μικροκάρδιον
γραίδιον, πιστεῦον μορμολύχεια,
εἰς ἀνδρῶν ἔργα τί ζητεῖς μιγνύμενος;
Ὅποτε τύχαι παίζονται βασιλειῶν,

ἐμπρὸς παιδίου κοιμωμένου δειλιάς!
 Δὸς τοῦτο. Εἶσαι δι' αὐτὸ ἀνάξιος. (Ἀρπάζει τὸ ξιφίδιον.)
 Ἐμὸν τὸ ἔργον. Μάθε τί ἐστὶν ἀνὴρ. (Ἐισέρχεται.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (μόνος)

Στυγερὸν ἔργον! Οὐδ' εὐαίσθητον πολὺ
 τὸ δέρμα ἔχω, οὐδὲ νεῦρα τρυφερά,
 καὶ τὸ ἠξεύρω, ἔστις θέλει ν' ἀναβῆ,
 πατεῖ, μηδὲν φροντίζων, πᾶν τὸ πρὸ ποδῶν.
 Ἄλλ' οὐχὶ τοῦτο! Δόλους νὰ τεχνάζωμαι,
 νὰ ἐξυφαίνω στάσεις εἰμὶ ἔμπειρος·
 ἀλλὰ δημίου ἔργον. . . . ὦ! ἀπαίσιον!
 Ἄν νὰ κερδήσῃ θέλῃ θρόνον δι' αὐτοῦ,
 ἄς τὸ μετέλθῃ μόνος!

Φωνὴ τοῦ ΑΛΕΞΙΟΥ (ἐκ τοῦ πύργου)

Πάτερ! πάτερ μου!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

ὦ! φρίκη, φρίκη! Ἡ φωνὴ τοῦ θύματος!
 Ἐκεῖ τελεῖται ἡ θυσία ἡ φρικτή!
 Εἶν' εἰς τὸν Ἄδην, εἰς τοὺς δαίμονας δεκτῆ;
 Μακρὰν τοῦ τόπου τούτου τοῦ ἐγκλήματος!

(Φεύγει.)

ΔΟΥΚΑΣ (εἰσέρχεται)

Ἰδού. Τοσοῦτον ἦτον δύσκολον, δειλέ;
 Κωνστάντιε, ποῦ εἶσαι; Ἀνεχώρησε!
 Μ' ἀφῆκε μόνον εἰς τὴν ἔρημον αὐτήν;
 Κωνστάντιε! — Τί εἶναι; Τίς ἐφώναξεν;
 Πῶς; ἡ φωνὴ μου ἦτον; Δὲν αἰσθάνομαι
 ταραχὴν ὅμως. Εἶμαι, εἶμαι ἤσυχος.
 Τί ἔρημος ἀγρία! Εἶμαι ἤσυχος.
 Διατί ὄχι; Μήπως εἰς τὰς χεῖράς μου

κηλὶς ὑπάρχει; Ἴδου, εἶναι καθααί.
 Ἴδου, παρθένος στίλβει κ' ἡ λεπίς αὐτή.
 Εἰς τοῦ ἡλίου δὲν ἐρυθρᾶ τὸ φῶς.
 Τίς θὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ, τὸν ἔπνιξα;
 Τίς ἤκουσε; Τίς εἶδεν; Ὁ κατήγορος,
 ἄψυχον πτώμα· ὁ ἀήρ, ὁ ἥλιος,
 ἡ ἐρημία αὐτή, μάρτυρες βωβοί.
 Τίς ἄλλος μάρτυς; Μήπως ἡ συνειδήσις;
 Τῶν μεираκίων φόβητρον! Λέξις κενή!
 Τῶν ἱερέων πλάσμα! Ὅστις ἂν εἰπῇ
 τὸν ἔπνιξα, ἐψεύσθη. Πῶς ἀπέθανε
 τί μ' ἐρωτῶσι; Εἶμαι φύλαξ του ἐγώ;
 Αἶ! Ποῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ποῦ τὸ ἤκουσα;
 Ὁ Κάϊν, ἄ! ὁ Κάϊν. Εἶχε δίκαιον
 ὁ Κάϊν. Τίνες εἴσθε ὅλοι πέριξ μου;
 Τί ἀπειλεῖτε δακτυλοδεικτοῦντές με;
 Τὰς χεῖρας τί κινεῖτε καὶ τὰς κεφαλὰς;
 Σὺ τί ἠγέρθης; Τοὺς νεκρούς σου ὀφθαλμούς
 τί ἐπ' ἐμὲ στηρίζεις; Τί τὸν τράχηλον
 σπασμωδικῶς δεικνύεις ῥέγχων; — Σ' ἔπνιξα!
 Πῶς σὰς τρομάζω ἴσως ἐνομίσατε;
 Τὰ δένδρα εἴσθε, τὸ ἡξεύρω, τοῦ δρυμοῦ.
 Οἱ κρότοι οὔτοι, οὐς ἀκούω, συριγμοὶ
 δὲν εἶναι ἐκ τοῦ ἄδου ἐξερχόμενοι,
 καὶ Κάϊν, Κάϊν λέγοντες· ὁ ἄνεμος
 εἶναι, σφοδρῶς βοῖζων εἰς τοὺς κλάδους σας.
 Κωνστάντιε! — Ποῦ εἶσαι, δοῦλε; — Μόνος μου
 τὰς ἐπαράτους ταύτας σκοτεινὰς σκιάς
 θὰ διαβῶ; — Φοβοῦμαι; ὦ! αἰσχύνῃ μου!
 Ἐμπρός! Εἰς ταῦτα τὰ ἐπιχειρήματα

ὅστις ὀπίσω στρέφεται, κρημνίζεται.
Τὸ ἔργον ἔτι μένει ἀτελές. Ἐμπρός!

(Διὰ τεχνίων βημάτων βίπτεται ἔξω.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Κατοικία Δούκα ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἀπαίσιον, ὦ μῆτερ, καὶ ἀπίστευτον!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ ὅμως οὕτως εἶναι, κ' ἐτιμώρησε
τοῦ λαοῦ στάσις τὴν ἀποστασίαν του
καὶ τὸν τυφλόν του ἔρωτα.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τὸν ἄθλιον!

Δὲν ἦτον ἔρωσ ὅστις τὸν ἐτύφλωσεν,
ἀλλ' ἔργον διαβόλου, καὶ ὑποβολή
τῆς ραδιούργου Ῥώμης.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ στρατήγημα
φιλοδοξίας. Σὺ τῷ παρεσκεύαζες
ἀκλόνητον τὸν θρόνον. Τοῦτο ἤθελε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄν ἠπατήθη, μόνος πταίει. Συμβουλαὶ
κ' εἰλικρινεῖς μου λόγοι δὲν τῷ ἔλειψαν.
Τῆς τύχης του ἐργάτης εἶν' ὁ ἴδιος.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐνίοτε ἡ τύχη εἶν' ὄξυδερκῆς,
καὶ τῆς προνοίας ὑπηρέτης. Ἐλειψε —
τῆς στάσεως τὸ πνεῦμα τὸ ἀνέσπασε —
τοῦ ἀρπαγέντος θρόνου τὸ θεμέλιον,

καὶ οὐτ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ φεῦ! οὐδ' ὁ πατήρ
ὁ σὸς ν' ἀνέλθη δύνατ' ἔτι ἐπ' αὐτόν,
ἀμφότεροι δραπέται, ἢ τῆς θέσεως
τῆς ἀνωτάτης, ἢ τῆς πίστεως, δι' οὓς
ὁ ὄχλος δὲν γνωρίζει ἐπιείκειαν.

Ὁ γέρον μένει, ἀλλ' εἰς τοῦτον μάλιστα
τὸ εἶς οὐδεὶς ἐκεῖνο ἐφαρμόζεται.

Τὸ στέμμα πάλιν, ἂν θελήσης, εἰς ἡμᾶς
ἐπανακάμπτει· ἀλλὰ πρέπει πρὸ αὐτοῦ
νὰ λάβῃς ἄλλο στέμμα. Ἄν δυσάρεστον
τὸ λέγῃς, εὔρε στέμμα ἀνευ ἀκανθῶν.

ΕΥΑΘΚΙΑ

Πῶς δὲν ὑπάρχει, σὲ πιστεύω· δι' αὐτὸ
ἄλλοις τὴν δόξαν, ἄλλοις καὶ τὰ βάσανα
ἀφίνω τῶν στεμμάτων. Φέρει τραύματα
πολλὰ τὸ μέτωπόν μου, ὥστε ν' ἀνεχθῇ
μῶλωπας νέους. Ἄφες με εἰς κάλυμμα
νὰ τὸ ἐγκρύψω μοναχῆς. Κυρτούμενον
πρὸ τῶν εἰκόνων, θέλει μείνει ἄσπιλον,
καὶ θέλει μείνει σεβαστόν· ὡς δὲ καμφοῦ
μέχρι τοῦ τάφου, θέλει μείνει ἤσυχον.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δεινὸς ὁ λόγος, θύγατερ, καὶ ἄδικος.
Ἄλλὰ τὸν ζῆλον ἂν λογίζῃς παρ' οὐδὲν
τοῦ αὐτοκλήτου φίλου τῆς εὐκλείας μας,
τὴν δύναμίν του λησμονεῖς. Αἰχμάλωτοι
δὲν ἐνθυμεῖσ' ἐνταῦθα ὅτι εἴμεθα ;

ΕΥΑΘΚΙΑ

Τὸν ζῆλον λέγεις, μῆτερ! Μῆτερ, πρόσεχε.
Μὴ ἐπ' αὐτοῦ ἐρείδου· κρύπτει βάραθρον.

φιλοδοξίας, ἥς μᾶς θέλει ὄργανα.
 Τὴν ἄλυσίν του φέρομεν εἰν' ἀληθές.
 Τὸν κίνδυνόν μου τοῦτον βλέπω φρίττουσα.
 Ἄλλὰ νὰ θραύσῃ τὴν ἰσχύν του ἂν οὐδεὶς
 ὑπάρχη, μῆτερ, θὰ τὴν θραύσω μόνη μου,
 ἀνίσως ὄχι ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπ' ἐμοῦ.
 Αὐτοῦ γνωρίζω ἰσχυρότερον, εἰς ὄν,
 ἂν πρέπη, θὰ προσφύγω, — εἰς τὸν θάνατον.

(Εἰσέρχεται ὁ μάγας ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ)

ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰσαάκ προσέρχεται.
 Τὸν συνοδεύει καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα. (Ἀπέρχεται.)

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄ! Ἦθελον σωτῆρα! Ὁ σωτῆρ ἰδοῦ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Ἰσαάκ! κ' ἐκείνη! Ἀπὸ τῆς ἐχθρᾶς
 ἀποτροπαίου ὄψεως μακρύνομαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ φεύγῃς, μῆτερ. Τρέφεις μῖσος ἀδικόν
 πρὸς τοὺς οὐδέποτε σε ἀδίκησαντας,
 καὶ, — τὸ ἀρνεῖσαι οὕτως ἔχον; — μάλιστα
 ἀδικηθέντας, ὅμως συγχωρήσαντας.
 Ἡ τύχη μόνη τοὺς ἀνέφερον, οὐχὶ
 ἡ σκευωρία, ἢ δι' ὄπλων ἔγερσις.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Δικαίου τοῦ πατρός σου τοὺς ἐχθροὺς κ' ἐμοῦ,
 ἐπαίνους αὐτοῖς πλέκε, μὴ πλὴν ζήτηι μοι
 ν' ἀκούω ταῦτα, ἢ νὰ μένω μετ' αὐτῶν.
 Ἴδου, τὴν ὕβριν εἰς τὸ βλέμμα φέρουσα
 ἔρχεται. Μείνε. Τὴν μισῶ. Ἀπέρχομαι. (Ἐξέρχεται.)

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πῶς τῆς μητρός μου με λυπεῖ ἡ πρόληψις!
Εἰς ἀδικίαν τὴν παράγ' ἡ συμφορά.

(Μισέγγετα: ΜΑΡΙΑ ἐκ τῆς χειρὸς ὀδηγοῦσα τὸν ΙΣΑΑΚ)

ΜΑΡΙΑ

Σὺ εἶσαι, Εὐδοκία;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Αὐτοκράτειρα!

ΙΣΑΑΚ

Ἢ Εὐδοκία! ὦ φιλτάτη θύγατερ,
εἰπέ μοι, εἶναι, εἶν' ὁ Βεστιάριος,
εἶν' ἐδώ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅχι, Βασιλεῦ.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν εἶν' ἐδώ;

Ποῦ εἶναι; Τὸν υἱόν μου ποῦ τὸν ἔφερε;

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι εἰς θανάσιμον
ἀνησυχίαν, τίς ἢ τύχη προσδοκῶν
νὰ μάθῃ τοῦ υἱοῦ του. Πῶς τὸν ἔσωσεν
ὁ Δούκας τῷ ἠγγέλθῃ. Ἦλθε παρ' αὐτοῦ
ν' ἀκούσῃ ποῦ ἐσώθη, ποῦ κατέφυγε.

ΙΣΑΑΚ

Ναί, φίλη κόρη· εἰς τὰ σκότη τῆς εἰρηκτῆς
ἀγάπης σὺ κ' ἐλπίδος μ' ἦσο ἄγγελος.
Σήμερον ἴσως με μισεῖς· ἀλλ' οἴκτειρον
πατέρα, ζῶντα ἐν στοργῇ τοῦ τέκνου του,
καὶ τὴν ζωὴν του συγκεντροῦντα εἰς αὐτό.

Ἔσο ὡς πρῶην εὐσπλαγχνος, καὶ δός μοι φῶς
παρηγορίας, καὶ εἰπέ μοι, ζῆ; ποῦ ζῆ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Δὲν τὸ γνωρίζω. Ἦκουσα ὡς ἤκουσας
πρὸς σωτηρίαν ὅτι τὸν παρέλαβεν.
Ἐκτοτ' ἐνταῦθα πλέον δὲν ἐπέστρεψε.
Ποῦ διηυθύνθη ἀγνοῶ· πρὸς τὸν στρατὸν,
ἠκούσθη. Ἐὰν τοῦτο, εἶναι ἀσφαλῆς.
Ἄνῆρ γενναῖος τοῦ στρατοῦ προίσταται,
φρενὸς ἀκάμπτου, καὶ καρδίας εὐγενοῦς.

ΜΑΡΙΑ

Τὸν Σγουρὸν λέγεις. Τί περὶ αὐτοῦ φρονεῖς
ἠξεύρω, καὶ δικαίως ὅτι τὰ φρονεῖς.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἰς χεῖράς του θά ἦναι ὁ Ἀλέξιος,
ὁ Αὐτοκράτωρ, ἄσυλος καὶ σεβαστός,
καθὼς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἂν ἐκάθητο.

ΙΣΑΑΚ

Ἡὐλογημένη ἡ γλυκεῖα γλῶσσά σου!
Σταλάζουσα ἐλπίδας, ἀναζωπυρεῖ
τοῦ βίου μου τὸν λύχνον τὸν ἡμίσβεστον.
Λοιπὸν, φιλτάτη κόρη, τὸν γενόμενον
τῶν συμφορῶν σου αἴτιον ἀκούσιον
οὐδὲ μὲ καταρᾶσαι, οὐδὲ μὲ μισεῖς;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ νὰ σὲ μισήσω Αὐτοκράτορ, ὃν
ὑπὲρ πατέρα ἐσεβάσθην πάντοτε,
ὃν δυστυχοῦντα ἔκλαυσα, ὃν ἰσχυρὸν
ἐπικαλοῦμαι ὡς σωτῆρα μόνον μου;
Ναί, σοὶ προσπίπτω, τῆς σεπτῆς σου δεξιᾶς

ἐπιλαμβανομένη. Ἔκτεινον αὐτὴν
καὶ τὴν σκιάν σου ῥίψον, δέομαι, ἐπ' ἐμέ
καὶ σῶσόν με, ναὶ σῶσον ἰκετεύουσάν.

ΙΣΑΑΚ

Πῶς; Νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τίνος, θύγατερ;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ υἱοῦ σου πρῶτον.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ φοβοῦ

τὰς περαιτέρω νέας του παραφοράς.
Μακρὰν ἡμῶν αὐξήσας, τῶν δογμάτων μας
τῶν ἱερῶν τὸ γάλα δὲν ἐθήλασε.
Ἄλλ' ἔχε θάρρος εἰς ἐμέ. Εἷς λόγος μου
θὰ χαλινώσῃ τὸ παράφρον πάθος του,
καὶ εἰς τὴν μάνδραν θὰ τὸν φέρῃ τῶν πιστῶν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Χαίνει καὶ ἄλλη πρὸ ποδῶν μου ἄβυσσος,
τῆς πρώτης φρικτοτέρα, τῆς κολάσεως
μισητοτέρα· ὁ ἡμῖν τὸν οἶκόν του
ἀναπετάσας δῆθεν εἰς καταφυγὴν,
εἰς σύζυγόν του μὲ ζητεῖ δι' ἀπειλῶν.

ΜΑΡΙΑ

Ὁ Δούκας λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ναὶ ὁ Βεστιάριος.

ᾠ! σώσατέ με ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ,
ἢ θὰ μὲ σώσῃ ὁ αὐτόχειρ θάνατος.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ λόγος σου μ' ἐκπλήττει· ἀλλ' ἡσύχασον.
Ὁ Δούκας ἔχει νόμον του τὸν λόγον μου.

Θὰ διατάξω, καὶ ἡ πύλη θ' ἀνοιγῆ
τῆς φυλακῆς σου· ἐν τιμῇ ἀμφοτέραι
παρὰ τὸν θρόνον ἀσφαλεῖς θὰ μένετε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Μὴ, Αὐτοκράτορ, ἐμπιστεύου. Νόμος του
ἡ δύναμις του εἶναι. Εἰς τῆς στάσεως
τὰ κύματ' ἀλιεύει. Πρόσεχε αὐτόν.

ΜΑΡΙΑ

Φιλτάτη, θάρρει. Παρ' αὐτοῦ μηδὲν φοβοῦ.
Οἱ Σταυροφόροι ναυλοχοῦσιν οὐ μακράν.
Ὡς ἐξεβράγ' ἡ στάσις, τοῖς ἐμήνυσα.
Θὰ ἔλθωσι, καὶ ἴσως ἦλθαν. Μὴ φοβοῦ.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Δούκας θέλει παύσει, σοὶ ὑπόσχομαι,
νὰ σοὶ ζητῆ καρδίαν ἣτις δέδοται
εἰς ἄλλον ἴσως. — Ἄν εἰς ποῖον ἤξευρον,
καὶ δύναμαί τι ὑπὲρ εὐτυχίας σου,
εἶπέ, καὶ ἔσται μέριμνα πρωτίστη μου.

ΜΑΡΙΑ

Αὐτὴ δὲν λέγει· ἐγὼ ἄφες νὰ εἰπῶ.
Ἄν ἀπατῶμαι, νὰ μὲ ψεύσῃ δύναται.
Ὁ στρατιώτης ὃν ἐπήνει πρὸ μικροῦ,
ὁ ἀκαμπτος τὴν φρένα, ὁ ἀτρόμητος. . . .

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Λέων;

ΜΑΡΙΑ

Οὗτος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Αὐτοκράτειρα. . . .

ΜΑΡΙΑ

Ψευδές

ἂν λέγω, ἔλεγξόν με.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Εἰς πνευματικὸν
τὰ βάθη ὡς ἀνοίγω τῆς καρδίας μου,
καὶ εἰς ὑμᾶς ὁμοίως θὰ τ' ἀνοίξω. Ναί,
εἰς τὸν γενναῖον πρόμαχον τοῦ θρόνου σας
αὐτῆς ἀνήκει πᾶς ἐνδόμυχος παλμός.
Θύελλα ἦτον ἡ ζωὴ μου διαρκῆς,
ἐφ' ἧς ἀκτίς μου μόνη ἦν ἡ μνήμη του,
κ' ἐλπίς μου μόνη ἡ ἐδραία πίστις του.

ΙΣΑΑΚ

Εἰς τὸν τυφλὸν, ὦ κόρη, τὸν ἐν φυλακαῖς
παρηγορίας ἔφερες ποτήριον.
Δοθήτω ἤδη εἰς τὸν Αὐτοκράτορα
νὰ σ' ἀποδώσῃ προσφιλὲς ἀντίδωρον.
Τὸν στρατιώτην, τὸν υἱὸν τῶν ἔργων του
ἀναβιβάζω μέχρι σοῦ. Τὸν καθιστῶ
στρατοπεδάρχην, καὶ Αὐθέντην τῶν χωρῶν
τῆς γενετῆς του.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Βασιλεῦ, εὐγνωμονῶ.

Ὅ τὴν καρδίαν ἔχων ὡς τοῦ Λέοντος,
ἵνα μὲ φθάσῃ πρέπει νὰ συγκαταβῇ.
Δὲν ἦτον οὗτος ὁ χωρίζων μας φραγμός.

Ἡ μήτηρ μου. . . .

MARIA

Ἡ μήτηρ. . . Εἶναι δύσκαμπτος,
ἤξεύρω. Εἶσαι τῆς φιλοδοξίας της
ἡ τελευταία ἄγκυρα. Πλὴν οἱ βαθμοὶ,
εἰς οὓς προάγει τὸν Σγουρὸν ὁ Βασιλεὺς,
κορέσαντές την ἴσως, θὰ τὴν κάμψωσιν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Τοῦ νὰ τὴν πείσω δὲν μοὶ μένει, φεῦ! ἐλπίς.
Ἄλλ' ἀπειθοῦσα θενὰ τὴν ἐφόνευον.

MARIA

Ἄναλαμβάνω νὰ τὴν πείσω ὑπὲρ σοῦ.
Μὲ ἀποφεύγει, μὲ μισεῖ. Ὅποτε πρὶν
ὑπήκοός της ἦμην καὶ δεσμία της,
δὲν ἦμην λόγων φειδωλὴ προκλητικῶν.
Ἄλλ' ἤδη, ἐπὶ θρόνου ὄτε κάθημαι,
ἐμοὶ ἀνήκει χεῖρα συνδιαλλαγῆς
νὰ τῇ ἐκτείνω. Πρὸς αὐτὴν ἀπέρχομαι.
Θὰ τὴνπραύνω. Ἐχ' ἐλπίδα.

ΕΥΔΟΚΙΑ (φιλοῦσα τὴν χεῖρά της)

Βασιλῆς,

δύω μητέρας μοὶ χαρίζεις σήμερον.

(Ἡ Μαρία ἀπέρχεται διὰ τῆς ἰσωτερικῆς θύρας.)

ΙΣΑΑΚ

Τὴν νεαράν σου κεφαλὴν, ὦ θύγατερ,
δι' εὐτυχίας εὐχομαι νὰ στέψωμεν.
Ὁ ἀδελφός μου ὅσας μοὶ ἐπέβαλε
βασάνους, τόσας εὐλογίας ἐπὶ σέ
νὰ ἐπισύρω εἶθε! Ἄλλ' εὐχῆθητι
τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ὑψίστου κ' ἐπ' ἐμέ,

εἰς τὴν ἀγκάλην πάλιν τὴν ποθοῦσάν μου
 ὁ ἐν κινδύνοις, ὁ φυγὰς ν' ἀποδοθῆ.
 ὦ! Ἡ χλαμὺς, ἦν ἄκων περιβέβλημαι,
 τὸ φῶς οὐ ἔστερήθη, τὸ οὐράνιον,
 καὶ τῆς ζωῆς ὁ λύχνος ὁ σβεννύμενος,
 οὐδὲν μοι εἶναι πρὸς ἐκείνου τὴν στοργήν.
 Δι' ὄλου μου τοῦ βίου τὸν ἐπόθησα·
 αὐτὸν ἐκάλουν εἰς τὴν ἔρημον εἰρκτήν,
 αὐτὸν ἐζήτουν τὰ σβεστά μου βλέμματα
 εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος τὸ ἐξώτατον.
 Ἄν ἤδη μ' ἀφηρέθη, ἄς μ' ἀφαιρεθῆ
 κ' ἢ αἰσθησις· θὰ μ' ἦναι μόνον βάσανος.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄνησυχεῖς ματαίως. Ἄμα φθάσωσιν
 οἱ Σταυροφόροι, πᾶς ἐκλείπει κίνδυνος.
 Θὰ εὔρ' ἐν τούτοις καὶ ὁ Βεστιάριος
 τὸν τρόπον νὰ τὸν σώσῃ. Πολυμήχανος
 ὁ Δούκας εἶναι. Ἄλλως τε, ἰδοὺ αὐτός.

(Εἰσέρχεται ὁ ΔΟΥΚΑΣ κατηφῆς καὶ τεταραγμένος)

ΙΣΑΑΚ

Ὁ Δούκας! Σὺ, σὺ εἶσαι, Βεστιάριε;
 σὺ εἶσαι; Τὸν υἱόν μου, τὸν Ἀλέξιον
 τὸν ἔσωσας; Ποῦ εἶναι; Ποῦ;

ΔΟΥΚΑΣ

ὦ Βασιλεῦ,
 ἐνταῦθα ἦλθες!

(Καθ' ἑαυτὸν)

Πεπρωμένον, ὁμιλεῖς!

(Πρὸς τὴν Εὐδοκίαν τραχίως)

Ἐδὼ τί θέλεις, Εὐδοκία; Ἄπελθε.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὦ Αὐτοκράτορ!

ΙΣΑΑΚ

Δὸς, ὦ Βεστιάριε,
εἰς τὴν ἀνεψιάν μου κ' εἰς τὴν νύμφην μου
ἐλευθερίαν. Εἴμ' ἐγὼ προστάτης των.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὡς διατάττεις, Βασιλεῦ. Σὺ, ὕπαγε.
Θέλω φροντίσει. Πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα
νὰ ὁμιλήσω ἔχω. Ὑπαγε.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ἀπερχομένη, καθ' ἑαυτὴν)

Φρικτὴν

τὴν ὄψιν ἔχει. Τί τεκταίνει φοβερόν; (Ἐξέρχεται.)

(Ὁ Δούκας κλείει τὰς δύο θύρας.)

ΙΣΑΑΚ

Λοιπὸν ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου; Ποῦ; εἰπέ.
Τί ἔγινε; Ποῦ εἶναι ὁ Ἀλέξιος;

ΔΟΥΚΑΣ

Δὲν τὸ ἤξεύρεις, καὶ τί ἔγιν' ἐρωτᾶς;
Τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάτης ἔγινε.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ λέγε τοῦτο.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἔγινε τῶν ἱερῶν
δογμάτων ἐξωμότης.

ΙΣΑΑΚ

Μὴ τὴν πατρικὴν
διατρυπᾶς καρδίαν.

ΔΟΥΚΑΣ

Τῆς πατρίδος του

προδότης. Τοῦτο ἔγινε.

ΙΣΑΑΚ

Καὶ σὺ, καὶ σὺ
εἰς τὴν πληγὴν μου στρέφεις τὴν φαρμακερὰν
κοπίδα τῆς μαχαίρας; ὦ ἂν ἤξευρες
τί ὁ υἱὸς ἐκεῖνος εἶναι δι' ἐμέ!
Σεῖς τοῦ ἡλίου βλέπετε τὸ λάμπον φῶς,
σεῖς τὴν ὠραίαν φύσιν, τὴν ποικίλην γῆν,
ἐγὼ, ἐντός μου μόνον τὴν εἰκόνα του·
κ' ἐπλέχθη οὕτω μετὰ τῆς καρδίας μου,
ὥστ' ἀνασπῶν ἐκείνην, ἐκριζοῖς αὐτήν.
Ὁ μόνος εἶναι θησαυρὸς τοῦ γήρωσ μου.
Ὁ τάφος χαίνει πρὸ ποδῶν μου ἀνοιχτός·
μὲ κρατεῖ μόνος εἰς τὰ χεῖλη του αὐτός.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία τὸν υἱὸν σου ἀσεβῆ
ἐκήρυξε.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν εἶναι ἀσεβής. Ἐμοῦ
καὶ μόνου εἶναι σφάλμα· τὸν ἐμάκρυνα
πρὶν εἰς τὸ μάννα ἐντραφῆ τῆς πίστεως.
Τὴν ἄγνοιάν του λέγουσιν ἀσέβειαν.
Θὰ τὸν διδάξω, κ' εὐλαβῶς κατηχηθεῖς,
θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν μάνδραν τῶν πιστῶν.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία πρόβατον ἀπολωλὸς
τοῦ μητριαῦ τῆς κόλπου τὸν ἀπέρριψε.

ΙΣΑΑΚ

Θεοὶ τὸν συγχωρήσῃ.

ΔΟΥΚΑΣ

Μέλος σεσηπός. . . .

ΙΣΑΑΚ

Θενά τὸν συγχωρήση.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἀπέκοψε

διὰ παντός.

ΙΣΑΑΚ

ᾠ! ὄχι. Δός μοι, δός μοι τον,
καὶ θὰ τὸν συγχωρήση.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἀφώρισεν.

ΙΣΑΑΚ

ᾠ! σίγα, σίγα!

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄστεγος, ἀπόβλητος,
καὶ τρέμων ὡς ὁ Κάϊν, τὴν ὑφήλιον
νὰ περιτρέχη, κ' εἰς τὸν τάφον ἄλυτος
νὰ μένη μέχρι τῆς ἐσχάτης κρίσεως
τὸν κατηράσθη.

ΙΣΑΑΚ

Μόνον ἄς μ' ἀποδοθῆ,
καὶ θὰ κοιλάνω τῶν ναῶν τὰ μάρμαρα,
τὰ γόνατά μου κάμπτων εἰς μετάνοιαν,
κ' εἰς κρήνας μεταβάλλων τοὺς σβεστοὺς βολβοὺς
τῶν ὀφθαλμῶν μου, θὰ τὸν σώσω. Δός μοι τον.

ΔΟΥΚΑΣ

Αἵρετικῶς τὸ σχίσμα ἐνεθρόνισε·
Πατέρων ῥήσεις καὶ Συνόδων δόγματα
καταπατῶν, τὸν Πάππαν προσεκύνησε.

ΙΣΑΑΚ

Εἶπε, ποῦ εἶναι; Ποῦ τὸν προεφύλαξας;

ΔΟΥΚΑΣ

Ὁ προφυλάττων τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως
τῆς ἁμαρτίας γίνεται συμμέτοχος.

ΙΣΑΑΚ

Δὲν ὑπομένω. Ποῦ τὸν ἔσωσας; Εἶπε,
εἶπέ μοι.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν σκορπίον, τὸν θανάσιμον
τὴν Ἐκκλησίαν τραυματίζοντα, πατεῖ
καὶ τὸν συντρίβει τοῦ Χριστιανοῦ ὁ ποῦς.
Οὐδεὶς τὸν σώζει.

ΙΣΑΑΚ

Ἄλλὰ σὺ τὸν ἔσωσας.

Σὲ ἱκετεύω, εἰς τοὺς πόδας σου ρίφθεις.
Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ τῶν πάντων κύριος,
ἱκέτης σου προσπίπτω, ἀσθενῆς πατήρ.

(Γονυπετεῖ καὶ τὸν λαμβάνει ἐκ τῶν γονάτων)

Ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου; Τί τὸν ἔκαμες;

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐξωμότην. . . .

ΙΣΑΑΚ

Σίγα!

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἐφόνευσας,
τὴν Ἐκκλησίαν. πρὶν φονεύσῃ.

ΙΣΑΑΚ

Ψεύδειςαι.

Δὲν εἶναι, ὄχι, ἀληθές.

ΔΟΥΚΑΣ

Τὸν ἔπνιξα,
ἂν προτιμᾶς.

ΙΣΑΑΚ

Τί; Ποῖον;

ΔΟΥΚΑΣ

Διὰ τῶν χειρῶν
τὸν ἔπνιξα αὐτῶν μου. «Πάτερ, πάτερ μου!»
ἀπέθανε φωνάζων.

ΙΣΑΑΚ

(Ἐγείρεται σπασμωδικῶς, καὶ θέλει νὰ τὸν ἀρπάσῃ ἐκ τοῦ λαίμοῦ, ἐντείνων πάταξ τὰς δυνάμεις του.)

Τέρας!

ΔΟΥΚΑΣ

(Τὸν ἀποθεῖ βιαίως, καὶ τὸν ῥίπτει μακρὰν του.)

Σκελετὲ,
ἀκόμη πνέεις; Ὑπαγε καὶ ζῆτει τον.

ΙΣΑΑΚ (πίπτων)

Ἄρά! κατάρρα! (Ἐκπνέει.)

ΔΟΥΚΑΣ

Λέξεις! Ἦχοι τὸν κωφὸν
προσβάλλοντες ἀέρα! Ἐπλ' ἀνίσχυρα
τῆς ἀσθενείας! Δὲν φονεύετε. — Λοιπὸν,
ἀκίνητεῖ! Μὴ εἶναι τοῦτο; (Πλησιάζει καὶ τὸν παρατηρεῖ.)

Ἦ πνοή;
Δὲν τὴν ἀκούω. Ἐπαυσεν! — Ἀπέθανε!

ΕΥΔΟΚΙΑΣ φωνὴ ἔσωθεν

Κατάρρα! (Ἀκούεται δοῦπος ὡς σώματος πίπτοντος.)

ΔΟΥΚΑΣ

Τί εἶναι; Τίς ὠμίλησεν; Ἦχὼ
τεταραγμένης φαντασίας. Ὁ πολὺς

ὁ ἄφρων ὄχλος τὴν καλεῖ συνείδησιν.
 Δὲν ὀμιλοῦσιν οἱ νεκροί. Ἀπέθανεν!
 ἀπέθανε! Τὸ στέμμα κεφαλὴν ζητεῖ.
 Λοιπὸν κ' αἱ λέξεις φαίνεται φονεύουσι!
 Ναι, ὅταν εἶν' ὀξεῖαι ὡς τὰς λέξεις μου.
 Τὸ δράμα τοῦτο, τὸ ἐν οἴκῳ, ἔληξε.
 Καιρὸς καὶ τὸ ἐν δῆμῳ νὰ παραστηθῆ.
 Εἰς πολλὰ ἔτη, Βασιλεῦ Ἀλέξιε!

(Ἀνοίγει τὰς δύο θύρας, καὶ κράζει μεγαλοφώνως διὰ τῆς ἐν τῇ βάθει)

Βοήθειαν! Ταχέως! Πάντες ἔλθετε!
 Ὁ Αὐτοκράτωρ....

Πολλοὶ ἐκ τῶν ΜΕΓΙΣΤΑΝΩΝ (εἰσορμῶντες)

Τί συνέβη;

ΔΟΥΚΑΣ

Βλέπετε.

Ὁ Αὐτοκράτωρ.... σπεύσατε! ἀπέθανε!

ΜΑΡΙΑ

(Εἰσορμῶ διὰ τῆς πλαγίας πύλης καὶ ῥίπτεται ἔμπρὸς τοῦ νεκροῦ)

ὦ συμφορᾶς! Τί τοῦτο; Φρικτὸν ἄκουσμα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (εἰσελθοῦσα κατόπιν τῆς Μαρίας)

Περὶ τὴν Εὐδοκίαν, ἣτις ἔπεσε
 λειποθυμοῦσα, εἴμεθα, ὅτ' ἔφερε
 τὴν ἀγγελίαν ἡ φωνὴ σου εἰς ἡμᾶς.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ πῶς ἐπῆλθεν ἡ μεγίστη συμφορὰ;

ΔΟΥΚΑΣ

Φεῦ! ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ συμφορὰ διπλῆ!
 Τὸν θάνατον τοῦ νέου Αὐτοκράτορος —
 — αὐτοκτονίαν, ἣ τί ἄλλο, ἀγνοῶ —
 εἰς τὸν πατέρα ἦλθα μετὰ δισταγμῶν

ν' ἀγγείλω. Πᾶσαν τέχνην ἐπενόησα,
στομῶν τοῦ βέλους τὴν ὀξεῖαν ἀκωκὴν.
Ἄλλὰ διείδε μόλις τὴν ἀλήθειαν,
καὶ εἰς τὴν βίαν τῆς φιλοστοργίας του
τὸ σαθρὸν σκευὸς δὲν ἀντέσχεν. Ἄρατε
τὰς πύλας, ἔπως τελευταῖον ὁ λαὸς
τὸν Αὐτοκράτορά του προσιδῆ νεκρόν.
Τὸ ἱερόν του σῶμα μετὰ σεβασμοῦ
λαβόντες, φέρετέ το εἰς τῶν Βλαχερνῶν
τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου τὴν κηδεῖαν του
βασιλοπρεπεστάτην ἐτοιμάσατε.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Ὑπνρέται καὶ στρατιῶται ἀνοίγουσι πᾶν τὸ μετασκήνιον, καὶ ἡ σκηνὴ πα-
ριστᾷ τὸ δωμάτιον συνεχόμενον μετ' εὐρυχωροτάτης ἐπισήμου αἰθούσης,
καὶ διαιρούμενον ἀπ' αὐτῆς μόνον διὰ κίωνων. Ἡ αἴθουσα εἶναι πλήρης αὐ-
λικῶν καὶ λαοῦ. Τὸ σῶμα τοῦ Αὐτοκράτορος ἀποκομίζεται ἐπὶ ἀνακλίντρον,
παρκαλουθούμενον καὶ ὑπὸ τῆς πενθούσης Μαρίας.)

ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

(Τῷ Πριμικηρῷ, ἐν ᾧ ἐκτελοῦνται τὰ ἀνωτέρω)

Μιᾷ ἡμέρᾳ δύο Αὐτοκράτορες!
Τί λέγεις;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Λέγω ἔτι ἀσφαλέστερος
κατ' ἐμὲ εἶναι ὁ μὴ λέγων τίποτε.

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν ἐν τῇ αἰθούσῃ λαόν)

Λαε̄, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐτελεύτησεν,
ὡς τοῦ υἱοῦ του ἤκουσε τὸν θάνατον.
Ἦτον χρηστὸς Μονάρχης. Αἰωνία του
ἡ μνήμη!

ΛΑΟΣ

Αἰωνία! Αἰωνία του!

ΔΟΥΚΑΣ

Σᾶς εἶχον συγκαλέσει διὰ τελετὴν
αἰσιωτέραν. Ἡ Αὐτοκρατορίσσα
τῆς θυγατρὸς τῆς Εὐδοκίας εὐμενῶς
μοὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα. Τοῦτο ἤθελε
νὰ σᾶς δηλώσῃ, καὶ σᾶς συνεχάλεσα. . . .

(Ἰδ:ως πρὸς τὴν Εὐφροσύνη.)

Εἰπέ τοις ναί! Ἡ ὥρα εἶν' ἐπίσημος.
Τὸ στέμμα τώρα θενὰ λάβῃς ἢ ποτέ.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ τινα δισταγμὸν)

Ὅ,τι σᾶς εἶπεν εἶναι ἡ ἀλήθεια.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄλλ' ἀντ' εὐθύμων ὑμεναίου τελετῶν
εἰς διπλοῦ πένθους τέλεσιν συνήλομεν,
κ' εἰς συναυλίαν ἐπισήμων κοπετῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Δεινὸς βεβαίως ὁ ἐνσκήψας κεραυνὸς,
καὶ εἰς τοὺς τάφους δάκρυα ὀφείλομεν.
Ἄλλὰ πρὸ τούτων ἄλλο προὔργιαίτερον
καὶ κατεπεῖγον ἐπιβάλλει τοῦ λαοῦ
ἡ σωτηρία. Εἰς λιμέν' ἄς φέρωμεν
τὸ σκάφος, ἀπολέσαν τὰς ἀγκύρας του.
Κενὸς ὁ θρόνος, ἔρμαιον τῶν θελλῶν,
οἰακοστρόφου δεῖται. Ἄς τὸν εὕρωμεν,
καὶ τότε γάμων, τότε κοπετῶν καιρὸς.

ΔΟΥΚΑΣ

Ὅρθῶς, ὦ ἄρχον, παραινεῖς. Ἄς θέσωμεν
ἐν ἀσφαλεῖ τὸ κράτος, καὶ μετέπειτα
τὺς πόθους καὶ τὰς θλίψεις τῆς καρδίας μας!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Λοιπὸν ἀμέσως! Τίς ὁ ἰκανώτερος
σκοποῦντες, τὰς ἡνίας παραδώσωμεν
ἐκείνῳ.

ΔΟΥΚΑΣ

Οὕτως ἔστω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τίς ὁ ἰσχυρὸς,
ὁ δι' ἀνδρίας καὶ διὰ φρονήσεως
πρωτεύων εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τὰς βουλὰς. . .

ΠΡΩΤΟΣΤΑΤΩΡ

Ὀνόμασόν τον, ἄρχον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὅ ἐγγύτερον
ἐστὼς τοῦ θρόνου; Τοῦτον ἄς ἐκλέξωμεν.

ΣΠΛΑΘΡΙΟΣ

Ὀνόμασόν τον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μοὶ τὸ ἐπιτρέπετε;
Αὐτός; Ὁ Δούκας εἶναι ὁ Ἀλέξιος.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐγώ; Τί λέγεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Σοὶ τὸ λέγει δι' ἐμοῦ
ὁ λαὸς, ἄρχον· καὶ ἠξεύρεις πῶς φωνή
λαοῦ φωνή Κυρίου. Ἔτη σου πολλά!

(Πρὸς τὸν λαόν, ἰδίως πρὸς τοὺς Βαράγγους)

Ὁ Αὐτοκράτωρ Δούκας ὁ Ἀλέξιος
εἰς ἔτη πολλά ζήτω!

ΒΑΡΑΓΓΟΙ (θουρωδοῦς)

Εἰς πολλά, πολλά!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (ιδιαιτέρως τῷ Μ. Δομεστίκῳ)

Βέβαιος εἶσαι πῶς τὸν ἐξελέξαμεν;

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ (τῷ Πριμικηρίῳ)

Ὡς φαίνεται. Ἐκεῖνοι οὕτω λέγουσιν. (Δεικνύων τοὺς Βαράγγους·)

ἼΗ τοῦτο ἴσως δὲν ἀρκεῖ;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἐκ περισσοῦ.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἐὰν ὁ θρόνος ἦτον ρόδινος στρωμνὴ,
θὰ τὸν ἀπεποιούμην. Ἀλλὰ σήμερον
ὡς εἶναι, κλίνη ἀκανθῶν, τὸν δέχομαι.
Πρὸς σῴτηριαν τοῦ λαοῦ ὀφείλομεν
θυσίαν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ (ιδιαιτέρως τῷ Μ. Δομεστίκῳ)

Τοῦτο λέγω αὐταπάρνησιν.

ΔΟΥΚΑΣ

ἼΗδη ἐλθέτω ἡ Αὐτοκρατόρισα.
Τὴν Εὐδοκίαν κόμισον, Κωνστάντιε!

(Πρὸς τὴν Εὐφροσύνην)

Συνόδευσόν τον, ἂν ἐγκρίνης, Βασιλῆς.

(Ἐξέρχονται Κωνστάντιος καὶ Εὐφροσύνη διὰ τῆς πλαγίας θύρας·)

ΒΑΡΑΓΓΟΙ ἔρχοντες

Εἰς πολλά ἔτη, Αὐτοκράτωρ!

ΛΑΟΣ

Εἰς πολλά!

(Εἰσέρχεται ταχέως ὁ ΛΕΩΝ)

ΛΕΩΝ

Οἱ εὐφημοῦντες τοῦ λαοῦ ἀλαλαγμοί,

κ' ἢ ταχυπέτις φήμη, μοὶ ἀνήγγειλαν
 ὅτ' εἰς τὸν θρόνον, ὅστις δις ἐχήμευσε,
 ἀνεβιβάσθης. Τοῦ στρατοῦ ὑποταγὴν
 σοὶ φέρω, Αὐτοκράτορ· φέρω δὲ ὁμοῦ
 σπουδαιοτάτην ἀγγελίαν. Ὁ στρατὸς
 τῶν Σταυροφόρων ἐπιστρέφει. Ἐπλευσαν
 ὀπίσω. Πλήρη τὰ πεδία φαίνονται
 τῆς κινουμένης λόγχης.

ΔΟΥΚΑΣ

Πῶς; Ἐπέστρεψαν;
 Τοὺς ὄρκους μόλις δόντες παραβαίνουσιν;
 Ἦν ἡ φυγὴ τῶν τέχνασμα; Ἦτον παγίς;
 Καὶ δημοσίαν ἐκλαμβάνουσιν ὁδὸν,
 ἢ κτῆμά τῶν τὸ κράτος ἐκλαμβάνουσι;
 Πῶς ἀπατῶνται ὑπαγε νὰ τοῖς εἰπῆς,
 ἔτι ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον σήμερον
 ὅστις δὲν φεύγει ἐπονείδιστον φυγὴν,
 καὶ οὐδὲ πίπτει, ἂν δὲν πέσῃ μετ' αὐτοῦ.
 Ἐμπρὸς Βαράγγοι, καὶ ὁ ἐγγενὴς στρατὸς!
 Εἰς τοὺς ἀέρας ἄρατε τὸ λάβαρον!
 Τὰ ὅπλα πάντες! Ἄρχοντες, μὴ μένετε.
 Τοῖς πολλοῖς δότε ἀνδρικὸν παράδειγμα.
 Ὀπλίσατε τὰς χεῖρας, καὶ εἰς τὸν στρατόν!
 Θέλω ταχθῆ ἔμπρὸς σας, καὶ τὸ στῆθός μου
 θέλει λαμβάνει τὰς πληγὰς. Ἀπέλθετε.

ΒΑΡΑΓΓΟΙ καὶ στρατιῶται (ἔλκοντες τὰ ξίφη)

Τὰ ὅπλα! Εἰς τὰ ὅπλα! Ἔτη σου πολλά!

(Ἀπέρχονται, ἀκολουθούτων τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ.)

ΛΕΩΝ

Παντὸς, ὦ Αὐτοκράτορ, τοῦ στρατεύματος

σαί ἔσοντ' αἱ καρδίαι, κ' οἱ βραχίονες.
 Ὁ ἡγεμῶν ὁ θέτων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 ὑπὲρ τοῦ θρόνου, εἶναι θρόνου ἄξιος.
 Θ' ἀναπτερώσῃ τὴν ἀνδρίαν τοῦ στρατοῦ
 ἢ σὴ ἀνδρία, βασιλέως ἥρωος·
 καὶ ἢ νικήσας, ἢ πεσὼν βασιλικῶς,
 τὸ κράτος θενὰ σώσης, ἢ τὴν δόξαν του.
 Μὴ δειλιάσῃς. Τοῦ στρατοῦ σου προμαχῶν,
 θὰ ἔχῃς πάντα τὸν στρατὸν σου πρόμαχον,
 κ' ἐν ὄσῳ εἰς τὰς φλέβας ταύτας καὶ ῥανὶς
 αἵματος ῥέει, ὑπὲρ σοῦ θενὰ χυθῆ.

ΔΟΥΚΑΣ

Θαῖρρύντιως εἰς τὰς μάχας ἀποδύομαι,
 ἔταν ἀσπίδα ἔχω τὴν ἀνδρίαν σου.

(Εἰσέρχεται **ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ** σύρουσα μᾶλλον ἢ εισάγουσα τὴν σχεδὸν λιποθύμον **ΕΥΔΟΚΙΑΝ**.
 Ὅπισθ' αὐτῶν ὁ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ**.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐλθέ, προχώρει, ὦ φιλτάτη θύγατερ!
 Ὁ Αὐτοκράτωρ. . . .

ΕΥΔΟΚΙΑ (δεικνύουσα σπασμωδικῶς τὸν Δούκαν)

Φρίκη! Φρίκη! Εἶν' ἐκεῖ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Πνίγει, πνίγει! Ἐπεσε νεκρός.
 Νὰ φύγω!

ΔΟΥΚΑΣ

Ποία ἰσχυρὰ συγκίνησις
 Τὰ δυστυχῆ συμβάντα τὴν ἐτάραξαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Αὐτοκράτωρ σοὶ προσφέρει, θύγατερ,
τὴν χεῖρα καὶ τὸν θρόνον.

ΛΕΩΝ

Δὲν τὰ δέχεται

ἢ Εὐδοκία.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ! ποτέ! ποτέ! ποτέ!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σύνελθε, κόρη.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Λέων, Λέων!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Σύνελθε.

ΔΟΥΚΑΣ (τῷ Λέοντι)

Πῶς ἐπεμβαίνεις, ἄρχον, εἰς τ' ἀλλότρια;

ΛΕΩΝ

Δὲν θὰ θελήσης, Αὐτοκράτορ, ἄκουσαν
νὰ τὴν καταναγκάσης.

ΔΟΥΚΑΣ

Ἄν τῶν ἵπποτῶν

παρέλαβες τὰ ἦθη πολεμῶν αὐτοῦς,
καὶ ὑπὲρ πάσης γυναικὸς συνηγορῆς,
τὰ ἦθη ταῦτα εἰσὶ ξένα εἰς ἡμᾶς.

Προσέτι ἀπατᾶσαι, ὅταν ἄκουσαν,
φρονῆς, τὴν ἀναγκάζω· καὶ θὰ τὸ ἰδῆς.

(Πλησιάζει μειδιῶν εἰς τὴν Εὐδοκίαν, καὶ μετὰ φαινομένης εὐγενείας λαμβάνων αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς, τὴν
σύρει ἀληθῶς διὰ βίας κατὰ μέρος. Ἰδιαιτέρως πρὸς αὐτὴν)

Τὸ φοβερόν μου μυστικὸν κατέλαβες
ὠτακουστοῦσα, ἢ πῶς ἄλλως ἀγνοῶ.

Ἐξέρεις οἷος εἶμαι καὶ τί δύναμαι.
 Εἰς χεῖράς μου, ἤξέρεις, εἴν' ἡ μήτηρ σου,
 καὶ τις ἀκόμη. Σοῦ κ' ἐγὼ τὸ μυστικὸν
 κατέλαβον. Θὰ γίνης Αὐτοκράτειρα.
 Ἐάν διστάσης ὅταν θὰ ἐρωτηθῆς,
 ἢ ἂν τις μάθῃ ὅ,τι ἀνεκάλυψας,
 σὺ τοὺς φονεῦεις. Ἐμαθες τί δύναμαι.

ΕΥΔΟΚΙΑ (ταπεινῇ τῇ φωνῇ)

Κακοῦργε!

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τοὺς ἄλλους)

Ἦτο στιγμιαία ταραχὴ,
 τοῦ αἰφνιδίου πένθους ἦτο προῖόν.
 Ἡ βασιλόπαις, εἰς τὸν θρόνον, δέχεται
 ὑπερηφάνως, παρ' ἐμοὶ νὰ καθεσθῆ.
 Δὲν εἶναι οὕτως Εὐδοκία;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Οὕτω;

ΕΥΔΟΚΙΑ (τρέμουσα, μόλις προφέρει)

Ναί.

ΛΕΩΝ

Πῶς, Εὐδοκία;

ΕΥΔΟΚΙΑ (μετὰ κραυγῆς)

ὦ Θεέ, Θεέ μου! Ναί!

(Λαίποθυμεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς της.)

ΔΟΥΚΑΣ

Νὰ ἡσυχάσῃ φέρετέ την. Ὁ σφοδρὸς
 τῶν αἰσθημάτων σάλος τὴν κατέβαλε.
 Θὰ ἐπανέλθῃ, ὡς μικρὸν ἀναπαυθῆ.

(Νεύει, καὶ ὁ Κωνσταντῖος, βοηθῶν τὴν Εὐφροσύνην, ἐξάγει τὴν Εὐδοκίαν.)

ΛΕΩΝ

Ἄφρόνως, Δούκα, μένεις μόνος μετ' ἐμοῦ·
καὶ δὲν φοβεῖσαι εἰς τὰ μαῦρα σπλάγχνα σου
τὸ ξίφος μὴ βυθίσω τοῦτο; Μὴ φοβοῦ.
Εἶσαι θηρίον, ὅμως εἶσαι Βασιλεύς.
Ἵπὲρ τοῦ κράτους ὅταν πολεμῆς, εἰμὶ
ὄ, τ' ὑπεσχέθην, πρῶτος στρατιώτης σου.
Ἄλλ' ὅμως τοῦτο ἤξευρε· ὁ πόλεμος
ὡς παύση, κ' ἐπιζήσω, τὴν ῥομφαίαν μου
ἣν ἤδη ἔλκων ὑπὲρ σοῦ αἰσχύνομαι,
εἰς τὸ κακοῦργον θὰ τὴν θραύσω στῆθός σου.

(Ἐπιστρέφει ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνσταντῖον)

Ἦσυχος εἶναι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Βαθμηδὸν συνέρχεται.

(Ἀκούεται ἤχος σαλπῖγγων.)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Λέοντα)

Ἦχεῖ ἡ σάλπιγξ. Ὑπαγε· σ' ἀκολουθῶ·
καὶ μὴ φεισθῆς ἐν τούτοις τῆς ῥομφαίας σου.

(Ὁ Λέων μετὰ στιγμιαίαν ἄφωνον πάλιν ῥίπτεται ἔξω.)

ΔΟΥΚΑΣ (πρὸς τὸν Κωνσταντῖον)

Ἵπασπιστῆς του ἔσο· ἀκολούθει τον,
κ' ἐπίβλεπέ τον. Ἄγε, Βεστιάριε.
Τὰ πέδιλα σοὶ δίδω τὰ βατράχεια. (Ἐξέρχεται.)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (μόνος)

Ὡς ὑπεσχέθης ἐρυθρὰ τὰ ἔβαψες. (Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Ἐν τῷ στρατοπέδῳ μεμονωμένον ἐρείπιον.)

(Ἀκούονται σάλπιγγες καὶ θόρυβοι.)

(Μετ' ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ, ἄρχοντες, ὁ ΧΩΝΙΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΟΣΠΑ-
ΘΑΡΙΟΣ, Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ, ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ, ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ
καὶ ἄλλοι)

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ (τῷ Δομεστικῷ)

Ἄρχον, καλὸν ἡ δόξα, ἀλλ' ἐπίπονον.

Μ. ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Καὶ ἀκινδύνως δὲν βλαστάν' ἡ δάφνη της.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

ᾠ! ναί, συστέλλων τοὺς φλογώδεις κρίκους του
μας περιβάλλει πανταχόθεν κίνδυνος.
Οἱ Σταυροφόροι πανταχοῦ κατέλαβον
τὰς θέσεις πέριξ. Δὲν ὑπάρχει ἐκφυγή.

ΣΠΑΣΘΑΡΙΟΣ

Αἰχμάλωτός των, παλαιὸς οἰκέτης μου,
φυγὰς ἐκεῖθεν, μ' εἶπε πεντηκόντορος
κρυπτοπλοοῦσα ὅτι ἔφερον αὐτοῖς
τὰς ἀγγελίας τῶν συμβάντων παρ' ἡμῖν.
Κατέπλευσαν ἀμέσως ἐν ἀλαλαγμοῖς,
ὡς ἐπὶ λείαν μᾶλλον ἢ εἰς πόλεμον.
Πρὶν δ' ἀποβῶσιν, ὅλ' οἱ ἡγεμόνες των
θέμενοι κλήρους ἐντὸς κράνους σιδηροῦ,
τὴν ἐπικράτειάν μας ἐκληρούχησαν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ἄστειον τοῦτο.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τ' ὀνομάζω ἀναιδές.

Καὶ ποῖος ἔσχε τὴν Κωνσταντινούπολιν;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Βαλδουῖνος, τῶν Φλανδρίων ἡγεμῶν.
 Τῷ Μομφερράτῳ θρόνος ἀνεγείρεται
 εἰς τὴν Θεσσαλονίκη. *Ἄλλοις ἀλλαχοῦ.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

*ὦ! τὰ ἱμάτιά μας διανέμονται
 ἐν ᾧ ἀκόμη μένουσ' εἰς τὸ δέρμα μας.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Θὰ διανεμηθῶσι καὶ τὸ δέρμα μας.
 Ἐκεῖν' οἱ Φράγκοι ἔχουν χεῖρας σιδηρᾶς.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τίς ὁ σκοπὸς τοῦ νέου Αὐτοκράτορος,
 εἰς κακουχίας τοῦ πολέμου, κ' εἰς σφαγὰς,
 νὰ μᾶς ἐκθέτη; Ξιφουλκοὶ δὲν εἴμεθα.
 Τὸ ἐννοῶ νὰ πέμψη τὸν Σπαθάριον.
 Τὸ ἔργον κ' ἡ φροντίς του εἶν' ὁ πόλεμος.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Φροντίς μου μόνον, ὄχι ἄλλως ἔργον μου.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Δὲν ἐννοεῖτε τὸν σκοπὸν του; Εὐχολον.
 Πρὸς τοὺς πεσόντας θρόνους, — δύο ἔπεσαν, —
 οὕτως ἢ ἄλλως σχέσεις μᾶς συνάπτουσι.
 Τῷ νῦν δεσπότη ὀχληροὶ πῶς εἴμεθα
 δὲν σᾶς ἐκπλήττει. Ἀπαλλάττεται ἡμῶν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Δημίους του τοὺς ξένους ἐξελέξατο.
 Δὲν λέγετε πῶς εἶναι χριστιανικὸν
 τῆς ἀμαρτίας νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν;
 Τὸ χρέος τοῦ πολέμου ἐτελέσαμεν·
 τραπῶμεν ἤδη τῆς εἰρήνης τὴν ὁδόν.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Μετὰ χαρᾶς, τραπῶμεν. Ὅμως κώλυμα
ὕπαρχ' εἰς τοῦτο. Αἱ ὁδοὶ κατέχονται.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Κακὴ κατάρα! Ἄσφαλής ὁ ἴδιος
εἰς τὰς ἐπάλξεις κάθηται τῶν Βλαχερνῶν,
καὶ εἰς τὸ κρεουργεῖον ἔπεμψεν ἡμᾶς.

(Ὁ θόρυβος αὐξάνει, εἰσορμᾷ ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ)

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Πῶς; ἐδῶ εἴσθε; Μένετε; δὲν φεύγετε;

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Τεταραγμένος εἶσαι.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πόθεν ἔρχεσαι;

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τί εἶναι;

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί συνέβη;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Δὲν ἤξεύρετε;

Ὁ Αὐτοκράτωρ. . . .

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Τί λοιπόν;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ἐξέδραμε.

Πλὴν, μόλις ἔξω τῶν πυλῶν, ἐνέπεσεν
εἰς ἐχθρικὴν ἐνέδραν. Περικυκλωθεὶς,
ἐθανατοῦτο ἢ συνελαμβάνετο
ἐὰν ὁ Λέων ὁ Σγουρός, ὡς θώρακα
τὸ σῶμά του προτάξας, δὲν τὸν ἔσωζε.

Μυρίους δίδων, καὶ μυρίους ἀψηφῶν
θανάτους, ἔξω ἔφερε τῆς συμπλοκῆς
τὸν Βασιλέα σῶον.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Καὶ τί ἔπειτα ;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ἔπειτα ὄλος ἐκινήθη ὁ στρατὸς,
μιμούμενός τον, κ' εἶν' ἡ μάχη γενική.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Κ' οἱ Φράγκοι ;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Ὡς ἀκρίδες φύοντ' ἐκ τῆς γῆς.
Πανταχοῦ Φράγκοι. Εἶναι ἀναρίθμητοι.
Κ' ἐκ τοῦ λιμένος ὠρμησαν. Ὡς λέγεται,
τὴν σιδηρᾶν του ἄλυσιν διέρρηξαν,
καὶ εἰς τοὺς πύργους κλίμακας προσήνεγκαν.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Κ' ἐδῶ πῶς ἦλθες ;

ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ

Τοῦτο ἀσφαλέστερον
ἐγνώριζον τὸ μέρος, κ' ἦλθον νὰ ἰδῶ
ἂν δὲν παρέχη ἄσυλον εἰς τὸν στρατόν.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ὡ Πρωτοστράτορ, δὲν παρέχει . . . οὐδ' εἰς σέ·
καὶ φρόνιμον νομίζω νὰ ζητήσωμεν
δι' ὁδοῦ ἄλλης ἄσυλον . . . εἰς τὸν στρατόν.

(Ἐξακολουθεῖ ὁ θόρυβος. Εἰσορμᾷ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἐνταῦθα εἶσθ', ἐνταῦθα !

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Ὁ Κωνστάντιος!

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ ποῦ λοιπὸν ἀπέμεινεν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ; Ἔφυγε.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πῶς ἔφυγε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Πανταχοῦ τρόμος καὶ φυγή. Δὲν βλέπετε;
 ἔστις δὲν φύγη, πίπτ' ἢ συλλαμβάνεται.
 Σωθήτω ὅστις δύναται.

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Πῶς ἔφυγε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Μᾶς εἶχε σώσει ἐξ ἐνέδρας ὁ Σγουρός.
 Πυκνοὶ οἱ λόχοι μᾶς περιστοιχίζον,
 καὶ εἰς τὸν βασιλέα ἀποβλέποντες,
 ἀνδρίας ἐπληροῦντο. Ἦδ' ἡ συμπλοκὴ
 ἄρχετ' ἐν τάξει. Ὁ Σγουρός, τὰς προσβολὰς
 ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποκρούων, εἴλκυεν
 εἰς ἑαυτόν. Τὸν εἶδα δὴ ξίφη του
 νὰ ρίψη τεθραυσμένα, καὶ τὸ τρίτον σπῶν
 νὰ μάχηται ὡς λέων. Τοὺς προσβάλλοντας
 τοῦ βασιλέως τὴν σημαίαν, ἀπωθῶν,
 κεκυκλωμένον βλέπει αἴφνης ἑαυτόν.
 Ἐπικουρίαν τότε κράζει καὶ ζητεῖ.
 Τὸν ἠκολούθησεν, καθ' ἃς εἶχον προσταγὰς.
 Ἄλλ' ὅτ' ἐστράφη, εἶδα, καὶ τὸν ἵππον του
 κεντῶν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔφευγε ταχύς.

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Καὶ τὸν Σγουρὸν ἀφῆκε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἄμα ὁ στρατὸς
τὴν φυγὴν βλέπει, δειλιᾷ καὶ τρέπεται.
Ἔκτοτε πάντα φόνος καὶ καταστροφή.
Εἶδα ἐλθοῦσαν τὴν ἐσχάτην μου στιγμὴν,
κ' ἐσώθην μόλις, τὸν νεκρὸν προσποιηθεῖς.

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Πρὸς τὴν Καλλιγαρίαν πύλην βλέπετε;
ἰδέτε, τίς σημαία κυματεῖ ἐκεῖ;

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τετέλεσται! Τῶν Γάλλων τ' ὀριφλάμμιον!

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Ἴδου ὁ λέων κατὰ τὸ Κοσμίδιον,
τῆς Βενετίας τὸ θηρίον!

ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ

Ἴδατε!

Θεε! ἡ πόλις πυρπολεῖται!

(Φαίνεται εἰς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου ἡ Κωνσταντινούπολις ὀπίσω τῶν τειχῶν πυρπολουμένη.)

ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ

Φύγωμεν!

Σωθῶμεν!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τί ζητεῖτε; Ποῦ νὰ φύγητε;
Πᾶσα ὁδὸς ἐπίσης φέρ' εἰς θάνατον
διὰ μαχαίρας καὶ πυρός.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ

Τετέλεσται!

Τῶν πόλεων ἡ πόλις κάμινος φλογῶν!

Χθές βασιλις τοῦ κόσμου, σήμερον σπεδός,
καὶ μετ' ὀλίγον δούλη, χλεύη τῶν λαῶν!

ΣΠΑΘΑΡΙΟΣ

Πῶς θὰ σωθῶμεν; Τί θὰ γίνωμεν λοιπόν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Τὸ κατ' ἐμέ, ὑπάγω τοὺς κατακτητὰς
νὰ προσκυνήσω. Εἰσὶ κύριοι ἡμῶν.
Κἂν δι' ἐκείνους ἂν προκινδυνεύσωμεν,
δὲν θέλουν δραπετεύσει.

ΟΛΟΙ

Ναί! Ὑπάγωμεν! (Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

(Τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν.)

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ, ΜΑΡΙΑ, ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἄνίστως φέρουν θάνατον, ἅς ἔλθωσιν.
Ἐλευθερίας θὰ μοι εἶναι ἄγγελοι!

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Φιλτάτη Εὐδοκία, τίς παραφορὰ
τὸ πνεῦμά σου κατέχει; Τὸ διάδημα,
τὸν κοινὸν φθόνον καὶ τὸ πάντων ὄνειρον,
τὸ ἀποβάλλεις μόνη ὡς δυστύχημα,
κ' ἐπικαλεῖσαι ἀντ' αὐτοῦ τὸν θάνατον!
Σοὶ μειδιᾶ ἡ τύχη καὶ τὴν ἀπωθεῖς,
τὸν ἥλιόν της σβύνουσα εἰς δάκρυα!

ΜΑΡΙΑ

Ἄλλὰ τῆς τύχης πάντοτε ὁ ἥλιος
τὴν εὐτυχίαν δὲν φωτίζει, ἀδελφή.
Αὐτὸς κ' ἡμᾶς διήρει. Ἦδη νῦξ κοινὴ

μας προσεγγίζει. Ἐλευθέραν ἄφες την
 πρὸς τὰς ἐμφύτους κλίσεις τῆς καρδίας της.
 Τὸ βλέπεις, ἄλλως καὶ ἡ τύχ' ἢ ἀσταθῆς
 συνωμοτοῦσα μετ' ἐκείνων φαίνεται.
 Τὸ στέμμα λέγεις, καὶ ποῦ εἶναι ἀγνοεῖς
 ἢ τί θὰ γίνῃ ὁ τὸ στέμμ' ἀναλαβών.

(Εἰσέρχεται ὁ ἡγούμενος ΑΓΑΠΙΟΣ)

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἄπώλετο τὸ κράτος, Αὐτοκράτειραι!
 Τὴν πόλιν πᾶσαν φλόγες ἐπινέμονται.
 οἱ δορυφόροι τὴν πορθοῦσι τοῦ Βαάλ,
 καὶ πανταχοῦ πλανῶσι φόνον κ' ἐμπρησμόν.
 Τὰς ἐκκλησίας πλημμυροῦσιν αἵματος,
 καὶ δι' ὀργίων βδελυρῶν τοῦ σατανᾶ
 τὰ ἱερά μας βεβηλοῦσιν ἄδυτα.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

ᾠ φρίκη!

ΜΑΡΙΑ

Δὲν ἤξεύρει τὰ συμβαίνοντα
 ὁ Μομφεῤῥάτος. Βοηθὸς θὰ ἔσπευδε.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἄλλὰ ποῦ μένει ὁ εἰς ὃν ἐλπίζομεν,
 ὁ Αὐτοκράτωρ, (πρὸς τὴν Εὐδοκίαν)
 ὁ σεπτὸς σου σύζυγος;

ΕΥΔΟΚΙΑ (ὑπερηφάνως)

Πάτερ, εἰς ταύτην τὴν ἐπίσημον στιγμήν
 σ' ἀπαγορεύω σύζυγόν μου νὰ εἰπῆς
 τὸν ἄνδρα τοῦτον. Μ' εἶναι ξένος. Μάθε το.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως τοῦτον τὸν δεσμόν

κυροῖ καὶ ἀγιάζει; καὶ τὸν εὐλογεῖ,
ἀνόσιον μὴ ὄντα ὡς τὸν πρότερον.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἦ Ἐκκλησία μόνον, καθηγούμενε,
ν' ἀπαγορεύση δύναται τ' ἀνόσια.
Ἦ δύνამίς τις τοῦτο ἔχει ὄριον.
Ἄλλ' ἂν τις τῶν ἐχόντων δύναμιν ζητῇ
νὰ μὲ βιάση, ἔλαβον τὴν πρόνοιαν.

(Σύρουσα ἐγχειρίδιον ἐκ τοῦ κόλπου της)

Ἴδου ὁ ἀπὸ πάσης βίας λυτρωτής.

ΑΓΑΠΙΟΣ

Ἄπαγε, κόρη. Μὴ τοιοῦτο βλασφημῆς.
Ἦ Ἐκκλησία, μήτηρ, ὄχι μητρυιὰ,
κυροῖ, δὲν ἐπιβάλλει· θέλει τῶν πιστῶν
τὴν σωτηρίαν, ὄχι τὴν ἀπώλειαν.

(Ἐν λαμπρῷ ἤχῳ σαλπίγγων, καὶ ἀναπεπταμέναις σημαίαις εἰσέρχεται ὁ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ, προπεμπόμενος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ πλήθους ΠΗΠΟΤΩΝ, ἐν οἷς ὁ ΛΕΩΝ, δέσμιος)

ΕΥΔΟΚΙΑ

Θεέ! Ὁ Λέων!

ΜΑΡΙΑ

Εὐτυχεῖς! Ἐσώθημεν!

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἦ πόλις κατεκτήθη· εἶν' εἰς χεῖράς μας·
ἀλλ' ἡ λεηλασία, ἀχαλίνωτος,
μας διαφεύγει, καὶ λυσσᾶ εἰς τὰς ὁδοὺς.
Νὰ σαῶς ἐξασφαλίσω ἦλθα, ἄνασσα.

(Πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς του)

Εἰς τὰς εἰσόδους φύλακας! Εἶν' ἱερά
ἡ κατοικία αὕτη ἡ βασιλική.

Ἄν τις ἐγγίση εἰς αὐτήν, οὐαὶ αὐτῷ!
Γνωστὸς σᾶς εἶμαι. Σᾶς ἀρκεῖ. Ὑπάγετε.

(Πρὸς τὰς Αὐτοκρατορίσσας καὶ τὸν Ἀγάπιον)

Τῶν ἡγεμόνων πληρεξούσιος σταλείς,
καὶ ἀντ' ἐκείνων δικαστὴς κ' ἐκτελεστὴς,
τὸν τελευταῖον θέλω Αὐτοκράτορα.
Ποῦ εἶναι; Ἄς προσέλθῃ. Μάτην κρύπτεται.

ΜΑΡΙΑ

Ποῦ εἶναι ὅς ζητεῖται δὲν ἤξεύρομεν.
Δὲν ἐπανῆλθεν, εἰς τὴν μάχην κατελθὼν.
Ἄλλ', ὦ ἱππότα, ὡς γενναίως ἔσωσας
ἡμᾶς, τὰς ἐκκλησίας σῶσον εὐσεβῶς,
ὡς βία κ' ὕβρις τῶν ἀνδρῶν σας βεβηλοῖ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Τῶν εἰσβαλόντων νὰ πραύνω τὴν ὀρμὴν
ὅπόσον θέλω, Βασιλῆς, δὲν δύναμαι.
Πλὴν προλαβὼν σε, ἔδωκα διαταγὰς.
Ἄν δὲν κωλύσω, ἴσως μετριάσω κἄν.

(Εἰσέρχονται οἱ ΑΡΧΟΝΤΕΣ, καὶ κλίνουσι μέχρι γῆς πρὸ τοῦ Μομφερράτου)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ἴππότα τροπαιοῦχε, προσερχόμεθα
ὑποταγὴν καὶ πίστιν σοι προσάγοντες.
Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν ἐξελεξάμεθα
ἀνάνδρως δραπετεύσας μᾶς κατέλιπε.
Ἐπὶ τὸν τράχηλόν μας ἡ βρομφαία σου.
Δῶρόν σου ἔσται ἡ ζωὴ, ἂν ζήσωμεν,
κ' ἡ ἀφοσίωσίς μας ἔστ' αἰώνιος. (Κλίνουσιν ὄλοι βαθείως.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὅποια ἦτον πρὸς τὸν δραπετεύσαντα.

Ἄλλ' ἀρκεῖ τοῦτο, ὅτι ἐδραπέτευσεν.
Ἐλεύθερ' εἶσθε. Ἐάν ζητε ἀγνοῶ.

(Πρὸς τὴν Μαρίαν)

Πενθεῖς, Μαρία, καὶ τὸ πένθος σου τιμῶ.
Ἄλλ' εἰς τὴν χήραν Αὐτοκράτειραν εἰπέ
ἂν ζῆ ἡ κόρη τοῦ ἀρχαίου φίλου μου.
Τὸ κράτος τοῦτο, ἔρημον καὶ νικηθὲν,
ἐκληρουχήθη τοῖς ἰππótαις τῶν Δυσμῶν.
Ὁ Βαλδουῖνος ἔσται τῆς Ἀνατολῆς
ὁ Αὐτοκράτωρ. Δι' ἐμὲ βασιλικὸς
εἰς τὴν Θεσσαλονίκην θρόνος ἰδρύεται.
Ἄλλ' ἵνα σπένδω εὐποιίας τῷ λαῷ
κ' εὐδαιμονίαν, ὦ Μαρία, συναινεῖς
τὸν θρόνον νὰ κοσμήσης, καὶ τὴν χειρᾶ μου
μετὰ τοῦ σκήπτρου ὃ σοὶ φέρω νὰ δεχθῆς;

ΜΑΡΙΑ

Τὰ δάκρυά μου πρόσμεινε νὰ ξηρανθοῦν,
πρὶν τὴν τιμῶσαν μελετήσω πρότασιν.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἐλπίζων θὰ προσμένω.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ περὶ ἐμοῦ
τί διατάττεις; Εἴμ' αἰχμάλωτος κ' ἐγώ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Δὲν πολεμοῦμεν πρὸς γυναῖκας. Ὑπαγε
πρὸς τὸν πλανήτην Αὐτοκράτορα.

(Πρὸς τὴν Εὐδοκίαν)

Καὶ σὺ
τὸν σύζυγόν σου ἀκολούθησον.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἐγὼ

τὸν σύζυγόν μου;

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ναί, τὸν Δούκαν.

ΕΥΔΟΚΙΑ

Σύζυγον

δὲν ἔχω.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Σ' ἐνυμφεύθη, ὡς ἐμάθομεν,
ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ.

(Πρὸς τὴν Εὐφροσύνην)

Ἀληθές

δὲν εἶναι;

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ τινα δισταγμὸν)

Εἶναι ἀληθές.

ΕΥΔΟΚΙΑ

ὦ! Ἀπαιτεῖς;

Τὸ θέλεις, μήτερ; Τότε μάθετε λοιπόν.
Δὲν εἶναι, ὄχι, σύζυγός μου. Εἶναι δὲ
φονεὺς τῶν δύο βασιλέων.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Θύγατερ,

τί λέγεις;

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ὅ,τι αὐτηκόως ἔμαθον.

Εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦτον μὲ κατέκλεισε,
καὶ ἠκροάσθην ἄκουσα. Δαιμονιῶν
εἰς τὸν πατέρα ἔκραζεν ἐκπνέοντα
πῶς τὸν υἱόν του ἐπνιξεν αὐταῖς χερσὶ,

κ' εἰς τὴν πληγὴν τοῦ ἔστρεψεν ὡς μάχαιραν
τὸν φρικτὸν λόγον, μέχρι οὗ... ἀπέθανε.

ΜΑΡΙΑ

ᾠ τοῦ θηρίου! ὦ τοῦ κακουργήματος!

ΕΥΔΟΚΙΑ

Ἥξεύρεις, μήτηρ, καὶ εἶπέ τὰ χεῖλη μου
ποτὲ εἰς ψεῦδος ἂν ἠνοίχθησαν.

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτέ.

ΕΥΔΟΚΙΑ (δεικνύουσα τὸν Κωνστάντιον)

Ἴδου ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς τῶν ἔργων τοῦ.
Ἐρώτησόν τον. Ἄν τολμᾷ, ἄς ἀρνηθῆ.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (πρὸς τὸν Κωνστάντιον)

Τί λέγεις;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ψεῦδος πρὸς τὸν ἀποδόντα μοι
ζωὴν κ' ἐλευθερίαν δὲν θενᾶ εἰπῶ.
Εἶν' ἀληθῆ, ὡς εἶπεν ἡ ἡγεμονίς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ὁ διπλοῦς φόνος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ὁ διπλοῦς.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ (πρὸς τινὰς τῶν ὀπαδῶν του)

Ἀκούσατε.

Τὸν Δούκαν τοῦτον, ὃν καλοῦσι Μούρζουφλον,
τὸν θέλω. Εὔρετέ τον. Ἄμα συλληφθῆ,
εἰς τοῦ Θεοδοσίου θὰ τὸν φέρετε
τὴν στήλην, κ' ἐκ τοῦ ὕψους κατακόρυφος
θὰ κρημνισθῆ. Προστάττω. Ἐκτελέσατε!

(Ἐξέρχονται οἱ λαβόντες τὴν προσταγήν.)

ΜΑΡΙΑ

Φρικτή ἀλλὰ δικαία ἡ ἀπόφασις.
 Τὸ αἷμά μου ἐπάγη, ὅμως σιωπῶ.
 Πλὴν, ἂν μοι ἐπιτρέπῃς μίαν, Βασιλεῦ,
 παράκλησιν. . . . Ἐκεῖνος ὁ αἰχμάλωτος. . .

(δεικνύουσα τὸν Λέοντα.)

ΕΥΔΟΚΙΑ

(ῥιπτομένη εἰς τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας.)

ᾠ! νὰ φιλήσω δὸς μοι, δὸς τὴν χεῖρά σου.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἐκεῖνος μόνος ὁ ἀνὴρ μᾶς ἔβλαψεν
 ὅσον οὐδ' ὄλος ὁ ἐπίλοιπος στρατός.
 Ὁ Λέων εἶσαι ὁ Σγουρός;

ΛΕΩΝ

Ναί, ὁ Σγουρός.

ΜΑΡΙΑ

Ἄν τὸν φονεύσῃς, κόπτεις δύο νήματα
 ζωῆς, τὸ ἐδικόν του καὶ αὐτῆς ἐμοῦ.

(δεικνύουσα τὴν Εὐδοκίαν.)

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Ἄς δώσῃ ὄρκον ὅτι ὅπλα καθ' ἡμῶν
 δὲν θέλει φέρει, κ' εἶν' ἐλεύθερος.

ΛΕΩΝ

Αὐτὸν

τὸν ὄρκον δὲν τὸν δίδω. Ὅση μένει μοι
 πναὴ ἐντός μου, αἷμα εἰς τὰς φλέβας μου,
 εἰς τῆς πατρίδος ἀμυναν θεὰ δοθῆ.
 Ἡ τοῦ ζυγοῦ θὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα μου,
 ἢ θεὰ πέσω μετ' αὐτῆς μαχόμενος.
 Ἄν μὲ ἀφήσῃς ζῶντα, πᾶς ὁ βίος μου

πόλεμος ἔσται καθ' ὑμῶν διηνεκῆς.
Τοῦτο σοὶ λέγω.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Καὶ σοὶ ἀποκρίνομαι,
ὅτι καὶ ἄνευ ὄρκου εἶς' ἐλεύθερος.
Εἰς τὰς ἀγκάλας ρίφθητι τοῦ ἔρωτος,
ἢ κ' εἰς πολέμους, εἰάν θέλῃς. Μεταξὺ
νίκης καὶ ἥττης διὰ τὴν Ἑλλάδα σου,
ἐλευθερίας καὶ δουλείας, μεταξὺ
σοῦ καὶ ἡμῶν, ἡ δίκη ἔσται τοῦ Θεοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῶν προσώπων, ἴδ. Νικήταν Χωνιάτην (σελ. 465—770, ἔκδ. Bonne), Βιλλαρδουίνον, Cong. de Constantinople (Κεφ. 55—94), Χρονογράφον, Δουκάγγιον.

Περὶ δὲ τῶν τίτλων Κωνστ. Πορφυρογέννητον (π. Βασιλ. τάξεως), Γεώργ. Κωδῆνον Κουροπαλάτην, (τῆς ἰδ' ἑκατονταετηρίδος) π. Ὀφφικίων. Ἰδίως περὶ τῶν φορεμάτων αὐτῶν ἴδ. αὐτόθι, Κεφ. Γ' καὶ Δ' σελ. 13—28.

Περὶ ἸΣΑΑΚΙΟΥ λέγει ὁ Χωνιάτης (σ. 596, 3) «φλογερός ὢν τὴν ὄψιν, τὴν τρίχα πυρρός, τὴν ἡλικίαν μέσος, τὴν ἰσχὺν εὖρωστος, οὐπω τεσσαράκοντα ἔτη γεγεννημένος ὀπηνίκα τῆς βασιλείας καθήρητο» (τὴν πρώτην φορὰν, ἐν ἔτει 1195.)

Περὶ ΔΟΥΚΑ ΜΟΥΡΖΟΥΦΛΟΥ λέγει ὁ αὐτός (750, 15): «ἦν γὰρ καὶ φύσει κοίλος καὶ βαρὺς τὴν φωνὴν καὶ τὸν φάρυγγα βραγχίων.» Βε-
στιάριος Ν. Χ. 745, 8.

Ὁ ΑΛΕΞΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἦτον, κατὰ τὸν χρονογράφον «νιούτσικος», δεκαοκταετής. Μήτηρ δ' αὐτοῦ ἦν ἡ πρώτη γυνὴ τοῦ Ἰσαακίου, θυγάτηρ Φριδερίκου τοῦ Βαρθαρόσσου, αὐτοκράτορος τῆς Ἀλαμανίας ἢ Γερμανίας.

ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ, ὁ ἀδελφός τοῦ Ἰσαακίου, «τὴν Ἀγγελωνυμίαν παρυσάμενος, Κομνηνός ἐπελέγετο.» Ν. Χ. 605, 8.

Περὶ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἴδ. Ν. Χ. 606, 10 καὶ 644, 18.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ὁ θησαυροφύλαξ, ὀνομάζεται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Χωνιάτου (727, 17). ἴδ. καὶ αὐτ. 745, 1.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΡΥΦΝΟΣ, ὁ Δοῦξ τοῦ στόλου, ἦν ἐπ' ἀδελφῆ γαμβρός τῆς Αὐτοκρατορίσσης Εὐφροσύνης, Ν. Χ. 716, 12. Ὁ Χωνιάτης τὸν λέγει Προκοίλιον (654, 11).

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΩΝΙΑΤΗΣ, ἦν προσέτι γενικός ἔφορος καὶ κριτὴς τοῦ Βήλου, καὶ πρωτοκαθήμενος τοῦ κοιτῶνος.

Ὁ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ φορεῖ ἐρυθρὰ πέδιλα ἢ ἐρυθρὰς τσάγγας, ἧτοι ὑποδήματα μέχρι τῶν γονάτων, στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν, ποδήρη χιτῶνα ἐρυθρὸν (σάκκον) ἐζωσμένον, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τὴν λεγομένην ἀκ ακιαν, λωρίον ὡς τὸ ὠμοφόριον τῶν διακόνων. Κ. Κουροπ. Κεφ. ΣΤ' σελ. 50.

Ὁ Π'ΩΤΟΒΕΣΤΙΑΡΙΟΣ, ἀμέσως μετὰ τὸν Καίσαρα ἐπόμενος, ὑπερεῖχε πάντων τῶν λοιπῶν αὐλικῶν. Ἰδίαν ὑπηρεσίαν εἶχε τὴν διατήρησιν τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐνδυμάτων καὶ θησαυρῶν, καὶ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα μόνος ν' ἀφαιρῆ ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνερωτήτως εἴτι ἤθελε παρατηρήσει εἰς αὐτὸν ἀνέρπον ὀχληρὸν ζῶφρον. Κ. Κουροπ. Κεφ. ΣΤ' σελ. 49. 50. Ἐφόρει πέδιλα βατράγεια ἢ πράσινα, ὁμοίως δὲ καὶ πράσινον ἐπανωφόριον (ταμπάρον) ἢ χλαμύδα πορπουμένην εἰς τὸν δεξιὸν ὤμον, καὶ ἀφιεῖζαν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐλευθέραν (Νικ. Χων.,)

μετὰ πορφυρῶν μαργελλίων. Ἐκράτει δὲ καὶ βακτηρίαν (δικανίκιον) μεταλλίνην, χυτήν (χρυσοχοϊκήν) χρυσοπρασίνην καὶ στιλπνήν (ὑπούελον). Κ. Κουρπ. Κεφ. Δ' σελ. 13.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΔΟΥΞ ἦν ὁ ἀρχηγὸς τῶν θαλασσίων δυνάμεων. Κωδ. Κουρ. Κεφ. Ε' σελ. 28. Ἐφόρει δὲ σκιάδιον (καμηλαύκιον Σουίδ.) χρυσοκόκκινον, κομβόστικτον (κλαπωτόν) (capitoné?), ἄνευ χείλους (ἀέρος). Ἴνδυμα δὲ (σκαράνικον) χρυσοκόκκινον, ἦτοι διὰ χρυσῶν συρμάτων καθυφασμένον (συρματέϊνον), ἔχον ἔμπροσθεν γλυπτὸν εἰκονισμένον (ἰνοκοπητόν) τὸν Αὐτοκράτορα ἰστάμενον, ὀπισθεν δ' ἐπὶ θρόνου καθήμενον. Μανδύαν δὲ (καβάδιον) μεταξωτὸν (βλάτινον), ἢ οἷον δῆποτε· καὶ ἐκράτει βακτηρίαν ἔχουσαν ὄζους (κόμπους) χρυσοῦς ἀγκυστοῦς, καὶ τὰς ἄνω λαδῆς (; κονδύλους) ὡσαύτως χρυσᾶς, πεπλεγμένας διὰ σχοινοῦ ἀργυροῦ (διὰ σχοινοπλοκίου ἀργυροῦ). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ' σελ. 18.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ διεβίβαζε τὰ διατάγματα καὶ τὰς διακοινώσεις τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τοὺς Τοπάρχας, καὶ τοὺς ξένους Ἡγεμόνας. Κωδ. Κουρπ. Κεφ. Ε' σελ. 32.— Ἐφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ Μέγας Δούξ, ἀλλὰ δὲν εἶχε βακτηρίαν. Αὐτ. Κεφ. Δ' σελ. 19.

Ὁ ΠΡΩΓΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωματοφυλακῆς. Ἐπὶ Κωδίνου ἦν ἀπλοῦν ἐξίωμζ ἄνευ ὑπηρεσίας. Κωδ. Κουρ. Κεφ. Ε' σελ. 38. Ἐφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ. Κεφ. Δ' σελ. 23.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ, ὁ ἐξάρχων καὶ ἀνώτατος ἄρχων τοῦ Παλατίου, ὁ Αὐλάρχης. Ἵπηρετεῖ τῷ Αὐτοκράτορι καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης· εἶχε δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἀνωτάτην ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐξουσίαν. Κωδ. Κ. Κεφ. Ζ' σελ. 55. Κ. ΙΣΤ' σελ. 83. Ἐφόρει δὲ σκιάδιον κομβόστικτον (κλαπωτόν) χρυσοκόκκινον μετὰ χείλους ἢ γύρου (ἀέρος) ὁμοίου, καὶ μετὰ ὁμοιοχρῶν ταινιῶν. Προσέτι Ἴνδυμα (σκαράνικον) τοῦ αὐτοῦ χρώματος, ἔχον ἔμπρὸς καὶ ἄνω σειρὰν μαργαριτῶν, ἐπὶ τοῦ στήθους εἰκόνα τοῦ βασιλέως ὀρθίου, καὶ εἰς ἑκάτερον τῶν πλευρῶν ἀνὰ ἓνα ἄγγελον, ἑκάτερα περιλαμβανόμενα ἐπίσης ὑπὸ μαργαριτῶν. Ἐπενδύτην δὲ (καβάδιον) δίχρουν (διβολέον), μετὰ παρυφῆς (μαργελλίων) ἐκ χρυσοῦ σύρματος. Ἐκράτει δὲ βακτηρίαν (δικανίκιον) ἔχον ὄζους (κόμβους) γλυπτούς (ἰνοκοπετίους;) ἑναλλάξ, ἓνα λεῖτον χρυσοῦν, καὶ ἓνα τετυλιγμένον δι' ἀργυροῦ σειριτίου καὶ πλέγματος (σχοινοπλοκίου). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ' σελ. 17.

Ὁ ΠΑΡΑΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΤΩΝΟΣ ἦν ἀξιωματικὸς κοιμώμενος παρὰ τὸν αὐτοκρατορικὸν κοιτῶνα, καὶ δεχόμενος διὰ νυκτὸς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ Ἐφόρει δὲ σκιάδιον συρματέϊνον, ἐπενδύτην (καβάδιον) μεταξωτὸν (βλάτινον) ἢ ἀδιάφορον· τὸ δὲ Ἴνδυμζ (σκαράνικον) μεταξωτὸν, βερυκοκκόχρουν (μέσον κοκκίνου καὶ λευκοῦ), συρματέϊνον. Ἐπ' αὐτοῦ δ' ἐπιγέγραπται ὀπισθεν μὲν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπὶ θρόνου, ἔμπροσθεν δὲ ὀρθιος, ἐξ ὕλης στιλπνῆς (ὑπὸ ὑελλίου). Ἐκράτει δὲ βακτηρίαν ξυλίνην, ἔχουσαν τὸν πρῶτον κόνδυλον χρυσοῦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπικεκαλυμμένους ὑπὸ ἀργυροῦ σύρματος (χρῦσασπρον κελωσμένον). Κωδ. Κουρ. Κεφ. Δ' σελ. 20.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟΣ ἐνεχείριζε τῷ Αὐτοκράτορι τὸ σκήπτρον, καὶ λαμβάνων αὐτὸ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν χειρῶν, ἐκράτει αὐτὸ ἐπὶ τιμῇ· ἦτο δ' ἐν ἐκστρατεῖαις ἀρχηγὸς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ λόχου, εἶχεν ἰδίαν ἕνεκα τούτου σημαίαν, καὶ εἶχεν ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς μεγάλους Τσαουσίους, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν διευθυντὴν τῶν αὐτοκρατορικῶν παρατάξεων (τὸν ἄρχοντα τοῦ ἀλλαγίου). Κ. Κ. Κεφ. Ε' σελ. 33. 39. Ἐφόρει δὲ ὅ,τι καὶ ὁ Παρακοιμώμενος τοῦ Κοιτῶνος· ἡ δὲ βακτηρία αὐτοῦ ἦτον ξύλον κεχρυσωμένον ὡς ἡ τοῦ Βασιλέως.

Ὁ ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ, ἔφερεν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ μεγάλου Δομestικοῦ τὴν σπάθην τοῦ Βασιλέως. Ἰππεύοντος καὶ ἀφιππεύοντος τοῦ Βασιλέως ἔσυρε τὸν ἵππον. Ἦν ἀρχηγὸς τῶν ἀτάκτων τῶν ἀπερχομένων εἰς λεηλασίαν καὶ καταδρομὴν. Κ. Κ. Κεφ. Ε' 29 καὶ 32. Ἐφόρει δὲ σκιάδιον, ἔνδυμα καὶ ἐπενδύτην οἷα ὁ μέγας Δούξ, καὶ ἐκράτει βακτηρίαν ἔχουσαν τὸν ἕνα ὄζον ἢ κόμπον χρυσοῦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀργυροῦς· τὰς δὲ ἄνω λαβὰς (κονδύλους) χρυσαῖς.

Ὁ ΜΕΓΑΣ ΤΣΑΟΥΣΙΟΣ ὑπέκειτο τῷ πριμικηρίῳ, προϊστάμενος τῶν Αὐτοκρατορικῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἦν αὐτοκρατορικὸς διαγγελεύς (πρωτοκούρσωρ. Φώτ.) Εἶχε δὲ καὶ οὗτος ἐνδύματα ὡς τὰ τοῦ Παρακοιμωμένου τοῦ Κοιτῶνος. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς ζώνης ἔφερεν εἶδος ἀκοντίου ἢ λόγχης (σειρομάστην) τὴν καλουμένην σαλίβαν. Κ. Κ. Κεφ. Ε' 39 καὶ Δ' 24.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Βλαχερνῶν διέτριβον οἱ Αὐτοκράτορες ἐπὶ Ἰσαακίου. Ν. Χ. 464. Ἰδ. καὶ Willehard. Conq. de Conts. § 86, Σελ. 58. Ἐκδ. Paulin-Paris, ἐν Παρισ. 1838.

Στίχ.

7. Δρουγκάριος, ὁ χιλιάρχος. Κ. Πορφ. 10, 44 (ἔκδ. Bonnel). Σχολ. 76, Δ, 6 Κωδ. Κουροπ. Κεφ. Β' σελ. 40. Κεφ. Ε' σελ. 43, καὶ κεφ. ΙΣΤ' σελ. 84. — Λέων, τακτ. Κωνστ. 4.
47. Ἀετόρρυγχον, Ἀκρωτήριο, παρ' ᾧ, κατὰ Διονύσιον, ὁ Ἀμύνου κόλπος, καὶ ὁ λίαν βαθὺς καὶ εὐλίμενος κόλπος Μουκάπορις, ὃν καὶ ὁ Γύλλιος χαρακτηρίζει ὡς μέγαν. Κατὰ Σκαρλ. Βυζάντιον (Β, σελ. 206 καὶ 243) παρὰ τὸ Χουγκιὰρ σκελεσί.
22. Χρυσόπολις. Οἱ Σταυροφόροι διηυθύνθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Ἄγ. Στέφανον, ἐκεῖθεν εἰς τὰς νήσους, καὶ τέλος εἰς Χρυσόπολιν, ὅπου Εὐδὸς ὁ Σαμπλίτης μετ' ὀλίγον ἐδίωξε τοὺς ἐκεῖ φρουροῦντας, Ν. Χ. 717. Κατὰ τινὰς δ' ἱστορικοὺς οἱ διωχθέντες ἦσαν οὐχὶ ὑπὸ τὸν Σπαθάριον, ὡς ἐνταῦθα λέγεται, ἀλλ' ὑπὸ τὸν Δοῦκα τοῦ Στόλου Στρυφόν.
29. Τὰ ἱστία καὶ τοὺς ἥλους. Ν. Χ. 716, 43.
47. Πολλὰ τὰ ἔτη, προσφώνησις πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Κωνσταν. Πορφυρογέννητος.

49. Πρωτοκυνηγός. Κωδ. Κορουπολ. Κ. Ε', σελ. 39.
51. Σκυλόμαγγοι, οἱ φύλακες καὶ ὁδηγοὶ τῶν θεραπευτικῶν κυνῶν.
52. Κόμης, Κωδιν. Αὐτ. Κεφ. Ε' σελ. 29.
53. Ἀλογοστρώσια καὶ συρτά. Αὐτ.
55. Ἀρχιερακάριος ἢ Πρωτοῖερακάριος, ὁ ἔχων τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θεραπευτικῶν Ἰσράκων. Αὐτ. Κεφ. Ε' σελ. 40.
82. Σκουτάριον. Πιθανὴ παραγωγή τοῦ νεωτέρου ὀνόματος τῆς Χρυσοπόλεως, ἀρχομένου ἔκτοτε νὰ ἐπικρατῇ. Ν. Χ. 280, 22 καὶ 717, 23.
90. Πύργοι σιδηρόκτιστοι. Οἱ Στζυροφόροι ἦσαν κατὰ τὸν Χωνιάτην (718) ὡς «ψυχάρπαγες ἄγγελοι», ὡς «χαλκήλατοι ἀνδριάντες.»
112. Καισαρίκιον (σαρῖκι) Κωνστ. Πορφυρογ. σελ. 219.
137. Τὸν Αὐτοκράτορα, Ἀλέξιον Κομνηνόν, ὅστις ἐν ἔτει 1193, τυφλώσας καὶ ἐκθρονίσας τὸν ἀδελφόν του Ἰσαάκιον, κατεκράτησε τὸν θρόνον.
158. Ὁ ναύαρχος, ἡ δοῦξ τοῦ στόλου, Μιχαὴλ Στρυφνός, ἦν γαμβρός τῆς Αὐτοκρατορίσσης Εὐφροσύνης, νυμφευθεὶς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. Ν. Χ. 716, 42. Ὁ δὲ Παλαιολόγος (Ἀλέξιος) καὶ ὁ Λάσκαρις (Θεόδωρος) ἦσαν γαμβροὶ αὐτῆς ἐπὶ θυγατρῶσιν, ὁ μὲν ἀποβαλὼν τὴν σύζυγόν του καὶ νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα ἐκείνης Εἰρήνην, χήραν τοῦ Κοντοστεφάνου· ὁ δὲ, λαβὼν εἰς γάμον τὴν ἄλλην θυγατέρα αὐτῆς Ἄνναν, χήραν Κομνηνοῦ Ἰσαακίου. Ν. Χ. 604, 18.
163. Εὐδοκία ἢ Εὐδοξία, τρίτη θυγάτηρ τῆς Εὐφροσύνης. Ὁ Μούρζουφλος ἠγάπα αὐτήν. Ν. Χ. 755, 18.
188. Νὰ χωρίσω. Ὁ Μούρζουφλος διεζεύχθη δις ἄλλεπαλλήλως. Ν. Χ. 755, 20.
213. Κήρυξ τὸ πλῆθος προσεκάλει. Villehard.
313. Δὲν ἦν γαμβρός μου. Ν. Χ. 644, 4 κτλ.
318. Εἶν' ἄγαμος. Τὴν Εὐδοκίαν, ὅταν ὁ πατὴρ τῆς κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ τυράννου Ἀνδρονίκου, ἐξέδωκεν ὁ θεῖός της Ἰσαάκιος εἰς τὸν Τριβαλλὸν βασιλέα Στέφανον, ὅστις δεινῶς περιῦρβρισε αὐτήν, τὴν ἀπεδίωξεν· ὥστε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ δράματος τούτου ἦν ἄγαμος. Ν. Χ. 704.
363. Ἡ δ' Ἄννα. Ν. Χ. 623, 16.
417. Τὸ δυσώνυμον ἐπωνύμιον. «Ἐκλήθη Μούρζουφλος ἐκ τοῦ συνεσπᾶσθαι τὰς ὀφρῦς, καὶ οἶον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικρέμασθαι.» Ν. Χ. σ. 742.
418. Συγγενής. Ὁ Μούρζουφλος ἦτον Δούκας, ἐξ ἀδελφός τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἦν δὲ καὶ ἡ Εὐφροσύνη Δούκαινα. Ν. Χ. σ. 600.
430. Ὁ ἄτιμος. Ν. Χ. σ. 704.
499. Πρεσβεία φθάνουσα. Ἀληθῶς ἡ πρεσβεία ἐστάλη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς τοὺς Σταυροφόρους. Ὁ ἀγορεύσας πρέσβυς ἦν ὁ ἐκ Πάρμης Νικόλαος Ῥούσης· ἀπήντησε δὲ Κόνων ὁ Βεθύνης (Conon de Béthune). Villehard.

542. Χαμάρετος (Λέων), ὁ ἀνδρετος ἀρχηγὸς τῶν Λακεδαιμόνων, ὅστις γενναίως ἀντέστη ἐν Σπάρτῃ κατὰ τῶν Φράγκων. Ν. Χ. 841, καὶ ἄλλοι.
545. Χωνιάτης (Μιχαήλ), ὁ ἠρωϊκὸς ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, ἀδελφὸς τοῦ ἱστορικοῦ.
525. Λογοθέτην, τὸν Νικήταν Χωνιάτην.
567. Ἡ Αὐτοκράτειρα μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ν. Χ. 607, 10.
644. Ὁ νόμιμος ἡγεμῶν. Ἀλέξιος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου, διαφυγὼν μετὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ πατρὸς του πρὸς τὸν θεῖόν του Φίλιππον τῆς Σουαβίας, Αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας, ὅθεν ἐπορεύθη εἰς Ζάραν (Ἰάδαρα Ν. Χ. 705, 23), πρὸς τοὺς ταύτην κυριεύσαντας σταυροφόρους τῆς δ' σταυροφορίας, οὓς καὶ ἔπεισε, καταγαγόντες αὐτὸν, νὰ ἐνθρονίσωσι πάλιν τὸν πατέρα του.
643. Τοῦ μονάρχου του, τοῦ τυραννικοῦ Ἀνδρονίκου, ὃν ἐνθρονίσθη ὑπὸ στάσεως, οἰκτρῶς ἐφόνευσεν ὁ Ἰσαάκιος. Ν. Χ. 455, 15.—458, 16.
648. Ὁ αὐτὴν ἀποδυθεὶς, ὁ Ἰσαάκιος.
661. Ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀνακτοῦ τῶν Οὐγγρων. Ἡ Μαρία (κατὰ Βιλλαρδουῖνον Μαργαρίτα) ἦν θυγάτηρ Βέλα τοῦ Βασιλέως τῶν Οὐγγρων. Ταύτην ἐνουμφεύθη εἰς δεῦτερον γάμον ὁ Ἰσαάκιος, δεκαετῆ οὔσαν. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν, ἐνουμφεύθη αὐτὴν ὁ Βονιφάτιος Μομφερράτος. Ν. Χ. 792, 3.
687. Τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει τὸ ἀγίασμα καὶ τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας. Ἰδ. καὶ Κωδιν. Κουρ. Κεφ. ΚΒ'. Σελ. 107.
706. Δεσμωτήριον τοῦ Ἀνεμᾶ. Ν. Χ. 455, 15. Ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν σώζεται ἔτι βαθὺ, σκοτεινὸν καὶ κίθυρον ὑπόγειον, πιθανῶς αὐτὴ ἡ φυλακὴ, ἐν τῇ πύργῳ τῇ λεγομένῃ τοῦ Ἀνεμᾶ, κατὰ τινὰ πολεμιστὴν ἐκ Τούρκων καταγόμενον.
714. Ἐν Διπλοκιονίῳ, τῇ τουρκιστὶ λεγομένῃ Βεσικτάς. Ν. Χ. 595, 16.
717. Καὶ τὸ μειράκιόν του, Ν. Χ. 711, 6—712, 8.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

201. Τὴν κάθειρξίν μου. Κατ' ἀρχὰς ὁ τυφλωθεὶς Ἰσαάκιος κατῴκει ἐν σχετικῇ ἀνέσει εἰς τὸ Διπλοκιονίον (Βεσικτάς). Ν. Χ. 595, 16. Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τοῦ παιδὸς φαίνεται ὅτι καθεῖρθη αὐστηρότερον. Villehard § 86.
272. Ἀδελφὴν. Ὁ Ἰσαάκ ἐπετρόπευε τὴν Εὐδοκίαν ἐπὶ τῆς καταδρομῆς τοῦ πατρὸς τῆς. Ν. Χ. 704, 1.
375. Πύλη Χρυσῆ, ἡ τῆς Ἀδριανουπόλεως, δι' ἧς εἰσῆλθον οἱ αὐτοκράτορες, ἢ ὅτε ἐμελλον νὰ στεφῶσιν, ἢ ἐκ νίκης ἐπα-

- νερχόμενοι. Νίκηφ. Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως ἐν Συνόψει, σ. 163.—N. X. 501, 10.
379. Βαράγγιοι, (οἱ ξένοι, ἰδίως Γερμανοὶ, Ἄγγλοι ἢ Δανοὶ Πελεκυφόροι). N. X. 745, 3.
588. Τὸ χρυσοῦν κέρασ, ὀλιμὴν μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Περαιᾶς.
659. Δὲν βεβηλοῦσι τὴν Περαιάν; Ἡ Περαιά (τὸ Σταυροδρόμιον) κατῴκειτο ὑπὸ Λατίνων Γενουησίων.
675. Τῶν Ὁδηγῶν. Κωδίνος, π. κτισμ. 80. N. X. 434, 4.
684. Ἐξόρκισον. N. X. 738, 14.
685. Ν' ἀκρωτηριασθῶσι. N. X. 689, 19.
694. Κέλευσον. Κ. Πορφυρογ. 523, 40.
698. Οἱ ἐχθροὶ προσβάλλουσι. N. X.
777. Παρ' αὐτῷ θά μάχωμαι. N. X. 722, 15. «Ὁπλίτης γίνεται μολίς.»
781. Εἰς τοῦ Τρικλίνου. Κωδίν. Κουροπαλ. Π. Ὀφφικ. Κεφ. Ζ'. σελ. 64, καὶ ἄλλοι.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

491. Εἰς παράβυστον τοῦ δάσουσ. N. X. 593, 5.
219. Ἡ Παναγία σῶσον. «Εἰσῆλθεν αἰσχιστος καὶ ἐφύδριστος.» N. X, 723, 11. — Villehard, σ. 72.
314. Γόμφαλον, ἡ σημαία τῆς Βενετίας.
351. Κοσμίδιον. N. X, 719, 13. Τὸ νῦν Ἴππι.
352. Γλωτσα πυρός. N. X. 722, 7.
440. Ἐξῆλθε τῶν πυλῶν. N. X, 723, 23.
492. Σοὶ τὸν φέρω. N. X. 729, 19.
634. Ἵμῶν τὰ ὄπλα, ὑμῶν οἱ στόλοι. N. X. 715, 17.
660. Εἰς μίαν πίστιν. Αὐτ. 19.—Χρον.
680. Πέδιλα βατράχεια. Ταῦτα ἔφερε μόνος ὁ Βεστιάριος. N. X. 672, 9. — 745, 8. — Κωδίν. Κουροπαλ. π. Ὀφφ. Κεφ. Β'. σελ. 8.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

504. Ὁ Λάσκαρις ἀπῆλθε. N. X. 757, 2.
739. Ἦδη ἀπῆλθεν ὁ στρατός. Εἰς Ἡράκλειαν, κατὰ Χρονογράφον.
765. Βουκολέοντος. Villehard, 98.
806. Τὸν παναγιώτατον. N. X. 715, 3. 19.
840. Μετ' ἐμοῦ ἐλθέ. N. X. 745, 18.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

12. Τρεῖς ἤδη. Villehard. — Δίς. N. X. 746, 20.
100. Τὸν ἐπνίξα. N. X. 746, 22.

267. Τοῖς ἐμήνυσα.—Χρον. «Μετάκλητος τίθεται Βονιφάτιος Μαρκεσίος.» N. X. 744, 17.
293. Αὐθέντης. Σγουρός «ὁ Κόρινθον διεῖπε καὶ Ναύπλιον.» N. X. 841.
355. Τῆς πατρίδος του προδότης. N. X. 804, 17.
412. Ἐκπνέει. N. X. 744, 14.
615. Τῷ Μομφεράτῳ. N. X. 792, 9.
659. Τὴν σιδηρᾶν ἄλυσιν. N. X. 718, 21.
663. Τὴν Καλλιγαρίαν πύλην (τὸ Ἐγρίκαπι).
695. Ὅριφλάμμη, ἡ ἀρχαία Γαλλικὴ σημαία, μεταξωτὴ, ἐρυθρὰ, τετράγωνος, κάτωθεν ἔχουσα τρεῖς ὀξείας ἄκρας, καὶ εἰς τὰς δύο πλευρὰς πρασίνοὺς κροσσούς. Τὸ δόρυ ἢ ξύλον αὐτῆς ἦτον ἐπιεκαλυμμένον ὑπὸ χαλκοῦ ἐπιχρύσου.
696. Ὁ Λέων (ὁ πτερωτός), τὸ ἔμβλημα τῆς Βενετίας.
698. Ἡ πόλις πυρπολεῖται. Villehard, 97.—N. X. 731, 20.
737. Καὶ δι' ὀργίων. N. X. 757, 18 κλ.
797. Τὸν θρόνον νά κοσμήσῃς. N. X. 792, 2. Villehard.
831. Εἰς τοῦ Θεοδοσίου τὴν στήλην, ὕψος ἔχουσαν 147 ποδῶν. Ἡ σωζομένη κεκαυμένη στήλη. N. X. 804, 23.
848. Ἡ τῆς πατρίδος ἄμυνα. N. X. 805, 5.
855. Εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἔρωτος. N. X. 805, 3.
859. Ἡ δίκη τοῦ Θεοῦ· κατὰ τὸ τότε ἐπικρατοῦν δίκαιον παρὰ τοῖς Φράγκοις ἰππόταις, ἢ διὰ τοῦ ξίφους κρίσις περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου (la justice de Dieu.)

Φ Ρ Ο Σ Υ Ν Η

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗΝ

Geh du rechtwärts, lass mich
linkwärts gehn.

SCHILLER.

Ἄφ' οὗ, φίλε ἐκδότα, μεθ' ὅλας τὰς παρατηρήσεις μου ὅτι τὰ προοίμια δὲν ἀναγινώσκονται σήμερον οὐδ' εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἀναγινώσκονται τὰ συγγράμματα, ἐπιμένεις καὶ θέλεις προοίμιον, ἰδοὺ σοι, καὶ πρόχειρον, ἐμπρὸς τῆς θύρας αὐτοῦ σου τοῦ βιβλιοπωλείου ληθῆν, ἄτεχνον καὶ ἀντιβαῖνον εἰς πάντας τοὺς καρόνας, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνεπιτήδειον· σοὶ τὸ συνιστῶ, διότι φέρει τὸν χαρακτῆρα μυθιστορικῆς περιπετείας, ἧς ἄνευ οὐδ' αὐτὴ ἡ φιλοσοφία εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν λαμβάνει διαβατήριον εἰς τὴν πεφωτισμένην πολιτείαν τῶν ἀναγνωστῶν.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Πεισθεὶς γὰρ σοὶ παραχωρήσω πρὸς τροφήν τῶν πιεστηρίων σου τὰ τῆδε κακείσε τῆς βιβλιοθήκης μου ἐρῆμιμμένα τεμάχια, τὰ ἤδη ἀπαρτίζοντα τὸν παρόντα τόμον, ἠρχόμενῃ μετὰ καθαροῦ αὐτῶν ἀντιγράφου πρὸς τὸ κατάστημά σου, καὶ ἰδοὺ ἐμπρὸς τῆς ἀναβάθρας αὐτοῦ μὲ συναντᾷ ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ περιέργου γένους τῶν κοικιδίων ἐκείνων ζῶων τῶν μεγάλων πρωτεουσῶν, παρασίτων ἐκφυμάτων εἰς τῆς κοινωνίας τὴν ἐπιφάνειαν, ζώντων διὰ μόνης τῆς ἰκμάδος ἣν ἀπ' αὐτῆς ροφῶσι, καὶ ὡς τὸ χαλκοῦν τεῦχος ἐχόντων μόνην ψυχὴν, μόνην αὐδὴν τὴν ἀντήχησιν· οὐχ ἦττον ὅμως εἰσὶ καὶ τῶν βατράχων λαλίστεροι, καὶ τῶν μυιῶν προπετέστεροι, καὶ ἀπὸ ὄρθρου μέχρι βαθείας νυκτὸς εἰδήσεις καὶ νέα εἰς τὰς τριόδους θηρεύοντες, γνωρίζουσι

Τὰ τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρὸ τ' ἐόντα,

καὶ, τὸ δεινότερον, τὰ ἐπανλαμβάνουσιν ἀκαμάτως. Ἄλλὰ μὴ νομίσῃς, φίλε ἀναγνώστα (ἂν ἀναγνώστης ὑπάρχη), ὅτι μνησι-

κακῶν θέλω ν' ἀρνηθῶ εἰς τὰς κρίσεις των πᾶσαν ἀξίαν· ἐξ ἐναντίας, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἰδῆ, αὐται εἰσὶ πολλάκις πολῦτιμοι, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν εἶν' ἐδικαί των.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ φίλος, ὅστις ἅμα μὲ εἶδε προβαίνοντα πρὸς τὸ τυπογραφεῖον, ὡς ἐπὶ ἄγραν ἐτοίμην ἐφώρμησεν ἐπ' ἐμέ, καὶ μετὰ μυρίων πλαττόμενος χαριεντισμῶν, μὲ προσεφώνησεν, ἐπιμένων νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ νέα, καὶ οὕτω συνέστησαν μεταξύ ἡμῶν αἱ ἀκόλουθοι δραματικαὶ σκηναί.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΕΙΝΟΣ

᾽Ω! ἄφετε κατὰ μέρος τῆς ἐχεμυθίας τὴν αὐστηρότητα. Εἰπέτε μοι τί εἰδήσεις; τί νέα;

ΕΓΩ

Κυρίέ μου! ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἡ ἀποκρίσις ἀξία τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀσόφους τοῦ νέου κόσμου, οἵτινες τρεφόμεθα διὰ τῶν νέων τοῦ κόσμου. Χά! χά! χά!

ΕΓΩ (κατ' ἰδίαν)

᾽Ω τῆς ἀνοησίας!

ΕΚΕΙΝΟΣ (μετὰ σκιρτήματος χαρᾶς)

Νέα ἐρωτῶ· καὶ ἰδοὺ φέρεις ὑπὸ μάλην τῶν νέων τὸ ἄριστον. Σύγγραμμα φέρεις εἰς τύπωσιν; Ποῖος ἀστὴρ θ' ἀνατείλῃ εἰς τὸν φιλολογικόν μας ὄριζοντα;

ΕΓΩ

Ἄστὴρ, ὅστις ἴσως, ὡς οἱ περισσότεροι τῶν ἀστέρων, θέλει λάμπει ἐπὶ κοιμωμένων.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἄλλὰ τί πραγματεύεται; Εἶναι νέα γραμματικὴ, νομοθεσίας μεταφράσεις, ἢ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, ἢ λεξικὸν πρόχειρον;

ΕΓΩ (ἐρυθριῶν καὶ ῥίπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν γῆν)

Δὲν εἶναι τούτων οὐδέν. Εἶναι μόνον ποιήσεις.

ΕΚΕΙΝΟΣ (διαστρέφων τὸ πρόσωπον)

Ποιήσεις; Καλὰ, πολὺ καλὰ, ποιήσεις! ὦ! ὦ! Ἄλλὰ, Κύριέ μου, μοὶ συγχωρεῖτε τὴν τόλμην... Ὅταν τὸ ἔθνος ἔχη τοσούτων σπουδαίων γνώσεων τὴν μεγίστην ἀνάγκην, ὅταν λιμότητι δι' ἄρτον παιδείας, πῶς ἀντὶ στερεᾶς τινος καὶ ζωτικῆς τροφῆς, ἀπατῶν τὴν πεινάν του, τῷ ῥίπτετε τόμον ματαίων ποιήσεων; Διατί δὲν ἀσκεῖτε τὸν κάλαμόν σας εἰς ἔργα ἐπωφελῆ; Διατί ἀντὶ νὰ γράψητε διὰ τὴν ἐμβριθῆ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τάξιν, ἧτις, ἀσχολουμένη περὶ τὴν σπουδὴν, ἔσται ποτὲ τῆς πατρίδος ἢ ἐλπίς καὶ τὸ στήριγμα, δαπανᾶτε καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν εὐφυΐαν σας....

ΕΓΩ (κλίνω τὴν κεφαλὴν εὐχαριστῶν.)

ΕΚΕΙΝΟΣ (ἐξακολουθῶν)

... πρὸς διάχυσιν ἀνθρώπων ἐλαφρῶν καὶ ἀργῶν; Δὲν ἔχομεν ὡς ἄλλοι ἀφθονίαν τῶν ἀναγκαίων, ὥστε νὰ ὑποφέρωμεν καὶ τὰ περιττά. Ὑποθέτω πρὸς χάριν σου ὅτι τὸ βιβλίον σου ἔσται εὐτυχέστερον ὄλων τῶν προηγηθέντων αὐτοῦ Διηγημάτων, Μυθιστορημάτων, Συλλογῶν, Λυρῶν, Διαφόρων Ποιήσεων καὶ ἄλλων οὐχ ἦττον ἀσήμων βιβλιαρίων, ὅσα πρό τινων ἐτῶν δεκατίζουσι τοὺς συνδρομητὰς τῆς πρωτευούσης· ὑποθέτω, διότι τὸ θέλεις, ὅτι θέλει ἀναγνωσθῆ ὀλόκληρον, καὶ δις, ἀνέπιθυμῆς. Ποῖον ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα; ν' ἀνάψῃ τινὰς νέους ἐγκεφάλους, νὰ στρεβλώσῃ τινὰς πρωτοπείρους καρδίας. Γράφοντες σήμερον ποιημάτια εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ὁμοιάζομεν τὸν ἀπρόβλεπτον οἰκοδεσπότην, τὸν στερούμενον ἐξόδων ἵνα στεγᾶσῃ τὴν οἰκίαν του, καὶ δαπανῶντα οὐχ ἦττον ἵνα καλλωπίσῃ αὐτὴν διὰ ζωγραφιῶν;

ΕΓΩ

Συναισθάνομαι τὸ βάρος τῶν λόγων σας, καὶ μὲ ἀπεστῶμωσε τῆς λογικῆς σας ἢ δύνάμεις. Μὴ ἐπιχειρῶν δὲ ν' ἀντικρούσω τὰς προσβολὰς σας, παραδέχομαι τὴν καταδίκην μου καθ' ὅλας τὰς συνεπείας της. Διατί ἔγραψα ποιήσεις, διατί αὐτὰς μᾶλλον ἢ ἄλλας, διατί κακὰς μᾶλλον ἢ καλὰς, καὶ ἐν γένει διατί ἔγραψα παντάπασι, μ' ἐρωτᾶς ματαίως· δὲν τὸ ἠξέυρω διόλου. Διατί ὄνειρεύομαι ὅταν κοιμῶμαι, διατί παρομιλῶ ὅταν ὄνειρεύομαι, ἤθελον εἶσθ' ἐρωτήματα τῆς αὐτῆς φύσεως. Ἀλλὰ μὴ νομίσης ὅτι διὰ τούτου καταδικάζω μετὰ σοῦ ἐν γένει τὴν ποίησιν. Ὅχι, τὴν γλυκεῖαν θυγατέρα τῶν οὐρανῶν, τὸ ἐντρυφήμα τῶν εὐαίσθητων ψυχῶν, τῆς ἀρετῆς τὸ ἐναρμόνιον κελάδημα, ὅχι, τὴν σειρῆνα ἥτις μᾶς ἀποσπᾶ ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου βορβόρου πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἐντελείας, ἀπὸ τῶν δυσμόρφων ἀντιτύπων πρὸς τὸν αἰώνιον τύπον, δὲν θέλω τὴν συκοφαντήσει, διότι εἶναι ἄνθος ἀκάνθας μὲν ἔχον, καὶ πολλάκις σχίζον τὴν καρδίαν ἐφ' ἧς ἐπιτίθεται, ἀλλὰ διαχέον εὐωδίας ἀφράστους· διότι εἶναι παρθένος ἀγνή μειδιῶσα πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων, διότι εἶναι ἄσμα κατευνάζον τοὺς πόνοους μας καὶ τὰς ψυχὰς μας πραῦνον.

ΕΚΕΙΝΟΣ (κατ' ἰδίαν)

Ὡς εἶπεν, ὄνειρεύεται καὶ παρομιλεῖ.

ΕΓΩ

Μὴ νομίσης προσέτι ὅτι, συνωμοτῶν μετὰ σοῦ, θέλω ὁστράκισαι τὴν ποίησιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἡ κοινωνία ἡμῶν εἶναι ἀρτιγέννητος, διότι ἔχομεν ἀνάγκας πολλῶν καὶ ἀφεύκτων. Ἡ ἡμετέρα κοινωνία εἶναι, ἂν θέλης, νήπιον· διὰ τοῦτο ἔχει ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀνάγκην ἀσμάτων νὰ τὴν εἰρηνεύωσι. Καθὼς ἡ φύσις ψάλλουσα χαιρετᾶ διὰ τῆς μελωδίας τῶν ἐξυπνώντων πτηνῶν, διὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀσμάτων τῶν εὐσεβῶν τὴν ἀγὴν ἐκάστης ἡμέρας, ὁμοίως καὶ ἐκάστης κοινωνίας τὸ ἐξημέρωμα πανηγυρίζεται δι' ὠδῶν, καὶ ἡ πρώτη ἐποχὴ τῆς φιλολογίας ἐκάστου ἔθνους ἄρχεται ἀπὸ τῆς ποιήσεως. Ὁ ἄπλαστος εἰσέτι υἱὸς τῆς φύσεως, ἀντανακλῶν εἰς τὴν παρθένον ψυχὴν του τὴν

μεγάλην ἁρμονίαν ἧς ἐνώπιον παρίσταται, καὶ τὰς παραγωγούς αὐτῆς ἁρμονίας αἵτινες πανταχόθεν τὸν περιστοιχίζουσι, συναισθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐναρμονίων ἐκχύσεων, καὶ τέρπεται εἰς ὠδὰς, καὶ γράφει ποιήσεις. Ἡ νηπιακὴ αὐτοῦ διάνοια δυσανασχετεῖ πρὸς τὰς σχολαστικὰς ἀναπτύξεις, καὶ τὰς ἀπορρίπτει ὡς τροφὰς ἑτερογενεῖς, ἐν ᾧ μετὰ χαρᾶς δέχεται τὰς πικροτέρας ἀληθείας ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ποιητοῦ, ἂν τὸ ποτήριον στέφηται δι' ἀνθέων ποιήσεως, καὶ

Succhi amari ingannato ei beve,
E dall' inganno suo vita riceve.

Καὶ ἡ ἱστορία δὲ ἀρρωγὸς τῶν θεωριῶν μου, μᾶς δεικνύει τοὺς μὲν Ῥῆγαν, Χριστόπουλον καὶ Ῥίζον ἀσπαζομένους τὴν πρώτην ἀκτίνα τῆς ἀγγελιομένης ἐλευθερίας μας, τοὺς δὲ ἀδελφούς Σούτζους μελωδικὰ ψάλλοντας ἄσματα ἅμα ἡ αὐτονομία ἡμῶν ὠκοδομήθη ἐπὶ τροπαίων.

Καὶ θέλεις καὶ ἄλλο ἀκόμη; Διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἐξερχόμενον πάλης, ποιητικῆς μὲν τῷ ὄντι εἰς τὴν ιδέαν τῆς καὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν, ἀλλ' ὅλης περὶ ὕλικὰ στρεφομένης συμφέροντα εἰς τὰς μεταγενεστέρας συνεπείας καὶ ἐφαρμογὰς τῆς, στραφέν πρὸς τὴν γῆν παρ' ἧς ζητεῖ μεθ' ἰδρώτων τὸν ἐπιούσιον ἄρτον τοῦ, εἶν' ἔργον εὐχῆς νὰ καταβῆ οὐρανόθεν ἡ ποίησις ὅπως ἄρη τὴν κεκμηκυῖαν αὐτοῦ διάνοιαν, ἀναζωπυρήσῃ τὰς ἐκλειπούσας ζωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τῷ ἀνακαλέσῃ τὸ αἶσθημα τοῦ γενναίου καὶ τοῦ καλοῦ, ὑφ' οὗ τὴν σημαίαν ἐμάχετο, καὶ ἀναπτέρωσῃ τὸν νοῦν του πρὸς οὐρανὸν, ὅθεν κατέρχεται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐλευθερία.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐνθυμεῖσαι τὸν Ἀστρονόμον; Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐμετεωροσκοπεῖ ὁ βέλτιστος, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν γῆν πρὸ ποδῶν του. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἔπεσεν εἰς τὸ φρέαρ.

ΕΓΩ

Τοῦτο εἶναι παράδειγμα, ἀλλ' οὐχὶ λόγος. Μὴ φαντασθῆς ὅτι δι' ὧων εἶπα συνηγόρησα διόλου ὑπὲρ ἐμοῦ. Κἀνὲν τούτων δὲν μὲ δικαιολογεῖ, οὐχὶ ὅτι ἔγραψα, διότι τοῦτο εἶναι εἰς ἕκαστον ἀδιάφορον, ἀλλ' ὅτι θέλω νὰ ἐκδώσω τὰ γραφέντα διὰ τοῦ τύ-

που. Ἐπιτρέψατε ὁμως, ἐπειδὴ ηὐτύχησα νὰ σᾶς ἔχω σήμερον δικαστὴν, νὰ προσκαλέσω ἐνώπιον τοῦ βήματός σας καὶ τοὺς ὑπὲρ ἐμοῦ μάρτυρας, δι' οὓς οὔτε προσκλητηρίου ἔχομεν χρεῖαν, διότι εἶναι πρόχειροι· εἶναι ὁ πλησίον ἡμῶν οὗτος ἐκδότης, ὅστις θέλει σᾶς ὁμολογήσει ὅτι ἐνδοὺς εἰς τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ τῶ παραδίδω τὰ παρόντα φύλλα, ἵνα ρίψῃ αὐτὰ διὰ τοῦ τύπου εἰς τὴν αἰωνίαν λήθην, καὶ ὅτι τὰ ἐθεώρησα πάντοτε ὡς πομφόλυγας φαντασίας παιζούσης, πομφολύγων διάρκειαν ἔχοντα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἄλλ' ἐπειδὴ δικαστὴν μὲ κηρύττεις, ὀφείλω νὰ σοὶ παρατηρήσω ὅτι εἰς τὴν δίκην εἶναι πρὸ πάντων τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος ἀφευκτον. Ἄν δὲν εἶσαι ἀνυπόμονος νὰ παραδοθῆς εἰς τὸν ἄνεμον τῆς δημοσιότητος, ἐμπιστεύθητι μέχρις αὔριον εἰς ἐμὲ τὸ χειρόγραφόν σου, καὶ τότε μόνον ἡ ἐτυμηγορία μου ἔσται κατὰ συνείδησιν.

ΕΓΩ

Ἄνυπόμονος! ἄπαγε! λάβε το, καὶ ἂν τὸ καύσης, ἔσο πεπεισμένος ὅτι δὲν κατέστρεψες, ὡς ὁ Ἡρώστρατος, τὸ ἔβδομον θαῦμα τοῦ κόσμου.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τὴν ἐπαύριον. Ἡ αὐτὴ θέσις.

ΕΓΩ

Κυρίε μου, σᾶς περιμένω πρὸ μιᾶς ὥρας.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Κυρίε μου, ἔχετε συγγραφέως ἀνυπομονησίαν, ἐγὼ ὁμως ἕως αὐτῆς τῆς στιγμῆς, ἐκοιμώμην ἀναγνώστου νήδυμον ὕπνον.

ΕΓΩ

Καὶ λοιπὸν τί φρονεῖτε περὶ τοῦ χειρογράφου; Ὀλοκαύτωμα; Ὀλοκαύτωμα;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ὁ Θεὸς φυλάξει! Οἱ τυπογράφοι εἶναι βιομήχανοι ἐπωφελεῖς εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἔχομεν χρέος νὰ τοὺς συνδράμωμεν. Καὶ ἐγὼ ἐσχάτως ἐξέδωκα ἀλφαριθμητικὸν διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἐπειτα εἰς τὴν νηπιώδη αὐτὴν τῆς κοινωνίας μας ἡλικίαν, ὅ,τι γράφεται, ὅ,τι ἐκδίδεται δὲν μένει ἀνωφελές, διότι ἡ ἀτέλεια τῶν μὲν κεντᾶ τῶν δὲ τὴν φιλοτιμίαν, καὶ τὰ λάθη τῶν πρώτων ἀποφεύγονται ὑπὸ τῶν δευτέρων.

ΕΓΩ

Ἐν ἄλλαις λέξεσι καθαρωτέραις, καταδικάζεις ἀνιλεῶς τὸ βιβλίον μου. Ὅμως, φίλε μου, εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ εὐνομουμένην Ἑλλάδα, δικαίωμα ἐκάστου, καὶ τοῦ ἐσχάτου πολίτου εἶναι, πρὶν ἢ ὑπομείνῃ τὴν καταδίκην του, νὰ τὴν ἀκούσῃ αἰτιολογούμενην ὑπὸ τῶν δικαστῶν του. Θ' ἀνατρέψῃς τὸ πολίτευμα ἡμῶν καὶ θ' ἀρνηθῇς τὸ κοινότατον τοῦτο τῶν δικαιωμάτων εἰς ἐμὲ, ὅστις ἐμπνεόμενος ὑπὸ μίσους πρὸς ἀδίκους καταψηφίσεις, ἔπλασα τὸν μῦθον ὃν ἐπιγράφω ΔΙ ΦΥΛΑΚΑΙ;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Δὲν θέλω τοῦτο. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια ἔχει ἀκάνθας.

ΕΓΩ

Διὰ τῆς ὀξυτέρας μ' ἐκέντησας ἤδη, ἀποδοκιμάσας τὸ ἔργον μου. Σοὶ ζητῶ ἤδη μόνον τοὺς λόγους τῆς καταγνώσεώς σου. Μ' ἐπότισας τὸ πικρὸν φάρμακον, καὶ θέλει μὲ βλάψῃ ἂν μοὶ διδάξῃς τὰ ἐξ ὧν σύγκειται; Τί εὐρίσκεις ἐπιλήψιμον εἰς ὅσα ἀνέγνως;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Τί; Ἐπειδὴ ἀλήθειαν μοὶ ζητεῖς, ὅλα. Ἐν γένει μὲν τὴν φράσιν τοῦ καθαρῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπέχει μεγάλως, καὶ ἀπαντῶνται πολλαχοῦ σχηματισμοὶ καὶ ῥημάτων καὶ ὀνομάτων χυδαῖκοί. Ἡξέυρεις δὲ ὅτι λέγει ὁ Ἀριστοτέλης: «Λέξεως δὲ ἀρετὴ, σαφὴ

»καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι¹.» Μετὰ ταῦτα τὴν στιχουργίαν. Οἱ στίχοι τέμνονται πολλάκις ὡς διὰ ψαλίδος, ἀνελπίστως, ἀτέχνως καὶ ἀρρυθμῶς. Ἐπειτα, ἂν μεταβῶμεν εἰς τὰ καθέκαστα, θέλω σοὶ παρατηρήσει ὡς πρὸς τὸ δράμα² ὅτι παρεμόρφωσας τὰ συμβάντα, ὅτι διέστρεψας τοὺς χαρακτῆρας.

ΕΓΩ

Ἴδου καιρὸς νὰ ἐπικαλεσθῶ κ' ἐγὼ τὸν Ἀριστοτέλην, ὅστις μᾶς διδάσκει ὅτι διαφέρουσιν ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ ποιητὴς, διότι ὁ μὲν τὰ γενόμενα λέγει, ὁ δὲ οἷα ἂν γένοιτο. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὸν Ἀριστοτέλην ἔχω ἄλλον πειστικώτερον λόγον. Ἡ ἐποχὴ τοῦ δράματος δὲν εἶναι τόσον ἀρχαία ὥστε νὰ μὴ σώζωνται τινες ἐκ τῶν σχόντων συνάφειάν τινα συγγενείας ἢ ἄλλην μετὰ τῶν προσώπων αὐτοῦ. Πρὸς χάριν τούτων παρητήθη μέρους τῆς ἀκριθείας, καὶ ἠθέλησα νὰ ἐκτείνω ἐπὶ τοῦ δράματος λεπτόν τι μυθῶδες κάλυμμα ὥστε νὰ δύναται τις ἂν θέλη ἄλλην νὰ ἐκλάβῃ τὴν ἠρωίδα αὐτοῦ, παρὰ τὴν ὁμώνυμον ἐκείνην καὶ ἱστορικὴν³.

¹ Ἀριστ. Ποιητικ. Κεφ. κβ'.

² Τὴν Φροσύνην. Τὸ δράμα τοῦτο εἶχον ἀπόφασιν ν' ἀφαιρέσω τῆς παρουσίας ἐκδόσεως. Τὸ συμπεριέλαβον δὲ, ἐνδοῦς εἰς ἐπιμόνους προτροπὰς φίλων, ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον συντηρητικῶν, ἀφ' οὗ μετέβαλα ὅσα ἐδυνήθη, οὐχὶ ὅμως ὅσα ἠθέλον, διότι ἔπρεπε νὰ τὸ μεταβάλω ὁλόκληρον.

³ ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ. Ὅτι προέβλεπον καὶ συνέδη. Μετὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν τῆς Φροσύνης, ὅτε τὸ ἡμέτερον Θέατρον ἦν ἔτι εἰς τὴν προϊστορικὴν οὕτως εἶπειν αὐτοῦ κατάστασιν, ἧς δὲν ἠξεύρομεν ἂν εἰσέτι ἀπηλλάγη, τινὲς ἐβέλονται ἀνέλαβον νὰ διδάξουσιν αὐτὸ ἀπὸ σκηνῆς, καὶ ἐγυμνάζοντο πρὸς τοῦτο. Εἰργαζόμενη μίαν ἐσπέραν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅτε ἄγνωστος Κύριος ἐζήτησε νὰ με ἰδῇ. Προσελθὼν δὲ, μοι εἶπε μετὰ πολλῶν δισταγμῶν ὅτι ἔχει νὰ μοὶ ἀποτείνῃ τινὰ παράκλησιν. Παρακληθεὶς δὲ νὰ εἴπῃ τί θέλει, ἀπήντησεν ὅτι ἡ χάρις ἦν ζητεῖ παρ' ἐμοῦ εἶναι... νὰ μὴ ἐπιτρέψω νὰ διδαχθῇ ἀπὸ σκηνῆς ἡ Φροσύνη. Τοῦτο μὲ ἐξέπληξεν ἱκανῶς, καὶ τῷ εἶπα ὅτι εἰμι προθυμώτατος, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀλλ' ὅτι περίεργος θὰ ἦμην νὰ ἤξευρόν διατί ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. «Διότι, μοὶ ἀπεκρίθη, ἐγὼ εἰμι ὁ υἱὸς τῆς Φροσύνης.» — «ὦ! ὡς πρὸς τοῦτο, τῷ εἶπα, μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλ' ἀντιβαίνετε εἰς τὴν δραματικὴν μου ἀλήθειαν. Ἡ ἐδική μου Φροσύνη υἱὸν δὲν εἶχεν οὐδ' ἐδύνατο νὰ ἔχη, ἀποθανοῦσα κόρη ἀγνή.» Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐπέμενε διίσχυριζόμενος ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ὑπερέχει τῆς δραματικῆς. Μάτην προσέτι τῷ προσέθηκα ὅτι τὴν Φροσύνην μου πε-

ΕΚΕΙΝΟΣ

Εἰς τοῦτο δὲν ἔχω τί ν' ἀντιτάξω. Εἶναι σπάνιον οἱ ποιηταὶ νὰ θυσιάζωσιν εἰς οἰανδήποτε θεωρίαν τὴν φιλαυτίαν των. Ἄλλὰ τὸν Μουκτάρην, τὸν αἰμοβόρον, τὸν τυραννικὸν, νὰ παραστήσης ὡς ἐνθουσιῶντα φοιτητὴν Γερμανικῆς Ἀκαδημίας!

ΕΓΩ

Καὶ τί ξένον; Πίστευσον ὅτι πολλοὶ γεννῶνται Ναπολέοντες καὶ ἀποθνήσκουσι Καλλιόστροι¹. Ἡ φλογερὰ τοῦ νέου ψυχὴ εἶναι ὡς ὁ σπινθὴρ τοῦ πυρός· ὅπως τὸν διευθύνῃς ἢ ἀναπτύσσεται εἰς ὠραῖον ἐκπυρσοκρότημα, ἢ ἀνάπτει πυρκαϊάν. Ῥίψον νέον εὐφυᾶ, γοργόν, περιπαθῆ εἰς τὸ μέσον τοῦ κόσμου, οὐ εἰσέτι δὲν ἔλαβε πείραν, καὶ ἡ φύσις, ἥτις πάντοτε τείνει πρὸς τὸ βέλτιστον, θέλει ὑψώσει τὸν νοῦν αὐτοῦ πρὸς τὰς θεωρητικὰς ὠραιότητας, θέλει διευθύνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ καλοῦ τὴν λατρείαν. Ἄλλ' ἄφες αὐτὸν συγχρόνως ἀπαίδευτον καὶ ἀνοδήγητον εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν παθῶν του, εἰς τοῦ κόσμου τὸν στρόβιλον, ἄφες τον ν' ἀντιπαλαίση στῆθος πρὸς στῆθος πρὸς τὴν τύχην καὶ νὰ καταβληθῆ, καὶ θέλεις ἰδῆ ἢ δραστηριότητος του ἔσται ἀγριότης, ἰδιοτροπία ἢ πρὸς τὰ ὑψηλὰ τάσις του, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός του, θηριωδία. Τοιοῦτος καὶ ὁ Μουκτάρης μου. Ὅτε ἡ τύχη τῷ προσεμειδία καὶ τὰ πάντα ἔβλεπεν ὑπὸ χαρίεντα χρώματα, ἤνοιγε τὴν φλογώδη ψυχὴν του εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐγέυθη τῆς πικρίας τοῦ βίου, καὶ ἠσθάνθη τῆς ἀνάγκης τὴν σιδηρᾶν χεῖρα, τότε ἐπανέστησαν τὰ νέα του αἰσθήματα κατὰ τῶν παλαιῶν ἰδεῶν του, τότε ἡ φλόξ τῆς καρδίας του, μὴ συνεχομένη ὑπὸ ἀρχῶν στερεῶν καὶ ὑπὸ παιδείας, ἐχύθη ἐκτὸς αὐτοῦ καίουσα καὶ καταστρέφουσα περὶ ἑαυτὴν, καὶ ριέγραψα οὕτως ὥστε νὰ μὴ φέρῃ μῶμον εἰς τοὺς οικείους της· ὅτι ἄλλως τε δύναται νὰ ὑπάρξῃ συμβιβασμός, καὶ ἀφ' οὗ αἱ δύο Φροσύναι μας δὲν συμφωνοῦσι, νὰ κρατήσῃ καθεὶς τὴν ἐδικήν του. Βλέπων ὅτι ὁ εὐσεβὴς υἱὸς μετὰ συγκινητικῆς λύπης ἐπέμενε, παρεκάλεσα τοὺς ἐθελοντὰς ν' ἀποστῶσι τῆς παραστάσεως, καὶ, βοηθούσης καὶ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ διὰ τὰς ἑλληνικὰς παραστάσεις, τὸ κατώρθωσα τότε.

¹ Διαβόητος τῆς Ἰταλίας ληστής.

τὸν ἀνέδειξε Μουκτάρην, ὁποῖον τὸν ἐγνωρίσαμεν ἔκτοτε. Τὸ ἐν δὲν ἐμποδίζει τὸ ἄλλο.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Εἶσαι Ῥομαντικός.

ΕΓΩ

Πῶς λέγετε;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Εἶσαι Ῥομαντικός. Ἀπόδειξις, ὅσα μοι εἶπας. Ἀπόδειξις ἄλλη τὸ ἀπέραντον μῆκος τῶν δραμάτων σου¹. Βλέπω κάλλιστα ὅτι εἶσαι ἀσεβής πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ Ἀριστοτέλους, πρὸς τοὺς μεγάλους διδασκάλους τῆς δραματικῆς, Κορνήλιον, Ῥακίαν, Βολταίρον, πρὸς τοῦ Ὀρατίου καὶ τοῦ Βουαλῶ τοὺς χρησμούς, πρὸς τοῦ Βαττευζίου τὰ σοφὰ παραγγέλματα, πρὸς τοῦ Λαάρπου τὰς εὐφυεῖς κρίσεις. Ἡ τραγωδία σου ἀποτελεῖ, διὰ τοῦ πήχεως μετρομένη, τοῦλάχισον τρεῖς Γαλλικὰς ἢ Ἰταλικὰς τραγωδίας, καὶ εἶναι τῶν μυρίων σταδίων τὸ ζῶον τοῦ Ἀριστοτέλους². Ἐπειτα τί ἔγραψας; κωμωδίαν, ἢ τραγωδίαν; Ἄν τὸ δεύτερον, τί θέλουσιν εἰς αὐτὴν οἱ ἀστεῖσμοι καὶ τὰ σκώματα; Ἡ ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ τραγικοῦ ὑφάσματος τὸ ἀμάρτημα καὶ ἀνώδυνον αἶσχος τοῦ γελοίου³ δὲν εἶναι ὅ,τι ῥάκος εὐτελές ἐπὶ μανδύου μεγαλοπρεποῦς; Ἀνάγνωθι, σὲ συμβουλεύω, πρὶν παραχωρήσης πονήματα εἰς δημοσίαν κρίσιν, ἀνάγνωθι τοὺς μεγάλους διδασκάλους, ὧν σ' ὑπέβαλα πρὸ ὀλίγου τὸν λαμπρὸν κατάλογον. Ἐκεῖ θέλεις ἰδῆ ὅποια σεμνὴ ἐμβρίθεια βασιλεύει ἐφ' ὅλου τοῦ δράματος. Τὰ πρόσωπα ὁμιλοῦσιν ἀπὸ Κοθόρνου, ὅλη ἡ σύνθεσις πνέει ἀφηρημένην μεγαλειότητα, καὶ αἱ τροφοὶ αὐταὶ καὶ οἱ ὑπηρέται εἰσὶν ἥρωες, ὧν ποτὲ ὁ γέλως δὲν διαστέλλει τὰ χεῖλη. Ὡς ἡ στιχοιργικὴ γλῶσσα εἶναι ἀνωτέρα τῆς κοινῶς λαλουμένης, ὡς ἡ σκηνὴ ἐωρεῖται ὑπεράνω τῆς κονίστρας, ὁμοίως καὶ ἀναλόγως ὅλον τὸ δράμα πρέπει νὰ ᾔηται ἐξωγκωμένον καὶ μετεωριζόμενον ὑπεράνω τῶν κοινῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ νὰ ὑπερέχωσι τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, καὶ αἱ ἰδέαι τῶν κοινῶν ἰδεῶν, καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν κοινῶν αἰσθημάτων ἐν γένει

¹ Ἡ Φροσύνη συνετμήθη εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτην.

² Ποιητ. ζ'.

³ Αὐτόθ. ε'.

ὡς ἄλλης τῆς τέχνης τ' ἀπομιμήματα, ἢ τραγωδία πρέπει νὰ πλησιάζῃ μᾶλλον εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἐντελείας ἢ εἰς τ' ἀντικείμενα ἀμιμείται, καὶ νὰ μὴ μετέχῃ κατ' οὐδὲν χυδαιότητος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θεωρῶ ὡς μέγα ἐλάττωμα ὅτι εἰς τραγωδίαν ἔλαβες ἥρωα ἀπλοῦν τινα ἐπαρχίας διοικητὴν, καὶ οὐχὶ τῆς ἱστορίας περιβόητον βασιλέα ἢ ἡγεμόνα, λησμονῶν τί διδάσκει ὁ Ἀριστοτέλης¹, ὅτι «οἱ ἡγεμόνες τῶν ἀρχαίων μόνοι ἦσαν ἥρωες.»

ΕΓΩ (κατ' ἰδίαν)

Τῶν ἀρχαίων.

ΕΚΕΙΝΟΣ (ἐξακολουθῶν)

Καί ἵνα παραλείψω τὰ ἄλλα ὅλα, οὔτε κἄν τὰς τρεῖς ἐνόητας δὲν ἐφρόντισας νὰ τηρήσης; Ἐπεχειρίσθης νὰ γράψῃς τραγωδίαν, καὶ οὔτε τοὺς πρώτους κανόνας τῆς δραματικῆς δὲν γνωρίζεις; Τί θὰ εἴπῃς δι' ὄν τινα ἐπαγγέλλεται τὸν γραμματικὸν χωρὶς νὰ διακρίνῃ τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα; Ἀδιακρίτως καὶ συνεχῶς μεταβάλλεις τοῦ δράματος τὴν σκηνὴν, πότε εἰς τῆς Ἐμίνες, πότε εἰς τῆς Χαϊνίτζας τὸν θάλαμον, πότε εἰς τῆς Φροσύνης τὸν κῆπον καὶ πότε εἰς τὴν φυλακὴν. Τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἢ δὲν ἀνέγνωσ ποτέ σου κἀνένα κανόνα τῆς δραματικῆς, ἢ εἶσαι Ῥομαντικός, ὅπερ ταυτό.

ΕΓΩ

Ὅσα λέγεις μοι φαίνονται τοσούτῳ σοφώτερα καθ' ὅσον εἰσὶ δυσνοητότερα. Μὲ ἀπεκάλεσας Ῥομαντικὸν, καὶ οὔτε κἄν γνωρίζω τῆς λέξεως ταύτης τὴν σημασίαν. Μοὶ ἀναφέρεις τὸν Ἀριστοτέλην, ὃν ἀνέγνων μὲν ὡς ἐλληνικὸν μάθημα, ἀλλὰ εἰς οὗ, λυπούμενος σοὶ τὸ ὁμολογῶ, δὲν ἐπρόσεξα τοὺς κανόνας, καὶ τὸν Βολταῖρον καὶ τοὺς λοιποὺς οἵτινες μὲ ἔτερψαν, χωρὶς ποτὲ νὰ φαντασθῶ ὅτι πρέπει ἢ πῶς πρέπει νὰ τοὺς ἀκολουθήσω ἵνα μὴ εἶμαι Ῥομαντικός. Τὸν Βαττεύξιον καὶ Λαάρπον δὲν ἀνέγνων ποτέ.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Καὶ ἀγνοεῖς ὅτι δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα, τὸ τῶν κλασικῶν καὶ Ῥομαντικῶν, ἀντιπαρακαθήμενα ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, διαιροῦσι

¹ Ποιητ. ἰθ'.

σήμερον τὸν ποιητικὸν κόσμον; Ἄγνοεῖς ὅτι οἱ πρῶτοι ἀπόστολοι τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ τὸν μέγαν Ἀριστοτέλην καὶ τῆς ἀρχαιότητος τ' ἀριστουργήματα ὡς ὑπογραμμοὺς καὶ συνθήματα ἔχοντες, ἀμιλλῶνται νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη ἐκείνων, καὶ ἀποσκορακίζουσιν ὡς ἀπροσδιόνυσον πᾶν τι οὐδὲν εὐρίσκουσι τὸν τύπον εἰς τὰ λαμπρὰ ἐκείνα καὶ αἰῶνια ὑποδείγματα; Οἱ δὲ ῥομαντικοὶ, ἀποστάται θρασεῖς, ἀπαρνηταὶ πάσης πίστεως εἰς κανόνας καὶ εἰς ἀφορισμοὺς, ἀφηνιάζοντες πρὸς πάντα χαλινὸν κατ' ἀρέσκειαν φαντασίας ἰδιοτρόπου, οὔτε τῶν ἐνοτήτων τηροῦντες τὰ ὄρια, οὔτε τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ δραματικοῦ χαρακτῆρος, οὔτε τὰ παραδεδεγμένα σεβόμενοι, οὔτε ἀκολουθοῦντες τὰ παραδείγματα, νοθεύουσι τὴν τέχνην καὶ διαστρέφουσιν αὐτῆς τὰς ἀρχὰς καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τὴν φιλοκαλίαν;

ΕΓΩ

Ὅλα ταῦτα τὰ ἠγνόουν, ὡς λέγεις, καὶ σοὶ ὁμολογῶ χάριτας ὅτι μοὶ τὰ ἐδίδαξας. Ἄλλ' ἂν καλῶς σ' ἐνόησα, εἰπέ μοι, δὲν ἤθελον ἄρά γε εἶσθαι δι' ἡμᾶς τῶν παλαιῶν τὰ πρωτότυπα καὶ οἱ κανόνες τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅ,τι τὸ φόρεμα τοῦ γέροντος πατρὸς, ἐνδύον τὸν νέον υἱὸν του; Τὸ κατ' ἐμὲ, φρονῶ ὅτι πᾶσα ἐποχὴ ἔχει τὸν ἴδιον αὐτῆς νοῦν, οὐ ἢ φιλολογία εἶναι ἡ ἔκφρασις. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀναπτυχθὲν ἐν ἑαυτῷ, καὶ σωρεῦσαν πολλῶν παραδόσεις αἰώνων καὶ ἥρωϊκὰς ἀναμνήσεις, ἀνέπτυξε κατ' ἀρχὰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν, καὶ ἀπέκτησε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν, ὡς οἱ Γερμανοὶ δι' ὁμοίους λόγους ἀπέκτησαν τὸ ἄσμα τῶν Νειβελλούγκων. Τὰ δράματα μετὰ ταῦτα, ἀπόβρομαι τῆς Ὀμηρικῆς πηγῆς, ἢ ὡς ὠνόμαζεν αὐτὰ ὁ Αἰσχύλος, *λείψανα τῶν μεγάλων δείπνων τῆς Ὀμηρικῆς εὐφυίας*, ἦσαν καὶ αὐτὰ ἐποποιεῖαι διαλογικῶς διατεθειμέναι, ἐν αἷς οἱ ποιηταὶ παρένειρον καὶ χορούς. Ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦν τῷ ὄντι ἢ ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι διηγηματικὴ λαμπρὰς τινὸς πράξεως ἔκθεσις, ὑπὸ ῥαψωδῶν ἐφ' ἀμαξῶν περιφερομένων. Ἡ ἑλληνικὴ ἀγχίνουα προσέθετο καὶ δεύτερον, καὶ μόνον μετὰ ταῦτα τρίτον, καὶ πλείονα διαλεγόμενα πρόσωπα, καὶ ἐπὶ πᾶσι ἢ ἴσως πρὸ πάντων, τὸν χορὸν, καὶ οὕτω συνέστη ἡ παλαιὰ τραγωδία, φυλάττουσα τὸν ἐπικὸν χαρακτῆρα καταφανῆ εἰς ὅλην τὴν οἰκονομίαν καὶ τοῦ μύθου τὴν ἔκθεσιν, καὶ ἰδίως εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐκείνας διηγή

σεις δι' ὧν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προλογίζουσι τὰ πρῶτιστα πρόσωπα. Πρόσθετες εἰς τοῦτο ὅτι ἡ πράξις εἰς τὰ ἑλληνικὰ θέατρα ἦν διηνεκής, ὅτι αἱ σκηναὶ ἦσαν ἀναλλοίωτοι, καὶ ὁ χορὸς ἀποτελῶν συνεχὲς τοῦ ὅλου δράματος μέρος, συνέδεε τὰ διάφορα αὐτοῦ τμήματα κατὰ τρόπον ὥστε διόλου δὲν διεκόπτοντο, οὐδὲ ἡ εἰς πράξεις ἢ μέρη διαίρεσις ἦν δυνατὴ εἰς τ' ἀρχαῖα θέατρα, καὶ θέλεις ὁμολογήσει ὅτι ὑπὸ σιδηρᾶς ἀνάγκης ἐβιάζοντο οἱ πρόπατορες ἡμῶν νὰ τηρῶσι τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἐνότητα. Τὴν μόνην ἦν ἐδύνατο νὰ παραβῆ ὁ Εὐριπίδης, τὴν μόνην ἀξιοσέβαστον κατ' ἐμὲ, διότι συντείνει εἰς τὴν εὐκρίνειαν καὶ αὐξάνει τὸ διαφέρον, τὴν ἐνότητα τῆς ὑποθέσεως, τὴν παρέβη, ὡς γνωρίζεις, εἰς τὴν Ἑκάβην. Ἄλλ' ἔκτοτε πολλὰ μετεβλήθησαν. Μετὰ τῆς ἀρχαίας κοινωνίας, μετὰ τῶν ἀρχαίων ἠθῶν, ἔπρεπε νὰ ἐκλείψῃ καὶ ἡ ἐπικὴ ἐκείνη ἀπλότης τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἣν ἀναγνωρίζομεν καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὴν γλυπτικὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπόμενον ἦτο νὰ διαδεχθῆ αὐτὴν ἡ δραματικὴ ζωηρότης τῶν νεωτέρων ἐθνῶν, ὧν δραματικὴ ἦτο καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου, ὡς καὶ ἡ μεταγενεστέρα ζωῆ των. Τὸ δράμα ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Εὐρώπην, χωρὶς ν' ἀντλήσῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν δραματουργίαν¹, οὐχὶ πλέον ἐπικὸν ὡς ἄλλοτε, ἀλλ' ὅλως δραματικόν.

Ὁ δημόσιος τῶν ἀρχαίων βίος ὑπεχώρησεν εἰς τῶν νεωτέρων τὸν ἰδιωτικόν, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὰ ἵπποτικά ἤθη ἀνύψωσαν τὴν γυναῖκα ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ ἡ ποίησις κατῆλθεν ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας ἵνα ζητήσῃ ἐμπνεύσεις ἐντὸς αὐτῆς. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία, μία τῶν ὀψων τῶν κατοπτρίζουσῶν τὴν ἐποχὴν ἐφ' ἧς ἐπικρατοῦσιν, ἦσαν, ὡς γνωστὸν, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις περιληπτικαί, τὸ σύνολον ἀφορῶσαι, καὶ συγχέουσαι τὸ ἄτομον ἐντὸς τοῦ πλήθους. Ὁμοίως καὶ ἡ φιλολογία, ἄλλη ἐκφρασις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὀφείλει ἐξ ἀνάγκης νὰ φέρῃ τὸν ὅμοιον τύπον, δι' ὃ καὶ ἡ ἀρχαία ποίησις εἶναι μᾶλλον ἐπικὴ καὶ γρωμικὴ, ἢ δραματικὴ.

Ἄλλ' ὁ νοῦς τῶν νέων αἰώνων εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενος πρὸς τὸν τῶν παλαιῶν. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία σήμερον ἐρευνῶσι τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ σκοπὸν προτίθενται τὰ συμφέροντα τῶν ἀτόμων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φιλολογία ἡμῶν

¹ Τὰ μυστήρια τοῦ Μεσαιῶνος κτλ.

ἀνάγκη νὰ διαφέρῃ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, καὶ ἡ ποίησις νὰ εἶναι ἐξόχως ἠθοποιητικὴ καὶ διαγραφικὴ χαρακτήρων καὶ ἀτομικῶν παθῶν καὶ αἰσθημάτων. Διὰ τοῦτο ἐνανθρωπισθεῖσα, οὕτως εἰπεῖν, ἐφ' ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν ὑπαρκτὴν ἀφορῶσα φύσιν, καὶ εἰς ἄμφω τὸν ἄνθρωπον, προσλαμβάνει εἰς τὰς παραστάσεις τῆς τὸ ἴλαρὸν πλησίον τοῦ ἐμβριθοῦς, ὡς ἡ φύσις εἰς τὰς σκιαγραφίας τῆς συγκρινᾶ τὸ φῶς μετὰ τῆς σκιᾶς, συνδέει τὸ ποταπὸν μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ, διότι ἄλλως ἄνευ βαθμῶν καὶ ὄρου συγκρίσεως, τὸ φῶς δὲν θὰ ἦτο φῶς, οὐδὲ τὸ ὑψηλὸν ὑψηλόν, οὐδὲ ἡ φύσις φύσις.

Ἵπδειχθείσης τῆς πρώτης ταύτης θεμελιώδους διαφορᾶς μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας ποιήσεως, ὑπολαμβάνω σχεδὸν περιττὸν νὰ σοὶ ἀναφέρω καὶ τὰς λοιπὰς, ἀναγκαίας οὕσας αὐτῆς συνεπειάς, ὡς πρὸς τὰς θρυλλουμένας π. χ. ὑμετέρας ἐνότητας. Φθᾶς σοὶ εἶπον, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς ὑποθέσεως μοὶ φαίνεται λογικῶς ἀναγκαία, ὡς εἰς ἐκάστην τοποθεσίαν εἶναι ἀναγκαῖος εἰς καὶ μόνος ὀρίζων, περικλείων ἐν ἑαυτῷ ὅλα αὐτῆς τὰ συμπτώματα. Αἱ δύο ἕτεραι, ἡ τοῦ τόπου καὶ χρόνου, συντελοῦσιν ἴσως κατὰ τι εἰς τοῦ δράματος τὴν ὁμοιολήθειαν καὶ τὴν σκηنيκὴν ἀπάτην· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ τὰς παραδεχθῶμεν καθ' ὅλας τὰς συνεπειάς των, ὡς οἱ παλαιοὶ τὰς ἐνόουν, περιοριζομένου τοῦ μὲν τύπου εἰς δέκα πῆχων τετραγωνικῶν διάστημα, τοῦ δὲ χρόνου εἰς μιᾶς ὥρας πρᾶξιν, ἧτοι ὄντος τοῦ δράματος συνεχοῦς· καὶ τότε ποῖα πρᾶξις μεγαλοπρεπῆς, ποῖα χαρακτήρων διαγραφὴ, τίς μῦθος ὀλοσχερῆς καὶ ποικίλος; Ἄλλ' οἱ νεώτεροι γνωρίζουσιν ὅτι καὶ τῆς ἡδονῆς ἡ συνέχεια ἀπαυδεῖ, καὶ διήρεσαν τὸ δράμα εἰς μέρη τινὰ πολυπληθέστερα ἢ ὀλιγοπληθέστερα ἀναλόγως τῆς ὑποθέσεως, ἵνα μεταξὺ τούτων ἀναπαύηται ἡ τεταμένη προσοχὴ καὶ ἡ φαντασία τοῦ θεατοῦ. Ἄμα παραδεχθῶμεν τὴν εἰς πράξεις ταύτην διαίρεσιν καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν ἀναπαύσεις, αἱ δύο σου ἐνότητες μένουσι πάσης ὑπερασπίσεως ἀνεπίδεκτοι. Καὶ τῷ ὄντι, ἂν τίποτε δὲν σ' ἐμποδίξῃ, ἐπανελθὼν πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τοῦ πρὸς τοὺς Ἀγγελοκῆπους περιπάτου σου, καθήμενος εἰς τὴν στενὴν σου καθέδραν ἐφ' ἧς ποῦ καὶ ποῦ σταλάζει καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ ἐπικρεμαμένου λύχνου, παραγκωνιζόμενος ὑπὸ τῶν γειτόνων σου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, ὧν ὁ μὲν ἀναγινώσκει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ ἔσχατον φύλλον τῆς ἐφημερίδος, ὁ δὲ πληροῖ τοὺς ῥώθωνάς του διὰ τῆς κόνεως τῆς

νικοτιανῆς, ἔχων ἐπιπροσθοῦντα τὸν πτεροφόρον πέτασπον κυρίας τινὸς τοῦ συρμοῦ, καὶ βλέπων ἀνυπομόνως εἰς τ' ὠρολόγιόν σου τὴν ἐνάτην πλησιάζουσαν τῆς ἐσπέρας, ἂν τίποτε δὲν σ' ἐμποδίζη ἅμα ἀνασυρθῆ τὸ παραπέτασμα νὰ μεταβῆς διὰ μιᾶς ἐμπρὸς τῶν πυλῶν τῆς Βαβυλῶνος εἰς ὠραίαν ἡλίου ἀνατολὴν πρὸ δισχιλίων ἐτῶν, καὶ καταπεσόντος τοῦ παραπετάσματος νὰ εὔρεθῆς καὶ αὖθις ἐν μέσῳ τοῦ φιλοθεάμονος κοινοῦ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἵνα ὁδοιπορήσῃς ἐκ δευτέρου, καὶ ἐκ τρίτου, καὶ ὀσάκις τὸ παραπέτασμα θέλει, πάλιν εἰς Ἀσσυρίαν, τί σ' ἐμποδίζει, σ' ἐρωτῶ, νὰ φαντασθῆς σαυτὸν μεταβαίνοντα ὁμοίως ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρα, καὶ ἀπὸ Μεγάρων εἰς Θήβας; ἀπὸ τῆς ἐσπέρας εἰς τὴν πρωτὴν καὶ ἀπὸ τῆς πρωτῆς εἰς τὴν ἐσπέραν; Δὲν βλέπω κατὰ τί οἱ ὑπαρασπισταὶ τῶν δύο τούτων ἐνοτήτων εἰσὶν ἐπιεικέστεροι τῶν ἐναντίων των ὡς πρὸς τοὺς θεατὰς, καὶ πῶς βιάζουσι τὴν φαντασίαν των ὀλιγώτερον, βλέπω ὅμως ὅτι ἐπιτίθενται αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς δεσμὰ παιδαριώδη, δι' ὧν ἀναχαιτίζεται πᾶν βῆμά των θαρράλεον καὶ ἀνδρικόν. Ταῦτα δὲ λέγων, ἀποκροῦω, ἐννοεῖται, τὴν ἄσκοπον καὶ ἄτεχνον κατὰχρησιν.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐπομένως κηρύττεσαι αὐτόχρημα Ῥομαντικός.

ΕΓΩ

Δὲν γνωρίζω τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῶν κλασικῶν καὶ τῶν Ῥομαντικῶν. Ἄλλ' ἂν οἱ μὲν τάττωνται ὑπὸ τὴν σημαίαν τῶν παραδόσεων, ἐννοῶ ὅτι οἱ ἄλλοι ἔχουσι σύνθημα τὴν διαμαρτύρησιν. Οἱ κανόνες, αἱ παραδόσεις, εἰσὶν αἱ γραπταὶ τῆς ὑπάρξεως συνθῆκαι ἰδέας τινὸς ἥτις συνετάχθη καὶ ἐπολιτογραφήθη εἰς τινὰ τόπον καὶ χρόνον, τὸ ὄρατὸν αὐτῆς μέρος, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν αὐτῆς ἐκτενεστέραν διάρκειαν, καὶ μένουσιν ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀνίσχυροι καὶ ἄκυροι ἅμα νέα ἰδέα ἐκθρονίσῃ τὴν παλαιὰν ἢν παρίστων. Ἡ νέα ἰδέα ἐπιφέρει νέους κανόνας. Ὁ κλασικὸς λοιπὸν, ὡς τὸν ἐννοῶ, εἶναι ὁ ἀποβλέπων ἀμέσως εἰς τοὺς καθεστῶτας νόμους καὶ κατ' αὐτοὺς πολιτευόμενος, μόνον διότι φέρουσι τὸ κῦρος τοῦ παραδείγματος.

τος, ρομαντικός δὲ ὁ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὴν, ἐρευνῶν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς σύγχρονον φάσιν, καὶ ἀνατιθέμενος εἰς ἑαυτὸν καὶ μόνον νὰ ἐξάξῃ πάσας αὐτῆς τὰς συνεπείας κατὰ πᾶσαν τῆς εὐφυΐας του τὴν ἀτομικότητα, καὶ περιοριζόμενος ὑπὸ μόνων τῶν φυσικῶν ὁρίων τῆς φιλοκαλίας. Ὁ κλασικὸς εἶναι ὑπήκοος πιστὸς καὶ φιλόνομος, ὁ δὲ ρομαντικὸς νομοθέτης καὶ μεταρρυθμιστής. Ὅταν ὁ νέος οὗτος Εὐριπίδης ἢ Βολταῖρος πολιτογραφηθῇ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης εἰς τῆς φιλολογίας τὴν κοινωνίαν, τότε ὁ νέος Ἀριστοτέλης ἢ Λαάρπος θέλει ἔλθει ἵνα ἐγγράψῃ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς τέχνης του τὰ χαρακτηριστικὰ εἰς τὸ ληξιαρχικόν του βιβλίον. Οἱ κανόνες δὲν ὀδηγοῦσιν οὐδὲ ρυμουλκοῦσι τὴν εὐφυΐαν, ἀλλὰ τὴν παρακολουθοῦσι μακρόθεν, διαγράφοντες τὴν τροχίαν αὐτῆς, ὡς ὁ διαβήτης δὲν σύρει τὸν κομήτην κατόπιν του, ἀλλὰ καταμετρᾷ τὴν οὐρανίαν ὁδὸν του.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Παρατηρῶ ὅτι δὲν σέβεσαι μεγάλως τοὺς κριτικούς.

ΕΓΩ

Οὐτ' ἐκεῖνοι μεγάλως δὲν θέλουσι μὲ σεβασθῆ.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐν ἀκόμῃ μοὶ μένει νὰ σ' ἐρωτήσω. Εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν ἐννοεῖς διὰ στίχων γεγραμμένην τὴν διήγησιν τοῦ Μελιτίου; Τίνος εἴδους στίχοι εἰσὶν ἐκεῖνοι;¹

ΕΓΩ

Φίλε, ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, καὶ καιρὸς εἶναι νὰ φθάσῃ τέλος τοῦ δράματός μας ἢ καταστροφή, διότι κατὰ τὸν προσφιλεῆ σου Ἀριστοτέλην οὐδὲν δράμα πρέπει νὰ καταπᾶ παμμέγεθες², ἀλλὰ «ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δὲ εὐμνημόνευτον

¹ Ὑπῆρχεν εἰς τὴν πρᾶξιν ἐκείνην διήγησις διὰ νέων ἐξαμέτρων, ἧς ἀφηρέθη εἰς τὴν παρούσαν ἔκδοσιν.

² Ποιητ. ζ'.

»εἶναι.» Διὰ τοῦτο εἰς ἀπάντησιν τῆς τελευταίας σου ἐρωτή-
σεως, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ παραπέμψω μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ χει-
ρογράφου τούτου εἰς τὸ πεζὸν τεμάχιον τὸ ἐπιγραφόμενον·

«Περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προσωδίας, καὶ ἀντιπαράθεσις
»αὐτῆς πρὸς τὴν νέαν.»¹

Καὶ ἤδη ταῦτα μὲν ὡς ἔχουσι παραδίδω εἰς τὰ πισστήρια, ἐν-
δίδων, κύριε, εἰς τὰς συμβουλὰς σας. Ἄλλὰ

«Χαίρετ'· ἐγὼ δ' ὑμῖν ἐς ὑπερὸν ἄδιον ἄσῳ.»

~~~~~

¹ Τὸ τεμάχιον τοῦτο ἐκδίδεται εἰς προοίμιον τοῦ Δ' τόμου, τοῦ πε-
ριέχοντος τὰς μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων δραμάτων.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΔΗΣ, Σατράπης Ἰωαννίνων, μέσης ἡλικίας.

ΕΜΙΝΕ, σύζυγος αὐτοῦ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ, υἱὸς τοῦ Ἀλῆ, ἐκ πρώτης γυναικός.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ, ἀδελφὴ τοῦ Ἀλῆ, παρακμαζούσης νεότητος κα-
τακόσμου ἐνδυμασίας.

ΦΡΟΣΥΝΗ, νέα Ἑλληνίς, τῆς γυναικωνίδιδος τῆς Ἐμινές.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ, ἐκ τῶν πέριξ τοῦ Γαρδικίου, πατὴρ τῆς Φροσύνης.

ΔΕΒΩΡΑ, γράια ἐκ Γεωργίας, τροφὸς τῆς Φροσύνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ, Ἕλλην, Γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ.

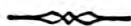
ΧΑΣΑΝΗΣ, μαῦρος.

ΟΣΜΑΝΗΣ, ἕτερος.

Μαῦροι καὶ δοῦλοι, βωβὰ πρόσωπα.

Ἡ σκηνὴ εἰς Ἰωάννινα, εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ἀλῆ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τῆς Χαϊνίτσας, ἐνοῦσα Ἀσιατικὴν μετ' Εὐρωπαϊκῆς πολυτελείας. Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγει ἡ σκηνή, διατελοῦσι συνδιαλεγόμεναι

ΧΑΪΝΙΤΣΑ καὶ ΕΜΙΝΕ

ΕΜΙΝΕ

Ὅπως ἂν ἔχη, ἀδελφῆ, προσθέτης ἢ ἀφίνης,
νομίζω τοὺς χριστιανοὺς ἀδίκως πῶς τοὺς κρίνεις.
Ὅμοίως καὶ προτέρημα καὶ σφάλμα των μ' ἐφάνης
μὲ ὄμμα ὅτι θεωρεῖς προλήψεως καὶ πλάνης.
Ἐὰν εἰς τὰς καρδίας των γεννᾶται ἡ κακία,
πῶς διαφέρει πιστευσον καρδία καὶ καρδία.
Διότι σφάλλουσί τινες, καταδικάζεις ὄλους;
Μήπως τὸ ῥόδον τῶν ἀγρῶν δὲν θάλλ' εἰς τὰς τριβόλους;
Καὶ πονηρῶν ἑκατοντὰς ἀνίσως σὲ θυμόνη,
δι' ἓν' ἀγάπης ἄξιον τοὺς ἑκατὸν λησμόνει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τῶν ἀλλοπίστων ἡ φυλῆ, τῶν δούλων ἡ ἀγέλη,
πλασθεῖσα διὰ νὰ φιλῇ τὰ ἔχνη μας, τί θέλει;
Ἀγάπην; Περιφρόνησιν ἃς περιμένουν μόνην.
ὦ! ἄφες, ἃς κυλίονται μακρὰν μας εἰς τὴν σκόνιν.
Αἶ! καὶ ἂν σῖτος, νύμφη μου, αὐξάνη μεταξύ των,
ἡξεύρεις τὰ ζιζάνια πῶς καίουσι τὸν σῖτον.
Εἰς ἄνθος μὴ πιστεύεσαι ὅταν εἰς τέλμ' αὐξάνη·
ἀπὸ τὸν βόρβορον χυμοὺς φαρμακεροὺς βυζάνει.

Ἄν μ' ἐπαινῆς τὴν τόλμην των, τὴν γενναιότητά των,
 μυρίων εἶναι δι' αὐτὴν ὑπεύθυνοι θανάτων·
 ἂν πολυμήχανον λαὸν τοὺς λέγῃς, ἂν δξύνουν,
 μὴ λησμονῆς πῶς καθ' ἡμῶν τὰ βέλη των δξύνουν.
 Ἐχθροὺς δὲν ἔχ' ἡ πίστις μας ὡς τούτους θανασίμους.
 Ὑβρίζουν τὸν Προφήτην μας μὲ προσευχὰς βλασφήμους.
 Ἦ μὴ δὲν τείνει· αὐθαδῶς ὁ μυστικὸς ἀγὼν των
 εἰς τὴν λαμπρὰν σελήνην μας νὰ στήσουν τὸν σταυρὸν των;
 Ναί, κατ' αὐτοῦ σου τοῦ λαοῦ τοῦ ἀξιομισήτου
 μὴ λησμονῆς πῶς ἄσπονδος ὁ νόμος τοῦ Προφήτου,
 καταδικάζων αὐστηρῶς τὸν φιλικὸν μας ζῆλον,
 τὸ αἶμ' ἀπὸ τὰ ξίφη μας ζητεῖ τῶν ἀλλοφύλων.
 Εἶν' ὅλοι ἀδιάλλακτοι ἐχθροὶ μας· κ' ἡ Φροσύνη; ...
 ὡς κόρην τὴν ἀνέθρεψας· σὲ ἀπατᾷ κ' ἐκείνη.

EMINE

Ὅμολογῶ γλυκύτερα πῶς θέλω νὰ τοὺς κρίνω.
 Ὅπου μοὶ μὲν ἡ ἐκλογή, πρὸς τὴν συγγνώμην κλίνω.
 Ἀλλὰ καὶ μῖσος ἄσπονδον ἂν κατ' αὐτῶν μ' ἐκίνει,
 θενὰ τὸ ἐξιλέωνεν ἡ φίλη μου Φροσύνη.
 Ὅταν ὁ νοῦς της φαίνεται εἰς θλίψεις βυθισμένος,
 τὰ κάλλη της συνηγοροῦν δι' ὅλον της τὸ γένος.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (εἰρωνικῶς)

Τὰ κάλλη της; ὦ! σέβομαι τ' ἀμίμητά της κάλλη.
 Εἶν' εὐειδῆς, τ' ὁμολογῶ· τ' ὁμολογοῦν καὶ ἄλλοι.
 ὦ! εἶναι πλάσμα!

EMINE

Δὲν φρονεῖς;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναί, ναί· εἰς τοῦτο ἦτον
 κ' ὁ ἀδελφός μου σύμφωνος. Τὸ πλῆθος τῶν χαρίτων

τῆς φίλης σου τὸν ἐκθαμβοῖ, καθὼς μὲ ἐβεβαίουν.
 Τὰ βλέμματά της ἔλεγεν ὡς ἀνθρακες πῶς καίουν.
 Μάλιστα, λέγουν, ὤμοσε καὶ Μέκαν καὶ Μεδίνην
 ὅτι νὰ εἶχεν ἤθελε γυναῖκα ὡς ἐκείνην.

EMINE

Ἡξεύρεις· ἀστειεύεται.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄναμφιβόλως· εἶδες
 τὸν ἀδελφόν μου πρὸ πολλοῦ;

EMINE

Δημόσιοι φροντίδες
 τὸν ἀσχολοῦν νυχθημερὸν, κ' ἡ αἴθουσά του μένει
 εἰς δλους, κ' εἰς ἐμὲ αὐτὴν πολλάκις κεκλεισμένη.
 Ἄδελφή, τοῦτο μὲ λυπεῖ. Τέσσαρα ἔτη τώρα
 μακρὰν μου τῷ ἐφαίνετο αἰὼν ἐκάστη ὥρα·
 χωρὶς ἐμοῦ, ὡς μ' ἔλεγε, νὰ ζήση δὲν ἠμπόρει
 καὶ σήμερον τὴν θύραν του μοὶ κλείουν δορυφόροι!
 Ἡ ἐγκατάλειψις αὐτὴ τὸν βίον μου μαραίνει.
 Τὴν ὑπομένω πλὴν, ἀφ' οὗ ὁ ἔρωσ του μοὶ μένει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Περίεργον! Δημόσιοι φροντίδες! Δὲν σὲ βλέπει;
 ὦ! Τότε ψεύδη προφανῆ νὰ διαδίδουν πρέπει.

EMINE

Ψεύδη; Τί ψεύδη;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μάρτυρες αὐτόπται μοὶ τὸ εἶπον,
 εἰς τῆς Φροσύνης ὁ Πασᾶς πῶς ἔρχεται τὸν κῆπον,
 καὶ μακρὰς ὥρας εἰς αὐτὸν πῶς μένει τὸ ἑσπέρας·
 κ' ἐκείν' εἰσόδους παρ' αὐτῷ πῶς ἔχει ἐλευθέρως.

EMINE

Τί λέγεις; Τί αίνιττονται οί λόγοι σου; "Ω! φρίττω!
 Πλὴν τοῦτο εἶν' ἀδύνατον! Πλὴν ψεῦδος τὸ κηρύττω!
 Ἐξεύρεις οἷος πρὸς ἐμὲ ἦν ἔτι ἐπ' ἐσχάτων,
 πῶς μ' ἔλαβε τὴν ταπεινὴν ἀντὶ τῶν λαμπροτάτων,
 πῶς μ' ὕψωσ' ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀγάπην μοι ὀμνύων,
 καὶ εἰς χρυσοῦν μ' ἐστόλισε παράδεισον τὸν βίον.
 Δὲν ἀγνοεῖς κ' ἐγὼ χαρὰν, ζωὴν κ' εὐδαιμονίαν
 εἰς λέξιν καὶ εἰς αἴσθησιν πῶς συνεκέντρουν μίαν,
 καὶ ἦτον αὐτὴ τοῦ Πασᾶ ἢ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη.
 Εἶπέ μοι ἂν τὸ φρόνημα τὸ πρὶν τοῦ μετετράπη,
 ἂν ἀπεσπᾶσθη ἀπ' ἐμοῦ, ἂν μὲ ἀπεστράφη,
 πρὸς ἄλλην τῶν βλεμμάτων τοῦ τὸ φῶς ἂν ἐστράφη·
 εἶπέ μοι τῆς καρδίας τοῦ τὸν θησαυρὸν ἂν χάνω,
 καὶ εἴμ' ἐτοίμη, ἀδελφὴ, ἐτοίμη ν' ἀποθάνω.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

"Ω! μὴ τοιαῦτα λέγῃς· μὴ ἀπελπισίαν τόσῃν.
 Πολλάκις τὰ φαινόμενα, ἠξεύρεις, ἀπατῶσιν.
 Ἴσως ματαίως μεριμνᾷς. Ἄλλὰ εἰς τῆς Φροσύνης
 τὴν ὑπαρξιν μεταβολὴν καὶ σὺ δὲν διακρίνεις;
 Δὲν εἶδες σύγχυσίν τινα ἐνδόμυχον πῶς κρύπτει,
 βλέμματ' ἀνήσυχτα, ὑγρά, πρὸς οὐρανὸν πῶς ρίπτει;
 Παρατηρῶ ἀπὸ τινος πῶς φεύγει τοὺς ἀνθρώπους,
 ὅτι ἐρήμους προτιμᾷ, μεμονωμένους τόπους.
 Τί ἔχει; Πῶς παρήλλαξε; — καὶ ἀλλαγὴν μεγάλην!
 Νὰ πάσχη ἄρα; Ν' ἀγαπᾷ; Δὲν τὸ πιστεύω πάλιν.

EMINE

Δὲν τὸ πιστεύεις, ἀδελφὴ; "Ω! πῶς δὲν τὸ πιστεύεις;
 Τὴν ἀσθενῆ καρδίαν μου ἰδοῦσα συγκατέβης.

Μὴ μάτην μὲ παρηγορήσ. Τὰ θέλγητρά της εἶδες.
 Δακρύων της προδότριαι τὰ ἔβρεχον ρανίδες.
 Τίς, ὅστις εἶδε τὰ λαμπρά, τ' ἀγγελικά της κάλλη,
 ἂν εἰς αὐτὰ δεσμεύωνται καρδίαι θ' ἀμφιβάλλη;
 Καὶ πότε θέλει ἔρωτα προσφέρει ὁ Σατράπης,
 χωρὶς νὰ λάβῃ ἀμοιβὴν ἀγάπην ἀντ' ἀγάπης;
 Δι' ἄλλην μὲ παρήτησεν! ὦ ἀδελφῆ, (Κλαίει)
 δὲν κλαίω,
 δὲν κλαίω! Πρὸς τὴν τύχην μου ἀνδρεῖ' ἀντιπαλαίω.
 ὦ!

(Κλίνει τὸ πρόσωπον εἰς τὸ προσκεφάλαιον καὶ κλαίει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (πάντοτε εἰρωνικῶς)

Μὴ λυπῆσαι· φρόνιμος φανοῦ, παρηγορήσου.
 Εἰς τὸ παραμικρότερον πῶς θλίβετ' ἡ ψυχὴ σου!
 Ἄν ὁ Πασᾶς σὲ ἄφησεν, εἰς τοῦτο μήπως πταίεις;
 Ἴδὲ νὰ τὸν ἐκδικηθῆς, καὶ μὴ ματαιῶς κλαίης.
 Ἢ μὴ, πονηροτέρα μου, δακρύουσα ἤξεύρεις
 πῶς ἤμπορεῖς ταχύτερον ἐκδικητὰς νὰ εὔρης;

EMINE

Ἄν ὁ Πασᾶς μὲ ἄφησεν; Ἴδὲ τὰ δάκρυά μου,
 καὶ ἔχε οἶκτον πρὸς ἐμέ. Σὲ θέλγουν τὰ δεινά μου.
 Τὴν δυστυχῆ καρδίαν μου αἱ χεῖρές σου ἄς σχίζουν,
 πλὴν ἄφες τὰ χλευάσματα δι' ἄλλας ποῦ τ' ἀξίζουν.
 Θανατηφόρον μ' ἤνοιξες πληγὴν. Ἔχε υἰγείαν.
 Ἄναχωρῶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄναχωρεῖς; Χωρὶς μνησικαχίαν
 ἐλπίζω. Εἶν' ἀδύνατος ψυχρότης μεταξύ μας.
 Μὴ δίδῃς πίστιν, ἀδελφῆ, εἰς ἀδεσπότους φήμας.

Σ' ἐλύπησα. Δὲν ἤξευρον κ' ἐγὼ νὰ σιωπήσω!
 Λησμόνησον τοὺς λόγους μου αὐτούς.

EMINE

Θὰ προσπαθήσω. (Φεύγει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Τῷ ὄντι; ὕπαγε καὶ σὺ καθὼς ἐπῆγαν τόσοι.
 Τὸν ὄφιν θάλπε τὸν πικρὸν ὁποῦ θὰ σὲ κέντρώσῃ.
 Ὅλιγα δάκρυ', ἀδελφῆ, καὶ στεναγμοὶ ὀλίγοι
 δὲν πολυβλάπτουν, πίστευσε, καὶ ἡ καρδί' ἀνοίγει.
 Καὶ σὺ, θριάμβευε καὶ σὺ, Φροσύνη μου ὠραία.
 Καὶ διὰ σὲ ἡ πρόνοια ἐλήφθ' ἡ ἀναγκαία.
 Σεῖς εἰς τὰ πάθη πρόσκομμα κ' εἰς τὰ συμφέροντά μου!
 Ἐμπρὸς εἰς τὰς ὀρέξεις μου τί εἶσθε; Κόκκος ἄμμου!
 ὦ ἄθλια νευρόσπαστα ὁποῦ κινῶ μὲ τρίχας!
 Εἰς τὴν παλάμην μου κρατῶ τὰς εὐτελεῖς σας τύχας.
 Ἐντὸς μου φλόγα ἰσχυρὰν αἰσθάνομαι ν' ἀνάπτῃ.
 Ἀνίσως τὰς δυνάμεις μου ὁ χρόνος ὑποσκάπτῃ,
 πρὶν σκάψῃ κἄν τὸν τάφον μου θὰ δεῖξ' ὅτ' εἶχον ζήσει.
 Οὐαὶ εἰς τὸν τολμήσοντα τὸν δρόμον νὰ μοὶ κλείσῃ.
 Εἰς τὴν φλογώδη μου ψυχὴν ἡ ἔκτασις δὲν φθάνει.
 Συντρίβω καὶ διέρχομαι.

(Πρὸς τὸν ΧΑΣΑΝΗΝ, εἰσερχόμενον)

Τί εἶδησις, Χασάνη;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Σουλτάνα μου;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί νέα;

ΧΑΣΑΝΗΣ

ὦ! σελήνη εἶν' ἀπόψε.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Χονδρόχειλε, τὴν γλῶσσάν σου, σὲ συμβουλεύω, κόψε.
Εἰς τοῦ Μουκτάρη ἦσουν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Εἰπέ μοι, πῶς σ' ἐφάνη;

Τί λέγει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Προσκυνήματα.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ὅμιλησε, Χασάνη.

Ἡξεύρω τὶ χρειάζεσαι·

(Τῷ ρίπτει χρήματα)

Μαῦρε, ἰδοῦ, καὶ λάλει.

ΧΑΣΑΝΗΣ (λαμβάνων τὰ χρήματα)

Χρυσὴν βροχὴν μᾶς ἔφερε μικρὰ ἀνεμοζάλη.

— Λοιπὸν, καθὼς διέταξας, μὲ προσοχὴν πηγαίνω,
ἀδιακρίτων ὀφθαλμοὶ νὰ μακρυνθοῦν προσμένω,
καὶ ἀφ' οὗ ὕβρεις καὶ θυμοὺς πρὸ ὀφθαλμῶν ἐπῆρα,
ἐκτύπησα, καὶ ἔβηξα, καὶ ἤνοιξεν ἡ θύρα.

Τὸν ἤῤα. Εἰς συλλογισμοὺς βαθεῖς ἐπεριπάτει,
καὶ κάτι εἰς τὰς χεῖράς του περιπατῶν ἐκράτει.

Ἦτον; δὲν ἦτον; . . . Ὡς εἰκὼν μ' ἐφάνη. Τὸ ἐφίλει
καὶ λόγους τῷ ἀπέτεινεν, ἢ μόνος του ὠμίλει.

Σουλτάνα μου, νὰ ἔβλεπες τὴν ὠραιότητά του!

Τί χάρις εἰς τὸ σῶμά του κ' εἰς τὸ ἀνάστημά του!

Πῶς ἔλαμπεν ἐπάνω του ἀνδρία καὶ φαιδρότης,
καὶ ἔρωτα πῶς ἔπνεεν ὁ νέος στρατιώτης!

Τίς ἔλεγα νὰ τὸν ἰδῇ μὲ ἀδιαφορίαν;
Τίς ἄλλος τῆς κυρίας μου ἀξίζει τὴν καρδίαν;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μαῦρε, ὁ γλωσσοδέτης σου ἐλύθηκε;

(Τῷ δίδει χρήματα)

Παρέχει.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς μὲ βλέπει κ' ἔρχομαι, ταραττεται καὶ στέκει.
Τὸν προσκυνῶ ὑποκλινῶς. — «Τί θέλεις χελιδόνι;»
μοὶ λέγει, καὶ μ' ἐφαίνετο ὀλίγον πῶς θυμώνει,
καὶ ἡ ὄφρυσ του ἔκρυπτε τὰ βλέφαρα. — «Πασᾶ μου,
προσκυνισμούς της νὰ σ' εἰπῶ μὲ ἔστειλ' ἡ κυρά μου.» —
«Ἄ! ἡ κυρά σου;» — «Μάλιστα.» — «Εὐχαριστῶ» — καὶ νά'τος
μ' ἐγύρισε τὴν ράχιν του, καὶ μ' ἔφυγε τρεχάτος.
«Αὐθέντα!» — «Καλὰ, πήγαινε.» — «Πλὴν ἡ κυρά μὲ στέλλει.»
«Ποία κυρά; Τί φλυαρεῖς!» — «Ἡ Χαϊνίτσα. Θέλει
μίαν στιγμὴν νὰ σὲ ἰδῇ.» — «Πολὺ καλὰ, πηγαίνω.»
Καὶ ἔφυγε, καὶ μ' ἄφησεν ἀκόμη νὰ προσμένω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ δὲν τῷ εἶπες τίποτε;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καὶ μήπως ἤμποροῦσα;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Αὐτὰ εἶν' ὅσα μ' ἔλεγες καὶ ὅσα ἐθαῦροῦσα;
Ἄν ἄλλην ἀξιοσύνητα, ταλαίπωρε, δὲν ἔχῃς,
ὡσάν τὴν μαύρην μου σκιὰν κατόπιν μου τί τρέχεις;
Εἶπε λοιπὸν πῶς ἔρχεται;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸ εἶπε.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τόσον μόνον ;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τόσον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὅμιλήσον, εἰπέ, ὦ κάθαρμα δαιμόνων !

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί νὰ εἰπῶ ; Δὲν ἔγινε καθὼς προμελετᾶτε,
τὸν κόσμον ὑποθέτετε πῶς πρέπει νὰ χαλᾶτε.
Τὴν ἔξαψίν σου πράϋνον, καὶ συλλογίσου πλέον.
Ὅταν αὐτὸς δὲν ἤκουεν, ἐγὼ ἦ τίς ὁ πταίων ;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄν πταίης λέγεις ; Καὶ τολμᾶς νὰ φαίνεσαι ἐμπρὸς μου ;
Ἐάν ποτε ἐγνώρισες τί εἶναι ὁ θυμὸς μου,
στιγμὴν μὴ στέκῃς, πήγαινε, πέταξε, τρέξε, κρύψου·
εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθὸν διὰ νὰ φύγῃς ρίψου.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἰδιαιτέρως)

Μάταιοι λόγοι ! Τοὺς θυμοὺς ἐκείνους τοὺς ἠξεύρω.
Ἐδὼ νὰ μὲ παρακαλῆς ὡς αὔριον θὰ σ' εὔρω.
Εἶμαι σκιά σου ὅσω ζῆς, καὶ ἔπειτα, δοξάζω,
μαζῆ σου εἰς τὸν λέβητα τὸν ἴδιον θὰ βράζω. (Φεύγει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Πῶς ; Μόνον τόσον ; Τί δηλοῖ ὁ τρόπος του ; Φοβεῖσαι,
Μουκτάρη, καὶ προσφέρεσαι ψυχρῶς, καὶ προσποιεῖσαι,
ἢ μήπως ἄρα μάταια δὲν φλυαρεῖ τὸ πλῆθος,
κ' ὁ μῦθος τῶν ἐρώτων σου δὲν εἶναι ἀπλοῦς μῦθος ;
Ἐμὲ, Μουκτάρη, ἀπατᾶς, ἢ ἀπατᾶς τοὺς ἄλλους ;
Σὺ, δοῦλος ἀλυσσόμετος τοῦ δουλικοῦ της κάλλους,
θεν' ἀπορρίψῃς τὰ καλὰ ὅπου σοὶ φέρω προῖκα !
Ἄν μὲ περιεφρόνησε, τότε, θυμέ μου, νίκα !

Τότε πετάτε, πνεύματα τῆς ἐκδικήσεώς μου,
 ανάφατ' εἰς πυρκαϊάν τὴν θέρμην τῆς φλογός μου!
 Κάθε των ὥραν εὐτυχῆ νὰ μοὶ πληρώσουν τότε
 μὲ δάκρυα, μὲ στεναγμούς, μὲ πόνους οἱ προδόται!
 Σὺ, εἰς τὰ μαῦρα βάραθρα τῆς λίμνης βυθισμένη...
 Ἴδου πλήν ἔρχεται· κ' ἐγὼ δὲν εἶμ' ἐτοιμασμένη.

(Φεύγει δι' ἄλλης θύρας.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐδὼ εἶν' ὅλα ἔρημα, καὶ μήτε δοῦλος, μήτε...

ΟΣΜΑΝΗΣ (ἐρχόμενος)

Ἐρχεται τώρα ἡ κυρὰ εὐθύς· τὴν συγχωρεῖτε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Καλά. (Ὁ Ὄσμάνης ἀναχωρεῖ.)

Τῆς παρουσίας σου οὐδὲν ἔχω χρεῖαν.
 Εἰκὼν γλυκεῖα κατοικεῖ εἰς ταύτην τὴν καρδίαν,
 καὶ θανασίμως μ' ἐνοχλεῖ πᾶν ὅ,τι τὴν ταραττει.
 Τῆς παρελθούσης μου ζωῆς ὦ ἄγονος ἀπάτη!
 Ἡ φλέγουσα νεότης μου ἐδίψα εὐτυχίαν,
 καὶ εἰς τὴν δόξαν ἤλπισα καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν
 τὴν ποθητὴν εἰκόνα της νὰ εὔρω· ἀλλ' εἰς μάτην!
 Κενὸν, καὶ νύκτ' ἀπήντησα παντοῦ σκοτεινοτάτην!
 Τότε τῆς πρώτης μου ζωῆς, τὸν ζόφον διαλύον,
 μ' ἐφώτισεν ἐν βλέμμα της, λαμπρότερον ἡλίω,
 καὶ τότε ἀνεβίωσεν ἐκ νέου ἡ καρδία,
 καὶ οἱ παλμοὶ της μ' ἔμαθον τί εἶν' ἡ εὐτυχία.

Ἄ! ἔρχεται! ἄ! ἔρχεται! Κακὴ στιγμή! Τὸ πνεῦμα
 μακρὰν της εἰς τῶν σκέψεων πῶς ἔφυγε τὸ ρεῦμα!

ΧΑΙΝΙΤΣΑ (έρχεται. Λαμπρῶς ἐνδεδυμένη.)

Τόσον σπανίως φαίνεσαι, Μουκτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἄκουσίως

τὸν κόσμον φεύγω, καὶ αὐτὸς μὲ φεύγει παρομοίως.
Μὲ ἀπησχόλουν μέριμναι κοιναί, εἰς ἅς ὑπήκων
καὶ ἄκων πᾶν κοινωνικὸν ἠμέλησα καθῆκον.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Καθῆκον! ὦ! ἡ ἄχαρις, ἡ παγετώδης λέξις!
Τὴν γλώσσαν πῶς μετέβαλας, πῶς ἥλλαξας τὰς ἔξεις!
Ποῦ εἶναι ὁ ποτὲ θερμὸς, φιλόφρων νεανίας,
ὁ δι' ἑνός του βλέμματος δεσμεύων τὰς καρδίας,
καὶ ὅστις ἀδιάφορος πρὸς τὸν γλυκύν των φόρον,
γελῶν μοὶ τὰς προσέφερες ὡς ἀπαρχὴν καὶ δῶρον.
ὦ! λέγε, ἡ καρδία σου ἐτράπ' ἢ ἐμαράνθη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τώρα βλαστάνει μάλιστα τοῦ παραδείσου ἄνθη.
Δὲν μετετράπη παντελῶς, καὶ θερμότερα πάλλει.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Τότε τοὺς τρόπους σου λοιπὸν τί τόσον μεταβάλλει;
Θερμὴν τὴν λέγεις, καὶ ψυχρὰ ἢ ἐπιφάνειά της.
Ἐντός της τὰ αἰσθήματα πρὸς τί κρυπτὰ φυλάττεις;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ναί, τὰ φυλάττω, ὡς φρουρεῖ τὸν θησαυρὸν ὁ δράκων,
ἀπὸ βεβήλων βλέμματα καὶ γλώσσας χαιρεκάκων.
Αὐτὰ γλυκεῖά μου τρυφή καὶ βάλσαμον τῶν πόνων,
καὶ θέλω, θέλω δι' ἐμὲ νὰ τὰ φυλάττω μόνον.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Καὶ κρύπτεσαι καὶ ἀπ' ἐμοῦ; Εἶπέ το ἐλευθέρως,
εἶπέ το· τὸν ἀδάμαστον ἐδάμασεν ὁ ἔρως;

Εἶπέ το, καὶ τὸ πάθος σου ἂν εἶναι ἀξιόν σου,
 θὰ μ' ἔχῃς ἐπαινέτην του, καὶ πρῶτον σύμμαχόν σου,

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἄν εἶναι; Εἶναι ἀξιόν ν' ανταλλαγῇ μὲ θρόνον,
 καὶ νὰ κινήσῃ μεταξὺ καὶ τῶν ἀγγέλων φθόνον.
 Μ' ἐξευγενίζει, μὲ τιμᾶ, καὶ ἐπ' αὐτῷ καυχῶμαι.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Τί λέγεις; Εἰς τὴν ἔννοιαν ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι,
 σὲ δικαίῳ πρὸς τοὺς λοιποὺς νὰ δείκνυσαι κρυφίνους.
 Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν καρδίαν σου ἂν ἀπατᾶς ἐκείνους,
 δὲν ἔχεις λόγους εἰς ἐμὲ νὰ τὴν ἀποκαλύψῃς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Γνωρίζεις τί ἐστὶν αὐλή καὶ αὐλικαὶ προλήψεις.
 Ἐδῶ ὑπῆκ' εἰς διωγμοὺς καὶ εἰς περιφρονήσεις
 ὅ,τι ἐγκρίν' ἡ ἀρετὴ καὶ ἀγιάζ' ἡ φύσις.
 Ἐνταῦθα καταγγέλλεται πᾶς κτύπος τῆς καρδίας,
 ὃ εἰς αὐτὴν πειθόμενος καλεῖτ' ἐγκληματίας.
 Ἐγὼ, νὰ ψεύσω προσπαθῶν τὰς ὑπονοίας ὄλων,
 πολλάκις εἰς τεχνάσματα κατέφυγα καὶ δόλον,
 καὶ εἰς πολλὰς ἐπίπλαστον προσέφερον λατρείαν,
 ὅπως τηρήσω ἄγνωστον τὴν ἀληθῆ, τὴν μίαν.
 Ἄφ' οὗ εἰς τῆς καρδίας μου ἀνέγνωσ σὺ τὰ βάθη,
 ἀφ' οὗ μ' ἐγκρίνεις, πρόσεξον μὴ ἄλλος τις τὸ μάθη·
 διότ', ἠξεύρεις; Πρόσκομμα ἐὰν τις παρεμβάλῃ,
 μὰ τὸν Προφήτην, φοβερὰ θὰ ἐγερθῇ ἡ πάλῃ,
 καὶ οὐδεὶς θέλει μὲ ἰδῆ νὰ ὀπισθοδρομήσω
 πρὶν μ' ἄλλους συγκαταστραφῶ, ἢ πρὶν ὑπερισχύσω.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Μουκτάρη, ἡ καρδία μου, ὦ! σ' ἔννοεῖ σκιρτῶσα,
 καὶ μοὶ ἐμπνέει θαυμασμὸν ἢ ἀνδρική σου γλῶσσα.

Αἰ φῆμαι τῶν ἐρώτων σου λοιπὸν ἐπίπλαστ' ἦσαν,
καὶ πρόσχημα τὴν προσοχὴν τῶν αὐλικῶν πλανῆσαν!
Ἐν ᾧ πλήν εἶχες τὴν λοιπὴν αὐλὴν ἠπατημένην,
πῶς ἔχεις ἐλησιμόνησας γυναῖκα ἐρωμένην,
καὶ δι' αὐτὸ ζηλότυπον; Πρὸς τί δὲ φόβοι τόσοι;
Ἀπέναντί σου κεφαλὴν τίς θέλει ἀνορθώσει;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Οὐδεὶς τοσοῦτον τολμηρὸς. Ἄλλ' ὁ Πασᾶς. . . .

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μουκτάρη,

καὶ σὲ ὁ λέων σὲ φοβεῖ; ὦ! ἄκουσον, καὶ θάρρει.
Ἐν αἴσθημα εἰς τὰς ψυχὰς φωλεύει ἀμφοτέρων
ἃς γίνῃ διαρκέστερος δεσμὸς τῶν ἐν συμφέρον.
Μὴ μεριμνᾷς· ἐφρόντισα ν' ἀπομακρύνω πρῶτα
ἐπικινδύνους ὀφθαλμοὺς, καὶ περιέργων ὦτα. (Κάθηνται.)
Μουκτάρη, βύθισον βαθὺ τὸ βλέμμα εἰς τὸ μέλλον.
Τὸ κράτος ἡμῶν φέρεται ὄξυ κατὰ σκοπέλων.
Παρέλυσεν ἡ δύναμις ἡ πρὶν του, ἡ ἀγρία,
ἐσθέσθ' ἡ λεοντώδης του αἰμοτραφῆς ἀνδρία·
ἐγήρασεν ὁ κολοσσὸς, καὶ παίζουσιν ἀψήφως
οἱ ξένοι καὶ οἱ δοῦλοί του μετὰ τὸ νωθρὸν του ξίφος.
Ἐπὶ ποδῶν στηρίζεται ὁ θρόνος ὑποσάθρων,
καὶ τρύζει ἐξαρθρούμενος, καὶ σείετ' ἐκ τῶν βάθρων.
Ἴσως ἰδῶμεν ἐν βραχεῖ, ἐπὶ συμβάντος πρώτου,
ἀφ' οὗ τὴν γῆν ἐξέπληξε, νὰ πέσῃ μετὰ κρότου.
Τίς τότε ἐκ τῶν τριμμάτων του, δι' ὧν τὴν γῆν θὰ σπείρῃ,
θρόνον διάδοχον αὐτοῦ τίς τότε θ' ἀνεγείρῃ;
Τίς τόλμην, καὶ τίς δύναμιν θὰ ἔχῃ χαρακτῆρος;
Τίς ἔσται ὁ μεγαλοουργὸς ἐκεῖνος; τίς ὁ ἥρωας;

Δέν εἶναι τῶν σατραπιῶν οἱ χαῦνοι τυραννίσκοι·
οὐδ' εἰς τὸν θρόνον, οὐδ' ἐγγὺς τοῦ θρόνου τὸν εὐρίσκει
ζητοῦν αὐτὸν ἀνήσυχον τὸ βλέμμα τοῦ νοός μου.
Ἦν, πλὴν δὲν εἶναι οἷος ἦν τὸ πρὶν ὁ ἀδελφός μου.
Παρῆλθεν ὁ ἀγωνιστής τῶν πρώτων του ἀγῶνων.
Ἄθρονος τῶρα τὸν κρατεῖ, καὶ δὲν κρατεῖ τὸν θρόνον.
Πρὸς ἐγχειρήσεις τολμηρὰς ἀνίσχυρον τὸ γῆρας.
Νεαρὰς θέλουσιν αὐταὶ τὰς φρένας καὶ τὰς χεῖρας,
σώματος ῥώμην ἀνδρικήν, ἀκμήν νοός εὐρώστου,
ἄνδρα ὡς ἦτον ὁ Ἄλῆς, ὡς εἶναι ὁ υἱός του.
Σὺ, ὁ ἀκαταμάχητος, ἀνδρεῖος στρατιώτης,
εἰς ὃν ἐμπρέπ' ἡ καλλονὴ κ' ἡ θάλλουσα νεότης,
πρὸς ὃν πετῶσιν αἱ ψυχαὶ κ' οἱ πύρινοί των πόθοι,
λάβε τοὺς οἶακας· εἰς σὲ νὰ κυβερνᾶς ἐδόθη.
Σὲ νὰ λατρεύῃ χρεωστεῖ πᾶς ὅστις ἂν σὲ βλέπῃ·
σὺ φέρεις εἰς τὸ μέτωπον ἐγχάρακτον τὸ πρέπει.
Συνηνωμέν' εἰς δύναμιν κ' εἰς τρυφεράν ἀγάπην,
ἅς ἀντικαταστήσωμεν τὸν γέροντα Σατράπην,
καὶ ἅς ὑπηρετήσωμεν τὰς φλογεράς μας κλίσεις
καὶ τὰ κοινὰ συμφέροντα τοῦ θρόνου μας ἐπίσης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἦ γύναι! Ποῖα τέρατα συνέλαβες κ' ἐκφράζεις!

ΧΛΙΝΙΤΣΑ

Τοὺς δισταγμούς σου ἐννοῶ· ἠξεύρω τί τρομάζεις.
Ὁ λέων ὁ γεγηρακῶς, ἐν ὄσῳ ἀναπνέει,
κωλύων σοὶ ἐπιπροσθεῖ, καὶ φόβον σοὶ ἐμπνέει.
Ἄλλ' ἄκουσον· ἀνάλογα τὰ μέτα πρὸς τὰ τέλη
ἀνάγκη νὰ ἐκλέγωνται. Μεγάλα ὅστις θέλει,
διὰ μεγάλων τὰ ζητεῖ. Ἄν θέλῃς ν' ἀνακύψῃς
εἰς εὐδοξίαν, τὰς κοινὰς ἀπόπτυσον προλήψεις.

Αἱ σχέσεις αἵματος, ἐμπρὸς μεγάλων συμφερόντων,
εὐπίστων μόρμολύχεια, καὶ μῦθ' εἰσὶ γερόντων.

Ἐγὼ γνωρίζω φρούριον ἐπὶ βουνοῦ ἐρήμῃ.

Εἰσὶν οἱ τοῖχοί του παχεῖς, καὶ οἱ φρουροὶ πιστοὶ μου.

Ἐκεῖ ἂν ζήσῃ ὁ Πασᾶς, καθ' ἃ τὸ πᾶν μὲ πείθει,
μετὰ τοῦ χρόνου βαθμηδὸν θενὰ ἐπέλθ' ἢ λήθῃ,
κ' ἴσως θερμότερ' οἱ φρουροὶ βραχύνωσι τὸν χρόνον,
ἀσάλευτον ἰδρύνοντες τὸν νέον ἡμῶν θρόνον.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται)

Τί λέγεις; Ποῖον σύμπλεγμα κακουργιῶν ὑφαίνεις;

Ἐθήλασας, ταλαίπωρε, τὸ γάλα τῆς λυκαίνης;

Ἡ γλῶσσα ἢ ἀνόσιος τὸ πνεῦμά μου ἐκπλήττει.

Ἡ κόλασις περίτρομος σ' ἀκούει καὶ σὲ φρίττει.

Γυνή, τῆς πλάσεως χαρὰ, τῶν καρδιῶν μαγνήτης,

ὀλόκληρος ὑπομονή, πραότης καὶ γλυκύτης,

πλασθεῖσα τὰς ἀγρίας μας νὰ κατευνάζῃς κλίσεις,

σκορπίων εἶναι κ' ἐχιδνῶν ἢ πονηρὰ σου φύσις,

καὶ ἡ πνοή σου τὴν ζωὴν μαραίνει καὶ μολύνει!

ᾠ! ὄχι, φῶς τοῦ βίου μου, πανέραστε Φροσύνη,

ἂν δι' αὐτὴν διέβαλα τὸ γένος σου, συγγνώμην,

συγγνώμην!

ΧΛΙΝΙΤΣΑ

Ἄνυπόφορον!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τὴν ἀσεβῆ σου γνώμην

μὴ θέλουσ' ἀπεκάλυψας. Τὰ φρίττοντά μου χεῖλη

τοὺς ἀνοσίους σου σκοποὺς δὲν θέλουν καταγγεῖλει.

Ἄν πλὴν τολμήσῃς νὰ προβῆς εἰς πράξεις, ἄκουσέ με·

ὁ τιμωρός σου καὶ κριτὴς εἶμ' ἄγρυπνος, καὶ τρέμε!

Ναί, τρέμε! (Ἐξέρχεται.)

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

"Ω τὸν φίλτατον! ἐγὼ νὰ τρέμω; "Αφρον!
 καὶ διὰ σέ καὶ δι' αὐτὴν σὺ ἔσκαψας τὴν τάφρον.
 Τὴν ἀγαπᾶς, καὶ μ' ἀπειλεῖς! "Ω λύσσα καὶ ὦ φρίκη!
 ὦ ἔχιδναι ἀνήμεροι καὶ τῶν ὀρέων λύκοι!
 "Όσα θηρία εἰς σφαγὴν κ' εἰς αἷμα ἐντροφᾶτε,
 ἐντός μου τὴν ἀγρίαν σας μανίαν ἐμφυσᾶτε.
 Ἐπικαλοῦ την, φίλτατε, τὰ κάλλη της ἐξύμνει.
 Ἐὰν κ' ἐγὼ τι δύναμαι . . . θὰ σοὶ διδάξ' ἡ λίμνη.

(Ῥίπτεται ἔξω.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Κατοικία τοῦ Ἄλῃ.

Ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ Ἴσταται πλησίον τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπ' ἐγγράφων.

Ὁ ΑΛΗΣ ἐξέρχεται ἐκ πλαγίας θύρας.

ΑΛΗΣ

Αἰ, Ἰωάννη, λέγε μας· τί ἔχομεν, τί νέα;
 Ἀνάγνωσε τὰ γράμματα τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (κρατῶν ἐπιστολὴν)

Εἰδήσεις! Οἱ ἁμαρτωλοὶ μᾶς λέγουν τῶν Ἀγράφων,
 ὁ Κατσαντώνης ἔπεσεν.

ΑΛΗΣ

Ἐπεσε, λέγεις; Τάφον,
 τάφον εἰς ὄλους, τύχη μου, ὅσοι μ' ἐμὲ τὰ βάλουν.
 Ὁ Κατσαντώνης ἔπεσεν! Εὐχὰς παντοῦ νὰ ψάλουν.
 "Ω! τώρα εἶμαι ἡσυχος.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πλὴν εἶναι πληγωμένος,
 καὶ τί προστάξεις ἐρωτοῦν νὰ γίνῃ ἐπομένως.

ΑΛΗΣ

Πῶς; μ' ἐρωτοῦν; Ἀνάγνωσον. Πῶς γράφουν; Ποῦ εὐρέθη;
 ὦ! τὸν κρατῶ. Ποίας χαρᾶς μὲ κυριεύει μέθη!
 Δὲν θὰ κοιμῶμαι τοῦ λοιποῦ εἰς φόβους καὶ φροντίδα!

ΙΩΑΝΝΗΣ (ἀναγινώσκων)

«Πασᾶ μας κραταιότατε. . . .

ΑΛΗΣ

Καλὰ, τοὺς τίτλους πήδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (στρέφει τὸ φύλλον καὶ ἀναγινώσκει)

Ἐφέραμ' ἄνω κάτω ὅλα τ' Ἄγραφα,
 τὸν Κατσαντώνην ὅμως δὲν εὐρίσκαμεν.
 Τὰ δάση τὸν ζητοῦσαν, τὰ ἕψηλά βουνά,
 καὶ οἱ ἄρματωλοὶ σου καὶ οἱ κλέπται του.
 Ὅσον σίφωνα κατέβη, κ' ἦλθε, κ' ἔφυγε,
 κ' αἱ σπάθαι μας βογγοῦσαν εἰς τὰς θήκας των.
 Ἐκεῖ, νὰ καὶ τὴν νύκτα στρίγλα ἔρχεται.
 —Κοιμᾶσθε, στρατιῶται; Καλὰ κάμνετε,
 κ' ὁ Κατσαντώνης τώρα κάμνει ὅσον ἐσᾶς.
 Παράδες δώσετέ με, κίτρινα φλωριᾶ,
 κ' ἐγὼ νὰ σᾶς πηγαίνω νὰ τὸν εὔρετε.
 Πάρετ' ἐκεῖ τὸν δρόμον, τὸ βουνὸ βουνὸ,
 καὶ πρὶν ἢ ξημερώσει θὰ τὸν εὔρετε.
 Κ' ἐπήραμεν τὸν δρόμον, τὸ βουνὸ βουνὸ,
 κ' ἐτρέξαμ' εἰς τοὺς βράχους κ' εἰς τὰ ἔλατα,
 καὶ εἶχε ξημερώσει ποῦ τὸν ἤυραμεν.
 Τὸ χῶμα εἶχε στρώμα καὶ προσκέφαλον,
 καὶ σύντροφον τὴν σπάθην κ' ἐν ἀδελφί του.
 —Προσκύνα, Κατσαντώνη, τὸν Ἄλῃ Πασᾶν.
 —Πασᾶς ὀδικός μου εἶναι ἡ μαχαίρα μου,
 καὶ δὲν προσκυνῶ ἄλλον ἀπὸ τὸν Χριστόν.

Τὸν ἀδελφόν του τότε βάζει ἴσῳ του.
 —Τίς θέλει νὰ ὀρίση, λέγει, παρεδῶ;
 καὶ δύο βόλια ρίχνει, δύο πλήγωσε.
 Μὲ τὸ σπαθὶ ἴσῳ λύκος χύνεται ἔς ἐμᾶς,
 παντοῦ πληγαῖς μοιράζει, παντοῦ θάνατον.
 Ἐννέα θανατώνει πρὶν ἢ πληγωθῆ.
 Πλὴν ἓνα πικρὸν βάλι, βόλι ἄπονον
 τὸν ἔρριψε. . . . »

ΑΛΗΣ (διακόπτων)

Τὸν ἔρριψεν! ὦ! φθάνει, αὐτὸ φθάνει.
 Τί νὰ τὸν κάμω; Ὁ νεκρὸς, ὡς λέγουν, δὲν δαγκάνει.
 Αἱ ἥρω μου ὑπέρπλουτε μὲ τόσα λαμπρὰ δῶρα,
 αἱ χεῖμαρῆς ποῦ ἔσειες τὰς ρίζας μου, αἱ, τώρα; . . .
 Νὰ μὲ τοὺς φέρουν γράψε τοῖς χωρὶς ν' ἀργοπορήσουν.
 Καθὼς ἰδοῦν τὴν προσταγὴν, ἀμέσως νὰ κινήσουν.
 Πρὸς γενικὸν παράδειγμα ἀπόφασιν ἐπῆρα
 νὰ θραύσ' εἰς πλήρη ἀγορὰν τὰ μέλη των ἢ σφύρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ (δειλῶς)

Ἦτον ἀνδρεῖος. . . .

ΑΛΗΣ

Πῶς! Τολμᾶς, θαρρῶ, παρατηρήσεις;
 Μὲ σφύραν θενὰ συντριφθοῦν τὰ μέλη των.

ΙΩΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

ὦ φύσις!

(Λαμβάνει ἄλλο ἔγγραφον εἰς τὰς χεῖρας)

Πέτρος Μανδόσης. Ἄφασιν ἐλπίζει τοῦ υἱοῦ του.
 Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα προσφέρει ἀντὶ τούτου.

ΑΛΗΣ

Τὸν ἔχω· δὲν μὲ φεύγει!—Αἱ; τί δίδει ὁ Μανδόσης;

ΙΩΑΝΝΗΣ΄

Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα, ἂν τὸν υἱὸν τοῦ δώσης.

ΛΛΗΣ

Τρεῖς χιλιάδας δίστυλα; Αὐτὸς ποῦ δίδει τόσα
θὰ ἔχ' εἰκοσαπλάσια. Νὰ μάθω πρέπει πόσα.
Προστάζω· Εἰς τὴν φυλακὴν τὸν Πέτρον τὸν Μανδόσην!
Σὺ φρόντισον τὰ πλούτη τοῦ καλὰ νὰ μετρηθῶσιν.
Ἄν κρύψη, εἰς τὰ βάσανα.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πασᾶ μου, δὲν συμφέρει.

Πεπαιδευμένου ὄνομα καὶ ἐναρέτου φέρει.
Εἶν' ἔμφρων, καὶ μ' ἐπιβρόήν.

ΛΛΗΣ

Σ' ἐρώτησα; Μοὶ μέλλει;

Ἄν ἔχη, ἄς φημίζηται φιλόσοφος, ἂν θέλῃ.

ΙΩΑΝΝΗΣ (λαμβάνων ἄλλο ἔγγραφο)

Μηνοῦν ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον τὰ χαιρετίσματά των.
Οἱ ἀρχηγοὶ εὐρίσκονται εἰς ἔλλειψιν χρημάτων,
καὶ δὲν ἤξεύρουν ποῦ καὶ πῶς προμήθειαν νὰ εὔρουν.

ΛΛΗΣ

Καὶ τί ἤξεύρουν; Γράψε τους, ἀνίσως δὲν ἤξεύρουν,
τὴν κεφαλὴν των ἠμποροῦν νὰ μάθουν νὰ μοὶ φέρουν.
Καὶ τί ἤξεύρουν; Χρήματα θαρροῦν θὰ τοῖς προσφέρουν;
Ἡ Λάρισσα, ἡ Ζαγορά, τῆς Ἑσσεαλίας ὅλης
τόσα χωρία πλούσια καὶ τόσαι λαμπραὶ πόλεις,
οὔτε αὐταὶ δὲν τοῖς ἀρκοῦν; Ἄς καύσουν καὶ ἄς θύσουν.
Θεὰ τοῖς δώσω μάθημα καὶ πῶς νὰ διοικήσουν;
Ἐκεῖ ζοῦν τόσοι ἄπιστοι. Ἄς θύσουν καὶ ἄς καύσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Θεν' ἀκουσθῶσι γογγύσμοί.

ΑΛΗΣ

Οί λόγοι σου ἄς παύσουν.

Ἔχεις καὶ ἄλλο τίποτε;

ΙΩΑΝΝΗΣ (λαμβάνων ἄλλο ἔγγραφο, μετὰ δισταγμοῦ)

Αὐτό. . . .

ΑΛΗΣ

Τί περιέχει;

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἶναι αὐτό. . . .

ΑΛΗΣ

Ἀνάγνωσ το.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Δός· τί τρέχει;

(Λαμβάνει τὸ ἔγγραφο καὶ βλέπει τὴν ὑπογραφήν)

Πῶς; Ἰωάννης; Εἶσαι σύ; Τί ἔχεις νὰ ζητήσης;

(Βλέπει πάλιν τὸ ἔγγραφο)

Νὰ νυμφευθῆς; Πολὺ καλὰ. . . ἂν δὲν μετανόησῃς.

Ναί, μάλιστα νὰ νυμφευθῆς, καὶ νὰ σὲ στεφανώσω.

Εἶπέ μοι ποία εἶν' αὐτή, κ' ἐγὼ νὰ σοὶ τὴν δώσω.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Εἶναι, πασᾶ μου, ἡ σεμνὴ καὶ εὐμορφη ἐκείνη,

ἡ ὀπαδὸς τῆς Ἐμινὲς καὶ φίλη τῆς Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Φροσύνη; Πῶς προστάζετε; Φροσύνη; Νὰ σὲ δείξω

ἀμέσως πῶς νὰ νυμφευθῆς. Ἔξω νὰ μὴ σὲ πνίξω!

Ἔξω, σὲ λέγω. (Ὁ Ἰωάννης φεύγει.)

Καὶ αὐτὸς Φροσύνην τῶρα θέλει.

Κᾶπως γλυκὺ τὸν φαίνεται καὶ εἰς αὐτὸν τὸ μέλι,
πλὴν δὲν ἐκαλομέτησεν ἀνίσως καὶ τὸ φθάνει.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἔρχεται)

ΑΛΗΣ

Ἄ! Ὁ Χασάνης ἔρχεται! Πλησίασε, Χασάνη.
Τί θέλεις; Τί θὰ μὲ εἰπῆς; Τί πάλιν γαργαλίζει
τὴν γλῶσσάν σου; Ἀνήσυχον τὴν βλέπω νὰ γυρίζῃ.
Εἰπέ το, μαῦρε· λέγε το.

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἴδιαν)

Θαῖρῶ πῶς προφητεύω.

(Πρὸς τὸν Ἄλῃν)

Ἦμην εἰς τὴν γυναῖκά σου.

ΑΛΗΣ (γελοῦν)

Ἦξεύρεις πῶς ζηλεύω;

Πῶς! Τὰς γυναῖκας ἀγαπᾶς καὶ σὺ ὡς ὁ πασᾶς σου.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὴν ἐδικήν σου ὀπωσοῦν, θαῖρῶ, θερμότερά σου.

ΑΛΗΣ

Καὶ πῶς ἤξεύρεις ἂν ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ, καὶ πόσον;

ΧΑΣΑΝΗΣ (δεικνύων τοὺς ὀφθαλμούς του)

Θαῖρῆς, τὰ ἔχω στολισμόν;

ΑΛΗΣ

Οὐδὲ στολίζουν τόσον.

Ἦσουν λοιπόν; Τί ἔκαμες ἐκεῖ; εἰπέ μοι πρῶτα.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὴν εἶδα.

ΑΛΗΣ

Ναί; Τὸ χαίρομαι.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί βέβαια. Ἐρώτα

ἢ Ἐμινὲ τί ἔκαμνε.

ΛΛΗΣ

Τί ἔκαμνε, Χασάνη;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τίποτε· Ἰλιποθύμησε, κ' ἤθελε ν' ἀποθάνη.

ΛΛΗΣ

Ἦθελε; Πῶς αὐτό;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς σ' ἀρέσει ἡ Φροσύνη.

ΛΛΗΣ

Ἦ! φοβερὰ τῶν γυναικῶν ἡ πολυπραγμοσύνη!
 Γυνὴ νὰ μείνη ἡσυχος ἀδύνατον θὰ ἦτον.
 Ταῖς εἶν' ἡ περιέργεια τροφή των καὶ ζωὴ των.
 Καὶ σὺ τί λέγεις, μαῦρέ μου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί λέγω; Ἴσως κάτι

ὁποῦ θὰ σ' ἔχη σύμφωνον. Ἀνίσως σὲ ταραττή
 μὲ στεναγμούς, μὲ δάκρυα καὶ μὲ λιποθυμίας
 ἀπὸ τυφλὰς παραφορὰς καὶ ἀπὸ ὑποψίας,
 τότε μὴ τόσους δισταγμούς· τῶν οἰκιῶν τὸν στύλον,
 τὸν μέγιστον εἰρηνευτὴν διχονοιῶν, τὸ ξύλον!
 Ἄν ἔμῳς εἶναι ἄλλο τι, καὶ ἂν δικαίως κλαίῃ,
 ἂν εἰς τὸν λύχνον τοῦ Πασᾶ ἔλαιον ξένον καίῃ,
 ὦ! ἄλλη σκέψις βέβαια. Ὁμίλησ', ἐξηγήσου,
 κ' ἐκείνην μόνον ἔκλεξε ποῦ θέλ' ἡ ὄρεξις σου.
 Τίς τάχα θεν' ἀντισταθῆ εὐθύς ποῦ τὸ θελήσης;
 Δὲν ἔχουν ὅλοι νόμους των τὰς ἐδικὰς σου κλίσεις;

Δὲν σοὶ ἀρέσκ' ἡ Ἐμινέ; "Ἄς ἔχ' ὑγείαν! "Ἄλλη.
 Ἄπο φωνάς τῶν γυναικῶν δὲν θὰ μᾶς ἔλθῃ ζάλη.
 Ἄλλο εἰς τὸν αὐθέντην μου κακὸν νὰ μὴ γνωρίσω.

ΑΛΗΣ

Μὴ μὲ πειράζῃς, Σατανᾶ, καὶ ὑπαγε ὀπίσω,
 ὡς λέγει ὁ ἡγούμενος. Δὲν μ' ἤρσαν ποτέ μου
 ἡξέυρεις, ἦθη Τουρκικά. Παιδίον τοῦ πολέμου,
 δὲν ὑποφέρω μαλθακά· μ' ἀρέσκει ἡ λιτότης,
 καὶ στρατιώτης γεννηθεὶς, θὰ ζήσω στρατιώτης.
 Εἰς τὴν γυναικωνίτιν μου δὲν κλείεται ἡ θύρα.
 Μίαν γυναῖκα ἤθελον, τὴν Ἐμινὲν ἐπῆρα.
 Εἶναι καλὴ καὶ ἄκακος· πῶς μ' ἀγαπᾷ ἡξεύρω·
 πλὴν εὐτυχίαν μὲ αὐτὴν δὲν ἠμπορῶ νὰ εὔρω.
 Ὁ τρόπος τῆς ὁ ἁμαλὸς, τὸ ἥσυχόν τῆς πνεῦμα,
 κ' ἡ δουλικὴ ὑπόκλισις εἰς ἕκαστόν μου νεῦμα,
 ὡς καὶ ὁ ἔρωσ τῆς, αὐτὸς ὁ μόνιμός τῆς ἔρωσ,
 μὲ θλίβει, δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ πνεύσω ἐλευθέρως.
 Εἰς τῆς Φροσύνης τὴν μορφήν τί λέγεις; τί γλυκύτης!
 Τὸ βλέμμα τῆς εἶναι καὶ φλόξ συγχρόνως καὶ μαγνήτης.
 Ὅταν κινῆ τὸ σῶμά τῆς, εἶν' ὅλη ἀρμονία·
 τὸ βῆμά τῆς εἶναι χορὸς, ἡ λέξις τῆς μαγεία.

ΧΛΣΑΝΗΣ.

Ποτέ μου δὲν σ' ἐνόμιζον μὲ τόσῃν εὐγλωττίαν,
 Πασᾶ μου. Τὴν περιγραφὴν εὐρίσκω θαυμασίαν.
 Πλὴν πρέπει, καθὼς σ' ἔλεγον, πρὸς ἀλλαγὴν ἀέρος
 νὰ μετοικήσ' ἡ Ἐμινὲ εἰς ἄλλο κἀνὲν μέρος.
 Ἄν πρὸς τοιαύτην δούλευσιν μὲ χρειασθῆς ποτέ σου,
 εἰπέ μοι το, καὶ ἱεραὶ μοὶ εἶν' αἱ προσταγαί σου.
 Μὲ βρόχον καὶ μὲ μάχαιραν ἡξέυρεις πῶς πολλάκις
 ἐπιτυχῶς σ' ἐδούλευσαν αἱ χεῖρές μου, ὁσάκις . . .

ΑΛΗΣ

Καλά· ἤξεύρω· πήγαινε. Ἄν θέλω σέ προστάζω.
Χασάνη, ἔμως σιωπήν.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἐγὼ πῶς δὲν φωνάζω
γνωρίζεις.

ΑΛΗΣ

Ἔχασα πολλὴν εἰς ἐργασίας ὥραν.
Ὀλίγον ἄς ἀκούσωμεν τί γίνετ' εἰς τὴν χώραν,
τί ψάλλουν ἀπ' ὀπίσω μου, καὶ τί φρονοῦν οἱ φίλοι.

(Τῷ δίδει χρήματα)

Λάβε αὐτὰ, καὶ κλείδωσε τ' ἀκλείδωτά σου χεῖλη. (Ἀναχωρεῖ.)

ΧΑΣΑΝΗΣ (μόνος)

Καλά, Πασᾶ μου! κάλλιστα! θαυμάσια, Πασᾶ μου!
Δὲν φεύγεις, τύχ', εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὰ δίκτυά μου.
Ἄπὸ τὴν κόμην σέ κρατῶ. Πασᾶς ἐρωτευμένος,
ὦ! θησαυρὸς ἀκένωτος διὰ τὸ μαῦρον γένος! (Ἀναχωρεῖ.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κήπος σύμφωτος. Ἑσπέρα. Ἡ σελήνη ἀνατέλλει. Ἡ ΦΡΟΣΥΝΗ
προκύπτει ἐκ τῆς θύρας τῆς οἰκίας.

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ! τί δρόσος! τί γαλήνη! τί ἀγγελικὴ ἑσπέρα.
Τί ὦραί' ἀπὸ τὰ δένδρα ἀνατέλλει ἡ σελήνη!
Τῶν ἀνθέων εὐωδίας ἔπιεν ἡ ἀτμοσφαῖρα,
καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μου ὄλον τὸ θυμίαμά της χύνει.
Μ' εὐχαρίστησιν ὦ πόσῃ τὴν ζωὴν ἀπολαμβάνω!
ὦ! ποτὲ, ποτὲ δὲν θέλω, ὦ! δὲν θέλω ν' ἀποθάνω!
ἢ τὴν γῆν μου τὴν ὠραίαν ἂν ποτὲ ν' ἀφήσω πρέπη,
ἄστρα μου χρυσᾶ, ὦ, δότε ν' ἀναβῶ εἰς σᾶς ἐπάνω,
καὶ ποθοῦσα ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ σᾶς τὴν γῆν νὰ βλέπη.

Λαμπρὰ σελήνη, πῶς σὲ ζηλεύω!

Ἐκεῖ ποῦ τρέχεις, ἐκεῖ ν' ἀνέβω,
ἐκεῖ ν' ἀνέβω ἔς τὰ ὑψηλά,
νὰ ἔρχετ' ἔξω νὰ μὲ κυττάζη,
καὶ εἰς τὸ φῶς μου ν' ἀναστενάζη,
ὅταν τὸ φῶς μου χαμογελᾷ.

Σιωπὴ! Ἐκεῖνος εἶναι! Δὲν ἐσείσθησαν οἱ κλῶνες;

Ἄπατῶμαι. Εἰς τὰ φύλλα πτερυγίζουν ἀηδόνες.

ὦ τρισευδαίμονα πτηνὰ, ὦ σεῖς ποῦ ἐλευθέρως
πετᾶτ' εἰς κάθε μέρος!

Κ' ἐγὼ διατί πτέρυγας ὁμοίως νὰ μὴν ἔχω
κατόπιν σας νὰ τρέχω;

ὦ πάτερ, πάτερ, ὀδηγέ τῶν παιδικῶν μου χρόνων,
μῖαν στιγμὴν νὰ σὲ ἰδῶ ἂν ἐδυνάμην μόνον!

ὦ! πόσον ἤθελε χαρεῖ ἡ πατρικὴ ψυχὴ σου,
ἂν ἤξευρες πῶς εὐτυχεῖ ἡ κόρ' ἡ προσφιλῆς σου,
πῶς μ' ἔρωτα ἀγνότερον τῶν ἐπὶ γῆς ἐρώτων,
μὲσέβας πῶς τὴν ἀγαπᾷ ὁ πρῶτος ἐκ τῶν πρώτων! (Ἀκούει κρότον.)

Ἄ! τώρα, τώρα ἔρχεται. Πτηνὰ δὲν εἶναι τώρα.
Δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ ἀκοή! — Ἄ! εἶναι ἡ Δεβώρα!

ΔΕΒΩΡΑ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἤλθε;

ΔΕΒΩΡΑ

Ποῖος;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐρωτᾶς; Ποῖον προσμένω, φίλη;
Ποῖον ζητεῖ τὸ βλέμμα μου; ποῖον καλοῦν τὰ χεῖλη;
Ποῖον φαντάζομαι παντοῦ καὶ ἀπαντῶ ἐμπρός μου;
Ποῖον καὶ μόνον ὅσον ζῶ πολῶ ἐπὶ τοῦ κόσμου;

ΔΕΒΩΡΑ

Αἶ! βλέπω, πάλιν ἤρχισας τὰ παλαιὰ νὰ ψάλλης.
Ἄπὸ τὸν νοῦν σου, κόρη μου, ὦ! πότε θὰ τὰ βγάλῃς;
Αὐτὰ εἶν' ὄλα, ἤξευρε, παγίς τοῦ διαβόλου.
Ἄπόφυγε τὰ δίκτυα τοῦ πονηροῦ του δόλου.
Εἰς τ' ἄνθη ὡς αἰ μέλισσαι οἱ νέοι ὄλοι πίπτουν,
χωρὶς νὰ συλλογίζωνται πῶς τ' ἄνθη κέντρα κρύπτουν.
Ἴσως ἀνόητα λαλῶ; Καὶ μόνη σου στοχάσου.
Τί περιμένεις, κόρη μου, ἀπὸ τὸν ἔρωτά σου;
Πῶς ἀγαπᾶς ἀλλόθρησκον, ἀλλοίμονον! δὲν φθάνει·
ἂν κἄν σ' ἐπρόσφερον αὐτὸς τῆς νύμφης τὸ στεφάνι!

Πλὴν δὲν ἐλπίζεις οὐδ' αὐτό. Ἦ τίς ποτὲ πιστεύει
 πῶς ὡς ἡμᾶς ὁ ἔνδοξος Μουκτάρης θὰ κατέβῃ;
 Ὅταν τὴν κόρην νυμφευθῇ τινὸς Πασᾶ, θὰ πρέπη
 ἐκείνη μὲ περίγελων καὶ οἴκτον νὰ σὲ βλέπῃ;
 Ἄν ὅμως δὲν ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰ θέλγητρά σου,
 ὦ! τότε, τότε τὸν Ἄλῆν, τὴν λύσσαν του φαντάσου!
 Φροσύνη μου, σὲ ἀγαπῶ καὶ σοὶ τὰ λέγω τώρα.
 Ποῦ ἄλλῃ νὰ σοὶ τὰ εἶπῃ ὡς ἡ πιστὴ Δεβώρα;
 Ναι, ὅταν εἰς τὸν τάφόν μου τὰ κόλλυβα μοιράζῃς,
 ναι, τότε θὰ μ' ἐνθυμηθῇς, καὶ θεν' ἀναστενάξῃς.
 Χωρὶς ἀνάγκης μὴ θαρρῆς μ' αὐτὰ πῶς σὲ τρομάζω.
 Διότι βλέπω ἄφευκτον τὸν κίνδυνον, φωνάζω.
 Ἀπόφυγέ τον, κόρη μου, ἐν ὅσῳ εἶναι ὦρα,
 καὶ τὸ κακὸν μὴ προσκαλῆς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶσαι σκληρὰ, Δεβώρα.

ὦ! νὰ νομίζω ἄφες με πῶς εἶμ' εὐτυχιστάτη.
 Ἄν εἶν' αὐτὸ ἀπάτη μου, εἶναι γλυκεῖ' ἀπάτη.
 Νὰ ζῶ μακρὰν του, χρέους μου ἂν εἶν' ἀπαραβάτου,
 θάνατον δός μοι, θάνατον, πλὴν θάνατον κοντά του.

ΔΕΒΩΡΑ

Φροσύνη! Παναγία μου! Αὐτὸ σὲ θανατώνει!
 Τί παραχώρησις Θεοῦ! Καὶ ἄδικα θυμώνει.
 Ἀλλόπιστον!... Πλὴν ἔρχεται ἡ Ἐμινέ, Φροσύνη.
 Νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ ἴλεως νὰ γίνῃ! (Ἀναχωρεῖ.)

EMINE, ΦΡΟΣΥΝΗ

EMINE

Σὺ εἶσαι; Δὲν ἐνόμιζον ἐδῶ νὰ σ' ἀπαντήσω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν χάριν εἰς τὴν τύχην μου λοιπὸν θενὰ γνωρίσω,

ἢ εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν. Μοὶ ἦσο ἀναγκαία.
 Πραῦνει τὴν καρδίαν μου ἢ μητρική σου θεά.
 Δεινὰ προανακρούσματα αἰσθάνομαι θυέλλης.
 Γαλήνην σὺ ἀπόδος μοι. Σὺ δύνασαι, ἂν θέλῃς.

EMINE

Τῷ ὄντι λέγεις; Πλὴν πρὸς τί τεχνάσματα καὶ φράσεις
 τὸ ἀληθές σου αἶσθημα διὰ νὰ συσκιάσῃς;
 Ὅποῖαι σκέψεις ἀσχολοῦν τὸ πνεῦμά σου ἠξεύρω.
 Μὲ συγχωρεῖς· δὲν ἤλπιζον... δὲν ἤλθα σὲ νὰ εὔρω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅποῖοι λόγοι, Ἐμινὲ, ὁποῖος ξένος τρόπος!
 Ἐξεύρω, ἀστεΐζεσαι. Πλὴν πόσον ἀπανθρώπως!

EMINE (μετ' ὀργῆς ἢν ζητεῖ νὰ καταστείλῃ)

Μοὶ μένει δι' ἀστεΐσμούς διάθεσις ὀλίγη.
 Ὁ νοῦς μου ἐσυννέφωσε, καὶ πλέον δὲν ἀνοίγει.
 Μὴ προσποιεῖσαι πῶς αὐτὰ ποῦ λέγω σ' ἐξιππάζουν.
 Ἐχεις μεγάλην καλλονήν· οἱ ἄνδρες σὲ θαυμάζουν.
 Οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ πῦρ ἀνήσυχον ἀστράπτουν.
 Τοὺς ἀνοσίους ἔρωτας γνωρίζεις πῶς ἀνάπτουν.
 Ἐσπούδασας εἰς τὸ βαθὺ βιβλίον τῆς ἀπάτης.
 Τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ πρόσωπον ἠξεύρεις πῶς νὰ πλάττῃς.
 Σ' ἐδίδαξεν ὁ πονηρὸς διδάσκαλος καθρέπτῃς
 πῶς νὰ κινήσῃς τὰ ὄπλα σου καὶ τὰς ψυχὰς νὰ κλέπτῃς.
 Περιλαμβάν' ἢ δολερὰ φαρέτρα σου καὶ στέλλει
 πλαστῶν δακρύων, τεχνητῶν μειδιαμάτων βέλη.
 Ἐμὲ τί θέλεις; Δι' αὐτῶν τοὺς ἐραστὰς κερδίζεις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν ἀστεΐζεσαι. Πικρὰς τὰς λέξεις ἀκοντίζεις.
 ὦ! ἐξηγήσου, ἀσπλαγχνε, τὸ αἰνιγμά σου λύσε.
 Εἰπέ τί πταίω, ἢ αὐτὴν κἂν τὴν καρδίαν σχίσε.

Τί θέλουν λέξεις δηκτικαὶ εἰς τὰ γλυκὰ σου χεῖλη;
 Μὴ μὲ ἀφήνεις εἰς αὐτὴν τὴν βάσανον. Ὅμιλει·
 κ' ἐδῶ ἂν δὲν ἐπιθυμῆς ἐμπρὸς νὰ ξεψυχῆσω,
 τοὺς λόγους τοὺς φαρμακεροὺς, ὦ! λάβε τοὺς ὀπίσω.

(Θέλει νὰ ριφθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἐμινῆς, ἥτις τὴν ἀποφεύγει.)

EMINE

Μὴ ἐπιδείξεις περιττάς. Διάθεσιν δὲν ἔχω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὲ ἀποβάλλεις, κατ' ἐμοῦ ὠργίσθης, καὶ ἀντέχω!
 Σὺ ἦτις εἰς φιλόστοργον μ' ἀνέθρεψας ἀγκάλην,
 πῶς μ' ἀποκρούεις ἀπ' αὐτῆς; καὶ ποῦ θὰ εὕρω ἄλλην;
 Ἐμπρὸς σου ὡς ὑπεύθυνος ἐρυθριῶ καὶ κλαίω,
 πλὴν τί σ' ὀργίζει ἀγνοῶ, καὶ ἀγνοῶ τί πταίω.

EMINE (ἐν ἐξάψει)

Φροσύν', ἡ τύχη στρέφεται, κ' οἱ ἄνθρωποι μαζῆ τῆς·
 τοὺς ἐλιγμούς τῆς δὲν μετρά ἢ στάθμ' ἢ διαβήτης.
 Ἄνεπαυόμην εἰς πνοὴν ἡδονικῶν ζεφύρων,
 ἐμπρὸς μου ἀνεπτύσσετο παράδεισος ὀνείρων,
 καὶ, εἰς τὸ βάθος μαγικοῦ καὶ ἀθηροῦ λειμῶνος,
 εἰς ἀτμοσφαῖραν στίλβουσας παρίστατο ὁ θρόνος.
 Ὅ ποῦς μου εἰς τὴν ἐνδοξὸν βαθμίδα τοῦ ἐπάτει,
 ὅταν τὸ βλέμμα ὑψωσα, καὶ ἦσαν ὄλ' ἀπάτη.
 Τὸν ἴδιον ῥοῦν ἔλαβεν ἡ τύχη σου Φροσύνη.
 Ἄνάπτει τ' ἄστρον σου, ἐν ᾧ τὸ ἐδικόν μου σβύνει.
 Ἀπόπλευσον, τὸν ἄνεμον καὶ σὺ νὰ δοκιμάσης.
 Μὴ ναυαγήσης ὡς ἐγὼ ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.
 Μὲ γνῶσιν τὸ πηδάλιον νὰ διοικῆς στοχάσου.
 Εὐθὺς ὡς σύννεφα ἰδῆς, νὰ κλείσης τ' ἄρμενά σου.
 Τὸ βλέπεις ποῦ προσήραξεν ἐμὲ ἡ τρικυμία.
 Συντετριμμέν' ἡ σκάφη μου ἄς σ' εἶναι ὁδηγία.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θεέ μου! δὲν σ' ἐνόησα. Τί λέγεις; Τί ιδέαι;
Τί λέξεις εἰς τὸ στόμα σου ἀσύβραπτοι καὶ νέαι;

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐρχόμενος, πρὸς τὴν Φροσύνην)

Ὁ Πασᾶς στέλλει κ' ἐρωτᾷ ἂν δυνατὸν δὲν σ' ἦτον
μῖαν στιγμὴν νὰ τὸν δεχθῆς· πλὴν μόνη, χωρὶς τρίτων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ ἔλθῃ θέλει ὁ Πασᾶς;

EMINE

Πῶς; ὁ Πασᾶς τὸν στέλλει;
Μόνην σὲ θέλει ὁ Πασᾶς; Τί θέλει; τί σὲ θέλει;
Τί εἶναι; — Ἀποκρίσου τον· εἶπέ νὰ μὴν ἀργήσῃ.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τολμῶ ἀπόκρισιν. . . .

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καλῶς εἶπέ τῷ νὰ ὀρίσῃ.

(Ὁ Χασάνης ἀναχωρεῖ. Ἡ Ἐμινὲ ρίπτει φοβερὸν βλέμμα πρὸς τὴν
Φροσύνην, καὶ θέλει ν' ἀναχωρήσῃ.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (πρὸς τὴν Ἐμινὲν)

Μὴ φεύγῃς· μόνον παρεκεῖ περιμένον νὰ φύγῃ.
Οἱ λόγοι μας ὑπόσχομαι πῶς θενὰ εἶν' ὀλίγοι.
Ὁ τρόπος σου μ' ἐφόνευσε. Μὲ λέξεις σαφεστέρας
νὰ ὁμιλήσῃς χρεωστέϊς.

EMINE (πνέουσα θυμὸν)

Θὰ ὁμιλήσω, τέρας.

Θὰ μείνω, ναί, ἀναίσχυντε, καὶ θὰ σὲ καταισχύνω.
Θὰ πρέπη νὰ μ' ἀποκριθῆς. Θὰ μείνω, ναί, θὰ μείνω.

(Ἀποσύρεται εἰς ἄλλο μέρος τοῦ κήπου ἐκτὸς τῆς σκηνῆς.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί έννοεῖ; ὦ! τί στροφὴν ἢ τύχη μου λαμβάνει!
 Καὶ τὸν Πασᾶν πῶς νὰ ἰδῶ εἰς τὴν στιγμὴν ποῦ φθάνει;
 Κατάρ' ἀκατανόητος ἐπάνω μου βαρύνει.
 Καὶ ὁ Μουκτάρης, καὶ αὐτὸς ἀκόμη μὲ ἀφήνει!

ΑΛΗΣ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΑΛΗΣ

Πῶς; Μόν' εἰς τὸν ἐσπερινὸν περιπατεῖς ἀέρα;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου, ἡ μαγευτικὴ μὲ εἴλκυσεν ἐσπέρα.
 Τῆς φύσεως τὰ θέλγητρα λατρεύω, καὶ γαλήνην
 καὶ ἡσυχίαν ἔρχομαι νὰ εὔρω εἰς ἐκείνην.

ΑΛΗΣ

Ἐπιθυμῶ νὰ εὐτυχῆς καὶ νὰ εὐχαριστῆσαι.
 Ὑπὸ τὴν προστασίαν μου ἰδιαιτέρως εἶσαι.
 Ἀφ' ὅτου σ' ἔφερον ἐδῶ ἢ Ἐμινέ, Φροσύνη,
 σὺ ἔχεις τὴν ἀγάπην μου, τὴν χειρὰ μου ἐκείνη.
 Τὰ κάλλη καὶ τὴν χάριν σου δὲν εἶχε ποτὲ ἄλλη,
 καὶ κάθ' ἡμέραν ποῦ περνᾷ κερδίζεις νέα κάλλη.
 Τὰ θέλγητρά των τέρπουσι τὸν βίον μου, φιλότατη.
 Ὅταν τοῦ θρόνου μέριμνα τὸ πνεῦμά μου ταραττή,
 ἢ ἀπὸ μάχας ἔρχομαι ὁ γέρων στρατιώτης,
 μὲ ἀναπαύ' ἡ μαγικὴ τοῦ ἠθους σου φαιδρότης.
 Ἐπιθυμῶ νὰ εὐτυχῆς. Τί θέλεις πρότεινέ μοι,
 καὶ τῆς φιλοδοξίας σου τὰ ὄρια εἶπέ μοι.
 Δὲν θέλω νὰ παρακαλῆς· ἀλλὰ νὰ διατάττης.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου, ἦσο πάντοτε γενναῖός μου προστάτης.
 Ὡς εἰς λιμένα εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον ἀπεστάλην·
 ἢ Ἐμινέ μ' ἠνέφξε φιλόστοργον ἀγκάλην.

Ἐδὼ πῶς εἶμαι λησμονῶ καὶ ὄρφανῇ καὶ ξένη.
 Ἐπιθυμία εἰς ἐμὲ τίς ἄλλη πλέον μένει;
 Ἡ μόνη ἄλλη μου εὐχὴ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἦτον
 ἀξία τῶν τοσούτων σου ν' ἀναδειχθῶ χαρίτων.

ΑΛΗΣ

Αὐτὰ ποῦ λέγεις, θαυμαστά, ἀλλ' εἶναι μόνον λέξεις.
 Σοὶ δίδω χάρτην ἀγραφον· σ' ἀφήνω νὰ ἐκλέξης.
 Ἄνισως θέλῃς θησαυροῦς, οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου
 εἰς τὴν αὐλήν μου πλημμυροῦν, κ' εἶν' ὅλοι ἐδικοί σου.
 Τὴν δύναμίν μου ἂν ζητῆς, τὴν ἔχεις, βεβαιώσου.
 Διάταττε, κ' αἱ κεφαλαὶ θὰ πίπτωσιν ἐμπρὸς σου.
 Καὶ ἄλλ' ἂν θέλῃς λέγε μοι, καὶ ἄλλα σοὶ χαρίζω.
 Τοιοῦτος εἶμαι, ἄπληστος, καὶ ὄρον δὲν γνωρίζω
 εἰς ὅλας τὰς θελήσεις μου κ' εἰς ὅλα μου τὰ πάθη.
 Δὲν θέλω νὰ μαραίνῃσαι εἰς ἀδοξίας βάθη.
 Ἀξίας τῆς εὐνοίας μου ἂν κάμῃς ἀπαιτήσεις,
 ὁποῖαν δόξαν φαντασθῆς, θενὰ τὴν ἀποκτήσης.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄφ' οὗ λοιπὸν εἰς ζήτημα διὰ νὰ μ' ἐνθαρρύνῃς
 τὸ ἦθός σου τὸ αὐστηρὸν πρὸς χάριν μου πραΰνεις,
 Πασᾶ μου, εἰς τοὺς πόδας σου συγχώρησον νὰ πέσω,
 καὶ τολμηρὰν παράκλησιν νὰ σὲ παρακαλέσω.
 Οἱ Κατσαντῶναι φθάνουσιν. Ἡ φήμη διεδόθη
 ὅτι φρικτὴ διαταγὴ περὶ αὐτῶν ἐδόθη.
 Πασᾶ μου, οἱ αἰχμάλωτοι ἐπίτρεψον νὰ ζήσουν,
 καὶ γίνου μέγας συγχωρῶν, καθὼς νικήσας ἦσουν.
 Πρὸ τῶν ποδῶν σου δέσμιον θὰ φέρουν τὸν ἐχθρόν σου
 τὴν νίκην διπλασίασον, νικῶν καὶ τὸν θυμόν σου.
 Εἰς ἀδυνάτων αἵματα μὴ βάφῃς, μὴ τὰς χεῖρας,
 καὶ εἰς τὴν ἐπιείκειαν εἰς τὸ ἐξῆς τὰς θύρας

τοῦ σαραγίου ἀνοιξον. Χωλὸν φρονῶ τὸν θρόνον,
 ἂν εἰς ἀγάπην δὲν πατῆ, ἀλλ' εἰς τὸν φόβον μόνον.
 Κερδίζεις τὴν ὑποταγὴν ἀμέσως ὅπου νεύεις·
 καὶ τὰς καρδίας κέρδιζε, καὶ τότε βασιλεύεις.
 ὦ! βάλε εἰς τὴν θήκην σου τὴν σπάθην τῆς ὀργῆς σου,
 καὶ στείρευσον τὰ δάκρυα ποῦ χύνουν οἱ λαοί σου.
 Τῶν πολιτῶν τῆς φυλακῆς κατήντησεν ἡ πόλις!
 Εἶν' ἔργα ἴσως δούλων σου, καὶ τὰ γνωρίζεις μόλις.
 Κατάβα εἰς τὰ βάραθρα ὅπου στενάζουσιν τόσοι,
 διάταξον τὰ σιδηρᾶ δεσμά των νὰ λυθῶσι,
 κ' ἐν βλέμμα σου τῆς φυλακῆς σκορπίζον τὴν σκοτίαν,
 ἄς τοῖς χαρίσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.
 Πόσαι μητέρες δυστυχεῖς καὶ θυγατέρες πόσαι
 θρηνοῦν ἐσπέρας καὶ πρωί! ὦ! ἐν σου νεῦμα δόσε,
 ἄς μειδιάσουν εὐμενῶς τὰ σοβαρά σου χεῖλη,
 κ' εἰς τὰς καρδίας των χαρὰ κ' ἐλπίς θεν' ἀνατείλῃ.
 Ναί τότε θὰ ζωννύωσι τὸν πατρικὸν σου θρόνον
 αἱ υἱοὶ καὶ αἱ ἀδολοὶ εὐχαὶ τῶν εὐδαιμόνων.
 ὦ! ἄφες ἡ ἀδύνατος φωνή μου νὰ σὲ πείσῃ
 πῶς ἡγεμῶν δὲν δύναται ποτὲ νὰ εὐτυχῆσῃ,
 παρ' ὅταν κάμνη εὐτυχεῖς. Ἴδου τὸ ζήτημά μου.
 Ἄν ἀγαπᾷς τὴν δόξαν σου, κατάνευσον, Πασᾶ μου.

ΛΛΗΣ

Ἄν ἀγαπῶ τὴν δόξαν μου; ὦ! τίς τὸ ἀμφιβάλλει;
 πλὴν θερμότερος ἀγαπῶ τὰ μαγικά σου κάλλη.
 Νὰ μεταβάλῃς μὴ ζητῆς τὴν τύχην τῶν ἀπίστων.
 Ἄς κλαίουσιν εἰς τὰ βάραθρα τῆς μαύρης φυλακῆς των.
 Ἄνάγκ' εἶν' οἱ παρήκοοι νὰ διδαχθοῦν, Φροσύνη,
 ὅτι Πασᾶς των εἶμ' ἐγώ, καὶ δοῦλοί μου ἐκεῖνοι.

Ἄς μάθουν οἱ ἀλλόθρησκοι ὅπου γελοῦν, μὲ ποῖον
παίζουν. Χρειάζονται τροφήν τὰ ξίφη τῶν δημίων.
Τῶν ἀλλοπίστων δι' αὐτὸ εἶν' ὁ λαὸς πλασμένος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Κ' ἐγὼ ἀνήκω εἰς αὐτῶν τὸ μισημένον γένος.

ΛΛΗΣ

Μ' αὐτὸ ποῦ λέγεις, μ' ἀδικεῖς, Φροσύνη, καὶ δὲν πρέπει.
Ἄφ' οὗ τῆς προστασίας μας σ' ἐκάλυψεν ἡ σκέπη,
ἄφ' οὗ σὲ ἀνελάβομεν, σὺ ἐδική μας εἶσαι.
Τῆς πρώτης ἡλικίας σου τὰς ἐνθυμήσεις σβύσε.
Διὰ παντὸς λησμόνησον πρὶν ἢ σ' ἰδῶ τί ἤσουν,
καὶ ἄφησον αἱ χεῖρές μου ἔμπρὸς νὰ σ' ὀδηγήσουν.
Γενοῦ μοι ὅ,τι ἄλλοτε ἢ Ἐμινὲ μοὶ ἦτον.
Διὰ τῆς ζωηρότητος τῶν νέων σου χαρίτων
ἐμψύχωνε τὰς φρένας μου ὅπου ὁ θρόνος θλίβει.
Ἄνίσως τοὺς ἰδρωτάς μου θαρῖεις πῶς ἀνταμείβει
ἡ κολακεία ποῦ τὴν γῆν πρὸ τῶν ποδῶν μου γλύφει,
κ' ἡ δύναμις, ὅπου κινεῖ στρατεύματα καὶ ξίφη,
κ' ὁ πλοῦτος, ὅστις γαργαλεῖ τοῦ ὄχλου τὰς παλάμας,
καὶ ἡ τυφλὴ ὑπακοὴ εἰς τὰ θελήματά μας,
δὲν μᾶς γνωρίζεις, καὶ αὐτὰ εἶναι κοινὰ ἀπάται.
Ἵπὸ τοῦ θρόνου τὴν σκιὰν ἐπιβουλὴ κοιμᾶται·
πέριξ μου ψεύδη, καὶ ψυχρὰ συμφέροντα, καὶ δόλοι.
Ὅλοι φιλοῦν τοὺς πίδακας μου, καὶ τοὺς δαγκάνουν ὄλοι.
Μοὶ λέγεις ὅτι ὁ λαὸς ἔμπρὸς μου κύπτει τρέμων.
Εἴμ' ἰσχυρός. Βοήθησον, καὶ θενὰ εἴμ' εὐδαίμων.
Θ' ἀνθήσῃ ὡς εἰς ἀνοιξιν ἐκ νέου ἡ ζωὴ μου.
Κάνένα νὰ ὑποπτευθοῦν ἂν ἔχουν οἱ σκοποὶ μου,
θὰ τὸν μακρύνω. Τίποτε δὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι.
Σὺ φίλη μου μοναδικὴ καὶ δέσποινα τῶν εἶσαι.

Πορεύητι· ὡς βασιλὶς πολυτελῶς στολίσου·
 τῆς Κασεμίρης πλούσια ὑφάσματα ἐνδύσου,
 καὶ ἀδαμάντων φόρεσον στολὰς ἀκτινοβόλους.
 Τῆς Ἐμινὲς ταὺς θησαυροὺς σοὶ τοὺς χαρίζω ἔλους.
 Μὴ ἐρευνᾶς οἱ φθονεροὶ τί λέγουν ἀπ' ὀπίσω.
 Ἐγὼ αὐθάδη στόματα ἤξεύρω πῶς νὰ κλείσω.
 Μὲ βλέμμα ἐπικρίσεως κάνεις δὲν σὲ κυττάζει.
 Ὁ φόβος κλείει στόματα, κ' ἡ δύναμις σκεπάζει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί ἤκουσα! Ἐνόησα τοὺς λόγους σου;

ΑΛΗΣ

Πιστεύω.

*Ἡ μήπως δὲν ἐξήγησα σαφῶς πῶς σὲ λατρεύω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

*ὦ δυστυχῆς! ὦ πάτερ μου, ὦ πάτερ μου, ποῦ εἶσαι;

ΑΛΗΣ

Τί ἔπαθες; τὸ αἰνίγμα τῆς ταραχῆς σου λύσε.

(Ἡ Φροσύνη θέλει νὰ φύγη.)

Πῶς; Φεύγεις! Πῶς; Δὲν χαίρεσαι; Σὲ βλέπω καὶ θαυμάζω.

*Ἐπίστρεψε.

(Μετ' ὀργῆς)

*Ἐπίστρεψε ἀμέσως· τὸ προστάζω.

*Ὁμίλησε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

(Ἐπιστρέφει ἀξιοπρεπῶς καὶ μετὰ στερεοῦ βήματος.)

*Ἐνόμιζον, ἡ ἄπειρος τοῦ κόσμου
 πῶς μ' ἤρκ' ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἀθωότητός μου·
 ἢ, ἂν δὲν ἤρκει καὶ αὐτὴ, πῶς ἰσχυρὰ προστάτις,
 ἢ Ἐμινὲ μ' ἐκάλυπτεν ὑπὸ τὴν πτέρυγάν της·
 καὶ τέλος ἤλπιζον, ἐμὲ κ' ἐὰν μ' ἐπεριφρόνεις,
 τὸ σέβας τὸ πρὸς σὲ αὐτὸν πῶς δὲν θὰ ἐλησμόνεις.

Ἄνυποπτος διέπλεόν ἀκύμαντον τὸν βίον,
καὶ ὄνειρα τὸ μέλλον μου χρυσᾶ προσεμειδίω.
ὦ ἀνελπίστου κεραυνοῦ! ὦ μαύρων συμφορῶν μου!
Νὰ φύγω, τὸ ἐρυθριῶν νὰ κρύψω μέτωπόν μου!

ΑΛΗΣ

Τί λέγεις; Τί παραλαλεῖς; Πῶς φεύγεις ἀπ' ἐμπρός μου;
Φοβήσου μήπως ἐκραγῇ ὁ ἄγριος θυμός μου.

(Ἡ Φροσύνη φεύγει.)

Χά! χά! Περίεργος αὐτὴ μὲ τὰς παχείας λέξεις!
Ἐνόμισες, φιλτάτη μου, πῶς θὰ μὲ περιπαίξεις,
ἢ μήπως καὶ φαντάζεσαι καλόγραια νὰ γίνης;
Περίμενέ το. Μὲ αὐτὸν τὸν στοχασμὸν νὰ μείνης.

(Ἀναχωρεῖ, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει ἢ)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄ! ἔφυγε! Κ' ἢ Ἐμινέ, ἢ Ἐμινέ ποῦ μένει;
ὦ πάτερ! Σὲ ἢ κόρη σου καλεῖ ὑβριζομένη.
Καταφυγὴν εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν δοκιμασίαν
δὲν ἔχω τὴν ἀγκάλην σου, ὦ πάτερ, τὴν γλυκεῖαν!
Μουκτάρη! Ἦλθεν ἡ φρικτὴ τοῦ χωρισμοῦ μας ὥρα!

(Ἐπανέρχεται ἢ Ἐμινέ.)

EMINE, ΦΡΟΣΥΝΗ

EMINE

Ἐμεινες μόνη; Συγχωρεῖς νὰ πλησιάσω τώρα;
Τὸ βλέμμα σου συνηθισθὲν εἰς φῶτα καὶ εἰς ὕψη,
θὰ κατανεύσῃ ὡς ἐμὲ τὴν ταπεινὴν νὰ κύψῃ;
Ἐκένωσας τῶν πονηρῶν θελγήτρων σου τὸ μέλι;
τῶν φλογερῶν σου ὀφθαλμῶν ἐτόξευσας τὰ βέλη;
Μὴ προσποιεῖσαι πρὸς ἐμὲ καὶ μὴ στενοχωρεῖσαι.
Τοιοῦτοι εἶν' οἱ ἄνθρωποι, καὶ σὺ ὡς ὅλοι εἶσαι.

Ἵπαγε ἤσυχος ἐμπρός· δὲν πταίεις σὺ, Φροσύνη.
 Ἐὰν κἀνείς μας ἔπταισεν, ἤμην ἐγὼ ἐκείνη,
 ἐγὼ, ἥτις ἀνέλαβον εἰς τὰ θερμά μου στήθη
 τὸν ὄφω τὸν φαρμακερὸν, κ' ὁ ὄφιν ἀνεστήθη.
 Ἐγὼ. Πλὴν ἔπταισα κ' ἐγὼ; Ἦ πῶς νὰ δυσπιστήσω
 ἀπὸ τῆς ὠραιότητος τὸ κάλυμμα ὀπίσω,
 ἐκεῖ ὁποῦ μειδίαμα μ' ἀντίκρυζε χαρίτων
 πῶς κεκρυμμένη ἔχιδνα καὶ προδοσία ἦτον;
 Ἐτρεφες τίγριδος ψυχὴν εἰς ἀλαβάστρου στήθη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἴδου λοιπὸν, τὸ αἰνιγμα τῶν λόγων σου ἐλύθη.
 Ἐγνώριζες, ὦ Ἐμινέ, τὴν θέσιν τῶν σκοπέλων
 ὅπου καταβυθίζεται τὸ δυστυχές μου μέλλον,
 τὴν ὑπαρξίν μου ἤξευρες τί κίνδυνος ἠπείλει,
 καὶ ἐσιώπας, Ἐμινέ! ὦ μῆτέρ μου, ὦ φίλη,
 προστάτευσόν με, σῶσόν με. Ἐὰν μ' ἐγκαταλείψης,
 δὲν ἔχω καταφύγιον. Θά μὲ φονεύσ' ἡ θλίψις.

(Ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς.)

ὦ Ἐμινέ μου, δυστυχῆς, καὶ θυμὰ οἰκτρὸν εἶσαι,
 ὅμως λυποῦ καὶ δι' ἐμέ, ἂν διὰ σέ λυπῆσαι.
 Τί πάσχεις βλέπω κ' ἐννοῶ, καὶ κλαίω ἐγκαρδίως·
 πλὴν ῥίψον βλέμμα κ' εἰς ἐμέ, καὶ κλαῦσον παρομοίως.

EMINE

Τὰ δάκρυά μου ἄφες τα νὰ τρέχουν καθὼς τρέχουν.
 Εἶν' ἱερὰ τὰ δάκρυα, ἂν δυστυχοῦντας βρέχουν.
 Μὴ μοὶ φθονῆς τὴν δρόσον των καὶ τὴν γλυκύτητά των.
 Οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύνοντες δὲν βλέπουν τὰ δεινὰ των.

(Μετὰ πάθους, σχεδὸν ἐκτὸς ἑαυτῆς)

Ἄκουσον. Εἶμαι δυστυχῆς ἐγὼ. Μοὶ κατατρώγει
 τὸ στήθος μου πυρκαϊὰ φλογός. Αὐτοὶ οἱ λόγοι

σιώπα μὴ διαδοθοῦν, καὶ εἶναι καταισχύνῃ.
 Εἰς ἄλλους εἶν' ἀπόλαυσις οἱ ἐδικοί μου θρῆνοι.

(Μετὰ φωνῆς ταπεινωτέρας, ὡς ἐκμυστηρευομένη)

Μὲ βλέπεις; κόρη μου; Εἰμὶ τοῦ πρώτου, τοῦ μεγίστου,
 τοῦ ἀνικητοῦ ἢ γυνῆ, γυνὴ τῆς ἐκλογῆς του.
 Ἐκεῖνον ἔχω εἶδωλον, ἐκεῖνον καύχημά μου,
 μ' εἶν' ἡ ἀγάπη του ζωῆ, τὸ βλέμμα του χαρά μου.
 Ἀκόμη ἔχω, ἄκουσον, καὶ μίαν κόρην ἔχω·
 μ' ἰδρῶτα μητρικῆς στοργῆς καὶ δάκρυα τὴν βρέχω
 εἰς τῆς θερμῆς καρδίας μου τὴν ἔθρεψα τὸ αἷμα,
 κ' ἐπίστευσ' ἀπερίσκεπτος τὸ μαγικόν της βλέμμα.
 Εἶναι μεγάλοι, εὐμορφοί, ἀθῶ' οἱ ὀφθαλμοὶ της,
 καὶ εἰς τὰ χεῖλη της γελαῖ φαιδρότης καὶ γλυκύτης.
 Πιστεύεις τώρα εἰς αὐτὴν πῶς εὖρον τὴν ἰδίαν
 ἀπανθρωπίαν τέρατος καὶ τίγριδος καρδίαν;
 Ἐξεύρεις πῶς ἐπλήρωσε τὰς τόσας μου φροντίδας;
 Ἐξεύρεις; Μ' ἔστησεν αἰσχρὰς ἐπιβουλῆς παγίδας.
 Μοὶ ἤρπασε τὴν μόνην μου, τὴν ὄλην εὐτυχίαν.
 Ἄκουσον! φρίζον! Τοῦ Πασᾶ μ' ἐπῆρε τὴν καρδίαν.

(Πίπτει εἰς τὸ κάθισμα, καὶ καλύπτει τὸ πρόσωπόν της.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ γλυκυτάτη Ἐμινὲ, ὦ φίλη μου φιλτάτη,
 τί τερατώδης στοχασμὸς τὸ πνεῦμά σου ταραττεῖ!
 Εἰμὶ ἀθῶα. Ὁ Θεὸς μὲ βλέπει ἀπ' ἐπάνω,
 Ἐπίμενε νὰ μὲ μισῆς, ἂν θέλῃς ν' ἀποθάνω.
 Δοκιμασίας φοβερᾶς ἦτον στιγμὴ ἐκείνη.

EMINE

Ἦτον γραπτὸν μου, κ' ἔγινεν ὡς ἔμελλε νὰ γίνῃ.
 Μ' ἐφόνευσας· κἂν πάσχισον νὰ εἶσ' εὐτυχεστέρα.
 Ἐχε ὑγείαν· οὐρίον σ' ἐπέυχομαι ἀέρα.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μή! Στάσου, στάσου, Ἐμινέ. Μὴ φεύγῃς. Δὲν θὰ φύγῃς
ἐν ὄσῳ εἰς τὰς λέξεις σου θυμὸν ἀκόμη πνίγεις.
Τί ὄρκον θέλεις νὰ πεισθῆς; Ἀθῶα εἶμαι. Τρόμος
μὲ κυριεύ' εἰς τοῦ Πασᾶ τὸ ὄνομα.

EMINE

Καὶ ἔμῳς

δὲν ἔτρεμες πλησίον του. Ποῦ φρόνημα τοιοῦτον,
πρὸ τῶν ποδῶν σου νὰ ἰδῆς τὸν ἔρωτα, τὸν πλοῦτον,
τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ νὰ στραφῆς ὀπίσω;
ᾠ! ἄφες με. ᾠ! ἄφες με, κ' εὐτύχει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Νὰ σ' ἀφήσω;

Σκληρά! Τὸ θέλεις; Ἄκουσον, ἀλλ' ἀκουσὸν το μόνη.
Οὐδὲν ἢ δόξα δι' ἐμέ, τὰ πλούτη καὶ οἱ θρόνοι·
οὐδὲν τῆς γῆς οἱ θησαυροὶ καὶ τὰ καλὰ τοῦ κόσμου.
Ἄλλοῦ εἶν' ἡ καρδιά μου, ἄλλοῦ ὁ θησαυρός μου.
Αὐτὸς δὲ εἶναι... Μάθε το σὺ, μητέρα μου, σὺ, φίλη·
εἶν' ὁ Μουκτάρης. Τρέμοντα τ' ὁμολογοῦν τὰ χεῖλη.
Ναί, τὸν Μουκτάρην ἀγαπῶ, καὶ μ' ἀγαπᾶ ἐπίσης.
Ἄκόμη δὲν θενὰ πεισθῆς;

EMINE

ᾠ! θέλω νὰ μὲ πείσῃς.

Τὸν ἀγαπᾶς! Καὶ ὁ Πασᾶς; Τὸν ἀγαπᾶς, Φροσύνη;
Τὸν ἀγαπᾶς! Ἐπέστρεψεν ἡ πρώτη μου γαλήνη.
Καὶ ὁ Πασᾶς; Συγχώρησον τὴν ἐμπαθῆ μου ζάλην.
Ἐλθέ, ὦ! τὰς ἀγκάλας μου, ἐλθέ, σ' ἀνοίγω πάλιν.

Σ' ἀδίκησα, Φροσύνη μου. Ἐγνώριζον ἐντός σου
 πῶς δὲν ὑπάρχει στοχασμὸς οὐδεὶς ἀνάξιός σου.
 Ἐλθέ, καὶ στῆθος μητρικὸν τὸ στῆθος σου προσμένει.
 Καὶ ὁ Πασᾶς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν γλωσσάν μου ἢ φρίκη μοὶ τὴν δένει.
 Ναί, ὁ Πασᾶς δὲν σ' ἀγαπᾶ.

EMINE

Δὲν μ' ἀγαπᾶ, Φροσύνη;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν σ' ἀγαπᾶ. Ἄν ἤξευρες τί προσφοράς...

EMINE

Ἄς μείνη,

ἄς μείνη τὸ ἐπίλοιπον, ἄς μείνη εἰς τὰ σκότη.
 Πλὴν ἔσο, ἔσο ἄγρυπνος, Φροσύνη μου, διότι
 πατεῖς εἰς φλόγας. Τὸν Πασᾶν παρώργισας. Φοβήσου.
 Φοβήσου πλὴν κ' ὑπὲρ αὐτὸν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς σου.
 Σὲ ἀγαπᾶ καὶ μὲ μισεῖ. Ἀνέτειλας καὶ δύω.
 Τῶν ἀκαθέκτων του ὀρμῶν ναυάγια κ' αἱ δύω,
 ἡ μὲν τοῦ μίσους του, ἡ δὲ τοῦ ἔρωτός του θῦμα,
 εἰς τὸ αὐτὸ συρόμεθα τῆς ἀπωλείας κῦμα.
 ὦ! ποίαν ἄλλοτε ζωὴν ἐζήσαμεν γλυκεῖαν!
 Μ' ἦτον παράδεισος ἡ γῆ· καὶ τώρα... Ἐχ' ὑγείαν.

(Ἀπέρχεται.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (μόνη)

Καὶ τώρα... σ' εἶναι κόλασις! Ἡ πρώην τρισευδαίμων
 στενάξεις τώρα, κ' εἴμ' ἐγὼ τῆς τύχης σου ὁ δαίμων.
 Ἐγώ; Τῆς μοίρας ὄργανον καὶ παίγνιον, τί πταίω;
 Δὲν πταίω, ναί· πλὴν τήκομαι, πλὴν ὡς κακοῦργος κλαίω.

Μουκτάρη! ὦ! μετὰ μικρὸν θὰ ἔλθῃ, καὶ θὰ μάθῃ
εἰς ποῖα, ποῖα συμφορῶν κατεποντίσθη βάθη.

ὦ! νὰ μὴν ἔλθῃ!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (προκύπτων ἐκ τῶν δένδρων)

Φρόσω μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ (σπεύδουσα πρὸς αὐτὸν)

Μουκτάρη!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

ὦχρὰ εἶσαι!

Τί σέ ταράττει; Ἐκλαυσας. Τί ἔχεις καὶ λυπεῖσαι;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶσαι μακράν μου, κ' ἐρωτᾷς τί ἔχω; Τί μοὶ λείπει
ἠξεύρω; Δυσεξήγητος σοὶ φαίνεται ἡ λύπη;
Ἐν μέσῳ τῶν σπουδαίων σου ἀσχολιῶν ἠμπόρει
τὴν μνήμην σου ἢ ταπεινὴ ν' ἀπασχολήσῃ κόρη;
Ναί, ἐθλιβόμην, ἔπασχον, παρεπονούμην μόνη,
ἐν ᾧ ὁ ὑπερήφανος Μουκτάρης μ' ἔλησμόνει.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγὼ, ὦραία Φρόσω μου, θενὰ σέ λησμονήσω;
Ναί, ὅταν εἰς τὸν τάφον μου τὴν μνήμην μου θ' ἀφήσω.
ὦ! ἄφες, ἄφες ὅσω ζῶ, καὶ ὅσον ν' ἀποθάνω,
μὲ πόσον πάθος σ' ἀγαπῶ νὰ σ' ἐπαναλαμβάνω.
ὦ! νὰ σέ βλέπω ἄφες με, καὶ νὰ σέ βλέπω πάλιν,
καὶ νὰ σέ βλέπω πάντοτε. Χαρὰν δὲν ἔχω ἄλλην.
Ναί, ἀσχολοῦμαι· πλὴν κ' ἐκεῖ δὲν εἶμαι μοναχός μου,
Ἡ ἐρασμία σου εἰκὼν δὲν λείπει ἀπ' ἐμπρός μου.
Φωτίζει τὴν καρδίαν μου αὐτὴ, τὸν νοῦν ἐμπνέει,
καὶ παύ' ἢ χήρα νὰ πενθῇ καὶ ὁ πτωχὸς νὰ κλαίῃ.
Καιρὸς θὰ ἔλθῃ ν' ἀναβῆς μαζῆ μου εἰς τὸν θρόνον.
Τότε θὰ ἄρχ' εἰς τοὺς λαοὺς δικαιοσύνη μόνον.

Ὡς νέος τότε ἄγγελος παντοῦ θὰ προσκυνῆσαι,
καὶ προσφυγῆ, καὶ πρόνοια τῶν δυστυχῶν θὰ εἶσαι.
Θὰ μᾶς συνδέῃ ἐνταυτῷ ἀγάπη ἀμοιβαία,
καὶ ἡ ἀγάπη τῶν λαῶν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡ χείμαιρα ωραία!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Χείμαιρα, λέγεις, χείμαιρα; Ὡ! ἂν ὡς λέγεις ἔχη,
τότε ἀφήνομεν τὴν γῆν νὰ τρέχη ὅπως τρέχει,
τὰ βλέμματ' ἀποστρέφομεν ἀπὸ τῆς κοινωνίας
καὶ ζῶμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς τὸν βίον τῆς καρδίας,
εἰς τὴν χρυσῆν τοῦ ἔρωτος μεθύομεν φιάλην,
ἐπὶ τῆς γῆς ἀχώριστοι, καὶ εἰς τὸν τάφον πάλιν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ εἶναι; ὦ! ἄς μοὶ δοθῇ τῶν τάφων ἡ γαλήνη!
Μουκτάρη, φύγε, ἄφες με.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τί ἔπαθες, Φροσύνη;

Ὁ ἥλιός μου κρύπτεται εἰς σύννεφα ὀπίσω;
Πῶς; σ' ἐνοχλῶ; δὲν μ' ἀγαπᾶς; καὶ θέλεις νὰ σ' ἀφήσω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ αὔξανε τὴν βάσανον ἣν εἰς τὰ στήθη κλείω.
Τὰς κυπαρίσσους, ὦ! ἰδὲ τὰς ἀδελφὰς τὰς δύο,
πῶς πλέκονται οἱ κλάδοι των, πῶς κλίν' ἡ κορυφή των.
Θὰ τὰς χωρίσῃ κεραυνὸς ἐνσκήψας μεταξὺ των.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τί σοὶ συνέβη, Φρόσω μου; Πῶς οὕτω μετεβλήθης;
Τί θέλουν εἰς τὸ στόμα σου οἱ λόγ' οἱ ἀσυνήθεις;
Ἄφες τὰ δένδρα κεραυνὸς, ἄφες τὴν γῆν νὰ σχίσῃ·
ἡμᾶς οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ, οὐδεὶς νὰ μᾶς χωρίσῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τοῦτο λέγῃς. Μὴ εἰπῆς οὐδεὶς.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τῶν ἀδυνάτων.

Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ ἰσχυρὸς, ὁ πάντας διατάττων ;
Ὁ πάντων κύριος ἐδῶ ἐμὸς πατήρ δὲν εἶναι ;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πατήρ σου ; Χύνε δάκρυα, ἂν μὲ λυπῆσαι, χύνε.
Ὡ! μόνον ἂν διέβλεπες τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Μὴ μ' ὀμιλῆς δι' ἀβυσσον ὅταν λαλῶ μαζῆ σου.
Ἄβυσσους καὶ προσκόμματα ὁ ἔρωσ μου δὲν βλέπει,
καὶ πᾶσαν ἀβυσσον πηδᾶ, πᾶν πρόσκομμ' ἀνατρέπει.
Ἄς τρέμῃ ὅστις δήποτε τὴν ἐμμανῆ μου λύσσαν!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡ! σίγα! Τὰ προσκόμματα ἂν ἤξευρες τί ἦσαν!
Θὰ μᾶς χωρίσουν.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἄλλὰ τίς; Ὁ λόγος σου μ' ἐξάπτει.

Εἶπε, τί ἔτρεξεν; Ἴδὲ, τὸ βλέμμα μου ἀστράπτει.
Τὴν φωλεὰν τοῦ λέοντος τίς ἤλθε νὰ συλήσῃ;
Ἄς ἔλθῃ. Τῷ ὑπόσχομαι πῶς θενᾶ μὲ γνωρίσῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡ! παῦσον, παῦσον βλασφημῶν, Μουκτάρη· δὲν γνωρίζεις
τίς εἶν' αὐτὸς ποῦ μ' ἀγαπᾶ, αὐτὸς ὃν φοβερίζεις.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται βιαίως)

Ποῦ σ' ἀγαπᾶ, Φροσύνη μου!

(Τὴν ἀτενίζει ὀλίγας στιγμᾶς· περιπατεῖ ἄνω καὶ κάτω· ἔπειτα ἐπιστρέφει
καὶ ἵσταται ἐμπρὸς τῆς μ' ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας καὶ σοβαρὸς.)

Ποῦ σ' ἀγαπᾶ, Φροσύνη!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποῦ ἀπειλεῖ, καὶ φοβεράν ἀγάπην μοὶ προτείνει.
Μουκτάρη, πόσον ἄγρια μὲ βλέπεις! Τὸ ἀξίζω,
Μουκτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὅχι, Φρόσω μου, δὲν πταίεις· τὸ γνωρίζω.
Ἄλλὰ τίς εἶναι λέγε μοι· εἶπέ το, νὰ πετάξω
καὶ τὸν αὐθάδη μὲ αὐτὰς τὰς χεῖράς μου νὰ σφάζω
ὅστις τολμᾷ καὶ σ' ἀγαπᾷ. Ἄλλὰ ὁδήγησέ με.
Διψῶ διὰ τὸ αἷμά του ὡς τίγρις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τρέμε, τρέμε.

Τρέμε, Μουκτάρη, νὰ ἰδῆς τὸ φῶς αὐτὸ ποῦ θέλεις.
Ὡς κεραυνὸς θὰ ἐκραγῆ ἐκ φλογερᾶς νεφέλης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἀγρίως)

Σοὶ λέγω, Φρόσω, λάλησε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ θέλεις;... Ἄ! χλωμαίνεις,

Μουκτάρη!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Λάλησε, εἶπέ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ θέλεις; Ἐπιμένεις;

Αὐτὸς λοιπὸν ὅπου ζητεῖς ὡς τίγρις νὰ ξεσχίσῃς,
τὸ πρῶτιστον ἐμπόδιον ποῦ θέλεις νὰ κρημνίσῃς,....

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Αὐτός;...

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἶν' ὁ πατήρ σου.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πῶς; Φροσύνη!

(Τὴν λαμβάνει ἐκ τῶν δύο χειρῶν, ὑπὸ βιαίων κινούμενος ἀισθημάτων.
Τὴν ἀφήνει αἰφνιδίως, καὶ ῥίπτεται εἰς κάθισμα.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐδὼ τώρα

ἀποτροπαίου ἔρωτος μ' ἐπρόσφερε τὰ δῶρα.
Μοὶ ἔλεγε τὴν Ἐμινὲν πῶς θ' ἀντικαταστήσω,
καὶ ἀπειλαὶ συνώδευον τὰ δῶρα ἐξοπίσω.
Ἄφες νὰ φύγω, νὰ κρυφθῶ, τὸ φῶς νὰ μὴ μὲ βλέπη,
νὰ φέρω ῥάσσον ἱερὸν, ἢ σάβανον, ἂν πρέπη.
Ὁ ἄδης μᾶς ἠκόντισε τοῦ χωρισμοῦ τὰ βέλη.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται)

Ὁ ἄδης δὲν θὰ δυνηθῆ, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει. (Ῥίπτεται ἔξω.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ μικρὰν σιωπὴν ἀπελπισίας)

ᾠ πόνων! ὦ μεταβολῶν τῆς τύχης ἀπευκταίων!
ᾠς σκάφος μὲ συνέτριψε κατὰ σκοπέλων πλέον.
Γαλήνη ἔσται δι' ἐμὲ τοῦ τάφου ἢ γαλήνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ, ΦΡΟΣΥΝΗ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη!

ΦΡΟΣΥΝΗ (ἀνασκιρτώσα)

Ἄ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ (τρέχει καὶ ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας του)

ᾠ πάτερ μου!

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη!

(Μένουσιν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐνηγκαλισμένοι.)

Σὲ βλέπω πάλιν, κόρη μου, Φροσύνη ποθητὴ μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ! ἤλθες! εἰς τὸν οὐρανὸν ἠκούσθη ἡ φωνή μου!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἵψήλωσες, εὐμόρφωνες. Εὐδαίμων ἀποθνήσκω,
διότι εἰς τοῦ τάφου μου τὸ χεῖλος σ' ἀνευρίσκω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ πάτερ, πάτερ· μὴ καὶ σὺ τὸν τάφον ἀναπόλει.

Σὲ βλέπω, μὲ παρηγορεῖς· φαιδρότης εἶμαι ἔλη.

Πῶς τόσοι χρόνοι ἐλείψας; ποῦ ἦσουν ἕως ὥρας;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Διῆλθα τῆς πατρίδος μας τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας.

Ὡς μάντις εἰς τὴν ἔρημον ἐπέρασα ἀγγέλλων
ἀνάστασιν εἰς τοὺς νεκροὺς, κ' εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλον.Τῶν ἀδελφῶν μας τὰ δεινὰ ἐσπούδασα, καὶ εἶδα
ἐποῖα ῥάβδος σιδηρᾶ μαστίζει τὴν πατρίδα.Εἶδα σφαγὰς τῶν πολιτῶν, καὶ οἴκων ἐρημώσεις,
καὶ γυναικῶν μας ἀρπαγὰς, καὶ τέκνων ἀτιμώσεις.Δὲν εἶδα εἰς τὸ ἔδαφος τῶν παλαιῶν γιγάντων
εἰμὴ λαὸν ἡμιθανῆ, καὶ τρίμματ' ἀνδριάντων·
δὲν ἤκουσα εἰς τῶν Μουστῶν τὰς πρώην κατοικίας
εἰμὴ θυμάτων στεναγμοὺς, τυράννων βλασφημίας.Ἄποστολος ὀρθοτομῶν τὴν ἐντολὴν τοῦ Ῥήγα,
σταυροφορίαν ἱερὰν διαλαλῶν ἐπῆγα·καὶ ὅπου ἂν ἐπάτησα, τὸν φλογερόν μου σπόρον
ματαιῶς δὲν τὸν ἔρριψα ἐπὶ πετρῶν ἀφόρων.

Παντοῦ ψυχαὶ ἑλληνικαὶ μὲ ἤκουον κ' ἐσχίρτων,
καὶ ξίφη οἱ Ἀρμόδιαι ἐτύλιττον εἰς μύρτον.
Δι' ὑπονόμων ἡ Ἑλλάς κρυφίως ὑπεσκάφη.
Ἀρχίζουν τῶν προγόνων μας νὰ σείωνται οἱ τάφοι,
καὶ ἀνεπαίσθητος σεισμὸς ἐκρήξεις προαγγέλλει.
Ἡ ὥρα τῆς λυτρώσεως ἀρχίζει ν' ἀνατέλλῃ.
Θενὰ ἰδῶ, ἢ θὰ ἰδῆς κἄν σὺ, γλυκεῖα κόρη,
ἑλληνικὰ στρατεύματα καλύπτοντα τὰ ὄρη,
καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μας ἑλληνικὴν σημαίαν.
Εἰπέ μοι, τί θὰ αισθανθῆς εἰς τὴν τοιαύτην θέαν;
Εἶσ' Ἑλληνίς. Δὲν ἀγαπᾶς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων;

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ πάτερ μου, τὰ πάθη των ἀκούω μετὰ θρήνων,
καὶ μελετῶ μὲ φίλους των ἐμοῦ ἰσχυρωτέρους
νὰ τοὺς ἰδῶ κ' εὐδαίμονας ποτὲ καὶ ἐλευθέρους.
Εἰπέ μοι πῶς συνέτριψαν τ' ἀφόρητα δεσμά των,
πῶς τὰς κοιλάδας πλημμυροῦν μὲ τὰ στρατεύματά των,
πῶς ὑπὸ λόχων καὶ πυρῶν σκεπάζονται τὰ ὄρη,
καὶ ἡ ἀδύνατος ἐγὼ καὶ φοβισμένη κόρη
νὰ ἔμβω εἰς τὰς τάξεις των κρατοῦσα τὴν σημαίαν,
καὶ νὰ φορέσω θώρακα καὶ περικεφαλαίαν!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ (γελῶν)

Πῶς; Σὺ, Φροσύνη μου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Γελᾶς;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου γλυκεῖα,
καλὴ μου κόρη, εὐγέ σου. Εἶσ' Ἑλληνίς γνησία.
Εἰς τῆς πατρίδος τὴν φωνὴν, ὡς ὤφειλον, ὑπήκων,
σ' ἀφῆκα εἰς τὴν φωλεάν, ὦ θύγατερ, τῶν λύκων.

Γενναία κόρη, ἔσωσας ἐν μέσῳ ἀλλοθρήσκων
τὴν πίστιν τῶν γονέων σου; Εἶπέ μοι, ἀποθνήσκων,
ἂν νὰ ἐλπίσω δύναμαι πῶς ἔσωσας ἐπίσης
ἀγνάς εἰς τὴν καρδίαν σου ἑλληνικάς τὰς κλίσεις;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πάτερ, πιστὰς καθοδηγοὺς τῆς ἀσθενοῦς καρδίας
θηρησκευτικῶς ἐτήρησα τὰς σὰς παραγγελίας.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ναί, ἤλπιζον, ναί ἤξευρον τριαύτην πῶς θὰ σ' εὕρω.
Εἶπας· δὲν ἔχω δισταγμὸν· ἠσύχασα. Ἐξεύρω
εἰς δόλον πῶς δὲν κάμπτεται τῆς κόρης μου ἡ γλῶσσα.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί δόλον λέγεις;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐννοῶ πῶς εἶναι ψεύδη ἕσα
κακῶς διασαλπίζονται. Ἄς λέγουν κακολόγοι.
Μὲ πείθουσ' ὑπὲρ πράγματα οἱ ἐδικοί σου λόγοι.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγουν; Τί σ' ἐτάραξε;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἄρκεϊ ὅτ' εἶναι μῦθος.
Περὶ Μουκτάρη ἔμιλει καὶ περὶ σοῦ τὸ πλῆθος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν κλίσιν του γνωρίζουσι;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Πλὴν λέγουσιν ἐπίσης
ὅτι ἐκεῖν' ἡ κλίσις του εἶν' ἀμοιβαία κλίσις.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί, πάτερ, ναί, ἡ κλίσις μας ναί, εἶναι ἀμοιβαία,
καὶ εἶμαι ὅσον δι' ἐμὲ καὶ δι' αὐτὸν βεβαία.

Ἄφ' ὅτου μ' ἐσφενδόνισε μακράν σου ἐχθρά μοῖρα,
 ἐκεῖνον εὖρον πάντοτε καὶ φίλον καὶ σωτήρα.
 Ἄφ' ὅτου τὸν ἐγνώρισα καὶ μέγαν, καὶ γενναῖον...

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ὦ! παῦσον! ὦ! δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία πλέον!
 Καὶ διατί ὁ τάφος μου ἀκόμη δὲν ἀνοίγει,
 ἢ τῶν δακρῶν διατί ἢ βρύσις δὲν μὲ πνίγει;
 Τὸ τέκνον ὅπου μ' ἔμενεν ἐχάθη, φεῦ! κ' ἐκεῖνο!
 ὦ δυστυχής! Νὰ λυτρωθῶ ὡς πότε θὰ προσμείνω;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πάτερ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐπέπρωτο λοιπὸν, Θεέ, νὰ ἐπιζήσω
 ἔπως τῆς λύπης τὴν πικρὰν φιάλην ἐξαντλήσω!
 Ἰδοῦ, σταγῶν δὲν ἔμεινε. Τί περιμένει πλέον
 τὸ πτῶμα τοῦτο ἐπὶ γῆς εἰσέτι ἀναπνέον;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ βλέπω, σοὶ διέβαλον, ὦ πάτερ, τὸν Μουκτάρην.
 ὦ! ἂν ἰδῆς τὸ ἦθος του, τὴν εὐγενῆ του χάριν,
 καὶ τίς ἢ ἀγαθότης του, καὶ πόση ἢ γλυκύτης,
 εὐδαίμονα θὰ μὲ εἰπῆς ἀντὶ νὰ μ' ἐπιπλήττης.
 Ὑπὸ τοῦ πλήθους νὰ ἰδῆς πῶς ἀγαπᾶται πρέπει.
 Εἶναι πατὴρ τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν πασχόντων σκέπη.
 Τὴν ἀβρωγὴν του τίς ποτὲ ἐπεκαλέσθ' εἰς μάτην;
 Δὲν ἔχουσ' οἱ χριστιανοὶ θερμότερον προστάτην.
 Τοὺς ἀγαπᾷ, καὶ σέβεται τὸν ἱερὸν σταυρόν μας,
 αἱ μυστικάι του προσευχαὶ δοξάζουν τὸν Θεόν μας,

ὑπέρμαχος κηρύττεται τῶν σεβαστῶν ναῶν του,
 τῶν λειτουργῶν του ἄσυλον καὶ φίλος τῶν λαῶν του.
 Μὲ πόσον ἐνθουσιασμὸν τὸ πλῆθος τὸν θαυμάζει
 ὁσάκις ὑπερήφανος τὸν ἵππον του δαμάζει,
 καὶ χρυσοκέντητος περνᾷ ὡς ἄγγελος ἐμπρός των!
 Ἐν βλέμμα του ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καθενός των.
 Ὅλ' αἱ καρδίαι πρὸς αὐτὸν πετώσιν αὐτομάτως,
 κ' εἰς τὰς ψυχὰς ἰδρύεται τὸ ἄσειστόν του κράτος.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ὦ κόρη, κόρη δύστηνε, τετυφλωμένη κόρη!
 Μὴ παύης· τὸν πατέρα σου φονεύουσα προχώρει.
 Τὸ ἔργον τῶν τυράννων μας συμπλήρωσον βαρβάρως,
 καὶ λύτρωσόν με τῆς ζωῆς, διότι μ' εἶναι βάρως.
 Μάθε, αὐτοὶ ποῦ ἀγαπᾷς, φρικτότεροι δαιμόνων,
 πῦρ φέροντες εἰς χεῖράς των, ἐρήμωσιν καὶ φόνον,
 πῶς ἤλθον ὅπου ἤρχισας τὸν ἀχαρὶν σου βίον,
 κ' ἐπὶ τὰ ἴχνη των σωροὺς ἀφῆκαν ἐρειπίων,
 αἱμάτων λίμνας. Εἰς αὐτὰς μετὰ μυρίων ἄλλων,
 ἐκείμην πνέων δυσχερῶς, νεκρὸς ἐκείμην μᾶλλον,
 ὅταν,—φρικτοῦ θεάματος!—πληγῶν τὸ σῶμα πλήρη,
 εἶδα φονεὺς τὴν δύστηνον μητέρα σου νὰ σύρη.
 Σ' ἐκράτ' εἰς τὴν ἀγκάλην της μικρὸν παιδίον κλαῖον,
 κ' ἐρρόφας ἀντὶ γάλατος τὸ αἷμά της τὸ ρέον.
 Ἐν ᾧ δ' ἠπέιλει ἐμμανῶς ἡ ἀσελγῆς των λύσσα,
 ἡ ἥρωϊς τοὺς ἔφυγεν αὐτοχειριασθεῖσα,
 καὶ ἔπεσε· καὶ πίπτουσα, τὸ βλέμμα της τὸ δύον
 ἐστήριξεν ἐπάνω μου. «ὦ! σῶσον τὸ παιδίον,
 ἀνέκραξε, καὶ παίδευσον αὐτὸ παραλαμβάνων,
 εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, κ' εἰς μῖσος τῶν τυράννων.»

Ἐξέπνευσε, καὶ σ' ἔσφιγγεν εἰς τὴν ψυχρὰν ἀγκάλην.
 Σὲ ἤρπασα καὶ ἔφυγον· εἰς αἷμα πλὴν ἐσφάλην
 καὶ ἔπεσα. Μ' ἐξέλαβον νεκρὸν, κ' ἐκ τῶν χειρῶν μου
 μ' ἤρπασαν σέ, τὸν ἔσχατον, τὸν μόνον θησαυρόν μου.
 Κατ' ἴχνος σ' ἠκολούθησα ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης,
 καὶ κλοπιμαίως βλέπων σε, Χριστιανὴ νὰ μείνης
 κατώρθωσα. Τὴν δ' Ἐμινὲν προστάτιν σου ὡς εἶδα,
 ἀλλοῦ ἐτράπην, κ' ἤκουσα καλοῦσαν τὴν πατρίδα.
 Χρόνους πολλοὺς σὲ ἄφησα· πικροὶ μακρὰν σου ἦσαν.
 Σ' εὐρίσκω πάλιν, κόρη μου, πλὴν φεῖ! . . . δελεασθεῖσαν,
 καὶ πλέκουσαν εἰς τοὺς κακοὺς τυράννους μας στεφάνους.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δὲν εἶναι ὅλοι τύραννοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Σοὶ λέγω τοὺς τυράννους.

Γεννῶνται μόνον δράκοντες εἰς φωλεὰς δρακόντων.
 Φύγε, ὦ κόρη, φρίττουσα τὸ δηλητήριόν των.
 Ἐλθε, ἃς κατοικήσωμεν γωνίαν γῆς ἐρήμην,
 νὰ ζῆς εἰς τὰς ἀγκάλας μου κ' εἰς τῆς μητρὸς τὴν μνήμην.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας του)

ὦ πάτερ, πάτερ!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἄπ' αὐτῶν τῶν πονηρῶν φυλάττου.

Μακρύνθητι ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῆς τῆς ἐπαράτου.
 Ἄς δραπετεύσωμεν. Ἄλλὰ ἡ ὥρα μὲ φωνάζει.
 Ἡ φυλακὴ ἡ δοῦσά μοι τὴν εἴσοδον, ἀλλάζει.
 Πᾶσα στιγμή μου κίνδυνος. Ἀπέρχομαι, φιλότατη.
 Ἄλλ' ὅμως θέλω ἄγρυπνος ἐδῶ παραφυλάττει,

καὶ ἅμα εὕρω τῆς φυγῆς ἀκίνδυνον τὴν ὥραν,
εἰς ἄγνωστον, ἀπέχουσιν θὰ σ' ἀπαγάγω χώραν,
ἔπου, μακρὰν τῶν πειρασμῶν νὰ εὕρης ἡσυχίαν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θὰ εὕρω εἰς τὸν τάφον μου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη, ἔχ' ὑγείαν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τοῦ Ἀλῆ, ὡς εἰς τὸ τέλος τοῦ α' μέρους.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μόνος)

Ἐζήτησε νὰ μεῖ ἰδῆ! Νὰ μεῖ ἰδῆ; Τί θέλει;
ὀλίγα τῶ ἐφάνησαν τὰ ἰοβόλα βέλη;
Σὺ ὁ ὑβρίζων κύριος πολυπληθῶν ποιμνίων,
ἐφθόνησας καὶ τοῦ πτωχοῦ ν' ἀρπάσης τὸ ἀρνίον!
Ἐν ᾧ τρυφᾶς εἰς πέλαγος καὶ τέρψεων καὶ πλούτων,
ἐγὼ κἀνένα θησαυρὸν δὲν εἶχον εἰμὴ τοῦτον.
Ναί, ξέν' ἡ κοινωνία σας ἡ δύσμορφος μοὶ ἦτον.
Χαμέρπεται μιγνύμεναι μετὰ δολιοτήτων,
τὸ ἔγκλημ' ἀταπείνωτον τὴν κεφαλὴν ἐγεῖρον,
ἡ ἀθωότης κλαίουσα, ἡ ἀσπλαγχνία εἴρων,
ὁ ἀσθενὴς ἀγωνιῶν, ὁ ἰσχυρὸς πιέζων,
ὁ εἷς εἰς τοὺς δακτύλους τοῦ μυρίων τύχην παίζων,
τοιαῦτ' αἱ βδελυραὶ σκηναὶ τοῦ εἰδεχθοῦς σας κόσμου.
Τὰς μισητὰς εἰκόνας τῶν ἀπέσεισ' ἀπ' ἐμπρός μου,
καὶ φεύγων ὅπου ἔρημος, ὅπου ἀγρία φύσις,
παρεδιδόμην δυσφορῶν εἰς ὄνειροπολήσεις.
Ἄφ' ὅτου πλὴν ὡς ἄγγελος μ' ἀπήντησεν ἐκείνη,
κατέβ' εἰς τὴν καρδίαν μου οὐράνιος γαλήνη,
ἐξιλεώθην πρὸς τὴν γῆν ὅπου αὐτὴ ἐπάτει,
κ' ἡ κλαίουσα καρδία μου, ἡ ἀνησυχωτάτη
ἠσύχασε, κ' εἰς ὄνειρα τερπνὰ ἀπεκοιμήθη.
Εἰς τὴν ἀγάπην μου τὸ πᾶν συνέχεεν ἡ λήθη.

Τί ἤθελες; Καὶ διατί ὑπὸ τραχὺν τὸν πόδα
 ἐπάτησας τὰ τρυφερὰ τοῦ ἔαρὸς μου ῥόδα;
 ὦ! εἰς τοὺς μαύρους σου σκοποὺς ἀνίσως ἐπιμένης,
 ἢ φόνευσόν με, εἰδεμῆ, ἀμέριμνος μὴ μένης.
 (Περιπατεῖ τεταραγμένος. Βλέπων δὲ τὸν Ἄλην ἐρχόμενον, σύρεται ὀπίσω.)

ΑΛΗΣ συνομιλῶν μετὰ **ΧΑΣΑΝΗ** καὶ **ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ**

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, τὸν ἐκράτησαν ἐν ᾧ ἦν ἔτοιμος νὰ ἔβγῃ.
 Τὸν ἔχουν ὑπὸ φύλαξιν καλὴν, καὶ δὲν τοῖς φεύγει.
 Μαῦρα φορεῖ. Δὲν ἤξευρον τί θέλει. Ἐκαρτέρουν
 διαταγὰς περὶ αὐτοῦ. Τί θέλεις;

ΑΛΗΣ

Νὰ τὸν φέρουν.

(Νεύει πρὸς τὸν Μαῦρον νὰ ἐξέλθῃ. Ἐπεῖτα βλέπει σοβαρῶς ἔμπρὸς του.
 Ὁ Μουκτάρης πλησιάζει συνεσταλμένως.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου, ... ἦλθα εὐπειθῆς, καὶ προσταγὰς προσμένω.

ΑΛΗΣ

(Μετὰ μικρὰν σιωπὴν ρίπτει ἐπ' αὐτὸν βλέμματα σοβαρά. Ὁ Μουκτάρης
 ὑποχωρεῖ μετὰ σεβασμοῦ.)

Ἦξεύρεις; Δὲν μ' εὐχαριστεῖς.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγώ;

ΑΛΗΣ (ψυχρῶς)

Ναί.

(Ὁ Μουκτάρης θέλει ν' ἀποκριθῇ, ἀλλὰ συνέχεται, καὶ σιωπᾷ.)

ΑΛΗΣ

Ψυχραμένον
 τὸ βλέμμα σου μοὶ φαίνεται ὀλίγον μᾶς κυττάζει.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἄφες τὴν ψυχὴν ἢ γλῶσσα νὰ ἐκφράζη.
Τοσοῦτοι ἔρπουν πέριξ μου ἐπίσημοι, μεγάλοι,
οἱ συγγενεῖς σου πάντοτε κοντά μου εἶν' οἱ ἄλλοι,
ὑπὸ τῶν ὑπηκόων μου πολιορκεῖτ' ὁ θρόνος,
καὶ πῶς τὴν παρουσίαν μου σὺ ἀποφεύγεις μόνος;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πολλοὶ περὶ τὸν θρόνον σου τῶ ὄντι ἀντρωθοῦνται,
καὶ θέσεις εἰς τὴν πρώτην του βαθμίδ' ἀντιποιοῦνται.
Τὸν ἀριθμὸν των περιττὸν ἐνόμισα ν' αὐξήσω,
ἀφ' οὗ δὲν ἔχω τίποτε, Πασᾶ μου, νὰ ζητήσω.
Τοὺς ἄλλους δελεάζουσι τοῦ κέρδους αἱ σαγῆναι.

ΑΛΗΣ

Ὁ λόγος εἶν' ὑπεκφυγὴ, ἀπόκρισις δὲν εἶναι.
Δυσαρεστεῖσαι, φαίνεται, εἰς ὅσα διατάττω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ποτέ μου δὲν ἠπείθησα. Ὡς διατάττεις πράττω.

ΑΛΗΣ

Ποτέ σου δὲν ἠπείθησας, ἀλλὰ δυσαρεστεῖσαι.
Εἰπέ μοι το, μὴ κρύπτεσαι· πολέμιός σου εἶσαι.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὡ πάτερ, ὄχι· εὐπειθὴς καὶ γνήσιος υἱός σου.
Ἐπήκοον πιστότερον δὲν ἔχεις, βεβαιώσου.

Τὴν υἱϊκὴν ἀγάπην μου πῶς ἐκτιμᾷς ἐλπίζω,
 πλὴν ἐνταυτῷ τὸν δρόμον σου μὴ θέλῃς νὰ βαδίζω.
 Ὡς σέβομαι τὰς πράξεις σου καὶ τὰ θεσπίσματά σου,
 ὁμοίως τὰς ιδέας μου, ὦ πάτερ μου, σεβάσθου.

ΑΛΗΣ

Ν' ἀκούσω ἤθελον κ' ἐγὼ αὐτάς σου τὰς ιδέας.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

ὦ! ἐξηγήσεις διατί νὰ μοὶ ζητῆς ματαίως;
 Θὰ μείνω ἀκατάληπτος ἀνίσως ὁμιλήσω.
 Δὲν ἀπαιτῶ ἀδύνατα, δὲν θέλω νὰ σὲ πείσω.
 Ζητῶ νὰ ζήσω ὡς φρονῶ, καὶ δίχως νὰ προσκρούσω.

ΑΛΗΣ

Καὶ ὅμως λέγε· πῶς φρονεῖς ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Λοιπὸν ζητεῖς μ' ἐπιμονὴν τὴν σιωπὴν νὰ λύσω;
 Μὴ θέλεις τότε, πρὸς Πασᾶν μὴ θέλῃς νὰ λαλήσω,
 ἀλλ' ἐνθυμήσου πῶς υἱὸς λαλεῖ πρὸς τὸν πατέρα.
 Εἰς τὴν φωνὴν μου ἄς σχισθῆ ἡ μαύρη ἀτμοσφαῖρα
 τῶν χαμερπῶν κολάκων σου ποῦ σὲ περικυκλώνει.
 Ἢ εἰλικρίνει' ἀπλαστος ἄς ὁμιλήσῃ μόνη.
 Ἄς ἀνοιχθῆ ἐλεύθερον τὸ στῆθος πρὸς τὸ στῆθος.
 Μὴ τοὺς ἀκούεις· σ' ἀπατᾷ τῶν δούλων σου τὸ πλῆθος.

ΑΛΗΣ

Καὶ λησμονεῖς πῶς εὐλαβῶς ὀφείλεις νὰ προσφέρῃς
 τοὺς ὅσους δι' εὐνοίας μου τιμῶ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Θὰ ὑποφέρης

τῶν λόγων μου τὸν χεῖμαρρον, καὶ μόνος πταίεις, μόνος·
 διότι παριστάμενος ἔμπρὸς τοῦ ἡγεμόνος,
 τοῦ κραταιοῦ, τοῦ ἄγοντος μ' ἐν νεῦμά του τὰ πλήθη,
 ἴσως ἐσίγων. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἡ σιωπὴ ἐλύθη,
 μὲ γαργαλίζει καὶ ἐλπίς ὡς τέλους νὰ λαλήσω·
 ἴσως ἐν μέρει νοηθῶ καὶ ἴσως ὠφελήσω.

ὦ πάτερ, μὴ τὰς συμβουλὰς ἀκούης ἐπιβούλων·
 μὴ βλέπης μὲ τὰ ὄμματα τῶν χαμερπῶν σου δούλων,
 μὴ κρύπτου ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἰς πρόβραγμα κολάκων.
 Αὐτοὶ ποῦ σκύπτουν μέχρι γῆς σοὶ περισκάπτουν λάκκον.
 Αὐτοὶ τὴν δόξαν σου φθονοῦν, τὴν λάμπιν σου σκοτίζουν.
 Τὰ λάφυρα τοῦ θρόνου σου τοὺς θρόνους των στολίζουν.
 Φοβούμενοι μήπως ἰδῆς τὰ κακουργήματά των,
 σὲ τριγυρίζουν μὲ πυκνοὺς καπνοὺς θυμιαμάτων·
 σὲ θεωροῦν ὡς κτῆμά των, καὶ σὲ φρουροῦν μὲ φθόνον
 πρὸς ὄλους ἀπροσπέλαστον, καὶ μεταξύ των μόνον.
 Ἴδὲ εἰς τί περιωπὴν σ' ἀνήγειραν ἀγρίαν.
 Κοντὰ σου ποῖαν πάλλουσαν αἰσθάνεσαι καρδίαν;
 Μεμονωμένος ἴστασαι ὡς γίγας κολοσσαῖος·
 ἀπὸ μακρὰν σὲ προσκυνοῦν λαοὶ ἑδαφιαίως·
 οἱ μὲν σὲ ἀποστρέφονται, οἱ ἄλλοι σ' εὐλαβοῦνται·
 καὶ καθὼς λέοντ' ἀσθενῆ τὰ πλήθη σὲ φοβοῦνται.
 Πάτερ, μὴ δίδεσ' εἰς αὐτοὺς ὅπου σὲ φενακίζουν·
 ῥίψον τοὺς τοίχους ὅσοι σὲ καὶ τὸν λαὸν χωρίζουν·
 εἰς τῶν λαῶν σου τὰς πληγὰς τὸν δάκτυλόν σου βάλε·
 ἢ χεῖρ σου ἅς τὰς συνουλή, καὶ ὄχι χεῖρες ἄλλαι.
 Μὴ τοὺς πιστεύης· ψεύδονται ἔμπρὸς σου οἱ προδόται,
 τὸν ὀλεθρόν σου μελετοῦν οἱ ἄνομοι, ὅποτε

σοὶ λέγουν ὅτ' εἶσαι Θεὸς καὶ δοῦλοί σου ἐκεῖνοι,
 ὅτ' ἡ ζωὴ μας κτήμιά σου, καὶ οἱ λαοὶ σου κτήνη.
 Κάνεις δὲν εἶναι κτήμά σου· οἱ ἄνθρωπ' εἶναι ἴσοι,
 καὶ τοῦ Θεοῦ ἀπαρνητῆς εἶν' ὅστις τυραννήσει.
 Κάνεις δὲν εἶναι κτήμά σου. Ἴδὲ, οἱ ὀπλοφόροι
 ὅσοι ἀψήφως κεφαλὴν ἐγείρουσ' εἰς τὰ ὄρη...
 Ἐκλήθης νὰ τοὺς ὀδηγήῃς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.
 Τοὺς τυραννεῖς ἀντέκρουσαν τὴν βίαν μὲ τὴν βίαν.
 Δὸς, ἄλλην δὸς διεύθυνσιν εἰς τὰ φρονήματά σου·
 τῶν πολιτῶν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν τιμὴν σεβάσου.
 Καθεὶς ἅς ἔχη ἄδειαν τὰς πράξεις σου νὰ κρίνη.
 Εἰς ἐλευθέρων κεφαλὰς ἅς μὴ ἐπιβαρύνῃ
 βαμμέν' εἰς αἴμ' ἀνένοχον ἢ ἀψηφρός σου πτέρνα.
 Καθὼς τοὺς ἄλλους κυβερνᾷς, καὶ σεαυτὸν κυβέρνα,
 καὶ τότε, τότε θὰ ἰδῆς πλησίον σου νὰ σπεύσω,
 καὶ μὲ χαρὰν τὸν θρόνον σου νὰ θέλω νὰ δουλεύσω.
 Οἱ λόγοι μου δὲν σ' ἔπεισαν, οὐδ' ἦσαν ἵνα πείσουν·
 ὁμολογεῖς πλὴν πῶς ἀρκοῦν διὰ νὰ ἐξηγήσουν
 πῶς, ὅταν ὄλοι πρόθυμοι περικυκλοῦν τὸν θρόνον,
 ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ αὐτῶν μακρύνομ' ἐγὼ μόνον.

ΑΛΛΗΣ

Αὐταὶ εἶν' αἱ ἰδέαι σου καὶ τὰ μαθήματά σου;
 Αὐτὰ τὰς νύκτας μελετᾷς εἰς τὰ τετράδιά σου;
 Ὡς ἡ μεγάλη σας αὐτὴ, θερμὴ σας φαντασία!
 Περιφρονεῖτε ὡς μηδὲν τῆς γῆς τὰ μεγαλεῖα·
 πῶς τὴν σοφίαν μόνοι σας εὐρήκατε θαρρῶεῖτε·
 εἶναι προλήψεις ὅλ' ἡ γῆ, καὶ σεῖς ὀρθῶς φρονεῖτε.
 Σεῖς θὰ κρημνίσητε ναοὺς καὶ βασιλέων θρόνους,
 τῆς ἀρχικῆς ἰσότητος θὰ φέρητε τοὺς χρόνους,

τὴν γῆν θὰ ὀργανίσητε εἰς ἐδικὰς σας βάσεις,
 σκορπίζοντες πυρκαϊὰς, σεισμούς κ' ἐπαναστάσεις!
 ὦ! τὰ γνωρίζω ὄλ' αὐτὰ πολὺ καλῆτερά σας.
 Παιδαριώδης οἴησις πληροῖ τὰς κεφαλὰς σας
 καὶ κόσμους, σὰς τερατουργεῖ λαμπροὺς ἢ ἀφροσύνη·
 ὁ πρῶτος ἔμως ἄνεμος τὰ σχέδιά σας σβύνει.
 Σεῖς θ' ἀνατρέψητε τὴν γῆν; — Ναι, σεῖς ποῦ τὸ βιβλίον
 δὲν παρητήσατε προχθὲς ἀκόμ' εἰς τὸ σχολεῖον!
 Δὲν ὠφελεῖ φιλόσοφος τὰς χεῖρας ὅταν δένη.
 Προσμένει ὡς τὸν τάφον του ὅστις ἀργὸς προσμένει.
 Υἱέ μου, καθὼς ἤρχισα πρέπει καὶ σὺ ν' ἀρχίσῃς.
 Τὰς ὥρας δὲν ἠσώτευον εἰς ὄνειροπολήσεις.
 Ἐνέργεια, ἐνέργεια, ζωὴ, ἀνησυχία!
 ἀλλέως ὄνειρεύεσαι εἰς μάτην μεγαλεῖα.
 Βρέφος, σχεδὸν εἰς σπάργανα ἀκόμη, ἐκοιμώμην,
 ὁπότε ἀψηφήσαντες τῶν νεύρων μου τὴν ῥώμην,
 ἐχθροὶ μὲ περιέζωσαν ὡς ὄφεις λυσσασμένοι.
 Ἄλλὰ ἠγέρθην, κ' ἔπεσαν ἐμπρὸς μου σπαραγμένοι.
 Κάνεις δὲν ἐφαντάζετο τὸ εὐκλεές μου μέλλον.
 Ἐμπρὸς μου ὄρη ἔβλεπον, συμπλέγματα σκοπέλων·
 ἂν ἤμην ἄλλος, ἔπρεπε νὰ ὀπισθοδρομήσω.
 Ἐν πῆδημα καθὼς πηδῶ, — καὶ ἔμειναν ὀπίσω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Εὐτόλμως τὰ ἐπήδησας· ἀλλ' ὅταν τὰ ἐπήδῃς
 τοὺς στεναγμοὺς δὲν ἤκουσας, τὰ δάκρυα δὲν εἶδας,
 οὐδ' ὅσον αἶμα ἔβρεχε τὰς σιδηρᾶς σου πτέρνας.
 Ἄραϊ δὲν σ' ἐθορύβησαν ἐκεῖ ὁποῦ ἐπέρνας;

ΛΛΗΣ

Υἱέ μου, μὴ ἐνόμισας πῶς νὰ προβῆς ἠμπόρεις
 μὲ φρένας νέου μαθητοῦ καὶ μὲ καρδίαν κόρης;

Ἡ τύχη θέλει πόλεμον, ὁ βίος εἶναι πάλῃ,
καὶ ἀπαιτεῖται δύναμις θελήσεως μεγάλη.
Ναί, ἴσοι εἶν' οἱ ἄνθρωποι καὶ φίλαρχοι ἐπίσης,
πλὴν γίνεσαι ἀνώτερος ἀφ' ὅποιον κρημνίσῃς.
Τὸν θρόνον ὅποῦ κυβερνᾷς ἂν σ' ἔδωκεν ἡ νίκη,
ὁ θρόνος εἶναι κτῆμά σου, δικαίως σοὶ ἀνήκει,
καὶ κτῆμα τὸ ὑπήκοον, καὶ δοῦλ' εἶν' οἱ λαοὶ σου.
Διάταττέ τους. Νόμος των ἄς εἶναι ἡ φωνή σου.
Αἱ τρέμουσαί των κεφαλαὶ ὅπου φανῆς ἄς κύπτουν.
Ἄν ὑψωθοῦν, σ' ἐκλόμισαν. Ἄν ὑψωθοῦν, ἄς πίπτουν.
Μέθησαυροὺς ποῦ ἤρπασαν καὶ μ' αἶμ' ἄς σὲ πλουτίσουν.
Τὰ ἴδια θὰ ἔπασχες ὑπήκοος ἂν ἦσουν.
Τοιαύτη ἡ κυβέρνησις, τοιαῦται αἱ ἀρχαί της,
τοιαῦτ' αἱ ἀξιώσεις της.

ΜΟΥΚΤΑΡΙΣ

Ματαίως τὰς ἐκθέτεις.

ΛΛΗΣ

Ἦμην πολὺ νεώτερος ἀφ' ὅ,τι εἶσαι τώρα,
ὅτ' ἤρχισα κ' ἐγὼ ζητῶν παρὰ τῆς τύχης δῶρα.
Πρὶν καλομάθ' ἡ Ἠπειρος πῶς εἶχε μὲ γεννήσει,
νὰ κύψῃ τὴν ἠνάγκασα καὶ νὰ μὲ προσκυνήσῃ.
Εἶναι καιρὸς σου· ἄρχισον· φανοῦ πῶς εἶσ' υἱὸς μου,
καὶ ἄξιός τῆς θέσεως καὶ τοῦ ὀνόματός μου.
Ναί, ἔμβα εἰς τὸ στάδιον καθὼς ἐγὼ ἐμβῆκα·
ὡς πολεμῶν ἐνίκησα, πολέμησον καὶ νίκα.
Τὴν φρένα ἔχε ἀνδρικήν, τὴν καρτερίαν ζώσου,
καὶ εἰς τὰ πρῶτα βήματα ἐγὼ εἶμ' ὁδηγός σου.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Δός μοι τὴν χεῖρα. Φρόνησον καὶ πράξον ὡς συμφέρει,
καὶ οὗτος ὁ δακτύλιος τὴν τύχην θὰ σοὶ φέρῃ.

(Τῷ περὶ πολυτελὲς δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον. Ὁ Μουκτάρης ἐγγίζει τὴν χειρὰ του δι' ἄκρων τῶν χειλέων.)

Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔφθασαν, υἱέ, ἀπεσταλμένοι.
 Δεσμὸν φιλίας μεθ' ἡμῶν ὁ ἀρχηγὸς τῆς δένει.
 Τὸν χαλινὸν του, φαίνεται, ἀνήσυχος δαγκάνει,
 ἀγανακτῶν δεσπότηι του πῶς εἶναι οἱ Σουλτάνοι.
 Ὁ ἵππος ὁ Ἀφρικανὸς τὴν χαίτην του τινάζει,
 καὶ τὸν βαρὺν ἵππέα του νὰ ρίψη δοκιμάζει.
 Πλὴν, ὁ καλὸς σατράπης μας ζητεῖ, ἂν ἡμπορέσῃ
 τὴν σκάφην του εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μου νὰ δέσῃ.
 Γνωρίζει τὴν πολιτικὴν ὁ φίλος, καὶ ἡξεύρει
 πῶς εὖρε δύναμιν τριπλῆν ἂν ἓνα φίλον εὕρῃ.
 Ναί, τὰς ἀγκάλας πρὸς ἡμᾶς συμμαχικῶς ἐκτείνει.
 Πλὴν ἀπλῆ τύχη μὴ θαρρῆς πῶς μοι τὸν διευθύνει.
 Αὐτὸ πρὸ χρόνων προσφιλὲς τὸ εἶχον σχέδιόν μου,
 καὶ ἤδη δρέπω τὸν καρπὸν. Τὸν ἄγαμον υἱόν μου
 διὰ τὴν θυγατέρα του μ' ἐζήτησε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Πασᾶ μου,

ἐμέ;

ΑΛΗΣ

Ναί, εἶναι διὰ σὲ ἡ πρότασις τοῦ γάμου.
 Ἐμπρὸς σου στάδιον λαμπρὸν, ἀνέλπιστον ἀνοίγει.
 Ἡ τύχη σ' ὑπομειδιᾷ. Δράττου αὐτῆς πρὶν φύγη.
 Δὲν πρέπει τὸ συμφέρον σου ἐγὼ νὰ σοὶ διδάξω.
 Νὰ σὲ προτρέψω περιττὸν καὶ νὰ σοὶ διατάξω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἡ αἰφνηδία πρότασις μὲ θλίβει καὶ μ' ἐκπλήττει.
 Αὐτὸν τὸν ἄγνωστον δεσμὸν μὴ, παρ' ἐμοῦ μὴ ζήτηι.
 Μὴ μὲ προστάξῃς· εἰδεμὴ θενά σὲ παρακούσω.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

20

ΑΛΗΣ

Πῶς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἄφες με τοὺς πόδας σου μὲ δάκρυα νὰ λούσω,
ναί, ἄφες ὡς ὁ ἔσχατος τῶν δούλων σου νὰ πέσω
ἐμπρὸς σου, ὡς ὁ ἔνοχος νὰ σὲ παρακαλέσω.
Μὴ διατάττης. Θύματα, καθὼς ἐπιθυμήσης,
σφάζεις, ὦ πάτερ μου, πολλά. Θανάτωσέ μ' ἐπίσης.
Εἰς στιγμιαίαν βάσανον ὑπόκεινται ἐκεῖνοι.
Μὴ θέλῃς νὰ μὲ τυραννῇ ἀπέραντος οὐδύνη.

ΑΛΗΣ

Τί λέγεις; Πῶς; Ἀντίστασιν μὴ ν' ἀπαντήσω μέλλω;
Δὲν θέλεις; Πλὴν δὲν ἐρωτᾷς ἀνίσως ἐγὼ θέλω;
Μουκτάρη, θὰ μ' ἀντισταθῆς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Μ' ὄλην τὴν δύναμίν μου.
Μὴ μ' ἀφαιρῆς τὴν ἡσυχον, ἀπράγμονα ζωὴν μου·
μὴ μοι ἀρπάξῃς...

(Μετὰ θερμότητος)

ὦ! ποτέ! Ὁ κόσμος ἂν χαλάσῃ,
ἂν ὁ Προφήτης καταβῆ, δὲν θέλει μ' ἀναγκάσει.

ΑΛΗΣ

Καὶ ἂν ἐγὼ ἐπρόσταζον;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

ὦ πάτερ, μὴ προστάξῃς.
Μὴ, πάτερ, εἰς παρακοὴν μὴ μάτην μ' ἀναγκάξῃς.
Μὴ πάτερ!

ΑΛΗΣ

Τὸν δακτύλιον αὐτὸν ὑπάγων μόνος,
οὐ δώσης εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ ξένου ἡγεμόνος.

Θενά τόν φέρ' ἡ νύμφη σου. Μ' ἐνόησας, υἱέ μου;
Τὸ θέλω. Ὑπαγε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγώ; ... Ἐγὼ ποτέ! ... ποτέ μου.

(Περιπατεῖ λίαν ἐξημμένος.)

ΛΛΗΣ

Ποτέ σου, λέγεις; Ὁ Πασᾶς λοιπὸν σοὶ τὸ προστάζει.
Ὑπαγε. ... μήπως ὀργισθῶ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τὸ αἷμά μου καχλάζει,
καὶ μετὰ βίας δύναμαι τὴν γλῶσσαν νὰ καθέξω.
Εἶσαι πατήρ. ...

ΛΛΗΣ

Ὁμίλησα, καὶ μένεις ἔτι; Ἐξώ!

Ἐπρόσταξα.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἀκίνδυνος δὲν εἶμαι, βεβαιώσου.

Πῶς εἶμαι, ὅταν μαίνωμαι, μὴ λησμονῆς, υἱός σου.

(Ρίπτεται ἔξω ἐν μεγίστῃ ἐξάψει.)

ΛΛΗΣ

Σκηνὴ τῷ ὄντι θαυμαστή. Αἶ! ὅταν ἀπειθήσης,
Ἄλῃν, Ἄλῃν μὴ μὲ εἰπῆς ἂν δὲν μετανοήσης.

(Ἐπάγει πρὸς τὴν τράπεζαν καὶ θεωρεῖ τινὰ ἔγγραφα. Εἰσέρχεται ὁ)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Αὐθέντα μου, ὁ ἱερεὺς ἀπ' ἔξω περιμένει.

(Ὁ Ἄλῃς νεύει καὶ ὁ Χασάνης ἐξέρχεται. Ἐν τῷ δ' ὁ Ἄλῃς ἀκινήτως ἀναγινώσκει, ἐμβαίνει ὁ ΜΕΛΕΤΙΟΣ καὶ ἵσταται μακρὰν. Ὁ Ἄλῃς ὡς κατὰ τύχην ὕψοι πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα)

ΛΛΗΣ

Σὺ εἶσαι ποῦ συνέλαβον τὴν νύκτα νὰ ἐβγαίνῃ;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ναι, εἶμ' ἐγώ.

ΑΛΗΣ

Τί ἔκρυπτες τὰ διαβήματά σου;
Οἱ θησαυροὶ μου εἴλκυσαν τὴν ἀγιότητά σου,
ἢ σχέδιον ἀπόκρυφον ἐρώτων παρανόμων
εἰς τοῦ γυναικωνίτου μου σ' ὠδήγησε τὸν δρόμον;
Καλόγηρος μοι φαίνεσαι. Τοὺς ῥασσοφορεμένους
σαῶς, εἰς τοῦ κόσμου τὰ καλὰ σαῶς ἐθαβροῦσα ξένους.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Δὲν μ' εἴλκυσαν οἱ θησαυροὶ, καρποὶ τῆς ἀδικίας,
οὐδ' ὁ γυναικωνίτης σου, ἀρπάγματα τῆς βίας.
Ἵπάρχει ἄλλος ἰσχυρὸς τῆς τύχης μου μαγνήτης,
δι' ὃν τὴν τύρβην τῶν αὐλῶν ζητεῖ ὁ ἐρημίτης.
Πλὴν τώρα μὲ συνέλαβες, καὶ σχεδιάζεις ἴσως
πῶς νὰ κορέσης σήμερον τὸ παλαιόν σου μῖσος.

ΑΛΗΣ (τὸν παρατηρεῖ)

Καλόγηρε, καὶ ἀλλαχοῦ σ' ἀπήντησα, νομίζω.
Πότε σὲ εἶδα λησμονῶ, καὶ πόθεν σὲ γνωρίζω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μὲ εἶδες, ἂν τὴν ἐποχὴν ν' ἀκούσης δὲν φοβῆσαι.
Τὴν κώμην ποῦ ὠνόμαζον Γαρδίκι ἐνθυμεῖσαι;

ΑΛΗΣ

Γαρδίκι;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐλησμόνησας;

ΑΛΗΣ

Τί θέλεις μὲ τὴν κώμην;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μόνος ἐγὼ χριστιανὸς ἐν μέσῳ εὐρισκόμην

τῶν ἰσχυρῶν προμάχων τῆς, τῶν ἔπειτα θυμάτων,
 οὓς μόνον κατετρόπωσας προδοὺς αὐτοὺς καὶ σφάττων.
 Τότ' ἦσο νέος, ἔφλεγε τὸ πνεῦμα θέρμης πλήρες·
 πυρκαϊᾶς ὑπέσχοντο οἱ πρῶτοί του σπινθῆρες.
 Ἄκαθεκτα εἰς τῆς γοργῆς καρδίας σου τὰ βάθη
 καὶ πρῶϊμ' ἀνεπτύσσοντο κ' ἐμάχοντο τὰ πάθη.
 Τότ' εἰς τὸν πρῶτόν της βρασμὸν ἐκάχλαζ' ἡ νεότης.
 Κινδύνους, δόξαν ἤθελες ὁ νέος στρατιώτης.
 Ἐκεῖ ποῦ ἄλλοι ἔτρεμον, σὺ μόνος ἐμειδίας·
 ὡς γέρων ἦσουν συνετὸς, ὡς νέος τολμητίας.
 Ἐχθρὸς μας, ὅμως εἶδωλον τοῦ θαυμασμοῦ μας ἦσουν.
 Πλὴν ἔκτοτ' ἠδυνήθησαν τινὲς νὰ σ' ἐννοήσουν.
 Εἰς τῆς πυκνῆς ὀφρύος σου τὰ σκιοφόρα τόξα
 διὰ κηλίδων αἵματος ἐγράφετο ἡ δόξα.
 Ἐκεῖ αἱ ρίζ' ἐφαίνοντο τοῦ δένδρου τῆς ψυχῆς σου,
 ἐκεῖ ἡ μαύρη τύχη μας, κ' οἱ ἄγριοι σκοποί σου.
 Ὅποταν εἰς τοῦ ἵππου σου ἀκάματος τὴν ῥάχιν,
 παρῶν, μαχόμενος παντοῦ, διηύθυνες τὴν μάχην,
 κ' ἐνόμιζες τὸ τρόπαιον νὰ στήσης νικηφόρος,
 ἐμπρός σου τότε εἷς ἵππεὺς ἐφάνη μαυροφόρος.

ΑΛΗΣ

Τὸν ἐνθυμοῦμαι, μάλιστα· ὡς στρόβιλος ἀνέμου
 θερίζων εἰς τὴν συμπλοκὴν ἐχύθη τοῦ πολέμου.
 Ὅπου ἐπέρνα, ἔφερεν ὁ μαυροφόρος θρῆνον,
 ὁ ἄδης ὡς ἂν ἔστελλε τὰ ὄπλα του κ' ἐκεῖνον.
 Ὡς τέλους ἀντικρύσθημεν, κ' ἐσύραμεν τὰ ξίφη,
 ἀλλὰ μᾶς διεχώρισαν τῶν πολεμούντων στίφη.
 Ἐκτοτε μοῖρα, φαίνεται, τῷ ἔλαχε θανάτου·
 ἀλλέως θὰ ἠκούετο ἀκόμη τ' ὄνομά του.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Οὐχί. Ὄταν ἡ πόλις του ἐσύρθ' εἰς τὸ σφαγεῖον,
μόνος αὐτὸς διέφυγε τὴν σφαῖραν τῶν δημίων.
Ἄν δὲν ἀκούης τ' ὄνομα, ἀκούεις τὴν φωνὴν του.

ΑΛΗΣ

Πῶς; πῶς;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐμπρὸς σου ἴσταται, καὶ βλέπεις τὴν μορφήν του.
Ὁ μαυροφόρος εἶμ' ἐγώ.

ΑΛΗΣ

Αὐτὸς ποῦ μ' ἐπολέμει;
Ὁ Γαρδικιώτης; — Ζήτημα ἔχεις κἀνέν; Εἰπέ μοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Πασᾶ μου, ἔχω ζήτημα, καὶ δίκαιον, ἐλπίζω.
Ἄποδος μοι τὴν κόρην μου.

ΑΛΗΣ

Τί κόρην; Δὲν γνωρίζω,
οὐδ' ἤκουσα τὴν κόρην σου ποτέ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὅτ' εἶν' ἐκείνη
ἂν δὲν γνωρίζης, πλὴν γνωστὴ θὰ σ' εἶναι ἡ Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Εἶν' ἡ Φροσύνη κόρη σου; Συγχαίρω· νὰ σοὶ ζήση.
Ἡ φύσις πλουσιώτερα ποτὲ δὲν θὰ προικίσῃ,
οὐδὲ εἰς ἄλλην ἔδωκε χαρίτων τόσα πλήθη.
Αὐτὴ διὰ διάδημα καὶ θρόνον ἐγεννήθη.
Καὶ ποῦ περιεφέρεσο ὡς τώρα;

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς τὰ μέρη
ἔπου τῆς τύχης ἡ ὀργὴ μὲ εἶχε περιφέρει.

Διήλθα τὰ ἐρείπια τοῦ πατρικοῦ ἐδάφους,
 κ' ἐκάθησα εἰς τοὺς γυμνοὺς τῶν ἀδελφῶν μου τάφους,
 καὶ εἶδα ὅσα βάσανα οἱ ζῶντες ὑποφέρουν.

ΑΛΗΣ

Τί ἤκουσας; περὶ ἐμοῦ τί κρίσιν ἐπιφέρουν;
 Μὲ ἀγαποῦν; ἢ κλαίεται τὸ πλῆθος ποῦ μὲ τρέμει;
 ἢ μὲ φοβοῦνται; Ἄκουσον ἀλήθειαν εἶπέ μοι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀλήθειαν θὰ ἤκουες καὶ ψεῦδος ἂν μ' ἐζήτηεις.
 Ὁ στρατιώτης ἄλλοτε καὶ ἤδη ἐρημίτης
 εἰς οὐδετέραν τῶν σχολῶν ἐσπούδασεν ἀπάτην.
 Πῶς οἱ λαοὶ σὲ κρίνουσι τί μ' ἐρωτᾶς εἰς μάτην;
 Ἐρώτα τὴν συνείδησιν τῶν ἔργων σου· ἐκείνη
 ὅ,τι σ' εἶπῃ, εἶν' ἀψευδῆς φωνὴ ὅποῦ σὲ κρίνει.
 Ἐρμαια· δίδεις τοὺς λαοὺς εἰς ἀρπαγὴν καὶ φόνον,
 εἰς πτώματα ἐστήριξας τὸν φοβερόν σου θρόνον,
 ἢ χώρα σου εἰς ἔρημον θανάτου μετεβλήθη
 καὶ εἰς δακρύων θάλασσαν· στενάζουσι κ' οἱ λίθοι.
 Μὴ χεῖλη δούλων ἐρωτᾶς· ἐρώτα τὰς καρδίας.
 Ἐκεῖ θ' ἀκούσης καταρῶν καὶ θρήνων συναυλίας.
 Τὴν τυραννίαν ἐσπειρας κ' ἐθέρισας τὸ μῖσος.
 Ὅσοι σὲ τρέμουν, μὴ φρονεῖς πῶς σὲ λατρεύουν ἴσως;
 Ὡς φλογερόν μετέωρον σὲ βλέπει ὁ λαός σου,
 καὶ ἀναπέμπει προσευχὰς ὑπὲρ τῆς δύσεώς σου.
 Ἐλευθερίαν μελετᾶ, καὶ ὡς νὰ ἔλθ' ἡ ὥρα,
 κλαίει, σιγᾶ. — Διέταξας, ὠμίλησα. Σὺ τώρα
 ἀπόδος μοι τὴν κόρην μου.

ΑΛΗΣ

Τὴν κόρην; Νὰ σκεφθῶμεν.

Πλὴν λέγε· δὲν βαρύνομαι.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τί μάτην νὰ λαλῶμεν;
Διάταξον νὰ μοὶ δοθῇ, καὶ θέλεις ἀποδείξει
πῶς πᾶν ἀνθρώπου αἴσθημα δὲν ἔχεις ἀποπνίξει.
Ἐν στόμα καὶν θεν' ἀνοιχθῆ νὰ σ' εὐλογῇ.

ΑΛΗΣ

Ἐκείνη

μᾶς ἀγαπᾶ. Εἶν' εὐτυχής. Καλήτερον νὰ μείνη.
Καθὼς αὐτὴ μᾶς ἀγαπᾶ κ' ἡμεῖς τὴν ἀγαπῶμεν,
καὶ θενὰ χάσωμεν πολὺ ἐὰν τὴν στερηθῶμεν.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ᾠ! δός την. Μὲ κατέβαλον οἱ πόνοι καὶ τὸ γῆρας.
Εἰς τοῦ παιδίου μου ποθῶ ν' ἀναπαυθῶ τὰς χεῖρας,
καὶ ἡ γλυκεῖά της φωνὴ νὰ μὲ ἀποκοιμίζη.
ᾠ! Δός μοι την, καὶ ὁ Θεὸς ζωὴν νὰ σοὶ χαρίζη.

ΑΛΗΣ

ᾠ! ἡ εὐχὴ σου! Πλὴν κ' ἐμὲ ἰδέ με· θεν' ἀρχίσουν
ὁμοίως εἰς τὴν κεφαλὴν αἱ τρίχες μου ν' ἀσπρίσουν.
Τότε κ' ἐγὼ εἰς τ' ἄσματα θ' ἀρέσκωμαι. Νὰ μείνη
εἶναι καλήτερον. Κ' ἡμεῖς τὸ θέλομεν, κ' ἐκείνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Παραίτει τοὺς ἀστεῖσμούς, Πασᾶ μου. Θὰ πηγαίνω.
Διάταξον νὰ μοὶ δοθῇ χωρὶς νὰ περιμένω.

ΑΛΗΣ

Καλὸν σου κατευόδιον, ὦ πάτερ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἐνθυμήσου

πῶς εἶναι κόρη μου, Πασᾶ.

ΑΛΗΣ

Ναί, ναί. Ὡρα καλὴ σου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Λοιπὸν ματαίως δέομαι. Θὰ μοὶ τὴν ἀφαιρέσης !
 Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου θὰ πείης, νὰ κορέσης
 τὸ μῖσός σου τὸ ἄσβεστον, καὶ τὴν ψυχὴν σου τήκει
 ὁ φόβος μὴ ἀναστηθῆ μαζῆ μου τὸ Γαρδίκι ;
 Πλήρης, φρονεῖς, ὁ ἀριθμὸς δὲν ἦτον τῶν θυμάτων ;

ΛΛΗΣ

Καλόγηρε, τὰ συμπληροῖς οὕτω λαλῶν καὶ πράπτων.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Νὰ μὲ φονεύσης ; Τῆς εἰρκτῆς τὴν θύραν θὰ μ' ἀνοίξης.
 Ἄλλὰ τοῦ συνειδότος σου τὴν ἔχιδναν θὰ πνίξης ;
 Τώρα τὸ πᾶν σὲ προσκυνεῖ καὶ θριαμβεύεις τώρα.
 Πασᾶ, θὰ ἔλθῃ φοβερά τῆς κρίσεως ἡ ὥρα.
 Τότε φρικτὰ, καὶ πλέοντα εἰς τὸ πυκτόν των αἷμα
 τὰ σφάγια σου περὶ σὲ θὰ ἐγερθοῦν, τὸ βλέμμα
 εἰς οὐρανὸν στηρίζοντα, ὀπόθεν μετὰ φρίκης
 θ' ἀκούης νὰ σὲ προσκαλῆ τὴν σάλπιγγα τῆς δίκης.
 Ἐν ὅσῳ ἔχεις τὸν καιρὸν πράξ' ἐν καλὸν καὶ σώσου.
 Ἀπόδος τὴν Φροσύνην μου.

ΛΛΗΣ

Αὐτ' ἦτον ἄγγελός σου.

Σὲ σώζει. Φύγε. Ὑπαγε.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κ' ἡ κόρη μου ;

ΛΛΗΣ

Δὲν φεύγεις ;

Μὴ μ' ἐρεθίζης. Δεύτερον πρὶν τὸ εἰπῶ, νὰ ἔδῃς.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τὴν κόρην μου εἰς τὸν Θεὸν ἀφήνω τῶν πασχόντων,
 τὸν σώζοντα τὸ πρόβατον ἐξ ἄντρου τῶν λεόντων. (Φεύγει.)

ΑΛΗΣ (μόνος)

Τί λέξεις! Τί αὐθάδεια! Ἐμπρός μου νὰ τολμήσῃ...
 Καὶ τί ἂν γέρων ἄσημος ματαίως φλυαρήσῃ;
 Ἄλλὰ μ' ἐθύμωσεν αὐτός. Γαρδίκι! αἶ Γαρδίκι!
 Μ' ἀφήρεσε τὸν ὕπνον μου ἢ κατὰ σοῦ μου νίκη.
 Τί ἤθελεν ὁ ἄνθρωπος; Μ' ἐπρόσταζε! Τί γλώσσα!
 Κ' ἐγὼ πῶς τὸν ὑπέφερον νὰ ὁμιλήσῃ τόσα;
 Νὰ μὲ τρομάξ' ὑπέθετεν ἐκεῖνος ὁ αὐθάδης.
 Δὲν ἦτον ἄραγε σκιά ποῦ μ' ἔστειλεν ὁ ἄδης;
 Πῶς σᾶς φοβοῦμαι, δυστυχεῖς, ἀκόμη μὴ θαρῶρεῖτε;
 Σᾶς εἶδα εἰς τὸ αἷμά σας νεκροὶ νὰ κυλισθῆτε.
 Τὰ πτώματά σας, ἄθλιοι ἐσπάραξαν οἱ λύκοι.
 Αἶ! δὲν θὰ τρώγῃ πάντοτε τὸν νοῦν μου τὸ Γαρδίκι.

(Ἵπάγει πρὸς τὴν τράπεζαν, καὶ θεωρεῖ τινα ἔγγραφα, ἔχων τὸν νοῦν ἀλλαχοῦ προσηλωμένον. Εἰσέρχεται μὲ δειλὰ βήματα ἢ)

EMINE

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἄ! ἢ Ἐμινέ!

EMINE

Θαυμάζω πῶς, Πασᾶ μου,
 φυλάττεις εἰς τὴν μνήμην σου ἀκόμη τ' ὄνομά μου.

ΑΛΗΣ

Πολὺ παράδοξον. Θαρῶ πῶς εἶχον διατάξει
 νὰ μὴ φανῆ ἀπρόσκλητος κάνεις νὰ μὲ ταραξῆ.
 Ὅσμάνη!

(Εἰσέρχεται ὁ ΟΣΜΑΝΗΣ)

Κραταιότατε Πασᾶ.

ΑΛΗΣ

Ἡ θέλησίς μου

ἔδῶ κάνεις νὰ μὴ φανῆ χωρὶς τῆς προσταγῆς μου
γνωστὴ εἰς ὅλους ἔγινε;

ΟΣΜΑΝΗΣ

Κατὰ τὴν προσταγὴν σου.

ΑΛΗΣ (πρὸς τὴν Ἐμινὲν)

Καὶ ἀπὸ πότε μ' ἀψηφοῦν προστάζοντα;

(Πρὸς τὸν Ὀσμάνην)

Μακρύνσου.

(Ὁ Ὀσμάνης ἀναχωρεῖ.)

EMINE

Παρήκουσα, εἶν' ἀληθές, καὶ σοὶ ζητῶ συγγνώμην.
Μὴ πρὸς τὴν πράξιν ἀφορᾶς, καὶ στάθμισον τὴν γνώμην.
Ν' ἀνθέξω μ' ἦν ἀδύνατον. Ἡ δὴ ἡ ἀνατέλλει,
τὸ γλυκὺ φῶς του εἰς ἐμέ ὁ ἥλιος δὲν στέλλει
ὄταν μακρὰν σου τήκωμαι. Πῶς ζῶ, πῶς ἀναπνέω,
φεῦ! μόνον μοὶ τὸ λέγουσι τὰ δάκρυα ποῦ κλαίω.
Θὰ ἔχουνον πικρότερα ἀνίσως ἤμην χήρα;
Καρδί' ἀφρόνως εὐπιστος, κ' ἡ ἄσπονδός μου μοῖρα
τὴν τύχην μου ἐξήρτησαν ἀπὸ τὰ βλέμματά σου.
ᾠ! ἄφες με κατόπιν σου νὰ τρέχ' ὡς ἡ σκιά σου.
Προκρίνω τὴν ἀθλίαν μου ζωὴν νὰ μ' ἀφαιρέσης,
παρά . . .

ΑΛΗΣ

Σὲ εἶπα, Ἐμινὲ, πῶς ἔχω ὑποθέσεις.

Καιρὸν δὲν ἔχω σήμερον. Πῶς μ' ἐνοχλεῖς στοχάσου.
Ἄφες τὰς κολακείας σου καὶ τὰ παράπονά σου
ἄλλοτε. Τώρα ὑπάγε καὶ ἄφες με. Θὰ γράψω.

EMINE

Ὑπάγω, ναί, εἰς δάκρυα τὴν θλίψιν μου νὰ θάψω.

Ἄς τρέχουν. Ἡ πικρία των τὸν πόνον μου ἄς τρέφῃ·
 ἄς μοὶ δολώνῃ τὴν ζωὴν καὶ ἄς τὴν καταστρέφῃ.
 Ποῦ εἶν' ἡ πρώτη σου στοργή, ἡ πρώτη σου γλυκύτης ;
 Παροῦσαν μ' ἐκολάκευες καὶ φεύγουσαν μ' ἐζήτεις.
 Μὴ ἀποστρέφου ἀπ' ἐμοῦ καὶ τὰς ὀφρῦς συστέλλῃς.
 Νὰ δείξῃς πῶς μ' ἐμίσησες, πῶς μὲ μισεῖς, μὴ θέλῃς.
 Ῥίψε μ' ἐν βλέμμα πρᾶον.

ΑΛΗΣ

(ἀνυπομόνως)

ᾠ!

EMINE

Προτοῦ, ὦ! ἐνθυμήσου
 πῶς πρὸς ἐμὲ ἠνοιγετο φλογώδης ἡ ψυχὴ σου !
 Τὰς νίκας σου, τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου ἐλησμόνεις,
 κ' ἐμοῦ ἐπόθεις θαυμασμὸν, κ' ἐπαίνους ἐμοῦ μόνης.
 Ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη σου ἀνίσως ἐψυχράνθη
 διότι ἐμαράνθησαν τοῦ ἔαρός μου τ' ἄνθη,
 καὶ τῆς στοργῆς σου τῆς ποτὲ ἂν δὲν ἀπολαμβάνω,
 εἶπέ το, καὶ πλησίον σου κἄν ἄφες ν' ἀποθάνω.

ΑΛΗΣ

Δὲν ἐννοεῖς πῶς μ' ἐνοχλεῖς μὲ περιττολογίας ;
 Μόλις νὰ εἶναι ἀνεκταὶ εἰς ἄλλας ἡλικίας.
 Ἀρχίζει, βλέπεις, πρὸς τὴν γῆν τὸ σῶμά μας νὰ κλίνη.

EMINE

Γνωρίζω νεωτέρα μου πῶς εἶναι ἡ Φροσύνη.

ΑΛΗΣ

Αἶ! πῶς; Αὐτὸ εἶναι πολὺ, αὐθάδεια μεγάλη !
 Σὲ βεβαιῶ πῶς, Ἐμινὲ, ἀνίσως ἦσουν ἄλλη . . .
 Ἄκουσον. Πάσχεις. Σ' ὠφελεῖ τῆς ἐξοχῆς ἡ φύσις.
 Καλὸν τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ καιρὸν ν' ἀφήσης.

Κατάλληλον θενά ιδῶ νὰ σ' εὔρω ἀγροικίαν.
 Ὑπαγε τώρα· ἢ ἐγὼ ὑπάγω. Ἔχ' ὑγείαν. (Ἀναχωρεῖ.)

EMINE (μένει ἐπὶ στιγμὰς ἄφωνος, καὶ ὡς ἔτι ἀκούουσα)

Τί εἶπεν; Ἦτον ὄνειρον, τῆς δυστυχίας πλάσμα;
 Ποῖον φρικῶδες σχίζεται πρὸ τῶν ποδῶν μου χάσμα!
 Ζῶ ἔτι, ζῶ, καὶ περίξ μου εἰσὶ γνωστά μου ὄντα;
 Ὡμίλει τώρα ὁ Πασᾶς, ἢ κεραυνὸς ἐβρόντα;
 Τὸν ἤκουσα; Ἐνόησα τί εἶπεν; Ἦ ἀθλία
 ἐνόησα! Δὲν μ' ἀπαταῖ φρικώδης ὀπτασία.
 Ἀποβληθεῖσα! Μισητή! Αἱ φρένες δὲν ἀντέχουν! . . .

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἔρχεται)

Σ' εὐρίσκω μόνην, ἀδελφή, καὶ δάκρυα σὲ βρέχουν!
 Ἦ ὄψις τοῦ προσώπου σου ὡς τῶν νεκρῶν! Θεέ μου!
 Ἦξεύρω· τώρα ὁ Πασᾶς ἐξῆλθεν. Ἐμινέ μου,
 ἤξεύρω καὶ τί εἶπατε, καὶ ὄλα τὰ ἤξεύρω.
 Προεῖδα ὅ,τι ἔγινε, καὶ ἔτρεξα νὰ σ' εὔρω.
 Νὰ σ' ἐμποδίσω ἤθελον, νὰ σὲ προετοιμάσω,
 ἀλλ' εἶχες φύγει. Διατί ἐγκαίρως νὰ μὴ φθάσω!
 Μὴ κλαίης, φίλη Ἐμινέ.

EMINE (σπογγίζουσα τὰ δάκρυά της)

Δὲν κλαίω, ἀδελφή μου.

Ὅμως τοιαύτη διατί νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ μου;
 Ὡς καταιγὶς τὰ ὕδατα ἢ θλίψις τὴν ταραττει,
 ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὰ ἴχνη της ὡς εἰς χαλκὸν χαράττει.
 ὦ! εἶμαι, εἶμαι δυστυχής!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναί, νύμφη, σὲ λυποῦμαι.

Τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν πρὸς σὲ λατρείαν ἐνθυμοῦμαι.

Καθήμενος πλησίον σου, τὰ πάντα ἐλησιμόνει.
 Σὺ ἦσο μόνη του φροντίς, καὶ σὺ χαρὰ του μόνη.
 Ἐν μέσῳ τόσης δόξης του καὶ τόσων λαμπροτήτων,
 πᾶς στοχασμός του διὰ σέ καὶ πᾶν του βλέμμα ἦτον.
 Καθὼς σ' ἐλάτρευε θαβρῶ πῶς ἀγαποῦν ὀλίγοι.

EMINE

ᾠ! βαθυτέραν τὴν πληγὴν ὁ λόγος σου μ' ἀνοίγει.
 Ὅταν ἡ τύχ' ἢ ἀπηνῆς μὲ καταρρίπτ' εἰς σκότη,
 μοὶ εἶναι ἄλγος πρόσθετον ἢ λάμψις μου ἢ πρώτη.
 ᾠ! ἄφες τὴν παραίνεσιν καὶ τὴν παρηγορίαν.
 Δὲν θεραπεύει. Τῆς πληγῆς αὐξάνει τὴν πικρίαν.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τῷ ὄντι τὸ ἐπρόφεραν τ' ἀπάνθρωπά του χεῖλη;
 εὐσπλάγχχνως προσποιούμενος κἄν πῶς δὲν σοὶ ὠμίλει;
 Τί σ' εἶπε; τί;

EMINE

Φεῦ! ἀγνοῶ. Δὲν ἦτον ἡ ψυχρότης
 τοῦ βλέμματός του ἱκανὴ τοῦ ἤθους του προδότις;
 Ὅχι! δὲν ἦτον. Εὐκρινῶς ἀκόμη μ' ἐξηγήθη.
 Μοὶ εἶπεν. . . ὦ! μὴ ἀπορῆς. Μ' ἐξέσχισε τὰ στήθη
 ἀδιαφόρως, μ' ἤσυχα τὰ βλέμματα. ᾠ φίλη,
 μὴ ἀπορῆς. Εἰς ἐξοχὴν μοὶ εἶπε θὰ μὲ στείλῃ.
 Εἶναι ὀρθόν. Πῶς ἀγαπῶ τὴν ἐξοχὴν ἠξεύρει.
 Ἐκεῖ καὶ ἡ ὑγεία μου βελτίωσιν θὰ εὕρῃ. (Γελᾷ μετ' ἀπελπισίας.)
 Καιρὸς νὰ χύσῃ ἔλαιον, ὅτι ὁ λύχνος σβύνει.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δι' ἐδικήν σου βάσανον ἐπλάσθη ἡ Φροσύνη.

Εἶθε ἡ χεὶρ ἡ εὖσπλαγχνος ὁποῦ τὴν εἶχε σώσει
 ποτὲ εἰς τὴν φροντίδα σου νὰ μὴ τὴν εἶχε δώσει.
 Ὡς μήτηρ τὴν ἀνέθρεψας, καὶ ἦτον προσφιλὴς σου.
 Ἴδου ἡ εὐχαρίστησις καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ σου.
 Τὸ στόμα ποῦ ἠσπάζεσο παρθενικὸν καὶ θάλλον
 γυμνάζεται καὶ μειδιᾷ διὰ φιλήματ' ἄλλων.
 Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἰς τὴν γῆν ὡς πρότερον δὲν κύπτουν,
 ὅταν μετ' ἄλλων ὀφθαλμῶν ἐρωτικῶς συμπίπτουν.
 Ἀναμφιβόλως, ὀφθαλμοὶ ὠραῖοι καὶ μεγάλοι!
 Τὸ αἶθριόν τῆς μέτωπον, τὰ καθαρὰ τῆς κάλλη,
 τὴν παριστῶσιν ἀληθῆ τῆς ἀρετῆς εἰκόνα.
 Πολλάκις πλὴν ἐξαίρεσις ὑπάρχ' εἰς τὸν κανόνα,
 καὶ εἶν' ἐξαίρεσις αὐτῆ.

EMINE

Ἐκείνη τί μοὶ πταίει;

Τί πταίει ἂν τὸ βλέμμα τῆς τὰ ξένα στήθη καίη;
 ἂν αἱ καρδίαι πρὸς αὐτὴν πετῶσιν αὐτομάτως,
 ἂν εἶναι ἀπροσμάχητον τοῦ κάλλους τῆς τὸ κράτος;
 Ἡ τύχη μόνη μ' ἔπταισεν.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἀπόβαλέ την, φίλη,
 καὶ ὁ Προφήτης εὐτυχεῖς ἡμέρας θὰ σοὶ στείλῃ.
 Ὀργίζεται ὑπὲρ αὐτῆς πῶς εἶσαι τῆς ἀπίστου,
 καὶ εἶν' αἱ δυστυχίαι σου συνέπειαι ὀργῆς του.
 Νὰ ἐξετάζῃς περιττὸν ἂν πταί' ἢ ἂν δὲν πταίῃ.
 Ὡραν καλὴν δὲν θὰ ἰδῆς ἐν ὄσω ἀναπνέει.
 Διὰ νὰ ζῆς, νὰ σ' ἀγαπᾷ ὡς πρὶν ὁ ἀδελφός μου,
 τὸ βλέπεις, πρέπει νὰ χαθῆ ἐκείνη ἐκ τοῦ κόσμου.

EMINE

Ἡ ἐγὼ πρέπει νὰ χαθῶ, διὰ νὰ ζῆ ἐκείνη.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται.

EMINE

Φροσύνη! Ἄ Φροσύνη! (Ἐξέρχεται.)

ΧΑΙΝΙΤΣΑ (μόνη)

Καλά! Νὰ ζήσης, νύμφη μου! Κατὰ τὸ σχέδιόν μου!
 Ν' ἀσπαίρης σὲ κατέφερα ὑπὸ τὸν χαλινόν μου.
 Ἀκόμη θενὰ μὲ ἰδῆς, καὶ θὰ εἰπῆς, ἐλπίζω,
 κατὰ τὸν νοῦν τοῦλάχιστον πῶς ἔλους σὰς ἀξίζω.
 Ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται· μικρὸν ἀκόμη βῆμα (Γελᾷ.)
 καὶ ἔπειτα τὰ κάλλη της θὰ λάμπουν εἰς τὸ μνήμα.
 Ἢ, καὶ τὸ μνήμα περιττόν.

ΑΛΗΣ

(εἰσέρχεται)

Ἄ! ἀδελφή!

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Πασᾶ μου!

ΑΛΗΣ

Ἐχω καιρὸν, μοὶ φαίνεται, νὰ σὲ ἰδῶ κοντά μου.
 Τί γίνεσαι;

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Δὲν ἤθελον νὰ σὲ συχνοσυγχύζω.
 Πόσον σοὶ εἶναι ὁ καιρὸς πολύτιμος γνῶρίζω.
 Πλὴν τώρα, ὅλα κατ' εὐχὴν. Σὲ τρέμουν οἱ ἐχθροί σου.
 Ὅπου τὸ ξίφος σου φανῆ, ἢ νίκ' εἶν' ἐδική σου·
 ὅπου δ' ἐκεῖνο νὰ συρθῆ δὲν κατορθοῦτ' εὐκόλως,
 ἐκεῖ φρονίμως συμπληροῖ τὴν δύναμιν ὁ δόλος.
 Οἱ ἀετοὶ ποῦ φωλεάν τ' ἀνδρεῖον εἶχον Σοῦλι,
 μὲ κρεμαστάς τὰς πτέρυγας σὲ προσκυνοῦσι δοῦλοι.

ΑΛΗΣ (ιδιαιρέσκως)

Ἄν, ἀδελφή μου, ἤθελεν ἡ φύσις νὰ χαρίσῃ
εἰς ἔλους ἕμοιον τὸν νοῦν, θὰ ἦσαν ὅλοι ἴσοι,
θὰ ἦσαν ὅλοι ἥρωες καὶ ὅλοι ἡγεμόνες.
Πλὴν, ἀδελφή, τ' ἀνάπαλιν διδάσκουσ' οἱ αἰῶνες.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ναί, σὺ σαφῶς ἐδίδαξας πόσον ὁ εἶς σημαίνει,
ὅτ' εἰς τὸ πλῆθος ἡ ἰσχὺς δὲν εἶναι δεδεμένη,
ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμα. Ταπεινὸς, τῆς τύχης σου ἐργάτης,
ἀνεξήχθητός μόνος σου, κ' εἰς θρόνον διατάττεις.
Δὲν ἀπορῶ πῶς ἔσεισας τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου.
Εἶναι σαπρὸν τὸ στέλεχος τοῦ γέροντος πλατάνου·
πῶς ἔμωσ τούς Ἀρματωλοὺς, τοὺς λέοντας τοῦ ὄρου
εἰς εὐπειθεῖς σου ἑκαμψας τοῦ θρόνου δορυφόρους,
ἐκ τοῦ χαλύβδου τῶν ψυχῶν αὐτῶν τῶν ἐλευθέρων
ἀλύσεις πῶς ἐχάλκευσας τῶν ὄχλων τῶν ἐτέρων,
εἰς τοῦτο μένει, ἀδελφὲ, βωβὸς ὁ θαυμασμός μου.
Σοὶ χρεωστοῦν τὸ μάθημα οἱ δυνατοὶ τοῦ κόσμου.

ΑΛΗΣ

Σὺ, ὅταν παίζῃς τοὺς πεσσούς, ἐλπίζεις νὰ κερδήσῃς
ἐὰν τῶν ψήφων ἀγνοῆς ἀξίαν καὶ κινήσεις;
Ψῆφ' εἶναι εἰς τὰς χεῖράς μας οἱ ἄνθρωποι. — Τοὺς ξένους
ἐκ τῆς Αἰγύπτου πρὸς ἡμᾶς ἐνταῦθα στελλομένους,
τοὺς εἶδες.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ναί, κ' ἐθαύμασα. Πῶς ἔρχονται; τί θέλουν;
Ὅποῖον νέον θρίαμβον τῆς τύχης σ' ἀναγγέλλουν;

ΑΛΗΣ

Εἶδες ποτέ σου, ἀδελφή, τὸν ρύακα τοῦ ὄρου;
Μικρὸς τὸ πρῶτον, εἰς καμπὰς πλανᾶται διαφόρους,

ὑπὸ τὸ χόρτον σύρεται, ἀψόφως κελλαρίζει·
 πλὴν ὄσφ μαῖλλον προχωρεῖ, ὀγκοῦται καὶ ἀφρίζει·
 τοὺς καταρράκτας, τοῦ βουνοῦ τὰ ὕδατα μαζώνει,
 καὶ ὡς ἀνδρεῖος ποταμὸς τὰ δάση ἐκριζώνει.
 Οὕτω κ' ἡμεῖς. Ἡ Αἴγυπτος ἡμῶν τὴν συμμαχίαν
 ἐπιζητεῖ.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Μέγα ! λαμπρόν ! Τοιαύτην εὐτυχίαν
 ἀνέλπιστον ἐνόμιζον. Ἄνίσως ἐπιτύχη,
 δὲν βλέπω ποῦ θενὰ σταθῆ ἢ ἐνδοξὸς σου τύχη.
 Λοιπὸν ἐδέχθης ;

ΑΛΗΣ

Ὁ Πασᾶς ἐγγύησιν καὶ χάριν
 διὰ τὴν κόρην του ζητεῖ νὰ δώσω τὸν Μουκτάρην.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Καὶ ὁ Μουκτάρης ἔμαθε τὴν τύχην του ; Ἡξεύρει
 πῶς χρεωστεῖ . . .

ΑΛΗΣ

Τί νὰ σ' εἰπῶ ; Ποῦ δύναται νὰ εὕρη
 τοσαῦτα πλούτη καὶ τιμὰς, τοσαῦτα μεγαλεῖα ;
 Τὸν νοῦν του πλὴν ἐστρέβλωσαν τὰ φλύαρα βιβλία.
 Ἰδεολόγος μ' ἔγινε.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Τὰ συνετά σου τέλη
 δὲν ἐννοεῖ ; Δὲν πείθεται ; Ἀρνεῖται ;

ΑΛΗΣ

Ναί, δὲν θέλει·
 νεανικὴ, παράλογος ἢ ἰδιοτροπία.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ἄ ! δὲν ἠθέλησε λοιπόν ;

(Κατ' ἴδιαν, ἀλλ' ὥστε ν' ἀκούηται ὑπὸ τοῦ Ἄλῃ)

Ἐὰν ἡ ὑποψία . . .

Ἄνίσως ὅσα ὁ λαὸς κρυφίως ψιθυρίζει . . .

Πλὴν τίς ἤξεύρει; . . . Ὁ λαὸς πῶς πάλιν νὰ γνωρίζῃ; . . .

ΑΛΗΣ

Τί ψιθυρίζει ὁ λαός; Ὅποιας φέρει κρίσεις;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

ὦ! τίποτε.

ΑΛΗΣ

Πῶς! Μυστικὰ δὲν θέλεις νὰ τηρήσης
καὶ πρὸς ἐμέ. Τί; ὁ λαὸς τί λέγει;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Φλυαρίας.

Ἀπίστευτα γεννήματα τερατουργοῦ ἀργίας.

Εἰς τὸν Μουκτάρην ν' ἀρνηθῶ πῶς θέλεις τόσην γνῶσιν;

Ἄν ἄλλως εἶναι ἀληθές, εἰς μάτην θ' ἀποβῶσιν
αἱ προσταγαί σου· ἄλυτος ἄς μείν' ἡ σιωπή μου.

Νὰ τὸν βιάσης δύναμιν δὲν ἔχεις.

ΑΛΗΣ

Ἀδελφή μου,

εἶν' ἐδική μου ἡ φροντίς. Σὺ ὅμως ἀποκρίσου,

ὅποιας ὑποψίας των μ' ἐπρόδωκ' ἡ φωνή σου;

Τὸ θέλω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄφες, ἄλλοτε. Τὴν φλόγα σου φοβοῦμαι.

Τί ἤθελον κ' ἐλάλησα κ' ἐγώ; Πῶς δὲν κρατοῦμαι!

ΑΛΗΣ

Λέγε. Ἠξεύρεις ἂν ποτὲ συνήθειά μου ἦτον

νὰ μ' ἀπειθοῦν. Προστάζω δις, πλὴν τιμωρῶ τὸ τρίτον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μοὶ ἐπιφέρεις βίαν. Κἄν πῶς θενά συγχωρήσης
εἰπέ μοι.

ΑΛΗΣ

Λέγε, ἀδελφή· προσμένω νὰ λαλήσης.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μόνον ἡ γλῶσσα ὁμιλεῖ, ἀλλ' ὄχι κ' ἡ ψυχὴ μου.
Εἶν' ἄλλων παρατήρησις.

ΑΛΗΣ (λίαν ἀνυπομόνως)

Καὶ λέγουν, ἀδελφή μου; . .

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς ὁ Μουκτάρης ἀγαπᾷ τὴν . . .

ΑΛΗΣ

Ποίαν; Θὰ λαλήσης;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καθὼς τὸ πῦρ δὲν κρύπτεται, δὲν κρύπτεται ἡ κλίσις.
Πῶς ὁ ὄξύς σου ὀφθαλμὸς δὲν εἶχε διακρίνει
κυρία τῆς καρδίας του πῶς εἶναι . . . ἡ Φροσύνη;

ΑΛΗΣ

Πῶς; τί; τί λέγεις;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Κατ' ἀρχὰς ἀπίστευτον μ' ἐφάνη,
ἀλλ' ἤδ' εἰς βεβαιότητα ἡ πιθανότης φθάνει.

ΑΛΗΣ

*Α Χαϊνίτσα στάθμισον τί λέγεις. Συλλογίσου
ὅτι τὰ λέγεις πρὸς ἐμέ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δὲν ἦτον προσταγὴ σου;

*Η πταίω ἂν διέφυγαν τὴν ὀξυδέρκειάν σου,
διότι σὲ φοβούμενοι ἐκρύπτοντο μακρὰν σου;

ΑΛΗΣ

Φοβοῦνται; Κ' εἰς τὰ πέρατα δὲν κρύπτονται τοῦ κόσμου;
 Ὡς χεῖμαρρος θὰ ἐκραγῆ ὁ φλογερός θυμός μου·
 θὰ κάμω δῆγμα σκορπιοῦ τὸ κάθε φίλημά των·
 ὁ τάρταρος θεν' ἀνοιχθῆ ὑπὸ τὰ βήματά των.
 Μ' ἠπάτησαν· μ' ἐχλεύαζον! Νὰ μ' ἀπατᾶ ἐκείνη!
 Καὶ σὺ ψευδοφιλόσοφε! . . . Παμπόνηρε Φροσύνη!

(Λαμβάνει τὴν Χαϊνίτσα βιαίως ἐκ τῆς χειρὸς)

Σὺ πλάττεις ταῦτα. Ψεύδεις. Ἐξεύρεις; Ὁργισμένος
 εἶμαι ὡς τίγρις τῶν βουνῶν, ὡς λέων τετρωμένος.
 Ἀκούεις; Λέγω, μ' ἀπατᾶς.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀποσύρουσα τὴν χεῖρα ὡς μετ' ἀγανακτήσεως)

Ἐγὼ θὰ σ' ἀπατήσω!

Ἐχω βεβαίως ἐραστὴν ἢ θρόνον νὰ κερδίσω.

ὦ! ἄφες με.

ΑΛΗΣ

Μὲ ἀπατᾶς. . . Μουκτάρη! Ὁ προδότης!

Καὶ σὺ μὲ παίζεις δολερὰ, καὶ σὺ ψευδαθωότης!

Πῶς παίζεις ἐπικίνδυνα ἐγὼ θὰ σοὶ τὸ δείξω.

Μ' αὐτὰς τὰς χεῖράς μου, μ' αὐτὰς θὰ ἔλθω νὰ σὲ πνίξω.

(Ἀπέρχεται ἐν ἐξάψει.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μόνη)

Καὶ ὁ βορρᾶς! Οἱ ἄνεμοι παλαίουν ἐναντίοι.

Θολοῦται ὁ ὀρίζων σας, καὶ ἡ ἐλπίς σας δύνει.

Τὴν θύελλαν ἐφύσησα ἐγὼ, καὶ ἦλθ' ἡ ὥρα.

Τί λέγεις, χρυσῆ λέμβος μου; Σωζόμεθα καὶ τώρα;

(Ἀπέρχεται γελῶσα.)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κατοικία τῆς Φροσύνης.

Ὅταν ἀνοίγεται τὸ παραπέτασμα, ἡ ΦΡΟΣΥΝΗ μόνη, κρούουσα τὴν κιθάραν τραγῶδει

«Κλαῦσε, κλαῦσε, φίλη ἔρασμα.
Ὅρκος μέγας τὰς ψυχὰς μας δένει·
πλὴν μακρὰν σου ἡ ἐλευθερία
εἰς χοροὺς ἀγρίους μὲ πηγαίνει.
Ἡ πατρὶς μὲ κράζ' ἡ σεβασμία.
Φρικτὴ ὥρα χωρισμοῦ προσμένει.»

Τὸ ἄσμα μου, ὦ! μ' ἐκφοβεῖ ἀντὶ νὰ μὲ πρᾶνῃ,
καὶ τόν' οἱ ἐξερχόμενοι δὲν εἶναι, ἀλλὰ θρῆνοι.

Ἦν τοῦ πατρός μου προσφιλές. Πῶς μ' ἤλθεν εἰς τὴν μνήμην;

ὦ! ἔτι τὸ ἀμέριμον παιδίον ἔαν ἤμην,
ὁπότεν πᾶσάν μου χαρὰν ἡ τύχη δὲν μ' ἐφθόνει,
ὅταν μ' ἐξύπνουν ἄσματα, καὶ μ' ἔθελγον οἱ τόνοι!

(Ἐξακολουθεῖ ἄδουσα)

«Καὶ τί εἶμ' ἐγὼ ἀφ' οὗ μ' ἀφήσης;

Ὅ,τ' ἡ γῆ χωρὶς στολῆς ἀνθέων,

ὅ,τ' εἰς νέφη σκοτισθεῖσα δύσις,

ἢ ὁ ῥύαξ ὁ εἰς πέτρας κλαίων.

Ἄμα φύγῃς, ἀποθνήσκω πλέον.

Κἄν ἐν δάκρυ δι' ἐμὲ θὰ χύσῃς;»

« Ἐχ' ὑγείαν, φεύγω, σὲ ἀφήνω.
 Εἰς ζοφῶδες προσκαλοῦμαι μέρος,
 ὅπου παύουν δάκρυα καὶ ἔρωσ.
 Τὸ πικρὸν τῆς λήθης κῦμα πίνω.
 Πολεμῶν θὰ πέσω ἐλευθέρως,
 πλὴν πιστὸς ὡς τέλος θὰ σοὶ μείνω. »

(Βαθμηδὸν ἡ μουσικὴ παύει. Στρεφομένη, βλέπει τὸν Μουκτάρην
 προσερχόμενον βραδέως)

Πῶς! Σὺ, Μουκτάρη, μ' ἤκουες;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἀγγέλων μελωδία!

Τοιαύτη ἦτον τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἡ ἀρμονία.
 Ἄλλ' οἴμοι! Καθὼς ἔπαυσε τὸ ἄσμά σου, ὁμοίως
 θὰ παύσκειν συμπλεκόμεναι κ' ἐκεῖν' ἑναρμονίως.
 Θὰ παύσουν, ναί.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί ἐννοεῖς; Ἡ ὄψις σου ἀλλάζει.
 Ποῖον καρδίας σπαραγμὸν τὸ βλέμμα σου ἐκφράζει!
 Θεέ μου! Τρέμεις! Τί αὐτὴ ἡ ταραχὴ σημαίνει;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγείρεται βιαίως)

Δὲν εἶναι τίποτε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἰπέ, τί νέον σοὶ συμβαίνει;

(Ὁ Μουκτάρης περιπατεῖ ἀγρίως. Ἡ Φροσύνη προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν
 μὲ δύο ἀδέβαια βήματα, καὶ ἐπιστρέφει πάλιν.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

ᾠ! ἦτον, ἦτον, φοβερὰ ἡ βάσανός μου ἦτον!
 Στιγμὴ κολάσεων μεστή, καὶ τοῦ θανάτου γείτων!
 Πατήρ! ᾠ σπλάγχνα τίγριδος, ἀμείλικτος καρδία!
 Ἄγρια μόνα τῶν δασῶν δὲν εἶναι τὰ θηρία.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί λέγεις;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἡ βαθεΐά των πολιτική! Μὲ θέλει
ἡ Αἴγυπτος· ἀλλ' ἂν ἐγὼ τὴν θέλω δὲν τοῖς μέλει.
Τῆς Ἀφρικῆς κροκόδειλοι, ἔλθετε καὶ ροφᾶτε
τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου ὅπου κατατρυπᾶτε.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅμιλησον, ὁμίλησον. Ἐγὼ δὲν σ' ἐμποδίζω.
Τίς εἶσαι σὺ, Μουκτάρη μου, καὶ τίς ἐγὼ, γνωρίζω.
Εἰς ποίαν συμφορῶν στιγμὴν σ' ἀπήνητησα ἐμπρὸς μου!
Ὁ πρῶτος πῶς δὲν μ' ἔκαυσε σπινθὴρ τοῦ ἔρωτός μου!
ᾠ! ἡ φωνή σου, πάτερ μου, ἦτον φωνὴ ἀγγέλων.
Ἐμφρόνως μοὶ ἐδείκνυες τὸ σκοτεινόν μου μέλλον.
Ἐξώρας ὁμως ἔφθασας, ὁπότεν ἡ καρδία
πρὸς παραινέσεις τοῦ νοὸς κωφεύουσ' ἀφηνία.
Ὠνόμασας τὴν Αἴγυπτον; τὴν Αἴγυπτον, Μουκτάρη;
Ἡξεύρω· στέλλει ὁ ἐκεῖ Σατράπης νὰ σ' ἐπάρη.
Τῆς εὐτυχοῦς του θυγατρὸς τὸν γάμον σοὶ προτείνει.
Δὲν τὸ ἐνόησα καλῶς;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (βιαίως)

Ναί, δυστυχῆ Φροσύνη.

Ναί, τοῦτο εἶναι.

ΦΡΟΣΥΝΗ (μετὰ φαινομένης ἡσυχίας, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἰσχυροῦ πολέμου)

Πάτερ μου, ὦ! μὴ μ' ἐγκαταλείπης,
καὶ στήριξόν με εἰς αὐτὴν τὴν ἄβυσσον τῆς λύπης.
Τὰ σφάλματα δὲν πλύνονται εἰς ποταμοὺς δακρῶν; ...
Μουκτάρη, εἰς τὴν τύχην σου θὰ πράξης ἐναντίον,
ἢ τοῦ πατρός σου μελετᾶς τὸν λόγον ν' ἀθετήσης;
Γνωστὴ σοὶ εἶν' ἡ ἕξαψις τῆς μανικῆς του λύσσης.

Θέλει τυφλὴν ὑπακοήν, δὲν θέλει ἀντιστάσεις.
 Θὰ συντριβῆς ἀνίστασιν ἀνίσως δοκιμάσης.
 Ὑπαγε ὅπου σοβαρὰ σὲ περιμένουν χρέη,
 ὅπου εὐκλείας στάδιον, ὅπου σκοποὶ σπουδαῖοι.
 Εἰς τὸν Πασᾶν ὑπάκουσον· δὲν σ' ἔπλασεν ἡ φύσις
 ἀργὸς διὰ τὸν ἔρωτα καὶ δι' ἐμὲ νὰ ζήσης.
 Ἄφες τὴν ἄγνωστον ἐμὲ, τὴν ἄσημον παρθένον.
 Θὰ σὲ ἀκούω μεταξὺ τῶν διακρινομένων,
 μία, ἡ πρώτη τῶν πολλῶν θὰ εἶμαι θαυμαστῶν σου,
 τὸν τόπον τῆς καρδίας μου θὰ λάβῃ ἡ εἰκὼν σου,
 κ' ἐνθυμουμένη τὰς στιγμὰς ἅς μόνας εἶχον ζήσει, (Κλαίει.)
 θὰ ἰκετεύω τὸν Θεὸν διὰ νὰ μ' ἐλεήσῃ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐδῶ, καρδίαι σιδηραῖ· ἰδέτε κ' εὐφρανθῆτε.
 Ῥέουσ', ἰδέτε, διὰ σᾶς ἐκεῖν' οἱ μαργαρίται.
 Ἀπάνθρωποι, θηλάσαντες τὸ γάλα τῶν θηρίων,
 ἀνάξι' εἴσθε τῆς σπονδῆς αὐτῶν τῆς τῶν δακρύων.
 Ἐὰν νὰ μ' ἐπιβάλητε τοὺς νόμους σας θαρρῆτε,
 εἰς πάλην μὴ κατέρχεσθε, καὶ ματαιοπονεῖτε.
 Σχέδια πλάττετε σοφὰ πρὸς τὰ συμφέροντά σας,
 καὶ ὕλην οἰκοδομικὴν μ' ἐξέλαβεν ὁ πλάσας.
 Ἀφῆτέ με, ἂν θέλητε τὴν στερεότητά των·
 εἰ δέ, τὰ ρίπτω κατὰ γῆς, κ' εἰς τὰ συντρίμματά των
 πατῶ μὲ περιφρόνησιν τὴν σκόνιν τῶν ποδῶν μου.
 Ἀκόμη δὲν ἐγεύθητε τὸν φλογερὸν θυμὸν μου.

(Ἐν μεγάλῃ ἐξάψει περιπατεῖ, ὁμιλῶν ἀτάκτως.)

Ὑπακοήν! Ὑπακοήν! Τὴν διατάττ' ἡ φύσις.
 Μὴ πρῶτος, μὴ τοὺς νόμους τῆς, μὴ πρῶτος ἀθετήσης.
 Τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου εἶν' αἷμά σου στοχάσου,
 καὶ πυρπολεῖ τὰς φλέβας μου καθὼς τὰς ἐδικάς σου.

Ἐκ τῆς δὲ οὐδίας τοῦ πατεῖς ἀκόμη στέκομ' ἔξω,
 πλὴν τρέμε ὡς μ' ἐδίδαξας ἂν ἔμβω νὰ τὸν τρέξω.
 Πιστὸς τῶν σκληροτήτων σου ἀντιγραφεὺς θὰ γίνω.
 Εἰς λόγους τῆς καρδίας μου τὰς φλόγας δὲν θὰ σβύνω.
 Εἰς ὄφεις θὰ μεταβληθῆ ἡ μελανή μου κόμη.
 Εἰς φόνον δὲν ἐβάφησαν αἱ χεῖρές μου ἀκόμη,
 ἀλλὰ θενὰ τρομάξετε τὴν πρώτην δοκιμὴν μου.
 Ὅστις καλεῖται ἄνθρωπος ἄς φεύγῃ τὴν πληγὴν μου.
 Θενὰ ριφθῶ ἐπάνω των ὡς λέων διψασμένος,
 καὶ ὄλετῆρ θ' ἀναδειχθῶ εἰς τῶν θνητῶν τὸ γένος.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μὴ τὰς ἀγρίας ἀπειλάς, Μουκτάρη μου· πραύσου·
 δὲν φύονται αἱ ἄκανθαι αὐταὶ εἰς τὴν ψυχὴν σου.
 Ταχὺ τοῦ βίου δι' ἐμέ ἡ βίβλος θενὰ κλείσῃ.
 Αἰσθάνομαι πῶς προσεχῶς τὸ σκεῦος θὰ ῥαγίσῃ,
 καὶ ἡ ἐκπνέουσα ψυχὴ τὸν οὐρανὸν κυττάζει.
 Σὺ δ' ἀκολούθησον, καθὼς τὸ χρέος σοὶ προστάζει.
 Τῆς ἀρετῆς μ' ὑπομονὴν τὸν σπόρον ἐὰν θρέψῃς,
 εἰς βίον ἄλλον· τοὺς γλυκεῖς καρπούς της θενὰ δρέψῃς.
 Θὰ μᾶς συνάπτῃ τότε ἐκεῖ τὸ θρήσκευμα ἐκείνης.
 Τότε ἔσομ' αἰωνίως σὴ, καὶ τότε ἐμὸς θὰ μείνης·
 ἀνίσχυρα θὰ εἶν' ἐκεῖ τὸ μῖσος καὶ ὁ δόλος,
 καὶ ἀσφαλεῖς τῶν οὐρανῶν θὰ μᾶς τηρῇ ὁ θόλος.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὡς ἀφυπνιζόμενος)

Τί μουσική, τίς ἄγγελος ὠμίλει παραδείσου;
 Ἦχὼ τοῦ Παντοκράτορος δὲν ἦτον ἡ φωνὴ σου;
 Ναι, ναι, ἐκεῖ ποῦ ἄφθονος ἐπάνω τοῦ αἰθέρος
 ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Θεοῦ θερμὸς ἐκχεῖται ἔρως,
 ὅπου ὁ πάγκοινος κριτὴς εἰς πλάστιγγας δικαίας
 σταθμίζει τὰς καρδίας μας καὶ ὄχι τὰς ιδέας,

ἐκεῖ θὰ ζήσω μετὰ σοῦ ἡμέρας αἰωνίας,
ἐκεῖ θὰ δρέπωμεν ὁμοῦ καρπούς εὐδαιμονίας.
Οἱ ὀφθαλμοί μου βλέμματα ἐκστάσεως θὰ στρέφουν
πρὸς τὰς ἀκτῖνας τὰς λαμπρὰς ὁποῦ θεὰ σὲ στέφουν,
κ' ἐν ᾧ δοξάζω τὸν Θεὸν, εἰς τὰς ἀγκάλας χαίρων
θὰ σὲ κρατῶ ἀπέναντι τῶν καθαρῶν ἀστέρων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ μέλλον τρισμακάριστον! ὦ! πότε θ' ἀνατεῖλη
λαμπρὸς τῶν τάφων ὁ ἀστήρ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

ὦ τῆς ψυχῆς μου φίλη,
θεὸν ἀνατεῖλη ὁ ἀστήρ ἔστις ποτὲ δὲν δύνει,
καὶ πρὸς Θεὸν θ' ἀπέλθωμεν ἀχώριστοι νυμφῖοι.

(Λαμβάνει ἀπὸ τοῦ δακτύλου του τὸ δακτυλίδιον ὃ τῷ ἔδωκε
ὁ Ἄλῆς, καὶ τὸ περᾶ εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Φροσύνης)

Αὐτὸ διὰ τὴν νύμφην μου προώρισται, ᾧ κόρη.
Σὺ, νύμφη τῆς καρδίας μου, τὸ ἔμβλημα τῆς φόρει.
Μία ζωὴ, μία ψυχὴ γινόμεθα οἱ δύο.
Ὅμνύεις ὡς τοῦ τάφου σου νὰ τὸ φορῆς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅμνύω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (περιχαρῆς)

Ἔλθετε τῶρ Ἀφρικανὰ θηρία αἰμοβόρα.
Ὁ οὐρανὸς μᾶς ἔδεσε· χωρίσατέ μας τώρα.
Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ ὁ ὄρκος μας ἐγράφη,
καὶ ὁ δεσμὸς ἐρρίζωσεν εἰς ἱερὰ ἐδάφη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τίς ἔρχεται, Μουκτάρη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τίς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐχάθημεν! Νὰ τρέξω!

Εἶν' ὁ πατήρ σου ὑπαγε, μὴ μένης. Σπεῦσον ἔξω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐγὼ νὰ φύγω; διατί;

ΦΡΟΣΥΝΗ

ὦ! ἂν σὲ ἀπαντήσῃ,
εἰς ἔγκλημα θενά προβῆ. Τὸ αἷμά σου θὰ χύσῃ.
Γνωρίζεις τὴν μανίαν του. Κ' ἐμὲ θὰ μὲ φονεύσῃ.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Νομίζεις; Συμφερότερον τῷ εἶναι νὰ μὴ σπεύσῃ.

(Μένει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀμφίβολος, μέχρις οὗ πλησιάζει ὁ Ἄλῃς.
Ἐπειτα ῥίπτεται ἔξω διὰ πλαγίας θύρας.)

ἌΛῃς εἰσέρχεται, συνοδευόμενος ὑπὸ ΜΑΥΡῶΝ καὶ ΔΟΥΛῶΝ

ἌΛῃς (ἀγρίως πρὸς τὴν Φροσύνην)

Τίς ἔφευγε καθ' ἣν στιγμὴν ἤρχόμην; — Ἀποκρίσου.
Δὲν ἦσουν μόνη. Λέγε μοι· τίς ἔμενε μαζῆ σου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πασᾶ μου!

ἌΛῃς

Λέγε· ἦτον τίς; Τί σ' ἤθελεν; Ὅμιλει.
Εἰς ψεῦδος ὅμως πρόσεχε μὴ σ' ἀνοιχθοῦν τὰ χεῖλη.
Σὲ διατάττω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄδειαν ζητῶ νὰ σιωπήσω.

ἌΛῃς

Προσμένεις ἴν' ἀποκριθῆς νὰ σὲ μετερωτήσω;
Μὴ μὲ βιάζης κάλλιον τὸ ὕφος μου ν' ἀλλάξω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Εἴμ' ἐλευθέρα σιωπὴν, Πασᾶ μου, νὰ φυλάξω.

ΑΛΗΣ

Εἶς' ἐλευθέρα; ὦ! ἐγὼ, ἐγὼ νὰ σοὶ τὸ δείξω.

(Τὴν σύρει ἐκ τῆς χειρὸς)

Δολία, εἰς τὰ βάσανα τὸ στόμα σου θ' ἀνοίξω.

(Βλέπει τὸ δακτύλιον, καὶ μένει ὡς ἐμβρόντητος)

Αἶ! τί; Μὴ ὀνειρεύομαι;

(Τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ ὤμου καὶ τὴν σείει)

ὦ! πονηρά! ὦ! τρέμε!

Τὸ δακτυλίδιον αὐτὸ ποῦ ἔλαβες; εἶπέ με.

Ἄφανισμός καὶ ὄλεθρος! ἐκείνου εἶναι δῶρον!

ὦ λύσσα, λύσσ' ἀκράτητος θηρίων αἰμοβόρων!

Πῶς, ποῦ τὸ ἔλαβες; Μ' αὐτὰς τὰς χεῖρας θεν' ἀνοίξω

τὴν ἄνομον καρδίαν σου. Νὰ σφάζω καὶ νὰ πνίξω!

Δολίως τὸ ἀφήρσας, τὸ ἤρπασας μὲ βίαν;

τὸ ἔκλεψας μὲ βδελυρὰν ἀπάτην γυναικείαν;

Εἶπέ. Βασανιστήρια φρικτὰ σοὶ προμηνύω.

Ἄρὰ, καὶ καταχθόνιοι κολάσεις κ' εἰς τοὺς δύο.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ὕπερηφάνως)

Κολάσεις; Ἄλλη κόλασις, Πασᾶ μου, δὲν μ' ἐκπλήττει
ἐκτὸς τῆς συνειδήσεως, ὅπότε μ' ἐπιπλήττει.

Ἐξάπτεις μάτην κατ' ἐμοῦ τὰς φλόγας τοῦ θυμοῦ σου.

Αὐτὸ τὸ δακτυλίδιον, ναί, εἶναι τοῦ υἱοῦ σου.

Τὸ ἔλαβον μὲ ἱεράς ἀγάπης ὑποσχέσεις,

κ' ἐλπίζεις μάτην ἔσω ζῶ νὰ μοὶ τὸ ἀφαιρέσης.

Ὁ ὄρκος ὅστις τὰς ψυχὰς τῶν δύο μας δεσμεύει,

ὡς θυμιάματος καπνὸς εἰς τὸν Θεὸν ἀνέβη.

ΑΛΗΣ (ὀρμῶν πρὸς αὐτήν)

Δός το εὐθύς.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς;

ΑΛΗΣ

Δός μοι το.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτέ ὡς ν' ἀποθάνω.

᾽Ωμοσα.

ΑΛΗΣ

Τι χρειάζεσαι λοιπὸν καταλαμβάνω.

(Σύρει τὸ ἐγχειρίδιον)

Τὸ δακτυλίδιον!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ποτέ.

ΑΛΗΣ (τὴν σύρει ἐκ τῆς χειρός, καὶ ὑψοῖ ἐπ' αὐτὴν τὸ ἐγχειρίδιον)

Δός το εὐθύς, σοὶ εἶπα.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Βοήθεια!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (εἰσορμᾷ ξιφῆρης. Σύρει τὴν Φροσύνην, καὶ τίθεται ἐν τῇ θέσει τῆς)

Εἰς τοῦτό μου τὸ στήθος πρῶτον κτύπα,
ἀπάνθρωπε.

ΑΛΗΣ

Πῶς; Σὺ ἐδῶ; Πῶς τοῦτο; Τί σημαίνει;

᾽Ω! Ἴσως θὰ μ' ἀντισταθῇ ἡ χεὶρ σου ὀπλισμένη;

(Ὀρμᾷ κατὰ τῆς Φροσύνης. Ὁ Μουκτάρης ἐμβαίνει ἐμπρὸς τῆς.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐξεύρω μόνον νὰ εἰπῶ πῶς δὲν θὰ τὴν ἐγγίσης,
πρὶν εἰς τὸ κρῦον πτώμά μου τὸν πόδα σου πατήσης.
Φόνευσον πρῶτον τὸν υἱὸν, κ' ἐκείνην ἐπομένως.

(Ὁ Πασᾶς κινεῖται κατὰ τῆς Φροσύνης.)

᾽Οπίσω, λέγω. Μὴ τολμᾷς. Κ' ἐγὼ εἶμ' ὀπλισμένος.

(Ἵψοι τὸ ξίφος του, ἀλλ' ἀμέσως τὸ καταβιδάζει. Ὁ Ἄλῆς ἀρπάζει
τὴν Φροσύνην ἐκ τῆς χειρός.)

ΑΛΗΣ

ὦ! νὰ ἰδῶ ἂν ἤμπορῆς νὰ μετρηθῆς μαζῆ μου.
Κτύπα, κ' ἐμπόδισε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Θεε! Προφήτα! Οὐρανοί μου!
Πασᾶ, εὐθύς ποῦ κινηθῆς,—οὐχι, δὲν σ' ἐμποδίζω,—
ἀλλ' εἰς τὸ στῆθός μου εὐθύς τὸ ξίφος μου βυθίζω.

ΑΛΗΣ (δάκνων τὸν θυμόν του)

ὦ! μαίνομαι!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τοῦ ἄρχοντος τὸ πρόσχημ' ἀποδύου.
Τὸν πέλεκυν ἀναφανδὸν κᾶν λάβε τοῦ δημίου.
ὦ πάτερ, ὅτ' εἶν' ἄνθρωποι ἐμπρός σου ἐνθυμήσου.
Ἄν ἤμποροῦν νὰ φαντασθοῦν τί κρύπτει ἡ ψυχὴ σου,
ὦ! δός τους καὶ τὸν θρόνον σου, καὶ ὅ,τι σοὶ ζητήσουν,
καὶ ζήτησον ἰκετικῶς νὰ μὴ τ' ἐμολογήσουν.
Πολλὰ σου μέρη, ὦ Πασᾶ, γνωρίζ' ἡ οἰκουμένη.
Ἔχεις συμφέρον κᾶν αὐτὸ ἀγνώριστον νὰ μένη.

ΑΛΗΣ (μείνας μέχρι τοῦδε εἰς σιωπὴν ἀγρίαν, πρὸς τοὺς δούλους)

Σεῖς, σύρατέ την ἀπ' ἐκεῖ. Εἰς ὑπογείων βάθη
ἅς περιμείνη—ἄγετε!—τὴν τύχην της νὰ μάθη.

ΦΡΟΣΥΝΗ (μέχρι τοῦδε εἰς ψυχικὴν πάλην διατελοῦσα, πίπτει λιπόθυμος)

Θεέ μου!

(Οἱ δούλοι ἔρχονται νὰ τὴν συλλάβωσιν. Ὁ Μουκτάρης τὴν ἔχει
εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ ὑφοῖ τὸ ξίφος.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ποῖος προχωρεῖ; Τίς θέλει νὰ γνωρίση
ἡ μάχαιρά μου κεφαλὰς ἂν ἤμπορῆ νὰ σχίση;

(Οἱ δούλοι μακρύνονται. Ἐξακολουθεῖ ἡσύχως πρὸς τὸν Ἄλην)

Ἴδέ την, πάτερ μου, ἐδώ. Ἴδὲ κ' εὐχαριστήσου.
 Τὰ δάκρυα, τὰ βάσανα, δὲν εἶν' ἡ ἡδονή σου;
 Βλέπεις αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ φῶτ' ἀποσβεσθέντα,
 τὰ ῥόδα τῶν χειλέων της ὠχρὰ καὶ μαρανθέντα;
 Εὐχαριστήσου· γέλασον. Ἴδου κατόρθωμά σου.
 Πῶς εἶσαι τόσο σκυθρωπός; Δὲν ἤτον θέλημά σου;
 Ἦ, μὴ φοβεῖσαι ὁ Θεὸς ὅπου μᾶς ἀτενίζει
 τὰ ἔργα μας μὴ ἤρχισεν ἐπάνω νὰ ζυγίζει;
 Μὴ τρέμης. Θὰ προσεύχηται καὶ ὑπὲρ σοῦ ἐκείνη
 πρὸς τὸν πανεύσπλαγχνον κριτὴν.—Φροσύνη μου! Φροσύνη!

ΦΡΟΣΥΝΗ (ἀνοίγουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς)

Ποῦ εἶμαι; ζῶ;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ζῆς, κ' εἰς αὐτὴν κρατεῖσαι τὴν ἀγκάλην.

ΛΛΗΣ (πρὸς τοὺς δούλους)

Τί τὴν κρατεῖτε; Προσταγὴν προσμένετε καὶ ἄλλην;
 Σᾶς εἶπα νὰ τὴν σύρητε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὀρμῶν ἐπάνω των)

Τίς πρῶτος θὰ τολμήσῃ;

Ὅστις ἐμίσησε ζωὴν καὶ κόσμον, ἄς ὀρίσῃ.

ΛΛΗΣ

Τίς πρῶτος; ὦ! ἐγώ. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά μου.
 Παράδος μοι τὸ ξίφος σου· τὸ θέλω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Αἰ, Πασᾶ μου,

δεσμὸς οὐράνιος υἱοὺς συνδέει καὶ πατέρας,
 πλὴν ὡς ἐν πέρας ὁ πατήρ, τὸ σέβας ὡς ἐν πέρας,
 καὶ μετ' αὐτὸ, ἴσως πατήρ υἱοῦ τὸ στῆθος σχίζει,
 ἴσως, ... ἂν πρέπη, ... καὶ υἱὸς πχτέρα δὲν γνωρίζει.
 Αὐτὸ μὲν εἰς τὰς χεῖράς μου.

ΑΛΗΣ

Σκηνή τόσον αὐθάδης

πολὺ διήρκεσεν.

(Πρὸς τὴν Φροσύνην)

Εἰς σέ, παράνομε, ὁ ἄδης

θὰ τὴν πληρώσῃ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄφες το, Μουκτάρη. Τί σημαίνει;

Ἡ χεὶρ σου ὄπλα φέρουσα, Μουκτάρη, τί προσμένει;

Τὸ ξίφος ἄφες, κ' ἔλπιζε. Ἡ χεὶρ ἀνθρώπου φθάνει

τὰς ἀθανάτους τῶν ψυχῶν ἐλπίδας νὰ μαράνη;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὅχι, μὰ τὸν Προφήτην μας, ποτὲ δὲν θὰ τολμήσουν,
καὶ ἂν ἡ γῆ διαβραγῆ νὰ μᾶς ἀποχωρίσουν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μουκτάρη, οὐδὲ δύνανται. Μὴ βίαν ἀντὶ βίας.

Ἄς μᾶς συλλάβουν θύματα, οὐχὶ ἐγκληματίας.

Μὴ ἀπειθῆς. Καὶ ἂν ἐδῶ μακρὰν σου ἀποθάνω,

πιστὴ θὰ εἶμαι νύμφη σου ἀχώριστος ἐπάνω.

(Πρὸς τοὺς δούλους)

Ἵπάγω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας)

Μεῖνε!

(Ρίπτει τὸ ξίφος εἰς τοῦ Ἄλῃ τοὺς πόδας)

Λάβε το· αὐτὸ σοὶ χρησιμεύει.

Φροσύνη μου!

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ μνήμη σου θενὰ μὲ συνοδεύῃ.

ΑΛΗΣ (πρὸς τοὺς δούλους)

Ἀπέλθετε.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Προσμείνατε. Φροσύνη! ... Ἄ! πηγαίνει!

(Οἱ δούλοι καὶ Μαῦροι ἐξέρχονται μετὰ τῆς Φροσύνης. Ὁ Μουκτάρης μένει ὡς ἀπολελιθωμένος.)

ΑΔΗΣ

Καὶ ὁ υἱός μου εἶν' αὐτός;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐμπρός μου ποῖος μένει;

Πασᾶ, κᾶν τώρα ἤσυχον ἠμπόρεις νὰ μ' ἀφήσης.
 Δὲν σοὶ κατέλιπ' ἐπ' ἐμὲ δικαίωμα ἢ φύσις.
 Ἐπάτησας μ' ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη πόδα
 τοῦ ἔαρός μου, τῆς θερμῆς καρδίας μου τὰ ῥόδα.
 Φύγε με. Ἄν σὲ συγχωρῇ ὁ ἴλεως ἐκεῖνος,
 ἐγὼ, ἐγὼ εἶμ' ἄνθρωπος, κ' αἰσθάνομαι ἀνθρωπίνως.
 Δὲν σ' ἔφθανε τῶν περὶ σὲ τὸ φόβητρον νὰ γίνης,
 δὲν σ' ἔφθανεν ὡς ποταμοὺς τὰ αἵματα νὰ χύνης,
 δὲν σ' ἔφθανεν ὅτι αὐτοὺς τῆς γῆς τοὺς παραδείσους
 εἰς τάρταρον μετέβαλας κλαυθμῶν, ἀρᾶς καὶ μίσους·
 δὲν ἦτον πλήρες κατὰ σὲ τὸ ἀριστούργημά σου,
 καὶ ἀτελῶς ἐγνώριζεν ὁ ἄδης τ' ὄνομά σου.
 Ἀκόμη δύο εὐτυχεῖς ὑπῆρχον· τοὺς ἐφθόνεις.
 Νὰ δυστυχήσουν ἔπρεπεν. Ἴδου, τὸ κατορθώνεις.
 Τὸ κατορθώνεις, πλὴν καλὰ τὰς φυλακὰς σου φράττε,
 δεκαπλασίους φύλακας εἰς τὴν φρουράν των τάττε.
 Σοὶ τὸ προλέγω· θὰ ἰδῆς. Τὰ κλειθρὰ των θὰ θραύσω,
 θὰ θανατώσω τοὺς φρουροὺς, τὴν πόλιν σου θὰ καύσω,
 καὶ ἡ σωθεῖσαν μεταξὺ φλογῶν θὰ τὴν ἀρπάξω,
 ἦ, ἂν αὐτὸ δὲν δυνηθῶ, κ' ἐμὲ αὐτὸν θὰ σφάξω.

ΑΛΗΣ

ὦ! θὰ τὰ κάμῃς ὄλ' αὐτά; Διὰ νὰ μὴ τὰ κάμῃς,
καὶ τὰς ἐπικινδύνους σου νὰ κόψωμεν δυνάμεις,
θὰ εἶσαι ὑπὸ φύλαξιν, καὶ κάθε κίνημά σου
θενὰ φρουρῆται ἀσφαλῶς. Σοὶ λέγω πλήν, στοχάσου,
πῶς τὴν ζωὴν τῆς φίλης σου θὰ ριψοκινδυνεύσης
νὰ ὑπακούσης ἐντελῶς ἂν δὲν συγκατανεύσης.
Ἐλπίζω κἄν ὡς πρὸς αὐτὸ νὰ δείξης προθυμίαν
ἢ ὄχι;

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Νὰ ὑποχωρῶ ἢ ξεύρω εἰς τὴν βίαν.
Ἵπάγω, καὶ τὴν φυλακὴν προθύμως ὑποφέρω.
Ἄν ἄοπλος, τὰ ἔπλα μου εἰς τὴν ψυχὴν μου φέρω.
Ἐκεῖθεν φίλος θάνατος τὴν χειρὰ του θ' ἀπλώσει,
καὶ ἀπὸ τὰς ἀλύσεις σας θενὰ μ' ἐλευθερώσει.

ΑΛΗΣ

Αὐταὶ εἶν' αἱ ἐλπίδες μου, αὐτὸς εἶν' ὁ υἱός μου;
αὐτὸς εἶν' ὁ διάδοχος τοῦ φανταστοῦ μου κόσμου;
Καὶ δὲν αἰσχύνομαι πατὴρ νὰ εἶμαι παιδαρίου
ἀσπαίροντος εἰς γυναικὸς ἀλύσεις αἰσχροβίου;
Ἐὰν ἐπαίτην σ' ἔβλεπον μὲ ράκη καὶ μὲ στάκτην,
ἂν ἀπὸ μάχας σ' ἔφερον ἐμπρὸς μου λειποτάκτην,
παραχαράκτην ἢ ληστὴν ἂν εἶχον σ' ἀπαντήσει,
τὴν εὐνοίαν μου ἤθελον ἀκόμη σοὶ χαρίσει·
δὲν θὰ ἠρνούμην, συγχωρῶν, νὰ σὲ ἀναγνωρίσω.
Ἄλλὰ τοιοῦτον νὰ σ' ἰδῶ μοὶ ἔμελλε νὰ ζήσω!
Φύγε τοῦ χαρακτῆρός μου, τοῦ θρόνου μου αἰσχύνη·
φύγ' ἀπ' ἐμπρὸς μου. Δουλὸν τῆς νὰ σ' ἔχη ἢ Φροσύνη,
ἥτις τὰ ὄνια δεσμὰ προσφέρει εἰς χιλίους,
καὶ μόνον ὅσους ἀπατᾶ διατηρεῖ δεσμίους!

Τῷ ὄντι, εἶν' ἀμίμητον.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Τῆς ἀδικίας θῦμα,
τὴν θανατώνεις· . . . πλὴν, Πασᾶ, τὴν ἀρετὴν τῆς τίμα.
Ἡ ἀρετὴ κ' εἰς τὰ δεσμὰ, κ' ἐν μέσῳ τῶν βασάνων,
φόρον τιμῆς καὶ παρ' αὐτῶν λαμβάνει τῶν τυράννων.

ΛΛΗΣ (γελῶν)

Τῶν ἀρετῶν τῆς ἀρνητῆς δὲν εἶμαι, ὡς τὸ πλάττεις.
Γνωρίζει τὸ δ η μ ό σ ι ο ν τὰ προτερήματά τῆς.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἀγρίως)

Πασᾶ . . . (Ἠσύχως)

Ὑπάγω νὰ κλεισθῶ εἰς τὴν εἰρκτὴν ποῦ θέλεις·
πλὴν μὴ λησμόνει, — καὶ πικρὸν νὰ μὲ εἰπῆς δὲν μέλλεις
ναί, μὴ λησμόνει πῶς αὐτὴ ποῦ θέλεις ν' ἀτιμάσῃς,
αὐτὴ, αἰσχρῶς σ' ἐδίωξε, καὶ δι' αἰσχρὰς προτάσεις. (Φεύγει.)

ΛΛΗΣ (ἐκτὸς ἑαυτοῦ)

᾽Ω λύσσα! Τί ἐπρόφεραν τὰ χεῖλη τ' ἀνομά σου!
Ἡ μιὰρὰ μ' ἐχλεύασεν! ᾽Ω λύσσα! Στάσου! στάσου!

(Ῥίπτεται ἔξω κατόπιν τοῦ Μουκτάρη.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Κατοικία τῆς Χαϊνίτσας.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ, ΧΑΣΑΝΗΣ

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄραπη, ψεύδεσαι. Καὶ πῶς νὰ σὲ πιστεύσω; . . . Τώρα,
ὦ! τώρα ἐθριάμβευσα! Θηρία αἰμοβόρα,
ζηλοτυπίας ἔκτρομα μὲ βλέμματ' ἀναμμένα,
ἀμφιβολίαί, βάσανα, καὶ πάθη κεκρυμμένα,
σᾶς ἔπνιξα· κατέπεσε τὸ πρόφραγμα. Θὰ σβύσουν
αἱ φλόγες των, οὐδ' ἠμποροῦν χωρὶς τροφῆς νὰ ζήσουν.

Ἦξεύρω ἄψυχα ὅσῳ πῶς δὲν φλογίζουσι στῆθη,
καὶ οἱ ἐκ μνήμης ἔρωτες γερόντων εἶναι μῦθοι.

Καὶ ὁ Πασᾶς ἐθύμωσεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἐθύμωσε; Πιστεύω.

Αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐθύμωσαν διόλου δὲν ζηλεύω.
Χλωμὰ τὰ χεῖλη του, πυρὰ τὰ βλέφαρά του ἦσαν.
Βαρυασθμαῖνον ἤκουον τὸ στῆθός του ὡς φύσαν.
Ὡς φύλλον ἔτρεμον, ἐν ᾧ ἐμαίνετο ἀγρίως.
Καλὰ ποῦ μ' ἔστειλεν, εἰ δὲ, τὸ ἔκοπτον κρυφίως.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ ὁ Μουκτάρης;

ΧΑΣΑΝΗΣ

... Ἐπειδὴ ἡ πείρα μᾶς μανθάνει
πῶς τῶν μεγάλων ὁ θυμὸς εἰς τοὺς μικροὺς ξεσπᾶνει,
μ' ἐφαίνετο πῶς καίεται τριγύρω μου ἡ πόλις,
καὶ ἤμπορῶ ἀναπνοὴν νὰ πάρω τώρα μόλις.
Καὶ λέγεις ἂν ἐθύμωσε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔκαμν' ὁ Μουκτάρης
ἐρώτησα. Κάμνω ἐγὼ ἀναπνοὴν νὰ πάρης.

ΧΑΣΑΝΗΣ

ὦ! ὄχι, ὄχι, περιττόν. — Τί ἔκαμνεν; Αἶ, ὅ, τι
ὅσοι χορταίνουσι μὲ φωνάς· ὀλίγον δηλονότι,
ἐκτύπησε κ' ἐβρόντησε· τὸν ἄφησαν κ' ἐκτύπα,
καὶ ἔγινεν εἰς τὸ νερόν μεγάλη τὸση τρύπα.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Διόλου μὲ ἀνέφερον;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὅχι.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καλὰ στογάσου.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἴσως κρυφά. Δὲν ἤκουσα ἐγὼ τὸ ὄνομά σου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Δὲν εἶπεν ὄλων τῶν κακῶν ἐγὼ πῶς εἶμ' αἰτία,
 ἢ ἔχθρα του ἢ κατ' ἐμοῦ πῶς ἔσεται αἰωνία,
 καὶ πῶς προκρίν' ὑπὲρ ἐμέ τὴν ὄψιν τοῦ θανάτου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Κυρία μου, πῶς ἔχασε θαρρῆεις τὰ λογικά του;
 Καὶ τρεῖς γυναῖκας φέρε με, κ' ἐκτρώματα ἄς εἶναι,
 ἀκόμ' ἀπὸ τὸν θάνατον καλῆτερ' εἶν' ἐκεῖναι.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Εἶσαι ἀνόητος. — Ἀλλὰ, δὲν ἔλεγεν ἀκόμη
 ὅτι ὑπάρχουν ἐκφυγῆς καὶ σωτηρίας δρόμοι,
 ἢ δρόμοι ἐκδικήσεως; κ' ἐγὼ πῶς εἶμαι μόνη
 σωτῆρ του; πῶς τοῦλάχιστον ἢ ἔχθρα μᾶς ἐνώνει;
 Δὲν ἤκουσας τοιοῦτόν τι;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, κάτι εἶπεν ὁμως . . .

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς ἤδη τῷ ἀνοίγεται πλατύτερος ὁ δρόμος;
 ἢ κεφαλή μου γόνιμος πῶς εἶναι, καὶ πῶς βλέπει
 ὅτι σοφόν του ὀδηγὸν νὰ μ' ὀνομάση πρέπει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ναί, μάλιστα· τὸ ἔλεγε.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔλεγε; Τί λέξεις;

Πλὴν πρόσεχε, μὴ μ' ἀπατάς, καὶ ψεύδη μὴ μὲ πλέξης!

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί ἔλεγε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί ἔλεγε; τί ἔλεγεν; Ὅμιλει.

Ὡς πότε θὰ μὲ τυραννοῦν τὰ παχυλά σου χεῖλη;
 Θαρρεῖς δὲν ἔχω μέθοδον ἐγὼ νὰ σοὶ τ' ἀνοιξῶ;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τί ἔλεγε; Νὰ στοχασθῶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (τὸν ἀρπάζει ἐκ τοῦ λαιμοῦ)

Τί εἶπε; Θὰ σὲ πνίξω.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Δὲν εἶν' ἀνάγκη. Ὅχι δά... Τί εἶπε; Πῶς ὁ δρόμος
 εἶναι πλατύς... πλὴν ἀπαστρος...

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Τί εἶπεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὅχι ὅμως·

αὐτὸ δὲν εἶπεν... Ἄλλο... πῶς... πῶς σ' ἀγαπᾶ, κυρά μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πῶς εἶπε; Δὲν μὲ ἀπατοῦν τὰ αἰσθητήριά μου;
 Τὸ εἶπεν; Ἦκουσα καλά; Μ' ἐχλεύασας. Φοβήσου,
 διότ' εἰς τρίχα κρέμαται ἡ μαύρη κεφαλή σου.
 Τὸ εἶπεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὅχι καθ' αὐτὸ, παρόμοιον πλὴν ἄλλο,
 καὶ πῶς ἐφρόνει καὶ αὐτὸ κρυφά, δὲν ἀμφιβάλλω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Κρημνίσου, μαῦρον ἔκτρωμα. Μὲ περιπαίζεις... Τρέμε.
 Καὶ σὺ μ' αὐτοὺς συνώμοσας. Ἐλθὲ καὶ κτύπησέ με.

Αὐτὸ δὲν σ' ἐσυμβούλευσαν; Δὲν σ' ἔχουν χαρισμένην
μετὰ τῶν ἄλλων δώρων των καὶ μάχαιραν κρυμμένην;
Εἶπέ· ἤξεύρω ποῦ καὶ πῶς σοὶ εἶπον νὰ κτυπήσης.
Ἐξεύρω πῶς σ' ἐμέτρησαν τί ἔχεις νὰ κερδήσης.
Εἶπέ τους προσκυνήματα, κ' ἐπῆραν κακὰ μέτρα.
Τὸ στῆθός μου εἶναι, εἶπέ, εἰς τὰς πληγὰς των πέτρα.
Πήγαινε.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ποῦ στρυφογυρνᾶ, Σουλτάνα μου, ὁ νοῦς σου;
Τί σαῦρα πάλιν κρύπτεται εἰς τοὺς συλλογισμούς σου;
Ἐκεῖνοι ποῦ εἰς αἴσθημα κ' εἰς ἔρωτ' ἀναλύουν,
δὲν συνειθίζουν δι' ἡμᾶς βαλάντιον νὰ λύουν.
Περὶ Μουκτάρη νὰ σ' εἰπῶ ἀλήθειαν προκρίνεις;
Δὲν εἶχ' αἰσθήσεις, λέξεις, νοῦν εἰμὴ περὶ Φροσύνης.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἐρρίφθησαν εἰς φυλακὴν, καὶ εἰς τὴν φυλακὴν των
ἐρώτων ὄνειρ' ἀπαντοῦν ὡς πάντοτε ἀπήντων,
εὐδαίμονες! Τί μ' ὠφελεῖ; εἶναι αὐτῶν ἡ νίκη.
Ἐμοῦ εἰσὶ τὰ βάσανα, ἐμοῦ ἡ καταδίκη.
Θεν' ἀναφθοῦν καὶ διὰ σᾶς αἱ φλόγες τῆς γεένης.
Μουκτάρη, θὰ σοὶ φαίνεται μακάριος ὁ πένης,
ὁ ἀποθνήσκων φθονητὸς καὶ ὁ νεκρὸς εὐδαίμων.
Οἱ στεναγμοὶ σου θ' ἀντηχοῦν ἐν μέσῳ τῶν ἀνέμων·
πυρῶδεις τὴν καρδίαν σου θὰ διορύττουν σαῦραι.
Θὰ κλαίης καὶ ὁ τάρταρος θενὰ καγχάζη. — Μαῦρε,
νὰ σὲ ἰδῶ. Ἐξεύρεις σὺ τοὺς δρόμους καὶ τοὺς τόπους·
οἱ δαίμονες σ' ἐδίδαξαν τοὺς πονηροὺς των τρόπους·
εἰς χεῖράς σου τὸ φάρμακον, ἡ μάχαιρα, ὁ βρόχος
εἶν' ὅπλ' ἀκαταμάχητα. Τὰ ἐννοεῖς ἐξόχως.

Χασάνη, ἐφιάλτης μου μοι εἶναι ἡ Φροσύνη,
καὶ τὸν ἀέρα μ' ἀφαιρεῖ, τὸ φῶς μου μοι μολύνει.

Ἐνόησας; (Τῷ δίδει χρήματα.)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Θαυμάσια. Πλὴν τὸ ἐσκέφθης — κρίμα! —
ἐξώρας, καὶ ἡ ἄγρα σου εἶν' ἤδη ἄλλου θῦμα.
Πῶς τώρα εἰς τοὺς ἀγαθοὺς σκοποὺς σου νὰ συντρέξω;
Τὴν ἔχουν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τῆς λαβῆς μου ἔξω·
καὶ ὅπου μαῦρα πρόσωπα φρουροῦν τῆς κράσεώς μου,
ἐκεῖ ὄλ' αἱ προσπάθειαι δὲν ὠφελοῦν τοῦ κόσμου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ὁ ἄδης ἢ ὁ οὐρανός, ἢ ὅστις ἂν τὴν κρύψη,
τὸ θέλω· τὸ φαρμακερὸν ζιζάνιον νὰ λείψη.
Ἄν δὲν ἀνοίγωσιν εἰς σέ τῆς φυλακῆς τὰς θύρας,
εἰς τοῦ δημίου νὰ δοθῇ εἶν' εὐκόλον τὰς χεῖρας.
Ἐν νεῦμα φθάνει τοῦ Πασᾶ.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πλὴν, δυστυχῶς, δὲν φθάνει.

Ἐδὼ κἀνεῖς, Σουλτάνα μου, τὰ λογικά του χάνει.
Ὅσακις σ' ἤρχετ' ὄρεξις, ἡσύχως, χωρὶς κρότων,
τόσους ἐξαπεστέλλομεν καὶ τόσους, ἐκ τῶν πρώτων·
κ' ἐδὼ θενὰ προσκρούσωμεν! Πλὴν βλέπεις, ἡ Φροσύνη
εἶν' ὀπαδὸς τῆς Ἐμινὲς καὶ κτῆμά της. Ἐκεῖνη
εἶναι καὶ τοῦ θανάτου της καὶ τῆς ζωῆς κυρία,
οὐδ' ἄλλ' ἰσχύει ἐπ' αὐτῆς ἀπόφασις κἀμμία,
οὐδὲ ἀκόμη τοῦ Πασᾶ.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ναὶ, ἀληθές. Νὰ θάψω
πᾶσαν ἐλπίδα μου λοιπόν; — Ἐτοίμασον νὰ γράψω.

Ἦ Ἐμινέ!... Τῷ ὄντι, ναί, ἀκλόνητος ὁ στύλος!
 Εἶναι ἐχθρότερος ἐχθροῦ ὁ ἀσθενής μας φίλος.
 Ἦ Ἐμινέ; Ἄς χαίρωνται. Αἴ! μὴ φοβῆσαι, μαῦρε.
 Γεννοῦν πολλάκις θύελλαν τοῦ ἔρωτος αἱ αὔραι. (Γράφει.)

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Εἰς τὸν ἀνήσυχον ἀσκὸν τί νὰ συμβαίνει πάλιν;
 Τί σχέδια ὑπόσχεται, καὶ τίν' ἀνεμοζάλην;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (γράφουσα)

Εἶπες τὸ δακτυλίδιον;... Οἱ πρέσβεις τῆς Αἰγύπτου...
 Εἰς φυλακὴν θὰ μοὶ κρυφθῆς... Καὶ εἰς τὸν ἄδην κρύπτου...

ΧΑΣΑΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

Φοβοῦμαι μὴ τὰ ἔχασεν ὀλίγον ἢ κυρὰ μου.
 Αὐτὰ εἶναι τοῦ ἔρωτος.

(Ἀκούονται βήματα. Ἡ Χαϊνίτσα σπεύδει νὰ τελειώσῃ, ἀφίνει τὸ χαρτίον
 καὶ ἐγείρεται. Εἰσέρχεται ἐν μεγίστῃ ἐξάψει ὁ ΑΛΗΣ)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄ! εἶς' ἐδῶ, Πασᾶ μου;

ΑΛΗΣ

Τίς ὁμιλεῖ; Τί θέλετε; Σὺ εἶσαι, ἀδελφή μου;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πασᾶ μου, ναί.

ΑΛΗΣ

Τί θέλετε; Τί ἔχετε μαζῆ μου;

Τίς εἴμ' ἐλησμονήσατε;

(Σιωπή.)

Ἀπόκρισιν προσμένω.

Θαῤῥεῖτε, παρεφρόνησα;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἄν σ' ἐνοχλῶ, πηγαίνω.

Ἄλλ' ὄλος τρέμεις, ἀδελφέ· αἱ κόραι σου ἀστράπτουν·
θανάσιμοι ὠχρότητες τὸ μέτωπόν σου βάπτουν.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Τὰ σπλάγχνα μου τ' ἀδελφικὰ ἐγνώρισας, ἐλπίζω.
Εἰπέ, ἀνοίξου εἰς αὐτά.

ΑΛΗΣ (τὴν ἀπωθεῖ)

Γυνή, ὦ! σέ γνωρίζω!

Ἄπάτ' εἶναι ὁ γέλως σου, τὰ δάκρυά σου ψεύδη·
ὑπὸ ἀγγέλου ἔνδυμα δαίμων κρυπτός καθεύδει.
Φλέγεις, χαιρέκακε, καὶ σὺ ψυχρὰ εἶπ' ἡ ἴδια.
Τὸ ἀληθές σου ὄνομα καλεῖται προδοσία.

(Μετὰ μικρὰν σιωπὴν, ὡς ἐκτὸς ἑαυτοῦ γελᾷ.)

Ἀκόμη κρέμαντ' αἱ οὐραὶ αἱ τρεῖς ἀράδ' ἀράδα·
φοβοῦντ' ἀκόμ' οἱ ἄπιστοι αὐτὴν τὴν γενειάδα.
Ἀκόμη βλέπετε πῶς ζῶ. ὦ! κἄν νὰ μὲ τρομάξουν·
τὰ βλέφαρά των αἵματος ρανίδας κἄν νὰ στάξουν.
Τί βλέπετε; Τὰ ἔκθαμβά τί θέλουν βλέμματά σας;
Ἐγὼ εἶμαι ποῦ τρέμετε· ἐγὼ εἶμ' ὁ Πασᾶς σας.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Εἶσ' ὁ Πασᾶς ὁ κραταιός· καὶ τίς δὲν τὸ γνωρίζει;

ΑΛΗΣ

Φωνὴ δὲν εἶναι γυναικὸς αὐτὴ ποῦ κωδωνίζει;
Ἄ! τὴν γνωρίζω· εἶν' αὐτὴ ἡ ἀργυρᾶ ἐκείνη,
ὅπου μᾶς ἔλκ' εἰς βάραθρα ἐν ᾧ μᾶς καθηδύνει·
αὐτὴ ποῦ εἰς τὴν κλίνην μας ἀκόμη τὴν ἐσχάτην
μ' ἀργυρωνήτους στεναγμούς μυρολογεῖ ἀπάτην.
Μ' ἐξέπληξεν ἡ ἀρετὴ τῶν αὐστηρῶν ἡθῶν της.
ὦ! χλεύην της ἐνόμισε νὰ μ' ἔχη, παίγνιόν της.
Μὰ τὸν Προφήτην μου, κ' ἐγὼ ἤξεύρω πλὴν νὰ παίξω.
Παίζω παιγνίδια πολλά. Ἀφῆτε νὰ ἐκλέξω.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Καὶ σὺ ἐδῶ; Τί ἔκαμες;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸ χρέος μου, Πασᾶ μου.

ΑΛΗΣ

Ὡς εἶπα, ἐξετέλεσας λοιπὸν τὸ θέλημά μου;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθὼς μοι εἶπας.

ΑΛΗΣ

Διατί τὸν κόσμον τυραννοῦμεν;

Τὰς πεδιάδας διατί αἱμάτων πλημμυροῦμεν;

Διατί σύρομεν κλαυθμούς κατόπιν μας καὶ θρήνους,

καὶ μεῖμάντας τοὺς λαοὺς μαστίζομεν πυρίνους;

Καὶ τίς αὐθάδης θὰ εἰπῇ· «Πασᾶ, ἀδίκως πράττεις;»

Ἄδίκως, πῶς ἐπλήρωσα ἀπάτην δι' ἀπάτης,

ὅτι ἀδίκους ἀδικῶ, ὅτι φονεῖς φονεύω,

ὅτ' εἰς τὴν δίκην τοῦ Θεοῦ ὡς ὄπλον χρησιμεύω;

Εἶμαι μὲ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἄδου ὀπλισμένος.

Ἵπὸ τοὺς πόδας μου πατῶ τῶν ἐχιδνῶν τὸ γένος.

Ἐχιδναί, ὅλοι ἔχιδναί. Πλὴν αἶμα διψῶ, αἶμα.

Ματαίως δὲν μ' ἐπλήρωσας τοῦ βασιλίσκου βλέμμα.

Ναὶ αἶμα, εἰς τὴν λίμνην μας νὰ ἐκταθῇ πορφύρα,

εἰς τὰς κοιλάδας νὰ χυθῇ ἀχνίζουσα πλημμύρα.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Ὅταν ἐπῆγε νὰ κλεισθῇ τί εἶπε;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Τὸν Μουκτάρην

ἐφώναζε, κ' ἐζήτησεν ὡς τελευταίαν χάριν

τὸ νὰ τὴν θανατώσωμεν ἀκόμη ἐλευθέραν.

Ἐλεγεν ὅτι εἰς ζωὴν θὰ ζῶσι καλητέραν

ομοῦ, ἐδὼ πῶς σ' ἀψηφεῖ, καὶ τὴν στιγμὴν προσμένει
 νὰ εὐρεθῇ μετὰ τὸ λοιπὸν Γαρδίκι ἠνωμένη.

ΑΛΗΣ

Ναί;

(Σιωπῆ ἀγρίως. Ἡ Χαϊνίτσα τὸν παρατηρεῖ, ἀρπάζει τὸ χαρτίον ὃ ἔγραψε,
 καὶ τὸ τῷ παρουσιάζει)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἵποφέρεις, ἀδελφέ, τὴν γλῶσσαν τὴν προπέτιν;
 Τὴν ὕβριν μὴ ἀνέχεσαι, ἀλλὰ τιμώρησέ την.
 Ἵπὸ πλαστὴν σεμνότητα χριστιανῆς ἀγίας
 αὐτὴ γνωρίζει καὶ ἐξασκεῖ τὰς τέχνας τῆς μαγείας.
 Ἡξεύρω ὅτι φάρμακα ποτίζει τὸν Μουκτάρην.
 Μ' αὐτὰ τὸν ἐσαγήνευσε. Μὴ ἔχει ἄλλην χάριν;
 Ἀνάγνωθι, καὶ ὑπόγραψον.

(Ἐνῶ ὁ Ἄλης ἀναγινώσκει, ἐξακολουθεῖ)

Εἰς στάσιν τὸν υἱόν σου

νὰ διεγείρη, πρόσκομμα νὰ γίνῃ τῶν σκοπῶν σου,
 νὰ σ' ἀψηφῇ! καὶ πλὴν αὐτῶν, — αὐθάδεια μεγάλη, —
 ἀγνώμων δούλη, νὰ τολμᾷ προτάσεις ν' ἀποβάλλῃ. . .

ΑΛΗΣ (ἀναγνοῦς)

Συγχώρησόν με. Ἄδικος ὑπῆρξα, ἀδελφή μου.
 Εἰς τὴν καρδίαν σου ἠγῶ εὐρῆκεν ἡ ψυχὴ μου.
 Σὺ μ' ἐννοεῖς· μ' ὑπερτερεῖς. Ἀξίζεις σὺ τὸν θρόνον.
 Δὲν θέλεις αἷματ', ἀδελφή; δὲν μοὶ προτείνεις φόνον;
 Νὰ ὑπογράψω· καὶ μ' αὐτὸ ἂν δὲν σ' εὐχαριστήσω,
 ὑπάγω μετὰ τὰς χεῖράς μου τὸ στήθος της νὰ σχίσω.
 Νὰ ἐννοήσουν ὁ αὐτὸς πῶς εἶμ' ἀκόμη λέων,
 ὅστις ματαίως ἤλπισαν πῶς ἐκοιμήθη πλέον·
 νὰ μάθουν, ἅμα τὸ φρικτὸν χαράξω ὄνομά μου,
 ὅτι ἐξολοθρεύονται ὑπὸ γραμμῆς καλάμου.

(Υπογράφει ταχέως. Λαμβάνει ἔπειτα τὸ ἔγγραφον καὶ τὸ παρατηρεῖ ἐπὶ
τινας στιγμὰς)

Ἴδου, ἐρρίφθη ὁ λαχνὸς καὶ ἡ κλωστή ἐκόπη.
Πολλοὺς ἐμπρός σου ἔστειλα· ταξείδευσον κατόπι.
Ἄστρον σ' ἐνόμισα λαμπρόν· ἐφαίνεσ' ὡς ἐκεῖνο·
ἀλλ' ἦσουν πῦρ καὶ ἔφλεγες, καὶ δι' αὐτὸ σέ σβύνω.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Λάβε το, κ' ἐπαγρύπνησον εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πασᾶ μου, ὅμως...

ΛΛΗΣ

Τί λοιπόν; Τί ὅμως; Συμβουλήν του
δὲν θέλω τώρα. Πήγαινε.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Πλὴν ἔμεινεν ἀκόμη
ἐμπόδιον...

ΛΛΗΣ

Μᾶς ἔλειψεν ἡ ἐδική σου γνώμη;
Ἐμπόδια, ὅταν ἐγὼ ὠμίλησα; Δοξάζω
ὅταν προστάζω μάταια ἐγὼ πῶς δὲν προστάζω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πλὴν, ἀδελφέ μου, ἐννοεῖ τὴν τύχην τῆς Φροσύνης
ὅτι ὀρίζ' ἡ Ἐμινέ. Ἢ θέλησις ἐκείνης
εἶν' ἄφευκτος. Χρειαζέται ἡ προσυπογραφή της.
Καθὼς ἠξέυρεις, κτῆμά της εἶν' ὁ γυναικωνίτης.

ΛΛΗΣ

Τί Ἐμινέ κ' ὑπογραφὴν; Τὸ θέλω. Ἐννοεῖτε;
Ὅταν τὸ θέλω εἶπα, σεῖς ὡς πότε φλυαρεῖτε;
Ἴδου. Εἶπέ τὴν Ἐμινὲν τὸ θέλω, — καὶ πῶς μέλλω
νὰ τῇ διδάξω τί ἐστὶ τὸ ἐδικόν μου θέλω. (Ἀπέρχεται.)

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Αὐτὸ ἀκόμη ἔλειπεν. ὦ μαῦρε, ὦ Χασάνη,
 τὸ τέρμα τῶν ἀγώνων μου πρὶν τὸ ἐλπίσω φθάνει,
 καὶ δι' αὐτοὺς ἐκτύπησε τῆς κρίσεως ἡ ὥρα.
 Οἱ ὄφεις ποῦ ἐγέννησε τὴν περιζώνουν τώρα.
 Ματαίως ἀγωνίζεται διὰ νὰ διαφύγη.
 Κάθε πνοή της θάνατος, καὶ κάθε κλόνος πνίγει.
 Σεῖς νὰ εὐδαιμονήσητε, κ' ἐγὼ νὰ δυστυχῆσω.
 Ἄν πάσχω, κἂν εἰς ὄλεθρον μαζῆ θά σᾶς ἐλκύσω.
 Ἐδῶ, Μουκτάρη, τὴν κρατῶ τὴν ποθητὴν σου Φρόσων.
 Ἄν σὲ ποτίσω δάκρυα, γλυκεῖαν πίνω δρόσον:

ΧΑΣΑΝΗΣ

Εἶναι, κυρά μου, ἀληθὴς χαρά μου ἢ χαρά σου.
 Ἄν κάπως συνετέλεσα εἰς τὸ κατόρθωμά σου,
 δὲν σοὶ ζητῶ ἀνταμοιβάς, καὶ μοὶ ἀρκεῖ ἡ δόξα
 ὁμοῦ πῶς ἐτανύσαμεν οἱ δύο μας τὰ τόξα.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ •

Σ' ἐνόησα, οὐδ' ἀπαιτῶ ματαίως νὰ δουλεύης.
 Δὲν καταδέχομ' ἐπὶ γῆς κἀνένα νὰ ζηλεύης.
 Τοὺς θησαυροὺς μου, πλούσια τοῦ ζήλου σου βραβεῖα,
 δὲν ὠνειρεύθη κἂν ποτὲ οὐδ' ἡ φιλαργυρία.
 Καὶ τὸν ὀρίζοντά του ἂν τὸ πνεῦμά σου ἀνοίγη,
 καὶ ὁ χρυσὸς σοὶ φαίνεται ἀνταμοιβὴ ὀλίγη,
 ζήτησον τολμηρότερον τὴν ἐκλογὴν σ' ἀφήνω.

ΧΑΣΑΝΗΣ (φιλῶν τὴν χειρὰ της)

Κυρά μου, δοῦλός σας πιστὸς αἰῶνια θά μείνω.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Νυκτικός θάλαμος τῆς Ἐμινές.

EMINE (μόνη. Ἡ ἀγρυπνία ἐκφράζεται εἰς τὴν ὄψιν τῆς)
Ἡ νύξ προβαίνει. Ἀγρυπνῶ. Τὰ βλέφαρά μου καίουν.
Ὁ ὕπνος ἀποστρέφεται τοὺς ὀφθαλμοὺς ποῦ κλαίουں.
Τοὺς κλείω μόλις, βάσανον ὀνείρων μὲ ταραττει.
Εἰς τὴν ἀγκάλην του φαιδρὰν μὲ πόθον τὴν ἐκράτει,
κ' ἐγὼ τὴν ἐπνίξα. Γλυκὺ μοὶ ἔβριψεν ἐν βλέμμα,
καὶ ἔκλαιε· κ' ἐστάλαζον τὰ δάκρυά τῆς αἵμα!
ᾠ τὰς βασάνους τῆς νυκτὸς, τοὺς πόνους τῆς ἡμέρας!
Τῶν μητρικῶν φροντίδων μου ἰδοὺ τὸ γλυκὺ γέρας!

ΧΑΣΑΝΗΣ (εἰσερχόμενος)

Σουλτάνα μου, συγχώρησον. Ἀκόμη δὲν χαράζει,
ἀλλὰ μὲ στέλλει ὁ Πασᾶς.

EMINE

Πῶς; ὁ Πασᾶς προστάζει;
Καὶ πρὸς ἐμὲ σὲ στέλλει; Μὴ μ' ἐξέλαβες ἀντ' ἄλλης;
Τί θέλει;

ΧΑΣΑΝΗΣ (παρουσιάζων τὸ ἔγγραφο)

Εἰς τὸ ἔγγραφο ὑπογραφὴν νὰ βάλῃς.

EMINE

Καὶ τ' εἶναι τοῦτο;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἡ τῆς σῆς Φροσύνης καταδίκη.
Παρὰ σοῦ θέλ' ὑπογραφὴν, διότι σοὶ ἀνήκει.

EMINE (ἰδοῦσα τὸ ἔγγραφο)

Πῶς; Τῆς Φροσύνης; Τί δηλοῖ; Ἀδύνατον! Ἀγάπη
τόσον θερμῆ, τί ἔγινεν; Εἰς μῖσος μετετρέπη;
Εἶν' ἡ Φροσύνη ἔνοχος ἢ ἐναρετωτάτη,
καὶ ὁ Πασᾶς τὴν τιμωρεῖ! Σοὶ λέγω, εἶν' ἀπάτη.
Τί νὰ μ' εἰπῆς σ' ἐπρόσταξεν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ἄν πράξης ὡς ὀρίζει,
πῶς τὴν ἀρχαίαν εὐνοίαν ἐκ νέου σοὶ χαρίζει.
Προσμένει τῆς φρονήσεως τὸν λόγον πῶς θ' ἀκούσης.
Ὅμως νὰ τρέμῃς σοὶ μηνᾶ ἂν δὲν τὸν ὑπακούσης.

(Τῇ ἀφίνει τὸ ἔγγραφο καὶ ἀναχωρεῖ.)

EMINE (μόνη)

Νὰ τρέμω! Μ' ἀπειλεῖ λοιπὸν, καὶ βίαν μ' ἐπιφέρει!
ἢ πάλιν τῆς εὐνοίας του τὸ δῶρον μοὶ προσφέρει!
Πῶς! Θὰ μ' ἀνοιξῆ καθὼς πρὶν τὴν προσφιλεῖ ἀγκάλην!
Ὁ ἥλιος τοῦ βίου μου θεν' ἀνατείλη πάλιν!
Θὰ παύσωσι τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν οἱ θρῆνοι!
Μοὶ ἐπιβάλλουν θέλησιν. Φιλτάτη μου Φροσύνη,
(Λαμβάνει τὸ ἔγγραφο καὶ ὑπάγει νὰ τὸ ὑπογράψῃ)
τῆς τύχης ὄργανον τυφλὸν, ἐνδίδω ἀκουσίως.

(Λαμβάνει τὸν κάλαμον, βλέπει τὸ ἔγγραφο, τρομάζει, καὶ τὸ ρίπτει)

Ἐνδίδω! Ἡ καρδία μου ἐψεύσθη ἀνοσίως.
Ἐκείνη μ' εἶπον, ἢ ἐγώ. Εἰς τέρψεις θὰ μεθύω
ὅταν τὸ αἷμα τὸ θερμὸν τῆς φίλης μου θὰ πῶ,
καὶ ὅταν τῆς καρδίας μου ἀνήμερος σκορπίος
θὰ γίνῃ ἢ συνειδήσις, καὶ κόλασις ὁ βίος;
Ἐλπίς ματαία, σβέσθητι. Τὰς χεῖράς μου δὲν βάψω
εἰς τὸ ἀθῶον αἷμά της, καὶ . . . (Ῥίπτει τὸν κάλαμον)
δὲν τὸ ὑπογράφω.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (είσερχομένη)

Αἴ! σὲ συγχαίρω, ἀδελφή. Παρῆλθον τὰ δεινά σου.
Ἐτράπ' ἡ γνώμη τοῦ Πασᾶ.

EMINE

Ἄ Χαϊνίτσα, στάσου.

Χαρὰν εὐαγγελίζεσαι εἰς αἷμα ποτισθεῖσαν!

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Πληγαὶ εἰς τὴν καρδίαν μου τὰ βάσανά σου ἦσαν.
Ὡς τοῦ Πασᾶ ἐγνώρισα ἡ εὐνοια ἡ πρώτη
πῶς σ' ἀπεδόθη, ἔσπευσα. Ἄς εἶν' ἀκόμη σκόπη.
Ἐπάλαισα, κ' ἐπέτυχον. Πλὴν δός μοι ἐν τῷ ἅμα,
ναὶ δός μοι, — τὸ ὑπέγραψας τὸ κατεπεῖγον γράμμα;
Ποῦ εἶναι; Τὸ ὑπέγραψας;

EMINE

Ἄ! ὄχι, ἀδελφή μου.

Ἡ χεὶρ δὲν ἔχει δύναμιν. Ἀρνεῖται ἡ ψυχὴ μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Λοιπὸν πρὸς τί μ' ἐξέθετες; Ματαίως τί ἐθρήνεις;
Ἄφ' οὗ τῆς πρώτης του στοργῆς τὸ μῖσός του προκρίνεις,
ὡς θέλεις πράξον.

EMINE

Ἄδελφή, μὴ μὲ βιάζης, φθάνει.

Τῆς εἰμαρμένης τοὺς θεσμοὺς κάνεις δὲν προλαμβάνει.
Πῶς νὰ ψηφίσω μοὶ ζητοῦν; Ὁ δικαστὴς δὲν πρέπει
πρὶν ἢ ριφθῆ ἢ ψηφός του, ποῦ ρίπτεται νὰ βλέπη;
Ἄθῶας ὑπογράφουσα ζητοῦν νὰ σκάψω τάφον;
Δὲν θὰ μὲ κάψῃ πύρινος ὁ κάλαμός μου γράφων;
Ὁ πόνος ὁ ἀκοίμητος ὁ τὴν καρδίαν τήκων
θὰ τὴν φονεύσῃ· πλὴν πιστὴ θὰ μείν' εἰς τὸ καθῆκον.
Μὲ βασανίζ' ἡ λύπη μου, πλὴν δὲν μὲ ἀτιμάζει.

ΧΛΙΝΙΤΣΑ

Νὰ τὸ πιστεύσω, Ἐμινέ, πῶς τοῦτο σὲ τρομάζει ;
 Ὑπακοὴ τὸ χρέος σου· δὲν ἀποδίδεις φόνον
 εἰς τὴν κτυπῶσαν μάχαιραν, ἀλλ' εἰς τὴν χεῖρα μόνον,
 ἣτις τὴν μάχαιραν κρατεῖ. Μὴ δισταγμούς. Νὰ σπεύσης
 νὰ ὑπογράψῃς ἀδελφῆ, καὶ νὰ τὸν εἰρηνεύσης.
 ὦ! ποῖος εἰς τὸ βλέμμα του θυμὸς ἠκτινὸβόλει!
 Θεὰ στραφῶσι κατὰ σοῦ οἱ κεραυνοὶ του ἔλοι,
 ἂν ἀπειθῆς.

EMINE

Ματαιία σου ἡ μέριμνα ἡ τόση.
 Ἄνισως πέπρωταί τινα, ἐμὲ ἄς κεραυνώση.
 Τὸ δένδρον τὸ καλλίφυλλον ἄς μείνῃ τῶν κοιλάδων,
 καὶ ἄς συντρίψῃ πέλεκυς τὸν ἔρημόν μου κλάδον.

ΧΛΙΝΙΤΣΑ

Μ' ὀργίζεις, φίλη, μὲ λυπεῖς. Μ' ἐν κίνημα καλάμου
 ἐκλείπουσιν αἱ θλίψεις σου ὡς ἔχνος ἐπὶ ἄμμου,
 πλὴν προτιμᾶς κ' ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὸν τάφον ἴσως
 νὰ μείνῃ ἀδιάλλακτον τὸ μεταξὺ σας μῖσος.

EMINE

Μὴ λέγῃς τοῦτο. Θὰ ριφθῶ πρηνῆς πρὸ τῶν ποδῶν του,
 εἰς ποταμούςς δακρύων μου θὰ σβύσω τὸν θυμόν του,
 εἰς στεναγμούςς ἐκλείπουσα τὸν τάφον μου θὰ σκάψω,
 κ' ἐν νεῦμα θὰ τῷ ἐπαιτῶ, πλὴν — δὲν θὰ ὑπογράψω.
 Γλυκεῖα κόρη, κ' ἔνοχον ἐὰν σὲ ἐθεώρουν,
 τὴν ἄλυσιν τὴν διὰ σὲ ἀσμένως θὰ ἐφόρουν.
 Ἡ τύχη σου εἰς χεῖράς μου ἂν εἶναι, μὴ φοβῆσαι.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Πῶς, φίλη, παραφέρεσαι· ἀστάθμητος πῶς εἶσαι!
 Ὅτι τὴν σωτηρίαν τῆς ὑπηρετεῖς νομίζεις,
 καὶ κατὰ σοῦ καὶ κατ' αὐτῆς ἐὰν τὸν ἐρεθίζῃς;
 Τοῦ πείσματός του θύματα θὰ πέσητε κ' αἱ δύο.
 Δι' ἀμφοτέρας σώζουσιν ὁδὸν σ' ὑποδεικνύω.
 Φρόντισον πρῶτον ὑπὲρ σοῦ νὰ τὸν καταπραύνης,
 καὶ τότε μεσιτεύομεν ὁμοῦ ὑπὲρ ἐκείνης.
 Ἐξεύρεις ὅτι χάριτας δὲν τῷ ζητῶ ματαιῶς.
 Θεὰ προσπέσω εἰς αὐτὸν, καὶ θὰ φανῆ γενναῖος.
 Εἰς τὴν φωνὴν τῆς συμβουλῆς ἀκρόασιν ἂν δώσης,
 θεὰ κερδήσης τὸν Πασᾶν, κ' ἐκείνην θεὰ σώσης.

EMINE

Νομίζεις τοῦτο; Γίνεται; Τῷ ὄντι, τὸ πιστεύεις;
 Εἶν' ἡ καρδιά μου ἀπλῆ· ὡς θέλεις τὴν μαγεύεις.
 Μ' ἠνέωξας διέξοδον. Φῶς μοὶ δεικνύεις νέον.
 Ἄλλὰ μὴ εἶναι, ὦ! εἶπέ, ὁ κεραυνὸς ὁ καίων;
 Νὰ ὑπογράψω. Εἶναι πλὴν ἡ δύναμίς σου τόση;
 Εἶν' ἱκανὸς ὁ λόγος σου νὰ πείσῃ καὶ νὰ σώσῃ;
 Ἄλλ' ἂν αἱ ἱκεσίαι μας ματαιωθῶσι πᾶσαι;
 Ἐξεύρω· δὲν μὲ ἀπατᾶς. Ἄν ὅμως ἀπατᾶσαι; . . .

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ἦ τὰ αἰώνιά σου Ἄν! Σ' ἀφήνω, ἀφ' οὗ πίστιν, —
 τὸ βλέπω, — εἰς τοὺς λόγους μού παρέχεις ἐλαχίστην.
 Ὡς θέλεις ἀποφάσισον. Οἱ φλογεροί σου πόθοι
 ἦσαν ἐγγὺς νὰ πληρωθοῦν. Τὴν τύχην σου ἀπώθει.
 Δός μοι τὸ γράμμα· ὁ Πασᾶς προσμένει. Τί θὰ γίνῃ
 ὅταν τὸ λάβῃ, ἀγνοῶ. Ἄλλ' ὁ Θεὸς ἄς κρίνῃ·
 σ' ἔδωκα ὅσας συμβουλὰς ἠμπόρουν νὰ σοὶ δώσω,
 καὶ σὲ κ' ἐκείνην ἐνταυτῷ ἠθέλησα νὰ σώσω,

ἀλλ' ἔδυσπίστησας. Πλὴν δός· προσμένει.

EMINE

Μὴ θυμῶνης.

Ἄν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου ὁμοίως θὰ ἐπόνεις.
Τὴν δυστυχῆ, τὴν ἀγαπῶ. . . Ἀλλὰ, δὲν ἀμφιβάλλω.
Τοὺς φόβους μου τοὺς ἐννοεῖς. Ἴδου, τοὺς ἀποβάλλω.
Θὰ ὑπογράψω.

(Ἡ Χαϊνίτσα προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της. Ἡ Ἐμινὲ ἀρχίζει νὰ ὑπογράψῃ, ἀλλὰ διακόπτεται)

ὦ Θεέ! Ἡ δύναμις μ' ἀφήνει.

Ἡ χεὶρ μου τρέμει. Δὲν ῥοφῶ τὸ αἷμά σου, Φροσύνη;
Τὴν ἄδολον καρδίαν σου δὲν σχίζω παρανόμως;
Τοῦτο δὲν λέγ' ἡ ταραχὴ καὶ τῆς χειρὸς ὁ τρόμος;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀνυπομόνως)

Αἶ, νύμφη μου, ὑπέγραψες;

EMINE

Ἄ! ὄχι, ἀδελφή μου!

Ἡ χεὶρ μου ἐπανίσταται, ἀρνεῖται ἡ ψυχὴ μου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Μὴν ὑπογράψης. Ἄφες με νὰ φύγω. Τί νὰ μένω
νὰ θλίβωμαι ἀνωρελῶς; Πρὸς τὸν Πασᾶν πηγαίνω.

EMINE

Μὴ παροργίζου.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Καὶ λοιπόν;

EMINE

Καὶ ὑπογράφω πλέον.

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (μετὰ πλείστης χαρᾶς)

Φέρε.

EMINE (υπογράφασα, τῇ δίδει τὸν χάρτην)

Σοὶ ἐμπιστεύομαι ἐν ὄπλον ἀπευκταῖον.

Σταλάζει αἷμα. Πρόσεξον. Ἄν μ' ἀπατάς, οὐαί μοι!

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Καὶ πότε εἶδες πῶς ἐγὼ σ' ἠπάτησα; εἰπέ μοι.

Θέλημα ἦτον τοῦ Πασᾶ. Νὰ μὴ τῷ ὑπακούσης;

Σ' εὐχαριστῶ. Θὰ τὸ χαρῆ. Περίμεινε ν' ἀκούσης.

(Φεύγει, γελῶσα μεγαλαφώνως)

EMINE (τρέχουσα κατόπιν τῆς)

Στάσου! Ἄ! φεύγει! — Τί χαρὰ ἀγρία! Ποῖος γέλωσ
αἰμοσταγῆς! Ἠκόντιζεν ὁ ὀφθαλμὸς τῆς βέλος.

Ἢ ἄφρων, εὐπιστος ἐγὼ! Μ' ἠπάτησεν ἡ ψεύστις.

Φογεύουν τὴν Φρασύνην μου, καὶ εἴμ' ἐγὼ φονεὺς τῆς!

Φονεὺς! φονεὺς!

ΔΕΒΩΡΑ (εἰσορμῶσα)

Σουλτάνα μου!

EMINE

Τίς εἶναι; τί ζητεῖτε;

ΔΕΒΩΡΑ

Σουλτάνα μου, ἡ κόρη σου εἰς φυλακὴν κρατεῖται.

Σῶσον, ὦ! σῶσόν την.

EMINE

Ἴδὲ τὰς χεῖρας ταύτας. Εἶδας

αὐτὰς ὅπου σταλάζουσι τὰς μελανὰς ρανίδας;

Αὐταὶ εἰσὶ — τί φρικιᾶς; — τῆς κόρης μου τὸ αἷμα.

ΔΕΒΩΡΑ

Σῶσόν την. Μόνη δύνασαι.

EMINE

Ἀπόστρεψον τὸ βλέμμα.

Ταρτάρου βλέπεις έριννύν. Αί δάδες τών δαιμόνων
 άνήψαν πῦρ ζηλότυπον έντός μου μαιφόνον.
 Έπροφασίσθ' ή πονηρά καρδία μου άπάτην.
 Υπέγραψα.

ΔΕΒΩΡΑ

Βοήθησον. Είναι καιρός.

EMINE

Είς μάτην!

Έρίψον κατάραν έπ' έμέ· μή με καλής σωτήρα.
 Φονεύς της είμαι. Μόνη μου τήν μάχαιραν έπῆρα.
 Φονεύς! Φονεύς! (Δράμει έξω, εκτός έαυτης.)

ΔΕΒΩΡΑ

Ώ Έμινέ! Ώ συμφορά! ω λύπη!
 Ποῦ θά προστρέξω κ' ή έλπίς αύτή άν μάς έλλείπη;
 (Τήν ακολουθεϊ.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Η φυλακή.)

(Λύχνος άμυδρός. Η Φροσύνη αναπηδᾷ έξ άχυρίνης κλίνης)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τίς είναι; Ήλθον; Με ζητοῦν; Δέν ήτον θαρρώ κρότος;
 Όχ', ή ψυχή μου άγρυπνεϊ είς τής νυκτός τὸ σκότος.
 Ακόμη ζῶ. Πλήν προχωρεϊ τὸ τέρας τοῦ θανάτου.
 Έπάνω μου τὰ δάκτυλα έκτείνει τ' άσαρκά του,
 και μοι φωνάζει· «Έφθατε και δια σέ τὸ πέρας.»
 Τα ὄρνεα τὸ σῶμά μου θά τρώγουν τὸ έσπέρας,
 και μάτην θά με χαιρετᾷ ὁ δύων ήλιός μου.
 Τὸ πᾶν θά παύση· θά σβεσθῆ πᾶν αίσθημα έντός μου.
 Ώ! ὄχι. Θενά μεταβῶ είς σφαϊραν οὔρανίαν.
 Μουκτάρη, τήν εικόνα σου έχει τήν έρασμίαν

θὰ φέρω εἰς τὸ στῆθός μου ἀφόβως κ' αἰωνίως.
Ἐκεῖ θὰ εἶναι κτῆμά σου ὁ αὐλός μου βίος,
καὶ τοῦ Θεοῦ ἐπάνω μας θὰ πίπτ' ἡ εὐλογία.

(Γράφει λέξεις τινὰς εἰς πτυχίον)

Τί ἡσυχία εἶν' ἐδώ ! Τῶν τάφων ἡσυχία !
ᾠ ! πῶς θὰ κείτωμαι στενά, καὶ γῆ θὰ μὲ σκεπάζῃ!

(Ἵπάγει πρὸς τὸ παράθυρον)

Τί οὐρανὸς διάστερος ! Ἀκόμη δὲν χαράζει.

ᾠ σεῖς, ποῦ μὲ ἠκούσατε πολλάκις νὰ στενάζω,
ἀστέρες, ὅπου μ' ἔκστασιν, καὶ μ' ἔρωτα κυττάζω,
ὡς εἰς τὸ μέλλον καὶ ὡς πρὶν τὸν δρόμον σας πατεῖτε.
Τὸν τελευταῖόν ἀσπασμὸν τῆς φίλης σας δεχθῆτε.
Ὅταν ἡ λάμψις τῆς αὐγῆς τὸ φῶς σας θὰ χλωμαίνει,
τότε τῆς καταδίκης μου ἡ ὥρα θὰ σημαίνει·
καὶ ὅταν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐκ νέου θ' ἀναβῆτε,
τότε θὰ εἶμαι εἰς τῆς γῆς τὴν μνήμην ἐσβεσμένη.

Καὶ σὺ ποῦ τὸν οὐράνιον καθωραΐζεις θόλον,
καὶ διαλάμπεις μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν σου ὄλων,
αὐγερινέ, ἀπόστολος γενοῦ τῶν στεναγμῶν μου,
ἀσπάσθητι ἐκ μέρους μου τὸν τρισαγάπητόν μου !
Ἄς πέμπῃ διὰ τῶν αὐτῶν κ' ἐκεῖνος ἀποστόλων
ἓνα γλυκύν του ἀσπασμὸν εἰς τάφον τὸν πικρόν μου !

Ἄλλὰ πρὸς τί τ' ἀπαίσια προβλέπω φοβουμένη ;
Ἢ Ἐμινέ μου σώτεια, προστάτις δὲν μοὶ μένει ;
Ἄς ἔχω θάρρος. Ὁ Θεὸς συμπάθειαν θὰ ἔχη.

Πλὴν τῶρ' ἀνοίγουν, ἔρχονται. Τί μὲ ζητοῦν ; Τί τρέχει ;

(Ἡ θύρα ἀνοίγεται. Εἰσέρχεται ΧΑΣΑΝΗΣ, ἔχων ἔγγραφον ἀνοικτὸν εἰς τὰς
χεῖρας. ΜΑΥΡΟΙ, παρακολουθοῦντες αὐτὸν, παρατάττονται παρὰ τὴν εἴσο-
δον. Ἡ Φροσύνη τοὺς βλέπει ὑπερηφάνως. Ἄφ' οὗ εἰσηλθὼν ὄλοι !)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί θέλετε ; Τί ἀπειλεῖ τὸ ἄγριόν σας ὕφος ;

Προσέλθετε. Τίς ἀπὸ σᾶς κρυπτόν φυλάττει ξίφος;
Φονεύσατέ με. Ὁ Θεὸς σᾶς βλέπει ἐδῶ μόνος.
Ἡ τυραννία προτιμᾷ νὰ εἶναι δολοφόνος.

ΧΑΣΑΝΗΣ

Μᾶς εἶν' ἡ ὑποψία σου αὐτὴ ἀδικωτάτη.
Φέρομεν ὅ,τ' ἡ Ἐμινὲ καὶ ὁ Πασᾶς προστάττει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ Ἐμινέ! ἡ Ἐμινέ! Ἄν εἶναι θέσπισμά της,
λοιπὸν ἐσώθην! Ἀγρυπνεῖς ἡ φίλη μου προστάτις!

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Εἰπέ.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἀναγινώσκει)

«Διὰ θεσπίσματος ἡμῶν ἰδιοχείρου,
ἀπεφασίσαμεν ἡμεῖς, Σατράπης τῆς Ἡπείρου,
ἡ ὀπαδὸς τῆς Ἐμινές, Φροσύνη καλουμένη,
δι' ἀνοσιουργήματα πολλὰ ἐγκαλουμένη, ...»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Δι' ἀνοσιουργήματα κατηγοροῦμαι; Ποῖα;
Τίς χρεῖα τῆς προφάσεως; Καὶ δὲν τῷ φθάν' ἡ βία;
Τί μάτην καταφεύδεται πρὸς τὴν δικαιοσύνην;
Τὴν τυραννίαν ἔχουσι συγκαθέδρον· μ' ἐκείνην
αἰῶνας τρεῖς πιέζουσι τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων.
Ἄς χύσῃ καὶ τὸ αἷμά μου ὁ τόσον αἷμα χύνων.
Ἐκεῖνος ὅστις ἔπλον του κρατεῖ τὴν ἀνομίαν,
ἐδῶ τί περιβάλλεται τοῦ νόμου τὸν μανδύαν;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Εἶμ' ὑπηρέτης. Προσταγὴν νὰ ἀναγνώσω ἔχω.
Τὰ περαιτέρω, τ' ἀγνοῶ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀνάγνώθι. Προσέχω.

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν)

«... πρὸς τιμωρίαν ἰκανὴν καὶ ἄλλους νὰ διδάξῃ,
ἐντὸς τῆς λίμνης νὰ πνιγῇ, ὡς ἡ αὐγὴ χαράξῃ.

Ἐδόθ' εἰς Ἰωάννινα, καὶ ὑφ' ἡμῶν ἐγράφη.
Ἄλῃς, Σατράπης. — Ἐμινέ.»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πῶς; Τίς τὸ ὑπογράφει;

ΧΑΣΑΝΗΣ (ἐπαναλαμβάνων τὴν ἀνάγνωσιν)

«Ἄλῃς, Σατράπης. — Ἐμινέ.»

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ ἤκουσα. ὦ! Στάσου!

Θεέ, ἄς γίνῃ, ὦ Θεέ, κατὰ τὸ θέλημά σου!

(Πίπτει σχεδὸν ἀναίσθητος. Οἱ Μαῦροι ἀπέρχονται. Μικρὰ παύσις.)

EMINE (εἰσέρχεται, ἵσταται μακρόθεν, καὶ λέγει βραδέως)

Φροσύνη!

(Ἡ Φροσύνη στρέφεται καὶ τὴν ἀτενίζει, ὡς νὰ μὴ ἔννοῃ. Ἐπειτα ἐξιππάζεται.)

EMINE

Φίλη, εἴμ' ἐγώ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄ! Ἥλθες, Ἐμινέ μου;

Σ' εὐχαριστῶ. Δὲν ἤλπιζον νὰ σὲ ἰδῶ ποτέ μου.

Ἴδου, ἰδου ἡ ἄδολος φίλια τί σημαίνει.

Ὅλοι μὲ φεύγουν· σταθερὰ ἡ Ἐμινέ μοι μένει.

EMINE

Φροσύνη μου, νὰ σπεύσωμεν· ὁ κίνδυνος ἐπείγει.

Νὰ βοηθήσω ἔρχομαι, κ' ἡ ὥρα εἶν' ὀλίγη.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ ἤξευρον, οὐδὲ στιγμὴν δὲν εἶχον ἀμφιβάλει,
ὅτι δὲν ἦν ἡ σχέσις μας ὡς πᾶσα σχέσις ἄλλη,

δὲν ἦτον εἰς ἕκ τῶν δεσμῶν αὐτῶν τῶν ἐφημέρων,
οὐς τὸ συμφέρον ἔδεσε καὶ λύει τὸ συμφέρον.
Γενναία φίλη, πάντοτε τὴν ἀρετὴν τιμῶσα,
τὸ πταῖσμα κατεδίκασας, τὸν πταίστην ἀγαπῶσα.

EMINE

Φροσύνη μου, τί ἐννοεῖς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐντός σου πῶς παλαίει
ἀγάπη πρὸς τὴν ἔνοχον, καὶ σέβας πρὸς τὰ χρέη.
Ποιὴν ἦς μ' ἐξελάμβανες ἀξίαν μ' ἐπιβάλλεις,
καὶ ὁμως δὲν μὲ ἀπωθεῖς τῆς μητρικῆς ἀγκάλης.
Ὅποταν ἤκουσας νὰ ζῶ πῶς εἶμαι ἀναξία,
μὲ κατεδίκασεν ὁ νοῦς, ἀλλ' ὄχι κ' ἡ καρδιά.

EMINE (τὴν ἐναγκαλίζεται)

Φροσύνη, ἄγγελε φωτὸς, δὲν βλέπεις εἰς τὰ σκότη.
Πρὸς τὴν βαθεῖαν πτώσιν μου τὸ πνεῦμά σου τυφλώττει.
Ἐγὼ σ' ἐφόνευσα, ἐγὼ, ἀγνὴν ἠξεύρουσά σε.
Ἄξιζω καὶ νὰ μὲ μισῆς καὶ νὰ μὲ καταρᾶσαι.
Νὰ μὲ μισήσης; Δύνασαι νὰ μὲ μισῆς, Φροσύνη;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅλ' ἡ ζωὴ μου συνεχῆς ὑπῆρξ' εὐγνωμοσύνη,
καὶ ἡ καρδιά μου πρὸς σὲ ἀγάπης εἶν' ἐστία,
ὁπόταν εἰς τὸν θάνατον ἀνοίγω τὰ ἰστία.

EMINE

Ἡρνήθην, πλὴν μ' ἠπάτησαν· μ' ἐνέπλεξαν εἰς δόλον,
ἐβίασαν τὴν χεῖρά μου μὲ τέχνας διαβόλων.

Τὴν νύκτα ἔχεις σύμμαχον. Μὲ τοῦτον τὸν μανδύαν

(Θέλει νὰ τῇ δώσῃ τὸν μανδύαν της)

θενὰ σ' ἐκλάβουν ἀντ' ἐμοῦ· πλὴν σπεῦσον, ἔχ' ὑγείαν!

ΦΡΟΣΥΝΗ (τὴν ἀτενίζει ὡς ἐνδομύχως ἐγγιχθεῖσα, μέχρις αὖ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πληροῦνται δακρύων)

ὦ! τοῦτο δὲν τὸ ἤξιζον.

EMINE

Τί λέγεις;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τί θαρῖτε

ἀνόμημα πῶς ἔπραξα, καὶ μὲ περιφρονεῖτε ;
 Νὰ μείνης σὺ καὶ νὰ σωθῶ ! Καιρίως μὲ πληγώνεις.
 Τοιαῦτα θὰ μ' ἐπρότεινας ἂν δὲν μὲ κατεφρόνεις ;
 Εἰπέ μοι, τὸ ἐδέχεσο, σὺ ἀντ' ἐμοῦ ἂν ἦσο ;

EMINE

Τοὺς ἐδικούς μου ὀφθαλμούς θὰ κλείσω ποῦ θὰ κλείσω.
 Εἰς σέ τὸ μέλλον εὐτυχές ἢ χεῖρ κοσμεῖ τῆς μοίρας,
 ἐμὲ δὲ πόνοι μ' ἔφθειραν, καὶ πρόωρον τὸ γῆρας,
 καὶ θεωρῶ τὸν θάνατον εὐεργεσίαν.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ζῆσε,

Ζῆσε. Παράδειγμ' ἀρετῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶσαι.
 Πρὶν ἢ σημάν' ἢ ὦρα σου μὴ τὴν ζωὴν ἀφήσης.
 Μεγάλα ἔχει θέλγητρα· ὠραία εἶν' ἡ φύσις.
 Ὁ κόσμος ὁ θεόπλαστος ὅταν φωτὸς πληροῦται,
 ἐκστατικὸν τὸ πνεῦμά μου πρὸς τὸν Θεὸν ὑψοῦται.
 Ἄλλ' εἰς τὸν τάφον. . . Ἡ αὐγὴ ὡς πρὶν θεν' ἀνατέλλη,
 θὰ κελαδῶσι τὰ πτηνὰ τ' ἀρμονικὰ των μέλη,
 πρὸς οὐρανὸν τῶν εὐτυχῶν ὁ ὕμνος θ' ἀναβαίνει,
 κ' ἐγὼ . . . εἰς τάφον σκοτεινὸν θὰ κεῖμαι τεθαμμένη !
 Μὴ ἀποθνήσκης, φίλη μου.

EMINE

Δραπέτευσον καὶ σώσου.

Πρὸς τοῦτο ἦλθα. Μὴν ἀργῆς, καὶ εἶναι ὀλεθρὸς σου.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὴν μεγαλοφυχίαν σου θαυμάζω, Ἐμινέ μου,
 πλὴν παῦσον, παῦσον. Εἰς αὐτὸ δὲν θὰ πεισθῶ ποτέ μου.
 Ὅμολογῶ πῶς τὴν ζωὴν ἠγάπων κ' ἐπεθύμουν·
 ἐν ὄσῳ ἦν ἀμόλυντος κ' ἐγὼ εὐδαίμων ἤμουν.
 Πλὴν δὲν θὰ ζήσω ρίπτουσα σὲ θῦμα εἰς δημίους.
 Θανάτους θέλεις ἀνθ' ἐνός νὰ ὑποστῶ μυρίους;
 Θεὸν ἀποθάνω, Ἐμινέ, καὶ τὴν ζωὴν θ' ἀφήσω,
 πρὶν ἢ σβεσθῇ εἰς δάκρυα, καὶ πρὶν ἢ τὴν μισήσω.

EMINE

Ἴδου ἡ ἀμετάτρεπτος λοιπὸν ἀπόφασίς σου;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ναί.

EMINE

Τότε ἄφες με λοιπὸν νὰ συνταφῶ μαζῆ σου,
 τῶν καρδιῶν μας τὸν δεσμὸν ὁ τάφος νὰ μὴ λύσῃ,
 καὶ νὰ συναποθάνωμεν ὡς εἴχομεν συζήσει.

ΦΡΟΣΥΝΗ (ρίπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς)

ὦ Ἐμινέ μου!

(Ὁπισθοδρομεῖ)

Ἵπαγε! Εἶναι καιρὸς νὰ κλίνω
 καὶ πρὸς Θεὸν τὴν φεύγουσαν ψυχὴν μου ν' ἀποτείνω.
 Ἄφες με μόνην. Ἀλλὰ πρὶν, εἰς σφράγισιν φιλίας,
 τὰς τελευταίας πλήρωσον ἐμὰς παραγγελίας.
 Ἄν τὸ ὑπόσχεσ', ἐλαφρὰ τῆς γῆς θ' ἀναχωρήσω,
 καὶ ἤσυχος θεὸν ἀναβῶ.

EMINE

Ἄ! Πρέπει νὰ σ' ἀφήσω!

Τοῦ μαρτυρίου κοινωνὸν νὰ μὲ δεχθῆς ἀρνεῖσαι,
 κ' ἐλπίζεις ὅτι θενά ζῶ, ὅταν νεκρὰ θὰ κεῖσαι!

Εἰς κύματα θὰ κυλισθοῦν τ' ἀγγελικά σου κάλλη,
καὶ ἡ χρυσῆ σου κεφαλὴ ὅπου ὡς ἄνθος θάλλει. ...

(Τὴν ἐναγκαλίζεται καὶ κλαίει.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄφες τὰ δάκρυα· καιρὸς δὲν εἶναι τῶν δακρῶν.
Ἐμφύσησόν μοι ἀρετὴν καὶ αἴσθημα ἀνδρεῖον,
ὅπως διέλθω τὴν φλιάν τῆς αἰωνίας πύλης.
Εἰς τὴν τροφὸν μου φρόντισον τὴν δυστυχῆ νὰ στείλῃς
τοὺς πολυτίμους λίθους μου καὶ τὰ ἐνδύματά μου.
Ἄς θυμιάζῃ ὄσω ζῆ τὰ εἰκονίσματά μου.
Καὶ τὸν πατέρα μου ἄλλοῦ ἂν δὲν πλανᾷ ἡ μοῖρα,
ἄς τῷ εἰπῶσι πῶς φιλῶ τὴν σεβαστὴν του χεῖρα,
ὅτι χωρὶς ἐγκλήματος ἀποχωρῶ τοῦ βίου,
καὶ τὴν ἐσχάτην του εὐχὴν ζητῶ ἀντ' ἐφοδίου.
Ἄν ἐλεήμων ποτὲ χεῖρ τὰ λείψανά μου θάψῃ,
εἰς γῆν ἀγίαν ἤθελον τὸν τάφον μου νὰ σκάψῃ.
Εἰς μέρος ὅπου νάρκισσοι καὶ ῥοδοδάφναι θάλλουν,
εἰς ὑπρείας χλοεροῦ λοφίσκου ἄς μὲ βάλουν.
Ἄς στεφανώσουν μὲ πυκνάς τὸ μνήμά μου πτελέας·
κάθε χειμῶνα εἰς αὐτὰς ἄς κλαίῃ ὁ βορέας,
πᾶν νέον ἔαρ ἀηδῶν τὰ φύλλα των ἄς σείῃ,
καὶ εἰς ἐμὲ τὸν μάιον μὲ ἄσματ' ἄς μηνύῃ.
Ὁ ὁδοιπόρος ὑπ' αὐτὰς ἀνάπαυσιν εὐρίσκων,
ἄς κάθηται βαρύθυμος εἰς τὸν τερπνὸν λοφίσκον,
καὶ βλέπων τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τάφου, ἄς δακρύῃ.

EMINE

Δὲν ἔχεις πόθον πλὴν αὐτοῦ ἄλλον τινά; Εἶπέ τον.

• ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἄλλον;

(Τὴν ἀτενίζει δι' ὀφθαλμῶν πληρουμένων δακρύων. ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς)

ᾠ! ἀπὸ μέρους μου ἀποχαιρέτησέ τον,
καὶ...

EMINE

Τὸν Μουκτάρην;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καὶ εἶπέ, ἡ λύπη μου ἡ μόνη
ὅταν τῆς γῆς ἀπέρχομαι, εἶν' ὅτι μ' ἔλησμόνει.
Ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ σπινθὴρ τοῦ βίου μου θὰ σβύσῃ,
καὶ οὐδὲ κἄν ἠθέλησε νὰ μ' ἀποχαιρέτησῃ!

EMINE

Σὲ λησμονεῖ! Ἄν δέσμιος στενωῶς δὲν ἐφρουρεῖτο,
θὰ σ' εἶχε σώσει, ἢ νεκρὸς πολὺ πρὸ σοῦ θὰ ἦτο.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Κρατεῖται! Τοῦτο ἐξηγεῖ. Τὰ δάκρυά του ρέουν,
κ' εἰς ἓνα θρῆνον τὰς ψυχὰς τὰς ἀδελφὰς συνδέουν.
Τὸν ἀσπασμὸν μου φέρε τῷ τὸν τελευταῖον. Λήθην
δὲν τῷ ζητῶ ὑπομονήν. Εἰς οὐρανὸν ἐκλήθην
προτέρα του, κ' ἐπείγομαι ἀμόλυντος νὰ φθάσω
τὸν νυμφικὸν μας θάλαμον νὰ προπαρασκευάσω.
Ἄ! πρόσμεινε...

(Διὰ χρωστήρος προσθέτει λέξεις τινὰς εἰς τὸ χαρτίον ὃ ἔγραφε, καὶ ἐγγει-
ρίζει αὐτὸ εἰς τὴν Ἐμινέν. Συγχρόνως τῇ δίδει τὸ δακτύλιον ὃ εἶχε λά-
βει παρὰ τοῦ Μουκτάρη)

Παράδος τῷ αὐτὰ, καὶ ἔχ' ὑγείαν.

Δὲν ἔχω πλέον θέλησιν ἐπὶ τῆς γῆς καμμίαν.

(Ἡ Ἐμινὲ τὴν ἀτενίζει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς μετὰ βαθείας θλίψεως, ῥίπτεται εἰς
τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ τὴν φιλεῖ. Ἐπειτα δὲ τὴν ἀφήνει βιαίως, καὶ ἀπο-
στρέφουσα τὴν κεφαλὴν, ἐξορμᾷ καὶ ἐξέρχεται.)

ΦΡΟΣΥΝΗ (μόνη)

Οὐδὲν μοι μένει ἐπὶ γῆς, καὶ πλάστα, πρὸς Σὲ στρέφω
 τὴν ἔρημον καρδίαν μου, ἣν ἐν πικρίαις τρέφω.
 Ἡ λάμψις ἡ ἀπατηλὴ τῆς γῆς τὴν εἶχ' ἔλκυσαι·
 εἰς τὴν πηγὴν τῆς λάμψεως ἐπίτρεψον ν' ἀντλήσῃ.
 Θεέ, Σὲ ὅστις τὸν ληστὴν ἐδέχθης προσπεσόντα,
 ὅστις ἰλέως συγχωρεῖς τὸν ἥμαρτον εἰπόντα,
 Σὲ, πλάστα, εἰς τὸν ἔσχατον δοξάζω στεναγμὸν μου.
 Κλίνον καὶ πρὸς μ' ἐπιεικῶς τὸ οὖς κ' ἐπάκουσόν μου.
 Ἡ χάρις ἡ πανύστατος δὲν μ' εἶναι δεδομένη
 ν' ἀνακουφίσω τὴν ψυχὴν, ἐξομολογουμένη
 εἰς ἐκκλησίας λειτουργόν. Εἰς ὥραν τὴν ἐσχάτην
 τὸ πνεῦμα παραδίδωμι εἰς Σὲ, Θεὸν προστάτην.

(Κλίνει τὸ γόνα, καὶ προσεύχεται σιωπηλῶς. Ὁ ΜΕΛΕΤΙΟΣ εἰσελθὼν τὴν
 θεωρεῖ μακρόθεν. Εἰς τὸ πρῶτόν του βῆμα ἀνασκιρτᾷ καὶ ρίπτεται εἰς τὴν
 ἀγκάλην του.)

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κύριος εἶη μετὰ σοῦ.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θεέ, νὰ μ' ἐλεήσης
 ἠυδόκησας. Ὡ πάτερ μου, ἔλθε νὰ ὀδηγήσης
 εἰς τὴν φρικτὴν κατάβασιν τὸ ἔσχατόν μου βῆμα.
 Θὰ μὲ φονεύσουν, πάτερ μου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Τῆς τυραννίας θῦμα,
 κόρη φιλότατη, οἱ σφαγεῖς σὲ σφάζουν τῆς Ἑλλάδος.
 Ὡς Ἑλληνὶς χριστιανὴ τὸ πνεῦμά σου παράδος.
 Ἐλθε εἰς τὴν καρδίαν μου ἥτις θρηνεῖ καὶ πάλλει.
 Ἐσχάτη σοὶ ἀνοίγεται ἡ πατρικὴ ἀγκάλη.
 Θ' ἀκολουθήσω ἐν βραχεῖ τὴν φεύγουσαν ψυχὴν σου.
 Ἄλλ' εἶσ' ἐτοίμη νὰ φανῆς ἐμπρὸς εἰς τὸν κριτὴν σου ;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐκεῖνος εἶναι κύριος, καὶ ἅμα διατάξῃ,
ἢ δούλῃ τῶν νευμάτων τοῦ ψυχῆ θενά πετάξῃ.
Πλὴν πῶς θὰ μ' ἀνεκούφιζεν ἐὰν τῆς ἁμαρτίας
τὸ βᾶρος ἐναπέθετον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας!
Ἡ ἀναξία θὰ φανῶ ἐμπρὸς εἰς τὸν σωτῆρα,
καὶ τῶν γηίνων ἄφροσιν πταισμάτων δὲν ἐπῆρα.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἡ θεία αὐτῆ ἀβρωγὴ σοὶ εἶναι ἀναγκαία;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγεται ἡ πύλη ἡ ὡραία
ὁποῖον ἐπουράνιον φῶς ἰλαρὸν αὐγάζει!
Εἰς ψαλμωδίας καὶ καπνοῦς ὁ ῥύστης πλησιάζει,
ἀγάπην καὶ συγχώρησιν ὁ ἱερεὺς ἀγγέλλει,
κ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν ἐλπίς ἐξανατέλλει.
Δάκρυα χύνει ὁ λαὸς, κ' εἰς σχῆμα μετανοίας
τὸ γόνυ κάμπτων, χάριτος πληροῦται οὐρανίας.
Ἡ ἁμαρτία λύεται, ὁ θάνατος νικᾶται·
τὸ ἄβρῆτον μυστήριον τῆς κοινωρίας δρᾶται.
Εἰς ὅσα μέρ' ἡ σταύρωσις τοῦ πλάστου προσκυνεῖται,
μεταλαμβάνων τὸν Θεὸν ὁ θνήσκων, εὐλογεῖται·
κ' ἐγὼ τῆς χάριτος αὐτῆς στεροῦμαι τῆς μεγίστης!

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἡ πίστις κάμνει θαύματα. Ἡ ἐδική σου πίστις
ἀνέβη ὡς θυμίαμα εἰς οὐρανόν. Μὲ θάρρος
ἀπόθες εἰς τὸ στῆθός μου τὸ τῆς ψυχῆς σου βᾶρος.
Μάθε ἀπὸ τινος καιροῦ πῶς εἶμαι λειτουργός του.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὡ τὸν ἀνέκφραστον βαθμὸν τῆς ἀγαθότητός του!
 Τὴν τρέμουσαν καρδίαν μου ἐτοίμ' εἰμι ν' ἀνοίξω,
 καὶ τὰς μυχιατέρας τῆς πτυχᾶς νὰ καταδείξω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς ὄνομα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καρδιογνώστου,
 ὑπόσχεσαι ἀλήθειαν ν' ἀποκριθῆς ἐμπρός του;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅταν ἡ ἄδυτος αὐγὴ ἐγγίξῃ ν' ἀνατείλῃ,
 εἰς τὴν στιγμὴν ποῦ κλείονται δὲν ψεύδονται τὰ χεῖλη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Εἰς ὄνομα τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ τὸ πᾶν εἰδότος,
 εἰπέ, τί φέρεις γῆϊνον ἐπὶ τοῦ συνειδότος;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἦγάπησα τὸν ἄριστον, κ' ἐκείνου ἡ λατρεία
 ἐξώγκου τὴν καρδίαν μου ἐν ὑπερηφανείᾳ.
 Εἰ κ' ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεὸν βαθέως ἠύγνωμόνει,
 ἀλλὰ τὸ πλάσμα βλέπουσα, τὸν πλάστην ἐλησιμόνει.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Μετανοεῖς εἰλικρινῶς τὴν πλάνην ποῦ γνωρίζεις;
 Πρὸς τὸν ποιμένα, πρόβατον ἀπολωλὸς γυρίζεις;
 Ἦρνήθης τὰ ἐπίγεια;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀπέβαλα τὴν ὕλην,
 καὶ ἡ ψυχὴ μου αἶρεται πρὸς τοῦ φωτὸς τὴν πύλην.
 Ἄλλ' ὅταν αὕτη ἀνοιχθῇ, ἐν μέσῳ τῶν ἀκτίνων
 ἐλπίζω αὐθις παρ' ἐμὲ πῶς θὰ ἰδῶ ἐκεῖνον.
 Ἄν τὰς καρδίας ὁ Θεὸς πρὸ πάντων ἐξετάζῃ,
 τοῦ παραδείσου στέφανον θενὰ τῷ ἐτοιμάζῃ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀκόμη τὴν ἐπίγειον δὲν ἀπεδύθης μέθην;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀλήθειαν ὠμίλησα, καθὼς τὴν ὑπεσχέθην.
 Οὐχὶ ἐπίγειον. Ἡ γῆ μοι εἶναι πλέον ξένη.
 Ἡδ' ἡ ψυχὴ ὑπόπτερος πλανᾷτ' αἰωρουμένη,
 καὶ ἂν ἀκόμη μέλλουσαν ἐλπίζω εὐτυχίαν,
 στηρίζω τὴν ἐλπίδα μου εἰς θείαν εὐλογίαν.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Καλόν. Ἄν ἔχω λέγε μοι καὶ ἄλλο τι ν' ἀκούσω.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὅσακις ἴσως τὸ κακὸν ἠμπόρουν ν' ἀποκρούσω,
 ὅσακις πράξεων καλῶν περίστασιν νὰ εὔρω,
 ὁ ζῆλος ἂν δὲν μ' ἔλειψε νυστάζων, δὲν ἤξεύρω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Δὲν ἔχεις ἄλλο νὰ εἰπῆς;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Οὐδὲν ἐν γνώσει ἄλλο.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἄλλ' ἐπ' ἐγκλήματι αὐτοὶ σὲ τιμωροῦν μέγλω.
 Ὅποιόν σου τὸ ἐγκλημα; Σ' ἐπερωτᾷ ὁ κρίνων.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ κρίνων μεταξὺ ἐμοῦ ἐδίκασε κ' ἐκείνων.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἀδίκως ἀπετόλμησαν διαβολὴν ἐκεῖνοι;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὸ δίκαιον καὶ ἄδικον ὁ οὐρανὸς ἄς κρίνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κηρύττεσαι ἀμαρτωλὴ; Συγγνώμην ἐκ καρδίας
 καὶ ἄφεσιν δι' ὅλας σου ζητεῖς τὰς ἀμαρτίας;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Πλήν τοῦ Θεοῦ ἀνεύθυνον κἀνένα δὲν γνωρίζω.

Ὅμολογῶ πῶς ἔσφαλα, καὶ ἄφεςιν ἐλπίζω.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ (θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, προσεύχεται κρυφίως.
Μετὰ ταῦτα)

Φροσύνη μου, εἰς τ' ὄνομα τοῦ τρισαγιωτάτου
σοὶ ἀναγγέλλ' ἡ γλῶσσά μου τὴν ἀγαθότητά του.
Τὰ σφάλματά σου συγχωρεῖ, καὶ πράως σὲ δικάζει.
Διὰ τῆς οὐρανίας του εὐχῆς σὲ ἀγιάζει.

Θὰ σὲ δεχθῆ ὁ οὐρανός, ὡς διαβῆς τὸ μνημα.

Ἄνάβ' ἀγνή περιστερὰ καὶ τῶν τυράννων θυμα.

Περίμενέ με, καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν τυράννων,
πρὸς σὲ θὰ ἔλθω, ἀποθεῖς τὸν φόρτον τῶν βασάνων.

Ἐμπρὸς τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ τὴν κεφαλὴν σου κλίνον,
καὶ ὑπὲρ τῆς λυτρώσεως προσεύχου τῶν Ἑλλήνων.

(Τὴν εὐλογεῖ διὰ τῆς χειρὸς, ἣν τῆ δίδει νὰ φιλήσῃ, καὶ ἐνταυτῷ περιπαθῶς
τὴν ἐναγκαλίζεται.)

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐθραυσε τώρα ἡ ψυχὴ τ' ἀνθρώπινα δεσμά τῆς.

Οἱ ὀφθαλμοί μου ἔβριψαν τὸ δέμα τῆς ἀπάτης.

Βλέπω. . . Εἰς θρόνον κάθηται ἡλίων ὁ Θεός μου,
καὶ εἰς τὰς χεῖράς του κρατεῖ τὴν ἄλυσιν τοῦ κόσμου.

Εἰς κάλπην στάζει ἀργυρᾶν τὸ αἷμα τῶν σφαγίων.

Τὸ βλέπει. — Ἴδου σείεται ὁ μέγας του βραχίων.

Ἴδου, ἀκούω νὰ βροντᾶ, ὁ οὐρανός ἀστράπτει

σπινθήρ οὐράνιος πετᾶ,

καὶ καίει ὅ,τι ἀπαντᾶ, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνάπτει.

Ὁ βράχος χεῖμαρρον φλογῶν εἰς τὰς κοιλάδας χύνει.

Περὶ τῶν ὄλων ὁ ἀγών.

Σταυρὸς ὑψοῦται, ὀδηγῶν καὶ κρύπτει' ἡ σελήνη.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου, πῶς ἐξηγῶ τὸν ἐνθουσιασμόν σου ;
Δὲν εἶδα ὠραιότερον ποτὲ τὸ πρόσωπόν σου.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐμπρὸς, τῶν βράχων ἀετοὶ, δελφῖνες τοῦ Αἰγαίου !
Ἡ δόξα αἵματ' ἀπαιτεῖ,
ἀλλ' εἶν' ἡ δάφνη φθονητὴ εἰς μέτωπον γενναίου.
Θαλάσσης θραύονται ἀφροὶ εἰς ναῦς ἀνθρωποφάγους.
Κινοῦνται κύκνοι ἐλαφροὶ
κ' ἡ πτέρυξ των ἀποτεφεροῖ τὰ ὄρη τοῦ πελάγους.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ποῖον χρησμὸν θεόπνευστον προφέρει ἡ φωνή σου ;
Τίς, κόρη μου, σ' ἠνέφξε τὰ βάθη τῆς ἀδύσσου ;

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ ἀριθμὸς μὴ σᾶς φοβῆ. Χρισθῆτε θεῖον μῦρον.
Εἰς ἄδην τις ἂν καταβῆ,
εἶναι λαμπρά του ἀμοιβῆ ὁ φοίνιξ τῶν μαρτύρων.
Τῆς τυραννίας ἡ κηλὶς εἰς αἵματ' ἀπεπλύθη.
Διὰ τῆς θείας του βουλῆς
ἡ ἀναστᾶσα βασιλὶς χλαμύδα ἐνεδύθη.

(Ἡ θύρα ἀνοίγεται. Εἰσέρχεται ὁ ΧΑΣΑΝΗΣ μετ' ἄλλων ΜΑΥΡΩΝ. Ἡ Φροσύνη συνερχομένη κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ της, τοὺς βλέπει ὑπερηφάνως.)

ΧΑΣΑΝΗΣ

Ὁ ἥλιος εἰς τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς ἐφάνη,
καὶ κατὰ τὸ διάταγμα ἤξεύρεις ὅτι φθάνει. . . .

ΦΡΟΣΥΝΗ

Σ' ἀκολουθῶ.

(Πρὸς τὸν πατέρα της)

ὦ! δὸς μοι, δὸς τὴν σεβαστὴν σου χεῖρα.
Τὴν εὐλογίαν παρὰ σοῦ τὴν πατρικὴν ἐπῆρα.

ἀκόμη πρόσθετες εἰς αὐτὴν τὴν πατρικὴν εὐχὴν σου,
καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου μου τὸ θέατρον μακρύνσου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Φροσύνη μου !

(Τὴν ἐναγκαλιζέται, προσπαθῶν ματαίως νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του)

Εἰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐνδυναμώσου.

Ἐγὼ θὰ σ' εἶμαι ὁδηγός, . . . κ' ἐν τάχει ὀπαδός σου.

(Ἡ Φροσύνη καταφιλεῖ τὴν χεῖρά του. Οἱ Μαῦροι τὴν περικυκλοῦσιν. Ἐξωθεν
θορυβῶδης μουσικὴ μετὰ τυμπάνων, ἣτις μακρυνομένη, ἀφ' αὐτῆς ἐξήλθαν, κα-
ταντᾶ βαθμηδὸν εἰς ἡσυχον μουσικὴν νεκρώσιμαν.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Δωμάτιον τοῦ Ἄλῃ, ὡς εἰς τὸ τέλος τοῦ Α' μέρους. Διὰ τῶν παραθύρων
εἰσδύουσιν αἱ πρῶται ἀκτίνες τῆς ἀνατολῆς. Ἐπὶ τῆς τραπέζης λύχνος
πλησιάζων νὰ σβεσθῇ. Εἰς τὴν τράπεζαν κάθηται ὁ **ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ**, τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὸ πτυχίον καὶ τὸ δακτυλίδιον ἃ
τῷ ἔπεμψεν ἡ Φροσύνη. Φαίνεται ἀγρυπνήσας καὶ πάσχων)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (μόνος)

Ὁ λύχνος μου ψυχομαχεῖ, καὶ νέαν τροφὴν θέλει.
Τόσον ἀργά ! Ὁ ἥλιος ἀρχίζει ν' ἀνατέλλῃ.
Ἦ σὺ λαμπρέ μου ἥλιε, ὦ σὺ ὠραῖον φῶς μου!
ἄραγε σ' ἐχαιρέτησεν ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κόσμου ;
Ποῦ εἶσαι ; Εἰς τὰ βάραθρα τὰ μαῦρ' ἀναστενάξεις,
ἢ ἴσως πνεῦμα καθαρὸν τὸν φίλον σου κυττάξεις ;
Ἐδὼ ποῦ μὲ παρήτησας παντέρημον ἰδέ με,
τὰ δάκρυά μου ξήρανε, καὶ παρηγόρησέ με.
Ἦ λύσσα ! ὦ ἀκοίμητον εἰς τὴν ψυχὴν μου μῖσος !
Κρατοῦμαι δέσμιος, ἐν ᾧ σὲ θανατώνουν ἴσως.
Ἐπάνωθεν ἀπαντηθοῦν τὰ πνεύματά μας λέγεις·
ἐπάνω, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς οὐρανίας στέγης

θενά συνευτυχήσωμεν ὀπόταν ἀποθάνω ;
 Ἐπάνω ! . . . Τίς ἐγγύησις πῶς εἶναι ἐν ἐπάνω ;
 Ἄλλ' ἐὰν λάμπω ὅσω ζῶ καθὼς τὸ φῶς ἐκεῖνο,
 ἂν ὡς ἐκεῖνο τήκωμαι καὶ ὡς ἐκεῖνο σβύνω ;
 Ζωογονεῖ περὶ αὐτὸ ὁ κύκλος ὁ λαμπρὸς του.
 Ἄλλὰ, πνοὴ ἐφύσησε. Τί ἐγίνε τὸ φῶς του ;
 Εἰς εὐρυθμον συνάφειαν ἢ ὕλ' ἡρμολογήθη·
 ὡς ὁ ρυθμὸς συνταραχθῆ, ἢ ὕλη διελύθη.
 Ἡ ζῶσα εἰς τὴν γενεὰν ὑποχωρεῖ τὴν νέαν.

(Οἱ ὀφθαλμοὶ του πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ βιβλιαρίου. Ἀτενίζει αὐτὸ, καὶ ἔπειτα ἀναγινώσκει βραδέως)

« Ὁ ἐμφυτεύσας εἰς ἡμᾶς θεότητος ἰδέαν,
 μᾶς ἡγγυήθη δι' αὐτῆς αὐτὸς ἀθανασίαν. »
 ὦ ἄγγελε, ἀπόλαυσιν μ' ὑπόσχες' αἰωνίαν.
 Ἡ οὐρανία σου ψυχὴ, ναὶ, ναὶ, δὲν ἐγεννήθη
 διὰ νὰ σβύσῃ ὡς τὸ πῦρ εἰς τὰ νεκρά σου στήθη.
 Εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς τῶν θείων σου βλεμμάτων
 ἔβλεπον λάμψιν ἄσβεστον ἡλίων ἀθανάτων.
 Μετ' οὐ πολὺ θὰ μὲ ἰδῆς, θὰ σὲ ἀκολουθήσω,
 καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ πλησίον σου θὰ ζήσω.

(Βλέπει τὸ χαρτίον)

Ὅλη ἀγάπη πρὸς ἐμὲ ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ σου,
 καὶ πρὸς ἐμὲ οἱ ἔσχατοι πετῶσι στοχασμοί σου.

(Φιλεῖ τὸ δακτυλίδιον καὶ τὸ περᾶ εἰς τὸν δάκτυλόν του. Ἐπειτα μένει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἀκινήτως ἐστηριγμένους εἰς τὸ χαρτίον. Εἰσέρχεται ὁ ΑΛΗΣ, καὶ τὸν θεωρεῖ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπηλῶς)

ΑΛΗΣ

Μουκτάρη, εἶσαι ἔξυπνος, καὶ οὔτε ἐκοιμήθης.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ὅχι.

ΑΛΗΣ

Ἠγρύπνησας πολὺ, τὴν κλίνην σου ἠρνῆθης.
 Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ κλίν' ἡ κεφαλὴ σου,
 καὶ αἷμα οἱ φλεγόμενοι σταλάζουν ὀφθαλμοί σου.
 Ἀπόφευγε τὴν δύναμιν πασχούσης φαντασίας,
 καὶ τὰς ὁράσεις τῆς νυκτὸς φοθήσου τῆς ἀγρίας.
 Εἰς ὕπνου κατευνάζοντος παράδος τὴν ἀγκάλην,
 καὶ τὸν θυμὸν, καὶ ὄλην σου τὴν μέριμναν τὴν ἄλλην.
 Μὴ θέλῃς νὰ αἰσχύνωμαι πῶς κλαίει ὁ υἱός μου
 δι' ἓν χυδαῖον γύναιον, τὸ ἔσχατον τοῦ κόσμου.
 Γυναικωνίτης σ' ἔλειψεν; Εἴσαι υἱὸς σατράπου.
 Εἰπέ· πληροῦτ' ἐν ἀκαρεῖ. Τὰ δάκρυα ἐντράπου.

(Ὁ Μουκτάρης τῷ ἀκοντίζει βλέμμα οἴκτου καὶ περιφρονήσεως. Ἐπειτα
 προσηλοῖ πάλιν τὸ βλέμμα εἰς τὸ χαρτίον.)

Ἐμπρός σου μὴ με στηλωτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσέχῃς,
 ὡς τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν τῆς τύχης σου νὰ ἔχῃς.

(Περιμένει ἀπόκρισιν. Ὁ Μουκτάρης μένει εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.)

Καλὰ τὸ κάμνεις· τὸν πιστὸν νὰ παίζῃς ἐραστήν της.
 Ἴσως προσμένεις νὰ ἰδῇς ἐμπρός σου τὴν ψυχὴν της.
 Τί ἄπορον ἂν σ' ἔπεισαν καὶ ἱερέων μῦθοι,
 ὁ ἔρως ὁ αἰώνιος ἀφ' οὗ σέ καταπείθει.

(Ὁ Μουκτάρης ἀκίνητος. Ὁ Ἄλῃς περιμένει στιγμὰς τινάς. Ἐπειτα στρέφεται
 δυσανασχετῶν καὶ μακρύνεται.)

ΧΑΙΝΙΤΣΑ (εἰσερχομένη μετὰ σπουδῆς, πρὸς τὸν Ἄλῃν)

Ζωὴν νὰ ἔχῃς, ἀδελφέ. Ἡ τύχ' ἡ φιλική σου
 εἰς ὄλας τὰς ὀρέξεις σου κηρύττετ' εὐμενής σου.
 Ἡ Ἐμινὲ ὑπέγραψεν.

ΑΛΗΣ

Ἐπέγραψε!

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Καὶ τώρα

ἴσως τῆς ἐκτελέσεως παρῆλθε καὶ ἡ ὥρα.

ΑΛΗΣ

Εὐθύς, τῆς ἐκτελέσεως! Πῶς δὲν ἠρώτας πρῶτον;

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ὡς εἶπας ἠκολούθησα. Ἠπείθουν ἂν ἠρώτων.

ΑΛΗΣ (δεικνύων τὸν Μουκτάρην)

Ἴδέ τον.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ὁ ἀνεψιός!

ΑΛΗΣ

Τὸν βλέπεις; Δὲν κοιμᾶται,
οὐδ' εἶναι ἔξυπνος. Ἄλλοῦ τὸ πνεῦμά του πλανᾶται,
καὶ φαντασμάτων μεταξὺ συστρέφεται ἀγρίων

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Ἡ πεισματώδης σιωπὴ εἶναι κακὸν σημεῖον.

(Πλησιάζει τὸν Μουκτάρην)

Μουκτάρη, δεῖξε ἀνδρική πῶς εἶναι ἡ ψυχὴ σου.

Ἐξημερώσου.

(Ὁ Μουκτάρης τὴν ἀτενίζει ὡς νὰ μὴ τὴν ἐγνώριζε. Συνελθὼν ἔπειτα, ρίπτει
βλέμμα πρὸς οὐρανὸν μετὰ πικροῦ μειδιάματος, καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν
πρώτην ἀκίνησιάν. Ἡ Χαϊνίτσα τὸν παρατηρεῖ καὶ ταραττεται)

Λησμονεῖς ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς σου,
τὸν ἑαυτὸν σου λησμονεῖς. Ἡ θλίψις σου σὲ φθείρει.
Ἐκτὸς τοῦ αὐλακος φοβοῦ τὸ πνεῦμά σου μὴ σύρῃ.
Αἱ λύπ' αἱ ἀχαλίνωτοι τὸ λογικὸν ἀμβλύνουν.
Αἱ κλίσεις σου αἱ ἀγενεῖς τὸν νοῦν σου ἐταπείνουν.
Ἐρωτος δῶρα ἐκλεξοῦ καὶ λάβ' εὐγενεστέρως.
Μὴ ἔστω σοῦ ἀνάξιος καὶ ποταπὸς ὁ ἔρως.

Μὴ σιωπᾶς. Οἱ φίλοι σου δὲν εἶναι ἀγνωστοί σου.
Εἰπέ, καὶ νὰ ἐκδικηθῆς ἂν θέλῃς, ἐκδικήσου.

ΑΛΗΣ (πρὸς τὸν ΧΑΣΑΝΗΝ, εἰσερχόμενον)

Τί εἶναι, Μαῦρε;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ (ἀφήνουσα τὸν Μουκτάρην, περιέργως πρὸς τὸν Χασάνην)

Ἔγινε, τί ἔγινεν; ὁμίλει.

Ἐξετελέσθη, ὁ Πασᾶς ὡς εἶχε παραγγεῖλει;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Νὰ ἔχη χρόνους ὁ Πασᾶς· καὶ ὅσοι τὸν πικράνουν,
ὁποῖον τέλος ἔλαβεν ἐκείνη, νὰ λαμβάνουν.

(Ὁ Μουκτάρης τὸν ἀτενίζει ὡς ἡλίθιος.)

ΑΛΗΣ

Πῶς δὲν περιεμένατε νὰ σᾶς προστάξω πάλιν;

ΧΑΪΝΙΤΣΑ

Ἡ προσταγή σου ἱερά. Οὐδεὶς προσμένει ἄλλην.

(Πρὸς τὸν Χασάνην)

Καὶ λέγεις, — ἐτελείωσεν; Εἶν' ἀληθές;

ΧΑΣΑΝΗΣ

Καθ' ὄλα.

Τὸ σῶμά της κατέπιαν τὰ κύματ' ἀφροβόλα.
Ἄνέδου πάλιν, κ' ἔπλεε μ' ἀγῶνα, κ' ἦν πλησίον
νὰ διαφύγη. Πλὴν αὐτὸς ὁ στιβαρὸς βραχίων
τὴν ἔσπρωξε, ποῦ . . .

(Ὁ Μουκτάρης ὁρμᾷ ἐμμανῆς καὶ τὸν ἀρπάζει ἐκ τοῦ λαιμοῦ. "Ὅλοι ὀπισθοδρομοῦσι")

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Ἐκτρωμα, ἐγὼ νὰ σοὶ τὸ δείξω.

(Τὸν ἀπωθεῖ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεώς του)

Ἔπαγε, τέρας. Ἄξιον δὲν εἶσαι νὰ σὲ πνίξω.

Σὺ, ἔχων μαῦρον πρόσωπον ἀσχήμου διαβόλου,
ἂν ἔχῃς μαύρην τὴν ψυχὴν δὲν ἀπορῶ διόλου.

Κηρύττεις διὰ τῆς μορφῆς πῶς εἶσαι μαῦρον κτῆνος.
Ὁ ἄδης ποῦ σ' ἐξέμεσε, σὲ φρίττει.—'Ἄλλ' ἐκεῖνος,

(Δεικνύων τὸν Ἄλῆν)

ἐκεῖνος, ὦ! ἰδέτε τον. Τὸν βλέπετε; Ἴδού τος.
Ζηλεύεται ἡ δόξα του, ἡ φήμη καὶ ὁ πλοῦτος·
εἶναι πασᾶς, ἀνώτερος τῆς ἐδικτῆς σας σφαίρας.
'Ἄλλὰ, τὸν βλέπετε; αὐτὸς τοῦ ἄδου εἶναι τέρας.
'Αῶν αἷμα, καθαρὸν αἰ χεῖρές του μυρίζουν·
πανώλην φέρουν,— φύγετε! — εἰς ὅ,τι ἂν ἐγγίζουν.
Αὐτὸς τὴν ἐθανάτωσεν. Αὐτός. Δὲν μ' ἐννοεῖτε.
Ναί, πράξατε ἀνόμημα ὁποῖον ἤμπορεῖτε,
ἀδελφοκτόνοι γίνετε, φονεῖς καὶ τεκνοκτόνοι,
τὰς πράξεις σας ἡ πράξις του τὰς ὑπερβαίνει μόνη.
Θὰ εἴσθε σεῖς εἰς τὴν Ἑδὲμ, κ' ἐκεῖνος εἰς τὰ σκότη.
Τὴν ἐπνίξε. Πλὴν διατί ἤξεύρετε; Διότι
ἐκεῖν' ἡ ἀκηλίδωτος, ἡ ἄμωμος ἐκείνη,
εἶχε τῆς κατασχύνης της τὸν θάνατον προκρίνει.
Αὐτὸς ὅστις ἐγκλήματα πῶς τιμωρεῖ κηρύττει,
ἐφόνευσε τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐγκλημα ἐζήτει.
Παρὰ τοῦ κόσμου θαυμασμοῦ λαμβάνεις φόρον ἴσως,
πλὴν κ' ἐγὼ τρέφω πρὸς αὐτὸν εἰλικρινὲς τὸ μῖσος.

(Προχωρεῖ πρὸς τὴν Χαϊνίτσαν, καὶ λαμβάνει αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς)

Καὶ σὺ ποῦ βλέπεις ἤσυχος ἐδῶ καὶ θριαμβεύεις,
δὲν τρέχεις εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ἄδου νὰ κατέβῃς;
Ναί, ἔχιδνα φαρμακερά, ποῦ ἔμαθες νὰ πνίγῃς,
εἰς ἄλλον κόσμον δὲν ζητεῖς τὸ βλέμμα μου νὰ φύγῃς;

(Πρὸς τὸν Ἄλῆν)

Ἐξεύρεις ποία εἶν' αὐτὴ ποῦ ἴσταται ἐμπρὸς σου,
αὐτὴ ἡ πολυμήχανος μυστικοσύμβουλός σου;

ΧΑΙΝΙΤΣΑ (μεγαλοφώνως)

Εἶν' ἔμμανής. Τὸ πνεῦμά του κινεῖ παραφροσύνη.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ὕψων ἔτι μᾶλλον τὴν φωνήν)

Νὰ σὲ φονεύσῃ ἤθελε, καὶ εἶχε μοὶ προτείνει
τὸν θρόνον καὶ τὴν χειρὰ της· καὶ ὡς ἡρνήθην φρίττων,
παραίτιος ὁ ἔρωσ μου ἐνόμισε πῶς ἦτον,
κ' ἡ ἄνομος τὴν δυστυχῆ ἰδοῦσ' ἀντίζηλόν της,
αὐτὴν εἰς θῦμα ὠρισε, καὶ σὲ εἰς δῆμιόν της.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

Πιστεύεις τοῦ μανιακοῦ τοὺς λόγους, ἀδελφέ μου;

ΑΛΗΣ

᾽Ω! τί σκοποὶ τεράστιοι! Λέγεις ὀρθῶς, υἱέ μου.

Νὰ τὸ προσμένω ἔπρεπεν. ᾽Αξίως ἐβραβεύθην
διότι εἰς τὴν δολερὰν αὐτὴν ἐνεπιστεύθην.

᾽Ω! Γνωρίζομεθ', ἀδελφή. Δὲν μ' ἔβλαψε διόλου
πῶς νέον δεῖγμα ἔλαβα τοῦ μισητοῦ σου δόλου.
Θέλω φροντίσει.

ΧΑΙΝΙΤΣΑ

᾽Αδελφέ...

ΑΛΗΣ

Νὰ σιωπᾶς προστάζω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

᾽Αν σ' ἔπεισεν ὁ λόγος μου ὀλίγον ἐξετάζω.

Σεῖς ἔρπετε εἰς τὸν πηλὸν κ' εἰς τὰ συμφέροντά σας,
καὶ σύρετ' εἰς τὸν βόρβορον τῆς γῆς τὰ σώματά σας.

Στέγην ἐγὼ ἐπὶ τῆς γῆς νὰ μείνω δὲν εὐρίσκω,
καὶ ὡς μαζῆ της ἔζησα, μαζῆ της ἀποθνήσκω.

(Ἀρπάζει ἀπὸ τῆς ζώνης ἐνὸς τῶν Μαύρων ἐγχειρίδιον, καὶ θέλει νὰ κτυ-
πηθῇ. Ὁ Ἄλλης τὸν ἀφοπλίζει.)

ΑΛΗΣ

Μουκτάρη! Παρεφρόνησας, υιέ; Σὲ βεβαιώνω
πῶς ἀκριβὰ τὴν πράξιν μου τὴν ἀδικὸν πληρόνω.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Οὐδ' ἐπ' αὐτῆς μου τῆς ζωῆς δὲν ἔχω ἐξουσίαν;

ΑΛΗΣ

ᾠ! πράυνον τὴν μαύρην σου, ταλαίπωρε, μανίαν.

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ

Εἶμαι λοιπὸν αἰχμάλωτος; ᾠ! τότε πρόσεχέ με.
Καὶ δι' ἐμέ, καὶ διὰ σέ, καὶ διὰ πάντας τρέμε,
διότι τὰς ἀλύσεις μου ἀμέσως ὡς συντρίψω,
τὸ σῶμά μου ἐπὶ σωροῦ πτωμάτων θενὰ ρίψω.

ΑΛΗΣ

Καὶ τοῦτο εἶναι δυνατὸν, ἂν ἀφευκτοὺς τὸ κρίνης.
Εἰς στενωτάτην φύλαξιν, ὡς εἶπες, θενὰ μείνης,
καὶ ὄσω νὰ ἰατρευθῆς.

(Ὁ Μουκτάρης ἐπιστρέφει εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἄγριου.)

ΔΕΒΩΡΑ (εἰσορμῶσα περίτρομος, καὶ ἐκτὸς ἑαυτῆς)

Τί συμφορὰ, Πασᾶ μου!

Τί νὰ ἰδῶ μοι ἐμελλεν εἰς τὰ γηράματά μου!

ΑΛΗΣ (τεταραγμένος)

Ἄφες, κυρά. Ἐξεύρομεν.

ΔΕΒΩΡΑ

Πασᾶ μου ἡ Φροσύνη...

ΑΛΗΣ (ὁμοίως)

Ἐξεύρω τώρα. Ἐγινε, κυρά· δὲν θ' ἀπογίνη.

ΔΕΒΩΡΑ

Πλὴν ἔμαθεν ἡ Ἐμινὲ τὸ φοβερόν της τέλος,
κ' ἐτρώθη ἡ καρδία της ἀπὸ θανάτου βέλος.

Ἐκεραυνώθη· ἔλειψαν ἀμέσως οἱ σφυγμοὶ τῆς.
Μὲ τὴν ψυχὴν τῆς φίλης τῆς ἀνέβη κ' ἡ ψυχὴ τῆς.

ΑΛΗΣ (μετὰ φοβεροῦ βλέμματος πρὸς τὴν Χαϊνίτσαν)

Κ' ἡ Ἐμινέ!

(Ἡ Χαϊνίτσα, μείνασα μέχρι τοῦδε ὡς ἀπολελιθωμένη, ῥίπτεται ἔξω.)

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐγειρόμενος)

Κ' ἡ Ἐμινέ. — Μὴ εἴχετε νομίσει
πῶς τοὺς ἀγγέλους ὁ Θεὸς πλησίον σας θ' ἀφήσῃ;
Σεῖς, φίλαι, εἰς τῶν οὐρανῶν τὸν θόλον τώρα ζῆτε.
Προσμένετε. Μετ' οὐ πολὺ κ' ἐμὲ θενά δεχθῆτε.
Σᾶς θὰ δικάσῃ καὶ αὐτοὺς τῶν καρδιῶν ὁ γνώστης.

ΑΛΗΣ

Κ' ἡ Ἐμινέ! Ἐφόνευσα κ' ἐκείνην!

ΜΟΥΚΤΑΡΗΣ (ἐρχόμενος πλησίον τοῦ, καὶ βλέπων αὐτὸν κατὰ πρόσωπον)

Δήμιός τῆς.

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΜΕΡΟΣ ΕΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ Καλαβρύτης, Ἀθηναῖος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ, φίλος του.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ, φίλος τοῦ Ὑπουλίδου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ, ἐπαρχιώτης.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ, βωδὸν πρόσωπον.

Ἡ πρᾶξις εἰς Ἀθήνας.

Ο ΜΝΗΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑΣ

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον τοῦ Καλαρρύτου, ἔχον θύραν εἰς τὸ βάθος, καὶ ἄλλην πλαγίαν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (εἰσέρχεται, κρατῶν ἐπιστολὴν)

Αἶ! Κύρ Ἀνδρέα! Χάθηκες; Δὲν εἶν' ἐδώ·
καὶ ὁ εὐμορφονιός μου φθάνει. Χα χα χα!
Ἄ! Κύρ Ἀγροικογιάννη!

(Ἀναγινώσκει)

«Σᾶς εὐχαριστῶ,

Κύρ Ὑπουλίδη φίλτατε, ὅτι ζητεῖς
νὰ μὲ νοικοκερεύσης. Αὔριον κινῶ,
καθὼς μὲ γράφεις, καὶ τετράδην τὸ πρῶτ'»
(τετράδην, δηλονότι σήμερον), «καλῶς
νὰ μὲ δεχθῆτε». — ὦ! Καλῶς σᾶς ηὔραμεν! —
«Ἄν εἶν' ἡ νύμφη καθὼς λές 'ς τὸ γράμμα σου,
καλὴ τιμὴν νὰ φέρῃ εἰς τοῦ λόγου μου,
ἂν τρόπους ἔχῃ εὐγενεῖς κ' ἀρχοντικούς,
ἂν εἶναι νέα, καὶ ἂν εἶναι εὐμορφη,
μὲ ταῖς χαραῖς σας, τὴν φορῶ τὸ στέφανο,
καὶ δεύτερός σου γίνομαι ἐξάδελφος,
καλέ μου Ὑπουλίδη». — Κάποιος σ' ἔγνεψε!
Τὸν βλέπεις ἀξιώσεις; Νέαν κ' εὐμορφήν
τοῦ λόγου του τὴν θέλει. Γέρε Σιληνέ!

Τῆς ὑπανδρείας ἄγγελον ἀνεψιᾶν

Ξεχνᾷ πῶς ἔχει, καὶ γυναῖκα εὐμορφη
καὶ νέαν θέλει, νὰ μεγαλοπιάνεται,
νὰ ἔχη τρόπους εὐγενεῖς. ὦ! Ἐννοια σου!
Ἐδάγκασες τ' ἀγκίστρι. Ἐδῶ σ' ἤθελα.

(ΑΝΔΡΕΑΣ, διὰ τῆς πλαγίας θύρας εἰσερχόμενος, καὶ μέγα κλειδίον κρατῶν,
χωρὶς νὰ ἰδῆ τὸν Ὑπουλίδην, διευθύνεται πρὸς τὴν θύραν τοῦ βᾶθους.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

Αἶ! Ἐώρας εἶναι. ὦρα νὰ πηγαίνωμεν.
Μὴ λησμονήσω νὰ κλειδώσω.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄφες με
νὰ ἔβγω πρῶτον, καὶ κλειδώνεις ἔπειτα.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς, Ὑπουλίδη, εἶς' ἐδῶ; Δὲν τό'λεγες,
εὐλογημένε; Παρ' ὀλίγον σ' ἔκλεια,
καὶ τότε καλὸν βράδου.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κὺρ Ἀνδρέα μου,
καὶ διὰ ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Αἶ! ποῦ;
Γυναῖκα ἔχω; παιδιὰ ἔχω καὶ σκυλιά;
Σκοτώνω, καθὼς λέγουν, τὸν κακὸν καιρόν.
Ὅλίγους γύρους φέρω εἰς τὴν μουσικὴν,
'ς τὰ καφρενεῖα, λιγουλάκι δόμινον,
κᾶμμίαν πρέφαν, πότε τοῦτον ἀπαντῶ,
πότε τὸν ἄλλον, πίνομεν, τὰ λέγομεν,
καὶ μὲ τῆς ὥρας νέα, μὲ πολιτικά,
μὲ συζητήσεις, ὁ καιρὸς κατρακυλᾷ,
καὶ τὴν δραχμὴν τὸ βράδου, καὶ 'ς τὸ θέατρον.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πολύ ώραϊα· ὄχι καὶ καλήτερα.
 Πλὴν, Κύρ Ἀνδρέα, διὰ τὴν φιλίαν μας,
 συγκατανεύεις νὰ μοὶ κάμῃς ἐν καλόν,
 καὶ τῆς ἡμερουσίας διατάξεως
 αὐτῆς σου μόνον σήμερον νὰ παρεκβῆς;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Μετὰ χαρᾶς. Τί θέλεις; Εἶμαι πρόθυμος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Νὰ μοὶ δανείσῃς πρῶτον, — μόνον σήμερον, —
 ἐν ἐκ τῶν δύο τούτων δωματίων σου.

ΑΝΔΡΕΑΣ

᾽Ω! καὶ τὰ δύο ἂν τὰ θέλῃς. Ἐπειτα;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐπειτα, — πάλιν μόνον διὰ σήμερον, —
 ἀφείς τὸ καφφενεῖον, εἰς τὸν οἶκόν σου
 μ' ἐμὲ νὰ μείνῃς, καὶ τὴν χαριτόβρυτον
 (καθὼς ἐφημερίς τις θεὰ ἔλεγε)
 τὴν κόρην σου νὰ δώσῃς εἰς τὸν εὐγενῆ
 κ' ἐράσμιόν μου φίλον, εἰς τὸν Κύριον
 Ἀγροικογιάννην, ὅστις πληροφορηθεὶς
 τὰς χάριτάς της, τοὺς ἐξόχους τρόπους της,
 τηλόθεν φθάνει, ἐπὶ πώλου ὄνου, ἐκ τῆς γῆς
 τῆς τῶν Παραβυστίων, νὰ τὴν νυμφευθῆ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τί, Ὑπουλίδη, ἔπαθες; Παραλαλεῖς;

Τί ἄρρητα μὲ λέγεις, τί ἀθέμιτα;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ποσῶς, ποσῶς. Τὴν χάριν θὰ μοὶ ἀρνηθῆς;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐνωρίς, ὡς βλέπω, τὴν ἐσφίξαμε. Πρωτὶ
ἀνάψαμε τοὺς λύχνους. Ποίαν κόρην μου
νὰ δώσω θέλεις, Ὑπουλίδη;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Δι' αὐτὸ

μὴ μεριμνᾶς. Φροντίς μου εἶναι. Μόνον σὺ
μὴ μοι ἀρνηῖσαι σύμπραξιν, παρακαλῶ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἡ κεφαλὴ σου, — τὴν ἡξεύρω, φίλτατε, —
εἶν' ἐξ ἐκείνων, ὅπου τὸν κατήφορον
ὡς πάrouν, δέκα χαλινοὶ δὲν τὰς κρατοῦν.
Ν' ἀφήσω νὰ μᾶς κάμης ἐδικὴν σου μιὰν,
χωρὶς οὐδὲ τί τρέχει νὰ γνωρίζωμεν,
μὲ συγχωρεῖς, αὐθέντα, πλὴν δὲν γίνεται.
Ἄν μ' ἐξηγήσης τί σκοπεύεις, βλέπομεν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄν διηγῆσαι δὲν βαρύνεσαι μακρὰς,
ἄκουσον τότε περὶ τίνος πρόκειται.
Ὁ Κύρ Ἀγροικογιάννης εἶναι κάτοικος,
κατοικοκτηματίας, ὡς ὁ ἴδιος
καυχᾶται λέγων, εἰς τὴν Ποντικὸν τρουπαν
τοῦ τῶν Παραβυστίων δήμου. Πέρυσι,
εἰς Σύραν ὅταν ἤμην, τὸν ἐγνώρισα.
Διὰ καλὴν του μοῖραν! Προϊόντα του
ἐπῆγε νὰ πωλήσῃ, καὶ χωρὶς ἐμοῦ
εἶπε πῶς θὰ ἐπώλει καὶ τὸ φέσι του.
Τοῦ ἐμπορίου οὐδὲ γρὺ δὲν ἡξευρε.
Μερικοὶ φίλοι τὸ ἐπῆραν μυρωδιὰ,
καὶ τὸν ἐπῆραν εἰς τὸ χέρι. Ἐπειτα

τί νά τόν κάμης, ὁποῦ καί φιλόδοξος
ὁ κύριος σέ ἦτον. Εἰς τὸ θέατρον,
τοὺς περιπάτους, ἔβλεπε τοὺς κορδωτοὺς
γραφεῖς κ' ὑπαλληλίσκους, τοὺς καμαρωτοὺς
κομφευσομένους νεανίσκους, κάμνοντας
τὰ πετεινάρια πρὸς τὰς νέας, κ' ἤθελε
κ' αὐτὸς νά βάλῃ τὴν οὐράν του. Ἡ χρηστή
ἀπλοϊκότης τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν
δὲν τὸν ἀρκεῖ· σέ θέλει καὶ πιθηκισμοὺς,
ξενοτροπίαις. Ἦρε λυγιστὸ ραβδί,
ζουγραίνει τὰ μαλλιά του, λάδι' ἀλοιφέται,
καὶ σειέται καὶ κουνιέται· καὶ μ' ἐφαίνετο
ὅτι φουσκόνων, ἤθελεν ὁ βάτραχος
νά μιμηθῇ τοὺς βόας τοῦ καλοῦ συρμοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Κ' αἱ ὑποθέσεις ἐν τοσοῦτω;...

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Ἐννοεῖς.

Κατὰ διαβόλου. Αἶ! τὸν ἐλυπήθηκα
ἀπὸ καρδίας τὸν ἀθῶον ἄνθρωπον,
τινάς τῆς πείρας συμβουλάς τῷ ἔδωκα,
κ' ἐκέρδησεν ἐκεῖνα 'ποῦ δὲν ἤλπιζε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πλειότερα βεβαίως ἀφ' ὅ,τ' ἤξιζε.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Εἰς τὸ κεφάλι τὸν ἐκτύπησ' ἡ χαρὰ
καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη. Ἐξω ἑαυτοῦ,
μ' ἐπρόσφερε, τί λέγεις; — Τὴν ἀνεψιὰν
ἣν ἔχει, μ' εἶπε πῶς μοὶ δίδει νύμφην μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ

ὦ! ὦ! Τὸ πρᾶγμα ἀποβαίνει σοβαρόν.

ὦ! τὴν ἀνεψιάν του; Καλοῖρίζικα!

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Ἄφ' ὅ,τι ὑποθέτεις σοβαρώτερον.

Ἡ πρότασις δὲν ἦτον διὰ πέταγμα,

ὡς μ' εἶπον γνῶριμοί του. Ἦτον προῖξ γερῆ,
καὶ νέα ὄχι ἀναξία τῆς προικός.

Εἶν' ὄρφανή, κ' ὁ θεὸς εἶν' ἐπίτροπος.

Ἔχει δενδρά, χωράφια, ἔχει ζωντανά. . .

Αἶ! Τί νὰ λέγω τὰ πολλά; Τῶ ἔδωκα

τὸν λόγον νὰ ὑπάγω καὶ νὰ τὴν ἰδῶ, —

καὶ νὰ μ' ἰδῆ πρὸ πάντων· ἐννοεῖται δά· —

κ' ἂν ἦτον ἀμοιβαία ἢ ἀρέσκεια,

αἶ! τότε, εἶπον, ὁ Θεὸς εὐλογητός!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Καὶ δὲν ἐπῆγες;

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Πῶς; Ἐπῆγα, μάλιστα.

Μετὰ τρεῖς μῆνας. Αἶ! Τί νέα, φίλτατε!

Τοῦ Παρθενῶνος ἀγαλμα, μ' Ἑλληνικάς

ἀκτῖνας εἰς τὸ βλέμμα· δαίμων πονηρὸς

τὴν εὐφυΐαν, ἔχων τὴν γλυκύτητα

ἀγγέλου, βρέφους ἔχων τὴν ἀφέλειαν.

Τίς εἶν' ἡ χάρις Ἑλληνίδος, φυσικὴ

ὁσάκις λάμπη καὶ ἀνεπιτήδευτος,

πρὸ πάντων ἄνευ ξένων τρόπων μιμητῶν,

ἠξεύρεις. Ταύτην ἔχει. Ὡς ἀόρατον

μυροβολεῖ τὸ ἄνθος εἰς τὴν ἔρημον,

καὶ ἐκεῖν' εἰς ἐπαρχίαν ἄγνωστος ἀνθεῖ.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Χμ! χμ! Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἐπικίνδυνον.
Ὁ Ὑπουλίδης ποιητής!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὴ τὸ γελαῖς,
καὶ πιστευσε πῶς πνέει ὄλη ποίησιν
ἢ Ἀσπασία. Περιττὸν νὰ σὲ εἰπῶ
ἂν μ' ἤρεσε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τῷ ὄντι, περιττότατον.
Μὴ κοπιάζης μάταια, κ' ἐνόησα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πλὴν νὰ προσθέσω δὲν εἶν' ἴσως περιττὸν,
ὅτι τοῦ τόσο θαυμασμοῦ ἀνταμοιβὴν,
τῆς Ἀσπασίας εἶχον τὴν συμπάθειαν,
κ' ἐντὸς ὀλίγου ἠγαπώμεθα, καθὼς
ἂν ἐκ παιδίων ἄλλο δὲν ἐκάμνομεν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἔως ἐδὼ τὸ πρᾶγμα βαίνει ἄριστα.
ὥστε δὲν βλέπω . . .

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄριστα ἕως ἐδὼ.
Ἄλλ' ἄκουσον καὶ τ' ἄλλα. Τὸν καιρὸν αὐτὸν
ἐλεγκτῆς ἦλθεν εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
εἰς Γραμματεὺς Ἐφόρου Οἰκονομικοῦ.
Ἦν νεανίας, ἐκ τοῦ γένους τῶν στενὸν
φορούντων ἐπενδύτην, ὑποδήματα
στιλπνά, καὶ πρῶην κίτρινα χειρόκτια·
ἐχόντων πτερνιστῆρας, εἰς τὰς πτέρνας των
συστρεφομένων, ἀπλουμένων αὐθαδῶς

εἰς τὸν σοφᾶν, πτυόντων εἰς τὸ πάτωμα,
καὶ ὁμιλούντων μόνον περὶ ὑπουργῶν
μεθ' ὧν εἶχον συμφάγει, περὶ πρέσβειων
πρὸς οὓς ἐπῆγον, καὶ μεθ' ὧν συμπαίζουσι βίσι.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὡς νὰ τὸν βλέπω. Λέγε. Ἐπειτα λοιπόν;

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Δὲν ἐχρειάσθη περισσότερον· καὶ τρεῖς
ἡμέραι δὲν παρήλθον, ὅταν ὁ καλὸς
αὐτὸς Ἀγροικογιάννης μοῦτρα μ' ἔκαμνε·
καὶ τρεῖς ἀκόμη, ὅταν μ' εἶπ' ὀρθὰ κοφτὰ
πῶς τὴν ἀνεψιάν του εἰς τὸν εὐγενῆ
θὰ δώσῃ Γραμματέα τοῦ πανευγενοῦς
Ἐφόρου. Εἶπα ἐπιπλήξεις, ἀπειλάς·
ἢ Ἀσπασία ἔκλαυσεν. Ἀνωφελῶς!
Ὁ ἕξιπασμένος ἐν ἀπῆντα πάντοτε·
τοὺς Πανευγενεστάτους! Ματαιοπονῶν,
ν' ἀναχωρήσω εἶδα ὅτι ἔπρεπε·
πλὴν νὰ τῷ τὴν πληρώσω ἀπεφάσισα.
Ἀπῆλθα, ἔχων θησαυρὸν πολύτιμον,
τὰς ὑποσχέσεις αἰωνίας πίστεως
τῆς Ἀσπασίας. Δὲν σᾶς εἶπα τίποτε,
ὡς νὰ παρασκευάσω τὴν ἐκδίκησιν,
καί, — τίς ἤξεύρει; — Ἴσως τι καλῆτερον.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὡ τὸ θηρίον! Ὡ τὸν στενοκέφαλον!
Αὐτὰ σὲ κάμνει; Σὸς ψυχῆ καὶ σώματι.
Πῶς νὰ σὲ βοηθήσω ἤμπορῶ, εἰπέ,
καὶ εἶμαι ὄλως σύμμαχός σου.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Σιωπή.

Δὲν ἀναβαίνει κάποιος; Ἴσως αὐτός.
 Μὴ ἀμφιβάλλων εἰς τὴν καλωσύνην σου,
 καὶ τὴν βεβαίαν ἀδειάν σου προλαβὼν,
 πῶ ἔγραψα ἐνταῦθα νὰ κατευθυνθῆ,
 εἰς τοῦ δευτέρου θείου μου. Θὰ εἶσαι σύ.
 Ἄλλ' ἔλα, μὴ μᾶς εὔρη, καὶ τὰ λέγομεν.

(Ἐξέρχονται διὰ τῆς πλαγίας θύρας. Μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσέρχεται ὁ
ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ, Ἑλληνικὴν φορῶν ἐνδυμασίαν, καὶ σύρων τοὺς πό-
 δας του, ὡς ἂν ἔχαιρέτα τινὰ καθ' ὃν ὑποθέτει εὐρωπαϊκὸν τρόπον.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κυρὰ Μαδάμα, ταπεινός... Πλὴν πῶς; Ἐδῶ
 κάνεις δὲν εἶναι. Ὅμως μ' εἶπαν πῶς αὐτὴ
 ἡ κατοικία εἶναι τοῦ πανευγενοῦς
 Κυρίου Καλαβρύτου, τοῦ Ἀνδρέου. Πῶς
 μ' ἐκτύπα ἡ καρδιά ὅταν ἀνοίγα
 τὴν θύραν! Ἐθαβρόῦσα πῶς θὰ κάθηται
 ὀπίσω. — Τί Ἀθῆναι! Τί πρωτεύουσα!
 Σκόνη, ὀλίγη σκόνη, ναί· πλὴν τί λαμπρὰ
 παλάτια! Τί κόσμος! Τί ὀχήματα!
 Τί καπελῖνα! Καὶ ἡ Ἀρχοντοῦλά μου
 εἶναι Κυρία· καπελῖνο θὰ φορῆ.

Ὅταν θὰ ἔλθῃ πῶς θὰ παρουσιασθῶ;
 Πῶς θὰ τὴν ὀμιλήσω; Τί θὰ τὴν εἰπῶ;

(Σύρει τὸν πόδα δεξιῶς.)

«Κυρία»... Ὅχι! Πρέπει νὰ εἰπῶ·

(Τὸν σύρει ἀριστερῶς.)

«Κυρὰ

Μαδάμα». Ναί· Μαδάμαις λέγονται αὐταῖς

ὅπου φοροῦν καπέλα. Ἄς εἰποῦμε, νά,
πῶς εἶν' ἐδώ.

(Θέτει τὸ φέσι του ὀρθὸν εἰς τὴν ἄκραν τῆς τραπέζης, καὶ ἀποτείνεται
πρὸς αὐτὸ)

«Μαδάμα»,... κχ!... Τί ἔπειτα! —
«Αἱ παμφαγεῖς ἀκτῖνες τῶν... τῶν χαριτο» ....
πῶς τοῦ Ταμίου ἔλεγεν ὁ Γραμματεὺς;
«τῶν χαριτολαμπῶν σας τούτων ὀφθαλμῶν
μ' ἐσκότισαν. Μαδάμα, συγχωρήσατε
νά φέρω εἰς τὴν ἄκραν τῶν χειλέων μου
τὴν λεπτὴν ἄκραν τῶν ῥοδοδακτύλων σας.....
δακτύλων».

(Κύπτει καὶ λαμβάνει τὴν ἄκραν τοῦ θυσσάνου τοῦ φεσίου του, καὶ τὴν φέρει
εἰς τὰ χεῖλη του. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰσέρχεται ἐκ τῆς πλαγίας θύ-
ρας ὁ ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἦλθες, Κύρ Ἀγροικογιάννη μου;
Καλῶς μᾶς ἦλθες. — Καὶ τί ἔκαμνες ἐκεῖ;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μετὰ πολλῆς ταραχῆς)

Ἄ! φίλε Ὑπουλίδη! Ζέστη! σκόνη!

(Τινάζει τὸ φέσι του)

Πούφ!

Νὰ τὸ τινάξω ἔβγαλα τὸ φέσι μου.

Πούφ. Πούφ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς εἶσαι; Πάντοτε ῥαφανηδόν;
Καλὰ, γερός; Τρῶς; πίνεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πάντα, φίλτατε,
ἴσάν πάντα.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Καὶ τί κάμνει; Ὑπανδρεύθηκεν
ἢ Ἀσπασία; Μ' ἐνθυμεῖται; Δὲν μὲ λές;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι, ἀκόμη δὲν... δὲν ὑπανδρεύθηκε.
Γλήγορα ὅμως...

(Καθ' ἑαυτὸν)

(Ἀσπασία, Κύριε;

Ἄ! ὄγεσκε· δὲν εἶναι διὰ τὰ δόντια σας
ἢ Ἀσπασία, Κύριε ξε... κάλτσωτε.

Κ' ἂν σκάσης, τοῦ Ἐφόρου θὰ στεφανωθῇ
τὸν Γραμματέα, τὸν πανευγενέστατον.)

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ (καθ' ἑαυτὸν)

(Ἐκόμπιασεν ὁ φίλος.)

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Τὰς Ἀθήνας μας
πῶς τὰς εὐρίσκεις δὲν μὲ εἶπες.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δέκατον

τοῦ κόσμου θαῦμα. Τί παλάτια εἶν' ἐδῶ!
Δὲν εἶναι τέτοια, οὔτ' εἶν' ἴσια μὲ αὐτὰ
τὸ Ἐπαρχεῖον καὶ τὸ Ἐφορεῖόν μας.

Καὶ ἄμαξαι, καὶ πλῆθος, καὶ βοή! Ἐδῶ
ἔχει ὁ κόσμος πάντοτε πανήγυρι!

Τὰ καφφενεῖα ὅπου πᾶς κ' ὅπου στραφῆς,
καὶ μέσα κόσμος, ποῦ βελόνι δὲν χωρεῖ.

Χαρὰ ἔς τὴν πόλιν ὅπου ἄλείπουν ἢ δουλειαῖς
κ' εἰς καφφενεῖα ζοῦν οἱ ἄνθρωποι! Ἐδῶ
ἔς τοὺς δρόμους τρέχουν τὰ ἑκατομμύρια.

Καθὼς ἤρχόμην, εἶδα ἕναν κύριον·

μεγάλος ἦτον ἄνθρωπος. Εἶχε πτερὰ
εἰς τὸ κεφάλι, εἶχε τρίκωχο χρυσὸ
καπέλο, καὶ τὸ στήθος ἀργυρὸ,
καὶ σάλι καὶ ὀμπρέλλα εἰς τὸ χέρι του.
Ἐμπρὸς του ἦτον μιὰ κυρὰ μισόκοπη.
Πλησίασα μὲ τρόπο διὰ νὰ τὸν ἰδῶ,
νὰ τὴν ῥωτήσω τάχατε. Χαιρέτησα,
καὶ εἶπα· «Κερά μάννα, μήπως ξεύρεις ποῦ
ὁ Κύρ Ἀνδρέας Καλαρρύτης κάθεται;»

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Χά! χά! Λαμπρόν! Κ' ἐκείνη;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Χαμογέλασε

κ' ἐπέρασε. Γιὰ πέ με. Μὴν ἐθύμωσε;
«Κερά Μαδάμα» νὰ εἰπῶ μὴν ἔπρεπε,
καὶ ὄχι «Κερά μάννα;»

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄναμφίβολα.

Γυναῖκα ἴσως θενά ἦτον πρέσβεως,
κ' ὀπίσω της ἐκεῖνος ὑπηρέτης της.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς; Ὑπηρέτης; Πῶς; Ἐκεῖνος, μὲ αὐτά...

(Δεικνύει τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στήθος.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Βεβαίως ὑπηρέτης.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κ' ἦτον πρέσβεως!..

Κ' ἐτόλμησα γυναῖκα πρέσβεως... Ἄλλοί!
Φωτιά ποῦ θὰ μὲ κάψῃ!.. Ὑπουλίδη μου,

για πέ με· είναι και ἡ Ἀρχοντοῦλά μου
ἀπὸ ἐκείναις...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί; Γυναῖκα πρέσβεως;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

᾽Ω! ὄχι δά! Κ' ἐκείνη λέγω ἂν φορῆ
καπέλο και καρέτα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Και καρέτα; Πῶς;

Τί ἐννοεῖς;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐκεῖνο, μπροῦσκο. Πῶς τὸ λέν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κορσέτα, θέλεις νά εἰπῆς. Ἀκοῦς ἐκεῖ;
Κυρία τοῦ μεγάλου κόσμου, καθ' αὐτὸ
come si deve.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐχει τρόπους εὐμορφους;

Ἦξεύρει κομπλιμέντα, φράγκικον χορὸν
και βεβερέντσαις;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Παριζίνα καθ' αὐτό.

Ἦ χάρις της τρελλαίνει και οἱ τρόποι της.
Πῶς; Ἄν χορεύη λέγει; Καλορρίζικε,
και κάμνει πρῶτῃ βράδῃ ἄλλο τίποτε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄχ, φίλε Ὑπουλίδη, πῶς σ' εὐγνωμονῶ!
᾽Όταν τὸν κόσμον — ἐννοεῖς — ἐγνώρισα,
και ἤμουν εἰς τὴν Σύραν, και σημαντικούς
συνανεστράφην και μεγάλους, — ἐννοεῖς —

ἀπὸ ταῖς ἐδικαῖς μας πῶς νὰ πάρω μίαν;
 Τί ἔμαθαν, τί ἔξέρουν ἢ καλότυχαις;
 Τὸ μαγειριὸ, τὴν ῥώκα, τὰ γρυνιάρικα
 παιδιὰ τους, τὸ κελλάρι· ἄλλο τίποτε.
 Καὶ ἂν κάνεις σὲ ἔλθη καλοπίχειρος,
 καλοαναθρεμμένος, ποῦ ν' ἀστειευθοῦν,
 ποῦ εὐφυταῖς νὰ εἰποῦν; Τὰ μάτια τους
 μηδὲ σηκώνουν. Μὲ τὸ χέρι χαιρετοῦν.
 Μὴ ἔξερουν κἄν νὰ σύρουν τὸ ποδᾶρι τους;
 Κ' ὅταν τὸ στόμ' ἀνοίξουν, ὄλο χωριατιά·
 ὄλο ῥωμαῖκα· μήτε ξέρουν ποῦ καὶ ποῦ
 νὰ τὰ στολίζουν μὲ μιὰ λέξ' ἰταλική.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καλὰ τὸ λέγεις. Ποῦ τὴν Ἀρχοντοῦλά μας
 ν' ἀκούσης! Εἶναι, λεξικὸ ὀλόσωμο.
 Τὸν νοῦν σου θενὰ χάσης. Μισὰ φράγκικα
 τὰ λέγει πάντα καὶ μισὰ Ἑλληνικά.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ τὴν κιθάρα ἔξέρει; Παίζει;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κ' ἐρωτᾷς;

Κἀμμία βγαίνει ἐμπροστὰ της;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Φίλε!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς Σύραν ὅταν ἤμουν, μία εὐμορφη
 βαστοῦσε τὴν κιθάρα. Τὴν τριγύριζεν
 ἀπὸ τὴν Χίον ἓνας νέος, κ' ἔκλωθε

μ' αὐτήν, καθὼς οἱ Χιώταις λέγουν, κ' ἔπαιζε
τὸ φλάουτο μαζῆ της.

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Αἶ, καλὰ. Λοιπὸν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καλὸν δὲν ἦτον μὲ τὴν Ἀρχοντοῦλάν μου
κ' ἐγὼ νὰ παίζω τίποτε, ὅταν αὐτὴ
βαρεῖ κιθάραν;

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Πῶς; Ἀναγκαιότατον,
ὄχι καλόν. Ἐξεύρεις λοιπὸν φλάουτον;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ἽΟχι. Ἐξεύρω... Πλὴν θὰ πῆς ἀρχοντικὸν
αὐτὸ δὲν εἶναι.— Τί μὲ λέγεις; ἽΗμπορῶ
μὲ καραμοῦντζαν νὰ τὴν συνοδεύω;

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

ἽΩ!

μὲ καραμοῦντζαν, βέβαια! ἽΕξαίρετον!
Καὶ πέντε καραμούντζαις, ἂν σ' εὐχαριστῆ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Λοιπὸν τὴν καραμοῦντζαν. Τοῦ τοῦ τοῦ. Κάμμιά
κερὰ μεγάλη δὲν θὰ ἔχη πρόσωπον
μαζῆ της νὰ τὰ βγάλῃ. Θέλω νὰ φθονοῦν
τὴν Ἀρχοντοῦλαν ὄλαις ἢ ἀρχόντισσας.

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Θενὰ φροντίσης χωρὶς ἄλλο παρευθὺς
ἀμάξι νὰ τὴν πάρῃς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ἽΕχω. Περιττόν.

Εἶν' ἔξῃ μῆγες εἰς τὴν Ποντικότηρουν

φτιάσαμεν ένα οίκο λίγοι μου κ' ἐγὼ
βωδάμαξον ὠραῖον.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὦ! Βωδάμαξον;
Δὲν κάμνει δὰ, δὲν κάμνει. Πρέπει ἄλογα
νὰ ἔχη.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὐγε! Ζεύγω τὸ μου λάρι μου.
Κουτσὸ ὀλίγον εἶναι, κάτι ἴλιγοστόν.
Δὲν κάμνει κόπον. Μιὰ χαρὰ περιπατεῖ.
Πλὴν δὲν μὲ λέγεις, ποῦ ἡ Ἀρχοντούλα, ποῦ
ὁ Κύρ Ἀνδρέας εἶναι; Πῶς δὲν φαίνονται;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Δίκαιον ἔχεις, καὶ ὑπάγω νὰ εἰπῶ
τὸν Κύρ Ἀνδρέαν τὸν καλὸν σὰς ἐρχομόν.
(Ἀναχωρεῖ διὰ τῆς πλαγίας θύρας.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Ἀγροικογιάννη φίλε μου, αἱ τὸ λοιπὸν
τῆς πρωτευούσης νύμφην ὑπανδρεύεσαι.
Ἡ τύχη σου ἀνοίγει. Ὑψηλὰ πετᾶς.
Ἄν τρυπωμένος εἰς τὴν Ποντικὸν τρουπαν
τόσον καιρὸν δὲν εἶχες μείνει, ἕως ποῦ
θὰ ἔφθανες τίς ἔξεύρει; Δὲν θὰ εἶσαι ποιά
Ἀγροικογιάννης· θενὰ εἶσαι σύζυγος
τῆς εὐγενοῦς Μαδάμας Ἀρχοντούλας. Ὦ!
τὸ σπῆτί σου θὰ βράζη ἀπὸ πρόσωπα
μεγάλα, κ' ὑπαλλήλους. Πρῶτα ὁ Θεὸς,
κ' αἱ ὑψηλαί της σχέσεις, κ' ἡ ἐπιβροή
τοῦ Γραμματέως τοῦ Ἐφόρου, τοῦ γαμβροῦ
ποῦ κάμνω, ἴσως νὰ μὲ φέρωσι κ' ἐμὲ

εἰς γῆν ὑπαλληλίας, ἔπου ἄφθονο
 ῥέει τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα τῶν μισθῶν,
 καὶ τῶν...

ΑΝΔΡΕΑΣ (εἰσερχόμενος ξηροβήχει καὶ λέγει μετὰ τόνου ὑπερηφάνου)

Δὲν εἴσθε σεῖς, θαρρῶ, ὁ Κύριος
 Ἄγροικογιάννης ἐκ τῆς Ποντικότρουπας;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν εὐτυχίαν ὁ ὁποῖος . . . εἶμ' ἐγὼ . . .
 ἡ εὐτυχία τὸν ὁποῖον, . . . ἡ τιμὴ . . .
 ἡ . . . ἡ μεγάλη εὐχαρίστησις . . . ἐγὼ
 ὁποῦ νὰ πάρω τὴν μαδάμαν ἔρχομαι
 κυρίαν Ἀρχοντοῦλαν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πολὺ εὐκολον
 νὰ τὸ εἰπῆτε τοῦτο εἶναι, Κύριε
 Ἄγροικογιάννη. Πλὴν . . .

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς, Κύριε; Καὶ μὴ
 πρὸς κακοφαιισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο. Πλὴν
 δὲν ἦτον πρᾶγμα, ὡς μὲ εἰδοποίησαν,
 τελειωμένον;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Κύριε, μὴ τρέχωμεν,
 μὴ τρέχωμεν. Ἄγάλια. Ἔχομεν καιρόν.
 Νὰ φεισθῶ θέλω τῆς φιλοτιμίας σας.
 Ἄλλ' ἐννοεῖτε, φίλτατε, καὶ μόνος σας,
 πῶς ἀπὸ τὸ χωρίον Ποντικότρουπαν,
 τῆς πρωτευούσης μίαν πρώτην εὐγενῆ . . .

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ὦ, κύριέ μου, μὲ ἀποσβολόνετε.

Αὐτὸ τὸ θάρρος δὲν θὰ τὸ ἐλάμβανα,
ὁ Ὑπουλίδης ἂν δὲν μ' ἐβεβαίωνε. . .

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὁ Ὑπουλίδης ἀληθὲς πῶς μ' ἔδωκε
καλὰς πληροφορίας διὰ λόγου σας,
τὴν τιμιότητά σας πῶς μ' ἐπαίνεσε,
τὰ ἦθη σας, τὰς σχέσεις τὰς ἐμπορικὰς,
καὶ τὰ λοιπὰ, πρὸ πάντων, τὸ καὶ πρῶτιστον,
τὰ πλούσιά σας κτήματα, τὸ ἔχειν σας.
Αὐτὰ μὲν ὄλα εἰς τὴν στάθμην ἐβρίψα
τῆς πατρικῆς προνοίας, καὶ μ' ἐφάνησαν
πρόσβαρα κάπως. Ἐγὼ ἔκλινα πρὸς σᾶς.
Αἱ νέαι ὅμως ἄλλον πῆχυν ἔχουσιν.
Ἡ Ἀρχοντοῦλα εἰς μικρὸν λογίζεται
τὴν τιμιότητά σας. Λέγει ἄτιμος
ὅποιος εἶναι, τὸν κρεμοῦν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐνίστε.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τὴν ἱκανότητά σας; Ὅσον δι' αὐτὴν
δὲν δίδει ἄσπρον τσακισμένον. Περιττὴ
διόλου εἶναι· μάλιστα ἐμπόδιον.
Τὰ πλούτη σας, δὲν λέγω· εἶναι κάτι. Πλὴν
ποῖος δὲν ἔχει πλούτ' εἰς τὴν πρωτεύουσαν;
Παίζομεν βώλους μὲ ἑκατομμύρια.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ καλὰ· ἄλλο τί ζητεῖ;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς τί ζητεῖ;

Ἀπὸ μεγάλην πόλιν νὰ κατάγεσαι,

ναί ἀπὸ πόλιν, καὶ τὴν Ποντικότρουπαν
πατρίδα νὰ μὴν ἔχῃς. Ἔπειτα ζητεῖ. . .

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν τοῦτο, Κύρ Ἀνδρέα, διορθώνεται;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἔλαβε μέτρα ἢ φιλοστοργία μου,
κ' ἡ δυσκολία ἐπρολήφθη. Ἐκρυψα
ἀπὸ τὴν Ἀρχοντοῦλαν τὴν ἀλήθειαν
μεγαλοκτηματίαν σᾶς παρέστησα
εἰς τῶν Παραβυστίων τὴν περιοχὴν,
πλὴν τῆς μεγάλης πρωτεύουσας πάροικον,
περιελθόντα τὴν Εὐρώπην, ζήσαντα
τρεῖς ὄλους μῆνας εἰς Τεργέστην, κ' ἔχοντα
ὄλους τοὺς τρόπους τοῦ λεπτοῦ πολιτισμοῦ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ὦ, κύριέ μου, πόσον σᾶς εὐγνωμονῶ!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἡ κόρη μου ἀκόμη ἔχει δισταγμούς.
Εἰς σᾶς ἀνήκει νὰ τοὺς διαλύσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ πῶς; Μὲ ποῖον τρόπον; Εἶμαι πρόθυμος.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅταν θὰ ἔλθῃ τώρα καὶ θὰ τὴν ἰδῆς,
νὰ μὴ μ' ἐβγάλης ψεύστην. Κύτταξε καλὰ
νὰ σὲ νομίση Εὐρωπαῖον γνήσιον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (τρομάζων)

Ἄ! Εὐρωπαῖον!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Βέβαια. Οἱ λόγοι σου. . .

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οί λόγοι μου!

ΑΝΔΡΕΑΣ

Οί τρόποι...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ! Οί τρόποι μου...

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅλα νὰ εἶναι πρέπει εὐγενέστατα,
πομμάδα νὰ μυρίζουν, καὶ πρωτεύουσιν
κ' Εὐρώπην.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πρέπει, μάλιστα, τὸ ἐννοῶ.

Ὡ συμφερά μου! Πῶς θὰ γίνουν ὄλ' αὐτά;
Πῶς θὰ τὸ βγάλω ἔς τὸ κεφάλι;

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐπειτα

τὴν Ἀρχοντοῦλαν ὅταν θενὰ νυμφευθῆς,
πρέπει νὰ μάθης πῶς θὰ ἔχῃς πρὸς αὐτὴν
νὰ φέρησαι. Γαμβρέ μου, πρὸς τὴν κόρην μου,
τὴν ἀκριβὴν μου, σέβας θενὰ φέρετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὡ! Διὰ τοῦτο εἶσθε ὑπερβέβαιος.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ὅσάκις πρὸς ἐκείνην ἀποτείνεσθε,
θὰ τὴν καλῆτε...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὡ! Ἐξέρω, μάλιστα.

«Κυρὰ Μαδάμα».

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τὸ μαδάμα περιττόν.

Ἄρχεϊ «Κυρία» καὶ «ἡ εὐγενεία σας».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἴδιον, ὡς ν' ἀποστηθίζῃ)
(Λοιπὸν «Κυρία καὶ ἡ εὐγενεία σας»).

ΑΝΔΡΕΑΣ

Καὶ τὸ ἐμπέρας ὅταν βγαίνητε πεζοί,
ὅτι ἐμπρός σας τὸ φανάρι θὰ κρατῆ
μὴ φαντασθῆτε. Σεῖς θὰ προπορεύεσθε,
καὶ θὰ κρατῆτε κρεμαστὸ τὸ σάλι της,
θὰ τὴν ὑπηρετῆτε, θὰ τῆ δίδετε
τὸ χέρι. Ἐννοεῖτε; (Κάμνει τὸ σχῆμα.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

᾽Ω! πολὺ καλά.

Τὸ εἶδα εἰς τὴν Σύραν. Βάζει στρογγυλὸ
τὸ χέρι, κ' ἐγὼ τότε τὸ ἴδιό μου—ναί,
ἤξεύρω—περνῶ μέσα.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἦτοι ἀκριβῶς

τὸ ἐναντίον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν πειράζει. Εὐκόλον.

Τὸ ἴδιο εἶναι. (Κάμνει τὸ σχῆμα.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

᾽Οτι τὸ βαλάντιον
εἰς χεῖράς της θὰ ἔχη, εἶναι περιττόν
νὰ τὸ εἰπῶμεν. Πῶς ἔξοδεύει τὸν καιρὸν,
καὶ ποῦ τὰ χρήματά σας, δὲν θὰ ἔχετε
νὰ μεριμνᾶτε. Ὑψηλῆς περιωπῆς
κυρίαί, εἶναι κεφαλαὶ τοῦ οἴκου των,

καὶ ὑποπόδιά των εἶν' οἱ ἄνδρες των.
 Ξύλον, καὶ εἴ τι ἕμοιον, θὰ εἶν' ἐκτός
 τοῦ λεξικοῦ σας. Τὰ παλαιογυναϊκά δέ,
 παλαιαγελάδα, στρίγλα, ἢ μουργουρητά,
 ποτέ δὲν θεν' ἀνέβουν εἰς τὰ χεῖλη σας.
 Ἄν τὴν φωνὴν ὑψώνη, κάτω σεῖς τ' αὐτιά,
 καὶ σιωπή.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν κάπως . . . δὲν ἤξεύρω πῶς
 νὰ τὸ εἰπῶ, ὀλίγον ὄλ' αὐτὰ . . . καὶ μὴ
 πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τί

λέγεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κάπως εἶν' αὐτὰ παράξενα.
 Ἐμεῖς ἀλλέως εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας
 τὸ συνηθοῦμεν.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Πῶς τὸ συνηθίζετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὁ ἄνδρας ἔχει τὸ κεφαλοτράπεζο,
 καὶ ἡ γυναῖκα χαμηλόνει τὴν φωνή.
 Ἐκεῖνος εἶν' ὁ στύλος τῆς κληματαριάς,
 κ' αὐτὴ τὸ κλῆμα ποῦ 'ς τὸν στύλον κρέματα.
 Αὐτὸς προστάζει, καὶ ἐκεῖν' οἰκονομεῖ.
 Ἡ θέλησίς του εἶναι νόμος. Πείθεται
 αὐτὴ 'ς ἐκεῖνον, καὶ 'ς αὐτὴν τὸ σπητικόν,
 καὶ 'σάν ῥωλόγι 'πάγ' ἡ οἰκογένεια.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Γαμβρέ Ἀγροικογιάννη, καλὲ τ' εἶν' αὐτά;
 Μήπως θαρῶεις θὰ πάρης μιὰν χωριάτισσαν;
 Αὐταῖς εἶναι ιδέαις Ποντικότρουπας·
 εἰς τὸν μεγάλον κόσμον φέρουν ἐντροπήν.
 Φυλάξου μήπως τὰς ἀκούσ' ἢ κόρη μου,
 κ' ὄλ' οἱ σκοποὶ μας ἄνεμος! Τρεῖς γραμματεῖς
 καὶ πέντε δικηγόροι τὴν ἐζήτησαν.
 Χάνουν τὸν νοῦν των ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι
 ἔπου τὴν βλέπουν, καὶ τῶν συναναστροφῶν
 καὶ περιπάτων εἶναι ἡ βασίλισσα.
 Δὲν ἐννοεῖτε πῶς θενὰ τὴν κάμετε
 μαγεύρισσάν σας οὔτε παραμάναν σας.
 Ὅταν εἰς κόσμον ὑψηλὸν ἐμβαίνετε, —
 καὶ τὴν τιμὴν βεβαίως συναισθάνεσθε, —
 ζύσατε πρῶτα τὴν σκουριὰν τοῦ δήμου σας,
 καὶ ἔπειτα ἐμβῆτε. Φεῦ, ἐὰν κἀνεις,
 ἡ Ἀρχοντοῦλα μάλιστ' ἂν ὑποπτευθῆ
 εἰς τὸν χαιρετισμὸν σας, εἰς τοὺς λόγους σας
 τὸν Ποντικοτρουπιώτην! Ὅτι ἤλθετε
 νὰ τὴν εἰπῶ ὑπάγω. Ὅμως, προσοχή!
 Εὐγενεῖς τρόπους, εἰδεμὴ, ἐχάθημεν.

(Ἀναχωρεῖ.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Ἄλλοῖ! Ἀγροικογιάννη, ποία σοῦ ἔπεσε
 εἰς τὸ κεφάλι κεραμίδα, δυστυχῆ!
 Τώρα θὰ ἔλθῃ, θὰ προσμένῃ νὰ σ' ἰδῆ
 μὲ τὴν βελάδα, — (Νὰ μὴ βάλω φράγκικα!) —
 μὲ χάριν νὰ γυρίζῃς ἔς ταῖς πατούναις σου,
 μὲ ζουγρωμένα τὰ μαλλιά, μὲ λυγιστὴ

τῆ μέση, μὲ χειρόκτια ἄπιαστα, σφικτά·
 κ' ἐγὼ χωμένος εἰς τὴν Ποντικότρουπαν
 αὐτὰ ποῦ νὰ τὰ ζεύρω; Ἄπ' τὸ στόμα σου
 πῶς θενὰ τρέχουν θὰ προσμένη ἄν νερὸ
 τὰ κομπλιμέντα καὶ τὰ λογοπαίγνια,
 καὶ σὺ νὰ πῆς μιὰν λέξι, γίνεσαι ἴστακός.
 Ἄντιγραφίσκε τοῦ τελώνου, Συριανέ,
 τὸ λυγιστό σου ποῦ μ' ἐπούλησες ραβδί,
 ποῦ εἶσαι τώρα νὰ μὲ δώσης συμβουλαῖς,
 καὶ νὰ μὲ μάθης θάρβρος καὶ φερσίματα!
 ὦ! τί θὰ γίνω; Πῶς νὰ κάμω; Δεξιὰ
 θὰ χαιρετήσω τώρα ἢ ἀριστερά;
 Θὰ φέρ' ὀπίσω τὸ ποδάρι, ἢ ἐμπρός;
 «Κυρὰ Μαδάμα» βέβαια θὰ τὴν εἰπῶ.
 Ὅχι! «Κυρία καὶ ἡ εὐγενεία σας.»
 ὦχ! ὦχ! καὶ μὸς ποῦ μοῦλθε!

(Εἰσέρχεται ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἵπουλίδη μου,

φίλε μου, τρέξε, ἀδελφε, βοήθησε.
 Θὰ ἔλθῃ τώρα. Ὡς ἐμβῆκα ἔς τὸν χορὸν,
 νὰ ἔβγω δίδαξέ με ἀσπροπρόσωπος.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί σᾶς συνέβη, φίλτατέ μοι κύριε
 Ἄγροικογιάννη ἐκ τῆς Ποντικότρουπας
 Παραβυστίων; Αἱ ποδιαί σας ἀναψαν.
 Κάπως σᾶς βλέπω εἰς μεγάλην ταραχήν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὁ Κύρ Ἀνδρέας, φίλε Ἵπουλίδη μου,
 ὁ Κύρ Ἀνδρέας ἦλθε καὶ μ' ὠμίλησε.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἴ! καὶ λοιπόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κ' ἐπῆγε τώρα νὰ εἰπῇ
τὸ φθάσιμόν μου εἰς τὴν θυγατέρα του,
καὶ νὰ τὴν φέρῃ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ λοιπόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἴ! καὶ λοιπόν,

αἴ, καὶ λοιπόν, εἰς μίαν ἔρχεται στιγμὴν
κ' ἐγὼ βρεμμένη γάτα θενὰ στέκωμαι,
ὡς γλᾶρος θενὰ χάσκω, πῶς νὰ κουνηθῶ
δὲν θὰ γνωρίζω, δὲν θὰ ζεύρω τί νὰ πῶ,
κ' ἡ Ἀρχοντοῦλα θενὰ ξεκαρδίζεται.
Ψυχὴ μου Ὑπουλίδη, ἔλα, σῶσέ με.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ψυχὴ σου Ὑπουλίδης τώρα ἔγινα
καὶ ὅταν ἤμουν εἰς τὴν Ποντικὸτρουπαν...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰξεύρω ὅτι εἶσαι ἀμνησίκακος.
Τὰ περασμένα ξεχασμένα. Βγάλε με
τῶρ' ἀπὸ τοῦτο τὸ κακόν. Συμβούλευσε
πῶς νὰ λαλήσω πρέπει, καὶ νὰ κάμω τί.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Νὰ ὦρα νὰ σὲ κάμω καὶ τὸν δάσκαλον.
Καὶ τί μὲ δίδεις; Πῶς θὰ μὲ πληρώσης;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ὦ!

ὅ,τι προστάξεις. Θέλεις τὸ κορδόνι μου;

Εἶν' ἀπὸ χάνδραϊς. Ἦ τὸ λυγιστὸ ραβδί;
 Ἐπὸ γραφέα τὸ ἠγόρασ' ἀκριβά.
 Ἄν τὴν ζωὴν μου θέλῃς, πάρε τὴν κ' αὐτὴν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί νὰ τὸ κάμω τὸ κορδόνι σου, καλὲ,
 καὶ τὴν ζωὴν σου τί νὰ κάμω; Δόσε με
 τὴν ἐδικὴν μου τὴν ζωὴν, ἀγαπητὲ,
 τὴν Ἀσπασίαν, εἰδεμὴ νίξ, τίποτε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν Ἀσπασίαν... Ἐλα τώρα δὰ καὶ σύ!
 Νὰ χωρατεύῃς θέλεις. Ἐεύρεις πῶς αὐτὴν
 ὁ Κύριος θὰ λάβῃ Γραμματεὺς... καὶ μὴ
 πρὸς κακοφαισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄ!

Δὲν μὲ τὴν δίδεις; Ὅρισμός σας, Κύριε
 Ἀγροικογιάννη. Μὲ χαραῖς σας. Κάμετε
 ὡς θέλετε, αὐθέντα, — ὅπως θέλετε.

Ἐχετε τόσην χάριν, τόσην λεβεντιὰ,

(Κατ' ἰδίαν)

(Πιῶρι τῆς ἀγίας Λαύρας!)—εὐγενῆς
 εἶσθε τοσοῦτον, τρόπους ἐσπουδάσατε
 τόσον ωραίους εἰς τὴν Ποντικότρουπαν,
 ὥστε δὲν εἶναι ἀναγκαῖον... Κάμετε
 κ' εἰπῆτε ὅ,τι κ' ὅπως ἂν ἤξεύρετε,
 κ' ἢ Ἀρχοντοῦλα, ὡς ἤξεύρει καὶ αὐτὴ
 θὰ κάμῃ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι, Ὑπουλίδη, μάτια μου,
 μὴ μὲ ἀφήσης τώρα εἰς τὸν κίνδυνον,

καὶ βλέπομεν κατόπι. Κρίμα! Διατί
 ἢ τύχη Γραμματέα δὲν σ' ἐγέννησε!
 Εἶς' ἄξιος νὰ ἦσουν γραμματεὺς. Ἀλλὰ
 τὴν Ἀσπασίαν κρίνεις πάλιν δίκαιον
 νὰ θυσιάσω; Σὺ δὲν εἶσαι τίποτε,
 τίποτε! Εἶσαι ὅ,τι λέγουσι, — καὶ μὴ
 πρὸς κακοφανισμόν σου μ' ὄλον τοῦτο, — εἶς
 ἐκ τοῦ σκυλογίου. ὦ! κατόρθωσε
 ἐν δίπλωμα, ἄς εἶναι δασοφύλακος
 ἢ καὶ κλητῆρος, πλὴν νὰ εἶσαι κάτι τί,
 καὶ νὰ σοὶ θυσιάσω — ἄλλο ἤμπορῶ; —
 τὸν Γραμματέα τοῦ Ἐφόρου. Τώρα πλὴν
 ἀπὸ τὴν λάσπην βγάλε με, ὦ! βγάλε με!

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄς εἶναι πλέον. Ψυχὴν ἔχω τρυφερὰν,
 καὶ σὺ πανταπραγμένε μ' ἐδιαβόλεψες,
 μ' ἐγύρισες τὸν νοῦν μου. Λέγε μοι λοιπὸν,
 τί θέλεις τώρα;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ὦ! τὸ πρῶτον! Μάθε με
 πῶς θὰ τὴν χαιρετίσω ὅταν τὴν ἰδῶ.
 Πῶς θενὰ κάμω;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἶ! Ἄς δοκιμάσωμεν.

Χορεύεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄκους λέγει; Τὸν Βουλγάρικον.

(Τραγωδῶν καὶ χορευῶν τινὰ βήματα)

Τάτα τάτα, τάτα τάτα,
τάτα τάτα, τάτα τάτα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θαυμάσιον, ώραϊον! Ἄλλ' ἤξεύρετε
ἄλλο κἀνέν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς ὄχι; τὸν Καρσιλαμᾶν.
(Ὅμοίως)

Τσίντζιρι τσίντζιρι,
τσίντζιρι τσίντζιρι.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καλήτερον ἀκόμη· ἔμως οὐδ' αὐτὸ
μας ὠφελεῖ. Ἦξεύρεις Πόλκων;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἦγεσκε.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καδρίλλιαν ἢ μαζοῦρκαν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οὔτε τ' ὄνομα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κακόν! Ἦς εἶναι. Ἦς ἰδῶμεν ἄλλως πῶς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἦσια στάσου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἦσια μὴ δὲν στέκομαι;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐπάνω τὸ κεφάλι· κλείσ' τὰ πόδια σου·

ταῖς μύταις ἔξω· παραέξω· ἔξω δά!
Ἔξω τὸ στῆθος· μέσα τὴν κοιλίαν σου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἰ! αἰ!

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Τί τρέχει;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κράτει με· δὲν ἤμπροῦ.

Θὰ πέσω.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Καλὲ στάσου ἤσυχος, καλά.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὐκολὸν σ' εἶναι νὰ τὸ λέγῃς. Κονδυλῶ
ἴσάν μεθυσμένος.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Αἰ καυμένε! Πρόσεχε.

(Τὸν λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς)

Κυρτὸν τὸ στῆθος. Ἴσια· μέσα τὴν κοιλίαν.

Ταῖς μύταις ἔξω, καὶ τὰ πόδια κολλητά.

Καλά. Καὶ τώρα, τρία βήματα ἐμπρός.

Σταθερὸν βῆμα. Μὴ κλονῆσαι, ἄνθρωπε.

Ἐν, δύο, τρία. Κάτω μὲ τὴν κεφαλήν.

(Τὸν βιάζει διὰ τῆς χειρὸς νὰ κάμνη ὅσα τῷ λέγει)

Πάλιν. Ἐν, δύο, τρία, καὶ χαιρέτησε.

Ἐν, δύο, τρία· μ π ο ύ μ.

(Τῷ σπρώχνει διὰ τῆς χειρὸς κάτω τὴν κεφαλήν)

Ἐν, δύο, τρία· μ π ο ύ μ.

(Τὸν ἀφήνει.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ἐξακολουθῶν)

Ἐν, δύο, τρία· μ π ο ύ μ. Ἐν, δύο, τρία· μ π ο ύ μ.

Ἐν, δὴ... .

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἦρε ὁ τυφλὸς κατήφορον.

Αἶ, Κύρ Ἀγροικογιάννη, ἔχετε σκοπὸν
νὰ ἐξακολουθῆτε ὡς τὸ δειλινόν;

Μὴ στενοχωρηθῆτε, σᾶς παρακαλῶ,
ἂν σᾶς διασκεδάζῃ. Κάμετε καθὼς
ἐὰν δὲν ἦμουν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τοῦτο, ἴπε, τὸ ἔμαθα.

Ἐν, δὴ... . Ναι, τὸ ἔξέρω. Εἶναι εὐκόλον.

Ἐν ἄλλο τώρα, φίλε Ὑπουλίδη μου.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί ἄλλο; Ποῖον;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅταν ἡ λεγάμενη

θα ἔλθῃ, ἔξέρω. Πρῶτα πρῶτα χαιρετῶ.

Ἐν, δὴ... . Καλά. Ὅμως... . τί θὰ τὴν εἰπῶ;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θὰ τὴν εἰπῆς· «Κυρία...»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ὦ! τὸ ἔξέρω δὰ

αὐτό. «Κυρία καὶ ἡ εὐγενεὶά σας».

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς τοῦτο; Ὅχι. Φθάνει τὸ «Κυρία μου».

Λέγεις λοιπόν· «Κυρία», — ἢ «Κυρία μου,
ἢ λαμπρὰ φήμη τῶν λαμπρῶν σας ἀρετῶν,
τῶν εὐγενῶν σας τρόπων, τῶν χαρίτων σας,
διασαλπίζομένη εἰς τὰ πέρατα
τῆς γῆς, ἀφίχθη ἕως τὴν καλύβην μου» ...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄλλ' Ὑπουλίδη...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Λέγεις;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν στοχάζεσαι,
καλήτερον νὰ λείψῃ ἢ καλύβῃ, μὴ
ἴπαγγ ὁ νοῦς τῆς εἰς τὴν Ποντικότρουπαν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (μεθ' ὑπερβολικῶν σχημάτων)

Ναί. Καλὰ λέγεις. «Ἐφθασε, λοιπὸν εἶπέ,
εἰς τὸ ἀρχοντικόν μου. Ὡς ἡ ἔλαφος
εἰς τὰς ἀκτῖνας ἔτρεξα νὰ θερμανθῶ
τῶν ὀφθαλμῶν σας· πλὴν τοὺς ἐπλησίασα,
κ' εὐθύς, καθὼς οἱ παῖδες εἰς τὴν κάμινον,
ἀνάπτω, καὶ κορώνω, καὶ φλογίζομαι...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Φλογίζομαι...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ εἶναι ἡ καρδία μου
ἡ καιομένη βάττος, ἡ τοῦ φαναριοῦ
τὸ ἄσβεστον φυτίλι. Ἐπιτρέψατε,
εὐγενεστάτη, τοῦτο τὸ φανάρι μου
νὰ σᾶς φωτίσῃ εἰς τὰ σκότη τὰ τερπνὰ
τοῦ Ὑμεναίου, ὅπου λάμπων ἥλιος
σεῖς θὰ ἐμβῆτε, καὶ μαζῆ σας ἀμυδρὰ
ἐγὼ σελήνη, εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον,
ὅταν τὰ δύο κέρατά τῆς τὰ χρυσᾶ
φαίνωνται μόλις...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ! Τὰ δύο τῆς χρυσᾶ...

Χέμ! Δέν ἤξεύρω. Τοῦτο τὸ προοίμιον...
εἶναι ὠραῖον, καὶ ποιητικώτατον...

Πλὴν μ' ἐπιτρέπεις μίαν παρατήρησιν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τὴν ποίαν; Λέγε ἐλευθέρως.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔλαφοι,
ἥλιοι, φανάρια, καὶ τὰ ἄλλα τὰ χρυσᾶ,
καλὰ εἶν' ὅλα, ἄξια καὶ θαυμαστά,
ὁμῶς, τοῦ κάκου! Δέν θὰ τὰ ἐνθυμηθῶ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Αἶ! πῶς νὰ γίνῃ;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κᾶτι συντομώτερον...

Δέν εἶναι τρόπος;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κᾶτι συντομώτερον;
Δίκαιον ἔχεις. Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ.
Προτιμᾶς ἴσως τ' ὁμοιοκατάληκτον.
Ἄν προσηλοῦνται δεκαπεντασύλλαβοι
εἰς τὸ μνημονικόν σου μᾶλλον, αἶ! εἰπέ·
«Θεὰ εἶσαι Ἀφροδίτη. Ἄφες με νὰ γίνω Ἄρης.
Εὖσπλαγχνη καρδιὰ ἂν ἔχῃς, πάρε με. Ἄν δέν με πάρῃς,
ὁ πτωχὸς θὰ γίνω βῶδι, καὶ θὰ γίνῃς μακελλάρης».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄκουσε, φίλε Ὑπουλίδη μου, — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν σου μ' ὄλον τοῦτο· — πλὴν
οὐδὲ αὐτὰ ἐλπίζω νὰ ἐνθυμηθῶ.

Ἦθελα μόνον νὰ εἰπῶ· «Κυρία μου,

σέ θέλω. Θέλεις καὶ ἡ εὐγενεία σου;»
 Νὰ τὸ εἰπῶ πῶς πρέπει πλὴν εὐγενικά;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

«Κυρία μου, εἰπέ την, ὁ παράδεισος
 θὰ μ' ἀνοιγῆ, ἂν γίνω σύζυγος ὑμῶν.
 Ἄλλὰ τοῦ παραδείσου σεῖς, κυρία μου,
 εἶσθε κλειδοῦχος, καὶ τὴν θύραν τὴν χρυσῆν
 σεῖς περιμένω νὰ μ' ἀνοίξητε».

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τατά,
 τατά τατά. Δὲν θέλω τίποτ' ἀπ' αὐτά.
 «Σὲ θέλω· θέλεις καὶ ἡ εὐγενεία σου;»
 Αὐτὸ καὶ μόνον, κάπως εὐγενέστερα.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Εἰπέ την τότε· «Ὁλβιος, Κυρία μου,
 ὅστις...»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τί ὅστις καὶ τί ξώστης; Νά· «Ἐγὼ
 καὶ ὄχι ἄλλος, θενά τὴν εἰπῶ, ἐγὼ
 σὲ θέλω. Σὺ μὲ θέλεις;» Εὐγενέστερα
 δὲν εἶναι τρόπος τὸ λοιπὸν νὰ τὸ εἰπῶ;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Κἀνένας τρόπος, φίλτατέ μου. Βάναυσον
 θὰ μείνη καθὼς εἶναι καὶ χονδροειδές.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Λοιπὸν τί πρέπει; Εἶν' ἀνάγκη τὸν Θεὸν
 τὸν Ἄρη χωρὶς ἄλλο;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Χωρὶς ἄλλο τὸν Θεὸν
 τὸν Ἄρη.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ἂν ἔξαφνα φανῆ! Καιρὸς
χρειάζεται μελέτης. Θὰ τὰ χάσω, φίλτατε,
ἂν φθάσῃ πρὶν τὸ μάθω.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μάθε το λοιπόν.

(Τῷ ἐπαναλαμβάνει τοὺς στίχους, οὓς ὁ Ἀγροικογιάννης παρακολουθεῖ
ταπεινῇ τῇ φωνῇ)

«Θεὰ εἶσαι Ἀφροδίτη. Ἄφες με νὰ γίνω Ἄρης.
Εὐσπλαγχνὴ καρδιά ἂν ἔχῃς, πάρε με. Ἄν δὲν μὲ πάρῃς,
ὁ πτωχὸς θὰ γίνω βῶδι, καὶ θὰ γίνῃς μακελλάρης».

Πρὸς χάριν σου ὑπάγω, καὶ, ἂν ἔρχεται,
μὲ δμιλίαις τὴν κρατῶ. Σὺ κύτταξε,
μελέτησέ το, νὰ τὸ ἔχῃς πρόχειρον.

(Ἐξέρχεται.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

(Ὅμιλεῖ κρυφίως, ὡς νὰ μελετᾷ· τινὰς λέξεις προφέρει ἐνίοτε μεγαλοφώνως
καὶ τινὰς συνοδεύει διὰ τῶν ἀναγκαίων σχημάτων)

«Πάρε με... βῶδι... μακελλάρης». Ναι, καλὰ,
καλὰ. Τὸ στῆθος μέσα. Ἐξω τὴν κοιλιά.

Μαζῆ τὰ πόδια. Τὸ κεφάλι ὑψηλά.

Ἐν, δύο, τρία, κάτω· μ π ο ύ μ. Χαιρέτησε.

«Πάρε με... βῶδι... Ἄρης...» Ἄν δὲν εἶναι πλὴν

ῶραία, ἂν δὲν κρίνῃ ἀμερόληπτα

ὁ Ὑπουλίδης, ἂν δὲν ἔξυρῇ εὐμορφιά

τί εἶναι· ἂν ἰδρῶνω κ' ἀγωνίζομαι,

κ' εἶναι κἀνένα ἔκτρωμα! ὦ! ὄχι δά.

Ἄρης... ἐν, δύο...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ, (εἰσέρχεται ζωηρῶς)

Εἶσθε ὁ Monsieur

Ἄγροικογιάννης, n'est-ce pas, que j'ai l'honneur...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναῖσκε, Αὐθέντα. Δὲν γνωρίζω ἡ τιμὴ...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (βιπτόμενος εἰς τὸν λαιμόν του καὶ προφέρων τὰ γ
ὡς γ graissant)

Monsieur Ἄγροικογιάννης, εἶμαι enchanté!

Ἄνθρωπος εἶσθε, φίλε μου, περίφημος!

Ma parole, εἶσθε impayable, ἀγαπητέ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Αὐτὸς τί ἄλλο εἶδος εἶναι ταραχῆς;)

(Πρὸς τὸν Πηδηκτούλην)

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔχω τὴν τιμὴν
νὰ σᾶς γνωρίζω.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Πῶς νὰ μὲ γνωρίζετε;

Ἦ! Je le pense bien, morbleu! Τραλαλαλά!

(Χορεύει.)

Ἐγὼ, mon cher, ποιὸς εἶμαι δὲν μὲ ἔξεύρετε;

Εἶμαι ὁ Πέτρος Πηδηκτούλης. Touche-là.

(Τῷ λαμβάνει τὴν χεῖρα καὶ τὴν κινεῖ βιαίως)

Δὲν μὲ γνωρίζεις; Ἐγὼ ἔρχομαι, mon brave,

ἀπὸ Γαλλίαν, ὅπου ἔκαμα σπουδᾶς,

fait mes études! Τράλαλα, τραλάλαλα. (Χορεύει.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἦχου, ξεβιδωμένος ἀνεμόμυλος!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ἄ! ἡ Γαλλία! Chère France! Ἦξεύρετε

σεῖς τὴν Γαλλίαν, φίλτατε Ἄγροικοjean;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν εἶναι ἡ Γαλλία εἰς τὴ Φράντσα;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποῦ λέμε 'ς τὸ Παρίσι;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Très-bien, comme vous dites.

Εἰς τὸ Παρίσι, car la France est dans Paris.

Εἰς τὸ Παρίσι ἦσθαν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

"Οχι. Πέρυσι

ἐπῆγα εἰς τὴν Σύραν.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Κρίμα! C'est dommage!

Ἐκεῖ νὰ διῆτε élégance, ἐκεῖ grand ton,

palais royal, μέγαλον κόσμον, demi-monde,

boulevards, κ' ὅπου ἂν γυρίσης τί cocottes!

Τὸν Μάριον ν' ἀκούσης. "Ω! δὲν ἤκουσες

τὸ ut diesis τοῦ Μαρίου; ut de tête;

πῶς ἀναβαίνει uuut! Τί ἄγγελος

ἢ Φανὴ "Εσλερ εἰς τὸ μέγα solo της!

Πῶς πιάνει τὸ ποδάρι, καὶ γυρνᾶ, γυρνᾶ,

τὴν πιρουέτταν!

(Τὴν μιμεῖται.)

Κ' ἢ Rachel! que c'est sublime!

(Μετὰ θεατρικῆς ἐμφάσεως)

«Sapper ses fondements encor mal assurés!»

Ἐκεῖνο πῶς τὸ λέγει τὸ «mal assurés!»

Θαυμαστὸν εἶναι τὸ «encor mal assurés.»

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (καθ' ἑαυτὸν)

Τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι κουρουνόμυαλον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ἐφέτος πάλιν τὸ grand prix ἐκέρδησε
ἡ Zephyrine τοῦ Λόρδου Σεϋμούρ. Ποτὲ
τὴν εἶδετε; Τί πλάσμα!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποῦ νὰ τὴν ἰδῶ;

Κάμμια εὐμορφοῦλα γαλανή; Αἴ! αἴ!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Τί εὐμορφοῦλα λέγει; C'est une merveille!

Ἄλλην φοράδα ἡ Εὐρώπη ὅσταν αὐτὴν
δὲν ἔχει. — Τί Παρίσι! Τί παράδεισος!

Il n'est au monde d'autre ville que Paris.

Κ' εἰς τὸ bois νὰ διῆτε καὶ εἰς τὸ Longchamp!

Ἐδὼ κοντέσσα, τέσσαρ' ἄλογα pur sang,
ἐκεῖ δουκέσσα en livrée mirobolante!Καὶ οἱ crénés, ὅς τὸ μάτι τὸ lorgnon, μαλλιά
frisés, καὶ νύχια μυτερὰ, καὶ gants Jouvin:

Bon jour, grand traître! Eh! comment vont les amours?

Pas mal, merci. Les vôtres? Au revoir à Mabile.

Τί ζωὴ εἶναι! τί ζωὴ! Vive Paris!

Δὲν ἔχω δίκαιο, mon ami Ἀγροικοjean?

Τί λέγετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μὴ ἔξέρω τί νὰ πῶ; — Καὶ μὴ

πρὸς κακοφάνισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο, — πλὴν
δὲν ἐγνοῶ κουκούτσι.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Νὰ μὴ πάγετε

ποτὲ εἰς τὸ Παρίσι! Βλέπετε αὐτὰ

τὰ ὑποδήματά μου; Τὰ ἐπλήρωσα

σαράντα φράγκα, ναι, σαράντα, φίλτατε
 Monsieur Ἀγροικογιάννη. Ὅμως πόσον chic!
 Τί lustre, ιδέτε. Σκύψατε. Αἶ; Brévetés
 τοῦ Jockey club! — Ἰδέτε τὴν βελάδα μου.
 Parfait! Πῶς στρώνει ἀπ' ἐδῶ! καὶ ἀπ' ἐκεῖ
 πῶς χύνει καὶ φουσκώνει! fait de main d'artiste!
 Rue de la paix. Ἡξεύρεις τὸν περίφημον
 τ α λ λ ι ὀ ρ ο ν. Τὸ gilet μου, βλέπεις, élastique,
 καὶ τὸ corset μου τέχνης ἀριστούργημα!
 Αὐτὸ μὲ δίδει τέτοιαν μέσην καὶ tournure.
 Ἄνθρωπος, κρίμα, τόσοσὺν distingué ὡς σεῖς,
 νὰ μὴ ἰδῆτε τὸ Παρίσι! C'est égal!
 Πάντοτε εἶσθε ἄνθρωπος περίφημος,
 l'enfant gâté τῆς τύχης. Δὲν νυμφεύεσθε
 τὴν Mademoiselle Καλαρρύτη, ἤκουσα;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸν Καλαρρύτην; Μὰ τί λές; Τὴν κόρην του.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναι, τὴν ὠραίαν Ἀρχοντοῦλαν; C'est un ange!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν Ἀρχοντοῦλαν· ναῖσκε, Κύριε. — Καὶ μὴ
 πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (τὸν σφίγγει εἰς τὸ στήθος του)

ᾠ!

Νὰ σᾶς φελιτσιτάρω, que je vous embrasse!

Ἀφῆτε νὰ σᾶς σφίξω εἰς τὸ στήθος μου,
 πῶς τὴν Ἑλένην παίρνετε τοῦ Μενελάου,
 τὸ ἄνθος τῶν χαρίτων, la belle des belles!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἶναι τῶ ὄντι, ὡς τὴν λέγουν, εὐμορφη;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Adorable εἶναι, mon ami. Μέση cambrée,
 λαιμὸς de cygne, gorge σὰν ἀλάβαστρος,
 mignon ποδάρι, χέρι tendre et potelet,
 καὶ μάτια ποῦ τρελλαίνουν, jambe faite au tour,
 et coetera. Εἶν' ὄλη θαῦμα, ma paòle.
 Δι' αὐτὴν ἔχω ἓνα faible prononcé.
 Admirateur της, cavalier servente της
 εἶμαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ! Εἴσθε συγγενῆς της;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ὅχι δὰ

κ' ἐσεῖς. Τὴν κούρτην πῶς τὴν κάμνω ἐννοῶ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὀλίγον ἀγανακτῶν)

Σεῖς ἐννοεῖτε, πλὴν ἐγὼ δὲν ἐννοῶ,
 τί εἶν' ἐκεῖνο ποῦ τὴν κάμνετε.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

C'est drôle,

ma foi! Δὲν ἐννοεῖτε; Ὅπου τὴν ἰδῶ,
 ὅπου τὴν εὔρω, παίρνω τὸ κατόπι της,
 κοντά της ὥραις κάθημαι, κρυφομιλῶ,
 τῆ λέγω κομπλιμέντα, mille et un riens,
 συχνὰ τὸ χέρι τῆ φιλῶ, et coetera
 καὶ τὰ λοιπά· καὶ τοῦτο κούρτη λέγεται.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Κούρτη καὶ μούρτη, κ' ὅπως καὶ ἂν λέγεται,
 δὲν μὲ ἀρέσει. Σᾶς τὸ λέγω φανερά
 καὶ ξάστερα. Κομμένον τὸ γελέκιον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Δὲν σᾶς ἀρέσει ; Καὶ ἀφ' οὗ τὴν πάρετε,
 ἀφ' οὗ κατασταθῆτε son heureux époux
 καὶ κύριός της, τότε τράλαλα λαλά, (Χορεύει.)
 τότε θὰ ἔλθουν les beaux temps, χαρὰ Θεοῦ!
 Ὅταν θὰ εἶναι εἰς τὸ σπῆτί της, chez elle,
 ἐγὼ θὰ μένω νὰ τὴν κάμνω συντροφιάν,
 καὶ εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὰς soirées, ἐγὼ
 θενὰ τὴν ἔχω à mon bras, θὰ κάθημαι
 πλησίον της νὰ κάμνω conversation.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καλὸν καὶ τοῦτο! Καὶ ἐγὼ ὁ ἄνδρας της;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Fi donc! Ὁ ἄνδρας! C'est bourgeois. Ἐσεῖς, mon cher,
 ἂν πλησιάζω, θὰ μακρύνεσθε, νὰ μὴν
 ἰδῆτε· ὅ,τι λέγω, σεῖς θὰ φεύγετε,
 διὰ νὰ μὴν ἀκοῦτε, καὶ ainsi du reste.
 Αὐτὰ οἱ τρόποι ἀπαιτοῦν οἱ εὐγενεῖς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Νὰ σᾶς ἴπῳ ἔλῃ τὴν ἀλήθειαν; Αὐτοὶ
 οἱ τρόποι δὲν μ' ἀρέσουν παντελῶς· καὶ μὴ
 πρὸς κακοφαιισμόν σας μ' ἔλον τοῦτο.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (τὸν θεωρεῖ διὰ τοῦ διόπτρου)

Ἄ!

δὲν σᾶς ἀρέσουν οἱ τοιοῦτοι τρόποι; Peste!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Διόλου, νὰ, διόλου. Τὴν γυναῖκά μου
 γυναῖκά μου τὴν θέλω. Τὴν ἴπανδρεύομαι
 διὰ ἐμένα, ὄχι διὰ τὸν γείτονα.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (ὁμοίως)

"Α! Διὰ σᾶς καὶ ὄχι διὰ ἄλλον; Diable!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναί, διὰ ἐμένα, διὰ τὴν εὐγενεΐαν μου.
 Θὰ κάθεται μαζῆ μου, θ' ἀστειεύεται
 μαζῆ μου, καὶ μαζῆ μου θὰ συνομιλῆ,
 κ' ἐμένα μόνον θὰ γνωρίζη, θ' ἀγαπᾶ
 μόνον ἐμένα, μόνον καὶ μονώτατον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ (ὁμοίως)

"Α! Ἐσᾶς μόνον θ' ἀγαπᾶ! Mille tonnerres!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καθὼς σᾶς λέγω. Δέν θὰ συγχωρῶ — καὶ μὴ
 πρὸς κακοφανισμόν σας μ' ὄλον τοῦτο, — ναί,
 δέν θεν' ἀφήνω ἄλλοι νὰ τὴν τριγυρνοῦν,
 οἱ ἐργολάβοι τῆς τιμῆς τῶν γυναικῶν
 κ' ἂν κἀνεὶς κάμη μοῦτρα νὰ κοπιάσῃ, μιὰ
 θενὰ τὸν στείλω νὰ μετρήσῃ, ὑψηλὰ
 παράθυρα ἂν ἔχω. Ναῖσκε, κύριε,
 μὲ παρὰ μίαν τεσσαράκοντα μισθόν,
 καὶ μὲ κλωτσιαῖς ἀκόμη ἐπιμίσθιον.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

"Α! mille bombes! Εἰς αὐτὸν τὸ παίρνετε
 λοιπὸν τὸν τόνον; Sacrebleu! Ὅρίσατε,
 Monsieur Ἀγροικογιάννη. (Τῷ ρίπτει τὸ χειρόκτιόν του.)

Διὰ σᾶς, mon beau.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εὐχαριστῶ. Εἶν' ἓνα. Τί μὲ ὠφελεῖ;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Νὰ σ' ὠφελήσῃ; Τὸ ἴδικόν σου ρίψε με,
 parbleu, ἂν εἶσαι ἀληθῆς homme d'honneur.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸ ἐδικόν μου; Πλὴν δὲν ἔχω.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΔΗΣ

C'est égal.

Θὰ ἔβγῃς ἔς τὸ δουέλλο, nom de nom d'un Dieu!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς τὸ δουέλλο; Πῶς; Ἐκεῖνο ὅπου λέν
μονομαχίαν;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΔΗΣ

Ναί, μονομαχίαν. Diable!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ διατί μονομαχίαν, κύριε;

ΠΗΔΗΚΤΟΥΔΗΣ

Πῶς, διατί μονομαχίαν; C'est plaisant!

Ἐκείνην ποῦ μ' ἀρέσει ἐσεῖς θέλετε

νὰ πάρετε· καὶ τότε εἶναι de bon ton

οἱ καλογεννημένοι νὰ μονομαχοῦν.

Εἰς τὸ Παρίσι τοῦτο γίνεται. Ἐγὼ

σᾶς ρίχνω τὸ χειρόφτι, καὶ μὲ ρίχνετε

τὸ ἐδικόν σας. Χαιρετᾶτε, χαιρετῶ,

καὶ τότε καὶ οἱ δύο ξεσπαθόνομεν.

Engarde ἀμέσως. Fendez-vous. Un, deux. Parez.

Un, deux. Parez en quarte. Dégagez. Un, deux.

Parez en tierce. Touche, touche, touche-là.

Διὰ τὰ σπαθιά πηγαίνω. Touche. Touche encore.

(Συνοδεύει ὅλα ταῦτα διὰ τῶν ἀναλόγων σχημάτων, ἐγγίζων αὐτὸν
ἐκάστοτε διὰ τοῦ γρόνθου. Ἐξέρχεται δρομαίως.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Αἶ τὸν ξεμουαλλισμένον, τὸν ἀνόητον,

τὸ σφιντιρλόνη τοῦ διαβόλου, τὸν τρελλόν!

Τί ἁμαρτίαις πάλιν εἶχα! Τὰ σπαθιά
 ἴπάγει νὰ φέρη. Δοῦλός σας ὑποκλινής.
 Ἐγὼ δὲν ἔχω τί νὰ κάμω μὲ σπαθιά,
 δὲν ἔχω τί νὰ κάμω. ὦ! τί ἄγγελος
 ἢ Ἀρχοντοῦλα θενὰ εἶναι βέβαια,
 γιὰ νὰ γυρίζῃ τὰ κεφάλια τῶν ἀνδρῶν,
 καὶ νὰ τοὺς κάμνῃ ὡς καὶ νὰ σκοτόνωνται!

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ (ἐπιστρέφων) -

Ἀγροικογιάννη, φίλε, τί ἐπάθετε;
 Τί ταραχὴν ἀκούω; Τώρα ἤρχετο
 ἢ Ἀρχοντοῦλα· ὁμως τὴν ἐμπόδισα,
 νὰ διῶ τί τρέχει.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι! Μή! Ἐμπόδισε.

Ἐδὼ θὰ γίνῃ φονικόν.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Πῶς; φονικόν;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αὐτὸς ὁ ξεπαρμένος, κουρουνόμουαλος,
 οὖν, ντὲ, ἀγγάρτ, δὲν ἔξέρω, κοροφέξαλα,
 μὲ ἔφερ' ἄνω κάτω, κ' ἔτρεξε σπαθιά
 νὰ φέρῃ τώρα.

ΥΠΟΥΛΙΑΔΗΣ

Ποῖος εἶναι; Διατί

σπαθιά;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μὴ γὰρ ἠξέρω τί 'ς τ' ἀνάθεμα
 ἄνθρωπος εἶναι; Πὲς πῶς ἐφτερνίσθηκε
 ἢ μάνα τοῦ διαβόλου, καὶ τὸν ἔκαμεν.
 Ἄπ' τὸ Παρίσι ἔρχεται, ἀπ' τὴ φωλιά

τοῦ Σατανᾶ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Θὰ εἶναι — τώρα ἐννοῶ —
ὁ Πηδηκτούλης. Καὶ τί θέλει ἀπὸ σᾶς;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Νὰ κτυπηθοῦμε, νὰ μονομαχήσουμε.
Οὐ ν, ντὲ, νὰ τοῦτο θέλει. Λέγει πῶς κ' αὐτὸν
ἀρέσ' ἡ Ἀρχοντοῦλα, καὶ νὰ κόψωμεν
διὰ τοῦτο πρέπει, λέγει, τὰ λαρύγγια μας.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὁ Πηδηκτούλης εἶν' ἀλήθεια ζωηρός·
εἶν' ἀναμμένη κεφαλή. Πῶς τοῦ πονεῖ
τὸ δόντι, τὸ πιστεύω. Ποῖος νὰ ἰδῇ
τὴν Ἀρχοντοῦλαν, καὶ νὰ μὴ ξετρελλαθῇ;
Ὅμως θηρίο εἶν' ἐκείνη. Μούτσουνα
τὸν κάμνει, ὁποῦ εἶναι φρίκη.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πλὴν αὐτὸς
μονομαχία θέλει. Πῶς θὰ κάμωμεν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ἄν εἶναι μὲ πιστόλι, πολὺ εὐκολόν.
Γεμίζετε τὰ ὅπλα, στέκεσθε μακρὰν
ὁ εἷς τοῦ ἄλλου πέντε βήματα σωστά.
Μακρύτερα δὲν πρέπει. Δὲν εἶν' εὐγενές.
Σᾶς χαιρετᾶ ἐκεῖνος, χαιρετᾶτε σεῖς.
«Τραβᾶτε πρῶτος, Κύριε» τὸν λέγετε.
«Σεῖς εὐαρεστηθῆτε νὰ τραβήξετε»,
σᾶς ἀπαντᾶ. Τραβᾶτε. Ἄν δὲν ἔπεσε,
τραβᾶ ἐκεῖνος. Ἄν ἐλάβετε πληγὴν
θανατηφόρον, ἔρχεται, τὸ χέρι σας

σᾶς σφίγγει, καὶ φιλεῖσθε, κ' ὄλα πᾶν καλά.

Ἄν δὲ δὲν σᾶς πληγώσῃ, ξαναρχίζετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄνάγκη δὲν τὸν ἔχω, ἄκου νὰ σὲ πῶ,

τὸν Πηδηκτούλη, οὔτε τὰ πιστόλια του.

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Ἄν προτιμᾶτε τὰ σπαθιά, πολὺ καλά·

ἢ ἂν ταῖς σοῦβλαις, στέκεσθε οἱ δύο σας

ἀντίκρ' ἀντίκρου. Πλάγια τὸ σῶμά σας·

ἔς τὸ μάτ' ἢ σοῦβλα· ἴσι' ἀντίκρου· μὴ ἄλλοῦ.

Κτυπᾶ ἐκεῖνος δεξιά, ἀριστερά,

κτυπᾶ εἰς κύκλον· σεῖς τὸν ἀποκρούετε·

πλὴν μὲ τὸν γρόνθον, μὴ μὲ τὸν βραχίονα·

τὸν γρόνθον· ἐνθυμῆσθε. Ἀντικρούετε,

καὶ πάφ! καὶ τὸν τρυπᾶτε· ἢ ἂν ὄχι, πάφ!

καὶ σᾶς τρυπᾶ ἐκεῖνος μὲ τὴν σοῦβλάν του,

κ' εὐχαριστεῖται ἡ τιμὴ σας.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Περιττόν.

Εἶν' εὐχαριστημένη ἡ τιμὴ μου. Πλὴν

αὐτὸν τὸν Πηδηκτούλην νὰ ξεφορτωθῶ

μεγάλην ἔχω ὄρεξιν. Εὐγενικὴ

εἶν' ἢ μονομαχία ἴσως, πλὴν ἐμὲ

διόλου δὲν μ' ἀρέσει, ὦ! παντάπασιν.

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Μία ψυχὴ νὰ μάθῃ ὅτι δι' αὐτὴν

εἰς τὴν μονομαχίαν σ' ἐπροσκάλεσαν

καὶ δὲν ἐδέχθης, πῶς θὰ κρίνῃ περὶ σοῦ

καὶ τῆς ἀνατροφῆς σου, ἄλλοι ἄς εἰποῦν.

Οἱ ἄνθρωποι, ἡξεύρεις, τῶν καλῶν ἠθῶν

δι' ἓν οὐδὲν φονεύουν καὶ φονεύονται.
 Ὁ ἀστυνόμος ἐὰν εὕρη καθ' ὁδὸν
 γρονθιζομένους δύο, εἰς τὰς φυλακὰς
 τοὺς στέλλει, ὅπως μάθουν πῶς νὰ φέρωνται,
 κ' ἔλοι βαναύσους καὶ ἀγροίκους τοὺς καλοῦν.
 Ἄν ἔμως δύο κύριοι συντρίβωσι
 δι' ἀγχεβόλων τὰ κενὰ κρανία των,
 ἢ μὲ τὰ ξίφη διαμπάξ σουβλίζωνται,
 χειροκροτοῦσιν ἔλοι καὶ θαυμάζουσι
 τὸ ἦθός των, τοὺς τρόπους τοὺς ἵπποτικούς.
 Ἄνίσως πάλιν, φίλτατε, δὲν θέλετε...

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν εἶναι πῶς δὲν θέλω. — Ὅμως δυνατὸν
 δὲν εἶναι μ' ἄλλον τρόπον; ... Δὲν νομίζετε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὲ ἄλλον τρόπον; Ἄλλον τρόπον; Ἀλλὰ πῶς;
 Μὴ γὰρ κ' ἐγὼ ἠξεύρω; Ὅμως βλέπομεν,
 ἀφ' οὗ φοβεῖσαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι πῶς φοβοῦμαι δά.

Τίς εἶπε πῶς φοβοῦμαι; Ὅχι· παντελῶς,
 διόλου δὲν φοβοῦμαι. Ὅμως δυνατὸν
 δὲν εἶναι μ' ἄλλον τρόπον, φίλτατε, εἶπέ,
 μὲ ἄλλον τρόπον, Ὑπουλίδη φίλτατε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Λοιπὸν ἄς εἶναι, καὶ ἄς δοκιμάσωμεν
 ἂν ἄλλως ἤμπορῶμεν νὰ πραινῶμεν
 τοῦ Πηδηκτούλη τὴν ὀργήν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ναί, φίλε μου,

ναί, Ὑπουλίδη, κάμε, κάμε, νὰ χαρῆς
τὸ ὄνομά σου, κάμε ὅ,τι σοφισθῆς
καὶ νὰ πηγαίνη στειλέ τον ἔς τὸν ἄνεμον,
ὁποῦ ἔς τὸ κούφιο τὸ κεφάλι του φυσᾷ.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Καὶ νὰ τὰ ποῦμεν, Κύρ Ἀγροικογιάννη μου.
Τὴν Ἀσπασίαν; . . .

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς τὸν γάμον πάρε τον,
σὲ λέγει καὶ τοῦ χρόνου! Τώρα, φίλτατε,
εἰς τέτοιαις ὥραις δι' Ἀσπασίαις ὁμιλοῦν;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Πῶς τέτοιαις ὥραις; Κάθε ὥρα καὶ στιγμή.
Ἦ μὲ τὴν δίδεις, καὶ σὲ φέρνω ἄν τ' ἀρνι
ἐδῶ τὸν Πηδηκτούλη, ἦ, ἂν ἀρνηθῆς,
μονομαχία, κ' ἐξεμπερδευσέ τα σύ.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸ ἴδιο τὸ τραγούδι! Ὑπουλίδη μου,
ἄκουσε τώρα. Εἶσαι ἄνθρωπος χρυσός.
Τῆς Ἀσπασίας, ἔξέρω, θέλεις τὸ καλόν.
Ἡὺρ' ἓνα Γραμματέα, βλέπεις, φίλε μου,
τὸν Γραμματέα τοῦ Ἐφόρου! Ν' ἀρνηθῆ
τέτοια μεγάλη τύχη θέλει ὁ Θεός;
Ἄφρησ' ἐκείνην. Νὰ ἔχης πάντοτε καλόν,
τὸν Πηδηκτούλην κύτταξε νὰ τὸν ἰδῆς,
καὶ νὰ τὸν καταφέρης. Σῶσέ μ' ἀπ' αὐτόν.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Τί νὰ σὲ κάμω; Πάλιν νὰ, μ' ἐνίκησες.
Τί ἔχει; μάγια; Ἔχει μέλ' ἢ γλωσσά σου;
Τὸν Πηδηκτούλη θὰ τὸν εὔρω, νὰ ἰδῶ,

νά προσπαθήσω. Ἔχει Φράγκικο μυαλό·
 μ' ἀργάτην δὲν γυρίζει, ὅταν μάλιστα
 διὰ τὴν τιμὴν του νὰ σκοτώσῃ πρόκειται,
 καὶ διὰ τὴν Ἀρχοντοῦλαν. Τὸν κατέφερα;
 τότε μ' ἐκείνην ἔρχομαι, τὰ σιάζουμε,
 σᾶς εὐλογοῦμε, κ' ὄλα ἴπαγον μιὰ χαρά.
 Ἄλλ' ἂν ἐκεῖνος, πέρα βρέχει, δὲν πεισθῆ,
 τότε προφθάνω παρευθὺς μὲ τὰ σπαθιά.
 Πλὴν ἐνθυμήσου· πλάγια τὸ σῶμά σου,
 καὶ μὲ τὸν γρόνθον, μὴ μὲ τὸν βραχίονα·
 τὸν γρόνθον.

(Ἐξέρχεται.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (μόνος)

Γρόνθον! Γρόνθον ἔς τὸ κεφάλι σου!
 Νὰ κτυπηθῶ δὲν θέλω. Μ' ἐκατάλαβες;
 Πλὴν πῶς θὰ γένη! Ἄν εἰς τὴν πρωτεύουσαν,
 εἰς τὸ Παρίσι ἂν κτυπιοῦνται, πῶς ἐγὼ
 νὰ μὴ τὸ κάμω; Κ' ἂν τ' ἀκούσῃ ἔπειτα
 ἡ Ἀρχοντοῦλα, καὶ τῆς Ποντικότρουπας,
 μ' εἰπῆ ποντίκι; Δυστυχία μου! Λοιπὸν
 μονομαχίαν! Εἶναι ἀφευκτον! Οὐν, ν τὲ,
 ἀγγάρτ!.. τὸν γρόνθον...—ᾠ! Ἀκούω ἔρχονται!
 Ἐκεῖνος εἶναι ἢ ἐκείνη; Πῶς θὰ ἴπῳ;
 Πῶς, πῶς μὲ εἶπαν; Πῶς θὰ κάμω; Ἐχασα
 τὰ λογικά μου. Τρέμω ἄν τὸ φύλλο. Πῶς
 θ' ἀρχίσω; Εἶν' ἐκείνη.

Εἰσέρχονται **ΑΝΔΡΕΑΣ**, **ΥΠΟΥΛΙΑΠΗΣ**, καὶ **ΓΥΝΗ** ἣς τὸ πρόσωπον
 καλύπτει ἡ πρασίνη σκέπη τοῦ πετάσου της.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Λοιπὸν, **Κύριε**

Ἄγροικογιάννη, ἔφερα τὴν κόρην μου
νὰ παρουσιασθῆτε εἰς αὐτήν. Ἴδού.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Καρδιά, Ἄγροικογιάννη!) Οὐ ν, ν τ ἐ...

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (κρυφίως εἰς αὐτόν)

ἌΟχι δά.

ἐν, δύο, τρία.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

(Ἄ! Ἐν, δύο, τρία· μπούμ.) (Χαιρετᾶ.)

Ἐγὼ .. κχ κχ, (Βήχει.) Κυρία, .. κχ, .. Κυρία μου,
ἐγὼ ... εἶμαι Ἀφροδίτη, καὶ ἐσὺ εἶσαι ὁ Ἄρης.

(Κατ' ἰδίαν)

(Αὐτὸ ταιριάζει; Κᾶπως δὲν μὲ φαίνεται.)

(Μεγαλοφώνως)

Θὰ σὲ πάρω... κ' ἂν δὲν θέλῃς· κ' ἂν θελήσῃς νὰ μὲ πάρῃς,
θὰ μὲ κάμῃς ἄν τὸ βῶδι ὁποῦ σφάζ' ὁ μακελλάρης.

Οὐφ! (Σπογγίζει τὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου του.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ (κλίνει καὶ ὁμιλεῖ κρυφίως πρὸς τὸν Ἄνδρέαν.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κρυφίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Δὲν μὲ λέγεις; Κᾶπως τὸ ποδάρι τῆς
μὲ φαίνεται μεγάλο.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (κρυφίως πρὸς αὐτόν)

(Πῶς; Ἄρχοντικό.

Μικρὸ δὲν ἔχουν ἢ μεγάλαις τίποτε.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Δὲν ἔμαθες, ἢ προῖκα... Δὲν τὸ ἐρωτῶ.

Τὸ ἔφερεν ὁ λόγος.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως)

(Ἐνοια σου. Καλή.

Ἐξ χιλιάδες δραχμαῖς, ὄλαις μετρηταῖς,
[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Γ']

καὶ ἐπὶ χεῖρας, εἰς φλωρὶ βενέτικο.
Δὲν εἶν' αἱ δραχμαὶς ὅμως, εἶν' ἡ ἀρχοντιά.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Ἡ ἀρχοντιά βεβαίως, ναὶ, ἡ ἀρχοντιά.)

ΑΝΔΡΕΑΣ

Σᾶς εἶν' εὐγνώμων, Κύριε, ἡ κόρη μου
δι' ὅσα τόσον εὐγενῶς ἐκφράζετε
θερμὰ αἰσθήματά σας, καὶ πιστεύσατε
πολὺ πῶς δὲν ἀπέχει νὰ συμμερισθῇ
τοὺς πόθους σας, πεισθεῖσα εἰς τὰς συμβουλάς
τὰς πατρικάς μου.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ἡ εὐγενεία της,

ἡ πανευγενεστάτη πῶς ἀργοπορεῖ
τὸ ἐκλαμπρόν της νὰ μᾶς δείξῃ πρόσωπον;
Αὐτὴν τὴν μπόλια ποῦ κρεμνᾶ, καὶ κρύβεται
καθὼς ὁ ἥλιος 'πίσ' ἀπὸ τὰ σύννεφα,
ᾶς τὴν σηκώσῃ, τὴν παρακαλῶ, — καὶ μὴ
πρὸς καχοφανισμόν της μ' ὄλον τοῦτο.

(Ἰδίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Πῶς

τὸ χέρι της δὲν εἶναι τόσον τρυφερόν;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ιδίως πρὸς αὐτὸν)

(Μετρίως. Πλὴν τί χέρι, καὶ τί κόψιμον!
Μὲ πόσῃ χάριν τὸ κινεῖ ἀρχοντικὴν!
Νὰ τὸ γνωρίσῃς μὲ καιρὸν καλῆτερα,
θὰ τρελλαθῆς.)

ΑΝΔΡΕΑΣ (πλησιάζων πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Φοβεῖται ἡ φιλτάτη μου
νὰ νυμφευθῆτε μὴ θελήσῃτε αὐτὴν

οὐχὶ διὰ τοὺς τρόπους ἢ τὸ πνεῦμά της,
ἀλλὰ διὰ τὸ κάλλος· καὶ τὸ κάλυμμα
δὲν θ' ἀνεγείρη, λέγει, πρὶν εἰς δοκιμὴν
τὸ αἰσθημά σας ὑποβάλη, δείγματα
ἀφοσιώσεώς σας πρὶν τῇ δώσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ποῖον δεῖγμα θέλει; Ἄς μὲ τὸ εἰπῆ,
ἄς ὀμιλήσῃ, κ' εἴμ' εἰς ὄλα ἔτοιμος.
Παρακαλέσατέ την, Κύρ Ἀνδρέα μου,
καὶ μίαν λέξιν νὰ μ' εἰπῆ τοῦλάχιστον.

ΑΝΔΡΕΑΣ (συνδιαλέγεται μετὰ τῆς Ἀρχοντούλας.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ὑπουλίδην, ἰδίως)
(Δὲν εἶν' ὀλίγον ὑψηλὴ μὲ φαίνεται;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως πρὸς αὐτὸν)

(Ἀρχόντισσα καθ' ὄλα. Τὸ ἀνάστημα
ἀρχοντικὸν κ' ἐκεῖνο. Καταδέχεται
ἀρχόντισσα νὰ εἶναι κοντοπίθαρο;
Τοιοῦτον λόγον ἄλλοτε μὴ τὸν εἰπῆς.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Κ' ἐκεῖνος δὲν μὲ λέγεις ὁ θεότρελλος
μὲ τὴν μονομαχίαν; ...)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως)

(Ἀκατάπειστος.

Μονομαχίαν καὶ καλὰ. Πλὴν θὰ ἰδῶ,
θὰ προσπαθήσω.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ὁμοίως)

(Φίλε Ὑπουλί...)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ (μὲ λεπτὴν φωνήν)

Monsieur,

ἀφ' οὗ, μὲ λέγουν, ἔχω votre permission,

θενά σᾶς κάμω μίαν proposition.

Condition τὴν λέγω, sine quâ non.

N'espérez pas νὰ δώσω mon consentement,

ἢ νὰ σηκώσω τοῦτο τὸ voile παρά

ἂν τὴν ἀπαίτησίν μου ἀκορδάρετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (ιδίως πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

(Πῶς λαλεῖ ἔτσι;)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (ὁμοίως πρὸς αὐτὸν)

(Σὲ τὸ εἶπα· λεξικὸν

ἢ γλωσσά της πῶς εἶναι Γαλλελληνικόν.

Λέγει πῶς ἂν δὲν κάμης ὅ,τι σὲ ζητεῖ,

δὲν θὰ σὲ πάρῃ.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ τί θέλεις, δόμνα μου,

τί νὰ ζητήσης ἡμπορεῖς, κοκκίνα μου,

καὶ νὰ μὴ γίνῃ; Πρόσταξέ με, κ' ἔγινε.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὰ προτερήματά σας, et vos grands mérites

εἰς τοῦ κυρίου Ὑπουλίδου χρεωστῶ

l'amitié, ἀνίσως τὰ ἐγνώρισα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ Ὑπουλίδου, ιδίως πρὸς αὐτὸν)

(Τί καλωσύνη!)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Εἶναι notre bon ami

ὁ Ὑπουλίδης. Τώρα θέλω συγγενῆς

νὰ γίνῃ. Πρέπει· et cela dépend de vous.

Ἄν τοῦτο γίνῃ, je vous donnerai la main.

Ἄν ἄλλως, ὄχι, καὶ τὰ ἐχαλάσαμεν!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγὼ εἰς τοῦτο τί νὰ κάμω ἡμπορῶ;

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὴν Ἀσπασίαν ἔχετε ἀνεψιάν.
Ὁ Ὑπουλίδης ἀγαπᾷ τὴν jeune fille.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἴδιαν)

(Τὴν πάθαμε. Ὡς τὴν πῆττα ἐπατήσαμε.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Παρακαλῶ. Que dis-je? Μάλιστα ἀπαιτῶ
εἰς ἔνωσιν τῶν νὰ συγκατανεύσητε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀναμφιβόλως, ὅπως διατάττετε,
ἀρχόντισσά μου. Πλὴν ἡ Ἀσπασία μου
τὸν Κύριον θὰ πάρη. . . οἰκονομικὸν . . .
τῆς Ἐφορείας Γραμματέα, — εὐγενῆ
ὑπάλληλον.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τῷ ὄντι παίρνει τὸν Monsieur
ὑπάλληλον; Λυποῦμαι. Πλὴν très-bien, adieu,
κ' ἐγὼ πηγαίνω à jamais. Ἀφ' οὗ αὐτὴν
ὁ Ὑπουλίδης δὲν θὰ πάρη, tout est dit,
καὶ ἀπὸ τώρα δὲν μεταβλεπόμεθα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ὅχι, κυρά μου. Ὅρισμός σας. Μάλιστα.
Ἀλλὰ τὴν Ἀσπασίαν, μὴ νομίζετε,
ἐκεῖνος δὲν τὴν θέλει.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Δὲν τὴν θέλει; Vrai?

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν ἔχει κλίσιν.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Πῶς; δὲν ἔχει; Pas possible!

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ποσῶς, διόλου κλίσιν. Τὴν συχαίνεται.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

C'est différent, ἀνίσως τὴν συχαίνεται.

Τὸ πρᾶγμ' ἀλλάζει. Μὴ τὸν ἀναγκάζετε.

Ἄς μὴ τὴν πάρη. Τότε οὔτε σεῖς non plus ἐμένα.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πῶς, κυρά μου;

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Δὲν τὸ εἶπαμεν;

Ἡ Ἀσπασία ἢ θὰ πάρη τὸν Monsieur
Hypoulidès, ἢ ἄλλως καὶ τὴν χειρά μου
δὲν θὰ σᾶς δώσω. Ὄταν τὴν συχαίνεται,
δὲν θὰ τὴν πάρη βέβαια, cela s'entend·
κ' ἐσεῖς ζητεῖτε σύζυγον ἄλλοῦ. Cherchez.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Ἄλλοῦ; Ποῦ ἄλλη θὰ βρεθῆ ἀρχόντισσα
νά μὲ θελήσῃ;)

(Μεγαλοφώνως)

Ἄχι πῶς συχαίνεται...

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Ἄλλὰ δὲν ἔχει κλίσιν. Ἄχι; C'est tout un.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἔτσι τὸ εἶπα. Καὶ πολὺ τὴν ἀγαπᾶ.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Πῶς δὲν τὴν θέλει, τώρα δὲν ἐλέγετε;

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν λακταρεῖ, τὴν θέλει, τὴν τρελλαίνεται.

Μὲ τὴν εὐχὴν μου, ὅταν σεῖς τὸ θέλετε.

Ἄς εἶναι, ἄς τὴν πάρῃ. Θεὰ χάσωμεν
τὸν Γραμματέα — ἡ καρδιά μου σχίζεται, —
Ἐφόρου Γραμματέα! Πλὴν ἄς εἶναι, νὰ,
καὶ ἡ θυσία διὰ χάριν σας αὐτή.

Ἄς τῷ τὴν δώσω. Ὅμως προῖκα, ἔξέυρετε,
λυποῦμαι, νὰ τὴν δώσω μ' εἶν' ἀδύνατον.
Τὰ εἰσοδήματά μου εἰς τὴν Ποντικὴ . . .
εἰς . . . εἰς ἐκεῖνο . . . τὸ Τριέστι . . . Ἐξέυρετε . . .

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Μὴ διὰ τοῦτο μεριμνᾷς. Πλουσία προῖξ
τῆς Ἀσπασίας εἶναι, πλὴν τοῦ κάλλους τῆς,
αἱ ἀρεταί τῆς. Ἄλλην προῖκα δὲν ζητῶ.
Ὡς ν' ἀποθάνῃς, τῆς περιουσίας τῆς
ἐπίτροπος θὰ εἶσαι διαχειριστής.
Τῆς Ἀρχοντούλας ἐγὼ μάλιστα εἰς σὲ
τὴν προῖκα ἐγγυῶμαι.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δὲν θὰ δείξετε,
ἀγαπητή μου, τώρα τὸ ὠραῖόν σας,
τὸ φωταυγές σας πρόσωπον, ποῦ κρύπτεται
ὑπὸ τὸ γιασουμάκι, ὡς τὴν ἀνοιξιν
τὸ ὑασουμάκι κρύπτεται ἔς τὰ φύλλα του,
ἢ ὡς ὁ ἥλιος . . . ἥλιος εἰς τὰ σύννεφα;

(Πρὸς τὸν Ὑπουλίδην ἰδίως)

(Ἄ! Ὑπουλίδη!)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (πρὸς αὐτὸν ὁμοίως)

(Θάρρος. Μὴ καλλήτερα.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Τὸ contrat πρῶτον, λέγω τὸ Συμβόλαιον,
καὶ τὴν ὑπογραφὴν σας θέλω τὴν χρυσῆν. —

A la bonne heure ! Ἀμέσως, καὶ σὺν τῇ φωνῇ,
ὁ Συμβολαιογράφος νά τοσ. Le voici.

(Ὁ Ὑπουλίδης ἀνοίξας τὴν θύραν εἰσήγαγε τὸν **ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΝ**.)

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Ὁ Συμβολαιογράφος ! ὦ ! κοπιάσετε,
ὀρίστε, κύριέ μου. Ἔχετε ἕτοιμον,
συντεταγμένον τὸ Συμβόλαιον ; Καλόν.
Ἄς τὸ ἰδῶμεν. Δώσατέ το.

(Τὸ λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Συμβολαιογράφου καὶ τὸ περιτρέχει,
ἀναγινώσκων μέρη αὐτοῦ)

« Σήμερον,
τὴν τόσην δεῖνος ἔτους ». . — ναί· καὶ τὰ λοιπά—
« ἐμφανισθέντες » . . . — Παρακάτω. Ἄ ! ἐδῶ —
« ὁ Κάππα Ὑπουλίδης, ἄσχετός μοι », καὶ λοιπά...
« τῶν Ἀθηνῶν δημότης . . . . Καὶ ὁ Κύριος
Ἀγροικογιάννης ἀπὸ Ποντικό . . » — καλὰ,
καὶ τὰ λοιπά — « γνωσός μοι . . » (Ναί, πολὺ γνωσός
δὲν εἶναι μία ὥρα ποῦ ἐπέζησεν
εἰς τὰς Ἀθήνας), « ὠμολόγησεν αὐτὸς . . . »
(Ἡ σύνταξις χωλαίνει· εἶν' ἀπόλυτος.
Δὲν βλάπτει· ὕφος συμβολαιογραφικόν·)
« πῶς τὴν ἀνεψιάν του Ἀσπασίαν, σύζυγον
εἰς τὸν ῥηθέντα Ὑπουλίδην δίδωσιν,
ἀνευ προικός. Ἀνίσως δὲ καὶ ὁ ῥηθεὶς
Ἀγροικογιάννης, ὁ ἀπὸ . . » — καὶ τὰ λοιπά—
« δὲν μείνη εἰς αὐτὴν του τὴν ὑπόσχεσιν,
θενὰ πληρώσῃ δίστηλα δισχίλια
ἐν ὑποθήκῃ τῶν γαιῶν του εἰς . . » — καλὰ.
« Ἐγένετο » . . . — Ἄς εἶναι. Ὑπογράφω. (Ὑπογράφει.)

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Σεῖς

ἐκεῖ . . . παρέχει θενὰ ὑπογράψετε.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

Φίλε μου, τώρα ὑπογράψετε, mon cher.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (κατ' ἰδίαν)

(Φίλε μου, εἶπεν. Ὡς ἐμβῆκα ἔς τὸν χορὸν,
θενὰ χορεύσω.)

(Ἐπογράφει καὶ δίδει τὸ συμβόλαιον. Μεγαλοφώνως)

Λάβετε, ὑπέγραψα.

(Ὁ Ὑπουλίδης λαμβάνει τὸ Συμβόλαιον. Ὁ Συμβολαιογράφος ἀναχωρεῖ
μετὰ τοῦ Ἀνδρέου.)

ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ

(Ἐγείρει τὸ κάλυμμα, καὶ φαίνεται ὁ Πηδηκτούλης φέρων γυναικεῖα φορέματα)

A la bonne heure ! Ὠραῖον ! Σᾶς εὐχαριστῶ,
mon cher, παμφίλτατέ μου Κύρ Ἀγροικοjean.

Ὅχι δουέλλο πλέον ! δὲν κτυπώμεθα !

Εἴμεθα τώρα à la vie et à la mort.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αἰ ! Τ' εἶναι τοῦτο ; ψευῆσαι, ἄρπαγες, ληστὰι,
κλεπταποδόχοι ! Εἰς τὸν Ὑπομοίραρχον,
εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην Ποντι . . Πον . . Πον . . Πον . .
Εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην τοῦ Διαβόλου ! Φυλακὴν
θενὰ σᾶς βάλω. Δαίμονες, μ' ἐπαίξατε !

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Περιτταὶ ὄλαι αἰ φωναί σας. Κύριε
Ἀγροικογιάννη, εἰς τὴν Ποντικότρουπαν,
τὸ ἐνθυμεῖσαι, ὅταν μὲ ἠπάτησες,
ὅταν μ' ἠρνήθης τὴν ἀνεψιάν σου, μὴ
ἐφώναξα, τὸν κόσμον μὴ ἐχάλασα ;

Τὸν δρόμον μου ἐπῆρα, καὶ δὲν εἶπα γρύ.
 Τοῦτο μιμήσου. Ἔγιναν ὡς ἔγιναν
 τὰ πράγματα. Ὑπάρχει τὸ συμβόλαιον.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Θενὰ ξεγίνουν, θὰ ξεγίνουν, μάλιστα.
 Δὲν ἔχει κῦρος τὸ συμβόλαιον. Κλεψιά
 καὶ προδοσία εἶναι τοῦτο φανερό.
 Ἡ Ἀσπασία θενὰ γίνη σύζυγος
 τοῦ Γραμματέως Ἐφορείας, ὄχι σοῦ.

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Μὲ συγχωρεῖτε. ἔχει τὸ συμβόλαιον
 εὐτυχῶς κῦρος. Ἡ τὴν Ἀσπασίαν, ἢ
 μοὶ χρεωστεῖτε δίστηλα δισχίλια.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς δικηγόρους! Εἰς τὰ δικαστήρια!

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Ὅριστε, ἄλλα τόσα νὰ ἔζοδεύσετε.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὴν Ἀρχοντοῦλαν μ' ὑπεσχέθης ψεύματα;

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ (δεικνύων τὸν Πηδηκτούλην)

Ἴδού την· πάρετέ την, ἂν ὀρέγεσθε.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη Ἀρχοντοῦλά μας.

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Je m'en soucie, ἀλήθεια, médiocrement.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καὶ ψεύτικα τὴν προῖκα ἐγγυήθηκες;

ΥΠΟΥΛΙΑΗΣ

Διὰ τὴν Ἀσπασίαν, ὅσω ζῆτε σεῖς,
 δὲν θέλω προῖκα, καὶ ὁ Γραμματεὺς διπλὴν
 τὴν ἐζητοῦσεν. Αἰ δ' ἑξακισχίλια

δραχμαὶ ἄς ἐγγυήθην, εἶναι πρόχειροι.
Θὰ σᾶς τὰς δώσω ἄνευ τόκου δανεικάς.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄς εἶναι. Τοῦτο κάπως μὲ παρηγορεῖ.
Τὸν Γραμματέα ὁμως... Πῶς! Ὁ Γραμματεὺς
νὰ μὴν τὴν πάρῃ;...

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ποῦ ἐπῆγεν ὁ Monsieur
Ἄνδρέας; Πῶς δὲν εἶναι de la noce αὐτός;

ΑΝΔΡΕΑΣ

(Εἰσέρχεται ἔχων ἔγγραφον εἰς τὴν χεῖρα)

Τοῦ ὑπουργείου ταύτην τὴν στιγμὴν κλητῆρ
διὰ τὸν Ὑπουλίδην τοῦτο ἔφερε
τὸ ἔγγραφον.

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ (λαμβάνων τὸ ἔγγραφον)

Ἡξεύρω· τὸ ἐπρόσμενον.

(Πρὸς τὸν Ἀγροικογιάννην)

Κύριε, θέσις εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας
Ἐφόρου μοὶ ἐδόθη οἰκονομικοῦ.
Ἴδου τὸ δίπλωμά μου. Ἀναγνώσατε.

(Τῷ δίδει τὸ ἔγγραφον.)

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐφόρου! Τί; Ἐφόρου οἰκονομικοῦ;
ᾠ! Κύριέ μου! ᾠ πανευγενέστατε!
Καὶ τὴν ἀνεψιάν μου πλέον εἶν' ἐλπίς
νὰ τὴν καταδεχθῆτε;

ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ

Φίλε Κύριε

Ἀγροικογιάννη, καὶ μεγάλην μου χαρὰν
θα τὸ νομίσω, καὶ εὐδαιμονίαν μου

ἂν συναινῆτε. Ἐνταύτῳ Εἰσπράκτορα
σᾶς διορίζω εἰς τὴν Ποντικότηρουπαν.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγὼ, ἐγὼ Εἰσπράκτωρ! Εὐγενέστατε!
Ἄξιος εἶμαι; Παν... πανεκλαμπρότατε!
Ἐπάλληλος θὰ γίνω;— Αἶ Κὺρ Γραμματεῦ,
γραμματουδάκι χθεσινὸ τοῦ λόγου σου,
τὴν ἀνεψιάν μου ἤθελεν ἡ μούρη σου!
Ἔξου!

ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Monsieur Εἰσπράκτορ, je vous félicite!
ναί, σᾶς συγχαίρω ὅτι διωρίσθητε,
καὶ ἔτι μᾶλλον ὅτι ἐγλυτώσατε
τὴν Ἀρχοντοῦλαν. Vous l'avez échappée belle.
Ἐκλεξε, φίλε, μίαν bonne ménagère,
καλὴν γυναῖκα ἀπὸ Ποντικότηρουπαν,
κ' εἰς Ἀρχοντούλαις renoncez κ' εἰς ἀρχοντιαῖς.
Τὴν εὐτυχίαν ζήτει, μὴ τὸν ἴσκιον της.
Μὲ συγχωρεῖτε, sans rancune, τὸ μάθημα
τῆς ξιφασκίας. Πλὴν αὐτοῦ, πιστεύσατε,
ὅσα σᾶς εἶπα ἦσαν sans allusion.
Ἐφαρμογὴν δὲν εἶχον, οὔτε προσβολῆς
σκοπὸν κἀνένα. Honni soit qui mal y pense.

ΑΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ (πρὸς τὸν Ὑπουλίδην)

Πανέκλαμπρέ μου Ἐφορε, πόσα καλὰ
σᾶς χρεωστῶ! Τὴν θέσιν ποῦ μ' ἐδώκατε,
τὸ μάθημα ποῦ θέσεις πέντε ἄξιζε,
νὰ μὴ γυρεύω Ἀρχοντούλαις ἔς τὸ ἐξῆς,

τὴν καλωσύνην τέλος, μὲ ὑπομονὴν
ν' ἀκούσεται ὅλαις ταῖς ἀνοησίαις μου.
Ἄς εἶναι δά· καὶ ὅσα εἶπαμεν, διὰ ἡμᾶς
δὲν εἶναι. Ἐξω ἀπ' ἐδῶ. Ἐπάνω τῶν
ἂν ἄλλοι θέλουν ἄς τὰ πάρωσι, — καὶ μὴ
πρὸς κακοφανισμόν τῶν μ' ὄλον τοῦτο.

ΑΝΔΡΕΑΣ, ΥΠΟΥΛΙΔΗΣ, ΠΗΔΗΚΤΟΥΛΗΣ

Ναί.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΕΙΣ ΔΟΥΚΑΝ

Σελ. 16 Α'	στίχ. 163	ἀντι ἄρχον λέγεις; γράφε ἄρχον, λέγεις;
» » »	» 466	» ἐπλησίαζον, » ἐπλησίαζον
» 43 Β'	» 745	» φέρετε, » φέρητε,
» 112 Γ'	» 572	» Ἄπετε. » Ἄπιτε.
» 149 »	» 573	» σώζόν τον. » σώζέ τον.
» 171 Ε'	» 466	» λογίζης » λογίζη
» 206 »	» 817	» αὐταῖς » αὐταῖς

Στίχοι τοῦ ΔΟΥΚΑ, δυνάμενοι ν' ἀποτμηθῶσι κατὰ
τὴν παράστασιν, πρὸς συντομίαν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

9-37. 54-59. 70-77. 83-90. 174-182. 207-210. 232-235.
243-248. 258-305. 313-315. 322-325. 344-347. 353-393. 397-399.
426-431. 436. 494-497. 507-519. 532-534. 668-679. 694-698.
793-832.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

2-3. 5-6. 46-50. 75-76. 90-92. 121-123. 166-174.
193-200. 229-237. 241-242. 258-260. 281-289. 292-293. 309.
314-318. 326-327. 335. 340-341. 388-389. 408-409. 427-430.
438-439. 441-446. 464-466. 469-479. 491-508. 515-518. 541.
546. 566-573. 582-585. 615-621. 648-666. 722-727. 742-743.
754. 811-814.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

29-32. 43-48. 58. 62-63. 74-78. 85-88. 102-104.
160-164. 173-177. 184-189. 211-214. 247-248. 249-251. 266-269.
287-288. 320. 323. 338-340. 344-347. 350-351. 359.
380-384. 393. 459-461. 534-539. 589-590. 604-611. 622-623.
649-654. 665-670. 685-686. 703-705.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

48-49. 67-73. 99-102. 113-117. 138-139. 145-150. 178-179.
187-189. 203-205. 211-214. 259-262. 310-314. 322-339. 402-406.
470-473. 475-483. 490-491. 507-518. 543-545. 549. 560-567.
598-599. 619 (Βίαν)-624 (ἀσφαλεστέρα.) 634-635. 660-664. 685-688.
699-704. 711-718. 759-760. 771-772.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

7-8. 48-50. 78-81. 186-188. 217. 228-229. 244-245.
285-287. 322-325. 363-365. 372. 391-392. 423-424. 516.
519-522. 535-538. 599-600. 603-620. 657-659. 676 (Ἦδ')-681 (λέων.)
691-692. 703-704. 724-725. 777-780. 778-789.

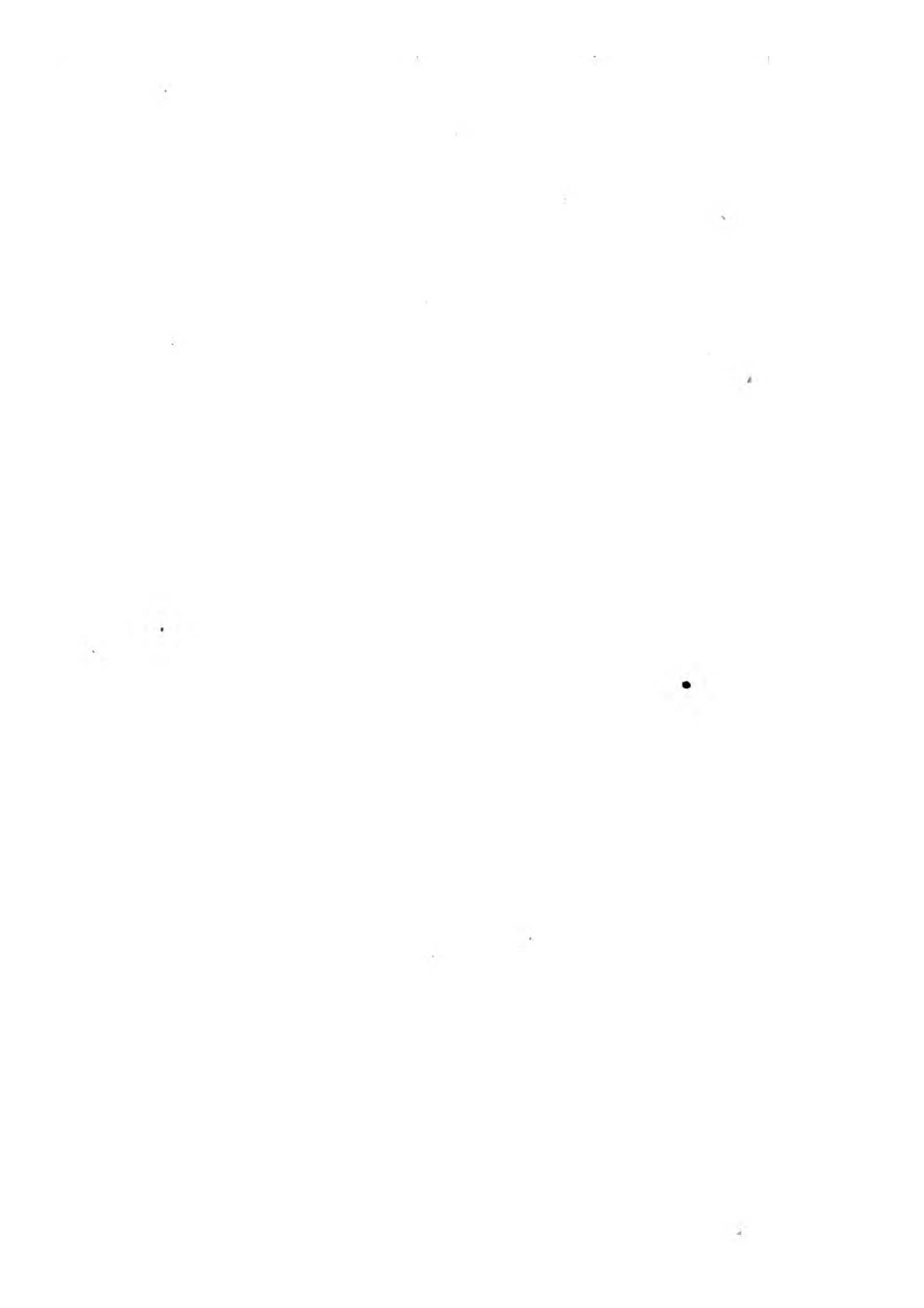

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Δούκας, δράμα	Σελ. 3-216
Φροσύνη, προίμιον	» 219-235
δράμα	» 237-374
Ὁ Μνηστήρ τῆς Ἀρχοντοῦλας, κωμῳδία	» 377-437

743015

